

76
234

1213

1213.

UCRAINICA

ЛЪТОПИСЬ

САМОПЛА ВЕЛИЧКА

ТОМЪ ТРЕТІЙ.

Converted by Total Image Converter - (no stamps are applied by registered version)

76
234

ЛѢТОПИСЬ

ВЪ

ЮГОЗАПАДНОЙ РОССИИ

ВЪ XVII-мъ ВѢКѢ.

СОСТАВИЛЪ

САМОИЛЪ ВЕЛИЧКО,

БЫВШІЙ КАНЦЕЛЯРИСТЪ КАНЦЕЛЯРИИ
ВОЙСКА ЗАПОРОВСКАГО,

1720.

ТОМЪ ТРЕТІЙ

ИЗДАНА

UGRAINICA

ВРЕМЕННОЮ КОМИССІЕЮ

ДЛЯ

РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ.

КИЕВЪ.

Въ Лито-Типографическомъ Завѣданіи Юсифа Вальнера.

1855.

25
HEP

76
234

ЛѢТОПИСЬ
О МАЛОРОСІЙСКИХЪ И НИИХЪ ОТЧАСТИ
ПОВЕДЕНІЯХЪ СОБРАННАЯ И ЗДЕ
ОПИСАННАЯ.

ПЕЧАТАТЬ ПОВВОЛЯЕТСЯ
съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлено было въ Ценсур-
ный Комитетъ узаконное число экземпляровъ. Кіевъ, 1854 года,
Іюля 28 дня.

Цензоръ, *Д. Мацкевичъ.*

Отъ Кіевскаго Комитета Духовной Ценсуры печать дозволяется.
Кіевъ, 4 Мая 1854 года.

Цензоръ, *Архимандритъ Нектарій.*

Цензоръ, *Протоіерей Іоаннъ Скворцовъ.*

76
234

25
Н.С.С.

К

ПОВѢСТВОВАНІЯ
ЛѢТОПИСНАЯ

О МАЛОРОСІЙСКИХЪ И НИИХЪ ОТЧАСТИ
ПОВЕДЕНІЯХЪ СОБРАННАЯ И ЗДЕ
ОПИСАННАЯ.

ИЗДАВАЕМЫЙ
 ТРЕТИЙ
 ТОМЪ
 О ПОСЛѢДНИХЪ ЛѢТОПИСИХЪ
 И ПОСЛѢДНИХЪ ЛѢТОПИСИХЪ
 О ПОСЛѢДНИХЪ ЛѢТОПИСИХЪ

ИЗДАВАЕМЫЙ
 ТРЕТИЙ
 ТОМЪ
 О ПОСЛѢДНИХЪ ЛѢТОПИСИХЪ
 И ПОСЛѢДНИХЪ ЛѢТОПИСИХЪ
 О ПОСЛѢДНИХЪ ЛѢТОПИСИХЪ

Издаваемый нынѣ Комиссіею для разбора древнихъ актовъ *третій* томъ Лѣтописи о событіяхъ въ юго-западной Руси въ XVII вѣкѣ заключаетъ собою обширный и добросовѣстный трудъ Самоила Велички. Подобно второму тому и третій томъ не раздѣленъ на части, а только на раздѣлы, порядокъ коихъ при изданіи удержанъ, слѣдуя подлиннику; по этому III томъ начинается не 1-мъ, но 28-мъ раздѣломъ, составляя собственно какъ бы окончаніе II тома, хотя по своему содержанію онъ представляетъ нѣчто отдѣльное.

Въ немъ авторъ съ большою подробностію излагаетъ происшествія въ Малой Россіи послѣднихъ тринадцати годовъ XVII столѣтія, начиная съ 1687 года, т. е. со времени перваго похода въ Крымъ по 1700 годъ включительно. Описывая первый неудачный походъ Кн. Голицина въ Крымъ, въ правленіе Софьи Алексѣевны, въ 1687 г., послѣ драматическаго разсказа о низверженіи Гетмана Самойловича и

II

избраніи на гетманство Мазепы, Величко въ лѣтописномъ порядкѣ изображаетъ первые тринадцать лѣтъ правленія Гетмана Мазепы.

Третій томъ дошелъ до насъ безъ пропусковъ, но къ сожалѣнію окончаніе его утрачено. Лѣтопись прерывается на 41-мъ раздѣлѣ извѣстіемъ о кончинѣ Епископа Бѣлорусскаго Серафіона Полховскаго, словами: «того-жъ подобно року (1700) получивши Гетманъ вѣдомость отъ преосвященнаго отца Ясинскаго, Митрополита Кіевскаго, о кончинѣ преосвященнаго отца Серафіона Полховскаго, Епископа Бѣлорусскаго, и жалѣючи кончины оного, а желаючи горливе..... Дальнѣйшія же слова: «и избранія на его мѣсто иного Епископа въ Бѣлой Руси, писалъ къ нему отцу Митрополиту такой листъ свой», и самое письмо Митрополита Кіевскаго Варлаама Ясинскаго къ Мазепѣ взято изъ единственнаго послѣ подлинника списка, принадлежащаго Предсѣдателю Комиссіи М. О. Судіенко, приобрѣтшему его въ числѣ другихъ рукописей отъ потомковъ извѣстнаго депутата Малороссійскаго дворянства Гр. Андр. Политики, въ то время, когда печатаніе втораго тома приходило уже къ концу. Этотъ списокъ, оканчивающійся вышепомннутымъ письмомъ Митрополита Ясинскаго къ Мазепѣ, по своему почерку, принадлежитъ къ позднѣйшему времени и имѣетъ почти тѣже самые пропуски какъ и подлинникъ, но отчасти можетъ дополнять текстъ подлинника: такъ въ

III

этомъ списокѣ сохранилось начало въ высшей степени интереснаго универсала Гетмана Острины, двѣ страницы продолженія 1-й части 1-го тома; эти дополненія вмѣстѣ съ указателемъ къ Лѣтописи именъ личныхъ и географическихъ и другими прибавленіями, имѣющими тѣсную связь съ Лѣтописью Велички, какъ напр. переводъ его отрывка изъ сочиненія Твардовскаго *Woyna Domowa*, обнимающаго промежутокъ времени отъ 1648—1652, утраченный въ Лѣтописи и др., будутъ помѣщены въ особой книгѣ «въ Приложеніяхъ къ Лѣтописи Велички», которая въ скоромъ времени должна выйти изъ печати.

Подобно первымъ двумъ томамъ и третій томъ Лѣтописи Велички содержитъ въ себѣ драгоценное и весьма обширное собраніе писемъ и официальныхъ документовъ, доселѣ неизданныхъ въ свѣтъ, сверхъ того и имѣетъ и свой особенный живой интересъ, какъ сочиненіе, въ которомъ авторъ изображаетъ событія ему современныя. Впрочемъ добросовѣстный Величко и здѣсь остается вѣрнымъ своему изложенію, онъ заставляетъ факты говорить самихъ за себя, въ отрывкахъ или цѣликомъ помѣщаетъ переписки лицъ извѣстныхъ или официальныхъ донесенія, а иногда ссылается на какія-то для насъ утраченныя *Козацкіе лѣтописи и записки*, какъ напр. на стр. 13, 516 и др.

Вмѣстѣ съ 3-мъ томомъ оканчивая изданіе драгоценной

IV

по своей подробности и добросовѣстности *Лѣтописи о событіяхъ въ юго-западной Россіи*, Комиссія считаетъ пріятнымъ долгомъ принести свою чувствительнѣйшую благодарность принимавшему самое живое участіе въ изданіи *Лѣтописи Дѣйствительному Члену* ея Н. А. Ригельману, подъ непосредственною редакціею кою напечатаны первые два тома *Лѣтописи*.

И. Самчевскій.

1855 г.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

ПРЕДИСЛОВІЕ Стран. 1.

РОЗДѢЛЪ XXVIII.

О первомъ суетномъ на Кримъ Россійскомъ походѣ и о причинахъ его; о шkodливыхъ долговременныхъ несогласіяхъ христіанскихъ, и о шастію зъ того бѣсурманскомъ; о согласіи и союзѣ христіанскомъ бѣсурманомъ страшномъ; о зломъ прогностику Самойловичу; о воеводахъ въ войскахъ Московскихъ бывшихъ; о купленіи гетманскомъ зъ полками своими, и о подарунку ему отъ Величковскаго образа патрона зъ вѣршами; о еeneralной старшинѣ и полковникахъ тогдашнихъ; о злученіи зъ войсками Московскими и пребытіи Самари; о виправѣ за Днѣпръ войскъ зъ Неплюевымъ и Гетманичомъ; о сухомъ тогдашнемъ лѣтѣ; о выпаленіи пожарами степовъ и о поворотѣ назадъ всѣхъ войскъ; о пребытіи Самари, и о подзорѣ на Самойловича за попаденіе мостовъ и степовъ пожарами; о поданіи Голицину доношенія на Самойловича; о посланіи того доношенія къ Москвѣ, и о скоромъ Государскомъ на оное отвѣтѣ зъ позволеніемъ Самойловича отставити отъ гетманства и вного учинити Гетмана; о взятіи и о даніи Самойловича Голицину зъ синомъ его Яковомъ; о засланіи зъ Москви въ вѣчную ссылку, и о причинахъ ненависти къ нему старшина его; о даніи вѣдомости о томъ дѣланіи

отъ старшины Григорію Гетманчу за Днѣпромъ, и о поведеніи тамъ несчастливомъ его Гетманичовомъ; о бунтѣ въ войску на томъ и на семь боку Днѣпра; о постановленіи Гетманомъ Мазепи, и о статьяхъ тогда войску Запорожскому и всему народу Малороссійскому данныхъ; о бунтахъ въ городахъ и о скараніи бунтовщиковъ и драгунцовъ, о раздѣланіи обоимъ войскамъ въ Коломаку во свояси; о прибытіи гетманскомъ въ Гадячъ и Батуринъ въ Смоленцами; о завладѣніи всѣми богатствами Самойловичевыми; о банкетахъ и подарункахъ Мазепинихъ старшинамъ своимъ; о раздѣленіи на двое скарбовъ гетманскихъ и гетманичовскихъ, купно въ скарбомъ войскомъ бывшихъ, и о отданіи одной половины на Москву; о грому на церковь Кіево-Печерскую вдарившомъ и запалившомъ ю; о послахъ Запорожскихъ до Мазепи; о принятіи и отправѣ ихъ честной и о подарункахъ отъ Мазепи всему войску Низовому; о доконченіи въ Севску Григорія Гетманича. 5.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXIX.

О построеніи города Новобогородицкого на устьѣ рѣки Самари чрезъ войско Козацкое; такъ же о построеніи и другой крѣпости въ Камяномъ Затонѣ; о причинахъ для чого тѣ города построены, и о скорби Запорожской въ построеніи оныхъ и о раззореніи ихъ. О писмѣ князя Четвертинского Митрополита Кіевского до воеводы Русского писанномъ на Шумянского скаржатомся. 60.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXX.

О ѣздѣ гетманскомъ въ Голицинномъ въ Сѣвску для совѣту о походѣ; о розосланіи отъ Гетмана ординансу во всѣ полки; жеби готовились въ походѣ; о рушеніи раномъ въ тотъ походѣ; о прибытіи до Самари; о прибытіи до Черной Долины; о привитаніи тамъ Ханскомъ войскамъ христіанскихъ въ шкодою своею и въ полкахъ слободскихъ; о привитаніи другомъ ординскомъ на Коланчаку; о поиманіи тамъ языковъ Татарскихъ и о поворотѣ отъ Коланчаку всѣхъ войскъ назадъ; о роптаніи войсковомъ на

Князя и Гетмана за тотъ поворотъ; о екскузѣ гетманской предъ войскомъ своимъ; о подозрѣ на Голицина за принятіе будто отъ Хана подарунковъ, и о поголодѣ, отъ Голицина выпущенной, для чого не воевалъ на Крымъ; о коштахъ монаршихъ дармо тогда пропавшихъ; о войску, полъ Горбатовъ выправленномъ и повернувшомъ; о резиденту отъ Яблониовского Гетмана Коронного до Голицина присланномъ въ писмомъ, до Гетмана писанномъ; о респонсѣ до Игнатовского на реплѣку Королевскую въ канцеляріи войсковой учиненомъ; о Голициновыхъ злихъ противъ Государя на Москвѣ замислахъ и о его за то скараніи съ прочими совѣтниками его; о царствованіи отъ того часу единого Царя Петра Алексѣевича; о гетманской тогда первой на Москвѣ и въ монастырѣ Троицкомъ въ старшиною бытности; о воспріятіи малости монаршой и грамотъ потвержательныхъ на гетманство, на грунты и на маестности, такъ ему Гетману яко и всей старшинѣ и значному товариству виданныхъ; о разставленіи войскахъ охотничьихъ для осторожности отъ непріятелей о занасахъ хлѣбныхъ и воеводахъ въ Новобогородицкомъ городѣ; о видрукованной въ первой разѣ книгѣ Житей Святыхъ, отъ Септеваріи починающихся. 70.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXI.

О осторожности Малороссійской отъ непріятелей; о кончинѣ Святѣйшаго Іоакима патріарха Московского, и о избраніи на его мѣсто Святѣйшаго Адріана; о кончинѣ Геліона Святуполка митрополита Кіевского и погребеніи его; о избраніи по немъ на митрополию Варлаама Ясинского и посвященіи на Москвѣ чрезъ Адріана патріарху нового; о саранчѣ великой и шкодливой, отъ Крыму въ Малую Россію пришедшей; о моровому повѣтру въ Новобогородицкомъ и Волномъ на Самарѣ городахъ; о пренесеніи чудотворной иконы Пресвятой Богородицы въ Руднѣ въ монастырь паненскій Кіево-Печерскій. 85.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXII.

О избраніи Вулахевича на архимандрію Кіево-Печерскую; о

жалованю монаршомъ Гетману прислано, по разосланю
оного полковникамъ; о посланю того-жъ жалованя полков-
нику Полтавскому чрезъ Петрика канцеляристу, и о тѣхъ
его Петриковой тогда зъ козими Мазепиними до Сѣчи
и Криму; о Зміевѣ, воеводѣ Новобогородицкомъ; о Хри-
санѣ архимандритѣ, въ Малую Россію отъ Святѣйшого
Досифея патріарха Іерусалимскаго прислано, зъ гра-
мотою до отца Ясинскаго митрополита Кіевскаго о доб-
ромъ правленіи Святаго Православія и о иннихъ дѣлахъ
писаную; о бытности гетманской въ осень въ монастыру
Лубенскомъ. 91.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXIII.

О присилкѣ Савелова на воеводство Нѣжинское зъ причи-
ною патріаршою до Гетмана грамотою; о посѣщеніи чрезъ
митрополита Ясинскаго епархіи своей, и о посвященіи
церкви мурованой великой въ монастыру Лубенскомъ; о
утѣчѣ Петриковой зъ Сѣчи до Криму, и о поставленіи
его гетманомъ на Коланчаку; о похвалахъ Петриковихъ
въ тогданшомъ намѣреніи; о маршу солтанскомъ зъ Пе-
трикомъ на Малую Россію, и о прелести ихъ до Запорож-
цовъ, и о отвѣтѣ къ нимъ непомисланомъ отъ Запорож-
цовъ; о запобѣженіи листовномъ Мазепиномъ до Запорож-
цовъ, аби Петрика не слухали; о готовности Мазепиной
на отпоръ непріятелю, и о розосланіи во всю Малую
Россію напоминательныхъ универсаловъ, же Петриковыхъ
прелестей не слухали; о Петриковыхъ универсалахъ въ
городахъ Орѣвскіхъ засланихъ, и о отвѣтѣ зъ полку Полтав-
скаго подлугъ науки гетманской до Петрика листовне
учинениомъ; о наступствѣ Петриковомъ подъ города Орѣв-
скіе войною, и о склоненіи тихъ городовъ Петрикови;
о виравѣ отъ Гетмана зъ подѣ Гадяча повторнихъ пол-
ковъ за Ворсклу противъ непріятеля, и о поворотѣ не-
пріятельскомъ во свояси; о гетманскомъ зъ подѣ Гадяча
до Полтави рушеніи и отъ Полтави назадъ до Гадяча, и
о грамотѣ гетманской зъ подѣ Гадяча о всемъ поведеніи
тогданшомъ до Царскаго Пресвѣтлаго Величества писа-

ной; о рушеніи гетманскомъ зъ подѣ Гадяча до Батурина,
и о розпущеніи всего войска въ дома; о экскузѣ зъ по-
клепу Мазепинаго листовной Кочубеевой писаровой до
Ясинскаго митрополита Кіевскаго писанной; о Палѣвехъ
до Гетмана аппеляціяхъ взглядомъ небезпеченства его
отъ Ляховъ, и о грамотѣ гетманской до Царскаго Вели-
чества о томъ писаной. 100.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXIV.

О вибитіи чрезъ Поляковъ зъ Полѣся Палѣювцовъ; о утаржѣ
Солтановъ Крымскихъ зъ Петрикомъ подѣ полкѣ Полтав-
скій; о виравѣ Палѣя за Днѣпръ зъ Свѣчкою полков-
никомъ Лубенскимъ для промислу военного; о рушеніи
гетманскомъ зъ Лубенъ до Батурина, и о ознаменіи гра-
мотномъ на Москву о тогданшихъ поведеніяхъ; о утѣ-
версалѣ гетманскомъ въ сотнѣ Засеймскіе благодушество-
вати предлагаючомъ; о Эрнесту Лютру Прусскомъ, благо-
честивой вѣри желавшомъ, и о Михайлу органдѣтѣ, иже
бысть схимникомъ на пещери Святого Антонія; о пѣтохъ
патріархахъ Вселенскихъ соборная грамота патріархи
Константинопольскаго; о Крымскихъ желаніяхъ мира зъ
Россію, и о посланникахъ въ Крымъ въ томъ лѣтѣ зъ
Россіи и прочая; о корреспонденціи до Гетмана Луки по-
лого Господаря Волоского; о толмачу для развѣдчи непо-
ложивъ отъ Стецка прибыломъ, и о грамотномъ озна-
меніи гетманскомъ о всемъ томъ на Москву; о причинѣ
грамотной патріархи Московскаго до Гетмана за нево-
ликами Московскими въ неволѣ Крымской бывшими; о
авизіяхъ иноземскихъ зстрашихъ зъ Кіева; о задорѣ
гетманскомъ зъ Запорожцами, и о загоднѣшномъ отъ
первого отвѣтѣ Запорожскомъ до Гетмана; о янкахъ
Татарскихъ, отъ Палѣя присланихъ и на Москву при-
грамотѣ гетманской отвезенихъ; о кончинѣ отца Лавара
Барановича архієпископа Черниговскаго; о согласіи бѣсур-
мавскомъ на христіанъ, и о Нуралину Солтану подѣ Во-
долагами бывшомъ; о войскахъ козацкихъ зъ Бѣлогоро-
дцани подѣ Тагинею аграссовавшихъ и зъ Солтаномъ

Бѣлогородскимъ стрѣтившихся и чрезъ два днѣ на долнѣхъ Кодицѣхъ бившихся, и о ознаніи грамотномъ гетманскомъ о томъ на Москву; о поведеніи Цесарскомъ, Турецкомъ и Полскомъ, и о посланцѣ въ Волощину; о Палѣвѣхъ многократныхъ прошеніяхъ войска себѣ въ помочъ; о универсалахъ Гетмана Короного Палѣви страшныхъ, и о гетманскихъ на Москву о томъ доношеніяхъ; о жалованіи государскомъ Палѣви зъ товариствомъ, Мирвичу и Пашковскому, за труды ихъ военіе присланомъ; о войскахъ Полскихъ, въ глубъ Польѣ отшедшихъ, и о Палѣвцахъ знову кватеры себѣ въ Польѣ занявшихъ. . 130.

РОЗДѢЛЪ XXXV.

О Палѣвомъ повоженіи зъ данемъ ему жалованія; о совѣтѣ ему якъ поступати и прочая; о Палѣвомъ желаніи зъ кондичіями вимислими, и о грамотѣ о томъ къ Москвѣ; о желаніи чрезъ листы Подубинского благочестивія Восточнѣ вѣра, со отверженіемъ Римскія; о войску козацкомъ на шляхъ Бѣлогородскій для языка виправленомъ, и о Лютрахъ Крелевецкихъ благочестивія Грекорускія вѣри желавшихъ; о влихъ бѣсурманскихъ Росіи намѣреніяхъ, и о пріятельствіи Лядскомъ зъ Турками; о дѣлѣ и корреспонденціи царской и патріаршій зъ Митрополитомъ и Гетманомъ, взглядомъ особъ духовныхъ иностраннихъ, патріархами въ Росіи неслушно называющихся; о причинѣ патріархи Московского до Гетмана за черицами Межигорскими; о умолявшихъ Полякахъ на Палѣя; о щасливомъ Палѣвомъ зъ Свѣчкою прогрессу военномъ подъ Казикерменомъ; о толмачахъ Палѣвѣхъ; о бытности Палѣвой въ Батуринѣ и ударованіи его, и о намѣреніяхъ бѣсурманскихъ зъ Петрикомъ на Украину и прочая; о полкахъ отъ Гетмана ку Азову виправленыхъ и бездѣльно повернувшихъ; о щасливомъ Запорожскомъ въ Крымъ прогрессу военномъ, о похвалной за тое войску до Гетмана патріаршій грамотѣ, и о респонсѣ гетманскомъ на тое до патріархи; о прілежномъ стараніи Короля Собеского на снисканіе въ Русѣ своей благочестія на уфундованіе

въ ней Унѣи; о вездѣ для того въ Львовѣ; о послу туда королевскомъ, и о мовѣ его къ Русѣ; о войскахъ козацкихъ Бѣлогородщину аграсовавшихъ и палатку Ханскую добувшихъ; о уступленіи рейментара Вилги къ Случѣ; о станціяхъ войска Палѣвого; о посланцахъ Палѣвѣхъ зъ языками Татарскими до Короля и Гетмана Коронного, и о ласкавыхъ отвѣтахъ до Палѣя королевскомъ и гетманскомъ; о грамотѣ патріархи Московского до митрополита Кіевского о духовныхъ Греческихъ персонахъ, и о патріарху Мелетіи Ахридскомъ. 204.

РОЗДѢЛЪ XXXVI.

О другой тримѣсячной зъ типографіи Кіево-Печерской випшой Житій Святыхъ князѣ; о утаржѣ школьной Татарской подъ Сандомѣр и Львовъ; о благословеніи Патріаршомъ грамотномъ Гетману въ походъ на Казикерментъ; о пріязнѣ зъ Волощину до Гетмана зъ розными вѣдомостями чужоземскими; о причинѣхъ войны Російской на Азовъ и Казикерментъ; о походѣ туда войска Московскихъ и Козацкихъ; о невзятіи того лѣта Азова, а о взятіи зъ обстоятельствомъ Казикермена; о корреспонденціи тогданшій до Мазепи Гетмановъ Великихъ Коронного и Литовского; о поведеніи по взятіи Казикермена; о здобичахъ и поворотѣ отъ Казикермена войска въ доми; о повѣншованіи листовномъ Митрополитанскомъ и грамотномъ Патріаршомъ, также отцовъ Монастырского и Яворского, Гетману звитажства надъ Казикерменомъ; о грамотѣ Патріаршій взглядомъ пріятной книги Житій Святыхъ до Гетмана писанной; о двохъ такъ же грамотахъ Патріаршихъ до Гетмана и отца Митрополита писанныхъ, взглядомъ устроения Епископа въ Переясловѣ, и о постройкѣ въ Переясловѣ катедральной Вознесенской церкви; о избраніи чрезъ шляху Рускую Волнискую Православную Жабоврицкого на Епископію Православную Луцкую и Острозскую по смерти тайного убитія Афанасія Шумянского; о данномъ ему Жабоврицкому Королевскомъ универсалѣ на тую Епископію; о зевидѣвшихъ ему того

части; о корреспонденціи его до Митрополита и Гетмана; о указѣ Монаршомъ на посвященіе его и прочая о немъ; о присланіи отъ Яблоновского резидента къ Мазепѣ и съ вѣдомостями отъ него розниги; о войнѣ Цесарской съ Турками въ Венгряхъ подъ Локіемъ съ шкодою Цесарскою; о прошеніи Войнаровского, судія земского Кіевского, за причинами сенаторскими Гетмана о отпускѣ жени своей съ монастыря Півопечерского; о желаніи Гетмана Литовского взлядомъ збожа продажного; о запрещеніи и разрѣшеніи Патріаршомъ люкамъ Півопечерскимъ; о купцахъ Львовскихъ на Москвѣ удержанныхъ и за причиною Гетманскою свободно отпушенныхъ. 263.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXVII.

О дѣлѣ Жабокрицкого, помѣната епископіи Луцкой, съ корреспонденціями его и отвѣтами патріаршимъ и царскимъ; о одозвѣ Хрисаифа архимандриты листовнимъ до Гетмана; о кончинѣ Царя Іоана Алексѣевича; о утарчѣ шкодавиной ордиской на Украину мстительной за Казикерментъ; о музыкантахъ Прусскихъ съ Москви прыблехъ; о желаніи Гетмана Коронного чрезъ листъ вѣдомостей у Гетмана Мазепи; о Запорожской привязи, и о гетманскомъ листовномъ за тую до нихъ отвѣтъ и прочая; о тцаніи Полскомъ на утверждене въ Русь уни, и о писмѣ съ Познана одного езуита о томъ до отца митрополита Кіевского; о вѣршахъ Дмитріевыхъ, подъ образъ Магдалины написанныхъ; о кончинѣ Короля Собецкого, замѣшавши Полскомъ по смерти его и многихъ номѣнатовъ на королевство тое; о корреспонденціи Жабокрицкого и игумена Бѣлостоцкого, и о гетманскихъ къ нимъ отвѣтахъ; о походѣ повторномъ войскъ Російскихъ подъ Азовъ; о взятіи его найбарзѣй чрезъ Козаковъ и о похвалѣ за тое Козакамъ; о построеніи зову Азова и выншихъ тамъ фортецъ, также гавани; о початку флоту морского Російского, и о кончинѣ его и прочая; и о флотѣ Петербургскомъ; о отозвахъ листовныхъ униата Львовского Шуманского до отца митрополита Кіевского и до боярина Шере-

мета со отверженіемъ уни; о корреспонденціи листовной Яблоновского до Гетмана и до боярина Шеремета съ означеніемъ чрезъ резидента его о смерти королевской; о писмѣ Жабокрицкого до отца митрополита Кіевского, и взлядомъ отправленныхъ чтирохъ сеймиковъ и прочая; о посвященіи Жабокрицкого чрезъ Стойку, архіепископа Мараморійского на Луцкую епископію; о премити его на той епископіи, и о кончинѣ въ Соловахъ; о правленіи кардиналскомъ по смерти Собецкого дѣлами коронными, и о виданомъ универсалѣ его, созываючомъ Рѣчи Посполитой до конвокаціи для успокоенія войскъ звонзковихъ; о присланномъ отъ Патріархи катихизисѣ, кнѣзѣ новопечатной, и о букварѣ лицами изображенномъ; о смерти отца Углицкаго, архіепископа Черніговского, и о желаніи Крценовичовомъ тоей архіепископіи; о избраніи на тую архіепископію отца Іоана Максимовича, и елекція тогдашня; о устроеніи архимандріи для уконтентованія Крценовича въ монастырѣ Троецкомъ Черніговскомъ, и о премѣжати Максимовичовомъ; о трудахъ княжнихъ его на той архіепископіи, и о кончинѣ его на митрополіи въ Сѣбири; о нихъ архіепископахъ Черніговскихъ и о несчаіи авторомъ книги сей; о доношеніи гетманскомъ грамотномъ на Москву; о Господарахъ Волоскихъ; о Турецкой (битвѣ) съ Цесарскими войсками проигранной, и о замислахъ Ордискихъ на Украину. 353.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXVIII.

О рознигахъ авизіяхъ чужоземскихъ, а найбарзѣй Цесарскихъ и Турецкихъ; о подводахъ съ повѣту Нѣжинского; о писмѣ до Кочубея архіепископа Синайского, о рушеніи въ домовъ въ первый походъ плавни; о оставленіи войскъ на Коломаку и Орелі, для осторожности Украинѣ отъ Татаръ; о преправѣ войскъ за Днѣпръ и войскъ плавнихъ чрезъ пороги Днѣпровіе; о писмѣ гетманскомъ до Шейна Боярина, же бы съ удержалъ на Волусахъ съ войскомъ; о рушеніи гетманскомъ и боярскомъ плавними походомъ отъ Волного порога и Кочкаса; о оставленіи Сѣтки пол-

ковника въ таборѣ въ Томаковѣ; о комендѣ Обѣдовскаго съ компаніями землею; о привітаніи Гетмана съ Сѣчи чрезъ Наказного Кошового, о прибытіи гетманскомъ и воеводскомъ плавнею подъ Казикерменъ и о привітаніи тамъ Гетмана чрезъ Кошового въ лоткахъ со всѣмъ войскомъ и палубою мушкетною; о боязни нашихъ плынути въ Черное море для вѣдомостей тогдашнихъ, и о заложено новаго города Таванскаго, о прибытіи съ Ханомъ войскъ въ Криму и о добываніи чрезъ Конскую Пингерея замку; о погромѣ за Казикерменомъ войска коменди Обѣдовскаго чрезъ орду Бѣлогородскую со взятіемъ въ неволю князя Четвертинскаго и иныхъ; о отправѣ компаніи съ конми съ подъ Казикермена до табору въ Томакову и о взятіи Обѣдовскаго съ иными на суда водніе; о войску платномъ Турецкомъ вѣдомостъ, и ординансъ Гетманскій до сотенъ Орелскихъ; о метаніи и сматаніи пошномъ въ войску нашомъ платномъ; о явившихся въ низу на Днѣпрѣ судахъ Турецкихъ съ гласомъ арматнымъ, и о посѣдѣ нашихъ въ строеніи замку Таванскаго; о доконченіи оного; о оставленіи въ Таванѣ и Казикерменѣ войскъ на отпоръ Туркамъ, и о рушеніи гетманскомъ и воеводскомъ въ гору Днѣпра отъ Тавани съ замѣшаніемъ тогдашнюю; о приходѣ подъ Таванъ войскъ бѣсурманскихъ о добуваніи его и Казикермена чрезъ пять недель; о срамототномъ ихъ назадъ отходѣ и о повѣсти Мулатининой о всѣхъ Турецкихъ поведеніяхъ; о прибытіи гетманскомъ съ воеводою плавнею въ таборѣ; о отправѣ суденъ водныхъ до Сѣчи; о прибытіи таборомъ до пристани Коцацкой и грамотѣ гетманской на Запорожцовъ утискующей на Москву; о несогласіяхъ Лядскихъ въ избраніи Короля; о многихъ до той Корони конкурентахъ; о елекціи и избраніи на ней и коронаціи Августа, князя и електора Саксонскаго, съ пропозиціями его предъ избраніемъ и по избраніи до Рѣчи Посполитой учиненными; о ревизіи и реестрѣ вѣтокъ и урочащъ Днѣпровыхъ, и о тракѣ отъ Мѣшурнаго Рогу до Богу и Очакова 426.

РОЗДѢЛЪ XXXIX.

О великости землѣ и водѣ, яже въ поднебесной; о вторгненіи Татарскомъ шкодливомъ въ слободы; о послу Королевскомъ на сеймикъ съ инструкціею; о фортификаціи Таванской повторной, а Казикерменской первой; о Гетманскомъ съ воеводою Бѣлогородскимъ походѣ до Асламъ Кермена и вторгненіи тамъ Ханскомъ подъ обози наши съ писмомъ прелестнымъ гетмана Ханскаго; о прибытіи гетманскомъ и воеводскомъ назалъ въ доли своя; о повторномъ шкодливомъ вторгненіи ординскомъ въ слободы; о бытности Шереметовой въ Римѣ; о подарункахъ ему Папѣжскихъ и Кардинальскихъ, и о склонности будто его до вѣри Римской; о приборѣ Турецкомъ на войну противъ Цесаря и на Черное море противъ Москвы и Козаковъ; о склонности Турецкой до покою съ христіянами; о бытности въ Англіи Монархи Російскаго и о затяганіи оттоль майстровъ корабельныхъ на Донъ къ Воронежу; о учиненномъ покою Цесарскомъ съ Турками въ Карловичахъ; о помѣркованіи Опонянъ и Зѣнковцовъ съ Бурковцами чрезъ писара егералнаго; о покою лядскомъ въ Карловичахъ съ Турками съ виторгованемъ у нихъ Камянца Подольскаго; о постановленіи въ тихъ же Карловичахъ Московскаго дволѣтнаго съ Турками мира и початокъ пактовъ тогдашнихъ; о сушѣ тоголѣтнемъ съ неурожаемъ пашень и о початку глада въ народѣ Малоросійскомъ. 486.

РОЗДѢЛЪ XL.

О кошту Королевскомъ на комедію ложеномъ; о уступленіи Турецкомъ съ Камянца Подольскаго, и о отданіи его Полькомъ; о сеймѣ валномъ Варшавскомъ шестинедельномъ; о кончинѣ Лежайскаго, архимандрита Новгородскаго съ нагробкомъ ему приписаннымъ; о дорожнѣхъ и голодѣ тогдашнемъ; о измѣненіи солнечномъ; о елекціи и о избраніи на ней на доживотное войтовство Кіевское Дмитрія Полоцкаго; о бытности Гетманской въ Воронежѣ наль Дономъ, и о поворотѣ его оттоль назадъ. 515.

РОЗДѢЛЪ ХЛІ.

О книзѣ третей житіи Святыхъ Димитріевои зъ друку Печерского вѣйшлой; о трактѣ земномъ и водномъ отъ Стародуба и Червѣгова до Кролевца Прусского лежакомъ; о отдаленіи Кочубеевомъ отъ писарства епералного и о вложеніи на него судейства епералного-жъ; о корреспонденціи листовнои Мазениной до Яблоновского Гетмана Коронного взглядомъ слободъ на томъ боку чрезъ Поляковъ осажованныхъ, и взглядомъ обилъ купцамъ Украинскимъ въ Польшѣ творимыхъ, и о отвѣтѣ на тое Яблоновского до Мазени зъ присланемъ троихъ універсальовъ; о погребеномъ чрезъ православныхъ попу уніатскомъ и о враждѣ за тое уніатской противъ православныхъ; о Братковскомъ Лвовлину православномъ чрезъ апостатовъ пойманномъ и въ Слуцку мордерско страченомъ; о кончинѣ отца Полховского епископа Бѣлоруского. . . . 551.

РОЗДѢЛЪ ХХVIII.

О первомъ суетномъ на Кримъ Россійскомъ походе и о причинахъ его; о шкодливыхъ догвоременихъ несогласіяхъ христіанскихъ, и о щастіи зъ того блсурманскомъ; о согласіи и союзѣ христіанскомъ блсурманомъ страшнои; о зломъ простопнику Самойловичу; о воеводахъ въ войскахъ Московскихъ бывшихъ; о купленіи гетманскомъ зъ полками своими, и о подарунку ему отъ Величковского образа патрона зъ вѣрами; о епералной старшинѣ и полковникахъ тогдашнихъ; о злученіи зъ войсками Московскими и пребывіи Самари; о виправѣ за Днѣпръ войскъ зъ Неплюевымъ и Гетманичомъ; о сухомъ тогдашнемъ лѣтѣ; о випаленіи пожарами степовъ и о поворотѣ назадъ всѣхъ войскъ; о пребывіи Самари, и о подзорѣ на Самойловича за попаденіе мостовъ и степовъ пожарами; о падаіи Голицину доношеніи на Самойловича; о посланіи того доношеніи къ Москвѣ, и о скоромъ Государскомъ на оное отвѣтѣ зъ позволеніемъ Самойловича отставити отъ гетманства и иного учинити Гетмана; о взятіи и о даніи Самойловича Голицину зъ синомъ его Яковомъ; о засланіи зъ Москви въ вѣчную есылку, и о причинахъ ненависти къ нему старшины его; о даніи вѣдомости о томъ дѣлѣ отъ старшины Григорію Гетманичу за Днѣпромъ, и о поведеніи тамъ несчастливомъ его Гетманичовомъ; о бунтѣ въ войску на томъ и на селѣ боку Днѣпра; о постановленіи Гетманомъ Мазени, и о етатяхъ тогда войску Запорожекому и всему народу Малороссійскому даннихъ; о бунтахъ въ юродахъ и о скараніи бунтовщиковъ и драпльцовъ, о разъяхненіи обонихъ войскъ

зъ Коломаку во свояси; о прибытіи гетманскомъ въ Гадячъ и Батурино въ Смоленска; о завладѣніи всѣми богатствами Самойловичевыми; о банкетахъ и подарункахъ Мазепинихъ старшинамъ своимъ; о раздѣленіи на двое скарбовъ гетманскихъ и гетманчиковскихъ, купно зъ скарбомъ войсковымъ бывшихъ, и о отдаче одной половины на Москву; о прому на церковь Кіево-Печерскую одарившемъ и запалившемъ ю; о посылкѣ Запорожскихъ до Мазепы; о принятіи и отправленіи честной и о подарункахъ отъ Мазепы всему войску Низовому; о доконченіи въ Севску Григорія Гетманича.

Року отъ сотворенія всѣхъ твари 7195; а отъ воплощенія Господня 1687 року. Первій оный славный, но бездѣльный, тѣло славу Гетмана Самойловича низложилъ, походъ войскъ христіанскихъ Россійскихъ на Крымъ, хотячи кратко описать, судящъ первія положить причины того походу отъ нихъ же суть знаменитѣе три: первая, христіанскій походъ въ прешломъ року описанный; другая, многія шкоды и разоренія Великой и Малой Россіи прошлыхъ лѣтъ отъ Татаръ Крымскихъ починеніе; третья, на чтиролѣтнихъ прежде описанныхъ розмѣнахъ Переволянскихъ хлюба и вимовки Татарскія досадительныя Россіяномъ за подарунки, Крымскому панству прешлыхъ лѣтъ посланніе зъ Москвы, что будто они Крымцы у Государей Московскихъ завоевали себя ихъ шаблею. О союзѣ же, присмотрѣвшись умнѣя очима на прошлія многолѣтнія поведенія и христіанскихъ Монарховъ несогласія, можно рещи то, же Всевѣдецъ Богъ, вида беззаконіе между христіанами умножившееся, и непогубляя ихъ иными смертоносными казнями, благоизволи воинскими бѣдами и вапастми умалити и смирити ихъ; сего ради всѣмъ Монархомъ христіанскимъ Европейскимъ въ Бога во Троицы Единого вѣрующимъ, и ани единымъ Бога Живаго домомъ сущимъ, доустити на многія раздѣлитися части, и чрезъ многія лѣта зъ собою заставити въ недружбѣ и

несогласіи; чрезъ которое несогласіе абіе многимъ панствамъ и провинціямъ христіанскимъ крайное отъ бѣсурмановъ пришло бѣдствіе, ибо (Богу тако допустившу) не бываліе въ части свѣта Европейской Сарацини, древнихъ прешлыхъ лѣтъ, до Европы нашей зъ далечайшихъ странъ Азійскихъ многочисленными войсками своими загостивши, и несогласіе между монархіями христіанскими зрозумѣвши, зажили къ лучшему пожитку своему обыквой своей бѣсурманской хитрости, чрезъ которую зъ едними Монархами христіанскими мирили, а другихъ войною утѣсняли и насѣдали, а тако чрезъ многія лѣта поступуючи, не только преславное и въ древнихъ вѣкахъ благоцвѣтущее христіанское царство Греческое зъ столицею его Константинополемъ завоевали и завладѣли, але потомъ и иныя панства христіанскія, яко то: Сербское, Болгарское, Венгерское, Мултанское, Волоское и прочія, своимъ насиліемъ и оружіемъ подъ власть свою бѣсурманскую загорнули и нахилили; но еще тѣмъ недовольствующася, а въ непрестанномъ несогласіи Монарховъ христіанскихъ благовременній до войны часть себя выдачи, коснулася монархій Римской, Германской, Французской, Венетійской и иныихъ; а наконецъ обернувши свое жало на Подіу и Малую Россію, тамъ раззореніемъ Подоля и иныихъ градовъ и провинцій немалій Король сотворили ущербокъ; а тутъ Малую Россію тогочасную вѣнчевъ обернувши (о чомъ уже прежде довольно описалось) всю огнемъ и мечемъ крайнему предади запустѣнію. Тую гнѣва Божія чашу христіане чрезъ много сотъ лѣтъ испивавочы, заледво сихъ время опнулися, и несогласія своего вредительній себя усмотрѣли ерроръ, которій поправучи егда Божіимъ благоволеніемъ пришли въ союзъ и дружество, тогда и магометанскихъ силъ возносившая бровъ мусъла своихъ принизити роговъ и всегда непевною заставити цѣлости своея. По учиненіи убо прошлорочномъ Россійскомъ зъ Поляками вѣчнымъ миру и на бусурманъ

союзъ, яко Леопольдъ, Цесаръ христіанскій и Янъ Собскій, Король Польскій, зъ своихъ сторонъ на Турчина прошлаго лѣта повстали войною (що прошлорочного до Запорожцовъ писаннаго листа Королевскаго ясно показуется), такъ и Монархи Православніе Россійскіе Іоаннъ и Петръ Алексѣевичи зъ сестрою своею, благовѣрною царевною Софією, сего пастоящаго 1687 лѣта чинячи досить союзу своему, повелѣли войскамъ своимъ Великороссійскимъ и Малороссійскимъ готовитися до походу военного на Крымъ; по которомъ указѣ Монаршомъ войска Московскіе еще въ мѣсяцъ марту зъ далнихъ мѣстцъ зъ домовъ своихъ начали рушати и въ городахъ слободскихъ собиратися. Егда же на то весна и земля испусти трави скотомъ на кормъ потребніе, тогда и Марсъ Великороссійскій и Малороссійскій, военніа поднявши хоругви, рушилъ на оказную службу военную, тожъ зъ слободъ, а овъ зъ Батурина въ мѣсяцъ апрілю. Повѣстуется же и тое, яко егда Гетманъ Самойловичъ вѣздилъ зъ замку Батуринскаго тогда конь подъ нимъ на мосту замковомъ споткнулся, що отъ многихъ тогда познавано злымъ ему начинаемой дороги прогностикомъ. Надъ всѣми войсками Великороссійскими былъ началѣйшій вождь и Арцигетманъ ближній бояринъ и намѣстникъ Новгородскій и царственніа болшіа печати и государственнихъ, великихъ и посолскихъ дѣлъ оберегатель и большого полку дворовій воевода князь Василій Василіевичъ Голлицинъ, предъ котормъ въ походѣ пошено пять булавъ и палашъ болшій въ пахвахъ аксамитныхъ, туркусами саженихъ, а за нимъ бунчукъ, котли сребніе и прочая; а при немъ въ товарищахъ были другіе великіе бояре Московскіе, то есть, ближній бояринъ и воевода и намѣстникъ Псковскій Алексѣй Семеновичъ Шейнъ; ближній бояринъ и воевода и намѣстникъ Черниговскій князь Володимѣръ Дмитріевичъ Долгоруковъ; ближній бояринъ и воевода и намѣстникъ Бѣлгородскій князь Константинъ Осиповичъ Счербатовъ; около-

ничій и воевода князь Данило Афанасіевичъ Баратинскій; ближній околничій и воевода и намѣстникъ Серпуховскій Веденихъ Андреевичъ Змеевъ, ближній околничій воевода Сѣвскій и намѣстникъ Карачевскій Леонтій Романовичъ Неплюевъ; думный дворянинъ и воевода Иванъ Юріевичъ Леонтьевъ, думный епералъ Аггей Алексѣевичъ Шепелевъ, столникъ и воевода князь Борисъ Ефимовичъ Мещенкой; думной дьякъ Емеліанъ Игнатіевичъ Украинцовъ, съ особними дивизіями войскъ Великороссійскихъ, которыхъ могло быть на 200,000 и вѣдше. Гетманъ Самойловичъ зъ едними рейменту своего полками подъ Гадячомъ, а зъ другими подъ Полтавою скупился, якихъ на 100,000 могло быти и вѣдше зъ полками охотничьими конными и пѣшими. Егда же бысть подъ Полтавою чили въ Полтавѣ Гетманъ Самойловичъ, тогда старій Іоанъ Величковскій за отпа Луки Семіоновича стараго Протопопа Полтавскаго, мужъ благодати Божія и мудрости полній, поднеслъ ему Гетману въ даръ образъ патрона его Преподобнаго Іоанна Кущника, зъ приложеніемъ подъ нимъ своей композитури сичевыхъ вѣршовъ:

Змишляють поэтовѣ, вжъ Дедалъ давній,

Бывши въ заточеніи за море засланий
Въ лабиринтъ, зъ котораго вийти было трудно

Для помѣшанихъ дорогъ, а сидѣти нудно,
Учинилъ себѣ крила зъ разлвчнихъ матерій,

И такъ, нешукуючи въ лабиринтѣ дверей,
Вилетѣлъ зъ лабиринту, и презъ море снадне

Прелѣтѣвъ, приправивши крила себѣ складне.
Свѣтъ сей то широкимъ моремъ и пространнимъ,

Земля заточеніемъ всѣмъ зъ ралъ вигнанимъ,
А небо есть отчизна, але ко небеснимъ

Дворомъ трудно летѣти зъ тяжаремъ тѣлеснимъ;
Отъ земнаго вигнанія хто хочеть до неба

Залетѣти, первой крилъ добрихъ дѣлъ ему потреба.

Рекъ би ктось: сама Вѣра до неба досягнеть!
 Отвѣщаю: и кождій того зъ вѣри пригнеть;
 Лечь питаю: мертвій трупъ лѣтати чи можетъ?
 А вѣра безъ дѣлъ мертва, якъ же то возмозетъ.
 Вѣра одно есть крыло, о одномъ несмѣло
 Крылъ лѣтѣти, зваща моремъ страшно дѣло,
 Прето добродѣтели не одной потреба,
 Абысмо залѣтѣли беспечно до неба.
 Зъ тихъ мѣръ и преподобнѣй тутъ на земли сущи,
 Якъ вигнаню, Іоаннѣ, названіи отъ Кущи,
 Абы могъ великое свѣта сего море
 Пребыти и поирати свѣтве горе,
 Для безопасности шесть крылъ приправилъ превзятыхъ,
 Бы достигъ Серафимовъ такъ шестокрилатыхъ.
 Вѣру, Надѣю, Любовь, взялъ на бокъ единій,
 Чистость, послушаніе, убожество, на ивій;
 А такъ окриллатъши, самій южъ безпечне
 Долетѣвъ неба, живши до конца статечне;
 А отъ небесъ своего тезоименита,
 Нашего Россійского вожда знаменита,
 Десницею своею, яко патронъ власній,
 Благославляетъ, таковъ глаголъ доброголасній
 Дая: Іоанне мнѣ тезоименитій,
 Малороссійскихъ воинствъ вожду знаменитій,
 Буди благословенній на лѣта премнога,
 Вишелякую щасливость отберай отъ Бога!
 Трема сими крилами даними ти съ више
 Буди благословенній трикратне и лишше!
 Единимъ албовѣмъ крестомъ значне расширяешъ
 Честь Божескую, а другимъ враговъ устрашаешъ,
 Третимъ зась зъ Божской тебѣ даной благодати
 Покой въ милой отчизнѣ знаешъ устроить.
 Зъ христіанского праву Апостолскимъ словомъ
 Надъ все хвалился еси о крестѣ Христовомъ;

А жеби совершенна была память крестна,
 Дароваль Богъ три знаки тебѣ креста честна;
 Три тіе Крести знаки тое назначали,
 Ижъ ся трое началства во едино случали.
 Богъ во Тройци Единій далъ тебѣ одну
 Булаву, которая аби трвала вину,
 Покорилъ ей еще двѣ на большой подпорѣ
 Тебѣ найбарзѣй въ своемъ мѣютни дозорѣ,
 Которому одесную побожность предстоить,
 А звиклости своей все доброе стронть,
 Бо гди разженное сердце носитъ,
 Чого онимъ у Бога тебѣ не упроситъ,
 Таю сердцемъ керуетъ твоимъ во все благо,
 Таю ты сохраняеть отъ всякаго злаго,
 Таю ты побудила церкви муровати
 И честними икони благо украшати,
 Таю ты устрояеть ученихъ любити,
 А наукамъ Патрономъ особливимъ быти,
 Зъ которыхъ растеть слава, оздоба, подпора
 Милой отчизнѣ нашей и утѣха скоро;
 Таю доведеть тебе и самого неба;
 Кдвизъ зъ тихъ всѣхъ учинковъ неба тебѣ треба
 И онъ Кущикъ неба тебѣ Іоанну
 Спріае и до неба и до Бога; о семъ непрестанну
 Молитву возсиае, абысь былъ зо мною,
 Которій трема крести хвалился, и много
 Пребывалъ на земли барзо въ тѣсномъ кущи.
 Нетребувалемъ друговъ, але нинѣ сущи
 На пространю въ небѣ всѣхъ ту хошу зрѣти,
 Всѣхъ сопрославляющихъ Бога прагну мѣти,
 А особливе тебе тезоименита,
 Предъ Богомъ и людьми въ дѣлахъ знаменита.
 Тилко впредъ на земли покій лѣта многа,
 А я тобѣ ланно зъєднаю у Бога;

То и тимъ подобная съ небесъ вѣщаетъ
Преподобній Іоаннъ, гди благословляетъ
Тебе, яко патронъ твой, вождь, Ясене вельможій
Малороссійскій Гетмане, чулій и осторожній.

Я до моеї рѣчи возвращаючися по доконченю предписанныхъ вѣршовъ, полагаю зде тоє, что при Гетману Самойловичу были тогда епералія особи: обозній Василій Бурковский; судія Михайло Вуяхевичъ; писарь Сава Прокоповичъ; ассаулъ Иванъ Мазепа, другій ассаулъ Леонтій Чернякъ. Полковники зась городовіе: Чернѣговскій Григорій Гетманичъ; Стародубовскій Яковъ Гетманичъ; Кіевскій Константиній Соломина; Переяславскій Леонтій Полуботокъ; Мѣжинскій Стефанъ Забѣла; Прилуцкій Лазаръ Горленко; Лубенскій Максимъ Ильяшенко; Гадяцкій Михайло Бороховичъ; Миргородскій Данило Апостоль; Полтавскій Павелъ Семеновичъ Герцикъ. Собравшія Гетманъ Самойловичъ зо всѣми рейменту своего полками, рушилъ отъ Полтавы за Вореклу въ походъ предлежацій, а въ полю за Орѣланю зъ княземъ Голицинномъ и зо всѣми войсками Московскими зшедшися, пристигъ до Самари, гдѣ мосты подѣлавши и Самаръ прешедши, рушили были сполне въ степи Крымскіе, въ которыхъ на едномъ мѣспу дней зкилко постоявши и зъ княземъ Голицинномъ порадившися, виправили на ту Днѣпра сторону, Голицинъ отъ себе ближнего окозничого и воеводу Сѣвского Леонтія Романовича Неплюева зъ значною частью войска Московского, а Гетманъ Самойловичъ отъ себе Наказнимъ Гетманомъ сына своего Григорія полковника Чернѣговского зъ полкомъ его, придавши къ тому еще два полки городовіе Прилуцкій и Миргородскій, такъ же два полки компанійскихъ Пашковского и Новицкого и полкъ еденъ сердюцкій, которое войско отъ главнихъ обозовъ отлучившися и внизъ рѣки Днѣпра пошедши, преправилось чрезъ оній на тую сторону до Камяного Затону. Виправлено

зась было оное войско на тую Днѣпра сторону для такой потреби, аби смотрѣло на обороти Ордъ Бѣлогородскихъ и Буджацкихъ, которія еслаби мѣли на помощь Крымскимъ Ордамъ простовати, то жеби не допустили нмъ чрезъ Днѣпръ переправоватися. При такихъ управленіяхъ, любо главніе обози Московскіе и Козацкіе рушили би и далѣй до Крыму, однакъ поневажъ дѣто тогдашнее барзо было сухое и вѣтряное; для чого травы въ степяхъ згола повисохали, а къ тому Ханъ Крымскій, о томъ войскъ Россійскихъ на Крымъ маршу завчасу увѣдомившися, виправилъ для спаленія степу Татаръ чамбулъ немалій, которій, ординансъ Ханскій исполняючи, випалилъ благовременно пожарами всѣ степи дикіе такъ, нжъ отнюдь и въ долинахъ, и въ рѣчкахъ степовихъ травы повигорали, и згола для коней корму не стало. Для которого безкормя войска Россійскіе, далѣй до Крыму не могли тягнуги, мусѣли по общому согласію зъ собою отъ рѣчки Конской, чили (якъ другіе свѣдчатъ записки) отъ Рогу Шлетенецкого, назадъ всѣ повернути. Егда же прибыли знову до Самари, и Гетманъ зо всѣмъ войскомъ Козацкимъ по готовихъ мостахъ пребылъ оную, потимъ мости не зная чрезъ кого попалено, а войска Московскіе, до Самари прибывши, мусѣли новіе мости себѣ дѣлати: тогда абіе и подозрене въ войскахъ Московскихъ и Козацкихъ на Гетмана Самойловича уродилося такое, что будто онъ чось худое противъ войскъ Московскихъ мислячи, и зъ Ханомъ Крымскимъ тайнія дружескія зсылки мѣючи, якъ степи пожарами, такъ и мости на Самарѣ бывшіе, велѣлъ нарочно и скрито попалити. По прешествіи рѣки Самари, гди станули всѣ войска на рѣцѣ Килчени, тогда заразъ старшина епералная, полковники и виніе недруги Самойловичови, (якіе въ статяхъ напередъ зде полагаемыхъ именно суть выражени) зъ собою скрито спѣкнувшись, и зъ Голицинномъ тайно зная согласившися, іюля 7-го написали отъ себе Князю Василю Василіевичу Голицину на Гетмана Самой-

ловича п'якія клевети и доношенія, о которыхъ въ пререченнхъ статяхъ на початку кратко wspomнено; а Князь Голицинъ тое доношеніе, іюля 8-го, скоримъ гонцемъ послалъ на Москву, на которое доношеніе скорій отъ Великихъ Государей до Князя Голицина учиненъ отвѣтъ, позволяючи Гетмана Самойлова отъ гетманства отставити и въ Москву прислати, а на его мѣсцѣ нового Гетмана кого войско Козацкое похочеть устроить. Которій Монаршій отвѣтъ и указъ, гдѣ принесенъ до князя Голицина въ обозъ, уже на Коломаку іюля 21, теди заразъ Голицинъ извѣстилъ о томъ доносителемъ Самойловичимъ; а впредъ вечеромъ того-жъ дня велѣлъ въ колко лавъ двомъ полкамъ Московскимъ, при Гетману бывшимъ, самій дворъ гетманскій обступити и крѣпко чрезъ ночь блюсти, чтобы и еденъ духъ зъ двору гетманского неуйшолъ на сторону. Гетманъ тежъ, тое явно наступовавшее себѣ зло увидѣвши, и чрезъ всю ночь тогдашнюю неспячи, заставлялъ на молитвахъ, чаючи по преществіи ночи тогдашній кончини животу своему. Егда же задзвонено до утрени, тогда Гетманъ, якъ належитъ къ смерти убравшися, при розсвѣтаніи перейшолъ зъ намета своего въ церковь походную на слушаніе утрени. Въ ней же чтеннымъ Эксапсалмамъ, въ Суботу іюля 22, егда прійдоша словеса сія: «друзи мои и искренніи мои прямо мнѣ при-ближися и стаа, и ближніе мои отдалече мене стаа, «и нуждахуся ищущіи души моея, ищущіи злая мнѣ глаголаху «суетная и лживымъ весь день поучахуся», тогда и навѣтники Самойловичови, старшина енеральная зъ полковниками и зъ значимымъ товариствомъ войсковымъ, то есть зъ Гамалѣемъ, зъ Соловьиною, зъ Думитрашкомъ Райчею, зъ Левенцемъ и инними, чрезъ всю ночь тую бодрствовавшіе и въ полковниковъ Московскихъ заставляшіе на совѣтѣ, за позволеніемъ Голицинимъ зъ теми-жъ полковниками Московскими предъ церковнымъ наметомъ Гетманскимъ стаа, нудящися начальника своего Гетмана Самойловича взяти и въ руки чуждія

отдати. И тако по совѣту еденъ зъ нихъ нѣкто Вуйца Волошинъ, бывшій полковникъ Переяславскій, въ церковь вшедши и до Гетмана такое слово вирекши: *Пане Гетмане потребує тебе войско*, взялъ его за руку и на дворъ вивелъ изъ церкви; гдѣ любо еденъ зъ нихъ Соловьица намѣрилъ былъ Гетмана ударити обухомъ, але инніе тое ему запретили, и зъ словами досадительными, взявши перво до полковниковъ Московскихъ, потомъ и въ обозъ, до князя Голицина отпрывадили. Которого зъ синомъ его Яковомъ князь, принявши худо и бѣдно, держалъ при себѣ зъ однимъ тилко хлопцемъ, и въ телѣжкахъ при себѣ-жъ запровадили на Москву, а отъ толь засланъ въ вѣчную ссылку. Едни сказоваху въ нѣкоемъ Нижнемъ надъ Волгою, а другіе повѣстествоваху, что въ Тоболскѣ, столечній градъ Сибѣрскій, засланъ зъ синомъ же своимъ, помененнымъ полковникомъ Стародубовскимъ, гдѣ благочесно въ покаяніи истинномъ и животъ свой докончилъ зъ синомъ. Еще было и тое, когда введено Гетмана зъ церкви, тогда боючися, да не абіе застанеть убіенъ, предлагалъ слезне навѣтникомъ своимъ казѣцтво и сльшоту очесъ тѣлеснихъ и просилъ умиленно даби отпущенъ былъ въ монастырь которій на покаяніе. Слуга еденъ его Самойловичовъ Денисъ Цюпка самъ сказивалъ тое, якъ егда пана его брано зъ церкви, тогда онъ, любимое панское похативши копіе, стануль зъ нимъ вооруженно предъ наметомъ гетманскимъ, и чудесно нѣчто трикратно разъ поразъ видѣлъ зъ копія, чили зъ деревца копійного, аки изъ ударенного кремня поспавшиесъ и его во ужасъ приведшіе огненніи искри! По знятю Гетмана Самойловича зъ гетманства, на которомъ заставлялъ зѣтъ 15 и дней 35, заразъ еденъ нѣкто зъ ближнихъ его подручныхъ такіа зложилъ и написалъ о немъ рѣчи, которія zde полагаются:

Эй Иване, поповичу Гетмане!

Чому ти такъ пустивъ себе въ недбанье?

Ой бувъ еси зпершу добримъ всѣмъ паномъ,
Потомъ еси zostалъ гордимъ всѣмъ станомъ!
Принявся еси цѣлодушне гетмановати,
Жеби твоимъ и потомкамъ въ томъ стати.
Неуважавъ давной въ войску волности,
И всѣмъ станомъ належитой годности.
Себе тилко почитался такъ быти,
Же твой рожаи зъ давнихъ давень сталъ жити.
Забувъ еси, же ты зъ любви избрано,
И старшимъ себѣ паномъ названо.
Радн тебѣ отнюдь стало нетреба,
И мислился, акибн пшелъ зъ неба.
Нелюбилесь межн людьми любовѣ.
Бѣсѣди всѣ приовнались обмовѣ,
Жеби никто ни съ кимъ неѣлъ хлѣба:
Сварки тебѣ у всѣхъ было треба.
Ой чому-жъ такъ противъ нашой речи вѣри
Отъ коей виникане невѣри?
Богъ самъ любить у всѣхъ любовь и згоду,
Тя противку показалесь уряду.
Нехотѣлесь того нічого видѣти,
Жеби и то зъ кимъ дружно мѣлъ жити.
А въ войску Запорожекомъ то здавна
Рада силна и всѣмъ лвна.
А вси въ тебе за ничто почтени,
И zostали въ подножіе знижени.
Сини твои горделиви збитечне
Укорали добрихъ людей безпечне;
А кто тиснеть братю свою и дручить,
Своихъ рѣчей недобрѣ конецъ получить.
Ой доброго кохають всѣ сердечне,
И онъ можетъ вѣкъ жити безпечне!
А лихому и тяжкому, якъ жити,
Коли никто не радъ ему въ добрѣ быти.

И хто зможесть противъ Творца и Бога
Стати, жеби непоткала его тревога?
Ти, Иване, хотѣлъ еси всѣхъ мѣти
Въ своемъ страху и сурово владѣти;
Лечъ на тебе Богъ допустилъ повстать недругомъ,
Зъ подъ началнихъ же ти имъ былъ анхъ кругомъ.
Збилесь прето гетманской поваги,
И дозналесь плачевной зневаги.
Не помогла о гетманство ревнивость,
Же зажилесь тоей маючи вонтиливость;
Скончилесь, ахъ мнѣ тяжко жестоко;
Лечъ память мусить быти широко.
Прето всякій не зажирайся много,
Би ты злое не поткало ничего!
Якія рѣчи аще и негладко суть зложени, обаче ясно
въ нихъ показується якого праву былъ Самойловичъ, и для
чого на него старшина и значное товариство войсковое
вознегодовали, и отъ уряду гетманского низложили потща-
лися. О якомъ низложеніи тая-жъ старшина гетманичу
ознаймуючи, послали отъ себе абіе Леонтія Черняка, ассаула
енералного, на тотъ бокъ Днѣпра до него, которого Чернякъ,
ниже Томаковни зъ обозомъ найшедши, гди отдалъ ему
листь отъ старшини о томъ писаній, тогда заразы прибылъ
къ нему и полковникъ Миргородскій Данило Апостоль, зъ
капитаномъ отъ Неплюева къ нему зъ тоею-жъ вѣдомостю
присланимъ (заеже Неплюевъ зъ Гетманомъ былъ въ не-
согласіи, а съ полковникомъ Миргородскимъ въ любви зо-
ставалъ). Якую жалостную вѣдомость Гетманичъ получивши,
облился слезами и смиреннымъ сердцемъ вирекши тое, «а
що-жъ мой отецъ винить», скинулъ зъ себе злототканіи
одежды и въ жалостніи черніи облеклся. Полковникъ Мир-
городскій зъ капитаномъ Неплюевимъ заразы отъ Гетманича
отѣхалъ до обозу своего, потомъ вскорѣ и Гетманичъ до

полковника Миргородского прибывши, знаючи тоє, же уже ему наказное гетманство вручено, просилъ покорне полковника, абы велѣлъ войску рушати. По котораго желанію сразу рушивши тягнули спѣшно до Кодаку, а Неплюевъ назадъ зъ войскомъ своимъ остался о миль килко. Гди зась притягнули до Кодаку, тогда Гетманичъ, Черняка назадъ отправивши, писалъ чрезъ него до милостивого пана Князя Голицина (аще якось отъ него ку себѣ сподѣваючися милости) такіи листъ свой:

Милостивій мой и особливій добродѣю!

Яковими двойма такъ далеце нужными и неудобно-сними приневолений и приведеній до того zostаемъ причинами, же, и недождавши Пресвѣтлѣйшихъ и Державнѣйшихъ Великихъ Государей Ихъ Царскаго Величества указу, зъ ихъ же Царскаго Пресвѣтлаго Величества ближнихъ околничимъ и воеводою и намѣстникомъ Карачевскимъ Леоніемъ Романовичемъ Неплюевимъ, порознитися и передомъ его, не безъ вѣдома однакъ и совѣту зъ нимъ же, зъ полковниками и всѣмъ войскомъ при мнѣ въ теперешной службѣ и походѣ будучимъ, знизу прибути тутъ до Кодаку мусѣемъ. Зъ умыслу покорне о томъ и яко найскорѣй доношу Вашой Княжой Велможности, милостивому и особливому добродѣви. Першая, ижъ крайній недостатокъ у всего войска наступилъ борошенного запаса, для котораго передомъ сами мало не всѣ Переяславскіе, Миргородскіе и Прилуцкіе полчане одійшли зъ войска до домовъ своихъ, а за ними и осталіе всѣ городовіе, и охочихъ полковъ згода южъ борошна немаючи, голодомъ притѣсненіе, немогли болше держатися. Другая, зъ донесеной мнѣ вѣдомости проразившой мое сердце, и ажъ до смерти мя сокрушающей, що ся такъ нагле и нечаемо надъ милымъ родителемъ и добродѣемъ моимъ стало. А завсте впередъ

было сподѣватися подлугъ Божской на всѣхъ живущихъ вироку смерти, а нежели таковой отмѣни и трафунку родичеві моему; поневажъ всему свѣту явно и вѣдомо, а надто самъ Всевидѣцъ свѣдѣтель Богъ, якъ чрезъ всѣ лѣта гетманства своего до сего часу вѣрне и зо всѣхъ мѣрь щире служилъ и радѣлъ Великимъ Государемъ своимъ, безъ найменшого престлушанія въ всякомъ дѣлѣ волѣ и повелѣнія ихъ Монаршого. Хиба зъ тихъ же побочнихъ и подручныхъ, безъ боязни Божой давно на здорове его чигаючи, наущеніемъ ворага ненавѣстника діавола добра людскаго, мѣлъ би хто плонвія якіа наносити клевети; лечъ для его родича и добродѣи моего досить постоянно дознанной верности и многихъ у Найяснѣйшого маестату Монаршого заслугъ, негодилося вѣри и мѣсна жаднимъ давати клеветамъ и враждебнымъ наносамъ. Бо и що козвекъ въ рѣдахъ своихъ звиклъ былъ прекладати; нежели би, уховай Боже, Монаршому изволенію противно, влучи; овшемъ по должности своей, Имъ же Пресвѣтлѣйшимъ Монархомъ всякого добра хотячи, и о цѣлость отчизни своей, до управленія подъ Високодержавною Монаршею рукою полѣщеной, старатися покорне, а непрекословно завше словесными и листовними совѣтами доносилъ свои зданія. Ово згода всѣмъ сердцемъ и душою имъ далѣй, на большую милость и призрѣніе себѣ и намъ дѣтемъ своимъ, усиловалъ и тоєи былъ надѣи заслужитися; а не на тую, яка теперь (ахъ болязняя зъ подавленемъ и въ потонія часы у постороннихъ краяхъ быти мусѣтъ) поткала его же лживость. Ежели-жъ ишло о урядѣ, же южъ на ономъ же, уставичними турбачіями и трудностями приходячи въ подешлость лѣтъ, здорovemъ послабѣлъ. и било бъ о томъ виразная Монаршеская, хочъ бы и давнѣй воля, аби зложилъ, певне би нестоялъ о тоє; было бы честно, якъ за правди годилося и пристояло; а не такъ, якъ теперь нагле и гвалтовне зъ оногъ чрезъ своихъ подручныхъ килкохъ особъ зсаженній есть. Освѣдавъ

онъ же родичъ и добродѣй въ томъ свою поволность чрезъ певного свѣдителя околничого, его милости Леонтія Романовича Неплюева, же на указъ Монаршіи готовъ былъ добровольно здати гетманство, яко по совѣсти своей околничій его милость визнаеть. — Яко-жъ козвекъ южъ сталося, все судбамъ Бозскимъ и попущенію зъ волѣ Его праведной причитаючи, любо би миѣ надеръ тяжкимъ болемъ и неутоленимъ жалемъ на сердцу и на всемъ здоровю моему зраненному, до роспачи и отчаянія, якого въ такомъ разѣ и отдѣльности теперешной, приходити мусѣло, лечь, якъ по вѣрному и щиромъ радѣвію родича и добродѣя моего, зъ едномисленною обрадѣ зъ Вашею Княжею Велможностію посполу, зъ околничимъ его милостию Леонтіемъ Романовичомъ Неплюевымъ зосталомъ виправленъ на нинѣшнюю Государскую военную службу; такъ вѣрне правимъ сумленемъ и душею, яко все справуючий Богъ Господь подавати рачилъ повожене, отправовати оную до конца живота при неотмѣнной и непорушній вѣрности, Имъ же Пресвѣтлимъ щасливемъ намъ пануючи Монархомъ служити обовязуючися, хочъ безъ додержанія терміну для описанихъ причинъ зъ далшого мусѣлемъ зійти мѣсца, лечь негде индей але тутъ же и прочимъ милой отчизнѣ приближимъ. Откожъ нижайшее мое, горькимъ заливаючися слезами, занову до Вашой Княжей Велможности челобите и прозбу. Умилосердися милостивій и особливій мой добродѣю, и по своей всеопебачной премудрой увазѣ, продкуючи надъ всѣхъ у Наяснѣйшаго Престола Монаршого превзятою повагою и достоинствомъ, рачъ въ такомъ наглому трафунику цѣлость здоровья милого родича моего и самой родителки зъ женами и дѣтми нашими, яко теперъ въ порозненю зостаемъ своимъ защити ти патронствомъ и охоропою, и не допусти злословимъ людемъ, зъ тихъ же подручнихъ, которіе бы враждою и незбожною завязатостію наступовати, абы своей въ конецъ могли доплатити злости. А яко бимъ и я отсуля до еднокудного

зъ милымъ родичомъ и домовствомъ при своей цѣлости здоровья прійти могъ зъєдноченію, где будетъ воля и указъ Монаршіи певній и безпечній указати и подати способъ; за якоє зъ христіанского политованяся оказане надъ ними въ такомъ утрапеню крайней милости и добродѣйства, дабы и самъ Ваша Княжая Велможность въ день страшнаго предстательства нелицемѣрнаго Судія, кгда прійдетъ всѣмъ воздати по дѣломъ, получилъ желасмую милость.

Вашей Княжей Велможности моего милостивѣйшаго пана и добродѣя нижайшій подножокъ нещасливый синь гетманскій Григорій Невановичъ.

Которій то ластъ Гетманичовъ, по вичитанію у Голицина, отданъ отъ него старшинѣ енеральной. У Кодаку постолло войско зъ наказнимъ Гетманомъ полковникомъ Миргородскимъ потоль, поколь зъзяду прибылъ Неплюевъ зъ войскомъ своимъ, до которого кгда жалостній прибылъ Гетманичъ зъ покорнимъ уклономъ и положилъ предъ нимъ пѣрначъ полковничій и бунчукъ наказнаго гетманства, теда Неплюевъ, гордо до него вирекши: «здравстуй Кириша!», велѣлъ его заразъ до палатки, ему уже наготованной, взяти и тѣснѣ на ноги кайдани зложити. И такъ бѣдній гетманичъ, що предъ тимъ предъ своими людьми хвалился (яко богачъ евангелскій о раззореніи старихъ и о созданіи новыхъ житницъ пекшійся) вѣхати въ Украину по гетманску позлащенною каретою; ново тогда зъ Гдацка зъ шестма фризами драго купленими припровоженною, всего того надъ надежду отстрадавши нищетно и бѣдно, въ тѣснѣ и некончаеміе недружескіе достался узи. — А обозъ его гетманичовъ со всѣми вешми и богатстви забралъ Неплюевъ до своей ласки и протекціи. Въ тихъ дняхъ и бунтъ всчался былъ въ полку Призупкомъ, въ которомъ полчане тамошніе для причинъ нѣякихъ и полковника своего Лазаря Горленка еще зъ

нѣсколькими людьми забили. По такихъ дѣяніяхъ наказаній Гетманъ полковникъ Миргородскій отъ Кодаку, розставши зъ Неплюевымъ, рушилъ зо всѣмъ войскомъ Козацкимъ городовымъ и охотничьимъ до Переволочной, а тамъ Диѣпръ преправивши, и войска, где кому належало, распустивши, самъ прибилъ до Сорочинцевъ въ домъ свой, а Неплюевъ, чи низше, чи више Кодаку негдѣсь Диѣпръ преправивши, одійшовъ зъ гетманьичомъ впазнемъ и зъ войскомъ своимъ до своей въ Сѣвскѣ резиденціи. Войска тежъ главніи Московскіе и Козацкіе, зъ княземъ Голицинимъ бывшии на Кодаку, где бродъ Буцкого, чрезъ килко недель стоявшіе, по взятю Гетмана Самойловича зъ синомъ Яковомъ мало были забунтовались, на Коломаку-жъ и въ полку Галяцкомъ Кіашку ассаула войскового забили. Потомъ за позволеніемъ Монаршимъ грамотнимъ, до старшини и всего войска Козацкого писаннимъ, учинили на избраніе нового Гетмана чорную, або обшую раду, віхавши зъ обозу своего въ поле на пространство, на которой подлугъ звичаєвъ и правъ давнихъ волними голосами избрали и поставили себѣ Гетманомъ ассаула енералнаго Іоанна Стефанова Мазепу іюля въ 25 день.

Тотъ Мазепа откуду и якого былъ рода, и якимъ способомъ, и отколы прибилъ до Гетмана Самойловича и у него, яко человекъ цѣкавій и доцѣпній, на ласку скоро заслужился и въ чинъ ассаулства енералнаго достигнулъ, о томъ прежде въ роздѣлѣ 14-мъ коротко написалося; а теперъ при постановленю его Гетманомъ якіе отъ Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ прислани и въ радѣ всему войску Козацкому читани древніи права и волности (якъ было и за Хмельницкого) войска Запорожского и всего народа Малороссійского, ствержающе статьи, тіи зде полагаются,

Статтіи Коломацкія, отъ Великихъ Государей и Всероссийскихъ Самодержцовеъ при обраніи на гетманство Мазепи войску Запорожскому и всему народу Малороссійскому данія року отъ сотворенія свѣта 7195, а отъ Рождества Христова 1687 іюля во 25 день.

Божією Милостію Пресвѣтлѣйшіе и Державнѣйшіе Великіе Государы, Цари и Великіе Князи Іоаннъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ и Великая Государыня Благовѣрная Царевна и Великая Княжна Софія Алексѣевна, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержицы, и многихъ государствъ и земель Восточныхъ и Западныхъ и Сѣверныхъ отчичи и дѣдичи и наслѣдники и Государы и обладатели, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, указали сіи написаніе пункты написать и отлати народу въ обозѣ на рѣчкѣ Коломаку новообраному войску Запорожскому обѣихъ сторонъ Диѣпра Гетману Ивану Мазепѣ и старшинѣ и полковникомъ и всему войску Запорожскому и народу Малороссійскому. Для того, сего настоящаго 1685 году, по ихъ Великихъ Государей, Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества, указу, будучи на Ихъ Великихъ Государей службѣ, въ болшомъ полку, въ Крымскомъ походѣ, ближній бояринъ и намѣстникъ Новгородской и царствениія болшія печати и государственныхъ великихъ и посольскихъ дѣлъ оберегатель и болшого полку дворовой воевода князь Василей Василевичъ Голицинъ съ товарищи писалъ къ нимъ Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, изъ обозу съ рѣчки Килчени, іюля 8 дня пнѣшнаго-жъ 1685 году, что сего-жъ іюля во третій день Ихъ Царского

Пресвѣтлого Величества подданіе войска Запорожскаго, старшина и полковники: генеральной обозной Василей Бурковской, судья Михайло Вухѣвичъ, писарь генералній Сава Прокоповъ, асаулъ генеральной Иванъ Мазепа, Константинъ Солонина, Яковъ Лизогубъ, Григорій Гамалѣй, Дмитрій Райча, Степанъ Забѣла, Василей Кочубей, подали ему ближнему боярину и оберегателю и дворовому воеводѣ, князю Василю Василовичу за себя и за все войско Запорожское челомбитную за руками своими въ измѣнѣ и во многомъ неистовствѣ предъ ними Великими Государями, предъ Ихъ Царскимъ Пресвѣтлымъ Величествомъ, войска Запорожскаго Гетмана Ивана Самойлова, и били челомъ имъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, чтобъ онъ, ближній бояринъ и оберегатель и дворовой воевода князь Василей Василовичъ Голицинъ, послалъ ту ихъ челомбитную къ нимъ Великимъ Государемъ и Великой Государинѣ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству; и онъ, ближній бояринъ и оберегатель и дворовой воевода, ту ихъ заручную челомбитную принявъ у нихъ, послалъ къ нимъ Великимъ Государемъ и къ Великой Государинѣ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, и писалъ къ нимъ Великимъ Государемъ, чтобъ отъ того, отъ чего Боже сохрани, во всей Малой Россіи не учинилось какое замѣшаніе.

Июля въ 25 день Великихъ Государей, Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества, въ грамотѣ къ нему ближнему боярину и оберегателю и дворовому воеводѣ къ князю Василю Василовичу съ товарищи, по той его вышепомянутой отпискѣ и по челомбиту войска Запорожскаго старшини и полковниковъ, писано, чтобъ онъ, ближній бояринъ и оберегатель и дворовой воевода князь Василей Василовичъ, призвавъ къ себѣ Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества подданныхъ, войска Запорожскаго вышепомянутую старшину и полковниковъ, обознаго Василя Бурковского съ товарищи и все войско Запорожское, сказалъ имъ Ихъ Царскаго

Пресвѣтлого Величества милостивой указъ, что они Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, помянутому ихъ челобитію Гетману Ивану Самойлову, будь онъ имъ старшинѣ и всему войску Запорожскому негоденъ, быть у нихъ Гетманомъ не указали, и указали у него свое Царскаго Пресвѣтлого Величества знамя и булаву и все клейноты отобрать и послать его въ свои Великихъ Государей Великороссійскіе города, а на него мѣсто Гетманомъ учинить, ково они и старшина и войско Запорожское излюбятъ и волнами гласи оберутъ; а сказавъ имъ Ихъ Великихъ Государей, Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества, указъ о посылкѣ его Иванове въ Великороссійской въ которой городъ пристойно такоже и о дѣтяхъ и свойственникахъ его и о избраніи нового Гетмана, велѣно ему, ближнему боярину и оберегателю и дворовому воеводѣ князю Василю Василовичу, съ товарищи учинить по своему разсмотрѣнію, какъ ихъ Господь Богъ вразумитъ и наставитъ. А какову къ нимъ Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, прислалъ онъ, ближній бояринъ и оберегатель и дворовой воевода, войска Запорожскаго старшини за рукою челомбитную Бѣлорусскаго писма, и съ той ихъ челомбитной прислать къ нему, ближнему боярину и оберегателю и дворовому воеводѣ, списокъ.

И то Ихъ Великихъ Государей Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества милостивой указъ войска Запорожскаго старшинѣ и полковникомъ и всему войску Запорожскому объявленъ, и Великихъ Государей, Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества, та вышепомянутая грамота прочтена, и Гетманъ отъ уряду отставленъ, и войсковіе клейноты въ обозъ ближняго боярина и оберегателя и дворового воеводи приняты.

И старшина и полковники и все войско Запорожское, выслушавъ тотъ Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества милостивой указъ, обрадовались, и на ихъ Государской престоной и неизрѣченной милости били челомъ и говорили,

что они ради за них Великихъ Государей умирать и кровь свою проливать, и въ подданствѣ у нихъ Великихъ Государей у Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества бити вѣрно, соблюдая свое крестное цѣлованіе, навѣки, непремѣнно.

И ближней бояринъ и оберегатель и дворовой воевода князь Василей Василевичъ съ товарищи имъ говорили, чтобъ Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали ихъ войска Запорожского старшину и полковниковъ и все войско Запорожское, велѣли имъ здѣсь въ войску въ обозѣ на рѣчкѣ Коломаку учинить по ихъ войсковымъ правамъ раду, и на той радѣ обратъ Гетмана, кого они межъ себя излюбятъ, волниши гласи.

А какъ они Гетмана изберутъ, и Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, указали имъ на радѣ прочесть статьи, каковы были даны по указу отца Ихъ Великихъ Государей, блаженнаго и вѣчно достойнаго памяти Великого Государя царя и Великого Князя Алексѣя Михайловича, всея Великія и Малыя и Бѣлыя Россіи Самодержца, прежде бывшему Гетману Богдану Хмельницкому и всему войску Запорожскому, на которыхъ статьяхъ былъ онъ, Гетманъ Богданъ Хмельницкій и все войско Запорожское, подъ Его Царскаго Величества Самодержавною високою рукою въ подданствѣ, а ни въ Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, по ихъ челобитію учинить нѣкоторыя и вновь статьи ко утвержденію, и доброму состоянію, и цѣлости всего войска Запорожского и народа Малороссійскаго повелѣли.

А какъ они Гетмана оберутъ и тому новообранному Гетману, имъ, Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Государемъ Царемъ и Великимъ Княземъ Иоанну Алексѣевичу, Петру Алексѣевичу и Великой Государынѣ Благочестивой Царевнѣ и Великой Княжнѣ Софіи Алексѣевнѣ, всея Великія и Малыя и Бѣлыя Россіи Самодержцемъ и многихъ государствъ и земель Восточныхъ и Западныхъ и Сѣверныхъ

отчичемъ и дѣдичемъ и наслѣдникомъ и Государемъ и обладателемъ и Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества наслѣдникомъ, на вѣчное и вѣрное подданство, по Святой Евангелской непорочнои заповѣди Господней, учинить обѣщаніе и цѣловать Святой и Животворящей Крестъ Господень, и быть ему Гетману и еeneralной старшинѣ и полковникомъ и всему войску Запорожскому и народу Малороссійскому у нихъ Великихъ Государей, у Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, и у Ихъ Государскихъ наслѣдниковъ въ вѣчномъ подданствѣ неотступно, помня свое обѣщаніе и крестное цѣлованіе въ прежнихъ своихъ правахъ и волностяхъ, по прежнимъ Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества милостивымъ жалованнымъ грамотамъ, каковы были даны прежнему Гетману Богдану Хмельницкому и инымъ Гетманомъ и всему войску Запорожскому и народу Малороссійскому.

И старшина и полковники, обозной Василей Бурковский съ товарищи и все войско Запорожское, на милость Великихъ Государей Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества были-жъ челомъ и говорили, что они по указу и по изволению Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества на прежнихъ и на нынѣшнемъ обраніи гетманскомъ, положенныхъ пунктахъ вѣчными у нихъ Великихъ Государей, у Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, подданствѣ быть всеусердно и всепокойно ради, и по указу Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества учиня раду по ихъ войсковымъ правамъ и обрати Гетмана, тѣхъ статей съ нимъ новообраннымъ Гетманомъ служить будутъ и руками своими онъ Гетманъ и они подпишутъ. Іюля въ 25 день сего-жъ настоящаго 1685 году духовніа особи, на сію раду призванія и войска Запорожскаго старшина и полковники и все войско Запорожское учинили о обраніи нового Гетмана раду. И на той радѣ, по указу Великихъ Государей Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, были бояре и воеводи:

Ближней бояринъ и большаго полку дворовой воевода и

парственніа большіа печати и государственнѣхъ великихъ и посолскихъ дѣлъ оберегатель и намѣстникъ Новгородской князь Василей Василіевичъ Голицинъ,
Ближней бояринъ и воевода и намѣстникъ Псковской Алексѣй Семеновичъ Шейнъ,
Ближней бояринъ и воевода и намѣстникъ Чертыговскій князь Володимѣръ Дмитріевичъ Долгоруковъ,
Ближней бояринъ и воевода и намѣстникъ Бѣлгородскій князь Константинъ Осиповичъ Шербаковъ,
Околицей и воевода и намѣстникъ... князь Данила Афанасіевичъ Бортинской,
Ближней околицей и воевода и намѣстникъ Серпуховской Венедиктъ Андреевичъ Змеевъ,
Думной дворянинъ и воевода Иванъ Юрьевичъ Леонтьевъ,
Думной генералъ Агей Алексѣевичъ Шепелевъ,
Стольникъ и воевода князь Борисъ Евфиміевичъ Мишелкой,
Думной дьякъ Емельянъ Игнатьевичъ Украинцовъ,

И даки тѣхъ розрядовъ полковъ своихъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества со многочисленными конными и пѣшими ратными людьми. И того-жъ числа изволеніемъ Великихъ Государей и Великой Государини, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, духовніа особи и войска Запорожского старшина и полковники, генеральной обозной Василей Бурковской съ товарищи и все войско Запорожское, по своимъ правамъ и волностямъ, волными голосами обрали Гетмана Ивана Степановича Мазепу.

И ближней бояринъ и оберегатель и дворовой воевода князь Василей Василіевичъ съ товарищи велѣли прежніе и новоприбавленніе пункты новообраному Гетману Ивану Степановичу и старшинѣ и всему войску Запорожскому въ радѣ вѣчесть и подписать имъ къ тѣмъ пунктамъ руки свои, и тѣ пункта имъ чтесть, а какъ пункта протѣли и руками своими подписали, и новообраный Гетманъ Иванъ

Степановичъ, Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Великимъ Государемъ Царемъ и Великимъ Княземъ Иоанну Алексѣевичу, Петру Алексѣевичу и Великой Государинѣ благовѣрной Царевнѣ и Великой Княжнѣ Софіи Алексѣевнѣ, всея Великіа и Маліа и Бѣліа Россіи Самодержцемъ и многихъ государствъ и земель Восточныхъ и Западныхъ и Сѣверныхъ отчичемъ и дѣдичемъ и наслѣдникомъ и Государемъ и обладателемъ и Ихъ Государскимъ наслѣдникомъ учинилъ на вѣчное и вѣрное подданство предъ Святимъ Евангеліемъ общаніе, по святой непорочной Его заповѣди, на томъ, что имъ Гетману и генеральной страшинѣ и полковникомъ и всему войску Запорожскому и народу Малороссійскому быть подъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Самодержавною високою рукою и у наслѣдниковъ Ихъ Государскихъ въ вѣчномъ подданствѣ неотступно.

А СТАТЬИ НИЖЕЗОБРАЖЕНІА СИЦЕ ВЪ СЕБѢ СОДЕРЖАТЬ:

1.

О утвержденіи давнихъ правъ и волностей Хмельницкого войску Запорожскому и всему народу Малороссійскому.

Милости у Великихъ Государей и у Великой Государини, у Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, Гетманъ и войско Запорожское и народъ Малороссійскій просятъ, чтобы имъ были въ прежнихъ своихъ правахъ и волностяхъ и чимъ пожалованъ былъ прежній Гетманъ Богданъ Хмельницкій и тобы имъ все было подтверждено Ихъ Государскими милостивыми жалованными грамотами.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣдое Величество, пожаловали обоимъ сторонамъ Дитпра Гетмана и старшину и полковниковъ и все войско Запорожское и народъ Малороссійскій правами и волностями

ихъ прежними, и милостивую свою Государскую жалованную грамоту дать ему Гетману о томъ повелѣли.

2.

О воеводахъ и президіяхъ въ Кіевѣ, въ Переяславѣ, въ Черниговѣ, въ Пѣжинѣ и въ Острѣ, и чтобы въ права и дѣла войсковія воеводи не втручались; аще же будетъ обида отъ служивыхъ Малороссійномъ, абы воеводи судили съ притоимостю Малороссійскихъ начальныхъ и разумныхъ людей тутъ же; и о поборехъ Малороссійскихъ.

Гетманъ Богданъ Хмельницкій милости у Отца Ихъ Царского Величества блаженна и вѣчно достойна памяти, у Великаго Государя Царя и Великаго Князя Алексѣя Михайловича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержца, просилъ, чтобы указалъ Онъ, Великій Государь, своимъ Царскаго Величества воеводамъ съ ратными людьми быти въ Переяславѣ, въ Пѣжинѣ и въ Черниговѣ, также и бывшимъ по немъ Гетманомъ о томъ въ пунктахъ Его Государской указъ писанъ же.

И отецъ Ихъ Государскихъ Величествъ блаженна и вѣчностойна памяти Великій Государь, Его Царское Пресвѣтлое Величество, указалъ быти въ Малороссійскихъ городѣхъ своимъ Царского Величества воеводамъ и ратнымъ людямъ для обороны отъ непріятелей, и чтобы впредь въ Малороссійскихъ городѣхъ замѣшанины и измѣны ни отъ кого ни какія не было; а именно: указалъ Онъ Великій Государь, Его Царское Пресвѣтлое Величество, быти воеводамъ въ прародительской своей Государской отчинѣ въ Богоспасаемомъ градѣ Кіевѣ, также въ Черниговѣ, въ Переяславѣ и въ Пѣжинѣ и въ Острѣ; а въ права и волности козацкія и въ суды и ни въ какія дѣла воеводамъ вступати не указалъ, какъ Кіевскому воеводѣ; такъ и иныхъ городовъ; а указалъ имъ имѣти начальство надъ ратными людьми, которіе въ тѣ города

будутъ присланы во всякомъ строеніи на оборону; а естлибы хто всякаго чину жителей тѣхъ городовъ и мѣстъ, или селъ или деревень въ обидахъ отъ ратныхъ людей учнутъ бити челомъ Великому Государю и воеводамъ приносятъ челомбиствія, и по указу Великаго Государя, Его Царского Пресвѣтлого Величества, судить тѣхъ ратныхъ людей воеводамъ; да при тѣхъ же судѣхъ указалъ быти во всякомъ городѣ, гдѣ живутъ воеводи, для великія правды и скорія росправи, изъ Малороссійскихъ жителей значнымъ и добрымъ и разумнымъ людямъ, чтобы вмѣстѣ съ воеводою были при тѣхъ судѣхъ и судили вправду и по суду и по сяску указъ чинили, какъ указъ Великаго Государя, Его Царского Пресвѣтлого Величества, належитъ; и о поборехъ указалъ Великій Государь въ Малороссійскихъ городѣхъ быти по ихъ обыкновению, какъ написано въ статьяхъ Гетмана Богдана Хмельницкаго. А вышѣ Великіе Государя и Великая Государыня шасливо государствующіе Ихъ, Царское Пресвѣтлое Величество, указали сей отца своего Государской блаженна и вѣчно достойна памяти Великаго Государя указъ подтвердить и быти ему непремѣнну.

И Гетманъ и вся старшина и войско Запорожское и народъ Малороссійскій на Ихъ Государской милости были челомъ и приняли то съ радостію.

3.

О зборѣ денегъ съ поборовъ Малай Россіи въ казну Царского Величества, и о заплатахъ тими деньгами асей старшинѣ и чернѣ войска Запорожскаго подлугъ уложениа, а реестровымъ козакамъ быти поставлено тридцать тысячамъ. Тутъ же и о маетностехъ архіерископскихъ, монастырскихъ, поповскихъ и панскихъ, въ якомъ мѣють заставати состояніи подѣ державцами своими, и о поборехъ съ нихъ.

Чтобы по прежнимъ постановленнымъ статьямъ Богдана

Хмельницкого войску реестровому, которіе будутъ всегда на службѣ Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества было милостивое жаловане и заплата изъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества казни.

И Великіе Государи и Великая Государиня Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество о реестровомъ войскѣ указали говорить на радѣ и сколько быть войсковыхъ козаковъ тислячамъ; а что въ той ихъ статьи написано, чтобъ войску была заплата изъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества казни, и того въ тѣхъ статьяхъ Богдана Хмельницкого не положено, а положено что быти поборамъ, гдѣ достойтъ собирать, въ скарбѣ Царского Пресвѣтлого Величества, и съ того збору давать на войско по реестру кому что въ статьяхъ постановлено, и нынѣ тому быть такъ.

И Гетманъ и старшина и войско Запорожское на Государской милости били челомъ и тѣ пріемлютъ, и постановили на сей радѣ давать по прежнему:

Гетману тысяча золотыхъ червонныхъ на годъ.

Писару войсковому и обозному по тысяча золотыхъ Полскихъ.

На судей войсковыхъ по триста золотыхъ.

На писара судейского сто золотыхъ.

На писара, да на хоружого полкового по пятидесяти золотыхъ.

На хоружого сотнического тридцать золотыхъ.

На бунчужного гетманского сто золотыхъ.

На полковниковъ по сто ефимковъ.

На ассауловъ полковыхъ по двѣсти золотыхъ.

На ассауловъ войсковыхъ по четыреста золотыхъ.

На сотниковъ по сту золотыхъ.

Реестровымъ Козакомъ быти тридцати тысячомъ чело-вѣкомъ, а давать на чело-вѣка по тридцать золотыхъ Полскихъ;

А что въ которомъ полку будетъ козаковъ, и тому

чинить реестръ, а быть козакомъ реестровымъ, а впредъ реестръ писать, которіе старіе козаки и многую службу служили, а чего старіихъ козаковъ въ полкахъ въ тридцати тысячахъ не достанетъ, и въ то число принимать въ козаки мѣщанскихъ и поселянскихъ дѣтей; а на войско Запорожское на тридцать тысячъ быти поборовъ со всякихъ маестностей безъ выбору чей кто нибудь, кромѣ монастырей, и изъ тѣхъ поборовъ давати Великихъ Государей жалованя Гетману съ начальными людьми и козакомъ по прежнимъ утвержденнымъ статьямъ, а буде тѣхъ поборовъ стоко Гетману и начальнымъ людямъ и козакомъ на жаловане, противъ положена сполна не достанетъ, и тѣ побори раскладивать по збору, сколько того збору будетъ. А у которыхъ полковниковъ и начальныхъ людей маестности есть, и на тѣ ихъ маестности жалованіе Великихъ Государей грамоти дани, и тѣхъ подданныхъ полковникомъ и всякимъ начальнымъ людямъ, за которыми тѣ маестности есть, сулити и приноси волни у нихъ принимать, в сѣна и дрова велѣть имъ на себя готовить, а побори съ нихъ на жаловане козакомъ собирати равно. А до митрополичихъ и архіепископскихъ и епископскихъ и до монастырскихъ подданныхъ въ податяхъ на войско дѣла плѣтъ. А сего времени въ архіепископскія и въ монастырскія вотчины вновь никого не принимать, быть за ними старымъ подданнымъ и учинить имъ перепись и книги, сколько за митрополитомъ и за архіепископомъ и за монастыри въ отчинахъ ихъ подданныхъ. А изъ мужиковъ въ реестръ въ козаки не писать и не принимать. А съ протопопскихъ и поповскихъ маестностей побори на козаковъ имать противъ уложенія козацкихъ маестностей. А изъ городовъ всякіе доходи имать по ихъ правамъ, а генеральной бы старшинѣ и знатныхъ и заслужонныхъ особъ маестностямъ отъ всякихъ войсковыхъ поборовъ быти свободнымъ и ничего съ нихъ въ скарбъ войсковой не имать.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловалъ повелѣди тому быть по ихъ челомбиту и по прежнему и по нинѣшнему своему Государскому указу и повелѣнію.

4.

О заслужонныхъ особахъ чести дворянской, о деревняхъ и мелницахъ, имъ наданныхъ грамотами стверженьихъ; также о грамотахъ, старшинъ и значимъ особамъ войсковымъ данныхъ, чтобы ихъ Гетманъ не отбиралъ отъ нихъ и не нарушилъ указу Монаршого.

Какъ напередъ сего заслуженіе пожаловани были честию дворянскою, чтобы они при томъ же чину и чести пребывали; а которіе впредъ заслужатъ, а Гетманъ и старшина бити челомъ объ нихъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, учнутъ, и чтобы Царское Пресвѣтлое Величество и тѣхъ тою-жъ дворянскою честию изволилъ пожаловать. А кому Гетманъ и старшина за услугу дадутъ мелницу или деревню, или хто у ково купитъ и универсалъ свой на то дастъ, и они Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, бити челомъ учнутъ. въ подтверженіе того Ихъ Государскихъ жалованныхъ грамотахъ и чтобы Царское Пресвѣтлое Величество пожаловали ихъ, повелѣли имъ на тѣ маестности и свои Царского Пресвѣтлого Величества дать милостивія жалованнія грамоты.

И Великій Государь и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали ихъ по тому ихъ челомбиту и кому дани будутъ Ихъ Царскія жалованнія грамоты, и по тѣмъ жалованнімъ грамотамъ тѣми мелницами и деревнями имъ владѣть непремѣнно, а Гетману тѣхъ грамотъ у нихъ не отнимать, и ихъ государственного милостивого указу ничѣмъ не нарушивать, также какія жалованнія

грамоты дани будутъ кому старшинѣ и значимъ особамъ войсковымъ и тѣмъ Ихъ Государскимъ жалованнімъ грамотамъ быть въ своей же силѣ и Гетману тѣхъ грамотъ у нихъ не внять.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на Ихъ Государской милости были челомъ и приняли то съ радостію.

5.

О послахъ, посланникахъ и гонцахъ Царскаго Величества, чрезъ Малую Россію ѣздити мѣлочихъ, чтобы сами кватеръ не занимали и подводы не брали; также о посланникахъ гетманскихъ къ Москвѣ, чтобы въ нужнѣйшихъ еяскоихъ дѣлахъ надъ чтири рази въ годъ болѣе не посылано; а инія вѣдомости и дѣла неужнѣи посылать къ Москвѣ на писмахъ чрезъ почту.

Чтобы Царского Пресвѣтлого Величества послы и посланники и гонцы во дворехъ козацкихъ не становились и подводы у сотниковъ и у атамановъ и у товарищей войсковыхъ насилствомъ не брали, а чтобы впредъ дворы имъ отводили и подводы давали старшина городовая, а самибы они насилствомъ на дворехъ не становились, и по дворамъ подводы себѣ не брали, а у ково подводы возмуть, и тѣ подводы отпускали назадъ безъ задержанія.

И Великіе Государи и Великая Государиня Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество указали о тѣхъ постоянныхъ дворехъ и о подводахъ быть по ихъ челомбиту, и тѣ подводы подъ посланниковъ Царского Пресвѣтлого Величества ѣдущихъ съ Москвы и назадъ возвращающимся давать въ городѣхъ полковникомъ и старшинѣ, кому о томъ вѣдать належитъ по подорожнымъ, какъ и нинѣ тѣ подводы въ городѣхъ даются, а посланцамъ быть отъ Гетмана къ

Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, посланымъ къ Москвѣ въ годъ по три и по четири прѣздя для самихъ нужныхъ войсковыхъ дѣлъ, и чтобы при тѣхъ посланцахъ челяди быть за значими особи по три, по четири человѣка, а болше того не посылать, а о не нужныхъ дѣлахъ и о всякихъ вѣдомостяхъ писать къ Великимъ Государемъ чрезъ почту.

И Гетманъ и старшина и полковники и все войско Запорожское на Государской милости были челомъ и то приняли.

6.

По смерти гетманекой, или иного ради якого случая, о обираю новаго Гетмана; также о клейнотахъ войсковыхъ: то есть знамя, булава, печать и литавры.

Были челомъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, старшина и войско Запорожское, когда изволеніемъ Божіимъ случится Гетману смерть или что, чтобы Великіе Государи пожаловали ихъ велѣли имъ обрати Гетмана по ихъ правамъ, и чтобы съ Ихъ Государского милосердія даны были въ войско Гетману войсковіе клейноты: знамя, булава, печать и литавры.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали велѣли о обираиіи Гетмана быть по прежнимъ ихъ правамъ и волностямъ, съ вѣдома, Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, а безъ челомбѣи и безъ указу Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, и старшинъ и всему войску Запорожскому Гетмана не обирать, также и отъ гетманства не отставивать; а клейноты, знамя и булава и печать и литавры держать въ бережене, а буде случится тому истера и въ то мѣсто прислани будутъ отъ

Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, войсковіе клейноты.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на милость Ихъ Царское Пресвѣтлого Величества были челомъ и приняли съ радестію.

7.

О листахъ къ Гетману отъ розныхъ Государей и окрестныхъ бывати мѣлочныхъ, и о еже Гетману за жадными Государи безъ вѣдома своихъ Государей не имѣть письменныхъ корреспонденцій; также и о содержаніи союза съ Польки учиненного и закрѣпленного; и о осторожности отъ бѣсурманъ и опростислатъ военныхъ надъ ними; тутъ же и о Запорожцахъ, и о заплать имъ борошенной и опасной, и якъ за панствомъ Крымскимъ жити.

Чтобъ повѣдно было имъ отъ окрестныхъ Государей всякіе присланіе листы принимать и прислать, а прочитавъ до Великихъ Государей отсылать, и отъ себя бы имъ къ нимъ не писать.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, указали въ той стать Гетману и всему войску отказать, потому что и прежнимъ Гетманомъ ни съ которыми государи такихъ силкохъ чинить не велѣно для того, что отъ того чинятца въ Малороссійскихъ городѣхъ многія ссори; также и ницъ Гетману и всей старшинѣ къ Польскому Королю и къ инымъ Государемъ и къ Крымскому Хану ни о чемъ не писать и не посылать; а естли отъ которыхъ Государей, или отъ Хана Крымского, будутъ къ нимъ писема, и тѣ писема принять имъ прислать къ Великимъ Государемъ къ Москвѣ въ приказъ Малія Россіи, а отъ себя имъ противъ тѣхъ писемъ ни къ кому ни чего не писать. При томъ же вѣчной миръ и союзъ у Великихъ Государей, у Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, съ Королевскимъ Величествомъ Польскимъ учиненный, ему Гетманомъ 3.

ману и всей старшинѣ и всему войску Запорожскому и народу Малороссійскому содержать крѣпко и ничимъ не нарушить и доволствоватца тѣми городами съ принадлежностями ихъ, которіе въ договорехъ имянно и пространно изображени. А что по тѣмъ же договорамъ уступлено въ сторону Королевскаго Величества Полскаго, и въ тѣ мѣста невеступатца, и къ нарушенію договоровъ никакія причины не давать. А на каковы вѣчные договоры у Царскаго Пресвѣтлаго Величества съ Королевскимъ Величествомъ Полскимъ поставлены и съ тѣхъ договоровъ списки къ прежнему Гетману отъ Великихъ Государей послани и ниѣ они въ войсковой канцеляріи обрѣтаются. А еслибъ чрезъ тотъ же вѣчный миру договоръ съ Полскою стороною на Малороссійскій край показалась какая противность, и имъ о томъ писать къ Великимъ Государемъ, а самимъ нарушенія ни какова не дѣлать. А для защищенія Великороссійскихъ и Малороссійскихъ городовъ отъ наступленія Хана Крымскаго держать имъ полки въ пристойныхъ мѣстехъ и имѣть всякую осторожность для запертя самого Криму и промислу надъ городками Кизикерменомъ и надъ иными, въ прилежающее время по указу Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества послати имъ войско, а именно въ Сѣчу и нинія тамошнія мѣста, и надъ городками и подъ Очаковомъ чинить всякой воинской промисль, а Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, и тѣмъ Малороссійскимъ войскамъ изъ Великороссійскихъ городовъ рати, смотря по времени, послать укажутъ же. Также и Запорожцовъ держать въ прежнихъ мѣстахъ и борошень и плату къ нимъ на всякой годъ посылать непремѣнно, почему тѣмъ Запорожцамъ бывала дача при прежнихъ Гетманахъ, и тое борошень и денги отсылать къ нимъ на самой Кошѣ Запорожскій; а миру Запорожцовъ зъ Кримомъ и зъ городками никогда не имѣть и остерегать того накрѣпко, чтобы изъ Малороссійскихъ городовъ въ Кримъ зъ торгами и зъ запасами и зъ всякого живностию

не ѣздили и лошадей въ Кримъ не продавали.

И Гетманъ и старшина и полковники и все войско Запорожское тотъ Ихъ Государской указъ приняли и обѣщались содержать твердо.

8.

О войскахъ Царскаго Величества, киди итимутъ на войну чрезъ Малую Россію, то чтобы въ козацкихъ дворахъ не становились, во вностей козацкихъ не отнимали, мужиками и измѣнниками не называли, и въ проводники изъ не имали; такъ же и Рускихъ давнихъ изъ Украины людей не ввозить; тутъ же о служивыхъ и всякихъ людехъ въ Малую Россію ублажающихъ и укривающихся.

А когда войска Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества пойдутъ противъ непріятеля, и чтобы они въ Украинныхъ городѣхъ въ козацкихъ дворахъ не становились, а становились би у мѣщанъ и волностей козацкихъ не отнимали и мужиками и измѣнниками ихъ не называли, и въ проводники ихъ не имали; такъ же и Рускихъ людей, которіе на Украину зашли давно, изъ Украины не ввозить; да и въ томъ на Украинѣ смута была великая, что съ Украины выбирали драгуновъ и бѣглыхъ людей по многія лѣта, и то они чаятъ что будто чинилось не по указу Великихъ Государей, Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, ратнымъ людемъ въ козацкихъ дворахъ становитца не указали, а впредь становитца имъ у мѣщанъ и у мужиковъ; а кто учнетъ волности ихъ отнимать и измѣнниками и мужиками называть, каковъ и тѣмъ Царское Пресвѣтлое Величество указали чинить по сиску наказанія. А бѣглецовъ зъ Малороссійскихъ городовъ, служивыхъ людей боярскихъ и крестьянъ, которіе не похотя имъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величе-

ства, служить, а люди боярскіе и крестьянскіе, своровавъ и учиня убійство, или разбой, или ино что своровавъ, или нехотя дать оборону Государямъ своимъ, бѣгають на своеволие въ Нихъ Великихъ Государей Малороссійскіе города, и тѣхъ бѣглецовъ и всякихъ чиновъ людей не принимать, и у себя ихъ не держать, и изъ Малороссійскихъ городовъ отдавать безо всякого задержанія; пошеже отъ тѣхъ бѣглецовъ многія ссори походятъ и отъ того многая смута бываетъ; а на прежнихъ радахъ въ пунктахъ то укрѣплено и душами ихъ утверждено, что тѣхъ бѣглецовъ не принимать, а которіе объявляца, и тѣхъ отдавать.

И Гетманъ и вся старшина и войско Запорожское то приняли и обѣщались сей Ихъ Государской указъ содержать твердо.

9.

О людехъ Малороссійскихъ, въ военное время побраннихъ и въ Великую Россію завезенныхъ.

Малороссійскихъ городовъ всякихъ чиновъ жители, которіе въ военныя времена пойманы въ Великороссійскіе города въ полонъ, и тѣмъ быть въ тѣхъ городахъ, куда они завезены; а буде которій уйдетъ въ Малороссійскіе города собою къ сродникамъ своимъ, или кто гдѣ жилъ въ прежнія свои мѣста, не учина никакова воровства, и тѣмъ жить въ старихъ своихъ мѣstechъ по прежнему; а гдѣ кто жилъ, и буде збѣжить, своровавъ, и тѣхъ спесавъ отдавать.

И Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали велѣли быть сему по ихъ челобитію.

10.

О гетманскихъ въ Украинѣ ссорахъ и ку измѣнъ склонностяхъ, аби проведаяши доношено Царскому Величеству въ Украинѣ.

Будеть яредь которій Гетманъ, забывъ страхъ Божій

и Великихъ Государей премногую и неварѣченную къ себѣ милость, учнетъ въ Малой Россіи городѣхъ учинити какія ссори, также какъ Ивашко Бруховецкій и иніе учинили, и имъ того межъ себя остерегать и проведывать, и о томъ писати къ Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, а гетманскимъ никакимъ ссорамъ не вѣрять.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское тотъ Ихъ Государской указъ приняли и обѣщались содержать твердо.

11.

Гетмана за сего проступство (кромя измѣны), безъ видома Царского Величества, не перемѣнять; также и Гетмана старшину егералной, безъ видома Царского Величества, перемѣнять не волено; а старшина всякую Гетману честь и послушаніе отдавати повинна.

Буде Гетманъ какую проступку учинить, окрѣмъ измѣны, и его, безъ указу Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, не перемѣнять; а укажутъ Великіе Государи о томъ сискать и по сиску указъ учинить, по ихъ правамъ. Такъ же и Гетману старшину егералной, безъ воли и указу Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, не описавъ о томъ къ нимъ Великимъ Государемъ, съ уряду никого не перемѣнять же. А если которая старшина предъ Великими Государями, предъ Ихъ Царскимъ Пресвѣтлымъ Величествомъ, объявитца въ какой виновности, такъ же и къ нему Гетману въ какомъ непослушаніи, и о томъ ему Гетману писати къ Намъ, Великимъ Государемъ и Великой Государинѣ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, а Ихъ Царского Величества указъ о томъ присланъ къ нему будетъ. А генералной старшинѣ и полковникомъ и всякимъ урядникомъ быть ему Гетману во всякомъ послушаніи, и держа

къ нему честь и почитаніе, такжеже яко бывало при прежнихъ Гетманахъ.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское тотъ Ихъ Государской указъ приняли и обѣщались содержать твердо.

12.

О смертной казни тѣхъ людей въ Малой Россіи, отъ которыхъ би между народами мѣли произойти якові ссори и смущенія.

А буде въ Малороссійскихъ городѣхъ учнутъ чинятца какія ссори отъ жителей, отъ кого ни есть, и Гетману и старшинѣ, потому-жъ того смотрѣть и сстерегать на крѣпко, и о томъ писать къ Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству; а тѣхъ людей, отъ кого какія ссори въ Малороссійскихъ городѣхъ учинятца, унимать и наказивать и казнить смертію, по правамъ ихъ, какъ о томъ постановлено на прежнихъ радахъ.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское тотъ Ихъ Государской указъ приняли.

13.

О мужикахъ, будничкахъ и винокурахъ, своеволие въ Украинѣ козаками нарыкшихся, и всякія бѣды и ссори между народами чинящихъ, и старихъ козаковъ бесчестящихъ; для якихъ своевольцовъ усмиренья, чтобы собранъ былъ и учиненъ полкъ комонній компанійскій озотный тысящій платный.

Вѣдомо Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, учинилось, что великое междоусобіе и невинныхъ кровей розлитіе и въ полонъ христіаномъ отъ

бѣсурманъ похищеніе чинятца отъ своевольныхъ людей, которіе, забывъ страхъ Божій и свое обѣщаніе, затѣвають всякія ссорныя и смутныя слова и отъ того чинятца великія бѣды; понеже, оставя оны работы свои пахатныя мужики, будники, винокуры, а отзываютца козаками, и отъ того бѣды и разоренія чинятца великія, а правымъ козакомъ чинятъ безчестіе, и для того чтобы учинить полковника и козаковъ, и при немъ бы были тысячѣ челоукомъ козакомъ реестровымъ, и будь гдѣ учинятца отъ кого какія шатости и измѣны, и ему полковнику тѣхъ своевольныхъ унимать по своимъ правамъ, какъ о томъ ихъ права належать, и давати тому полковнику тысяче челоукомъ плату и договору на годъ, и чтобы они стояли на устроеномъ мѣстѣ, гдѣ пристойно, по вѣмъ полкамъ на сей сторонѣ Днѣпра.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на ихъ Государской милости били челомъ и приняли то съ радостію и обѣщались содержать твердо.

14.

О людехъ Малороссійскихъ, чтобы вина и табакъ въ городѣ Великороссійскіе не возили и тайно не продавали, и тимъ не чинили перепоки кабакамъ Царского Величества въ зборахъ денежнихъ; а по уговору волю на кабаки привозить вино и продавать аще требоватимуть; а которіе люди Малороссійскіе пойманы будутъ въ городѣхъ Великороссійскихъ съ виномъ и табакомъ, тайно продаваемыми, тѣхъ назадъ зовѣсьмъ выслать, а въ другой разъ аще лютяся съ тимъ же товаромъ и тѣе-же люди, то вся ихъ такіе товары забрать на Государя безденежно.

Малороссійскихъ городовъ жители пріѣзжаютъ въ Московское Государство и въ Украиніе города и привозятъ вино и табакъ, и продають всякимъ людямъ, и отъ того

кабацкимъ зборамъ чинити порука и недоборъ, и щобъ учинити заказъ крѣпкой подь жестокимъ наказаніемъ, чтобъ Малороссійскихъ городовъ жители всякихъ чиновъ вина и табаку къ Москвѣ и въ Украиніе города и въ уѣзды отнюдь не возили и не продавали и тѣмъ би Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, казнѣ поруки и недоборъ не чинили. А буде въ которіе Великороссійскіе города, по уговору, надобно будетъ на кабаки вино и въ тѣ города, по уговору, вино привозить водно.

И Гетманъ и старшина, сей статьи слушавъ, говорили, что они о томъ универсалы розослать по всѣмъ городамъ; буде же хто Малороссійскіе жители съ виномъ и съ табакомъ поймани будутъ въ Великороссійскихъ городѣхъ, и тѣхъ съ виномъ и съ табакомъ вислатъ въ Малороссійскіе города, а буде пріндуть и поймание будутъ тѣ же въ другіе, и у нихъ имать то все на Великихъ Государей безденежно.

15.

*О козацкихъ дѣдичинѣхъ, отческихъ, купленнихъ, вису-
женнѣхъ и наданнихъ крѣпкихъ и имѣніяхъ всякихъ и
пожиткахъ, что по смерти мужа жена и дѣти козацкіе
всѣмъ тѣмъ владѣти имѣють непременно; жоны козацкія
по смерти мужей своихъ отъ всякихъ обидъ увольняются
покаместъ замужъ вѣдуть; аще убо вѣдуть за козаковъ
при козацкихъ знову волностейъ заставатимуть; аще же
за мужиковъ послануть, то градской должности подле-
жатимуть; тутъ же о козакахъ, въ маенностяхъ духо-
вичѣхъ живучихъ.*

О имѣніяхъ козацкихъ, которія свои власніа крѣпкіи имѣють вѣчнѣе, отческіе, дѣдичніе, купленніе, се есть: поля, леса, сѣнныя покосы, пруды, мелничныя и иніе всякіе пожитки тогда и о томъ смирено просимъ Ихъ Царского Пресвѣтлого

Величества, Гетманъ и старшина и войско просать, чтобъ товариство войсковое совершенно при прямыхъ крѣпкихъ и пожиткахъ были сохранени. А когда на службѣ Великихъ Государей смерть постигнетъ отъ непріятеля или своею смертію умереть, тогда при тѣхъ крѣпкихъ жена в наслѣдіе его, и чтобъ тѣми добрами прямыми послѣ по тому-жъ всѣмъ владѣли, а еслибъ козакъ заслужоній имѣлъ по смерти жену, тогда чтобъ жена его по смерти волна была отъ всякихъ обидъ, се есть: становщиками и поборами и подводами всякая старшина войсковая еи не отягчати потамѣсть, доколѣ замужъ не поидеть, если за козака, волность будетъ имѣть, а если за мужика, то будетъ подлежать должности градской; а которіе козаки живутъ въ маенностяхъ духовныхъ особѣ, и тѣмъ заставати при такой же волности.

И Великіе Государи и Великая Государина, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали по сей статьи, указали противъ правъ ихъ и волностей и своихъ, Царского Пресвѣтлого Величества, жалованныхъ грамотъ, быть также, какъ и прежде сего на данное имъ и купленное и заслужонное дано противъ Королевскихъ привиліевъ, и быти сему такъ неперемѣнно.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на милости Ихъ Государской были челомъ.

16.

*О даваніи отпору всякимъ непріятелемъ на Украину на-
ступати мѣлочимъ, для чого имѣть бути сукуръ отъ
войскъ царскихъ, съ Великіа Россіи виправоватися мѣлочимъ
и отъ войскъ президіарнихъ, въ юродахъ Украинскихъ
зостаючихъ.*

А когда войска непріятельскіе и задѣйскіе козацкіе имѣлибъ на сю страну Дѣйпра наступати войною, тогда

смирненно просимъ Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества о скоріе посланки противъ того непріятеля на вспоможеніе, чтобъ тѣ посланки, по указу Великихъ Государей, наступающимъ непріятелемъ купно съ нами отпоръ давали и не такъ какъ прежде сего бывало, что войско Запорожское писало, прося себѣ о скорыхъ посланкахъ, и всегда то продолжалось, и за тѣмъ непріятель, наступивъ на страну сію, до послѣдней пагубы привели и изничтожили; для чего нинѣ смирненно просимъ Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, какъ скоро учнемъ просить милости противъ наступающихъ непріятелей о посланкахъ, чтобъ въ то время ратніе Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества люди съ боями изъ воеводъ безъ продолженія были къ намъ присланы на оборону, а покамѣстъ бояре и воеводы ниспѣшатъ, чтобъ воеводы, будучіе въ Малороссійскихъ городахъ, сколько будетъ надобно, давали имъ изъ городовъ войска невозбранно.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали изволяютъ его Гетмана и всю старшину и войско Запорожское и весь Малороссійской народъ держать въ милости своей государской и отъ непріятеля во всякой оборонѣ; а рати Великихъ Государей въ добромъ обыкновеніи въ бояхъ и воеводъ въ полкахъ ходитъ со всякимъ ратнымъ устроеніемъ и отпоръ давати непріятелемъ, о томъ имъ самимъ вѣдомо: а скоростію и нестроеніемъ и дерзостію ходити не обикли, а будетъ непріятель Великихъ Государей на Малороссійскіе города наступать будетъ, и по указу Великихъ Государей ратніе люди на вспоможеніе присланы будутъ; а будетъ по незручному какому пути, какъ осенью, тако-и въ весноу не скорѣ будутъ, и того себѣ въ немилости Великихъ Государей не ставятъ и изъ городовъ отъ воеводъ и отъ ратныхъ людей городовая оборона будетъ, а изъ городовъ ходитъ обороняясь вылазками. А будетъ Гетману ити въ походъ на непріятеля и на своеводинхъ людей, и ему давати изъ Кіева, изъ

Нѣжина и изъ Чернигова сколько доведется конныхъ и пѣшихъ ратныхъ людей, а быти имъ въ походехъ съ Гетманомъ на его гетманскихъ лошадахъ и кормахъ.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на Ихъ Государской милости были.

17.

О резиденціи гетманской въ Батуринѣ, и при немъ арматъ войсковой бытъ въ Батуринѣ-же, да одному полку стрѣльцкому оставаться при немъ же на его гетманскомъ провинціи.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское о милости Ихъ Государской были челомъ, чтобъ Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали старшину и войско Запорожское, велѣли Гетману и арматѣ бытъ въ Батуринѣ.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали ихъ, велѣли ему Гетману и арматѣ войсковой бытъ въ Батуринѣ, и пожаловали Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, по прежней милости къ нимъ отъ своего Государского, блаженна и вѣчно достойна памяти Великого Государя, Царя и Великаго Князя Алексѣя Михайловича, всея Великія и Малыя и Бѣлыя Россіи Самодержца и брата своего Государского, блаженна и вѣчно достойна памяти Великого Государя Царя и Великого Князя Феодора Алексѣевича, всея Великія, Малыя и Бѣлыя Россіи Самодержца, указали при Гетманѣ въ Батуринѣ для охраненія и вѣности его бытъ полку Московскому стрѣльцкому, а хлѣбные запасы на тотъ помянутой полкъ весь давати ему Гетману по прежнему.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на Ихъ Государской милости были челомъ.

18.

О Киевских и Пnjинских мѣщанахъ, якіе пункты за прежнихъ Гетмановъ поставлены и закрѣплены, тіе и въ сихъ статьяхъ непременно милостію Монаршею закрѣпляются.

А которіе пункты до челобитію Киевскихъ и Пnjинскихъ мѣщанъ написаны въ прежнихъ пунктахъ прежнимъ Гетманомъ, и тѣмъ всѣмъ пунктамъ указали Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, быть въ прежней силѣ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества указу.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на милости Ихъ Государской были челомъ.

19.

О чехахъ, мнѣть новой Царского Величества, въ Сѣвску дѣланной по прошенію Гетмана Ивана Самойловича, и что тѣхъ чеховъ не берутъ люди, же Гетманъ Самойловичъ не розослалъ о томъ въ Малой Россіи универсаловъ своихъ; тутъ же о соединеніи народа Малороссійскаго съ Великороссійскимъ и о супружествѣ съ нимъ, а не заборонять переходить Малороссійномъ на житіе въ Великую Россію.

Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, по изволенію для пополненія Ихъ Великихъ Государей казны ратнымъ людямъ на жалованое дѣлають въ Сѣвску чехи подѣ Ихъ Великихъ Государей именованіемъ и гербомъ, и тѣ чехи роздаютъ, какъ уже и роздано многое число въ нѣтъшнемъ Крымскомъ походѣ Ихъ Великихъ Государей ратнымъ людямъ въ полкъ бояръ и воеводъ, на жалованье; а при отцѣ Ихъ Государскомъ, блаженніи и вѣчно достойніи

памяти, при Великомъ Государѣ, Царѣ и Великомъ Князѣ Алексѣ Михайловичѣ, всея Великіе и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцѣ, тако-жъ и при братѣ Ихъ Государскомъ, блаженніи и вѣчно достойніи памяти, при Великомъ Государѣ, Царѣ и Великомъ Князѣ Ѳеодорѣ Алексѣевичѣ, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцѣ, прежняго Гетмана Ивана Самойловича было о томъ чеховомъ дѣлѣ покорное челобитіе къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, и тѣхъ нѣтъ чеховъ, какъ въ Крымскомъ походѣ въ полкѣхъ, такъ и въ Малороссійскихъ городахъ козаки и мѣщане не берутъ; а то, до сего времени, чинилось за непостоянствомъ и за воровствомъ бывшаго Гетмана Ивана Самойловича, что не велѣлъ онъ универсаловъ розослать по городамъ, чтобы тѣ чехи имали безъ прекословія; и нѣтъ Гетману и всей старшинѣ тотъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества указъ прилѣвъ, держати твердо, и послать въ города и въ мѣста универсали съ подтвержденіемъ смертніи казни, чтобы тѣ чехи ходили обыкновенно, какъ нѣтъ Государствъ такіе-жъ чехи ходять въ Малороссійскомъ краѣ, а еслибъ кто противень въ томъ учинился и тѣмъ чинить смертную казнь; да чтобы Гетману и старшинѣ, служба Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, народъ Малороссійской всякими мѣрами и способами съ Великороссійскимъ народомъ соединять и въ нерозорванное и крѣпкое согласіе приводить супружествомъ и инымъ поведеніемъ, чтобы были подѣ одною Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Державою обще, яко единой христіанской вѣри, и никтобъ голосовъ такихъ не испущалъ, что Малороссійской край гетманского рейменту, а отзивались бы вездѣ единогласно Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Самодержавной Державы, Гетманъ и старшина, народъ Малороссійской обще съ Великороссійскимъ народомъ, и волной переходъ жителемъ изъ Малороссійскихъ городовъ въ Великороссійскіе города имѣти.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское сей

Ихъ Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, указъ изволеніемъ приняли и обѣщались содержать твердо.

20.

О построеніи новыхъ городовъ и крѣпостей на семь боку Днѣпра противъ Кодаку на рѣчкахъ Самарѣ и Орелѣ, также на устьяхъ Берестовой и Орчика, и о населеніи ихъ людьми Малороссійскими для защищенія Великой и Малой Россіи отъ нахожденія силъ бисурманскихъ Крымскихъ.

Да Гетману-жъ и старшинѣ, Великимъ Государемъ и Великой Государинѣ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, служба свято и радѣніе показать для утисненія и удержанія Криму и отъ нахожденія Крымскихъ Ордъ такъ на Велико-россійскіе, яко и на Малороссійскіе города войною, здѣлать на сей сторонѣ рѣки Днѣпра противъ Кодака шанецъ таковимъ же подобіемъ, какъ и Кодакъ, а на рѣкѣ Самарѣ и на рѣкѣ Орелѣ и на устьяхъ рѣчекъ Берестовой и Орчика построить города и населить Малороссійскими жителями и о томъ послать во всѣ тамошніе города универсали, чтобъ жили на тѣхъ мѣstechъ, кто хочетъ поселеніе имѣти, безо всякого препятствія.

И Гетманъ и старшина и войско Запорожское тотъ Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, указъ приняли и обѣщались въ томъ Имъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, радѣти и службу свою показать.

21.

О пожиткахъ Гетмана Ивана Самойловича и сыновъ его, полковниковъ Стародубского и Черныговскаго, что половину

ихъ взять до скарбу войска Запорожскаго, а другую половину отдать въ казну Царского Пресвѣтлаго Величества.

Гетманъ же и старшина и войско Запорожское были челомъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, чтобъ Великіе Государи пожаловали ихъ указали пожитки всѣ бывшаго Гетмана Ивана Самойловича такожъ и дѣтей его, бывшихъ же Черныговскаго и Стародубовскаго полковниковъ, отдать имъ въ войсковой скарбъ. И Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали ихъ, по ихъ челобѣтню, указали изъ пожитковъ Ивана Самойловича и дѣтей его отдать въ войсковой скарбъ половину, а другую половину указали взять въ свою Царского Пресвѣтлаго Величества казну.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на милость Великихъ Государей Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества были челомъ.

22.

О арендахъ, чтобъ не были въ Малой Россіи; о полкахъ охотничьихъ конныхъ пѣшихъ, чтобъ имъ быть по прежнему для обороны отъ непріятеля; и о зборѣ денегъ поборами съ людей посполнитихъ для заплати тѣмъ охотничьимъ полкамъ.

Были челомъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, Гетманъ и старшина и войско Запорожское, чтобъ для отложенія тягостей въ Малороссійскомъ краѣ аренды не были; а понеже охотничьіе полки конные и пѣшіе подъ сіи военныя времена на оборону Малороссійскаго краю суть надобны, дабы онѣ были сохранены, такъ, яко при бывшемъ гетманѣ, а давати имъ плату, собирая денги съ посполнитихъ людей, которіе не написаны въ коза-

икомъ списокѣ, а какимъ способомъ тѣ денежныя зборы быти имѣють, о томъ Гетманъ съ старшиною помислити имѣеть и поставить на мѣрѣ, а гдѣ станетъ то дѣло на мѣрѣ, въ то время имѣють писати о томъ къ Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали Гетмана и старшину и войско указали имъ о томъ дѣлѣ помислити и на мѣрѣ поставить, чтобы было не къ тягости народу Малороссійскому; а охоче-конные и пѣшіе полки на оборону Малороссійскому краю повелѣли имъ держать въ полномъ числѣ по прежнему.

Остатній пунктъ сей содержитъ въ себѣ, что Гетманъ Мазепа съ старшиною и со всѣмъ войскомъ Запорожскимъ принялъ вишписаніе всѣхъ пункта, albo статьи, благодарно, и служить Великимъ Государемъ обѣщался вѣрно, и просить, аби отъ него и всего народа Малороссійскаго милость Монарша великая и премногая не была никогда отъемлема; наконецъ оны Гетманъ съ старшиною и со всѣмъ войскомъ также и съ духовными особами, на той Коломацкой радѣ бывшими, ствердили вишписаніе пункты подписами рукъ своихъ.

И сіи всѣ вишеобъявленіе и описаніе пункты, и Гетманъ и старшина генеральная и полковники и все войско Запорожское и народъ Малороссійской пріемлемъ радостно и обѣщаемся Имъ Великимъ Государемъ, Божіею милостию Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Великимъ Государемъ, Царемъ и Великимъ Княземъ Іоанну Алексѣевичу, Петру Алексѣевичу и Великой Государинѣ благовѣрной Царевнѣ и Великой Княжнѣ Софіи Алексѣевнѣ, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцемъ и Ихъ государскимъ наследникомъ служить по неложному своему обѣщанію твердо и постоянно, безъ всякой противности и шатости, и припадаѣ къ ихъ Государскому маестату, и у стои ихъ Монаршихъ

какъ найпокорнѣе просимъ, чтобы они Пресвѣтлѣйшіе и Державнѣйшіе Великіе Государи, Цари и Великіе Князи Іоаннъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ и Великая Государиня, благовѣрная и Великая Княжна Софія Алексѣевна, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержица, меня Гетмана и старшину генеральную и полковниковъ и все войско Запорожское и народъ Малороссійской содержали въ своей Государской превисокой и превеликой и неизрѣченной милости, и никогда-бъ Ихъ Государская милость отъ нихъ отъемлема не была, а для лучшаго увѣренія ми духовніи особы на сію раду собранія, я Гетманъ и старшина и полковники и сотники къ нему Ихъ Государскому милостивому указу руками нашими подписались и съ повинности нашей до рукъ ближняго Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества боярина и оберегателя и дворового воеводи князя Василія Василіевича съ товарищи отдаемъ.

Писано лѣта отъ созданія міра 7195, а отъ воплощенія Слова Божія 1687 мѣсяца іюля 25-го.

Емельянъ Украинцовъ.

По низложеніи Гетмана Самойловича съ Гетманства, заразъ со всѣхъ полковъ городовыхъ войска Козацкаго многіе своевольцы, не дожидаячися новаго Гетмана, отѣхали самовольно съ обозу въ долины свои, и якъ въ дорожѣ такъ и въ домахъ и полкахъ своихъ, учинивши крамолу и бунтъ и другихъ въ домахъ заставившихъ легкомыслихъ людей съ собою до тоей-жъ своеволи захохотавши, не только арендаровъ, але и иныхъ можныхъ людей и крамаревъ невинныхъ безумцѣ брали и имѣніе ихъ между себе розшарповали, а нѣкоторыхъ и самихъ въ смерть забывали и разніе збитки и мардерства надъ ними выполняли. Що имъ вскорѣ того-жъ лѣта за прибытемъ новаго Гетмана въ Гадячъ и Батуринъ

томъ 5.

4

и за полученемъ отъ обидимыхъ и ошарпанныхъ многихъ сунзѣкацій и жалобъ слушне награждено и одмщено: бо заразъ всѣхъ тихъ своевольниковъ по городахъ и селахъ велѣно отъ Гетмана старшинамъ зисковати, ловити и до крѣпкого вязеня отдавати, потомъ розиски чинити; по которыхъ розискахъ однимъ виннѣйшимъ руки и ноги полама-но, другимъ головы неистовіе оттинано, третихъ на шибеницяхъ вѣшано, четвертихъ на хулобахъ карано, зъ пятыхъ глупство кіями вигоняно. По якой экзекуціи знову станула въ мірѣ тишина и безбоязненное подемъ тамошнимъ мешкане.

По учиненію Гетманомъ Мазепи на Коломаку, яко и вишей рѣхомъ іюля въ 25 день, отдали старшина и войско хвалу Богу всеблагое строящему, и, еще дней зкѣло тамъ же на Коломаку постоявши, розѣхалися оттоль во своен: князь Голицинъ зо всѣми войсками Великороссійскими, такъ же зъ Гетманомъ Самойловичомъ и зъ синомъ его Яковомъ неволиками помошь на Слободи, а Гетманъ Мазепа въ Малуя Россію, которого една невеликая часть шляхти Смоленской, въ томъ же походѣ бывшій, по приказу князюмъ якъ до Гадячого такъ и до Батурина отпровадила, и отъ него тамъ добре утратована и ударована зоставши, отпу-щена до Смоленска, занеже и путь имъ на Батуринъ неби здороженъ. Мазепа, объявши и завладѣвши всѣ достатки и богатства Самойловичови, якъ въ войску такъ и въ Бату-ринѣ бывшія, заживалъ чрезъ часть немалій зъ Старшинами своими частихъ, а малъ не щоденихъ изобилиихъ и достат-нихъ банкетовъ и погуляня, даруючи многихъ зъ старшини своей розными подарунками и спадками Самойловичовими. Потомъ вскорѣ того-жъ лѣта присланъ зъ Москвы отъ Пресвѣтѣйшихъ Государей Царей нарочній въ Батуринъ до Мазепи посланникъ зъ грамотою, таковій указъ въ себѣ имѣвшій, аби всѣ скарби Самойловичови и синовъ его на двое были роздѣлены, и одна половина ихъ аби отдана тому-жъ посланнику до казни царской, а другая

аби удержана въ Батуринѣ на войско Малороссійское. Ста-лося теди потому указу, ижъ скарби и сребра Самойловичови и синовъ его, въ дворѣ гетманскомъ въ скарбницѣ каменной вкупѣ зъ скарбомъ войсковымъ въ Батуринѣ бывшіе, всѣ на двое роздѣлени и шалими чрезъ килко педѣлъ розважены; бо личачи ихъ множество мусѣдо би много забавити часу, а роздѣливши едину часть забралъ на Москву преречоній посланникъ Царскій, а другая часть осталася на войско въ скарбницѣ и въ замку Батуринскомъ въ дворѣ Гетманскомъ. Що же зъ тихъ скарбовъ предъ роздѣленемъ и по роздѣле-нію въ скарбницѣ и въ дворѣ гетманскомъ чрезъ кривнихъ и слугъ гетманскихъ ближнихъ вкрадено, а може и по указу гетманскомъ vibrano, и на иное мѣсце перенесено, о томъ неизвѣстно, то тилко певная же болше ихъ було, нежели тутъ полагається; бо если би тилко всѣхъ було, то и за еденъ тиждень можно бы ихъ було розважити и роздѣлити на двое. А що именно ихъ на войско Козацкое осталося, тое виписавши зъ одного реестру скарбового тогдашнего, въ канцеляріи войсковой миѣ видѣти доставшогося, тутъ для видѣнія полагаю, въ которомъ реестрѣ такъ было на-писано, ижъ знайшлося на лицѣ червонихъ золотихъ 22,251, таліаровъ битихъ 22,855, левовъ 566, копѣекъ сребнихъ 7533 золотихъ и шаговъ 9, чеховъ 204,210 золотихъ; поставивши прето червоній, якъ тогди-жъ бывали, по 6 золотихъ, то будетъ сумми 133,506 золотихъ, а таліари поставивши по 3 золотихъ, то чинить 68,565 золотихъ. Леви поставивши по копѣ, якъ тогди-жъ были, то чинить 1,415 золотихъ. Итакъ всю тую сумму до купи зложивши, а приложивши къ ней и дробную виписанную чеховую и копѣичатую сумму, чинить всего 415,029 золотихъ и шаговъ девять. Сему тежъ диво-ватися не треба, же написаемъ вишей о покраденю скар-бовъ чрезъ слугъ Мазепинихъ, бо видѣлемъ тое въ томъ же реестрѣ грошовомъ о покраденю скарбу безименно написан-ное; да и ближніе слуги чили кривніе Мазепини, предъ

гетманством его въ нищетѣ явной бывшіе, вскорѣ при Гетманѣ своемъ явились богатыми, по килконадцати и по килкодесять тысячъ золотыхъ денегъ имѣючи, кромѣ сребра и иныхъ драгихъ спеціаловъ; зъ которыхъ ближнихъ слугъ для лучшаго вѣроятія то не двоихъ вспомню, Запорожца покоевого и целюрика. Що тежъ осталось сребныхъ столовыхъ кренцовъ и всякихъ драгихъ златыхъ и сребныхъ спеціаловъ, клейнотовъ, жемчуговъ и другихъ камней, шабель, кулбакъ, рондовъ, пистолетовъ, лянчарокъ, панцировъ, и иныхъ розныхъ всякихъ военныхъ ризтунковъ: также мѣди, цѣни, стаѣ и всякой скотини множество, о томъ не вѣдомо; еднакъ знатно, же не кому иному тилко Мазепѣ то все досталося;—але то велми неслухне тогда зъ сторони Мазепинои и старшини его учинено, що при скарбахъ Самойловичовыхъ и скарбъ войсковій вкупѣ застававшій на двое передѣлено и на Москву отдано, къ тому и за гетманства Мазепиного тожъ въ старшинѣ епералной и полковникахъ усматривается несправленіе, что не учинили съ между себе скарбника епералного войскового, жеби онъ такъ приходъ яко и расходъ скарбу войскового совершенно вѣдалъ, и во время приличное рахубу зъ себе здавалъ старшинѣ епералной и полковникомъ, но по прежнему обикновенію (якъ было и за Самойловича) допустили Мазепѣ и слугамъ его скарбами войсковыми завѣдовати и якъ хотя шафувати, которій певне на свою персону приходячіе скарби захищивалъ и хоронилъ, а войсковіе бѣдніе не тилко на войско охотничье козацкое и на иншія потреби войсковія, але и на свои приватніи и неслухніе расходи и подарунки нещадно употреблялъ и истощевалъ. Припамітій уже теперъ здається належалобъ старшинѣ и полковникамъ тотъ зороръ поправити, и скарбу войсковому въ завѣдованію гетманскомъ и слугъ его знайдоватися не допустити, учинивши на тое зъ между себе яко и вишей рѣхомъ особого войскового епералного скарбника.

Гетманъ Мазепа зъ старшиною и полковниками ни того ни другого року не былъ на Москвѣ, але ажъ третяго то есть 1689 року, за поворотомъ войскъ Россійскихъ зъ подъ самого Перекопу былъ тамъ, когда и князя Голицина Василя Васильевича постигло несчасіе, о чемъ впередъ будетъ.

Того-жъ року іюля 5 во время литіи звичайной, по вечерни за усопшихъ отправоуваною, зъ облака темного и дождевого, надъ монастырю Киевопечерскій пришедшого, на церковь соборную Успенія Пресвятыя Дѣви Богородици крѣпкій ударилъ перунъ и верхъ оной пробилъ и дерево подъ банею запалилъ былъ, отъ которого удару всѣ черни зъ Архимандритомъ и люде мірскіе, въ церквѣ бывшіе, на землю упали и нескоро въ себе поприходили, а Архимандрита полумертвого зъ землѣ снято и до келіи его отведено чили отнесено. Дерево зась подъ банею запаленое послушникъ еденъ монастырскій, Котлярчикъ, зъ сокирою на церковь зхопившись вирубалъ и на землю скинулъ, и церковь оную прекрасную оборонилъ отъ огня тогдашнего.

Того-жъ року въ мѣсяцъ октовріи прислали Запорожци до Мазепѣ, нового Гетмана, пословъ своихъ чтирохъ, значнихъ товаришовъ войсковыхъ албо полковниковъ, зъ осмадесятма человекъ товариства рядового, поздравляючи его на новомъ гетманствѣ, чрезъ такіи ластъ свой:

Велможній Мосцѣ Пане Мазепо Гетмане,
нашъ Мосцѣ Пане брате и благодѣтелю!

Поневажъ по ластѣ Божой и зъ пріязни братѣ нашей войска городского Малороссійского на мѣсцу Гетмана поповича зосталъ еси отчизнѣ нашей Гетманомъ, будучи человекомъ росторопнимъ и розумнымъ, теди и ми зъ того тѣшимся и чрезъ умислихъ пословъ нашихъ войсковыхъ поздравляючи Вашѣ-Мости Мосцѣ Пана на томъ новомъ гетман-

скомъ гонорѣ, зичимъ, абишь, многолѣтно на томъ урядѣ живучи, щасливе все доброе исправлялъ въ отчизнѣ нашей Малороссійской зъ добримъ пожиткомъ людскимъ и благодареніемъ; а особливе зъ дикрепціи нашей войсковою чрезъ сей листъ нашъ просимъ, абишь на насъ войско Низовое было ласкавъ, не якъ поповичъ зрадця сегобочной отчизни нашей Украинской, и не хирхеліовалъ такъ около насъ якъ онъ началъ было хирхеліовати на наше искорененіе; о то-жъ Богъ учинилъ иначе, самого его изкоренилъ зъ гетманства; и абишь не споминалъ того если тобѣ що сталося прикрого у насъ въ той часъ, якъ отъ Дорошенка въ Крымъ идучи зъ братею нашою въ подарункахъ посланною, пойманъ и до Сѣчи припрыважень заставесь, уважаючи тоє же тогдашню бѣду теперешнимъ щастіемъ нагородилъ тебѣ Богъ, якъ въ Египтѣ нагородилъ Богъ бѣду мудрому и прекрасному Іосифу; а ми дознавши ласки твоей рейментарской субмѣтуемся за оную щиростю нашою оказватися, и по ординансу Вашомъ на всякую военную потребу Пресвѣтлѣйшимъ Государямъ Царямъ нашимъ готовими zostавати, надѣючись и отъ Ихъ Величества панской и добродѣйской себѣ милости и призьрѣнія за твоею рейментарскою ласкавою до ихъ Пресвѣтлого Величества за нами войскомъ Запорозскимъ Низовимъ причиною, о которую велце просимъ и застаемъ.

Вашой Велможности рейментарской милости всего добра зичливѣ и до услугъ поволивѣ брата,

Григорій Сааидашній, Атаманъ Кошовій за всѣмъ войскомъ Низовимъ Запорозскимъ.

Зъ Сѣчи Запорозской,
октовріа 4, року 1686.

Того Запорозского поселства и привѣтствія Мазепа барзо былъ контентъ, и, чрезъ килко дней ихъ всѣхъ у себе честно пріймуючи, довольно зъ ними гулялъ и бенкетовалъ, потимъ, отправуючи ихъ старшину назалъ, ударовалъ слушними подарунками и писалъ чрезъ нихъ обширній листъ до войска Низового Запорозского, дякуючи ему за добрый афектъ ку себѣ и обѣцуючи всѣми силами своими все доброе чинити оному; зъ тимъ отправивши пословъ Запорозскихъ ударовалъ и рядовое ихъ товариство тузінками и мусулбесами, и позволялъ имъ при своей ассигнаціи въ полку Полтавскомъ на кватерахъ чрезъ наступовавшую тогда зиму при всякой скромности прежити. На доводъ тежъ своей ку войску Низовому ласкавости, предъ запусами Филиповскими виправилъ до Запорожя зъ листомъ своимъ значного дворянина своего Витвицкого, и послалъ чрезъ него подарунку на всѣ курени сѣчевіе грошей по сто золотихъ, по кухвѣ горѣлки, и по десять бочокъ всякого борошна на каждій курень, зъ гребель Вареловихъ зобранного, велѣлъ выдати Василю Колачинскому дозорни млиновъ полку Полтавского тогда бывшему. На Атаманію зась всю, далъ особно по кармазину, а Кошовому удвоє и утроє того далъ сукнами и матеріями розними, такъ же и старшину его. Которіє всѣ подарки они Запорозжци, отъ помененного посланого вляче принявши, велце за оніє Гетману чрезъ листъ свой благодарствовати и посланного того честно отправили.

Тоей-жъ осени докончелъ въ Сѣску Григорій Гетманить устѣченіемъ главы тепопомъ до плахи, за городомъ Сѣвскомъ, гдѣ Колиски; тамъ же и погребень; не вѣдомо же за якую вину, лечъ домишлятися можно, нияъ за тцаливимъ стараніемъ Леонтія Романовича Неплюева воеводи Сѣвского, которій моглъ опасатися, же глиби Гетманить по указу Монаршому на волю zostалъ отпушень, то моглъ бы на немъ Неплюеву доходити добръ и скарбовъ своихъ въ войску зъ нимъ Гетманичомъ забранныхъ.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXIX.

О построено города Новобогородицкого на усть рѣки Самари чрезъ войско Козацкое; такъ же о построено и другой крѣпости въ Камяномъ Затонѣ; о причинахъ для чего тѣ города построены, и о скорби Запорожской зѣ построены оныхъ и о раззореніи ихъ. О письмѣ князя Четвертинскаго Митрополита Кіевскаго до воеводи Русскаго писаномъ на Шумлянского скажатомя.

Року отъ мірозданія 7196, а отъ Живдителя Слово Божіе во міръ прішествія року 1688. Намѣреваючи Великіе Государи Іоаннъ и Петръ Алексѣевичи со сестрою своею Великою Государинею Царевною Софією Алексѣевною, всея Россіи Самодержци, подлугъ союзу своего, на Крымъ чинити военный промыслъ, разсудили за благо первѣе на Самарѣ создати городъ для зложеня въ немъ не только хлѣбныхъ для войска потребныхъ припасовъ, але и пушокъ и иныхъ всякихъ воинскихъ припасовъ и тяжаровъ, чтобы за поворотомъ отъ Криму не возити всѣхъ тихъ тяжаровъ войсковыхъ во внутренніе города держави своея, але оставляти оніе въ томъ новосозданіи мѣшомъ градѣ Самарскомъ для пришлодѣтной военной компаніи. А хотячи тое свое Монаршее намѣреніе исполнити skutкомъ, прислали по Крещеніи Господнемъ чрезъ нарочного посланца своего въ поважной грамотѣ своей до Гетмана Мазепи таковой указъ свой, абы онъ Гетманъ зо всѣмъ войскомъ Малороссійскимъ готовался до походу ранного для строенія нового города на

Самарѣ. Гетманъ теди тотъ Монаршій исполнючи указъ, розослалъ заразъ во всѣ рейменту своего полки унѣверсалніе ординанси, абы старшина и всѣ козаки въ такой походъ на пять мѣсяцей прибиралися. Егда же весна съ красными кѣвтами и травными скотомъ пашами по невчасяхъ зимнихъ наступила, тогда и Гетманъ зо всѣмъ войскомъ Малороссійскимъ рушилъ зѣ домовъ на предлежащее указное дѣло; также ближній околничій и воевода Сѣвскій Леонтій Романовичъ Неплюевъ зѣ невеликою частію войска своего Московскаго въ тотъ же походъ рушилъ, и прибывши безпрепятственно на указное мѣсце, заложили на устьѣ рѣки Самари въ Днѣпръ впадающей, обаче оподаль отъ Днѣпра, городъ знаменитый и нарекли его Новобогородицкій градъ, его же чрезъ все лѣто тогдашнее за распоряженемъ и досмотромъ Нѣмчина инженера, зѣ Москви на тое присланного, самое войско козацкое дѣлало, и якъ належало дѣлало и крѣпко уфортификовало, а войско Неплюево не дѣлало. Пришлихъ засѣ лѣтъ тотъ градъ въ церквахъ и будинкахъ докончился совершенно чрезъ людей Малороссійскихъ же, въ оный для мешканя нашедшихъ и отъ того часу по указу Монаршомъ начали тамъ перемѣною жити воеводи Московскіе зѣ войскомъ пѣхотнымъ, и зложеня запасовъ хлѣбныхъ и всякихъ вещей и тяжаровъ войсковыхъ тамъ же почало зоставати, и зоставало чрезъ лѣтъ 23 до остатка того града раззоренія, которое збылося року 1711. Въ тотъ городъ шо лѣта подводами Малороссійскими отпироваживани многіе харчевіе запаси государскіе. Когда будовали тотъ городъ, тогда присланъ отъ лица Монаршого иѣкій значній посланникъ для осмотра городского строенія, той теди посланникъ, подавши Монаршую похвалную за службу Гетману грамоту, привеслъ и значніе отъ Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества ему-жѣ Гетману зѣ старшиною еeneralною и полковниками подарунки, за которіе при отправѣ честной и самъ отъ Гетмана и всей старшины немалою златою суммою

зосталъ обдарованъ. Прежде виходу зъ домовъ въ тотъ походъ писалъ Гетманъ до Запорожцовъ, ознаймуючи о такомъ указѣ Монаршомъ, что мѣеть стронитися городъ на устѣ Самари, и виражаючи для якой потреби мѣеть оній тамъ постронитися, купно же и предлагаючи имъ, абы они въ томъ волѣ Монаршой не перечили, понеже града того уфундоване не мѣло быти войску Низовому зъ утискомъ и обидою, а особливе желаючи, абы за тое на него якъ на Самойловича не имѣли суспѣции и гнѣва, занеже тотъ градъ цале не по его Гетманскому совѣту, но по разсмотрѣнн и волѣ Монаршой для вышеспомянутой потреби мѣлъ создатися. На якій листъ гетманскій Запорожцы отвѣтствовали такъ, же любо зъ построена города оного значивъ припавшій усмотрѣвали себѣ зъ стороны Монаршой утискъ и обиду, однакъ спускаючися на волю и дискрецію Монаршую не мѣли въ томъ быти сперечными, якожъ такъ и учинили. По уфундованю города оного яко Гетманъ зъ войсками Малороссійскими такъ и Неплюевъ зъ войсками Великоросскими розійшлися во свояси, обаче гарнизонъ Московскій и Козацкій въ томъ городѣ до времени слущного оставили, поколь тое устронитися мѣло кому тамъ по указу Монаршомъ зоставати належало. Послѣ збудованя того города Новобогородицкаго въ килко лѣтъ другій городъ въ Камяномъ Затонѣ для той же потреби, що и Новобогородицкій, зосталъ крѣпко збудованъ и устроень противъ пустой Старой Сѣчи Запорожской, на томъ боку Днѣпра бывшой, и не далеко отъ Сѣчи другой, въ которой войско Запорожское мѣшкало (отъ Камяного же Затону до Новобогородицкаго города три дни ѣзди конемъ, що можетъ значити миль 30); но уже въ томъ Камяномъ Затонѣ при запасахъ харчевихъ и войсковихъ знайдовалося самое президіумъ Московское. За тое крѣпости Каменозатонской построение любо Запорожцы гнѣвались, видячи оттолъ себѣ утискъ и обиду, однакъ уже молчали, спускаючися въ томъ на волю Монаршую и ласку.

Раззорена же зостала тая крѣпость тогда, когда раззоренъ и городъ Новобогородицкій, яко выше написалось; обаче стрѣлцы Московскіе, въ той Каменозатонской крѣпости жителствовавшіе, ажъ до крайнего (еже року 1709 собилося) Сѣчи Запорожской раззорения и запустѣнія, не безъ частихъ зъ Запорожцами утѣшительными эсортъ и дракъ обрѣталися.

Того-жъ року Ясне въ Богу Преосвященнѣйшій отецъ Гедонъ Святополкъ Князь Четвертенскій Митрополитъ Кіевскій, разсмотрѣвшись на цюой митрополіи своей, что Іосифъ Шумянскій владыка Львовскій многія и великія чинитъ ему въ епархіи его Кіевской обиды и утиски писалъ, ускоржаючися на него Шумянского, до пана воеводи Русского листъ свой, выразивши въ немъ подробно неслущнія дѣянія Шумянского, и просячи его пана воеводу о инстанцію въ той мѣрѣ до Короля Яна Собѣского, абы Шумянского въ таковыхъ поступкахъ погамовано и ускромлено. Якого листа своего списокъ онъ отецъ Митрополитъ для вѣдома прислалъ въ канцелярію войсковую еeneralную, а листъ тотъ отъ слова до слова такъ ся въ себѣ имѣеть:

Jaśnie Wielmożny M-ci Panie Woiewoda Rusky, mój wielce miłościwy Panie i Bracie!

Z uniżonym ukłonem oraz u powolnością usług odezwać się do W. M-ci Pana dawniey mi należało, abym się tym samym pokazał być pamiętnym dobroczynney łaski W. M. Pana, która

Ясновельможный Панъ Воевода Русскій, многомилостивый мой панъ и братъ!

Давно уже слѣдовало мнѣ отвѣчать Вамъ съ нижайшимъ поклономъ и предложеніемъ своихъ услугъ, и тѣмъ самымъ показать, что я помню благодѣтельную милость, которую Вы при каждомъ удобномъ случаѣ оказывали мнѣ безъ всякой съ моей стороны заслуги. Привродное Ваше

przy podanych okazach oświadczałeś mi W. M. Pan bez wszelkich przysług moich zadatków. Zabawom moim iednak, które gospodarza na nowosiedlinach rozrywać zwykły, że wybaczyć zechcesz, wrodzone W. M. Pana ludzkość i polityka w tym mię upewniaia: o co wielce proszę W. M. Pana. Teraz, kiedy mię łaskawym W. M. Pana rekomenduję respektóm w nadziei dobroci tej, którą W. M. Pan każdego obdarzać raczysz, smiem donieść W. M. Panu wielkie krzywdy i ciężkie obelgi, któremi mię trapię Imc Xiążd Szumlański nieprzestaie. Jeszcze gdy zostawał na Wołyniu, różnemi mię trudnił przeszkodami: Z diecezey moiey Łuckiey kapłanów święcywał, nieważnych ważnemi czynił. Monastéry do Diecezey Łuckiey zdawna należące do swojego podbiiał prawa; wykroczyh kapłanów zaszczylał swoją protekcią; małżeństwa służne z moiey diecezey zakazywał y innemi różnemi confundował moią Jurisdiccię affrontami, jeszcze mi i teraz

милосердіе и снисходительность подають миѣ, однакожъ, надежду, что Вы извините меня, принявъ во вниманіе мои хлопоты, которыя обыкновенно развлекають хозяина на новосельи; объ этомъ усердно прошу Васъ. Нынѣ, поручая себя милостивому Вашему вниманію, въ надеждѣ на Вашу снисходительность, которою Вы удостоиваете каждаго, осмѣливаюсь представить Вамъ великія обиды и тяжкія оскорбленія, коими Его милость ксендзъ Шумлянскій не перестаетъ меня тревожить. Еще когда я былъ на Воынии, онъ беспокоилъ меня разными затрудненіями: рукополагалъ священниковъ моей Луцкой епархіи, недѣйствительныхъ дѣлалъ дѣйствительными; подчинялъ своей власти монастыри, издавна принадлежащіе Луцкой епархіи; удостоивалъ своего покровительства преступныхъ священниковъ; налагалъ запрещенія на правильные браки въ моей епархіи, и другими различными дерзостями привычалъ замѣшательство въ моемъ управленіи; и теперь даже не даетъ миѣ покоя: посылая сборщиковъ своихъ подъ самый Кіевъ,

nie daie pokoiu: poieżdników swoich pod samy Kiiow posyłając, kapłanów diecezey moiey Metropolitańskiej ciemięzy wydzirowstwem; myra Święte y moie antymisy z oltarzów zbiera, a insze iakoweś rozdaie; mnie na honorze ubogim uszczypliwym ięzykiem paszkwilnie; Kapłanom z diecezey Wołyńskiej gardłem grozi, iesliby u mnie który bywał, albo na modlitwach iawnym mię przypominał głosem, maiętności, od ufundowania wiary Chrzesciańskiej w ziemi Ruskiej do Metropoliey Kiiowskiej należące, po nieprzyiacielsku plondruie y iakiemi tylko może złościami pobudza mię do niecierpliwości. Daley przeto iuż takowych zbytkow znieść nie mogąc, nie zkład inąd zaczynam składać się od niebacznych impetów sławy i kosztów cudzych chciwego łowczego, tylko proszę W. M. Pana o poważną instancją do bacznego łaskawości Króla Iego Mci Polskiego. Tym poufaley smiem o to prosić W. M. Pana, im dowodniey wiem

угнетаеть священниковъ митрополитанской моей епархіи вынужденными поборами, отбираеть у церкви святое муро и антимисы, данные мною, раздавая какіе-то свои; и надо мною смиреннымъ издѣвается извительными насмѣшками; священникамъ епархіи Воынской грозитъ смертною казнію, еслибы кто изъ нихъ приходилъ ко миѣ, или же вслухъ поминалъ меня въ молитвахъ; имущество, съ самого введенія Вѣры христіанской въ землѣ Русской принадлежащая митрополіи Кіевской, грабить какъ непріатель, и всѣми, какими только можетъ, средствами старается вывести меня изъ терпѣнія. Потому, не въ состояніи уже будучи сносить далѣе такихъ наглостей, отъ несправедливыхъ нападокъ жаднаго къ чужой славіи и имуществу ловца, начинаю искать защиты не инымъ какимъ-либо образомъ, а только прошу Васъ о многозначительномъ ходатайствѣ Вашемъ предъ внимательнымъ милосердіемъ Его Милости Короля Польскаго. Съ большою увѣренностью осмѣливаюсь просить Васъ объ этомъ, вполне полагаюсь на Ваше природное ве-

o wrodzonej W. M. Pana wspaniałości, którą W. M. Pan rozsądzić możesz: iż takowe Imc Xiędza Szumlańskiego występki nie tylko mnie krzywdzą z urazą praw Boskich, ale rozrywają postanowienie y pokoy między Najjaśniejszymi Monarchami Carstw Ruskich prawosławnymi Panami y Dobrodziejami moimi wielce Miłościewi, a Krolewstwem Polskim, z radością wszystkiego okręgu Chrzescińskiego postanowione y poprząszone. Według paktów poprząszonych Imc Xiędz Szumlański z inszemi Episkopstwami — Luckim, Przemyślskim, Białoruskim, powinienby Metropolie Kijowskiemu, iako y przed tym bywało, posłuszeństwo oddawać; Iego mość iednak Xiędz Szumlański ledwo mnie samego za kark wzięwszy pod swoje nie nakłania nogi: rodzonego swego, nie z wolnego zebrania, ale własnie za pieniądze, człowieka zgola nietylko do urzędu Episkopskiego, ale y do Kapłańskiego bynajmniey niezgodnego, sadza na Episkop-

ликодушіе, которымъ Ваша милость разсудить, что такіа преступленія Его милости ксеендза Шумлянскаго не только обижаютъ меня и оскорбляютъ Божескіе законы, но выѣстъ съ тѣмъ разрываютъ договоръ и миръ между Пресвѣтѣйшими Монархами царствъ Рускихъ, православными Государями и благодѣтелями моими многомилостивыми, и королевствомъ Польскимъ заключенные, и къ общей радости всего христіанскаго міра утвержденные. На основаніи клятвенно утвержденного договора, Его милости ксеендзу Шумлянскому съ прочими епископствами — Луцкимъ, Премышльскимъ, Бѣлорускимъ, слѣдовало бы, какъ и прежде сего было, оказывать послушаніе Митрополиту Кіевскому; несмотря на то Его милость ксеендз Шумлянский чуть меня самого, взявши за шею, не наклоняетъ къ ногамъ своимъ. Родственника своего, человека рѣшительно неспособнаго, не только къ епископскому, но и къ священническому сану, поставляетъ на епископство Луцкое не въ слѣдствіе свободного избранія, но за деньги, и безъ всякаго со мною сно-

ство Luckie niezniosłszy się ze mną. Z czego ja nietylko z prawa starożytnego Metropolitom Kijowskim służącego, ale y z prawa terazniejszych paktów za powodem cnot przy Electey Episkopa Luckiego, iako też y święcenia na Episkopstwo miałbym cieszyć się. Przydaie mi ieszcze żalu nieznośnego poniżenie Ich Mm, Xięży Szumlańskich w promowowaniu się na Episkopstwo Luckie bez wiadomości moiej. Iam te Episkopstwo z znacznym zdrowia nadwerczeniem y nie małym sumptem z wielkich y ciężkich, włóczęc się po trybunałach, oswobodziłem długów; Cerkiew Kathedralną restawrowałem, majątności puste poosadzałem: Imc Xiędz Szumlański obficie gumna moiej krwawey pracy roskosznie pożywszy y inne zbiory moie sobie niesłusnie iakoś przywłaszczy, ieszcze mię takowym konfundue poniżeniem, które że mi się dzieie ni tylko z obelgą honoru mego, ale y z naruszeniem starożytnych praw, niemniey y

шенія; чего я могъ бы требовать не только на основаніи древняго права, принадлежащаго Митрополитамъ Кіевскимъ, но и въ силу настоящаго договора и требуемыхъ имъ достоинствъ, какія необходимы при избраніи въ епископа Луцкаго, а также при посвященіи въ санъ епископскій. Униженіе меня ихъ милостью ксеендзами Шумляньскими, и ихъ домогательства на епископство Луцкое, мимо моего вѣдома, причиняютъ мнѣ несносную скорбь. Епископство это я освободилъ отъ большихъ и тяжкихъ долговъ, принимая на себя хлопоты по судамъ, съ значительнымъ ущербомъ здоровья и не малыми издержками, возобновлялъ каедральную церковь, населилъ пустыя имѣнія. Его-жъ милость ксеендз Шумляньскій, растративъ обильныя житницы, собралъ кровавымъ трудомъ моимъ, и неправильно присвоивши какимъ-то образомъ другіе мои запасы, меня унижаетъ. А какъ униженіе это не только оскорбляетъ честь мою, но и нарушаетъ также стародавнія права, равно какъ и нынѣшній недавній договоръ; потому представляю вамъ предс-

terazniejszych paktów świeżych, Protestor przed W. M. Panem o niegodności tych promocji Ich Mościow Xięży Szumlańskich, prosząc wielce Wm. M. M. P., abym za poważną Wielmożnego M. Pana instancją był zachowany przy całości praw moich Metropolitańskich. Wielmożny Mości Pan wysokim uważwszy rozumem z takowych urazliwych zadatków, iakowe rodzą szkodliwe następowanie, racz potrafić Twoją, z Niebios daną cnotą, aby mógł już kiedy wór iego Mosci Xiędza Szumlańskiego różnych władectw y monastyrów intratami chciwie, z wielkim zbawienia wiecznego niebezpieczeństwem y z znaczną narodów Ruskich szkodą, natkany zapieczetować się; y aby do tego czasu zaniechał do diecesiey Metropoliey Kijowskiej, iako y maieństw iey interesować się, nie tylko po Słucz, iako starożytnych wieków granica diecesiey Metropolitańskiej bywała, ale y do wszystkich monastyrów y Bractw tak w Koronie, iako y wielkim Xięstwie Litewskim znajdujących się, które z dawna

судительность такого домогательства их милостей ксендзов Шумлянских, и усердно прошу Васъ, чтобы, по Вашему многозначительному ходатайству, сохранены были все права мои митрополитанскія. Рассмотрѣвъ высокимъ Вашимъ разумомъ то вредное слѣдствие, какое можетъ возникнуть изъ такихъ оскорбительныхъ начинаній, благоволите данною Вамъ съ неба добродѣтели устроить такъ, чтобы могъ наконецъ когда-либо закрыться мѣшокъ Его милости ксендза Шумлянского, жадно наполненный съ великою опасностію для вѣчнаго спасенія и съ значительнымъ вредомъ Русскому народу доходами разныхъ епархій (władcyw) и монастырей; и чтобы съ сего времени оставилъ онъ свои притязанія къ митрополю Кіевской и къ имѣніямъ ея не только по Случу, — какъ изъ древнихъ вѣковъ граница митрополитанской епархіи была, — но и ко всѣмъ, какъ въ королевствѣ, такъ и въ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ находящимся монастырямъ и братствамъ, которые были издавна подвластны суду

Iurisdictione Metropolitańskiej posłusznemi bywali. Przez co dosyć się stanie sprawiedliwości świętej; Confidencia między Nayaśnieyszemi Monarchami stwierdzi się; y ia iak naygoręcey o pomyślność Nayaśnieyszego Maiestatu prawosławnych Monarchów naszych, Panów mych wielce miłościwych y dobrodzieiów, iako y Króla Iego Mosci Polskiego Pana Boga błagać mam. Oraz z poważney W. M. Pana instanciey wdzięczen będąc, życziwemi memi zawdzięczać W. M. Pana usługami obieciuję. Pisan roku 1688.

Геодеонъ Святополкъ Князь Четвертенскій, Архієпископъ Митрополитъ Кіевскій.

митрополитанскому. Этимъ удовлетворится святая справедливость, скрѣпится взаимное довѣріе между Пресвѣтлѣйшими Monarchami, а я найусердѣйше стану молить Господа Бога о благоденствіи Пресвѣтлѣйшаго Величества Православныхъ Monarchów нашихъ, Государей моихъ многомилостивыхъ и благодѣтелей, равно какъ и Его милости Короля Польскаго; а также, изъ признательности за Ваше многозначительное ходатайство, обещаюсь отблагодарить Васъ искренними моими услугами. — Писано 1688 года.

Геодеонъ Святополкъ Князь Четвертенскій, Архієпископъ Митрополитъ Кіевскій.

РОЗДІЛЪ XXX.

О згзедъ гетманскомъ зъ Голициномъ въ Сѣвску для совѣту о походѣ; о розосланю отъ Гетмана ординансу во все полки; жеби готовились въ походѣ; о рушено раномъ въ тотъ походѣ; о прибытію до Самари; о прибытію до Чорной Долины; о привитаню тамъ Ханскомъ войскъ христіанскихъ зъ шкодою своею и въ полкахъ слободскихъ; о привитаню другомъ ординскомъ на Коланчаку; о пойманю тамъ языковъ Татарскихъ и о поворотѣ отъ Коланчаку всѣхъ войскъ назадъ; о ронтаніи войсковомъ на Князя и Гетмана за тотъ поворотъ; о ексузу гетманской предъ войскомъ своимъ; о подзорѣ на Голицина за принятіе будто отъ Хана подарушковъ, и о поіолосцѣ, отъ Голицина выпущенной, для чего не воевалъ на Крымъ; о коштахъ монаршихъ дармо тогда пропашихъ; о войску, подъ Горбатокъ вивравленномъ и повернувшиомъ; о резиденту отъ Яблоневского Гетмана Коронного до Голицина присланномъ зъ писмомъ, до Гетмана писаннимъ; о респонсѣ до Игнатовского на реплку Королевскую въ канцеляріи войсковой учиненомъ; о Голициновицъ злихъ противъ Государя на Москву замислахъ и о еіо за тоє скараню съ прочими совѣтниками еіо; о царствованіи отъ тою часу единого Царя Петра Алексѣевича; о гетманской тогда первой на Москву и въ монастырь Троецкомъ зъ старшиною бытности; о воспріятіи милости монаршой и грамотъ потвержательныхъ на гетманство, на грунты и на маѣтности, такъ ему Гетману яко и всей старшинѣ и значному товариству виданныхъ; о разставленіи

войска въ охотничьихъ для осторожности отъ непріятелей; о запасажъ хлѣбныхъ и военныхъ и воеводахъ въ Новобородицкомъ городѣ; о видрукованной въ первой разъ книжѣ Житіи Святыхъ, отъ Септисерія починающихся.

Року отъ начала міра 7197; а отъ Господняго въ мірѣ плотскаго явленія 1689. Хотячи Пресвѣтлѣйшіе Государи, Цари и Великіе Князи Іоаннъ и Петръ Алексѣевичи всея Россіи Самодержцы со сестрою своею Великою Государинею Софьею Алексѣевою, наступовавшаго зѣта, повторній военній на панство Крымское учинити походъ и промислѣ, повелѣли Князю Василію Василіевичу Голицину и Гетману Мазепѣ для общаго о томъ походѣ совѣта зѣѣхатися въ Сѣвску. По якомъ указу Монаршомъ яко Князь Голицинъ такъ и Гетманъ Мазепа зъ старшиною еверальною и полковниками, по святыхъ Рождества Господня въ Сѣвску зѣѣхавшиса, совѣтовали о той повторной военной компаніи на Крымъ, якимъ бы способомъ оную начати и вершити мѣли. А по совѣтѣ ономъ вскорѣ зъ Сѣвска розѣѣхали во своен. Гетманъ, прибывши въ Батуринъ, заразъ такъ до старшини яко и до всѣхъ козаковъ во всѣ рейменту своего полки Малороссійскіе розослалъ свои унѣверсалніе ординанси, приказуючи именемъ Царскимъ, абы въ походъ военній ранній на Крымъ готовились на шесть мѣсяцевъ. Но Свѣтдомъ засѣвъскесеніи Господнемъ скоро травы начали проявлятися, абы такъ войска Великороссійскіе коніе и пѣшіе зъ помеченнымъ княземъ Голициномъ и зъ иными многими князьями и воеводами, въ многочисленномъ собраніи, яко и Гетманъ Мазепа зо всіми рейменту своего полками Малороссійскими, двинулися зъ домовъ въ походъ тогдашній военній, и изшедши въ поляхъ передъ Самарою рѣкою, и Самаръ перебудвши, простовали безъ жадного препятія ажъ до Чорной Долины, которая отъ Перекопу въ килконацять миль знайдуется. Преходячи въ степяхъ оныхъ разніе полевіе

въ Дибірѣ текущіе рѣчки и многіе балки и долины, войска козацкіе держали сторону праву къ Дибіру, а войска Московскіе сторону лѣву отъ степовъ, къ Дону и Азову протягивались. Егда же прибыли до Черной Долины, тогда и Ханъ Крымскій со тмами ордъ своихъ привиталъ войска христіянскіе. Въ якомъ привитаніи, усмотрѣвши пестроеніе въ полкахъ слободскихъ, вдарилъ на оніе крѣпко, и немалую въ полку Ахтирскомъ и Харковскомъ чили Сумскомъ, здѣлалъ škodu, и большую би здѣлалъ, если би Гетманъ на твалтовное и слезное полковниковъ тихъ прошеніе не послалъ на ратунокъ килкохъ полковъ пѣхотныхъ сердюцкихъ; которіе подчасъ дожда тогдашняго скоро до полковъ побѣжденныхъ присѣли, и крѣпкій огонь зъ мушкетовъ своихъ на орди килкокротне проліяли, тогда заразъ всѣ орди, значній въ себѣ увидѣвши ущербъ, пречъ отбѣгнули, и уже прочихъ дней хочай предъ войсками христіянскими и показовались, однакъ не посмѣли на оніе ударити такъ яко первее. По якомъ несчастливомъ початку военномъ, трупы слободскихъ козаковъ похоронивши, и суда водніе великіе въ нихъ и на телѣгахъ проваженіе порубавши и понавивши (же вѣчимъ ихъ было провадити, вѣжъ орда и конѣ подъ ними бывшіе повирубовала), рушили далѣй къ Перекопу; а гди прибыли до Колончаку, долины якая отъ Перекопу чи въ мило, чили о полтори знайдется зъ колодязями для напованія скотовъ Крымскихъ, чрезъ Татаръ покопаними, тогда въ войску христіянскомъ отъ зноя бывшего жаждавшомъ и до колодязевъ онихъ для напованія коней и себе побѣгшомъ повторній разъ Орда зашкodiла. Того дня и язика Татарскіе, чили нарочіе отъ Хана подосланиіе, пять человекъ поймани и до князя Голицина припрояжени, а что они тамъ сказали, о томъ не вѣдомо; то тилко явно всему войску показалося, же на Колончаку едну ночь переночевавши и далѣй подъ Перекопъ не йдучи, повернулъ Голицинъ со всѣмъ войскомъ своимъ на лѣво, а войска козацкіе тожъ за нимъ повернули, заби-

раючи путь свой назадъ во свояси. Многое тогда отъ войска Московскаго и Козацкаго на Голицина и Гетмана было роптаніе и клятва, же безъ жадного надъ Крымомъ промыслу назадъ повернули, але Гетманъ предъ всѣмъ войскомъ козацкимъ явно и зъ плачемъ вимѣрался, же ни его въ томъ была воля, але старшого командира князя Голицина, которій яко Пресвѣтлѣйшимъ Монархомъ своимъ свою ухилилъ вѣрность, такъ и къ войску Запорожскому недоброжелатель показуючися, поступилъ такъ якъ ся ему подобало. Носилася тогда между войскомъ и такая поголоска, же будто Ханъ Крымскій, не могучи далѣй постояти предъ войсками христіянскими, чрезъ скритіи силки перепросилъ и ублагалъ Князя Голицина, абы не воюючи на Крымъ отвернулъ назадъ, а за тое прислалъ будто ему подарунку шесть бочалокъ червонихъ золотихъ, которіе будто напoлнены были фалшивими червоними, то есть личманами, а тилко по концахъ бочалокъ были заличкованы правдивими златниками; которіе Голицинъ, тайно будто принявши, выпустилъ въ войско такое слово, что для того не воюючи на Крымъ назадъ повернулся, ижъ Ханъ со всѣмъ Крымомъ Великимъ Государемъ Всероссийскимъ Самодержцамъ поклонился. Того дѣла могло бы що и помисловое надъ Крымомъ здѣлалася, есиль до того была охота Голицина; лечъ ижъ тая въ немъ на тотъ часъ згаснула, того ради не тилко слава войскъ христіянскихъ виѣвечъ обернулася, але и превеликіе кошти и скарби Монаршіе на подъемъ войскъ своихъ ложенія пропали туне. Того-жъ времени отъ главнихъ войскъ виправлена была часть една отъ Гетмана войска козацкаго подъ Горбатокъ, замокъ каменній Турецкій надъ Чорнимъ, чили надъ Гинилимъ моремъ застаючий; але, и тое ничого тамъ не вскуравши, повернули назадъ въ Малую Россію. Тоей-жъ весни Яблоновскій, Гетманъ Великій Коронній, заслывавши о рушеніи войскъ Московскихъ и Козацкихъ на Крымъ, и самъ зъ войсками Полскими стигаючися

для чиненя военного зъ своей стороны надъ бѣсурмани промислу, подлугъ заключенного прежде описанного союзу, прислалъ до князя Голицина для всякихъ листовнихъ корреспонденцій и зношеня нарочно резидента своего Стефана Глоковского, столника Брацлавского, чрезъ которого и до Гетмана Мазепи мая 8 писалъ такой листъ свой:

Wielmożny Mci Panie Hetmanie woysk Zaporozkich Ich Carskich Wieliczestw, moy Mosci Panie y Przyjacielu!

Z wielkim ukontentowaniem odebraliśmy tu tę wiadomość, że tak dawno Xiążę Imc Galiczyn y W. M. Pan z woyskami Ich Prześwietlejszych y Dzierżawniejszych Carskich Wieliczestw ruszyliście się przeciwko nieprzyjacielowi spólnemu Krzyża Sgo z domow swoich. Ia też tu już z Warszawy stanąłem we Lwowie y kupię woyska nad Dniestrem, przy pograniczu, do których z przyszley, da Bóg niedzieli, y sam wyiadę. Aby zaś częstszą korespondencyą o przemysłach woiennych mogłem mieć z Xięciem Iego Moscią Galiczynem y W. Mci Panem do boku

Вельможный Панъ Гетманъ Ихъ Царскаго Величества войскъ Запорожскихъ, милостивый мой Панъ и пріатель!

Съ большимъ удовольствіемъ получили мы извѣстіе, что князь его Милость Голицынъ и В. М. Вы, съ войсками Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ и Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ, уже давно выступили изъ домовъ своихъ противъ общаго врага Святаго Креста. Я также изъ Варшавы прибылъ сюда, въ Львовъ, и собираю на границѣ у Днѣстра войска, къ которымъ я и самъ, дастъ Богъ, отправлюсь на будущей недѣлѣ. А чтобы имѣть мнѣ возможность почаще сноситься касательно военныхъ дѣйствій, съ княземъ его Милостію, Голицынымъ и съ В. М., посылаю къ его милости князю,

Xiążęcia Iego Mci Imci Pana Stefana Głoskowskiego, stolnika Braślawskiego, Pułkownika Iego Krolewskiej Mosci, znanomego dobrze Wielb. Panu, za Rezydenta pošyłam; proszę, abysъ go W. M. Pan w zwykley swoiey Łasce y respekcie, którą na imie моie od W. M. Pana odebraną szczyci się zawsze, y teraz chować go raczył. Przez tegoż Iego Mci korespondować ze mną w przemysłachъ tychъ woiennychъ osobliwie zalecam, y wszelkichъ jako nayczęstszychъ czekam wiadomosci, zwyklemu W. M. Pana oddającъ się affektowi y zostającъ nieodmiennie,

Wmci Mci Panu uprzejmie zyczliwymъ przyjacielemъ y sługą

I. Jabłonowsky H. N. K.

Ze Lwowa 8 May 1689.

въ качествѣ резидента, его Милость пана Стефана Глоковского Брацлавскаго стольника, Его Королевской Милости полковника, хорошо извѣстнаго Вамъ; и прошу В. М. благоволи́те оказать ему и теперь обычную Вашу милость и вниманіе, которыми, будучи удостоиваемъ Вами какъ посланный мой, онъ всегда гордится. Чрезъ него-жъ, его Милость прошу въ особенности сноситься со мною касательно военныхъ предположеній. Ожидаю также и другихъ извѣстій какъ можно чаще. Поручая себя обычному Вашему вниманію неизмѣнно остаюсь,

Вашимъ истинно-доброжелательнымъ пріателемъ и слугою,

С. Яблоновскій, Г. Н. К.

Изъ Львова, 8 Мая 1689 г.

Що зась того лѣта Гетманъ Коронній учинилъ надъ непріятелемъ Ёсурманномъ, о томъ неизвѣстно, а подобно чи не такъ зволочился, якъ и наши войска. А же сего лѣта Ханъ не могъ степовъ пожарами випалити и войскамъ христіанскимъ препятія учинити въ маршу военномъ, якъ по за той рокъ здѣлалъ, то сталося тое для причинъ двохъ: една, вжъ ранній былъ тотъ походъ и трави еще были зелени, горѣти не могуцїе, другая что и дожди тогда часто землю орошали и отвѣждали. За прибытіемъ гетманскимъ зъ того Крымского походу въ Батуричь нѣякійсь зъ Воляня шляхтичь Игнатовскій, при особливомъ писмѣ своемъ, прислалъ до Гетмана королевскую, чили королевскимъ именемъ о рознихъ рѣчахъ написанную релѣку, на которую по указу гетманскомъ до него Игнатовскаго такій зъ канцеляріи войсковой епералпой учиненъ респонсъ:

«Що мовилося о его милости пану Друшкевичу, вжъ онъ учиниливъ противко Ясне Велможного его Милости Пана Гетмана войскъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскихъ выдавалъ писма, то мовлено правду, которую доводами подперти латво, поневажъ найдутся тутъ писма. Можеть то однакъ быть, же его Король, Его Милость, о томъ не вѣдалъ, чому его милость Панъ Гетманъ не перечить; албовѣмъ яко иншимъ такъ бараѣй его милости Пану Гетману есть вѣдомо, же Его Королевская Милость есть Панъ мудрій и поважній, не схотѣлъ би нікому зъ своихъ уношливымъ людемъ такого давати позволенія, аби (що есть непристойно) постороннимъ людемъ задавали урази».

«Могиленковъ же Король Его Милость пияство и въ немъ шаленство приписуеть, то Ясне Велможній, Его Милость, Панъ Гетманъ войскъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскихъ вѣдаеть тое, же оній не тільки пий, але и тверезій, розуму не маєть, лєчь уважати рачить, вжъ тотъ глупецъ, пишучи такіа похвалки не въ свою то чинилъ надѣю, але въ надѣю моци вишной знать маючи

отъ когось подущеніе. Однакъ Его Милость Панъ Гетманъ тїя глупого похвалки яко нѣ глупство ему ставить, такъ и отвѣтуеть, же за тую неприязнь и за иншіе его зраденкіе причини не трудно-бъ его и оттолъ, где ся онъ теперь найдуетъ, сюда на судъ одискати; поневажъ оній рейменту Его Милости Пана Гетмана между рядовими въ компанїяхъ козаками присягдїй есть товарищъ, и утѣкати отселя и жони своей кидати былъ не повиненъ, а тамъ хваившися титулу такого, якого ніколи не есть годенъ, своимъ злимъ поводомъ много людей зъ войска Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожского въ згубное нїя завелъ и далей заводить; взглядомъ чего всего не схотѣлъ бы и Король Его Милость о оногосѣ ображати, однакъ такій способъ Ясневелможній Его Милость Панъ Гетманъ на сей часъ отстаивуетъ; едно для того, же Пресвѣтлїхъ Монарховъ нашихъ Россійскихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, щиралъ зъ Королемъ Его Милостію есть примирная прїязнь; другое и для того, же есть того надеженъ, же и самъ Король Его Милость, порозумѣвши далѣй, же тотъ радца ни на шо не здасться и овщемъ прикладомъ иншихъ таковыхъ на сторону ся ухилитъ, пречъ его отъ того титулу отставити рачить».

«Любо Король Его Милость есть Панъ побожній и церкви въ дѣдичнихъ добрахъ своихъ реставруеть, однакъ вѣдомо тое не тільки самому Ясневелможному Его Милости Пану Гетману, але и цѣлому войску Запорожскому, же въ державѣ Его Королевской Милости, чи то черезъ сенать, чи черезъ станъ духовній вѣри Римской, болшіе вѣжъ за прежнихъ Королей благочестивая восточного исповѣданія вѣра маєть утиски, а шкодливая унїя роєпростраїяється всюда. Если-жъ би Его Милости Короля была на томъ воля, аби тое благочестіе такихъ стусовъ не терпѣло, то якъ церкви, такъ и монастырѣ обваровати-бъ было мощно, такъ якъ прежніе Короли, ровнїю на волности якъ Польского такъ и Русского народовъ викониваючи присягу, привилєями своими оной зо

всѣмъ ихъ добрами варовали; албовѣмъ вѣра свята Грекорусская восточнаго исповѣданія не есть новая, але таа власная, якая вселенскими Отцовъ Святыхъ синодами поставлена и утверждена, и не ново народи Россійскіе приняли оную, але отъ Володимира зъ нею найдуючися въ Литвѣ, на Волинѣ, Подгоррію и Подолію, злучилися зъ Короною Польскою. Теди для чого-бъ оную нищити и людей въ ней пребывающихъ теменжити и понижати слушній бы было лавно Королю Его Милости и Рѣчи посполитой знести оную не тилко нехотячую zostавати въ покою, але уставичнимъ утисненемъ правдивую Христову облобенницу, церковь нашу Православную Грекорусскую, подъ незвиклаую монархію Польской неволю подбивающую и отъ часу въ часть гдѣ далѣй болшіе неогди множащую ушю. Якая титуломъ есть унѣя, а самую рѣчью (зъ жалю то мовится) можется назвати вертепомъ разбойниковъ, съ которого выпадають сіи смѣлці, монастири и церкви православніа нагае набѣгають, и подъ моцъ свою едни вже гвалтовне поподбивали, а другіе подбивати вказяся, черезъ якіи кгвалтъ и епископи Православія восточнаго потягнени въ ихъ унѣятскую посессію.

«Що мусить болѣти всѣхъ визнацовъ Грекорусской Восточной не уницкой вѣри, якихъ по ласцѣ Божой якъ въ Богохранимой Пресвѣтлхъ Монарховъ нашихъ Россійскихъ Державѣ, такъ и по всей вселенной есть много, же брати ихъ, тожъ православніе визнавци въ краяхъ до Корони Польской и Великого Княжества Литовскаго належнихъ, не мають того щастя, абы подлугъ старовѣчныхъ правъ повагою монаршою отъ колотниковъ онихъ унѣятовъ были заступлени; але еще и овшемъ на гакъ стусовъ уставичнихъ незичливоу онихъ гвалтовниковъ завязтости бывають подани; поневажъ въ таковыхъ бѣдахъ православніе плачущи и ридяючи никогда не могутъ доступити нетялко skutку святой справедливости, але еще и посмѣховиско и уруганіе относятъ, скрушени zostаючи остатнимъ отчаяніемъ, ижъ вже ни

судъ скарги, ни суда правди ихъ приѣмвати не хочуть. А многіе Ихъ Милость визнана Римского, яко о томъ тутъ чути, зъ утискомъ церковей Божіихъ и зъ бѣдъ духовнихъ и свѣцкихъ Грекорусскихъ усаждаються, маючи тое за жартъ собѣ, кгда правовѣри восточнаго визнанія люде теменженемъ, гвалтами и муками бывають нищени и гублени, а жеби тилко шкочлива и расколная унѣя, на явную згубу вѣри святой христіанской засаждающаяся нетялко, ненарушине, але и зъ разширенемъ уставичнимъ была захована».

«Вѣдають тое и болѣють о томъ народи Россійскіе зъ Ясневелможнимъ Его Милостию Паномъ Гетманомъ и зъ войскомъ Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества Запорожскимъ, же въ краяхъ до Корони Польской и Великого Княжества Литовскаго належнихъ православнымъ вѣри восточной христіаномъ нетялко не дано вступу до жалнихъ урядовъ, але и духовнымъ заборонено зъ Насвѣтлшимъ Сакраментомъ ходити до хорихъ, явними процесіи ховати мертвихъ и живихъ церковныхъ отиравати церемоній. Знають и о той бѣдѣ, же не прикладомъ ксендзовъ и плебановъ костела Римского, якіе всякихъ волностей и пошанованія заживають, але знакомъ видимоу неволь, духовни Грекоруской вѣри особи тяжкарами всякими равно съ посполствомъ суть обложени, въ королевскихъ добрахъ станціями жолнерскими и всякими податками, а въ дѣлчихъ—работизнами подданскими, наветъ (що и въ стидъ мовити) псовъ кормежемъ и иными тяжкими неволничими повинностями».

«А такъ слушною бѣ тое могло быти названо, кгда би живѣншого Короля Его Милость владзоу, яко чуюмъ лавно къ тому склонного, унѣяти въ своихъ гвалтахъ застлени были, а православніе Грекорусской вѣри визнавци, не относячи такое, якая и теперъ отъ онихъ дѣется кривда и руини. правъ своихъ и волностей старожитнихъ узнали привернене; що учивти-бъ снадно, поневажъ (опрочъ того ишіе розніе секты и Жидовскіе школы мають въ томъ Королевствѣ

покой) не тільки свіжіє сеймові на тое видавці конституції, які по Гадяцькій Комиссії суть составлені, оказують кь тому дорогу, але и давнѣйшихъ Королей Ихъ Милостей привилеи найдутся слушнимъ поводомъ, зъ якихъ тутъ нѣкоторые екземпляри посилаются для вчитаня; въ тихъ ся оказуєть, яко давнѣйшіє Короди Ихъ Милости права Грекорускихъ восточныхъ визнацѣвъ щитили и яко восточніє визнацѣ зъ високихъ становъ при тихъ правахъ заставалися.

«Не учинивши засѣ тѣмъ вѣри святой восточной визнацѣмъ захованемъ правъ ихъ и волностей и церквей и добръ церковныхъ привернемъ успокоєня, оглядається потреба, аби Богъ на зомету тихъ душепагубныхъ козотниковъ унѣтѣвъ не выливъ своего праведного гнѣва и на невинныхъ; албо вѣмъ кривда церкви православной єсть власная кривда Христа Бога, Которій главою єсть оновъ».

«Видно тутъ тое, же о секти Зборовіє и Лютерскіє, такъ идєть тѣмъ, которіє ихъ держать, же и кровь свою лити не отрицаются и десперацко поступають (якъ то и свѣжо сталося въ Венграхъ); а чому-жъ бы о вѣру справедливую христіанскую восточную христіаномъ правдивимъ православнимъ и до горді своихъ ставати не годилося, до чого не тільки христіанская цѣта, але и самое збавєня шукающее тагнєть сумнєнє».

«Єсть тотъ поступокъ подобій квалтомъ унѣтскимъ, же Его Милость отецъ Шуманскій, Епископъ Львовскій, неслухне и непристойно називаючися митрополіи Кієвской администраторомъ и Печерскимъ архимандритомъ, якъ митрополіи, такъ и Печерскіє и иннихъ монастырей завладѣль добра, що любѣ бы респектомъ того, же тѣмъ добра въ державѣ Его Королевской Милости найдутся, дѣляся; однакъ удивительно и жалостне єсть Его Милости Пану Гетману и войску Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества и всему народу, же за Короля Казимира и за Короля Михайла

отъ катедрі митрополитанской и отъ монастыра Печерского и иннихъ тихъ добръ не отбирано, а теперъ за нипѣшного Короля Его Милости одобрати ихъ допущєно. Що яко єсть зъ кривою катедрі оной и мѣста святого Печерского и иннихъ немалою, такъ не тільки порєче, але и парѣканє Его Милость отецъ Шуманскій вѣчноє тагнєть зъ собою».

«За преречєнихъ прошлыхъ Монарховъ Польскихъ слушнє такъ сужєно, же що посвящєно єсть Богу и Святимъ мѣстцѣмъ, тое не маєть быти отримано на приватній обчїхъ особъ пожитокъ. Албо вѣмъ за тихъ побожнихъ Князей и Пановъ души, всегда тамъ на Святыхъ мѣсцѣхъ молитви отправують и приносять Богу офѣри, которіи тѣ добра по себѣ легували, Нєслухнє тєди оній мѣсцѣмъ тѣмъ Святимъ и побожнихъ дѣтелей душамъ чинити утѣшенє и возбуждаєть все-народній жалъ стороны оновъ».

«Любожъ видно тое, же Его Милость отецъ Шуманскій митрополєє и архимандричєє имѣ себѣ привлащєть для того, аби тѣмъ владѣль добрами, однакъ непристойно цѣле називатися оному преречєнницѣ титулами, акихъ осягнути не можєть, поневажъ власніи суть на онихъ посєсоровє; тѣмъ тєди хлюба єму якъ кь славі такъ кь збавєню ничого не поможєть; надежєнь тєди єсть Яєнєвєлможній Его Милость Панъ Гетманъ зъ войскомъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскаго, же Король Его Милость монаршою повагою своею тую завѣзость єго (хочъ же онъ и духовній єсть особа) отстави єму роскажєть, и добра ови якъ до катедрі такъ и до монастырей повернути сволитъ. Кгди-жъ єсли небываліи рѣчи поважнїи и мудріи Монархи для акихъ козвєктъ рєспєктѣвъ чинити умѣють, а чому-жъ бы Его Королевской Милости для примирной прїязни Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, тихъ добръ давнихъ церковныхъ до власнє належнихъ посєсїєй не можно было привєрнути; що истинко єтало би єя добре, але и свято-бавє, албо вѣмъ Его Королевская Милость удовождєствовала

бы тымъ станъ святій духовній, и чрезъ тое мѣлъ бы у всегдашнихъ молитвахъ на тихъ святыхъ мѣснахъ вѣчность». Князь Голицынъ Василій Василевичъ зъ того-жъ Крымского повторного походу прибывши на Москву, а зная обачившися въ томъ, яко неслухине безъ жадного военного промыслу учинилъ отъ Криму поворотъ свой и боячися за тое отъ Государя своего Царя Петра Алексѣевича карани, засѣялъ было и большое (якое самого его поткало) зло зъ совѣтомъ Царевни Софіи Алексѣевны такое, чтобы Царя Петра Алексѣевича отъ престола низложить, а Царя Иоанна немощного или паче реши вмѣсто Иоанна Софію Царевну на ономъ утвердити. Не вѣдомо же коея ради вины (яко быть многомощній) прислалъ и до Мазепи Гетмана грамотный безъ вѣдома государственного монаршей указъ, абы ехалъ на Москву зъ старшиною епералною и полковниками. По якомъ указу Гетманъ заразъ зобравшися зъ старшиною помененною, вѣехалъ зъ Батурина на Москву. Прежде же приѣзду гетманского въ Москву открылся Царю Петру Алексѣевичу тое злое на него умышленіе Голициново съ прочими; чего дѣля онъ Царь Петръ, здравіа своего сохраняючи цѣлостъ, уехалъ съ певшими други своими зъ Москвы чили зъ монастыря Донского въ монастырь Радонежскій Свято-Троицкой, иже отъ Москвы за 21 миль обрѣтается, и призвалъ тамъ до себе для защиты своего нѣсколько полковъ войска. Егда же Гетманъ прибылъ въ Москву, тогда по нѣсколикохъ днехъ присланъ отъ него Государя Царя Петра Алексѣевича указъ ехати Гетману зъ Москвы зо всею старшиною къ нему Государю въ монастырь помененный Троицкій. По которомъ указѣ, когда вѣехалъ Гетманъ зъ Москвы, тогда и Князь Голицынъ зъ Шакловитимъ думнымъ дякомъ и ниними други и совѣтниками со всѣми своими по указу-жъ монаршомъ вѣехалъ зъ Москвы, и прежде Гетмана посѣдившися до Троицкого монастыря, по указу-жъ монаршомъ не допустить предъ лице его, и принять зъ Шакловитимъ

и прочими порозно за крѣпкіе караули. Егда же и Гетманъ прибылъ до монастыря оного, тогда показано ему зъ старшиною мѣсте где стояти, потомъ спрашивано: для чего онъ приехалъ на Москву и по чѣмъ указу. На який вопросъ когда ретелная отъ Гетмана учинена реляція, же то учинилъ по указу монаршомъ отъ князя Голицина присланомъ, тогда болшій монаршей на него Голицина съ товарищи уродился гнѣвъ и подзоръ незачливости, по которомъ заразъ чинено розыски; а по розыскахъ абие и страшная езекуція станула: князь Голицынъ и Неплюевъ (на которого и за дѣлане въ Сѣвску воровскихъ чеховъ, на якіе серебро Царское давано, особливая монаршая была урза) послани на тѣлехкахъ въ дальніе ссылки порозно; Шакловитому голову отъято, а нинихъ кнутовано, язика поурѣзовано и въ силки-жъ розіе послано. И исполнилося зде слово Евангелское: «ею же мѣрою мѣрите возмѣрится вамъ»: заслазъ Голицынъ Самойловича въ силку, и самъ не уйшолъ отъ оной, всѣхъ незапно отстрадавши имѣній и богатствъ. Неплюевъ засъ всѣ богатства и скарба Григорія Гетманича въ войску забравши, погубилъ наконецъ и самого въ Сѣвску безчестнымъ главы отъятіемъ топоромъ до плахи; прето и самъ, всѣхъ имѣній и богатствъ печально отстрадавши, утратилъ съ ними сполную и вожделенную волю. И тако начинающуюся крамолу тогдашнюю благовременно усмирено, и Царевнѣ Софіи Алексѣевнѣ въ монастырь едномъ паненскомъ зоставити повелѣно. А Царь Петръ Алексѣевичъ, для слабости братней Ивановой, самъ еденъ отъ того часу началъ царствовать и всѣмъ царствомъ Россійскимъ правити. Гетмана зъ старшиною, по шестивѣдѣльномъ на Москвѣ и въ монастыру Троицкомъ прежатію, милостиво отущено зъ виданемъ ему на гетманство потвержательной на пергаминѣ златомъ украшенной монаршой грамоти, всѣ древніе права и волности войска Запорожского и всего народа Малороссійского въ ненарушимой цѣлости заховуютой, такжеже и

особной грамоти на маєтности гетманскіє. Того-жъ часу и иннимъ панамъ Малороссійскимъ по прошенію ихъ подавани на маєтности и грунта грамоти монаршіє потвержательніи; а другимъ панамъ для скорого ихъ зъ Гетманомъ отъезду зъ Москви не поспѣли грамоти такіа потвержательніи; теди уже въ пришлоу 1690 року оніє зъ милости Монаршой имъ подавани.

Предъ вѣздомъ на Москву опасуючися Гетманъ, абы роздражненая Орда для отмщенія не вторгнула въ Украину, роположилъ войска охотничкіє конніє и пѣхотніє сердючіє по крайнихъ приличнихъ мѣсцахъ Малороссійскихъ, для осторожности отъ тихъ непріятелей; а вѣздячи на Москву зоставилъ въ Батуринѣ Наказнимъ Гетманомъ Михайла Вуяхевича, судію войскового епералного; который для учиненія ласра ижъ учиненъ Наказнимъ Гетманомъ и зостаєтъ зъ войскомъ въ поготовости на отпоръ непріятелемъ, взявши килко тысячъ войска зъ сотенъ за Сеймскихъ и по близу Батурина сущихъ, приходилъ зъ ними ажъ до Лубенъ; а въ Лубеняхъ зколько недѣль помѣшкавши, и жадной вѣдомости о непріятелехъ не заслышавши, повернулъ до Батурина передъ Покровою и войско роспустилъ въ доми ихъ; еднакъ войска помененніи охотничкіє на указнихъ мѣсцахъ для осторожности отъ непріятелей неспходно ажъ до зими знайдовалися. Прилагаєтся же еще и тоє тутъ, же за поворотомъ сего лѣта отъ Перекопу войска, многіє государскіє хлѣбніє и военніє запаси и тѣжари, армати, порохи и кули зоставлени въ построенномъ на Самарѣ Новобогородицкомъ городѣ, отъ которого часу и воеводи Московскіє зъ людьми президіярними тамъ, яко и прежде рѣхомъ, жити начаша.

Того-жъ року первая книга Житій Святыхъ, трудами превелебного въ Богу отца Дмитрія Савича Туптала Сотниченка Кіевского, мужа премудрого и дару Духа Святого полного, составленая, отъ мѣсяца септевіря починаючаяся, первый разъ въ типографіи Печерской, за архимандрію отца

Варлаама Ясинского, видрукована и на свѣтъ зъ великою пользою людскою выпущена.

РОЗДѢЛЬ XXXI.

О осторожности Малороссійской отъ непріятелей; о кончинѣ Святѣйшаго Іоакима патріярха Московскаго, и о избраніи на его мѣсто Святѣйшаго Адріана; о кончинѣ Гедѣона Святѣполжа митрополита Кіевского и поребеніи его; о избраніи по немъ на митрополію Варлаама Ясинскаго и посвященіи на Москву чрезъ Адріана патріярху новою; о саранчѣ великой и шкодливой, отъ Криму въ Малую Россію пришедшой; о моровому повѣтру въ Новобогородицкомъ и Волномъ на Самарѣ городяхъ; о пренесеніи чудотворной иконы Пресвятой Богородици зъ Рудня въ монастырь папенскій Кієво-Печерскій.

Року отъ созданія міра 7198, а отъ человѣченія Божіа 1690. Поневажъ на пришлоу лѣтнюю компанію военную не было монаршого указа Гетману зъ войскомъ козацкимъ готоватися, теди увѣсть тотъ рокъ всѣ Малороссіане въ тишинѣ пережили въ домахъ своихъ; еднакъ для осторожности отъ непріятелей Ъсурмановъ, войска охотничкіє конніє и пѣшіє, также по невеликой части и городовіє малъ не чрезъ все лѣто знайдовалися по рубежахъ Малороссійскихъ.

Того-жъ року, марта 17, Святѣйшій Іоакимъ патріярхъ Московскій и всея Россіи блаженную жизнь своюя пріятъ кончину на Москвѣ; пасъ церковь Христову словесную лѣтъ ...и мѣсяцей.... По немъ вскорѣ всего освященного собора, Московскаго царскаго Свѣклита и всего мірскаго сословія согласіємъ и изволеніємъ избранъ и поставленъ патріярхомъ Московскимъ Святѣйшій Адріанъ.

Тоеи-якъ весни, априля 6, преставися отъ жизни сего митрополита Кіевскій Преосвященный Гедeonъ Святополкъ князь Четвертскій, преживши богоугодно на престолѣ своемъ 4 чили 5 рокъ и мѣсяцей 5; похороненъ же.... въ монастырѣ.... чрезъ Преосвященного архіепископа Черніговскаго Лазаря Барановича зъ великою публѣкою и ассистенціею духовного и мирскаго чина людей; на которомъ погребеніи и Гетманъ Мазепа былъ зъ еперальною старшиною и полковниками городовыми и ихъ войсковыми музиками. По погребеніи же его чили и предъ погребеніемъ еще, согласили такъ духовного якъ и мирскаго чина вотаи, избранъ на митрополию Кіевскую премудрій и Богоугодній мужъ Варлаамъ Ясинскій архимандритъ Кіевопечерскій; а мѣсяца поевріа посвященъ на тую митрополию и утвержденъ на Москвѣ чрезъ Святейшого Адриана нового тогда патріарху Московскаго. Дана же ему и грамота патріаршая становная и благословительная на митрополию, грамотѣ патріаршой покойному митрополиту Гедeonу Святополку данной подобная, по тая не досталамися ку переписаню.

Того-же року лѣто было дожистое, но гнѣвался Господь на насъ за беззаконіе наше, попусти премногую саранчу на Украину Малороссійскую, которая, въ степяхъ около Криму чрезъ килко лѣтъ наплодившися, теперь за допущеніемъ Божиимъ, августа въ 1-й день наспѣла отъ Криму въ полкъ Полтавскій; толже была велика, яко и въ полудень ясній аки облакъ темній солнечную заслоняла свѣтлость. Шла же она чрезу всю Малую Россію не вся вкупѣ, але розно—една за другою—превеликими партіями и столпами; аки смисленіхъ вождовъ между собою имущи. Забавила на Украинѣ чрезу недель двѣ, и любо пашнямъ озиминнымъ, але повиживаннимъ, не шкодила; еднакъ пашнѣ яринѣ еще неживатіе и травы невикосенніе всѣ до щенту вѣла, и превеликую нужду и скорбь людямъ Малороссійскимъ здѣлала, а где великими партіями вшла и на

землю падала, тамъ отъ еи великій смрадъ наполнялъ воздухъ, и любо людямъ не вредила, однакъ вредила скотомъ, рабочимъ воламъ и конемъ такъ, ижъ многіе здыхали, немогучи стерпѣти смраду оного; свинѣ зашь и птаство на дворное довольно оную или и безъ жалнаго вреда ею тучилися. Прелѣтивши зашь Малую Россію чрезу двонедельное время, удалася на Волнь и въ Польшу, а подобно и въ Литву. Певніе писменніе зъ Малороссіиновъ люди повѣстывали, же на многыхъ крилцахъ еи видѣли Русскими лѣтерами изображеніе такіе двѣ слова: *гнѣвъ Божій*. Авторъ тежъ Экономѣки, книги Польской, послѣ преставленія саранчѣ ново зданной и выпечатанной, на листѣ 111-мъ о той саранчѣ написалъ такъ: «въ року 1690 показалася великая надъ звичай саранча въ Русѣ на Украинѣ, а оттоль партія певная до краю Сандомѣрскаго залетѣла. Тое разширенася ея зъ Таврики есть albo отъ Криму и изъ Волохъ; которая такъ была строга и густа якоби хмура, же ажь и видокъ солнечній затмила; а где козвекъ упала на луки, на збоже, на огородніе ярини, хвасти, наветъ по садахъ и по лѣсахъ листе до щенту вѣла; козаки соломою їи палили; откуду потимъ были зарази якъ отъ мороваго повѣтра, же ажь съ того умѣрали люди. Въ постатѣ своей были шарави, для того и назвиско ихъ есть шаранча; суть въ себѣ на кшталтъ коныковъ полевыхъ, толко же суть дужкіе и болшіе; съ крилцами суть чотирма, на которыхъ пестрини певніе видѣни, яко би зъ лѣтеръ Грецкихъ зложеніе, которіи въ тѣи выкладаются слова: *ira Dei*, то есть, гнѣвъ Божій. Кгда на нившю прелѣтуютъ страну, телі на нихъ звоняють якъ на злую хмуру, зъ арматъ поблизу стрѣляютъ, ключами бряжчатъ и сокирами въ дошки стукуютъ, albo въ мѣлници бразкають для гуку и дзвону, аби зъ того уступовали мѣсца на инное. Панъ Богъ Всемогущій оборонялъ край Польскіе, бо на тотъ часъ она показалася, когда люди зъ поля збожа упрятвули, татарокъ еднакъ напередидла; а где на ровную

землю упала, теди въ толщину було того множества на полъ локтя». Треба на пришлое лѣто, стережи Боже, обавятися, аби на тихъ, где были мѣсахъ, икри рожаю своего для плоду не оставили, отколъ бы се знову тое роскредило и розмножило, прикладомъ овихъ мотеловъ, котри на капустахъ свои заставляють насеня, зъ которихъ не малое множество гусеницъ намножится, такъ ижъ въ маломъ часѣ капуста и иннѣ хочъ у полю ярины виѣвечь обернуть.

По дрешествіи того въ сарапчѣ оной видѣного гѣва Божія, заразы въ Новобогородицкомъ Самарскомъ городѣ моровое великое повстало повѣтре такъ, ижъ мало що людей въ томъ городѣ осталось, и воевода тамошній князь Ржевскій тоен-жъ смертною не уйшолъ пляги; синъ же его переболѣвъ. Того-жъ часу и другій городокъ вишей на Самарѣ Сергіевъ, то есть Волное, увесь вимеръ.

Того-жъ року октовріа 25, Василій священникъ, блюститель чудотворнія Руденскія Пресвятой Дѣви Богородици иконы, пренеслъ оную зъ Руднѣ въ монастырь паненскій Кіево-Печерскій, и поставилъ ея въ церквѣ тамошней; о чомъ отецъ намісникъ Лавры Печерскія писалъ до Гетмана Мазепи такіи листъ свой:

«Аще о всякомъ Божіемъ благодѣяніи должно есть Богу и Пресвятой Богородици благодареніе приносить, по повелѣнію Богоугодившого сосуда Духа Пресвятого, наказующа всѣхъ обще: *благодарни бывайте*; наипаче о семъ благодѣяніи и неизреченномъ дарованіи, зъ несповѣдимихъ судьбъ Божіихъ паче надежды явленомъ инѣшнего времени, достойно и праведно благодарственная восписовати, егда Источникъ милосердія, милостивое рода христіанскаго Заступленіе, едино по Божѣ Унованіе, благоволеніемъ Бога Сина исполняеть словеса Богомъ реченія: *обрътохся не нищущимъ мѣ*. Яко милосердія Мати вѣсть прежде прошенія ихъ-же требуемъ, свою много-чудесную пресловутую икону (изывашуюся за щасливою державою Малороссійской землѣ

благоразумного правленія тоя Велможного великого нашего милостиваго патрона) благоволила преселитися на Печерскіе гори, иде-же отъ древнихъ временъ, отпелѣ вѣра православная возсіяла, Пресвятая Богородица возлюби себѣ здѣшнее пребываніе. Аки фениксъ отражаяся, Единая на небеси и на земли Владичествующая, обновляеть на всякомъ мѣстѣ наипаче въ сей небеси подобной обители чудеса: что пѣ-когда рече: «прійду видѣти мѣсто и хошу жити тамо», нынѣ обновляя, исполняеть событіемъ вещи слово истини: «се по-кой мой во вѣкъ вѣка, здѣ вселюся яко и изволихъ и», златое бо сокровище нехотѣ имѣти зъ грубыми желѣзи приобщенія, отъ простихъ неудобнопроходимихъ селеній на мѣсто обители Святой, любимое себѣ, подъ златій вѣнецъ церкви Святой преселается; во истину нынѣ приличнѣйшаго пребыванія чистому избранному и златотворному Пречистой Дѣви Матере сосуду, яко подъ чистымъ избранымъ златымъ вѣнцемъ пребывати. Подобное бо подобнымъ веселится. Инѣшнего году, 25 числа октовріа, священникъ Василій въ ноци прійде зъ иконою Пресвятія Богородици, никому неизвѣстивъ, и поставилъ въ паненскомъ монастырѣ Покрови въ церкви Пресвятія Богородици. Вѣми усердіе Велможности Вашей милостиваго патрона Святой обители, своего израдѣйшого благодѣтеля, сіе благоволеніе Божіе и пренесеніе иконы Пресвятія Богоматери извѣстно творимъ. По своему високому Богомъ дарованному благоразумію, яко премудрій вождь и предостойній рейментаръ, изволь сотворити, Велможности Вашей повелѣнію ожидаемъ; и себе при найнижшомъ до земного лица поклоненіи милостивому приврѣнію зъ поволностію услугъ нашихъ вручаемъ. Писанъ въ Лаврѣ Святой Кіево-Печерской, октовріа 26, року 1690.»

Зъ конца писма сего показуется, же отци Печерскіе полѣтиче желали, аби образъ тогъ чудовній быль внесень въ Лавру ихъ, но Гетманъ на тое не изволилъ, и непремѣнно той Святой иконѣ благоволилъ заставати въ мона-

стиру паненскомъ Печерскомъ, которая зъ Руднѣ за Чернѣговомъ начать чудодѣйствовать (яко ся мнить ми) уже за гетманства Мазеповаго; невѣдомо же для якихъ мѣръ отецъ Василій, помененій священникъ, пренесся зъ оною зъ Руднѣ въ монастырь помененій паненскій, где уже не слышно было чудодѣйствій, на которіе обфитовалъ въ церкви Руденской.

Сего жъ 1690 року, на самомъ початку его, между свята Рождества Господня, началъ я, сихъ дѣтописныхъ дѣяній графъ и сказатель (въ килконадцять лѣтъ будучи), служити войску Запорожскому, въ поважномъ дому зъ пановъ Малоросійскихъ благородного Его Милости пана Василя Леонтьевича Кочубія, писаря на тотъ часъ войскового егерального, за пререченого гетманства Мазеповаго; служилемъ же вѣрне и тицаливе, якъ моя мнѣ повелѣвала цюта, не только въ домашнихъ пана моего дѣлахъ всякихъ, а найбарѣй писарскихъ, але и войсковыхъ пужѣйшихъ и секретныхъ на тотъ часъ, такъ до самого Пресвѣтѣйшого Монарха Всеросійского Петра Алексѣевича, яко и въ цѣлѣрнихъ въ его жъ монаршихъ дѣлахъ, отъ Гетмана тогда бывшихъ до Господаровъ Волоского и Мултанского за исправленіемъ пана моего корреспонденціяхъ, которіи канцеляріи войскової не были ливими. Послуживши зась въ такихъ премногихъ неуспинныхъ трудахъ чрезъ лѣтъ 15, зосталемъ за тую мою службу виравленъ до канцеляріи войскової егеральной на початку року 1705, въ которой зъ между худшихъ братіи моей былемъ не послѣднимъ въ дѣлахъ писарскихъ, сполна чрезъ лѣтъ 4; нимъ за тую мою долговременную и вѣрную службу моя недоля крайнимъ мнѣ на самомъ концу рока 1708 заплатила несчастемъ, которое впрѣдъ въ помененомъ року припоминѣтися можетъ.

Въ Англіи въ нѣкоей одной провинціи графилося едного лѣта, гди пашнѣ назбитъ уродили, и гдися часть жнивѣ приближалъ, тогда пришла саранча въ великомъ мно-

жествѣ, нѣтъ всѣ пашнѣ поила такъ барзо, что за пять милъ заледво една копа зобрава быть могла. Люде провинціи оной нѣкоторѣ зъ нихъ поймали, а пилне ся припатрюючись найшли на крилцахъ ихъ лѣтери маліованія, на едномъ крилцю написано: *иньвъ*, а на другомъ: *Божій*, жеби явно було, нѣтъ для грѣховъ и помети Божіей оно ся стало.

РОЗДѢЛЪ XXXII.

О избраніи Вуяхевича на архимандрію Кіево-Печерскую; о жалованіи монаршомъ Гетману присланномъ, и о разосланіи оного полковникамъ; о посланіи тою-жъ жалованія полковнику Полтавскому чрезъ Петрика канцеляриста, и о тѣлцѣ его Петриковой тогда зъ козими Мазепиними до Слѣчи и Криму; о Змѣевѣ, воеводѣ Новобогородицкомъ; о Хрисанфѣ архимандритѣ, въ Малую Росію отъ Святѣйшого Досифея патріярха Іерусалимскаго присланномъ, зъ грамотою до отца Ясинскаго митрополита Кіевского о добромъ правленіи Свѣтаго Православія и о иныхъ дѣлахъ писаную; о бытности гетманской въ осень въ монастыру Лубенскомъ.

Року отъ сотворенія свѣта 7199, а року егда Божіе Предвѣчное Слово спасеніе принесе міру все готово 1691. Послуживши довольно свѣту значній войска Запорожского товариштъ Михайло Вуяхевичъ, судія войскової егеральной, а хочаи еще уже въ шедивихъ жизни своєї лѣтахъ, хочаи при концу оной, послужити въ монастырѣ Богу, прошлаго лѣта чили осени зложилъ зъ себе урядъ судейства, а пожегнавши Гетмана и старшину, за вѣдомомъ ихъ Царского Пресвѣтлого Велѣчества и благословеніемъ Святѣйшого Адріана нового тогда патріярха Московского, отехалъ зъ

Батурина зовсімъ въ монастирь Кіево-Печерскій, и въ скоромъ часѣ яко принявъ на себе иноческій образъ, преименованій оставивъ зъ Михайла Мелетіемъ, такъ волною елекцією и голосами всея братіи тоєи-жъ Печерской Лаври избранъ zostалъ архимандритомъ оной на мѣсце Варлаама Ясинскаго, на митрополію Кіевскую зъ монастира. Печерского предъ тимъ взятого, и посвященъ вскорѣ на священство чрезъ того жъ нового митрополиту Преосвященного отца Ясинского. О которомъ его на тую архимандрію избраніи отци Печерскіе, януарія 4, писали до Гетмана Мазепи такий листъ свой:

«Веліе благодареніе Превисочайшому Архiereевѣ Царевѣ Паремъ и Господеву Господемъ, Всемилостивому Богу воздаемъ, яко сподобилися такъ отъ Великихъ Государей нашихъ Царей и Великихъ Кнзей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцовъ, яко и отъ Великого Господина Святѣйшого Адріана Московского и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ патріарха, архипастиря нашего, за многоможнымъ рейментарскимъ ходатайствомъ Велможности Вашей, въ совершившемся избраніи нашомъ, по ихъ же монаршомъ указу а патріаршомъ благословеніи учиненомъ, и въ новозбранномъ архимандритѣ нашомъ Печерскомъ благородномъ господину Михаилу Вуяхевичу судіи войсковомъ енералномъ желаемое благоволеніе, въ грамотахъ монаршой и патріаршой до Велможности Вашей писанихъ, изъявленное получить; за что Великимъ Государемъ нашимъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, и Великому Господину Святѣйшему Адріану патріарху Московскому и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ, благодарственное наше, до лица земного всемирно припадаючи, воздаемъ и воздати должни есми поклоненіе, и Велможности Вашей за толикое о Святой обители Печерской и о насъ всѣхъ всегдашнихъ богомощахъ праве отческое промышленіе и радѣніе зъ низай-

шимъ нашимъ челобитемъ выражаемъ подяковане. Кгда-жъ то есть изрядня обители Печерской Святой и намъ всѣмъ радость и духовное благоотвишіе, что изволеніемъ Великихъ Государей нашихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, и благоволеніемъ Великого Господина Святѣйшого Адріана, патріарха Московского и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ, архипастирскимъ совершена наша елекція и новозбраній на ней волнами всѣхъ насъ голосами архимандрита Печерскій утверждается, и по воспріятіи, дасть Богъ, великого иноческого ангелскаго сана на произведеіе и посвященіе, Преосвященному господину отцу Варлааму Ясинскому митрополиту Кіевскому, Галицкому и всея Малія Россіи спорученое, въ превзышній чинъ іеромонашескій благословляется. Чего себѣ и новозбранному нашему архимандриту Печерскому, яко вседужно желаемъ, такъ и крѣпко на милость Божию уповаемъ, что предстательствомъ Пресвѣта Богородици и молитвами Преподобныхъ Отецъ Печерскихъ дѣло тое вскорѣ прійдетъ въ совершенство; понеже то справили судьби непостижиміе и воля Всемогущаго Бога: «всяка бо власть отъ Бога», истинное же дѣйствіе Пресвѣтого «Иже вездѣ и вся исполняй Сій» Духа: «такъ бо изволися Духу Святому»; Его же ми, аще и недостойніе, въ прилежнихъ молитвахъ нашихъ на помощь призвавши, всѣ согласно единими устѣ и единымъ сердцемъ избралимо за архимандрита Печерского благородного господина Михаила Вуяхевича, яко мужа достойна, благочестива, благоразумна, въ добродѣтеляхъ преспѣваемого и силою Божією, яке и въ немощи совершается. тотъ великій святій санъ архимандрическій понести добръ и Богоугодно могущаго, изъипаче яко обители святой Печерской свойственнаго. Поне же онъ отъ юности своея въ ней на значныхъ писарскихъ трудахъ, аще и въ мірскомъ чинѣ, немало дѣтъ полезно ей послужилъ и чину иноческому, между иноками обитаючи, благоподобно присмотрѣлся, и всякое благодѣяніе той же обители Святой

Печерской, яко свойственній ея поборникъ и ревнитель, даже доселѣ всеусердно творилъ; того уже, а не кого иного, непоколебимо держащеся, за свойственнаго (Богу сице изволившу) архимандрита Печерскаго имѣемъ. А Великихъ Государей нашихъ, Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества, въ томъ монаршее милостивое благоволеніе и Великаго Господина Адриана Святѣйшаго патріарха Московскаго и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ архипастирское прозвізденіе, благодарными устн и сердци, вселюбезнѣ и благохотнѣ десятирицею и сторицею лобизаемъ; совершенство и произведеніе его на тотъ великій степенъ архимандріи Печерскія по волѣ Бога Всемогущаго, по милостивому Великихъ Государей нашихъ, Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества, изволенію и по благословенію Великаго Господина Святѣйшаго Адриана патріарха Московскаго и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ, яко ставропѣгіяне его архипастирства, получить съ несумѣнною надеждою чающе, за многоможнымъ и до конца Велможности Вашей рейментарскимъ промышленіемъ, которому себе зъ новизбранымъ архимандритомъ нашимъ Печерскимъ при низжайшомъ поклоненіи нашомъ и всегдашнихъ молитвахъ всемирно вручаемъ, Божіе, Пресвѣтой Богородици и Преподобныхъ Отецъ нашихъ Печерскихъ благословеніе отъ Святой, великой, чудотворной Кіевопечерской Лаври Велможности Вашой и всему благодатному дому офѣруючи естесмо, и прочая».

«Зъ монастыря Печерскаго Кіевского року 1691, януаріа 4 дня».

Того-жъ року по Крещеніи Господнемъ чрезъ нарочнаго посланнаго привезено зъ Москви монаршее, Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества, такъ Гетману, яко старшинѣ еeneralной и всѣмъ полковникамъ годовое жаловане, которое Гетманъ принявши, однимъ полковникомъ, якіи на тотъ часъ въ Батуриѣ згодилися, самъ поодавалъ, а другимъ поот-

свлялъ въ полки чрезъ нарочныхъ посланцовъ своихъ. А же и Федоръ Жученко полковникъ, тогда Полтавскій заставалъ въ Полтавѣ въ дому своемъ, теи и до него зъ тимъ монаршимъ жалованемъ о всеядной послалъ Гетманъ Мазепа старшаго канцеляристу Петрика Иваненка; а нѣкакіе (яко коваріи) замисливши козни противъ своихъ Государей, позволилъ ему при особливой информанціи тайной своей зъ Полтави отѣхати до Сѣчи Запорожской, а оттолъ и до Криму, и зачати тое, о чомъ ему словесная отъ него дана была наука. Овъ теи подлугъ тоей науки справуючися, а жаловане монаршее Жученку полковнику Полтавскому отдавши и отъ него до Гетмана респонсъ благодарственный отобравши, отѣхалъ зъ Полтави до Нового Санджарова, буда въ навѣданіи тамъ своихъ кривныхъ; а оттолъ вже въ постъ великій вѣхавши, вдался безвѣстно за Ворскло въ поле, где подъ скиртою сѣна санки оставивши и на конѣ зъ служками своими всѣвши, отѣхалъ за Днѣпръ по леду и прибылъ до Сѣчи Запорожской, а тамъ вскорѣ учинилъ писаремъ сѣчовымъ; на которомъ писарствѣ ледво рокъ въ Сѣчи преживши, уйшолъ до Криму и возбудилъ Хана зо всѣми ордами Крымскими до войны на государство Россійское, яко о томъ впередъ будетъ.

Того-жъ лѣта присланъ на воеводство въ Новобогородицкой городъ князь Зміевъ на мѣсце князя Ржевскаго, тамъ прошлаго лѣта помершаго.

Того-жъ лѣта увѣдомившися Святѣйшій Досифей патріархъ Іерусалимскій о новонаставшомъ митрополитѣ Кіевскомъ Преосвященномъ отцѣ Варлаамѣ Ясинскомъ, а маючи свои интереси въ Малую Россію о спадкахъ митрополита Пасія Лигаридія и другаго митрополита Видинскаго, также и на Москву до Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ прислалъ въ Малую Россію нарочнаго отъ себе архимандрита Хрисанфа, знаменитаго и мудраго мужа, иже по немъ Досифею пріять престолъ патріархія Іерусалимской. Чрезъ того

убо Хрисанфа онъ Святѣйшій Досифей патріархъ писалъ о добромъ правленіи Святаго Православія до Преосвященнаго отца Ясинскаго митрополита Кіевскаго такую грамоту:

Досифей милостію Божіею патріарха Святаго града Іерусалима и всей Палестины.

Преосвященній, благословеннѣйшій митрополитъ, святѣйшій митрополитъ Кіевской и Галицкой найвишшій ексарха, всей Сармаціи Полской и Подолской господине, въ Духу Святомъ брате и сослужителю нашей смиренной кротости! благодать, миръ, милость да будетъ архіерейству Вашему отъ Бога, и отъ Святаго Воспріемника живота гроба помощь и защищеніе, а отъ насъ молитви, благословеніе и прощеніе! Посилающе во внутреняя сего нашего превелебнаго архимандриту господина Хрисанфа зъ законникомъ, не запедбалися писати до Вашей братерской любви: напродъ для молитви и благословенія отъ Гроба Святаго и отъ насъ, повторе во память приводяще безмертнія мздовоздавія, яже имѣютъ причинитъ радѣніемъ началствующе во церквахъ святыхъ, и дабись по печеніе имѣлъ и трудился въ роли Христовой, имуще въ памяти и Господа глаголюща: «благое нѣсть благое, аще не благо содѣвается». Сего ради да живещи и унасаещи по преданію Святыхъ Отецъ, и на преступниковъ зъ невинности или зъ злаго обычая сущи; буди призывній исправитель, слышаще Пророка глаголюща: «расположить словеса своя на суди», и Апостола до Коринтовъ гласяща: «яко служители есми таинъ Божіихъ, что речеса и о епископахъ, «а на сихъ, иже волею своею согрѣшаютъ и непреложно живутъ, да будещи жестокии наказатели, наказуя ихъ, рече, предъ всѣми, да и прочіи имутъ трепеть, и аще око твое соблазняетъ извлечь е, и прочая»; и до Ефесевъ: «и общенія не имѣте со дѣлами неплодящими, темными, но паче же наказуйте»; се же и ко Римляномъ подтверждаетъ Апостолъ,

благостию, и жестокость глаголюще: «и пастирскій жезлъ, его же содержиши, сіе знаменуетъ яко обоятній есть: еп же архіерейская власть имѣть послушави по крѣплати, некроткихъ же низлагати и карати». Якъ скоро вѣщалися войны за Хмельницкого и сталося было раздѣлене епархій, устала наука, вошли зліе сосѣде паписты и многіе уклонилися; ти однакъ имѣй око твое чисто, взвращающее на глубину сердецъ и исправляй всякую новостъ, бо христіянскій челоувѣкъ вѣруеть сердцемъ, да оправданъ будетъ, устами исповѣдуеть, да спасеніе получить; но и одеждѣ маеть церковную, именно священники, чти 16 канонъ седмого собора, и прилежи аби церковніе носили одеждѣ веходнихъ и постили яко веходніе, и ищи въ канонахъ повшехнихъ соборовъ и обрященіи сокровище живота. Слышашъ еси что повелѣваетъ Господь? «Всякое насажденіе, еже не насади отецъ мой, искоренится»; что прето не прилично Апостолской церкви не только вироки, но и обичаи отрини и исправи, да возвеселиши насъ, и провадь яко вторій Моисей люди Божія, бѣгай новихъ вещей аки ужа и получиши славу Божію со Апостоли и Пророки. Хотѣніе имѣяхомъ извѣстити церковному престолу, аби тамъ въ Украинѣ и въ нѣкоихъ градѣхъ поставлени были епископи для спроваженія іереевъ, и жеби не были и устали налоги православной церкви противніе, и да еденъ постановляетъ многихъ на единой литургіей, аще же се не уподобится, даби посвящено было, сколько архидіаконовъ старихъ чести достойнихъ, въ монастырахъ будучихъ, чтобы исправляли годныхъ споряженя; и дай Боже аби тое сталося. По третее пишемъ до васъ сію хартію нашу, да соблазнуеши намъ, кякже обилами измождени есмо отъ исправителей сатанинскихъ, и испрашай о семъ нашего сего себѣ притомного, сопечалующе намъ и пособствующе симъ словомъ и дѣломъ, сколько мощно ти есть; бо всякому должно есть помощь приносити церквѣй святыхъ матери, и дѣло есть

Апостолское, яко дѣянія Апостолская свидѣлствуютъ и Святій Павелъ. Во многихъ тамо есть монастыряхъ начальниковъ богатыхъ и иноковъ, наипаче Бога боящихся, и самое смотрѣніе твое удовлетворяющее будетъ великою помощію ко Святому Гробу. По четверто, тамо въ Богу успе митрополита Газкій Паисій Лигаридій, пастиръ Іерусалимской епархіи, иже имѣлъ пенязи, вещи сребреніе, книги и мощи Святыхъ, а въ то время архіерействовалъ нареченій архіепископъ Лазаръ и не убояся Бога, а ни честь воздающе Святому Гробу, и не усрами себе для лица патріаршаго престола, но нѣкіе вещи самъ восхити, яко слышакомъ, едины даровалъ, другіе же остави, и хто козвекъ хотѣлъ, зъ тихъ вещей себѣ урвалъ; а и въ Турецкомъ панствѣ, гдѣ бы козвекъ умеръ, либо митрополита, або священномонахъ, или простій человекъ Гроба Божія, жаденъ зъ Турковъ а ни паша, а ни подданныхъ не отбѣраетъ его рѣчей, но въ сохраненіи зостають чрезъ дѣла и времена дотолъ, ажъ патріарха пошлетъ по оніе и отберетъ. И господишъ Лазаръ чудимоси почто не мѣлъ достъ такъ учинити, же никогда не воспоминаю о Гробѣ Святомъ, яко того должень есть, но и вещи гроба Святого разсина; чего ради братолюбіе твое да прилежно попечется, аби якіе би рѣчи готовіе лежали и охранени зоставали отдани были сему Архимандритѣ, якіе зась восхищени, аби опитани, зшукани и отдани были тому жъ Архимандритѣ. Пятое, нѣякійсь священномонахъ Гроба Святого, которій издѣтка зоставалъ при Гробѣ Господнемъ и посланъ былъ въ службу Святого Гроба въ Македонію, откозъ злихъ людей наущеніемъ прійшоу до Константинополя, и тамъ постановленъ былъ митрополитомъ Видинскимъ, потомъ проклятіи отъ насъ для встиду зайшоу въ тамъ тіе страны, аби могъ якимъ способомъ и виступокъ свой поправити и шкоду явную учинилъ Гробу Святому нагородити, и кгда южъ тамъ забрнулъ и досить позискалъ былъ въ томъ разе умеръ;

теди належне подлугъ правила и слушного и правного доводу, жеби рѣчи его дошли до Святого Гроба. Для чого Архипастырская Твоя Достойность попеченіе будетъ мѣти, жебы тіе добра были выпайдени и въ руки сему Архимандритѣ отдани, яко такъ достойно и праведно есть. Такъ просимъ—сотвори, аби и Господь исправилъ стоиш твою на путь мира, 1691.

Досифей милостію Божією патріарха Святаго града Іерусалима.

«Р. С. Сей архимандрита есть мужъ честній и мудрій, же носитъ особливое особу святой Апостолской катедры и нашу, и потреба того, аби мѣлъ пристойную почесть и жеби посланъ былъ почтлив до престола, бо много маеть и великихъ враговъ; и боимоси, аби его не познано въ сторонахъ Венгерскихъ и Польскихъ, и не закрочено ему дорогу предъ ся взятую, и для того виправилосмо его смиренно и власне якъ нѣкоторого человека простого; теди желаемъ велце, аби Ваша архипастырская повага хотѣлъ его яко найпристойній въ тотъ путь виправити.

Тотъ архимандритъ Хрисанфъ такъ у Преосвященнаго митрополита отца Ясинского, яко и у Гетмана Мазепи мѣлъ великую повагу, и яко на Москву, такъ и воснять до Іерусалиму отнущень честно и зъ подарунками достойными.

Того-жъ дѣла уже въ осени въ заморозки былъ Гехманъ зъ епаралною старшиною въ монастыру Мгарскомъ Лубенскомъ, оглядаючи въ немъ dokonченои тогда церкви великои мурованои Преображенія Господня, которая за ктитарствомъ Самойловичевымъ зъ фундаменту заложена, а за Мазепинимъ dokonчена.

Р О З Д Ъ Л Ь XXXIII.

О присяжѣ Савелова на воеводство Нѣжинское зъ причинною патріяршою до Гетмана грамотою; о посъщеніи чрезъ митрополита Ясинскаго епархіи своея, и о посвященіи церкви мурованой великой въ монастыру Лубенскомъ; о утѣхѣ Петриковой зъ Сичи до Криму, и о поставленіи ея гетманомъ на Коланчаку; о похваляхъ Петриковыхъ въ тогдашномъ намѣреніи; о маршу солтанскомъ зъ Петрикомъ на Малую Россію, и о прелести ихъ до Запорожцовъ, и о отвѣтъ къ нимъ непомисломъ отъ Запорожцовъ; о запобѣженіи листовномъ Мазениномъ до Запорожцовъ, аби Петрика не слушали; о готовности Мазениной на отпоръ непріятелемъ, и о розосланіи во всю Малую Россію напоминательныхъ универсаловъ, же Петриковыхъ прелестей не слушали; о Петриковыхъ универсалахъ въ городи Орльскіе засланихъ, и о отвѣтъ зъ полку Полтавского подлугъ науки гетманской до Петрика листовне учиненномъ; о наступствѣ Петриковымъ подъ городи Орльскіе войною, и о склоненіи тихъ городовъ Петрикови; о виправѣ отъ Гетмана зъ подъ Гадяча повторныхъ полковъ за Ворсклу противъ непріятеля, и о поворотѣ непріятельскомъ во свояси; о гетманскомъ зъ подъ Гадяча до Полтави рушеніи и отъ Полтави назадъ до Гадяча, и о грамотѣ гетманской зъ подъ Гадяча о всемъ поведеніи тогдашномъ до Царского Пресвѣтлаго Величества писаной; о рушеніи гетманскомъ зъ подъ Гадяча до Батурина, и о розпущеніи всего войска въ дома; о экскузѣ зъ поклѣпу Мазениною

листовной Кочубеевой писаровой до Ясинскаго митрополита Кіеискаго писанной; о Пальевыхъ до Гетмана апелляціяхъ зълудомъ небезпеченства ея отъ Ляховъ, и о грамотѣ гетманской до Царского Величества о томъ писаной.

Року отъ раздѣленія первобытноты тми со свѣтомъ 7200, а отъ радостного Ангелскаго во Вифлеемѣ Славословія 1692 року. Любо написалось прежде, же отъ року 1689 началъ самъ Великій Государь Царь Петръ Алексѣевичъ вѣмъ царствомъ Россійскимъ владѣти и радѣти (яко-же такъ и было непремѣнно); однако-же въ грамотахъ и указахъ монаршихъ обадва Монархи и Самодержици Всероссійскіе Іоаннъ и Петръ Алексѣевичи блху воспоминаеми и полагаеми. Тии убо Монархи и братіи, управляющіи потребная дѣла въ своемъ Россійскомъ государствѣ, прислали тогда въ Нѣжинъ на воеводство думного дворянина своего Іоанна Петровича Савелова, за которымъ причиняющеся Святѣйшій Адрианъ патріархъ Московскій, февраля 20, писалъ до Гетмана Мазени такую грамоту:

Адрианъ милостію Божіею архіепископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ патріархъ.

Возлюбленному во Господѣ нашей мѣрности сыну, Царского Пресвѣтлаго Величества войска Запорожскаго Гетману, Іоанну Стефановичу Мазенѣ архіепастирское благословеніе!

На зрилицѣ сего міра, идѣже во человѣцехъ бываеетъ христіанское пріятство, тамо гражданство во удобствѣ пріемлетъ изрядство; отъ чесого Ветворящая Вина Всеблагій Богъ прославляется и Благоумно-словесній вездѣ во чело-вѣцехъ знается, и зане сицевое въ тебѣ мудромислство творителей слышится! Промышляеми бо апостола-завѣщаѣи добрая и мирная предъ Богомъ и чело-вѣки, и служеніе твое

въ державѣ Благочестивѣйшихъ нашихъ Великихъ Государей, Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Росіи Самодержцевъ, Малороссійскія страны правленіемъ и воевожденіемъ сотворили вѣрно. Наша мѣрности, благодаривъ Бога, молимся: да подасть тебѣ здравіе и спасеніе и благопробываніе на лѣта многа. По семъ со всѣми любезными твоими да получиши въ небѣсахъ вѣчное блаженство и радованіе желаемъ! Аминь.

При семъ послушаніе твое и нашей мѣрности яко сивъ возлюбленъ да сотвориши, и ради нашего прошенія изволь пріятствовать, въ любви Іисусъ Христовой, Царского Пресвѣтлаго Величества думного дворянина Іоанна Петровича Савелова, иже нинѣ пойдѣ указомъ Благочестивѣйшихъ нашихъ Великихъ Государей Царей въ службоправительство Нѣжинского воеводства: онъ бо тамо твоя любовь зѣло требователенъ и пріятственникъ благодѣлствъ жаждетъ. Въ чесомъ вамъ Господь Богъ благословитъ; день дне здравствуй. Писанъ въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, мірозданія 7200 лѣта; отъ Рождества же Іисусъ Христовъ 1692, февраля 20.

Того-жъ лѣта новій митрополитъ Кіевскій Преосвященній Варлаамъ Яспискій, въ мѣсяцъ маі чли въ септерин, обезджаючи всю свою Малороссійскую епархію зъ игуменами Кіевскими и консистористами своими, былъ во всѣхъ полкахъ и монастырахъ Малороссійскихъ; котораго времени, и въ монастыру Мгарскомъ Лубенскомъ будучи, освятилъ въ немъ великомъ освященіемъ новосозданную мурованную великую Преображенія Господня церковь.

Того-жъ року на самомъ початку оного еще непріятель душевній, рода православнаго христіанскаго Козакоурскаго всегда ненавидяцій, не уконтентовавшися погубленіемъ и запустѣніемъ цѣлой тогочасной Малороссійской Украины, подлугъ своего злаго, 1676 року бывшаго совѣта, винай-

шолъ повіе козни на разореніе и погубленіе и сегобочной Малороссійской Украины чрезъ канцеляриста Петрика, которій, на самомъ сего року початку заледво на писарствѣ сѣчовомъ рокъ преживши, уйшолъ зъ Сѣчи до Криму, и, подлугъ коварной отъ Мазепи себѣ данной (о которой многіе нещевали) виформанія, возбудилъ Хана и все папство Крымское войною на Малую Росію, намѣреваючи будто зъ помощію Крымскою щось полезное сотворити, и отъ владѣнія Московскаго отдалити; але тѣхъ его замисли по смотрѣнію Божію не могли своихъ достигнути skutkovъ, и аще килко лѣтъ онъ, Петрикъ, зъ ордами Крымскими виходячи на Малую Росію, плася доказати своего намѣренія, обаче осується въ томъ, якъ и Суховій прежде зъ своими помощниками Татарами. Не безъ шкоды енакъ Малороссійской тѣхъ его были зъ ордами виходи, бо Ханъ Крымскій, прешлими двокротними войскъ Російскихъ на Крымъ походами роздраженній будучи, радъ былъ Петриковому совѣту и начинанію, и надѣялся за его поводомъ помисльное себѣ що исправити въ Малой Росіи; але вѣтъ того лѣта Турки съ Цесаремъ христіанскимъ войною розсправовались, теди Ханъ зъ частію орл Крымскихъ и Бѣлгородскихъ самъ вибирался въ помощь Туркамъ на Маджари, то есть на Цесарчиковъ, а Калга Солтану своему приказалъ зъ ордами Крымскими и Петрикомъ ити войною на Малую Росію. Калга прето, Ханское исполняючи повелѣніе (яко іюня 11 сказалъ о томъ всемъ подробно въ канцеляріи войскової егераліи Микита Антоненко—Сластюнъ; житель Старосанджаровскій, свѣжо тогда зъ неволи Крымской освободившійся и отъ полковника Полтавскаго въ Батуринѣ приславшій) сполне съ Ханомъ еще на Маджари не отшедшимъ, свѣтъ зеленихъ въ самій поведѣлокъ трончній, зъ бѣями, мурзами и иными начальниками Крымскими и Черною Ордою, виѣхавши зъ Перекопу на Коланчакъ долину, о милью чили о полотори отъ Перекопу знайдуючюся, чинили

раду о начинаемомъ дѣлѣ тогдашномъ. Перепочовавши засѣ тамъ же на Коланчаку, призвали во второкъ зъ Перекопу до себе и Петрика зъ пятнадцатма козаками, при немъ бывшими, изъ килкома товариствомъ Запорожскимъ, нарочно зъ Сѣчи для освобожденя невольника пререченого Микити Сластона присланнымъ и въ Перекопъ на тотчасъ згодившимся. А когда прибылъ онъ Петрикъ зъ Перекопу на Коланчакъ до Хана, теди заразъ при всѣхъ начальникахъ и ордахъ Крымскихъ въ радѣ онъ Петрикъ зосталъ названъ Гетманомъ козацкимъ Ханскимъ, и дано ему тамъ же корогвъ, прапирецъ, бунчукъ, пѣрначъ сребній, чугу златоглавную и коня Турецкаго со всѣмъ приборомъ; а близкому совѣтнику Петриковому дано коня и чугу; прочимъ же засѣ пятнадцатомъ товариству Петриковимъ и посланцамъ помепенимъ Запорожскимъ дано отъ Хана по кидяку и по парѣ чоботъ сафьяновыхъ; а даючи ти подарки Вейзеръ Ханскій вимовилъ до всѣхъ козаковъ такіе слова: жеби болшихъ себѣ подарунковъ отъ Хана не сподѣвался, бо мы правѣ (мовилъ) не давати, але брати себѣ хочемъ, якъ и за Хмелницкого Гетмана бѣралисмо.

На завтрій засѣ день въ среду онъ, Петрикъ, призвавши предъ себе посланцовъ Запорожскихъ и его освобожденного зъ неволѣ Микиту Сластона, говорилъ имъ тое, подбиваючи вино, якъ мѣстъ зачатися чрезъ него война така, що отецъ на сила, синъ на отця и братъ на брата воеватиметь; але онъ тое усмирить, быле бы пристало къ нему войско Низовое Запорожское, якъ прійдетъ до Камянного Затону; и о тое (мовилъ) постараюся, что люде, съ слободъ Московскихъ вшнѣдши, будуть селитися на сторонѣ Чигринской и жити спокійне на обохъ сторонахъ такъ якъ и за Хмелницкого старого живали, не узнаючи арендъ, индуктъ, сердюковъ, подводъ, ралцовъ и иннихъ догегливностей. Надѣялся тежъ, же зъ городовъ Малороссійскихъ войско къ нему въ помощь приходиметь, и нѣякисъ Василь,

убого мѣлючийся, можетъ къ нему прибути; воговаривалъ и тое, что отъ Гетмана Мазепи кривди ему не было, тилко була отъ Кочубея писара евералного, якую хвалился ему одомстити. По учиненю Петрика Гетманомъ Ханъ рушилъ на Малжари, а Калга Солтанъ зъ Петрикомъ и ордами, по отправленю своего бѣсурманскаго тогда наступовавшего байраму, рушилъ на Малую Росію. Егда же прибылъ до Камянного Затону, и одозвался до Запорожцовъ Петрикъ и Калга Солтанъ, призываючи ихъ до компаніи своей неплотливой, теди Запорожци старшина и чернь отписали до Солтана такъ, якъ, при неотмѣнной вѣрности своей ку Царскому Пресвѣтлому Величеству зостаючи, до Петриковой душегубной предѣсти не приклонятся, и на отчизну свою Малороссійскую зъ нимъ воевати не стануть. И просили Запорожци Солтана тимъ-же своимъ писмомъ, аби его Петрика яко Іузу и зарайну къ нимъ на искушеніе близко не провадилъ; бо Мазепа любо и виправилъ его Петрика въ тую дорогу, однакъ потимъ згянившись и розсмотрѣвшись, же его замисли не могутъ чрезъ Петрика помислие совершитися, запобѣгъ писмами своими Запорожцовъ, аби ни въ чомъ Петриковой намови не слухали и къ нему не приставали, заховуючи непремѣнную свою статечность и зичливість ку Царскому Величеству и своей милой Малороссійской отчизнѣ, яко-жъ такъ Запорожци и учинили. Калга теди Солтанъ, такой отъ Запорожцовъ отвѣтъ получивши, рушилъ самъ зъ нимъ Петрикомъ подъ Малую Росію. А Мазепа Гетманъ, о томъ Солтанскомъ и Петриковомъ зъ Криму виходѣ за часу провѣдавши, и полки рейменту своего Малороссійскіе вскорѣ до себе собравши, едни, а именно: Миргородскій, Гадяцкій, Прилуцкій и инные ординовалъ за Ворскло противъ наступуючого неприятели, а зъ другими самъ станувъ подъ Гадячимъ, наджидаючи къ себѣ войскъ Великороссійскихъ, отъ Бѣлгороду зъ Шереметомъ, а отъ Сѣвска зъ княземъ Боротинскимъ, прибыти мѣвшихъ; где стоячи и желаючи въ пародѣ Малороссійскомъ

видѣти статечность и постоянство, а на Петрикови жадніи прелести жеби не склонялися, розославъ зъ подѣ Гадячого. іюля во 28 день, во всѣ рейменту своего Малороссійскіе полки такіи свой напominателній універсалъ:

Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества
войскъ Запорожскихъ обоихъ сторонъ Дне-
пра Гетманъ Іоаннъ Мазепа.

Всему православному христіанскому народу, духовного такъ и свѣцкаго становъ, въ городѣхъ и во всѣхъ мѣстахъ и селахъ того полку найдуючомуся, старшимъ и меншимъ, войсковымъ и посполитымъ людямъ, доброго здоровья и щасливаго и мирного пожиття отъ Господа Бога значачи, ознаймуемъ: ижъ дошло тое до слуху нашего, що нѣкоторые зъ межи васъ обыватели нынѣшніи о здрайцы и плуту Петрику поголоски, що онъ щенюкъ убѣгалъ до непріятелей и побудилъ своимъ шалвѣрствомъ въ братерство себѣ Татаровъ, одни берутъ себѣ вонпчивость, а другіе малодушествуютъ, говорячи, будто тое его злого сына начинаніе зашкодить порядкамъ нашимъ въ Малой Росіи будучимъ; знати теди, же такіе люди не уважають свои повинности, же должны суть заховати поприсяжоную вѣрность Православнымъ Монархамъ своимъ, и же должны суть застановитися статечне и стояти криико за вѣру Православную, за церкви Божіи, за отчизну и за цѣлость домовъ своихъ и добра своего. Ми прето Гетманъ, зъ тоєи оказіи маючи ревность и горливое стараніе о цѣлости всего края Малороссійскаго, общее всѣхъ отчизны, и о благосостояніи Святыхъ Божіихъ, надѣто и о мирное всѣхъ васъ, при вѣрности ку Великимъ Государямъ належитой, житіе, прикладаемъ тое каждому зъ васъ, що есть всему народу пожитечно и що есть шкодливо; такъ теди всему народу бываетъ пожитечно и користоно, где всякого чину люди, не слушаючи жаднихъ бунтовничихъ

предестей и смутительныхъ обманъ, держатся постоянно одного своего старшого, отдають ему широе послушенство и заховуютъ непремѣнно предложеніи порядки. Яко-жъ изъ самихъ васъ каждій тое уважилъ, же коли, уже то есть зъ 20 лѣтъ злишкомъ, живете статечне подѣ высокoderжавною Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества рукою, теди не тлько многого и пожаданого зажилисте покою, але и во все доброе збогатилистеся; албовѣмъ маєте здобилъ въ господарствахъ своихъ всякаго статку, маєте изобильно хлѣба, чого всего нехай вамъ Господь Богъ въ десятеро усугубить. А спомните-жъ тлько оніи прежніи колотнечи и замѣшанія, чрезъ легкомислныхъ людей въ народъ нашъ внесенніи, коли належитому владцы и рейментару своему отъ многихъ неуважныхъ чинилося противенство, и чрезъ колотниковъ вносилось межи народъ порозненіе и внутріе замѣшаніе? Теди якое было тогда оказалось знущеніе и на хлѣбъ скудость, о томъ ужасно и говорити; лечь ми о томъ широко слова нашего не продолжаемъ, бо самимъ вамъ вѣдомо чрезъ кого и якимъ способомъ тое дѣлялося. Свѣжтое однакъ тогобочное Диѣпра стороны позвоженіе въ память вамъ приводимъ, що справили и який народовѣ учинили пожитокъ оніи властолюбніи горливцы: полковникъ Сѣрко, въ Умань и въ инніе мѣста принесши замѣшаніе, многихъ людей приправилъ до смерти и множайшихъ худобы подалъ въ рабунокъ, а потомъ, не могучи на томъ нефундаменталномъ житіи своемъ удержатися, прочъ оттоль умкнути и слободѣ шукати мусѣлъ; того-жъ часу и Сулишко своимъ бунтомъ болшей надѣ 20,000 людей своевольныхъ назбиравши и подѣ Бѣлую Церковь притягши, якъ самъ зъ безчестнымъ соромомъ своимъ ледво оттоль утекълъ, а потомъ марне гдесъ згинулъ, такъ и всѣхъ своихъ помощниковъ до ганебной припривидилъ згубы; Суховѣй, двократно випроважаючи въ городи на школу людскую потуживъ Орди, що справилъ?— тлько межи народомъ колотнечу, а въ набиткахъ людскихъ

утрату, а собі вѣчную оставилъ ганбу; Ханенко тежъ, по Суховію печинно и непорядно взявши титулъ гетманскій, вносячи межъ народъ порозеннє, яко первіе въ Уманцѣ былъ облеженнємъ притисненій, такъ потомъ подѣ Стеблевомъ, хочай и Орді зъ Батирчею мурзою мѣлъ при собі не мало, стративши армати, на голову zostалъ збитій и роспорошений отъ Гетмана на тотчасъ Дорошенка. Але хочай тіи пререченія и инші, якихъ тутъ не споминаємъ, за властю гонячихся особи и сами на собі и на помочникахъ своихъ пригоди и припадку дознали; однакъ на томъ недоситъ притерпѣла за ихъ таковій поступокъ и отчизна Украина, край тогобочній; бо кгда народи за такими побудками то туда, то сюда хвѣлялися, остатковати при порядку своемъ не хотѣли, теди розніе войска то на помочъ, то на успокоєне онихъ приходили, не тилко оній край знищили, але и до остатку разорили; же где бывали города людніи и Святынями Божіими велии оздобніи, тамъ теперь за грѣхъ наши пустини и жилище звѣрѣмъ пайдуется; зъ чого нетилко каждый тоєи отчизни зичливій снѣ слези зъ очей своихъ точить мусить, але и каждого доброго христіанина неутримая обійдетъ жалость. Бо хто-жъ тую всего народа нашего николи неповтаванную отжакуеть утрату? А колибъ былъ тотъ народъ въ такомъ многовидномъ мнозствѣ, на тотъ часъ будучій, заховалъ свою статечность, и подлугъ уставленого себѣ порядку держался Богохранимою Держави Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, не слухаючи жаднихъ оманъ мятежничихъ, певне бъ и до сего часу тогобочная Дѣпра сторона была въ своей полности цѣла и въ оздобахъ не умалена. Если теди оніи особи и заслуги въ войску маючіе таковимъ не порядкомъ поступивши ничего доброго не справили своей отчизнѣ, але ю зашкодили, а сей одинъ блазень своимъ глупствомъ не що иншое справить, певне принесетъ людямъ шкоду, а себѣ згибель. Що тутъ зпомянувши всѣмъ вамъ прикладаемъ такую зичливую нашу

рейментарскую пораду и упомене: первая, абисте В. М. всѣ якъ старшіе такъ и меншіе чули въ себѣ христіанскую повинность, же должны естесе боронити Віри Святой и цѣлости церквей Божіихъ, тутъ же отчизни своей Украины, якъ зреннцу очей своихъ; повторе, же бысте Ваша Мость помятали свою присягу на вѣрное и вѣчное поданство Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству виконанную, же должны есте за достоинство Ихъ Монаршого Пресвѣтлого Престола по той присязѣ не тилко всякими способами и всѣми силами своими противъ непріятелей статечне застановлятися, але и головы свои покладати; потрете, же бысте Ваша Мость почувалися въ своемъ ку намъ Гетману послушенствѣ, же должны есте заховати у себе порядокъ, якій отъ насъ есть подлугъ давного звичаю постановленъ; на остатокъ, же бысте уважали свою цѣлость и въ пришлій часъ житте, же повинни естесе запобѣгати тому, аби васъ непріятельская непріязненная прелесть и омана не привела въ раззореніе и искорененіе. Не страхаючися теди непріятельскихъ бѣсурманскихъ приходовъ, якіе вамъ страшни николи не бывали, и не беручи зъ бунтовного шенюка Петрика поступку вонливости, якій ему въ скорую погибель быти маеть, стойте статечне каждый въ своемъ чину и повинности; и если тіи непріятели прелестними своими васъ обошлуть, албо и сами подбѣгомъ своимъ къ вамъ наблизятся, давайте имъ на ихъ студную рѣчь жестокою и суровою отповѣдь, и на ихъ непріятельское наступство приготуйте при помочи Божой смѣлій и охочій бой до отпору. Чимъ бысте вишереченнимъ своимъ повинностямъ взглядомъ Віри Святой, взглядомъ Царей православныхъ и взглядомъ охраненія цѣлости отчизни своей учинили доситъ. А хто зъ васъ поминзаетъ, що коли уже при плуту и шенюку опомъ Орди вяжутся, то будто онъ много того злого своего намѣренія доказати можеть? И хто на его прелесть похилится, тотъ будто безпечень будетъ? Теди нехай каждому тоє будетъ вѣдомо, же бого-

храбримъ и необоримъ Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества силы, якъ въ храброе риперство, въ арматѣ и въ порядки военніе вѣде суть богатѣи, такъ найлуются и въ побѣдахъ крѣпкіи, и такъ суть велики и сильни, же не тилко на семъ боку Днѣпра непріятельскимъ однимъ бѣсурманскимъ Татарскимъ, а другимъ коли бѣ и Лядскимъ не дали остоятися войскамъ; але и на тамъ той сторонѣ, сполне зъ войскомъ Запорожскимъ, разомъ противъ Вейзера Турецкого и противъ Хана Крымского и зъ такъ великими бѣсурманскими потугами бой зводили и битву вигравали. Надѣя теди наша есть на Господа Бога, же за предстательствомъ Пресвятой Дѣви Богородици справить намъ тое Всемогущею Своею помощію; коли ми Гетманъ зъ войскомъ въ готовности до отпору найдемся и коли всѣ силы Великороссійскіе двинулися, отнесутъ тѣи непріятель бѣсурмане отпору, и погибнуть марно вскорѣ тая на шкоду людскую збудившаяся проява. Яко теди всенародного Малороссійского ми Гетманъ потребуемъ въ сей часъ постоянства и непоколебимой зичливости, такъ особавне васъ всѣхъ обывателей (на имя) о тое упоминаемъ. А що злій свѣтъ оній щенокъ наноситъ хулу, будто тягость якась дѣется нашому Малороссійскому народу отъ православного царства Россійского; теди вси тое знаете: же народъ нашъ Малороссійскій узнаваетъ превеликой милости Монаршой, а не якои тягости. Жаднои теди не можетъ онъ плути найти такой причини, чимъ би народъ нашъ мѣлъ удалися отъ крѣпкой Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества обороны и премилостивой держави! А такъ докладаемъ тутъ на остатъ, же если би кто, запам'яталий, небогобоязненнымъ и душегубнымъ умышленіемъ приводилъ народъ посполитій до того, аби дался прелести и ошукати тому загибелному сину и ошуканцу Петрику; теди всѣ тое вѣдайте, же тотъ приводца приводитиметъ на конечное знищенє и на остатнюю погибель, кгда-жъ таковыхъ отступниковъ и развратителей порядку не пощадять силы монаршін, и ми

Гетманъ не схочемъ ихъ жаднымъ способомъ помиловати. Яко прето симъ упоминалимъ універсальомъ нашимъ засилаемъ васъ, хотячи васъ въ статечности и въ посполитствѣ всегда видѣти, и зъ доброго вашего житя и повоженя тѣшитися, такъ приказуемъ пишно, аби есте всѣ зацнїе люде плевосѣятелей и смутителей межи собою постерѣгали, и кто таковій обявится до крѣпкого брали вязеня, и до насъ Гетмана оныхъ присилали, жеби чрезъ таковыхъ злобныхъ людей не наносилася на васъ всѣхъ нечесть и небезпеченство. Таковымъ нашимъ ласкавымъ словомъ повторе и подесеце рейментарско и отповско всѣхъ Вашихъ Мостей старшихъ и меншихъ, старихъ и молодыхъ упоменуви, зичимъ и повторе доброго здоровья и щасливого всѣмъ повоженя.

Данъ въ таборѣ подъ Гадячомъ, іюля 28, року 1692.

Зачименованій Гетманъ рукою власною.

По разосланю такихъ універсальовъ, вскорѣ принесена до Гетмана зъ Полтави подъ Гадячъ така вѣдомость, же и Петрикъ зъ Калгою Солтаномъ прибавши до Самари, заславъ оттолъ въ городи крайніе Орѣльскіе свои прелестіи, іюля 29 писанин, універсали сїи:

Петро Ивановичъ зъ Божей ласки Гетманъ
войска Запорожского.

Вамъ всѣмъ товариству и посполитимъ обывателямъ мѣсть Орѣльскихъ доброго отъ Господа Бога зичу заживати здоровья и щасливого повоженя! Уже Вашимъ Мостемъ маеть бути вѣдомо, нїкъ я знаючи, же войско Запорожское живеть въ стислости, а видячи и ваши незиноснїи кривди и долегливости, отъ Москви и отъ паповъ нашихъ немилостивихъ вамъ дѣючіеся, а хотячи васъ уволити отъ под-

данства, удадемъ до панства Крымского, зъ якимъ дѣломъ до Крыму ѣздилемъ; а теперь кгда зъ Ордами зъ Крыму вѣйшлимо ку Камяному подъ Сѣчу, чинило все войско Запорожское при Атаману Кожовому и при всеи атаманѣ курешной войсковую раду; теди утвердили зъ панствомъ Крымскимъ вѣчный миръ, зъ обохъ сторонъ присягали, а паче въ другой радѣ, зъ волѣ Бога Всемогущаго, обобрано мене Гетманомъ и велѣно зъ Сѣчи зъ тими Ордами вѣми и зъ войскомъ Запорожскимъ ити на оборону вашу, противъ Москвы на войну. Зачимъ теперь зъ войскомъ Запорожскимъ отъ Камяного рушивши, и зкупивши зъ тими войскомъ, которое было на Молочной, и зъ вѣми Ордами при Калѣ Солтану его Милости будучимъ, пришлимо до Самари; отколь вась засилаемъ симъ листомъ нашимъ, абысте, давши тому вѣру и учинивши межъ собою слушній порядокъ, вислали противъ Солтана его Милости и противъ вась войска Запорожского свою старшину, и сами зъ ними въ тую военую дорогу на непріятеля своего Москаля цѣле зъ вѣмънаго товалися, яко бысте не послали болше невольничого ярма на своихъ волнихъ козацкихъ шіяхъ, за помощію Божією могли скинути оное. А тое вѣдайте, що сля война на Москаля всчалася не для чого иншого, але для вавшихъ волностей и обшого всенародного посполитого добра; кгдажъ не треба вамъ того много писати, сами знаете, що вамъ дѣють Москаль и свои драпѣжніи пани, и що ся вамъ чинить отъ арендаровъ, все тое добре знаете, поневажъ обидили вамъ шіи и худобы ваши всѣ пообѣрали; прето безъ жадной отмовки за свои волности, сполне зъ нами войскомъ Запорожскимъ, озмѣтеся всею шврою правдою; бо коли теперь дасть намъ Господь Богъ Всемогущій вибитисъ зъ подъ ярма Московского, то якъ сами схочете такій между собою порядокъ учините, же бысте такіе заживали волности, якіе уживали продкови ваши за Хмельникого. Кгдажъ теперь на такихъ пунктахъ вѣчный зъ панствомъ

Крымскимъ войско Запорожское утвердило миръ, же Чигиринская сторона Дѣйпра, поколя Хмельницкій зъ Ордами завоевалъ отъ Ляховъ, намъ отдана зъ принадлежностями, и сегобачная сторона зъ вѣми полками и городами при насъ захована; а добыватися на рибѣ, на солѣ, на звѣрю, въ рѣцѣ Дѣйпрѣ, въ Богу и во вѣхъ рѣкахъ и рѣчкахъ безъ жадного датку волно. Прето вибившися за помощію Божією зъ теперешного подданства, куды хуо ахочетъ на свою отчину поидеть, где предъ тими мешкаль, а тривоги и небезпеченства не мѣтимете тамъ нѣколи: бо панство Крымское присягу свою на томъ виконало, ижъ мають насъ отъ Москвы и отъ Ляховъ и отъ всякихъ непріятелей боронити завше. А если би теперь за свои волности не взялся есте, то знаете сами тое, що себѣ потеряете, поневажъ уже вѣчными Московскими зостанете невольниками и ни хто за вась не вступится уже нѣколи; а теперь чого есте у Бога Милостивого просили, того и дождали, прето за свою волность озмѣтеся щире вѣми своими силами. Того теди вамъ прііючи, щобъ есте были волними, а жили въ покою и на всемъ добре ся мѣли, поручаю вась Господу Богу! Данъ на Самарѣ 1692 року іюля 29.

Звишменованій Гетманъ рукою власною.

А поневажъ ми тутъ около добывана Самари маемъ работу, теди для помощи намъ со вѣмъ военнимъ порядкомъ прибывайте до насъ заразъ; бо коли не прибудете, то гадѣть того, щобъ сами есте себѣ не потеряли своего дѣла.

Зъ которыхъ універсаловъ Петриковихъ, кгда прислано зъ за Ворскла отъ полковника Миргородского зъ товарищи подъ Гадачъ до Гетмана два, теди Гетманъ силу ихъ зрозумѣвши, велѣлъ въ канцелярію своей войсковой іюля 31, отъ Полтавцовъ и всего полку Полтавского жителей до него Петрика отвористимъ листомъ учинити отвѣтъ такій:

Мы старшина и чернь войсковіе и посполітє города Полтави и инших городов полку Подтавского обивателѣ.

Тебѣ Петрику Иваненку бунтовѣ и крамоль злоначалнику ознаймуемъ, дойшли до насъ отъ тебе запамяталаго человека прелестніи и обманчливиіи писма, въ которыхъ ты себе Гетманомъ именуючи хлюбиши и попишуеши тымъ, же удалеся до Криму и вятягнулесь Орди, и теперь идешъ зъ ними къ городамъ нашимъ для того, щобъ уволнити насъ отъ подданства и неволѣ, и иншии къ тому прикладаешъ безуміи свои глаголи. Тому тебѣ безумству и шаленству твоему ми всѣ старшіи и меншіи, старіи и молодіи велии удивляемся, кто тебе одного щенюка поставилъ начальника и опекуна надъ нами, же убиваеши и пѣклуеши о наше житіе? А ти и самъ нищимъ, бѣднымъ и худороднымъ будучи, ничего о собѣ добраго справити не можешъ. Всѣ мы знаемъ, же батко твой жебракъ есть, въ городѣ нашомъ Полтавѣ въ шпиталѣ мешкалъ; а ти, въ школѣ межъ нищими валяючися и по подѣ окнами нашими ходячи, окрушками выкормилсь; а не тилко въ риперскомъ цѣченю, але и въ домовнихъ наукахъ не бывалесь, а хочай домѣстился былъ въ кашцеларию войсковую, то и тамъ нецнотливѣ поступивши окралесь товариство и зрадивши пана утеклесь на Запороже; чому тебѣ теперь въ люциперову вступивъ гордость, же безъ встиду превозносиши въ такой великій и високій гоноръ, которого и годіи и заслуженіи въ войску Запорожскомъ риперѣ натягати на собѣ николи не смѣли; зъ нимъ же отдався ты увесь діаволу, же не оглядаючися на страхъ Божій и на вѣру Православную христіанскую, до того лицу твоему пѣколи неприличного прилѣпилесь властолюбіа, которое теперь до Ёсурмановъ тебе запровадило, а потомъ потягнеть душу твою въ бездну нежелную. Якъ тебе собако скаженая не завстидитъ твоя подлость,

жеби не по лицу своему дѣло зачинаешъ, и якъ не озметъ страхъ и трепетъ, же за твои богопротивніи дѣла, що мятежи и кровопролитіе межъ народъ христіанскій внести прагнешъ, отъ скорая постигнеть тебе помста Божія? Не разумѣй того, божеволній глупче, абы тебе и одна душа живая тутъ зъ межи народу тымъ тебе назвати хотѣла, чимъ тмы себе негоднику титулуешъ; не помогутъ тебѣ въ томъ жадній шалвѣрства и кламства, хочъ бысь роспулся складаючи оии. А що ти кламцо въ саверномъ писмѣ своемъ прекладаешъ, будто намъ дѣются якіи тяжари и неволѣ, то всему свѣту тое явно, що лжешъ и брешешъ, бо подѣ високодержавною Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ нашихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, рукою, жаднои не кому не машъ неволѣ; всѣ якъ войска Запорожского старшіи и меншіи товариши, при належнихъ заховани будучи правахъ, всякои заживають волности, такъ и посполитій народъ жадного не обиклого не поносятъ утяженя; а еслиби намъ всему народу дѣлялось отъ кого кривда, то суть въ Малой Росіи не тебе блазна и щенюка годіи и разуміи особи, которіе-бъ не бунтами такими проклятыми, але разумними узагодили и поправили тое способами. А такъ лѣйше-бъ тебѣ щенюку въ такихъ богопротивнихъ лжахъ и брехняхъ твоихъ пожовати азвѣкъ свой, жеби такихъ хулихъ словъ не мовилъ и на горшую свою пагубу не возбужалъ гнѣву Божого! А если далѣй якъ пузиръ на водѣ вздуватися схочешъ, тебѣ тилко ближей сюда подойди до насъ, самъ тое обачишъ, що тебе и твоихъ помочниковъ поткаеть на вѣчную твою ганбу и проклонъ въ нашомъ народу Російскомъ? А же споминаешъ Калгу Салтана зъ Ордами, будто на помощь тебѣ будучого, то ми тому не вѣримо, и того не сподѣваемся, аби зъ Крымского панства такой особа, подавниши въ легкость, мѣлъ тебѣ лгаревѣ и щенюку послѣдовати: бо николи Султаны за такими блазнями и шалвѣрами не ходили и ничего зъ ними не трактовали, стерегучи своен поваги. Хита то якій

циганъ передъ тобою дурнимъ бланомъ, Солтаномъ назвался, и прибавши тысячей килко гололи Татаръ, вийшолъ зъ тобою безумного твоего дѣла помагати, чого и малій Солтанъ, не тилко Калга, учинити згола не хотѣлъ бы. Якъ теби ти самъ погубелій сину и шалбѣру такъ и помочники твои згинете и пропадете: бо зъ нами Богъ есть, при многочисленнихъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества силахъ, которіе яко зъ боярами и воеводами такъ и зъ Ясне Великимъ Его Милостію паномъ Гетманами тутъ же на границѣ приготовани на вашъ упадокъ.

Данъ въ Полтавѣ, іюля 31 дня 1692 року.

Такую отвѣтную терміну въ канцеляріи войсковой справивши и начисто переписавши, одослано наскорѣ въ Полтаву зъ такою гетманскою наукою, аби она въ Полтавѣ была переписана, и до Петрика чрезъ кого можно наскорѣ одослано. Кгда теби Петрикъ, подъ Новобогородскимъ Самарскимъ городомъ ничего не вскуравши, притягнулъ до крайнихъ полку Полтавского городовъ Орѣльскихъ, тогда и отвѣтъ преречоній Полтавскій донесенъ рукъ его; которій онъ вчитавши, любю велце сконфузовался и заветидился, однакъ въ своей злости не угамававшись наступилъ крѣпко войною на преречоніе города Орѣльскіе, которіе (а особливѣ Китай городъ) едно для некрѣпости городской и малолюдствія своего и щуплого присилку къ нимъ войска отъ полковника Миргородского и щихъ, другое для отгелости зъ чаемою себѣ обороною гетманскою зъ войсками подъ Гадлячимъ, великихъ силъ ординскихъ устрахнувшись, поклонилися Солтану и Петрику и принесли имъ ястніе и питніе подарунки, за що потімъ Сало сотникъ Китайгородскій принявъ въ Полтавѣ казнъ смертную. Гетманъ Мазепа, о такомъ неслухномъ городовъ Орѣльскихъ поступку увѣдомившись и самъ зъ подъ Гадлячого на защищеніе ихъ еще не рушаючи, а войскъ Московскихъ дожидаячись, виправилъ

туда-жъ за Ворскло полки Нѣжинскій, Лубенскій и компанію Пашковского въ совокупленіе къ прежнимъ полкамъ преречонимъ. О которихъ полкахъ и Калга Солтанъ зъ Петрикомъ увѣдомившись и убоявшись, заразъ въ своихъ воедихъ промислахъ погамавався и назвалъ уступили восволси, не безъ школи еднакъ въ людехъ и пашняхъ людскихихъ, аиле въ тогдашнее живное время. Потомъ и самъ Гетманъ, зъ подъ Гадлячого зо всѣмъ войскомъ рушивши, прибылъ до Полтави, где получивши вѣдомость о уступленіи неприятеликомъ отъ городовъ Орѣльскихъ назадъ, повернулъ заразъ и самъ подъ Гадлячъ. А зъ подъ Гадлячого, августа 2, писалъ Мазепа до Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, доносячи о томъ первомъ Петрикомъ съ Калгою Солтаномъ подъ города Орѣльскіе приходѣ и промислѣ военномъ, и о всемъ своемъ зъ войскомъ поведеніи такую грамоту:

«Всегда мы Гетманъ зъ войскомъ Запорожскимъ, по нашему подданскому обѣщанію и по належитой должности вѣри нашей православной христіанской, Вамъ Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, единымъ подъ солнцемъ пресвѣтлосилнымъ Православія Восточного ревнителемъ и оборонцемъ радостно служити готови будучи, не жалѣли бысмо и цниѣ на тое мешкоти, когда би нашъ трудъ и праца въ семъ военномъ походѣ, въ знолахъ и дожчевихъ непогодахъ въ поляхъ подъ небомъ ложенній, и уже чрезъ часть немалій по давному бытъ отпрапованъ противъ которого явственного пограничного Вашего Великого Государя неприятели. Въ якихъ случаяхъ не ужасалибисмося и головъ нашихъ за превисокое Ваше Моноаршее достоинство покладати; но жалъ намъ и въ стыдъ оттодъ походить, же тии подвиги и працюватіи забави наши, такъ же бояръ и воеводъ Вашихъ Государскихъ зъ войсками многими Великоросійскими, нинѣшняго дѣла оборочаются всеу, противъ подлого лица измѣнника Вашего Государского вора Петрика, противъ

которого и одного полку охотничьего послати-бъ не годилося; по понеже къ тому вору приложилися бѣсурмане, Калга Солтанъ зъ Ордами, по древней своей поганской ку христیانомъ злобѣ допомагаючи ему злокозненного намѣренія, теѣ мусимъ принять тое трудоносное военное повеленое иго въ наказаніе за премногіе грѣхи наши.»

«Отъ котораго то измѣнника и проклятого врага теперь въ городи Вашего Царского Величества Малоросійскіе пограничїи, именно въ полкъ Полтавскій, начали быти приношени писма прелестїи, которыхъ двое прислали мнѣ полковники Миргородскій, Галаяцкій, Прилуцкій и инїи, подѣ городами полку Полтавского, на томъ боку рѣки Ворскла, на отпоръ тимъ непріятелемъ отъ мене поставленїи; и является уже тое подлинное вѣдомостію, что тїи непріатели Калга Солтанъ зъ Ордами зполне зъ преречонимъ змѣнникомъ на Самарѣ обрѣтаются, и въ недѣлю 31 іюли до Новобогородицкого города приступали, а подбѣги ихъ непріятельскіе подпадали подѣ городки Украинскіе Орѣзскіи. Въ которыхъ городкахъ, любо по моему розказанію по кляко сотѣ человекѣ людей военїихъ, зъ середнихъ полку Полтавского сотенъ, въ помощь тамошнимъ жителямъ для обороны поставлено; однакъ тамошнїи жители, увидѣвши близко наступующїихъ непріателей, почали усумнѣватися, и просятъ себѣ прибавки посилокъ; а такъ я теперь приказалемъ тимъ городкамъ посліку прибавити. Къ тимъ полкамъ, Миргородскому, Полтавскому, Прилуцкому, пѣхотному и кономному, которїи за рѣкою Ворскломъ за кляко миль отъ пограничїи городковъ найдутся, послалемъ полкъ Нѣжинскій, Лубенскій и полкъ кономїи охотничїи Пашковского; жеби всѣ тїи полки совокупившися давали отпоръ онимъ непріателемъ, и чинили при помощи Божой оборону городамъ онимъ Украинскимъ. А знаю мою должность, же належало-бъ и мнѣ Гетману не тїлко къ тимъ городкамъ Орѣзскимъ, але и далей до рѣки Самари для данїи въ далѣ-

нихъ мѣстахъ тимъ непріателемъ отпору заране подвигнутися; но не пришло мнѣ того учинити, перѣе для того, что Вы Великій Государь милостивимъ своимъ указомъ не велѣли мнѣ самому Гетману въ далїи мѣста зъ войскомъ начинене надѣ непріателями промислу ходити, по послати Наказного; другое для того, же омаѣ при мнѣ войска знайдутся, бо полки рейменту моего стали въ порознїю: одни подѣ Украинскїи городи давно вилученїи и поставленїи, а другїе отъ того, хочѣ послѣднїе въ домахъ были оставленїи, а подѣ часъ нїишнїи самїи дѣлнїи, когда живна хлѣбнїи, не вспѣли не всякой охочо на войну виходити; а третее для того, же бляжнїи болринъ и воевода и намѣстникъ Вятскій, Его Милость господнїи Борисъ Петровнїи Череметевъ, также околнїи и воевода Его Милость князь Федоръ Юрьевичъ Барятинскій, позно зъ мѣстцъ своихъ рушившися, еще оподаль отъ того найдутся мѣстца, где-бъ намъ въ едно оподчене совокупитися и непріателемъ онимъ давати отпоръ указовала потреба. А надго на нїишномъ моемъ подѣ Гадячомъ становиску, потреба было и на внутрїи межи городами Малоросійскими поведенїи оглядаться, жеби чрезъ яковїихъ зломисленїихъ крамолнїиковъ не внеслося межи народъ якое зло, которое на внутрїе поведенїе осмотренїе нїишѣ есть лужно; для чого я и въ Украинскихъ полку Полтавского городкахъ приказалъ полковнику Полтавскому пално смотрѣти на подкїдки писмъ вражїиныхъ прелестїиныхъ. О чомъ всемъ я Вамъ Великій Государь и предѣ симъ покорне доносилъ; однакъ (по тїхъ вишереченїихъ вѣдомостяхъ) яко уже полковники Кїевскїи и наказнїи Чернїговскїи зъ выборнїи полковъ своихъ людьми военнїи ко мнѣ прїтагнули, а и Стародубовскїи сими-жъ дїями прїтагнути маеть, такъ я отсѣла зъ подѣ Гадяча руманюся бляжїей ку рѣкѣ Ворсклу, и при помощи Божой всякими способами промисляти буду, якъ би тимъ непріателемъ бѣсурманомъ и богоотступнїи ихъ помощнїкомъ лати от-

портъ. А до боярина и воеводы Его Милости Бориса Петровича, такъ же и до околничего и воеводи князя Федора Юрьевича писалемъ предлагаючи, аби зъ войсками Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества въ походѣ своемъ къ належнымъ мѣстамъ чинили поспѣшеніе».

«По написаню къ Вамъ Великіе Государи сего листа моего; прислали ку мнѣ полковники Миргородскій зъ товарищи еще двѣ писмѣ прелестни, зъ гибелного врага Петрика въ городи полку Полтавского писанніи, а при томъ и отъ себе пишуть они полковники, что посолство въ городахъ Орѣльскихъ устрашившися непріятельского бѣсурманского наближенія, помышляеть ему злокозненному предестнику кланятися. Мушу теди я вѣрній Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества поданій велми того быти жалостнымъ, же зъ того злодѣйственного врага прелести, аки зъ малой искри великій огонь, зъ подлого лица великое смятеніе межи народъ вносится; чого ни коли-бъ не бывало, кгда би были по моему прежнему донесеню, а по указу Вашему Великихъ Государей, Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества, зъ принадлежностями въ походѣ военній вѣшли и на границахъ въ пристойныхъ мѣстахъ стали, где-бъ и я зъ войскомъ рейменту моего найдовался; откозь можно было тому при помочи Божой запобѣгати, жеби такъ непріятелі не были близко припущени къ городамъ Украинскимъ. А теперь трудность немалая будеть выпирати ихъ назадъ, коли въ тихъ городахъ отъ него посолство прелещено останець; въ якихъ-то Орѣльскихъ городкахъ жители вселились зъ того боку Дѣбура, зъ рознихъ мѣстъ зайшли, нельзя ихъ пострашити; и обавляюсь того, аби той пожаръ далей внутрь городовъ Малоросійскихъ не розширлся, понеже они Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества сили, якъ зъ бояриномъ и воеводою Его Милостію господиномъ Борисомъ Петровичемъ Шереметевимъ, такъ и зъ околничимъ и воеводою Его Милостію княземъ Федоромъ Юрьевичемъ

Барятинскимъ будучи, тилко що рушившися, тіи отъ Бѣлагорода, а тіи отъ Севска, въ ближнихъ мѣстахъ своихъ найаються; а мнѣ Гетману самому зъ войскомъ симъ Малоросійскимъ противъ тихъ непріятелей ити не надежно, потому что и на Украинскіи позвоженя оглядоватись мушу. Данъ въ обозѣ подъ Гадячимъ, августа 2, року 1692».

А по отправѣ чрезъ нарочного гонца грамоти тоен на Москву, рушилъ самъ Гетманъ зъ подъ Гадячого до Батурина, а войско все распустилъ въ доми ихъ. При такихъ дѣянїяхъ и поведенїяхъ тоголѣтнихъ, любо явная была невинность Василя Кочубея, писара войскового епералного, за виправу Петрика до Сѣчи и Криму, а спадаа тая вина вся на Гетмана Мазепу; однакъ онъ Махїевель и хитрій лись, себе отъ того подзору очищаючи и правимъ творчицямъ, вливалъ тую всю бѣду своимъ коварствомъ на невинную душу помененого Кочубея, пана моего доброго, мудрого и побожного человѣка; которій отъ злокозненнихъ напустствъ и губительныхъ на себе виналѣзковъ Мазепинныхъ, а зваща старшого своего, не могучи що чинити, и якъ би оправдитись, положився во всемъ томъ при своей невинности на Вевѣдца Бога, мужа при правдѣ отъ смерти избавляющего, и со многими слезами и несумѣною надеждою поручивши себе Его Пречистой Богоматери во всекрѣпкое отъ бѣды тогдашній защищеніе, писалъ мѣсяца іюня до Преосвященного отца Варлаама Ясинского Митрополита Кїевского, вимѣраючися зъ поклєпу Мазепинного въ невинности своей, такіи листъ свой:

Ясне въ Богу Преосвященѣйшій милостивій
Пане Архипастору!

По всѣ тіи прошліи часи, яко ко Богу крѣпкому и живому тако возжада душа моя ку Вашой Архипастирской Милости, хотячи предъ превисокою Вашею Священною осо-

бою паедивъ словами и слезами великій скорби и смертоносній печали свои объявити, и плачевнимъ рыдавіемъ просити милостивого Архипастирского и отческаго заступленія; але хочай и видѣлемъ Вашей Святинѣ очи, однакъ не получилимъ на исполненіе моего намѣренія времени. Зъ отвагою теди дерзаю тое писмомъ донести до благосердихъ ушей пастирскихъ, що хотѣлемъ словесно говорити, и надеженъ естемъ, же то тое пастирскимъ и отческимъ чадолюбивимъ покрѣтся сердцемъ. Скорби и печали настоятъ на мене зъ напастей и потварей такіи: першая, же у Ясневельможного стало о мнѣ такое порозумѣніе, ижъ будто я зъ другимъ особою, зъ Москви наставленій и наученій естемъ смотрѣти его рейментарскихъ преступковъ, и о всемъ на Москву давати знаты, зъ якихъ мѣръ будто я зъ нѣкоторими Московскими особами списуюся, и нѣякоєсь чести Его Милости наношу умаленіе. Другая, же мѣсть Его Милость мнѣніе о напхвѣдѣ томъ, якій Флоровская игуменія объявила, будто або за моимъ вѣдомомъ, або и за власнимъ наставленіемъ тая пастка и грубое и безумное суетсловіе складивано; и говорено тое (якъ чую) въ Кіевѣ: недавно, же игуменія оная толко шо не промовить, намѣраючи объявити вишного, але не объявляеть, будучи отъ когось увѣрена, аби того не объявляла, и тое то увѣрене на мене складають, тимъ еще доводячи мнѣшанія оногъ, же будто тая игуменія, живучи теперь въ Батуринѣ и залегла въ двохъ дворахъ, въ одномъ моемъ, а въ другомъ вишного человека; а за тимъ надѣются, же и дѣло злобственное черница Соломона (якій зъ змишленими своими ложными писмами ѣздилъ въ Польшу) не безъ моеи дѣлаюся вѣдомости. Третья, же утѣчку Петрика канцеляристи, на Запороже забѣгшаго, яко зъ початку Его Милость почалъ суспѣковати за моею быти вѣдомостію и виправою, такъ и теперь того еще змыслу своего не випущаеть, и въ той того Петрика утѣчцѣ различніе причины клеветники ажею

своею на мене напосять: першая, же будто я далъ ему Петрику, на справованія якихъ моихъ невѣдомыхъ завязностей, моихъ полтори чили три тысячи золотихъ грошей; на якую потварь и хлопца едного, перель тимъ при Петрику служачого, а такъ рокъ зъ Запорожа війшлаго, намовлено было и прислано съ Полтавщини, жеби лжесвидѣтельствоваъ, будто онъ чулъ тое грошей дане отъ усть того Петрика въ Сѣчи Запорожской; леть коли его тутъ канчуками спитано, тогда отволалъ тую отъ мене напастъ; повторе, доношено тое прошлой зѣми зъ Полтавщини, же будто неотмѣнне тое дѣется, ижъ я тому Петрику далъ гроши и не три тысячи золотихъ, але двѣ тысячѣ червонихъ золотихъ; потрете, доношено Кіевского полку, же тамъ говорилъ нѣякійсь Запорожецъ, что будто я писарь далъ Петрику до рукъ грошей въ битихъ талахахъ 30 тысячей золотихъ: почетверте, дртопопенко Полтавскій, будучи въ Казикерментѣ, донеслъ тое Ясневельможному, же чулъ онъ тамъ, будто я писарь по два чили по трикrotnie листи свои посылалъ до Хана Кримского, затыгаючи его зъ Ордою на войну противъ Христіанства. Якіе всѣ пагубніи на мою голову наноси чинилися и чинятся тихимъ и заочнимъ составомъ, безъ доводовъ и безъ жаднихъ подobenствъ, а не очне, ниhto того мнѣ не казалъ и не кажутъ. А теперь вѣдомо мнѣ стало, же тотъ вишереченій Петрикъ, узлявши предъ себе послѣднее безуміе и діаволскій образъ на пагубу души своєї, удался зъ Запорожа до бесурманъ, и тамъ нѣкоториі псому лицу своему неподобніи затѣваеть дѣла; зъ якого его сатанинского погубелного поступку они лжесвидѣтели и клеветники (якіе вишереченіе напасти и потвари на мене приносили) зхочуть теперь оноє своєї лжи допннати, яко жъ уже тое и зачинають, аби чимъ скорѣй мене не тилко отъ чести войскової испровергти, але и зъ свѣта изгладити могли. Противъ яковихъ бурливыхъ стуговъ я въ невинности моеї любо готовъ естемъ

застановлятися и виводитися; однакъ кѣди уважаю, же многіе невинніе люде, за ложними и частими уданами, марне безъ суда и безъ права погибѣи и теперь гибнутъ; тѣмъ сердце мое крайнею болѣзнію сокрушаючи и душею смущаючи, удаюся покорне до Вашей Архипастирской Милости, пренапокорѣй просячи отческаго милостивого себѣ заступленія, и свидѣтельствуюся сотворшемъ мя Господомъ и исповѣдаюся Вашей Святинѣ, же тѣи вишейреченіи потвари въ невинности моей зношу и претерпѣваю; а еслѣби зъ тихъ напосовъ хочай въ одномъ пунктѣ виненъ, нехай поженетъ врагъ душу мою, и постигнетъ и поперетъ вскорѣ безчестною смертію въ землю животъ мой, и всѣ мои труды въ персть вселитъ. Рачѣ теди Ваша Святиня Милостивый Архипастирю отческимъ поболѣніемъ попециса о мнѣ худшей овечѣи своей и найменномъ уду церкви Христовой, абимъ я отъ напастей таковыхъ въ якомъ нечаемомъ опалѣ не агинувъ; а если преможе прелесть, ложъ и злость людей завистныхъ мое истинное оправданіе и виводы, и нечаемо коли прійдетъ мнѣ умерти, або въ заточеніи быти, то принамитѣи нехай буде Вашей Святинѣ Архипастирю моему вѣдомо, же безъ вини то стражду. Удаюся прето въ томъ покорне до Архипастирского Вашей Святинѣ милостивого заступленія, где повторе свидѣтельствуюся сотворшимъ мя Господомъ Богомъ и Вашеною Святинею своимъ Архипастиремъ, же всѣ тѣи вишписаніи на нѣси клеветники и лжесправци въ невинности моей на мене вкладаютъ; а я, яко тое тутъ докладаю, же если бимъ Его Милости Пана Гетмана на Москву до кого описовалъ, и если бимъ зналъ о складаню на Его Милости пашквилей, и если бимъ виправовалъ Петрика на Запороже, або о его такомъ о утѣчѣи намѣреніи вѣдалъ, а поготовю, если бимъ давалъ ему гроши, хотячи злое якое чинити чрезъ него начинаніе, або если бимъ хотѣлъ, або и въ помышленіи желати мѣлъ видѣти виходячихъ бѣсурманъ

на замѣшане Православного Російскаго народа, то да быхъ азъ самъ скорѣе всѣхъ и наиподлѣйшихъ братіи моихъ стратилъ животъ мой, на вѣчную мою нечестъ и душевную пагубу; такъ прошу плачливе Вашей Архипастирской Милости, абисъ мене не оставилъ въ такихъ тяжкихъ и зоключимихъ опахахъ, якіе въ невинности моей голову мою зорвати зъ мене хочутъ! Естесъ Ваша Святиня всѣмъ Малоросіи синомъ благопризрителній Архипастиръ, милостивый отецъ и не отказній хранитель, имѣеши власть и силу заступати немощныхъ и боронити безъ вини погибающихъ, можешъ теди своимъ Архипастирскимъ превисокимъ предстательствомъ и премудрымъ предложеніемъ тое учинити (если эліи клеветники близко до моего приберутся горла), аби мене безъ суда и розсудку не непровержено и не згублено. О сіе зъ горкими слезами многокrotnie Вашей Святинѣ прошу, и вручаю животъ мой и душу мою Вашей Святинѣ пастирскому сохраненію.

Писанъ въ Батуринѣ, року 1692.

Василій Кочубей писарь енералий.

Того-жъ року пани Ляхове почали на Палѣи наступовати, и его товариство зъ Полѣся витискати, прибіраючи и до самого Хвастова города; въ которомъ Палѣи мѣшкалъ; бо любо заразъ по войнѣ Вѣденской (яко о томъ 1683 року написалося) началъ Палѣи зъ ласки Королевской пустій Хвастовъ осажовати и въ немъ жити, склоняючи до обохъ Полскаго и Російскаго Монарховъ, и отъ обохъ имѣючи ласку и респектъ; однакъ Ляхи о томъ по сіе время молчали и жалного утиску ему Палѣи въ житію зъ товариствомъ его не чинили, а теперь начали оній чинити, увидѣвши тамошніе городки и села пустіе многими людьми Малоросійскими чрезъ Палѣи осажение. О которыхъ утискахъ своихъ и небезпеченствѣ отъ Поляковъ писалъ Палѣи клядокrotnie до Гетмана Мазеи, а Гетманъ, декаврія 9, зъ

Батурина писалъ о томъ всемъ выразне до Ихъ Царского Величества чрезъ нарочного гонца такую свою грамоту:

«Прислалъ ко мнѣ Семенъ Палѣй полковникъ охотничій обозного своего и писалъ чрезъ него письмо свое, а потомъ въ троихъ за онымъ обознымъ прислалъ чрезъ почту повторное письмо, въ которыхъ обоихъ, одноличинъ свои выражаеъ потреби и нужди; где озаимуетъ, же зъ войска Полскаго почали наступовати на Полѣсе корогви Подскіе и стали витискати и вигоняти зъ становискъ его людей Палѣева полку, отколы онъ и на себе въ Хвастовъ наступства ихъ сподѣваючыся, просить условне, абимъ ему чинилъ оборону и помочь, а найпервѣй, же бымъ въ мѣстечко Бѣлогородку, о трехъ миляхъ отъ Кіева на томъ боку Дибра будуче, вислалъ людей военныхъ, зъ чего би Поляки позлявши пострахъ не смѣли на него наступовати; повторе, просить о порохъ и свинець, якого до даваню отпору потребоватиметь, которого ему зъ Кіева дати любо и былъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества Монаршій указъ, однакъ до сего часу не пришло тое въ свое событіе за розными перепонами; потрете, просить о гроши, докладючи, же тѣи шо по милостивомъ Вашемъ Монаршомъ указу ему на полкъ дани гроши, роздалъ онъ на пѣхоту, а теперъ еще зтолко-жъ пилю ему потреба на удоволеніе комонника. Любо теди вели прилежная и горячая о тихъ потребахъ выражена есть въ писмахъ оныхъ прозба, которую и словесно посланецъ его зъ прилежаніемъ прекладаеъ; однакъ я безъ указу Вашего Монаршого ему въ томъ доволства чинити, а именно людей рейменту моего на преречное мѣсце въ помочь ему послати не смѣю, разсужаючи, же то наступуютъ на него тои сторони войска, зъ которою Вы Великіе Государи, Ваше Царское Пресвѣтлое Величество, вѣчного миру имѣте договори, якихъ договоры Вы Великіе Государи найменшими причинами нарушати не указали, о чомъ въ многократныхъ Вашихъ Монаршихъ грамотахъ до

мене подданого изображено. Сего ради найскорѣй о томъ умисленного гонца Самойла Василювича, близкого слугу моего, къ Вамъ Великимъ Государемъ послаючи, прошу яко найпокорѣй о скорѣй Вашъ Монаршій милостивый указъ, якъ мнѣ противъ тихъ его Семена Палѣя прошеній поступити. А яко есть посполитое прислове: *же тонучий и бритаи топится*, и много того бывало, же люде зъ отчаянія до неподобнихъ приходили рѣчей, якъ я усумнѣватися мушу, если ему Семену Палѣю зъ сторони Богохранимой Вашей Монаршой держави помочь и оборона не будетъ учинена, то аби онъ, въ такихъ будучи опалахъ, не удался для помощи до сторони бѣсурманской; что если, уховай Боже, учинится, то болшей отъ него христіянству нанесетъ шкоди, а нежели отъ Степка и проклятого Петрика; понеже онъ Палѣй межи военныи людьми маєтъ честь и многіе ходять за его поводомъ. Любо теди есть на томъ милостивое Ваше Монаршее взволеніе, чтобъ онъ самъ безъ полчанъ своихъ былъ принятій подъ високодержавную Вашего Царского Пресвѣтлого Величества руку; однакъ онъ тимъ не доволствуется, хотячи при себѣ ушитити цѣлость и людей тихъ, которіи при немъ обрѣтаются яко военніе такъ и жилищіе, яковихъ въ мѣстечку Хвастовѣ на три тысячъ хатъ поселилося; а надто и городъ тотъ Хвастовъ жаеътъ онъ при себѣ удержати, которій за его поводомъ (яко самъ о томъ пишетъ) велии гораздъ есть укрѣпленій. И если-жъ на него учинится наступство войсками Полскими, а отселя отчаеътъ помощи и оборони, то Богъ дай онъ не удался до преречной противной сторони; до якого намѣренія и теперъ показуется подобенство, же жалѣтъ онъ велии толмача одного Алѣя, которій, зъ Бѣлогородщини отъ Ян Агаси зъ невольниками на окупъ пущеними къ нему въ Хвастовъ посланъ будучи, зосталъ забитій отъ тихъ же невольниковъ, о що онъ Палѣй гнѣвомъ крайнимъ порушившися, тихъ невольниковъ зискуеъ и въ крѣпостное беретъ вазене: знати

оттолъ, же щось то мѣло быти въ того толмача отъ бѣсурманъ къ нему тайное. А и оттолъ мушу мѣти о такомъ намѣреніи подозрѣніе, же онъ Палѣй, увидѣвши что тотъ толмачъ къ нему не добѣхалъ, послалъ отъ себе своего толмача и козака въ ту бѣсурманскую сторону, именуетъ же до Стеника для вѣдомостей, але показуется зъ рѣчей, же будутъ тѣи его посланники и въ того Яла Агаси Бѣлогородского. Про то хотѣи знаю тое, же тому не вступовати тамъ въ раду кого не призвано, однакъ я вѣрній Вашего Царского Пресвѣтлого Величества подданий, по моей вѣрной и усердной радителной службѣ, желаю Богохранимимъ Вашимъ Царского Пресвѣтлого Величества государствомъ разширення и славы, отважаюсь предложити, дабы по Монаршомъ Вашомъ Великихъ Государей указу, выговорено тую о Палѣю трудность Полскому резиденту, жеби онъ понылъ своимъ разумомъ и Королевскому Величеству донеслъ, якал то будетъ завада и шкода христіанства, если тотъ Палѣй отчаяніемъ остане одогнанъ до непріятельской стороны. Для якихъ мѣръ слушне-бъ его подлѣ высокодержавную Вашего Царского Пресвѣтлого Величества руку приняти и зъ людьми при немъ будучими, за что не-потреба-бъ Полской сторонѣ жадного мѣти зазору; а прекладаю сее подданское мое слово и для того, же найпервѣй Малоросійского края вяжеться въ сѣмъ потреба, бо Семень Палѣй, будучи злѣшнимъ родимцемъ и въ такую уже межи товариствомъ увойшовши значность, если своимъ, яко ся вишей наменило, отчаяніемъ до непріятельской стороны одогнанъ будетъ, то найпервѣй отъ него Малоросійскимъ порядкамъ учинится помѣшка; ибо на злое намѣреніе и на такую своеволю, которая добичъ и користь за собою принести будетъ, многихъ онъ людей отселя къ себѣ потягнетъ, и въ предбудучее время тутъ заведетъ межи народъ смущеніе. Якую трудность превисокому Вашему Монаршому, Божіею все добрѣ строящую премудростію справуемому,

разсмотрѣнію я покорне поручаючи, и паки при низжайшомъ челомбитіи прошу о томъ о скорій милостивій Вашъ Монаршій указъ и о незабавній зъ онимъ сего гонна моего отпущкѣ. А якіе онъ Семень Палѣй писалъ ко мнѣ писма, тѣи въ приказъ Малой Росіи для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ посылаю, и тое покорне докладаю, же съ того-жъ войска Полского люде почали становитися и поблизу рѣки Дѣйпра, яко то и въ Димерѣ пять миль отъ Кіева горѣ Дѣйпра двѣ корогви, и на иныхъ мѣстахъ по частѣ онихъ стануло. Доношу и о сѣмъ покорне, же Вашихъ Царского Пресвѣтлого Величества посланихъ, зъ милостивимъ жалованемъ на Запороже виправленихъ, дворянина и воеводи Зеленого и подячого Н. Н., виправилемъ въ путь нмѣ належній въ послѣднихъ числахъ ноеврія, и своихъ зъ ними послаемъ людей, Тихона Довгеля сотника Короповского и Сидора Горбаченка товариша сотиѣ Батуриной; и писалемъ чрезъ нихъ до войска Назового упоминаній листъ, аби они, у належитой своей ку Вамъ Великимъ Государемъ вѣрности обрѣтаючись, прняли благодарне тое Ваше милостивое жаловане, и служили Вамъ Великимъ Государемъ всегда въ непоколебимой вѣрности и радѣніи. Якого листа моего списокъ посылаю въ приказъ Малой Росіи. Зъ Батурина, декаврія 9, 1692 року.

РОЗДІЛЬ XXXIV.

О вибитію чрезъ Поляковъ зъ Польсь Палювцовъ; о утарженіи Солтановъ Кримскихъ зъ Петрикомъ подъ полкъ Полтавскій; о еиправъ Палля за Днѣпръ зъ Свѣчкою полковникомъ Лубенскимъ для промислу военного; о рушеніи гетманскомъ зъ Лубенъ до Батурина, и о ознайменіи грамотномъ на Москву о тодашнихъ поведеніяхъ; о універсалъ гетманскомъ въ сотні Засеймскіе благодумствовати предлагаючомъ; о Эрнесту Лютру Прускомъ, благочестивой вѣри желаючомъ, и о Михайлу оркнянствѣ, иже бысть схимникомъ на пещери Святого Антонія; о лютыхъ патріярхахъ Вселенскихъ соборная грамота патріярхи Константинопольского; о Кримскихъ желаніяхъ мира зъ Росією, и о посланникахъ въ Крымъ въ томъ дѣлѣ зъ Росіи и прочал; о корреспонденціи до Гетмана Луки повою Господаря Волоцкого; о толмачу для размыни невольниковъ отъ Степика прибыломъ, и о грамотномъ ознайменіи гетманскомъ о осемъ томъ на Москву; о причинѣ грамотной патріярхи Московского до Гетмана за невольниками Московскими въ неволь Кримской бывшими; о авизіяхъ иноземскихъ зстрашихъ зъ Кіева; о задорѣ гетманскомъ зъ Запорожцами, и о ладодильшомъ отъ первого отпѣль Запорожскомъ до Гетмана; о лзикахъ Татарскихъ, отъ Палля присланихъ и на Москву при грамотѣ гетманской отсезенихъ; о кончинѣ отца Лазаря Барановича Архієпископа Черныовского; о солмасіи бѣсурманскомъ на христіянъ, и о Нурадину Солтану подъ Водоланами бывшомъ; о войскахъ козацкихъ зъ Бѣло-

городщини подъ Тямкеноу крассовавшихъ и зъ Солтаномъ Бѣлогородскимъ стрѣтившихся и чрезъ два днѣ на долину Кодимъ бившихся, и о ознайменіи грамотномъ гетманскомъ о томъ на Москву; о поведеніи Цесарскомъ, Турецкомъ и Полскомъ, и о посланцѣ въ Волощину; о Паллевихъ многократныхъ прошеніяхъ войска себѣ въ помощь; о універсалахъ Гетмана Короного Паллеви страшныхъ, и о гетманскихъ на Москву о томъ доношеніяхъ; о жалованіи юсударскомъ Паллеви зъ товариствомъ, Мировичу и Пашковскому, за труды ихъ военіе присланомъ; о войскахъ Полскихъ, въ глубъ Польсь отшедшихъ, и о Паллевцахъ знову кватери себѣ въ Польсь занявшихъ.

Року отъ положена предѣловъ міру 7201, а отъ явленія во мірѣ плотію второго Адама 1693 року. Любо христіаномъ по христіанску подобало радостіе Рождества Господня дни праздновати и другъ другу по любви христіанской тою радости вѣншовати; еднакъ завистная Римляно-Польковъ натура, тсею радостію купно же и ласкою Божією взгордѣвши, запалилася со Иродомъ христоборцемъ купно въ день сей, 29-го декаврія, проліати неслухне разбойническо кровь христіанскую козацкую полку Паллевого, на кватерахъ зимовихъ по Полѣсю стоящую, хотячи накопецъ и самого Палля зъ Хвостова димомъ военіемъ выкурить и Хвостовъ знову запустѣнію предати; а Палль, вѣдомость певную о томъ получивши и помощи себѣ зъ сееи стороны Днѣпра отъ Гетмана Мазепи надѣючися, и горячо о оную просячи, того жъ 29 декаврія чрезъ нарочныхъ и скорыхъ посланцовъ своихъ писалъ до Гетмана такіи листъ свой:

Ясневельможній милостивій Пане Гетмане,
Пане, Пане, а добродѣю мой великій!

Приходить мнѣ смутную трансакцію смутнымъ перомъ моимъ описать и предложить найвишнему рейментарови

Пану моему милостивому: того праве наступуючого часу, кгда окрутній Иродъ збилъ младенцовъ, панове Поляки, нападши несподѣвано крѣмо на товариство полку моего, тиранства своего доказали, другого дня святъ своихъ Римскихъ, трупомъ положили на килкодесять, а ранами незличошихъ, а иншіе отъ коней отгнали, ледво шо утѣчкою здорове свое салвовали. Албовѣмъ на три чати одного моменту ударили на становиска, где въ мѣсте зовомомъ Бородинце трупамъ нашими заслали; въ другомъ мѣсцу Радомишлю и по иншихъ селахъ волости Радомиской, тылко мой швакгеръ при церквѣ святой притулиско завзявши, въ малой дружинѣ ледво себе салвовалъ, не безъ ихъ такъ-же не малого ушкожена и поряжки; во третьомъ мѣсцу напали на Демидовъ, и тамъ свои окрутности доказали. А що еще найнезносѣйша, же одной вѣрцъ будучи, и рожай свой подъ рейментомъ Велможности Вашой Пана и добродѣя милостивого маючій, Скрипчикъ полковникъ тиранъ на нашихъ, другій Ярема зъ своимъ окрутними полчани барзо товариство полку моего поглотили и умучили сродзе; тылко павъ Килянъ, вѣру Православную ховаючи въ сердцу своемъ, зичливѣ ставится, не слушаючи вѣроломныхъ Ляховъ и унявшихъ за свою вѣру, не поддаючи въ руки окрутніе швакгра моего и товариство въ Коростишовѣ; же теди не могли еще цѣле тиранского дѣла надъ нами справить и знести насъ, еще ся mocno всѣми силами готують випудцѣ огнемъ и мечемъ руйновати. Явне вѣдѣли люде Кіевскіе и слыхали ихъ замисли въ Чернобѣль, же тамъ рейментаръ Вылига зо всѣми корогвами южъ узброяся, и чекаеть тылко випудце рейментовъ Нѣмецкихъ зъ арматами, якожъ въ Звяглю Дружкевичъ южъ висить зъ людомъ готовимъ, а многіе корогви до пятьдесятъ панцерніе, гусарскіе и волоскіе рушони, а до того повѣти ординацкіе и козацкіе полки и корогви Чемерискіе, цѣле еднимъ словомъ такъ условне положили, абы знести до кгрунту зъ нами Хвастовъ. Тую прето не

пріятелей тихъ головнихъ окрутнюю справу выразивши, покорне до ногъ панскихъ Велможности Вашой, Пана и добродѣя моего, упадаю, а слезне прошу милостивого ратунку яко паскорѣйшого, абы рачилъ мене рейментарско милостивно скриздами своими окрити и людь той невинній полку моего и котрій ся зобралъ въ Хвастовѣ жителей, абы отъ меча не погнузли, котрыхъ я, будучи словомъ панскимъ Велможности Вашой, Пана и добродѣя моего, увѣнней, задержалемъ, абы не сходили; а то надѣючися на милостивую охорону Велможности Вашой, Пана моего милостивого; а то трупомъ положили непріятели насъ не малое кгруно чолного войска значного. Рачъ Велможность Ваша, Панъ и добродѣй мой, яко пайскорѣй послалкомъ полку якого ратовать, бо згола видержати не можемъ таковой сили; а ежели не будетъ намъ милостивого посланку, теди прошу Велможности Вашой, Пана моего милостивого, о остатнюю декларацию, абы невинніе люде и оплаканиі дѣти не погнузли отъ меча тиранского; бо южъ явне есть, яко прошлихъ лѣтъ немало мѣсть презъ Ляховъ отъ меча згнузло, ратунку отщети зоставши и въ крѣвѣ затоплени отъ ихъ зоставши, и до сего часу запустѣлость мѣють. Посетне у ногъ панскихъ, яко найвипудшей денне ночне скорихъ посланцовъ моихъ ставлю, Павла Цыганчука, обозного полевого полку моего, зъ моимъ кривнимъ предъ Велможность Вашу, Пана и добродѣя моего, о декларацию просячи конечную панскую, ежели миѣ не надѣяться помочи ласкавой, абы рачилъ милосердно южъ позволить миѣ зъ тимъ людомъ рушиться и сѣсти въ Трипозю, албо въ Василковѣ; кгда-жъ южъ нае того имцету тиранского витримать не можна, межи околичными врагами во средку зостаючи, бо до кола ихъ фортеци и подъ бокомъ Бѣлацерковъ узброялась, зъ котрою южъ перазъ Хвастову чинилась згуба и кровопролитіе, же потаемене ночью обскочивши, трупамъ людь ажъ до едной души положили; шо и я абымъ не былъ отъ нихъ также

окружоній ночной добы такъ спорой, же зъ Вягля и съ Полоного одной ночи комоніе всѣ обскочити могутъ силы. По тысячю кротъ упадаючи до ногъ рейментарскихъ, прощу плачливѣ, абы яко найпрудшей мене увѣдомити рачилъ ласкаве рейментарско, чили будетъ посилокъ ласкавій, чили мнѣ отъ тихъ враговъ сходити, бо нѣле южъ уступовати мушу, въ маломъ люду застаючи, нѣлаби згубу вѣчную мѣти и плачь люду и невинныхъ дѣтокъ. Яко найскорѣйшого теди милосердія надъ ними служебвицо выглядючи, не повстану отъ ногъ панскихъ, ажъ одержу оную милостивую декларацію и знаю мя быти. Зъ Хвастова, декаврія 29 року 1693.

Ясневеличності Вашой Панской Милости, Пана, Пана а добродѣя моего великого, вѣрнимъ слугою и подножкомъ.

Семенъ Палій, полковникъ Комонкоозочій войска Запорозьского.

Лечь на тоє листовное Палѣево прошеніе не вчинена отъ Гетмана тогда войскомъ помочь для того, же и Поляки, вигнавши зъ Полѣя Палѣево войско, бодше на Палѣя тогда ку Хвастову не приближались, но по Полѣю на кватерахъ зимовихъ удержались. При такихъ жалостныхъ отъ стороны Полской на козаковъ губытелствахъ, не меншая и отъ стороны Крымской на Малую Росію тогда-жъ повстала бора, когда за побудкою зграйщи Петрика Калга и Нурадинъ Солгани зъ Шинкереємъ и синами Ханскими, въ сороку тысячачъ Орды Крымскихъ, и изъ нимъ же Петрикомъ, генваря 26, вторгнули подъ Украину, и любо мало зацепили городовъ полку Полтавского бережныхъ, еднакъ, зо всѣми силами подъ Кишѣнку притягнувши, великіе людемъ тамошнимъ починили шкоди. Тамъ зась мало войскамъ отдохнувши, на вседний въ четвертокъ о порѣ обѣдной и подъ самую

Полтаву зъ Заворскла отъ Старого Санджарова Татарскіе загони вторгнули, и такожъ якъ и подъ Кишѣнкою многихъ людей, за сѣнами и дровами вѣхавшихъ, въ полонъ забрали, и многіе статки людскіе загорнувши и далей не вторгаючи, отъ Полтавы ку сторожовон могилѣ, а отъ сторожевой чрезъ Орчикъ, Берестовую и Орѣль (позабѣривши людей полку Полтавского зъ статками ихъ, по хуторахъ тамошнихъ кочовавшихъ) назадъ до Крыму повернули; подобно убоявшись Гетмана валеčního, которій, на оборону отъчизни зъ Батурина зъ войскамъ вихедши, въ Лубняхъ отъ неприятели отважне сховался, переждавши въ нихъ тую фило, поколь неприятели, въ помененномъ полку Полтавскомъ Украинскомъ луновъ и користей набравшись, безбѣдно повернули восволси. Въ тымъ часѣ прибылъ до Лубенъ съ полкомъ своимъ отъ Хвастова Палій, хотячи Гетману противъ того неприятели бѣсурманина учинити помочь, але нжъ онъ неприятели отъ полку Полтавского повернулъ уже назадъ до Крыму, теди просилъ Палій гетманского позволенія пойти войною на бѣсурмановъ. Гетманъ теди желаючи оломстити бѣсурманомъ шкоди, свѣжо въ полку Полтавскомъ починеніе, яко позволилъ ему Палѣеви пойти за Дибирь, где бы приличнѣй подъ жилища бѣсурманскіе, такъ и въ помощь ему придалъ Леонтія Свѣчку полковника Лубенского, зъ частью полку его и нинихъ полковъ городовыхъ и компанійскихъ выборного товариства; а по виправѣ въ тую дорогу Палѣя самъ Гетманъ, разсуждаючи мову Палѣеву и мову человека Чернѣговского о Лядскихъ замислахъ, и расположивши войска на побережю Дибровомъ для осторожности отъ неприятели бѣсурманъ Бѣлагородскихъ, самъ зъ Лубенъ рушилъ до Батурина, и о всемъ тогдашномъ дѣянніи доносячи Великимъ Государемъ, писалъ зъ Лубенъ, феврала 8, такую грамоту: «Передъ выходомъ моимъ зъ Батурина въ сей походъ военній, одзивался до мене и словесно и писмами зъ того боку Дибира, зъ мѣстечка Хвастова, Семенъ Палій полков-

никъ охотничій, же вѣдомо ему учинилось, что зъ Криму неприятели бѣсурмане имѣють великими потугами, за подущеніемъ проклятого врага измѣнника Петрика, приходятъ подъ города Малоросійскіе для презненія и возмущенія народу; и онъ Семень Палѣй любю имѣлъ намѣреніе пойти въ Стрелицу подъ жилища ихъ неприятели для военого промыслу, однакъ если я Гетманъ ему зъ полкомъ его сюда въ Малоросійскіе города, для даваня неприятелискимъ наступствамъ отпору позволю прибыти, то онъ, оставивши тую въ Стрелицу намѣренную дорогу, зъ своей ку Вамъ Великимъ Государемъ вѣрности, и по усердію ку благочестивой христіанской вѣри, прибудетъ сюда скоримъ поспѣшеніемъ. Когда убо я совершенно отъ Атамана Кошового и войска Низового увѣдомился, что преречоніи неприятели отъ Криму тотъ злоумышленій походъ свой завязли, на той часъ пишемъ до его Семена Палѣя, прекладаючи, же яко они бѣсурмане суть обциіи Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству и Его Королевскому Величеству неприятели, такъ аби онъ Палѣй по томъ своемъ добротномъ намѣреніи приходилъ сюда въ помощь къ войскамъ рейменту моего для отпертя онихъ неприятели; ибо разумію я по вѣдомостехъ и по поголоскахъ, же они неприятели схочутъ въ томъ своемъ злокозненномъ намѣреніи около Вашего Царского Пресвѣтлого Величества Малоросійскихъ городовъ роспростирати свои на долго прелести и промисли. А такъ хочай, помощію Божіею и Вашимъ Царского Пресвѣтлого Величества праведнимъ щастемъ, они неприятели вскорѣ назадъ ку своимъ поганимъ жилищамъ оборотъ свой учинили, о чомъ я уже донесъ пространно Вамъ Великимъ Государемъ, однакъ преречоній Семень Палѣй, завязавши свою зъ полкомъ отъ своего мѣстца зъ мѣстечка Хвастова сюда дорогу, и за повзятемъ той вѣдомости не возвратился назадъ, но прибылъ сюда въ города по надъ рекою Сулою будучи; и самъ онъ, ко мнѣ въ Лубнѣ, февраля 6

дня приѣхавши, освѣдчилъ тое, же любю уже тутъ за отходомъ неприятели пререченныхъ нѣтъ военой работы, однакъ онъ теперь до Хвастова ворочатися не хочеть, но по своему прежде положенному намѣренію поидеть где возможно подъ жилища неприятелискіе для чиненя военого промыслу, въ чомъ и отъ мене себѣ просилъ въ помощь военихъ людей; и я теде Гетманъ, прилѣжное о томъ имѣючи въ сердцу моемъ тѣчаніе, жеби помощію Божіею, а праведнымъ и святобливымъ Вашимъ Монаршимъ щастемъ, якъ возможно злобу неприятелискую имъ неприятели одомстити, виправимъ зъ нимъ Семеномъ Палѣемъ сполне полковника Лубенского Леонтія Свѣчку, зъ частію его полку и вишихъ городовыхъ полковъ виборного товариства и зъ частію виборныхъ же людей зъ полковъ охотничкихъ; а пойдутъ они, взявши Господа Бога на помощь, на Заднірскую сторону, где умишляти будутъ кудабы зручій на неприятели свои промисли обернути. Которимъ виправленнымъ отъ мене для промыслу людемъ якое дастъ Господь Богъ поведеніе, о томъ долженъ буду Вамъ Великимъ Государемъ доносити впрелѣ; а теперь тое покорне тутъ докладаю, же преречоній Семень Палѣй объявилъ мнѣ въ словесной мовѣ своей, чого Королевского Величества ротмистръ, полковникомъ Бѣлой церкви будучій, Иванъ Борковский повернулъ нинѣ зъ Полского края до Бѣлой Церкви, и захавши до Хвастова зъ нимъ Палѣемъ видѣлся; а въ томъ своемъ повиданіи, когда онъ Семень его Борковского участвовалъ и подпирого сталъ питати о Полскихъ поведеніяхъ и намѣреніяхъ, онъ Борковский сказалъ ему такіе слова: «же вѣдаеть онъ, что онъ Семень Королевскому Величеству вѣрентъ, про то же не готовился на войну и не ходитиметь подъ Очаковъ и на иншіе бѣсурманскіе мѣстца въ далекую отлеглость для добычей, но тутъ поблизу имѣтиметь добычѣ» — зъ яковихъ то Борковского словъ домишляеться онъ Семень Палѣй, что Полская сторона забираеться на войну противъ стороны Ва-

шого Царского Пресвѣтлаго Величества. Сего-жъ времени, имено февраля 7, прислалъ ко мнѣ наказній полковникъ Чернѣговскій одного мѣлкого жителя Чернѣговского, именемъ Описка Рулика, которій наймовался торговать Могилевскимъ людямъ отвозити зъ Чернѣгова до Могилева торговіе товари, и былъ тамъ въ Могилевѣ и въ Биховахъ, про то чего онъ прислухався и што видѣлъ, аби о томъ донеслъ мнѣ Гетману; тотъ теди Чернѣговскій житель сказалъ мнѣ, что, поворачаючися онъ зъ Могилева до Чернѣгова, видѣлъ жолітровъ войска Литовского корогвами ку рецѣ Сожу въ пограничній городи, въ Чауси, въ Пропойскѣ, въ Крилевѣ, въ Чечирскѣ и ишіе городи простуючихъ, и одинъ зъ межи тихъ жолітровъ товарищъ, которого имени не знаетъ, задержалъ его Описка въ селѣ, прозваемомъ Кошедевѣ, маестности нѣкоторого шляхтича Петровского, где распитовалъ его отколы онъ есть, и когда сказалея, что есть Чернѣговскій житель, тогда онъ товарищъ питалъ о полковнику Чернѣговскомъ, если есть въ дому, а онъ Описко сказалъ, что полковника самого нѣтъ въ дому, пошолъ зъ полкомъ въ городи полку Перелаславского на отпоръ неприятели Татаромъ; и онъ жолітръ на тое говорилъ ему Описку: «бѣда Украинѣ, и оттоль горяче, и отсель боляче; о то, мовитъ, и сіи корогви идуть къ пограничу не простимъ намѣреніемъ, но замисламы Украинѣ противними» и приказовалъ ему Описку, чтобъ приехавши въ Чернѣговъ сказалъ полковникови быти отъ погранича во всякой осторожности. Я теди Гетманъ, по вѣрной моей къ Вамъ Великимъ Государемъ службѣ, и о семъ Вамъ Великимъ Государемъ покорне доношу, и тое докладаю, же яко уже донеслъ я покорне Вамъ Великимъ Государемъ, что тутъ въ Лубняхъ обрѣтаюсь на малое время, засматруючися на втарчки Бѣлгородскихъ Орды, о которыхъ прослылися были поголоски; болше тежъ бавитися тутъ не маю, жеби людямъ жилимъ войсковимъ становискомъ не учинити отягощенія;

такъ и теперь покорне доношу, же о тихъ Бѣлгородскихъ Ордахъ неприятелихъ жадной по сее число не маючи вѣдомости, а къ тому о тихъ сосѣдственныхъ неприятелихъ намѣреніяхъ таковыя певніи или непевніи отбираючи перестороги, поворачаюся на сихъ днѣхъ зъ Лубень къ Батурину. А что належало къ укрѣпленію побережя Днѣпрового, для охраненія всенародной цѣлости отъ внезапныхъ неприятелихъ подбѣговъ, тое по должности моей учинилемъ, розставивши полки по всѣхъ прикладныхъ на тое мѣстнахъ, приказавши имъ прилежную имѣти чужость и осторожность, аби они неприятели знагла не вторгнули и не учинили въ людехъ шкоди; полковниковъ Чернѣговскому отъ того побережя Днѣпрового ведѣлемъ ити въ доми, для оныхъ пограничныхъ зъ сосѣдственной стороны заходлячихъ вѣдомостей, жеби оттоль отъ нечаемыхъ злоначинаній невредимо сохранена была людская цѣлость. При семъ яко найпокорнѣй отдаюся премилосердной Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества благодости.»

Зъ Лубень, февраля 8, року 1693.

Прежде же рушенія до Батурина принесени Гетману вѣдомости зъ сотень Засейскихъ о томъ, что оніе, между собою слышавши о бѣсурманскомъ нахожденіи подъ Малую Росію, начали смущатися и тривожитися. Гетманъ зась, тую тривогу зъ сердецъ ихъ викореняючи, писалъ въ тіе сотни, февраля омаго-жъ, зъ Лубень такіи свой универсаль:

По обыклой титулѣ Гетманской.

Ознаймуемъ симъ нашимъ писаніемъ всѣмъ старшимъ и меншимъ войсковимъ и посполитимъ людямъ, въ мѣстахъ Коропѣ и Воронежѣ мешкающимъ, ижъ Креста Святого и всего христїанства неприятели бѣсурманы Шинкареи, Нура-

днѣ Султанѣ, зъ иными Солтанами силами Ханскими въ сороку тысячахъ Орды, зъ подущеня проклатого врага измѣнника скаженного пса Петрика выйшовши изъ Крыму, завзялися были пале на тое, чтобъ перше Запорожцовъ предстати къ своему соединенію, а потомъ города Малоросійскіе тою-жъ прелестію и оманю отторгнути отъ Богохранимой Монаршой Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества державы: лечь помѣшала Господь Богъ ихъ поганскіе совѣты, бо кгда пришли подъ Сѣчь Запорожскую, теди Запорожцы, стоячи непоколебимо въ належитой своей къ Великимъ Государемъ вѣрности и къ намъ Гетману въ послушенствѣ, отказали имъ поганцамъ сурово, же имъ злого ихъ намѣренія нѣтилко помагати не будутъ, лечь, если бы оными прикрики ставилися, готови чинити бой. Прето заразъ они непріятель оттолъ притягнули подъ города Украинскіи Переволочную и Кѣшѣнку, але и тутъ отпоръ одержавши, пошли по за Ворскломъ полевою стороною и вскорѣ притягнули подъ Полтаву; и тамъ въ поганской своей падѣи омиливши, кромъ жадной забави пошли спѣшно, и уже нѣкуди чать своихъ не ропускаючи, просто до своихъ поганскихъ жилищъ потягнули до Крыму пречъ въ дикіе поля. А ми Гетманъ, якъ скоро повзялисмо вѣдомость еще о порушеніи ихъ поганскомъ съ Крыму до Сѣчи, такъ заразъ рушилисмо зъ Батурина зъ тяжарами войсковыми, и совокупляючи полки, спѣшно тягнулисмо къ городамъ Малоросійскимъ Украинскимъ, хотячи, въ очи онымъ непріятелемъ зайшовши, давати отпоръ и чинити надъ ними военній промислъ; бо разумѣлисмо, же тѣ непріятель въ своихъ намѣреніяхъ розширатися будутъ, и внутри межъ Малоросійскіе города потугами своими покусятся всунутися; але кгда тѣ непріятель, не розшираючися въ своихъ промислахъ, заразъ ломя голову назадъ въ маломъ часѣ помнули, теди застановилисмо на малій частъ въ Дубняхъ, а то озираючися на другіе силы непріятельскіе, на Бѣлогородскіе Орды;

бо пали тутъ поголоски будто оттолъ другамъ походомъ вторгнути въ край нашъ сюда мають. Яко теди и сами мы Гетманъ тутъ зъ войскомъ багтися не будемъ, такъ, засилаючи васъ симъ универсаломъ нашимъ, уверяемъ всѣхъ старшихъ и меншихъ и обнадѣживаемъ, абысте отдавши хвалу Господу Богу о такомъ сромотномъ непріятельскомъ назадъ отходѣ, ничимъ не тревожащися жили надежно и безпечно въ домахъ своихъ, якъ при городахъ по фолваркахъ, такъ по селахъ и по хуторахъ; бо то рѣчь неподобная, жеби уже силы тѣ непріятельскіе Крымскіе мѣли сензійною послѣдней дороги ворочатися сюда; а Бѣлогородскихъ Орды хочай бы утарчки и были, то дасть Господь Богъ васъ не досягнуть, поневажъ распорядженемъ нашимъ рейментарскимъ всюду по городахъ, на берегу Днѣпровомъ будучихъ, полки расположены на всенародную края нашего Малоросійского оборону. Такую вамъ заславши вѣдомость зичимъ онымъ же доброго здоровья отъ Господа Бога.

Зъ Лубенъ, февраля 8, року 1693.

Того-жъ року Іоанъ Ернестъ Кграбе, майстеръ философін, богословін кандидатъ въ Академіи Прусской Крелевенкой, гаячи отщепенство Римское и заблужденіе Лютеранское, и желаючи усердно отъ оного отстати и Православной Восточной Греко-Руской зъ многими знаменитыми Крелевецкими Лютеранами присоединитися церкви, зъ Тѣмъ, февраля 4, писалъ о томъ до преосвященного отца Варлаама Ясинского, митрополита Кіевского, листъ свой, и приєдналъ оній въ Кіевъ чрезъ Михайла ериганѣсту, иже мало при Гетманѣ Мазепѣ прежиши и лютерство отринувши, принялъ благочестивую вѣру, и застави вскорѣ закономъ въ монастыру Кіевопечерскомъ, бысть искуснимъ и многоподвижнимъ схимникомъ на ближшой Святого Антонія пещери. Листъ же той Ернестовъ, чрезъ него Михайла до

отца Ясинского принесений, отъ слова до слова такъ ся въ себѣ маеть:

Яснепросвященій и Пречестнѣйшій Господице
Отче о Христѣ крайнія чести достойній!

Нижайшій рабъ и весьма незнаемій яко державу симъ писаниемъ до фону твоея Святниѣ приступити творить мя державенна попеченіе вѣчнаго спасенія, его же ради Іисусъ съ небесе до насъ людей низшелъ и горькую смерть крестную претерпѣти изволилъ. Въѣмъ благодатию Божіею, яко никто спасенъ можетъ быти развѣ во единеніи Святія единія католическія Апостольскія церкви; сего ради Августинъ Блаженній сице пишетъ: спасенія никтоже имѣти можетъ развѣ въ церкви католической, въ церкви католической все имѣти кто можетъ кромѣ спасенія: можетъ имѣти честь, можетъ имѣти тайну, можетъ пѣти аминю, можетъ отъцати аминю, можетъ Евангеліе держати, можетъ во имя Отца и Сына и Святаго Духа вѣру имѣти и проповѣдати, но нѣдѣ спасенія обрѣсти можетъ развѣ въ церкви православнои, и накі тотъ же Блаженній: кто либо отъ православнои церкви будетъ отлученъ, аще похвалное житіе имѣти себе мнитъ, симъ единымъ безаконіемъ, яко отъ соединенія Христова отторженъ есть, не имать живота, но нѣвъ Божій пребудеть на немъ. Нѣвъ же егда прежде шесть годовъ учахся богословіи разсуждалъ внимателно яко соборище Лютерское (въ немъ же рожденъ и воспитанъ есмь) и оторженія ради отъ церкви Святой, и ради многихъ заблуждений отлучихъ себе отъ Христовой церкви. О Лютерахъ убо возможно сіе во истину глаголати, еже Святій Феодоръ Студита о грѣшникахъ своего времени сущихъ образоборцахъ написа: востока не имуть, запада лишися, ибо иже отъ тѣлесе церковного отторжени суть, чужди и отъ самого Христа; сего ради во тмѣ ходять, отъ сея тми да душа

моя спасется, и къ истинной церкви, въ ней же Отецъ Свѣта пребываетъ, приступлю. Отъ пререченного времени всегда тщательнѣе пекохся и Бога молихъ, да пошлетъ свѣтъ и истину свою, жеби мене наставили и привели въ гору Стятую Его и въ селеніе Его; имѣхъ прежде въ памяти моеи Римскій костелъ матеръ всѣхъ костеловъ въ западныхъ странахъ, обаче и Римскому костелу не приступихъ, ощутивше яко костелъ Римскій нѣвѣнній роздвоенію церковному есть виновенъ; понеже отъ Восточнія церкви отлучился, и сего ради яко чашу спасенія крове Господня отверже, ибо Христосъ Спаситель нашъ о той чашѣ рече: пійте отъ нея вси, яко и о благословенномъ хлѣбѣ рече: пріимте ядите, и прочая; и кромѣ сего кровопитія, яко намъ животъ вѣчный наслѣдити не можна, учить Іоанъ Святій глаголюще: аще не съѣсте плоти Сила человеческой и не пїете крови Ею, живота не имате въ себѣ. Есть еще и ина вина, яже ми възбраняеть приступити къ костеловъ Римскому, сѣричь сія: всякъ хотѣй соединитися костеловъ Римскому принуждается отъ бѣскупца или отъ намѣсника его, да исповѣсть исповѣданіе вѣри нѣвѣнній Римскія отъ Папы Павла Пятаго начертаное, въ которомъ исповѣданіи символъ вѣри зъ приаткомъ исхожденія Духа Святого и отъ Сына; такожде вси синоду Трентинскому правила, наче же вси статія и слова его крестною клятвою да утвердять принуждается; что сотворити отнюдъ не возмогохъ и не хочу, ибо нѣкоторая статія въ предременомъ синодѣ суть неправедная, яко то въ правилѣ першомъ, въ которомъ о собраніи двадесять першомъ, гдѣ исповѣдается быти неззорное причаствіе Евхаристіи Святой подъ единымъ видомъ, зазирающіи же предаются анаемѣ. Егда убо Римского костела собщенію ради реченныхъ винъ соединитися боюся, возвратихъ очи мои ко Греческой церкви, яже видѣтися только красна быти, яко ея любовію восхощу, ея святому собранію душу мою увѣрити постановихъ.

Въ началѣ прежде николикихъ лѣтъ устрашало мене противословіе о исхожденіи Духа Святого, ибо внимахъ, яко Греческая церковь вѣруетъ исхождение Духа Святого непосредственнѣ отъ единого Отца, тако яко Сынъ непосредственнѣ отъ единого Отца родится; но егда видѣхъ и слышавъ, яко Греческая церковь вѣритъ исходити Духа Святого отъ Отца чрезъ Сына ⁽¹⁾ или посредствующу Сыну и о сіе тѣло Латинцы зазирають, яко Латинцы исповѣдаютъ Сына быти начало и вину Духа Святого, ибо едино точію Отець есть корень и начало бытія Синового и Духа Святого; тогда и сіе усумнѣе отъ мене отійде, ибо и азъ отъ Святыхъ Отцевъ наученъ, вѣрую самого Отца быти начало Божества Синовия и Духа Святого, зъ симъ обаче различіемъ, яко Сынъ непосредственне отъ Отца родится предъ вѣки, тако Духъ Святій отъ Отца непосредственне, но посредствующу Сыну, исходитъ предъ вѣки. Тако мене учитъ Григорій Нисіенскій, Василія Святаго братъ, въ посланіи ко Авлавію: *сіа, яже разсуждаются выводимымъ и выводимымъ различіа въ Божествахъ исповѣдуемъ, ибо единымъ сѣмъ отъ единого о другому разсуждаемъ и познаваемъ, сирѣчь сѣмъ яко иное есть, еже есть изводимый, и иное есть, еже есть изводимый; сего ради отъ изводимаго естъ пакы иное различіе разсуждаемъ, ибо иное есть непосредственнѣ отъ перваго, иное пакы чрезъ сѣе, еже непосредственнѣ естъ отъ перваго; иная свидѣтельства Святыхъ Отцевъ нинѣ мимо иду. Нинѣ убо, егда Святая Восточная церковь тако учитъ, яко Духъ Святій чрезъ Сына исходитъ ⁽²⁾, ничто же ми возбраняеть, да быхъ окаяніи грѣшникъ къ ней радости првступиши и отъ нея любовію матернею воспріемаемій быхъ. Прибѣгаю убо къ Твоему престолу Ясне въ Богу Преосвященній о Христѣ Отче и*

(1) Писатель говоритъ такъ о Греческой Церкви по слуху, а на самомъ дѣлѣ общія вѣра сей Церкви была и есть всегда та, что Св. Духъ отъ Отца исходитъ и въ Сынѣ почиваетъ.

(2) См. Примѣч. выше.

смирненно молю, ради благоутробнаго милосердія Божого, и ради язви Христовыхъ прошу призри на мене недостойнаго раба своего и причти мене въ духовнаго сына твоего, прійми попеченіе о души моей дражайшою кровію Христовою откупленной, и не точію моея, но и многихъ душъ нинѣ, имъ же Богъ сію, юже и мнѣ мысль водхну и едино къ Церкви Православной приступленія желаніе; ибо въ Крелевцѣхъ суть многіе мужіе и великою честію почтенія ниже числомъ мала, которіе Греческой Церкви общенія усердно купно со мною желаютъ и явишъ исповѣдати сію не устѣлятся, и нинѣхъ многихъ прикладомъ своимъ приведутъ, точію да помощъ препитанія своего откуду имѣють, и волное закона обученіе аще въ особномъ нѣкоемъ дому возмогутъ себѣ имѣти; точію да Твоя Святиня о нашемъ спасеніи попеченіе имѣеть (ибо пребываютъ въ Московскомъ парствѣ отъ доброты непобѣдимыхъ царей люде Лютерскіе, должни убо суть въ заемъ Лютри Греческому закону поклонниковъ имѣти у себе, ибо имѣють въ себе Папистовъ, ихъ же Лютри и Калѣни паче ненавидятъ нежели Грековъ). Вручаю убо тебѣ Отче о Христѣ Святѣйшій и Пречестѣйшій все дѣло сіе, и прошу смирненно да насъ погибающихъ не лишшии своей помочи. Ми всѣ вѣчное благодарствіе воздаати тебѣ должествуемъ, и милость сію, юже намъ явиши предъ Христомъ Господемъ, въ послѣднемъ судѣ восхвалимъ; прежде всѣхъ же мене самого Преосвященства Твоего милости и благопріятству, купно и благочестивымъ ко Богу молящимъ смирненно вручаю даже до смерти моея. Скорою тростію писавъ въ Тилжѣ, идеже нинѣ до времени пребываю.

Февраля 4, року 1693.

Преосвященства Твоего низжайшій рабъ Павелъ Ернестъ Крабе, философій майстеръ, богословіи кандидатъ въ Академіи Крелевецкой.

Отъ того-же Лютерана Іоанна Ернста въ той же матеріи въ Кіевъ до отца его духовного.

Пречестній и Святій Господине во Христе
Отче!

Сего дня, котораго пишу къ Твоей Честности, три года мимо иде егда отъ Твоей Святинѣ отъ грѣховъ моихъ предварающей сповѣды разрѣшенъ есмь, отъ вратъ адовихъ изведенъ, въ царство небесное введень быти себе мною. Сіе и прочая многая благодѣянія того времени мнѣ явлена доселѣ благодарствующимъ воспоминаючи умомъ, писаніемъ симъ извѣстно творю, понеже инымъ образомъ явити моего благодаренія Твоей Пречестности не могу, благодарю убо зѣло нынѣ самымъ словомъ, возблагодарити и самымъ дѣломъ попекуся, егда благодатию Божіею совершенно въ сей чинъ, его же желаю, достигну. Нынѣ же еще отчасти въ ровѣ страстей и бреній отступническихъ дрождей колебаюся; аще до сего времени душу мою свободну сотворихъ, не бывающе причастникъ къ тому отъ еретическаго олгара, соборище обаче ихъ посѣщать и съ ними молитися принуждаюся, дни святіе достойно торжествовати, жертвъ чиномъ Православнымъ Господевѣ приносить еще не могу; но да когда тогда совершенно отъ языка непреподобна законъ мой распознается, и совершенно въ сообществѣ Православнѣи церкви возмогу жити, день и ночь зѣло себѣ стужаю; и не азъ самъ точію, но и многіи иніе мужи учительніе и благоразумніе, ихъ же имена честному отцу Василевичу называюся, менши же, иже въ чину началствующимъ ни суть еще, не именовахъ. Мнѣ убо и симъ всѣмъ, иже более пятнадцать обрѣтается, чадъ ихъ и рабовъ не воспоминаючи, намъ, глаголю, иже души безсмертніе во смертныхъ сосудѣхъ тѣла носимъ, да не медлѣй помощь подастся отъ всего сердца молю. Совѣтовавши честній отче зъ честнымъ отцемъ Васи-

левичемъ, изволь согласитися зъ Ясне въ Богу Преосвященнымъ Митрополитомъ Кіевскимъ, да попечется о насъ благодати; вещь же тако устрой яко бесѣдовахъ зъ честнымъ отцемъ Василевичомъ, да души наши долго въ бѣдѣ влающеся когда тогда упокоеніе и спасеніе обрящутъ. Вѣруй мнѣ Пречестній Отче, аще правила не возбраняютъ правило церковное совершати въ дому коемъ либо, обрященіи домъ, и помощь препитанія имѣти возможно, на всякъ годъ тысяча талларей возможно имѣти на препитаніе, и въ скоромъ времени церковь многу прибѣль познаетъ; и во истину нынѣ сіе церкви исполнится, еже въ дѣяніяхъ Апостолскихъ, въ главѣ второй чтется: *Господь прилагаше спасаніицея по вся дни въ Церкви*. Не писахъ бымъ такова, аще бымъ не чаялъ имъ событія Божіею помощію; аще общество Римскимъ костеломъ имѣти восхотѣли бысмо, или совѣсть не возбраняла бы, намъ тамо со радостію еи веліею, зъ нашимъ угодіемъ воспріями бысмо; но ниже зстанъ, ниже богатства нищемъ, точію душамъ нашимъ да благо будетъ и тѣло сего да не лишится, еже есть ему ку препитанію потребно. Воспрійми убо попеченіе о насъ не медлѣй, что аще благо состоится, будетъ Богу слава, Ангеломъ и Святимъ Угодникомъ радость, діаволомъ смущеніе. И сему честному отцу Василевичу дадохъ писаніе преосвященнаго архієпископа Венгійскаго, которое въ якомъ разсужденіи въ Твоей Пречестности, радъ быхъ зъ прочими извѣстенъ быти, наипаче въ семъ, во первыхъ: аще кто кромѣ всякія бѣды спасенія своего, яко онъ пишетъ, Римскому костеловѣ соединитися можетъ; второе: аще причастіе Еухаристіи подлиннымъ видомъ не есть противное повеленію Христовому, и аще полъ видомъ хлѣба, неточію тѣла, но и крове Христовой вѣрніи причащаются. Но не хощу нынѣ писать многая; едино прошу, о сіе, изволь Ваша Превелебность отвѣтующее писмо такоже и честнаго господина отца Василевича не сѣмо въ Тѣлу, но въ Крелеви обикновеною почтою вскорѣ препо-

слати, аще точію пререченіи отвітѣ обыкновеной почтѣ предадутся, я сія безбѣдѣ воспрійму. При семъ Вашу Превелебность Господню заступленію, мене же самого побожнымъ молитвамъ, наипаче при Литургіи Святой бывающимъ, смиренно вручаю. Зъ Тилжи, февраля 10, року 1693.

*Превелебности Твоей низжайшій рабъ Іоанъ Ернестъ
Грабе, философій майстеръ и богословіи кандидатъ
въ Академіи Кролевцкой.*

Листъ третій отъ Лютерана Іоана Филиппа до пѣлагого духовного ему вѣдомого въ Кіевъ, въ той же матеріи вишеизображенной, отщепенство гаячи, православіе же ублажаючи и оного себѣ желаючи. Если же сей Іоанъ Филиппъ единъ есть, иже въ прежнихъ двохъ подписался листахъ Іоанъ Ернестъ, о томъ неизвѣстно; а же не положилъ того откуду писалъ и якого року, то знати сталося зъ помилки его. Смотричи засъ по дѣлу, то согласуется и сей третій листъ первымъ двоимъ вишписаннымъ листомъ Лютерскимъ, обаче, уважаючи рѣчи и роки во второмъ и семъ третемъ писмѣ воспоминеніе, мнитсѣ быти сей третій листъ напередъ отъ обонхъ прежнихъ писанымъ и изъ тоей стороны зъ якои и первіи писаны.

Превелебнѣйшій и многомощній Господине
въ Христѣ Отецъ Всечестнѣйшій!

Улобызателю Твое меду возлюбленія и утѣшенія преисполненное писмо, которое мнѣ принесли честній презви-

Превелебнѣйшій и многомощній Господинъ
во Христѣ Отецъ Всечестнѣйшій!

Я облобызалъ Твое преисполненное мѣду любви и утѣшенія писмо, которое мнѣ принесли честній пресвитеръ

теръ вашъ, отецъ Рафаилъ, на которое если бымъ не отписалъ, слушне зъ простатства и невдачности былъ бымъ годній стрфоватьсѣ. Побожная и хвалебная бо вѣмъ есть рѣчь (которая наименшого простатства не маєт и не припускаетъ жадной невдачности) тихъ обавлятися и шановати, въ которыхъ знаемо добромъ афекте ховаемся, и которыхъ узнаемсо, же милостиви и попеченіи ихъ крылами носимся; о чемъ если бымъ достатчєне зобралъ зъ твоихъ мнѣ содѣланныхъ добротчинностей, если не виною рѣчу, певче такою, абимъ описалъ, людскость и рдчность витягала. За вишелякую на мене любовь твою, величе вносишь мою якую вамъ предъ двома лѣтами висвѣдчалъ добротчинности, и отписуешъ Господине Всечестнѣйшій и многомощній. Але которая и якая и якъ великая оная есть, зичилъ бымъ, яко предъ тымъ, и теперъ совитшей отбѣрати оную; але поневажъ тую добротчинность для шуплости моей шупло при-

Вашъ, отецъ Рафаилъ, на которое если бы я не отвѣчалъ по грубости и неблагодарности, то подѣломъ былъ бы достоенъ наказанія; ибо богоугодное и похвальное дѣло (противное всякой грубости и недопускающее никакой неблагодарности) бояться и почитать тѣхъ, которыхъ благодѣланіями съ любовью пользуемся и которые прикрываютъ насъ крылами милости; и еслибы принялъ во вниманіе сдѣланныя только мнѣ благодѣланія, то отвѣчалъ бы тебѣ выраженіями, которыхъ требуютъ общежительность и благодарность. По любви твоей ко мнѣ ты дорого цѣнишь и мое доброе дѣло, которое я совершилъ назалъ тому два года и отвѣчаешъ мнѣ (письмомъ) Господине честнѣйшій и многомощній. Которую однакожъ (любовь), какъ бы велика она на была, я бы желалъ, какъ прежде такъ и теперъ, принимать еще большую; но пседику этимъ благодѣланіємъ, по причинѣ моего ничтожества, недостаточно воспользовался; то прошу извинить и вынѣти мнѣ за исполненіе. Сверхъ

нялемъ, рачь вибачити, и хотѣ вмѣсто учинку вомѣнати; и що зась вамъ далей, на семъ мѣспу висвѣдчати, заслуживати и завдячати мощній буду, всѣмъ желаніемъ Вашимъ аще зъ мене быти можетъ выстачати повинень. Чого азбовѣмъ отъ насъ найбарзѣй? Учитель нашъ Исусъ Христосъ витягае? Тилко абисмо взаимной любви ховалися. Що въ остатній день нагородою будетъ? Тилко милостивіе учинки. Якимъ въ животь вѣчный виійти розкажетъ? Тилко тимъ, которыхъ заслуги любви залицитимуть. Я многими розрываюся тресками зъ обохъ сторонъ, найболшая зась тая, которая дѣланіе мое трапить фрасункомъ, есть спасеніе души моеей. Не хочу чрезъ сей станъ потопленнымъ быти, въ которомъ теперь зостаю, тимъ христіанства, тимъ повинности доводомъ; герезіей жадной не кохаю, отщепенства не хвалю, що разумѣю быти правдиво мовлю, Каколической Церкви правила шаную, и що кромѣ оной училище чую, и якъ стається бачу, мерзко то мнѣ

того сколько отъ меня будетъ зависѣть на этомъ мѣстѣ оказать, сдѣлать Вамъ услуги и исполнить Ваши желанія; все это я обѣщаюсь дѣлать по мѣрѣ силъ моихъ. Ибо чего отъ насъ болѣе всего требуетъ Учитель нашъ Исусъ Христосъ? Только того, чтобы мы взаимно другъ-друга любили. Что заслужить награду въ послѣдній день? Только дѣла любви. Кому повелитъ Господь войти въ животь вѣчный? Только тѣмъ, за которыхъ будутъ предстательствовать заслуги любви. Съ обоихъ сторонъ терзаютъ меня многія заботы, но особенно забота, которая объемлетъ всѣ мои дѣла—спасеніе души моеей. Не хочу погибнуть въ томъ состояніи, въ которомъ теперь нахожусь, доказательствомъ тому служить исповѣданіе вѣры и исполненіе обязанностей; чуждаюсь всякой ереси, порицаю отступничество, что почитаю за истину, то исповѣдаю, правила церкви Каколической почитаю, и если слышу другое ученіе, если вижу что либо ей противное, то отъ того отвращаюсь. Правиламъ благо-

зостаеся. Побожности, якъ много слабость попускаетъ, повинуюся и о оную стараюсь, любовь общую и братерскую пѣтую. Але тое все вправде презъ ласку Божію полню, лечь еще о нихъ не успокоился духъ мой, коли уважаю какое есть научене збору и услуги церковной; ако пайвдичній во вмиѣ завше брмать оніе слова святѣйшого учителя Фульгенція, въ книгѣ о вѣрѣ до Святого Петра, въ главѣ 39: *яко найтвердѣй держи, и отнюдь не позволити, аже кождій еретикъ або отщепенець, во имя Отца и Сына и Святого Духа окрещеній, если Церкви Святой не будетъ причтеній, хочай наиболшіе ямужніе сотворитъ, и если за имя Христово и кровь проливать, не можетъ спастися: всякому бо человековъ, который при Каколической Церкви не содержитъ едноти, а ни крещеніе, а ни милостини, хочъ якъ щедробливій, а ни смерть, за имя Христова понесенная, помочи не можетъ до збавенія, якъ долю въ оной еретичкой або отщепен-*

честіа, сколько позволяеть человѣческая слабость, повинуюсь и исполнить ихъ стараюсь, любовь общую и братскую питаю. Все это милостію Божіе по истинѣ исполняю, но духъ мой не совершенно успокоивается, когда принимаю во уваженіе ученіе собора и учителей церкви, особенно тревожатъ меня слова святѣйшого учителя Фульгенція, въ книгѣ о вѣрѣ къ Св. Петру, въ главѣ 39-й: *«твердо держись и отнюдь не сомнѣвайся въ томъ, что каждый еретикъ или отступникъ, крещенный во имя Отца и Сына и Святаго Духа, если не будетъ причтенъ къ Св. Церкви, хотя бы творилъ большія милостыни и хотя бы за имя Христа и крови проливалъ, не можетъ спастись: потому что какому человеку, непринадлежащему къ единству Каколической Церкви, ни крещеніе, ни милостыня, хотя бы самая щедрая, ни смерть, понесенная во имя Христа, не можетъ помочь въ дѣлѣ спасенія, доколѣ оный будетъ оставаться въ ереси или отступнической злобѣ, которая*

ской злобѣ твоя будетъ, котораго до смерти провадитъ. Боюсь вѣще, же бимъ съ теми, которіе затоплене мають терпѣти, въ погружене тое-жъ не прійшолъ, поневажъ въ тоей же съ ними купно лодѣ ѣзжу. Не вѣдаю, если мнѣ доволними будутъ милость моя и желаніе до того, абимъ въ каоличествѣ хвалѣхся себѣ спасеніе обѣщавалъ. Станъ теперешній если отмѣнити хошу, и способъ и терпѣніе до такой отмѣни отъ мене удаляются, такъ утѣшаюся, такъ воздыхаю и такъ болѣзную, ищезати сотворилъ еси яко паучину душу мою. *Услыши моленіе мое Господи и прошеніе мое услыши, воспрійми слезы мои, не умолчи, яко пришлецъ азъ есмь у Тебе и странецъ; со слабыми да почию, дондеже не отійду и къ тому не буду, и рѣхъ кто ми дастъ крыль яко голубы, и полечу и почию!* Ты еси для мене, що утѣшенія Божого умолиши можешь, Отче Всечестивѣйшій и велице могущій для благодати, якою изыщѣши у Бога, яко іерей

ведеть къ вѣчной смерти.» Весьма боюсь, чтобы вмѣстѣ съ тѣми, которымъ угрожаетъ потопленіе, не погрузился бы и я, ибо я плыву въ одной съ ними лодѣ. Не знаю достаточно ли мнѣ будетъ моего желанія и любви для того, чтобы хвалѣсь православіемъ въ каоличествѣ достигнуть спасенія. Если хочу переимѣнить теперешнее мое состояніе, и способъ и срокъ къ такой переимѣни удаляются отъ меня, и я такъ страшусь, такъ воздыхаю, такъ соболѣзную, что душа моя сотворена подобно паучинѣ. *Услыши Господи услыши моленіе мое и просьбу мою, прійми слезы мои, не умолчи, яко пришлецъ азъ есмь у тебе и странецъ; со слабыми да почию, дондеже не отійду и къ тому не буду, и рѣхъ кто ми дастъ крыль яко голубы, и полечу, и почию.* Ты можешь испросить для меня утѣшенія у Бога, Отче Всечестивѣйшій и сильный благодатию, кою изобилуешь у Бога, какъ іерей испроси: *да не дастъ Богъ во вѣки праведнику видѣти истлѣніе.* Надѣюсь что отъ письма,

испроси, не дастъ Богъ во вѣки праведнику видѣти истлѣніе. Надѣюсь того же изъ письма, какое намъ обѣщуетъ прислати, котораго вселюбезнымъ возжелѣю сердцемъ, оному сердцу успокоеніе одержати сподоблюся. Дай то Боже, абимъ коли радостенъ тое глаголати могли: *расторзи еси Господи уши мои, Тебѣ пожру жертву хвалы, и имя Господне призову, обити мои воздамъ предъ людьми Его, во дверехъ дому Господня посреди тебе Иерусалиме!* Да сохранитъ тя, Всечестивѣйшій и многомогущій Господи Отче, Богъ въ Своей Церкви и святой обители твоей премногіе еще лѣта цѣла, здрава и благоподвижно силна; да услышитъ моленія твои, и желанія твои да исполнитъ! и яко уже просилъ за собою у Бога о ходатайствіи, а въ остатку доволнѣи тебѣ единому возблагодѣть честный отецъ Рафаилъ, которому сполне съ товаришомъ его и подорожными нехай будетъ щасливый путь отиждяющему до вашего монастыря душевно желаю; о чемъ тебѣ послала здорово совѣтовати хотѣй. И да здрав-

которое ты обѣщашъ къ намъ прислати, и котораго я желаю всею сердцемъ, сподоблюся найти успокоеніе для моего сердца. Дай Богъ, чтобы я могъ радостно сказать: *Ты Господи расторгъ уши мои, Тебѣ пожру жертву хвалы, и имя Господне призову, обити мои воздамъ предъ людьми Его, во дверехъ дому Господня посреди тебе Иерусалиме!* О всечестивѣйшій и многомогущій Владыко, да сохранитъ Тебя Господь въ Своей Церкви и въ святой твоей обители цѣлымъ, здравымъ и благоподвижносильнымъ на многія лѣта; да услышитъ молибы твои и да исполнитъ желанія твои! Прежде я уже просилъ о ходатайствіи за меня предъ Господомъ, а объ остальномъ подробнѣе передасть тебѣ одному честный отецъ Рафаилъ, которому, вмѣстѣ съ товарищами и попутчиками возвращающемуся въ вашъ монастырь, душевно желаю счастливаго пути. Желая благого совѣта пишу сіе. И да здравствуетъ

ствуешь Отческая Твоя Всечестность!

Пайнокорильшій любитель Іоаннъ Филиппъ учитель святой богословіи.

Твоя Отческая Всечестность!

Пайнокорильшій любитель Іоаннъ Филиппъ, учитель святого богословія.

Того-жъ року въ мѣсяцѣ апрѣлѣ Святѣйшій Калинникъ, патріархъ Вселенскій Константинопольскій, прислалъ на Москву соборную свою грамоту (а зъ Москвы она прислана въ Малую Росію), выражаючи въ оной объявленіе о чтирехъ патріархахъ Вселенскихъ и пятомъ Московскомъ, кромѣ которыхъ пятохъ патріархъ нѣтъ нишихъ жаднихъ въ подсолнечной патріарховъ; а что Ахридонскій, Кипрской, Грузинской и Еникейскій архіепископы называются въ странахъ Рускихъ патріархами, то увѣщаеетъ, аби никто ихъ патріархами не розумѣлъ, и ихъ именованія патріаршого въ писаніяхъ ихъ не пріймывалъ, а ни до нихъ отъ себе не писалъ, именуя ихъ патріархами; аще жеби хто противъ того увѣщанія дерзалъ упорно патріархами вишмененихъ архіепископовъ нарицати, тихъ онъ Святѣйшій Калинникъ (аще не исправится и не престануть упору своего) предасть анаемѣ, тою-жъ соборною грамотою своею, вѣрно переведеною зъ писма Елліно-Греческаго, якая отъ слова до слова такъ имѣетъ ся:

Калинникъ Божією милостію архіепископъ Константинопольскій, Нового Рима и Вселенскій патріархъ.

Не требуетъ сильныхъ словъ вещь, яже сильная отъ себе, и едва не гласъ испущаетъ, и своего естества всеконечне учинить объявленіе; сего ради и о предложенномъ

прошеніи семъ, лишнее бы много было глаголати, зане явное пребываетъ сіе предложеніе. Вопросиша бо пѣкіе: коликіе суть престолы патріаршескіе въ пречесномъ архіерейскомъ чину, во свято каволической и апостолской Церкви, и коликы суть сіюща свойственная и имяются патріархи, и честию патріаршескою вкупѣ иманованія воспріали? Тѣмъ убо вкратцѣ отвѣщаеи: подобаетъ вѣдати, яко ископи четири патріархи и быше и мяновашеся: Константинопольскій, Александрійскій, Антиохійскій и Святаго града Іерусалима, святѣйшихъ патріаршескихъ апостолскихъ престоловъ, яко же отъ святыхъ правилъ святыхъ и вселенскихъ соборовъ и Божественныхъ правилъ и царскихъ указовъ, явно о семъ и истинно извѣщающихъ, твердо научаемся, и отъ преданія древняго, которое всегда дѣйствуетъ въ каволической святой Церкви Христове; а къ симъ въ послѣдніе времена и пятой патріархъ поставленъ соборнымъ и правильнымъ позволеніемъ—Московскій; которіе даже и до нынѣ Богу правяще и совершающе патріархи истинніе, и имяются и познаются и прославляются по всей вселенній, и во священныхъ скрижаляхъ явно едини оупе воспоминаются. А кромѣ тѣхъ пяти патріарховъ ниже есть, ниже именуется кто, а самовластныхъ архіепископовъ, которіе суть: Ахридонскій и Кипрскій и Грузинскій и Еникейскій, въ розніе времена и причинъ ради нѣкоторыхъ возведе ни суть, овогда отъ хотѣнія царей, а овогда разсмотреніемъ соборнымъ, и просто архіепископовъ ихъ сотвориша и мяноваше, и сіе токмо имѣють имя и тако пишутся, сирѣчь архіепископы; а патріаршескаго иманованія чужды-весма пребываютъ и непричастни, и ниже въ скрижаляхъ имѣють мѣсто синодическихъ, ниже сочитаются во изчисленіе патріарховъ. Сего ради аще кто изъ нихъ прелаша себя и тщеславнымъ мнѣніемъ начнетъ когда, или отъ своей силы, или отъ иной нѣкоей причинъ, писаной или неписаной (не крѣпкіе бо весма, яже не позволено

и въ правилахъ не писанно отъ вселенскихъ соборовъ) выислити ложно именованіе патріаршеское, кромѣ лежащихъ предѣлъ и правилъ и законовъ, и себе патріархомъ именовати кромѣ чести и чина, безстыдно и безсрамно, всеу возгордѣвавшись и ложнымъ выисленнымъ именованіемъ, которое поистинѣ не крѣпко, но заблужденного и смущенного помисла и глупости есть познаваніе; всеконечно таковой, яко же виѣ предѣлъ падалъ, и ко обновленію дерзая, и прѣвія и брань воздвигая и весьма беззаконствуя, церковными епитиміями осужденъ есть и пристойнаго церковнаго и соборнаго наказанія убѣжаты не можетъ: въ немъ же бо всякій званъ, въ томъ же и пребывать долженъ, и не предложить предѣлы вѣчныя, яко положиша отцы его; идѣже бо суть законоположеніе и определеніе дѣла напечатаніе, общими и явными законоположеніями отцовскими и соборными, со извѣстнымъ изслѣзаніемъ правилами, не можетъ никто иной, кромѣ печатанія рещи, или писати или нещевати гнилымъ нещеваніемъ. Симъ сие бывшимъ пишемъ и повелѣваемъ соборно, дабы кто изъ всѣхъ дерзати когда будетъ патріарха кого вышепереченныхъ архіепископовъ и написать оного патріарха или отъ него писаное приняты, и воспріймати такое ложное именованіе и соизволити къ беззаконію, таковой яко преслушникъ церковнаго велѣнія и преступникъ Божественныхъ правилъ и древле рожденія церковнаго чина и состоянія, смущая и помѣшая и причина соблазна пребывавъ, да будетъ проклятъ отъ Господа Бога Вседержителя и отлученъ и не прощенъ и не рѣшенъ по смерти; камень и желѣзо рещитца, а онъ никакоже, и часть его ео Іудею, и повиненъ отеческому и соборному проклятію! Сего ради въ объявленіе и ясное сіе извѣщеніе и показаніе отпущена сія наша соборная грамота, лѣта 1693. Внизу приписанно патріаршескою рукою: мѣсяца апрѣля индиктіона 1.

Да у тои же грамоти приписали митрополити: Никомидійскій Пароеній, Халкидонскій Григорій, Иконійскій Пароеній, Фессалонійскій Мелетій, Сербскій Пимонъ Гобинъ.

Проедшаго еще року Сааддѣтъ Ксерей Ханъ Крымскій знатно по указу Порты Оттоманской, що лѣта послѣ Вѣденской войны отъ войскъ Цесарскихъ побѣждаемой и ущербляемой и отъ войскъ Російскихъ наступства на себе боявшійся, прислалъ на Москву посланца своего Магметъ Акгу, желаючи чрезъ него съ царствомъ Російскимъ, Портою Оттоманскою и панствомъ Крымскимъ мира; по якому ханскому одозву Магметъ Акга удержанъ на Москвѣ, а зъ Москвы посланъ въ Крымъ за тѣмъ же мирнымъ дѣломъ поддѣчій Василій Айтемировъ, а съ нимъ и отъ Гетмана посланъ значній товарищъ войсковій Василій Веленскій зъ полку Гадяцкаго; лечъ иже по зействію зъ ханства Сааддѣтъ Ксерей застали въ Крыму новаго Хана Сафу Герѣя, тѣди по указу его ханскомъ чрезъ немалое время zostали въ Крыму удержани. Тотъ Ханъ Сафа Герѣй, любо вѣдалъ намѣреніе къ покою зъ Росією антессора своего Сааддѣтъ Ксерѣя Хана, однако-жъ по злобѣ своей къ христіаномъ прислалъ двокротне подъ Малуя Росію войною Орды свои, перво Бѣлогородскіе, потомъ Крымскіе. Кгда зась по немъ Сафа Герей насталь въ Крымъ Ханъ третій Салимъ Герей, тогда Великіе Государи наши повелѣли Гетману Мазепѣ послати нарочнаго посланца въ Крымъ зъ грамотою своею монаршою до Айтемирова писанную, яко тамъ мѣлъ справоватися въ дѣлѣ ему порученномъ, и повелѣли тогда Гетману особно писати отъ себе до Вейсѣра Ханскаго; бо и тотъ Салимъ Герей Ханъ новій, помененныхъ посланцовъ государскихъ въ Крыму задержавши, прислалъ войною подъ Малуя Росію Калгу Солтана зъ Ордами и Петрикомъ, яко и вишней о томъ рѣхомъ. Гетманъ тѣди по такомъ указу монаршомъ, любо до Вейсѣра Ханскаго наготоваль былъ писмо свое, выражаючи въ немъ обширне неслушныя ординскіе зъ Султанами и Петрикомъ подъ Малуя Росію килкокротныя приходы и сромотныя назадъ отходы; а желаючи при томъ его Вейсѣра о предложенію Хану, абы Петриковѣхъ жадныхъ

совѣтовъ не слухалъ и овшемъ абы яко змѣнника и здрайцу
 выдавъ его зъ Крыму до Гетмана, также и посланцовъ
 помененныхъ Айтемирова и Велецкого, абы отпустилъ на
 Русь, и для покою чрезъ прошлаго Сааддета Кгерей Хана
 желаемого, абы и настоящій Ханъ Салимъ Кгерей прислалъ
 къ Москвѣ знатного посла своего, который то покой яко
 въ Пресвѣтѣйшихъ Монарховъ Російскихъ не будетъ от-
 мовленъ, такъ и пожиточенъ будетъ ему Хану зо пѣмъ
 Юртомъ Крымскимъ. О чомъ писалъ Гетманъ по указу
 монаршомъ и до Айтемирова выразную информацию, якъ би
 наислушнѣе у порученномъ себѣ интересѣ могъ поступити
 и справитися. Еднакъ а ни посланца, а ни писемъ тихъ онъ
 Гетманъ для причинъ слушныхъ въ Крымъ непосилаючи,
 писалъ первѣе о всемъ томъ чрезъ нарочного гонца до Ве-
 ликихъ Государей зъ Батурина, мая 23, такуюю грамоту:
 «Указали Вы, Великіе Государи, Ваше Царское Пре-
 свѣтлое Величество, мнѣ своему подданому послати свою
 монаршую грамоту въ Крымъ чрезъ умисльного посланого до
 рукъ гонца Вашего Монаршого поддачого Василия Айтемирова,
 и чтобы я Гетманъ чрезъ того-жъ послящика моего одозвался
 о Вашихъ Великихъ Государей дѣлахъ до Ханова ближнего
 человѣка, то есть Вейзѣра ханского, примѣляся до Вашего
 Царского Пресвѣтлого Величества грамоти къ Василию Айте-
 мирову писанной, зъ какой по превелицей Ватой Монаршей
 Милости присланъ ко мнѣ списокъ. Я теди по тому Вашомъ
 Царского Пресвѣтлого Величества преможному указу напѣ-
 рилъ былъ послаты о томъ дѣле въ Крымъ бывалого чело-
 вѣка, но за поворотомъ моимъ зъ Глухова въ Батурино
 нинѣ, мая 23 числа, приведенъ ко мнѣ языкъ Татарскій, симъ
 времемъ подѣ Перекопомъ взятій, который сказуетъ, же
 Ханъ Крымскій вѣйшолъ зъ Крыму и сталъ за Перекопомъ,
 уже тому двѣ недѣли совершилося; где совокупивши Орды
 свои маеть мѣти о томъ обраду: чи самому ему ити на
 войну Нѣмецкую, чи Солтана якого послати зъ Ордами;

а тая на войну Нѣмецкую чи самого его Хана, чи Солтана
 якого виправа маеть учинитися зъ Ордами по бѣсурман-
 скомъ байрамѣ, который въ нинѣшнихъ числахъ отправова-
 тися у нихъ маеть. Яко теди въ тойже премощной грамотѣ,
 ко мнѣ писанной, Вашего Царского Пресвѣтлого Величества
 именній Монаршій таковой указъ, чтобы Василій Айтемировъ
 о Вашихъ Царского Пресвѣтлого Величества дѣлахъ ни зъ
 кимъ инимъ не говорилъ, тилко зъ самимъ ближнимъ хан-
 скимъ человѣкомъ, и я Гетманъ же бытъ писалъ листъ
 свой до того-жъ ближнего человѣка, такъ теперь когда
 Ханъ Крымскій на войну Нѣмецкую заозметъ свою дорогу,
 при которомъ певне и ближній его человѣкъ найдоватися
 муситъ, я зъ послякою тоею Вашего Царского Пресвѣтлого
 Величества въ Крымъ къ Василию Айтемирову грамоти и
 моего къ ближнему хановому человѣку листа удержалемъ.
 Бо еслиби мой послящикъ сюю Вашего Царского Пресвѣт-
 лого Величества грамоту въ Крымъ донесъ безъ бытности
 Хана и ближнего ханского человѣка, то не могъ бы Ва-
 силій Айтемировъ, безъ поважного Вашего Монаршого указа,
 угадати зъ кимъ о тихъ Вашихъ Монаршихъ дѣлахъ гово-
 рити; прето на тое поновленного надобно скоро Вашего
 Царского Пресвѣтлого Величества Монаршого указа, для
 которого я умисльного гонца моего до Васъ Великихъ Го-
 сударей скоримъ поспѣшеніемъ днемъ и ночью посилаю, и
 прошу покорствено, жеби вскорѣ онъ гонецъ зъ милости-
 вимъ повелительнымъ Вашимъ Монаршимъ о томъ указомъ
 былъ ко мнѣ отпущенъ а я тимъ часомъ провѣдовати буду,
 если онъ Ханъ на войну Нѣмецкую поидетъ, или, Солтана
 якого зъ Ордами вяславши, самъ назадъ въ Крымъ возвратится.
 И тое покорне Вамъ Великимъ Государемъ доношу, же отъ
 Казимирского Аюки присланно Хану на помощь килко сотъ
 человѣка Калмыковъ бойныхъ людей, и многіе конніе стада
 пригнано въ Крымъ на продажу, о чомъ козаки промисловіе
 (грохъ Калмычиновъ въ языкахъ изъяви и килко сотъ коней

выгонных отгромивши) дали мнѣ вѣдомость, которыхъ-то козаковъ зъ тими камицкими языками на сихъ я часехъ себѣ сподѣваюся. И если-жъ Ханъ Крымскій поидетъ самъ зъ Ордами на войну Нѣмецкую, то мнѣ Гетману зъ листомъ, отъ мене къ ближнему его Ханову челоуѣку писанимъ, чи за нимъ Ханомъ въ тропи въ Бѣлогородчину посилика своего послати, чили въ Крымъ оного виправити, и велѣти той листъ отдати тому каймакану, якій будетъ на мѣстну его Ханскомъ, о тое прошу покорне скорого милостивого себѣ Вашего Монаршего указу; а якій листъ я до ближнего Ханова челоуѣка наготовилъ, того списокъ для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ посылаю. Изволите Вы, Великіе Государи, повелѣти тотъ списокъ предъ собою вичитати и если оній, такъ якъ есть написанъ, можется послати, то о томъ да будетъ Ваше Монаршее изображено мнѣ повеленіе, а если якое слово вложилося ненадобное, то тое да будетъ по Вашомъ Великому Государу указу почернено и поправлено.»

Зъ Батурина, маа 23, року 1693.

Того-жъ року Іо Константи́нъ Дука, зоставши на мѣстну отческомъ Господаремъ Волоскимъ, а желаючи Гетмана Мазепи ку себѣ о непремѣнную сосѣдскую пріязнь, и жеби купцѣ Малоросійскіе и Греческіе зъ Нѣжина незаборонно и безъ вонтипливости жадной въ землю Волоскую приходили, іюня 6 писалъ до Гетмана такіи листъ свой:

Ясневозмоу моему Мосцѣ Пану и пріятелю въ Его Милости Пану Стефановичу Мазепѣ, Гетманови войскъ Запорожскихъ Ихъ Царскихъ Величествъ, здорови доброго и щасливого повоженія отъ Господа Бога Вседержителя Вашей Мосцѣ пріятельско желаю!

Допровадивши насъ Всемогущій Богъ зъ милосердія Своего до честного сабду покойного отца нашего, до столицы

Молдавской, даючи намъ трафунокъ сей, же бысмыя Вашей Мосцѣ пріятельскимъ повиновацтвомъ ознакомили, уважаючи и тіе и которіи би учинили пожитокъ земли нашої, которая достигла до великой неидзи чрезъ топтання войсковъ отъ такъ многого часа, маемо надежду на Бога, же презащного щастія пресвѣтлого царства, которого есмо подъ владзюю, его же ослудетъ всѣ незгоди до пожаданого покою, симъ же способомъ прошемо Вашей Мосцѣ рачте, жеби сея отворила дорога купцемъ зъ сторони Вашецѣной къ намъ для нашої и Вашецѣной користи; вѣдаемъ же могли быти и уражени иѣякіи купцѣ нѣкоторими кривдами за панованя небожчика Константина Кантимири Господара, але ми зъ великою обѣтницею обѣщаемся, же не будутъ мѣти жадной кривди, але еще зъ установленного мита готови есмо уменьшити, уважаючи и дорогу Ихъ Милостемъ издалека изъ боязню до сторони нашихъ. Велце упрашаемъ Вашей Мосцѣ, жеби отворена была дорога къ нашимъ сторонамъ; а ми за досвѣдченую ласку и пріязнь къ намъ и добротливість, повини зостаемъ въ жизни нашої указатися дякованемъ Вашей Мосцѣ и служити радъ. Писанъ въ Ясехъ, року 1693 мѣсяца іюня.

Вельможности Вашей Мосци Пана звчливый сосѣдъ, пріятель и до услугъ готовый,

Іо Константи́нъ Дука, Воевода и Господаръ земель Молдавскихъ.

А того-жъ часу онъ Господаръ, также Гетманъ Волоскій и Сардаръ о томъ же купеческомъ зъ Малой Росіи въ землю Волоскую пріездѣ писали и до Палѣя листи свои, которіи Палѣй прислалъ до Гетмана. По якомъ ихъ желанія позволено отчасти отъ Гетмана всякимъ купцамъ зъ Малой Росіи за промислами своими ездити въ землю Волоскую. Зъ писмами засъ тими господарскими, до Гетмана и

Палѣя писаними, прибылъ въ Батуринъ посланецъ Палѣевъ; потомъ прибылъ толмачъ Степиковъ съ невольниками Рускими для освобожденія за нихъ Татаръ, даними отъ Татаръ. О чемъ всемъ Гетманъ до Великихъ Государей своихъ, августа 5, пишучи грамоту, доложилъ въ ней и о Кірекахъ, чрезъ Запорожцовъ разграбленныхъ, и о противномъ и до-садительномъ на предложеніе гетманское отвѣтъ Запорожскомъ, также и о удержаніи въ Сѣви посланца гетманского въ Крымъ до Айтемпинова выправленного. Грамота zaś тая, до Великихъ Государей отъ Гетмана писаная, такая есть:

«Покорне Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, доношу, же іюля 25 дня прислалъ до мене Семень Палѣй одного полчанина именемъ Василя, и писалъ листъ свой доносячи, же прислалъ онъ его Василя въ Волоскую землю для отпроваженія Марка Мулянина, которій у мене Гетмана сія свѣжо прошлой весни былъ отъ владѣтеля Мулянского присланныкомъ, о чемъ я Вамъ Великимъ Государемъ доносилъ, а зъ нимъ пререченнымъ Василемъ прислалъ онъ Семень человека Волоского, которого прислано къ нему Семену зъ писмами: однимъ отъ владѣтеля Волоского Константина Дуки, а двома отъ Гетмана и Сардара тоей землѣ писаними; чрезъ которого человека и до мене Гетмана онъ владѣтель пише, ознаймуючи ко мнѣ о прибытіи своемъ на владѣтельство Волоское и просячи, аби кущамъ Греческимъ зъ Малоросійского края отворецъ былъ путь по давнихъ обычаяхъ на Волоскую землю; и словесно они, якъ Семеновъ Палѣевъ полчанинъ такъ и Волоскій человекъ, передо мною говорили, что Ханъ Крымскій въ великихъ потугахъ Орду пошолъ въ Венгерскую землю, въ первыхъ днѣхъ поста Святыхъ Апостолъ; туда-жъ пошлы и три Паша зъ Турецкимъ войскомъ, якіе были наготованы подъ городокъ Волоскій Сороку, где Лядскіе осадниі люди обрѣтаются. А послѣ отходу ханского онъ Константинъ Дука пріѣхалъ въ Яси

на владѣтельство Волоское, и еще предъ его въ Яси прибытемъ вишіи тоей землѣ болре учинили приговоръ зъ Полскими людьми, въ Сачавѣ и Сорокѣ мѣстахъ Волоскихъ мешкающими, аби межи ними зъ обохъ сторонъ втарчки войны, до сконченія сеголѣтней межи Турками и Нѣмцами войны, не были отправованы; по якому приговору, будто якъ Волоскіе люди до тихъ городовъ Сачави и Сороки, такъ и Полскіе городовъ оныхъ до Яси столичного города Волоского ездить и торговіи дѣла свободно безъ перепони отправуютъ; а за прибытемъ его владѣтеля на владѣтское мѣсце, будто тежъ болре и въ Сороку до коменданта Полского посылали, аби отъ него тіежъ гонитви войны, якіе бывали на села Волоскіе, были удержаны, а изъ Волоской стороны по Сороку жадныхъ подбѣговъ военныхъ до того-жъ сконченія межи Турками и Нѣмцами сеголѣтней войны чинити не мають; якое тихъ военныхъ втарчокъ удержаніе будто комендантъ Сорокскій учинити обѣщался. Того владѣтеля Волоского самого и людей тоей землѣ на войну противъ Нѣмцомъ не тягнено; едно же ново наехалъ на владѣтельство и не осматрѣлся еще на своемъ мѣстѣ, а другое, же въ близкомъ соседствѣ маеть сторону Полскую, отъ которой всегда наступства военного сподѣвается, а третое и для того, же будучи безженій имѣеть себѣ справовати бракъ, поймаючи въ супружество дочеръ владѣтеля Мулянского, а сестру свою отдати имѣеть за Гетмана землѣ Волоской; о чемъ всемъ также и о видныхъ поведеніяхъ словесное тихъ Семенова полчанина и человека Волоского донесеніе, особно и обширне вѣдѣемъ записати. А потомъ, августа 2 дня, онъ же Семень Палѣй прислалъ ко мнѣ зъ писмомъ своимъ и зъ писмами отъ Степика Ягорлицкого, до его Палѣя писаними, толмача своего, которого онъ прислалъ о свободе невольниковъ въ Буджацкую землю; а зъ нимъ толмачемъ Палѣевымъ прибылъ ко мнѣ въ Батуринъ толмачъ Степика Ягорлицкого, именемъ Степанъ, и подавъ писмо отъ Степика

ко мнѣ писаное, имѣючи при себѣ пять человѣка, а при немъ одинъ Татаринъ, имѣючи одного человѣка, также и полку Семена Палѣя козакъ Иванъ Кривченко, имѣючи двоихъ человѣка полоняниковъ Великоросійскихъ людей, за которыхъ людей голова за голову хотять взять розмѣною Татаръ, однихъ въ Сѣвску, а другихъ въ Батуринѣ въ вѣзено будучихъ. И я Гетманъ тихъ, толмача Степикова и зъ нимъ будучаго Татарина и козака полку Палѣева зъ полоняниками отпустилъ до Сѣвска, и писалемъ о томъ до околичного воеводи Сѣвскаго князя Феодора Юріевича, предлагаячи, чтобы онъ тихъ полоняниковъ отпустилъ къ Москвѣ для того, жеби бесурмане невольники, на Москвѣ будучи, не проносили чрезъ нихъ о себѣ вѣдомости; ибо симъ недавнимъ временемъ чрезъ оного толмача на Москвѣ будучаго оніи Татаринъ (которого такъ рокъ я Гетманъ отъ Калги Солтана, въ приходе его поганскимъ зъ проклятымъ Петрикомъ подъ Малоросійскіе города до полковъ рейменту моего зъ прелестнымъ писмомъ присланъ, одослалъ на Москву) писалъ до Магмета Турчина въ Батуринѣ въ неволѣ будучаго, чтобы онъ Турчинъ занеслъ отъ него ко мнѣ Гетману челоубитную, же бымъ я Гетманъ постарался виняти его зъ неволѣ для того, же будто онъ не на военномъ дѣлѣ взятъ, но присланъ человѣкъ, якого будто во всѣхъ народахъ не невольтъ. Якое писмо оніи Татаринъ на Москвѣ, чи тайнымъ способомъ писалъ, чи явнымъ, того не могу я вѣдати; еслиби тѣди и сіи, толмачъ преречоній зъ товарищи, побывали на Москвѣ, то и чрезъ нихъ бы вишіи невольники тамъ будучи, маючи свои на тое способы, могли бъ о себѣ до кого писати albo наказовати. А якіе вѣдомости оніе толмачи Степиковъ и Семеновъ въ роспросѣ о поведеніяхъ Буджапкой и Бѣлогородской землѣ намъ сказали, тіи я Гетманъ велѣлъ записати, и якъ записани оніи такъ и зъ своими вишереченными ко мнѣ писанными писмами посылаю при семъ моемъ листѣ въ приказъ Малія Росіи, для вѣдома Вамъ

Великимъ Государемъ, а если на тихъ полоняниковъ преречонихъ доведется давати Татаръ розмѣною, то килко ихъ и въ Сѣвску и въ Батуринѣ на тое наименовано, прошу о томъ милостивого Вашего Пресвѣтлаго Величества указу. Тутъ же покорне Вамъ Великимъ Государемъ доношу, же предъ симъ одни купци Греческіи зъ Нѣжина на Запороже въ Турецкую землю путь свой имѣючи, и тамъ чрезъ нѣкоторыхъ своивольныхъ Запорожцовъ розбитыи и зо всего своего имѣнія ограбленіи, суплѣковали до мене Гетмана, плачливо просячи, абымъ за ними писалъ до Атамана Кошового и всего Низоваго войска, укладающіеся, чтобы ихъ пограбленія, имѣнія и товари были зискани и имъ отданы, и я потому ихъ купцовъ Греческихъ прошенію, писалъ листъ мой и послалъ зъ нимъ умисного козака Батуринскаго на Запороже; противъ чего оніи, Атаманъ Кошовій и все Низовое войско, ко мнѣ отписали, же тихъ пограбленыхъ купецкихъ товаровъ зискати имъ невозможно. А притомъ чрезъ того-жъ козака моего писали оніи Запорожцы особно писмо свое вельми неважливое и досадное, съ похвалками къ сматенію стягивающимся; зъ которыми писмами любо тотъ козакъ Батуринскій на дорогѣ попалъ быть въ неволю бѣсурманскую, еднакъ помощію Божією зъ тои неволѣ воленъ оставши, принеслъ оніи писма ко мнѣ Гетману, и я ихъ питаючи удивилемся ихъ безумію; якого ихъ безумства я не укриваючи посылаю тіи ихъ обидѣ писма въ приказъ Малія Росіи, для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ. А згода яко не могу въ тое потрафити, якъ ихъ Запорожцовъ бусловныхъ въ такихъ поступкахъ и самовольныхъ прерѣканіяхъ и зломислныхъ намѣреніяхъ укротити, такъ прошу покорне на тое милостивого Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества указу. А надто являється отъ нихъ Запорожцовъ свѣрѣпая злоба и преслушаніе Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества Монаршого указу, же оніи посланщика моего Петра толмача, зъ грамотами Взышими Монаршими и зъ писмомъ 5.

мами моими въ Кримъ къ Василю Айтемирову посланого, въ Сѣчи задержали, и не хотять его пропускати въ надлежащую дорогу, винаходячи себѣ къ тому нѣкоторія глупіи причини; а я до нихъ писалъ жадаючи и указомъ Вашимъ Монаршимъ упоминаючи, абы того толмача безъ задержанія пропускали, разсуждаючи тое, же онъ посланъ для Вашихъ государственныхъ дѣлъ. По якомъ толмача оного задержанію любо еще до мене Гетмана они Запорожци не писали, однакъ прислали о томъ писмо свое въ Переволочную до слуги моего Ивана Рутковского, якое я тутъ же зъ писмами Рутковского посилаю въ приказъ Малія Росіи; въ якихъ писмахъ Рутковского и тое доложено, же зъ допущенія Божого, чи чрезъ людей тамъ будущихъ, чи чрезъ злого якого челоуѣка замочокъ въ Орлѣ городку вигорѣлъ. Отъ тихъ теди злоначиваемихъ и свершпихъ Запорожскихъ упорствахъ и повторе покорствено прошу милостивого Вашего Монаршого указа, якъ мнѣ противъ нихъ поступати.»

Писано августа 5, року 1693.

Потомъ августа 15 Святѣйшій Адрианъ Патріархъ Московскій, желаючи свободы людемъ Великоросійскимъ двомъ челоуѣкомъ, въ неволѣ Кримской застающимъ, писалъ о высвобоженію ихъ до Гетмана Мазепи причину свою сипевую грамоту:

Адрианъ милостію Божією Архіепископъ Московскій и всея Росіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ Патріархъ, Возлюбленому въ Господѣ Нашей Мѣрности сину, Царского Пресвѣтлого Величества войска Запорожского обоихъ странъ Днепра Гетману Іоанну Стефановичу Мазепѣ архиепископское благословеніе!

Егда кто кому благодареніе въ ползѣ помощи содѣваетъ, тогда умножается слава Всеблагому Богу изъ пріятія любви,

яко же кто кому можаше оную сотворити. И сіе увѣщаетъ явлено Богопроповѣдникъ Св. Апостолъ Павелъ: *сице будите (рече) промишляюще добрая предъ естми челоуѣки, сіе есть добро творити челоуѣкомъ; во отверженіе же людемъ путь къ содѣлованію люшою, глаголетъ: тщаніемъ будите нелицемив, духомъ юрляще, Господу работающе, и повелѣваетъ во исполненіе закона Христова, другъ друга тлѣти носити. И твоя любовь въ таковое содѣлованіе по премногу ради и тебѣ любви Божіи тишиися; на что Господь Богъ день дне во всякомъ времени и часѣ тебѣ да поспѣшитъ, желаемъ любви твоей многолѣтно здравствовать и спѣваться во всякомъ, благоугожденіи Господу Богу и полученіи здѣ благоденственного и мирного пребыванія, и къ наслѣдію присносущныхъ въ пресвѣтлхъ небесѣхъ радостей. При семъ же извѣщеніи наше тебѣ предлагаемъ, да во ползѣ своей и ближняго поттишиися въ содѣлованіе, исполняя законъ Господень ношеніемъ промисла и тамо пощенія удобного твоего. Прешедшаго убо 7166 лѣта, полка Царского Пресвѣтлого Величества Государей нашихъ, благочестивыхъ Царей, съ бояриномъ и воеводою Василюемъ Борисовичемъ Шереметевомъ, въ салдацкомъ строѣ, жители града Ваги отъ поморія, изъ уѣзда Кокшенскія четверти, Кулуйскія волости, дѣти боярскіи Прокопій да Харитонъ Миянини дѣти Шишигвини взяти тогда Кримскими Татари въ плѣнъ, и отъ того времени до нинѣ въ предѣлахъ Кримскихъ бѣднія мучася въ неволѣ живутъ напраснѣ. Есть же вѣдомость здѣ знаемымъ и свойственнымъ людемъ о тѣхъ плѣнникахъ, что они Прокопій да Харитонъ живи суть и требуютъ себѣ помощи, поне и на старость отраду и свободу бы получили, ждуще долготерпѣнія и благоутробія Христа Господа Бога, зане милостивъ и щедръ Господь. Сего ради любовь твоя, тщаніе и усердіе благоволіи о освобожденіи ихъ сотворити: ради любви Іисусъ Христовой, исполненія же заповѣди Господня и нашего архиепископского*

прошенія изволь зъ писмомъ твоимъ послати кого въ Запороги къ Кошовому Атаману, чтобы тамо хто отъ охочихъ людей какому возможно, пошелъ въ Крымъ за Перекопъ, тѣя два челоуѣка пѣнненія, гдѣ живутъ, зискали и взяли на окупъ, аще живи суть оци, и аще дѣшшася жизни сея они совершенно возвѣстили би. А окупленія за тѣя пѣнники заплачются тотчасъ, и труждающимся въ такомъ солѣваніи хожденія тамо отъѣздъ должная мзда дана имать быти. Тѣмъ же и паки Мѣрность наша въ снцвое труда податіе любовь твою синовскую просимъ; паки же твое о нихъ прирадѣніе и крайнее сѣтвори имъ неволникомъ бѣднимъ пріятство; и аще кто за тѣмъ поидеть, и въ дѣло убудится, прикажи отгуду войску Запорожскому или Атаману къ тебѣ отписати; ти же нашей Мѣрности да сотвориши вѣдѣніе не въ продолжности.

Писаея въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, въ нашемъ патріаршомъ домѣ. Мірозданія 7201 лѣта, Христова же воплощенія 1693, Индикціона 1, августа 15 дня.

Того-жъ августа 25, Александръ Ісаковичъ сотникъ Кіевскій писалъ до полковника своего, а полковникъ письмо тое прислалъ до Гетмана, о страшномъ въ панствѣ Сицилійскомъ поведеніи и о Песарскомъ Французомъ дѣяніи, также и о Полскомъ состояніи; которій листъ сотникскій такий есть:

«Прибувши въ Кіевъ зъ Шліонска панъ Петро Слизъ, мѣщанинъ Кіевскій, ачъ не пазытъ потѣшніе, а праве и страшливѣе повѣдалъ намъ стороны Цесаря христіанского и о повоженіи ннихъ краинъ авизин, которіе достоверно вислухавши, Вашности добродѣви моему извѣщаю: ижъ една краина называемая Сицилія, которалъ отъ Риму щекгуае зостаеъ миль Нѣмецкихъ семдесятъ, въ той теди зъ до-

пущенія Божого негилко градъ каменный былъ и доажъ кравій, але тежъ и трясене землѣ такъ великое було, ижъ самихъ мѣстъ головнихъ запалося 17, а мѣстечекъ 74, самихъ селъ 120, и на томъ мѣсцу учинилося море на тридцать миль; люде теди позостазіе болячися того потоку утѣкали въ горы, зъ которыхъ огонь сѣрчистій выходилъ вгору и никого не вреживалъ; а того часу розширившися по землѣ на 30 миль, самое збоже выпалилъ и тихъ останцовъ загорнулъ. Такъ же и мѣсто пограничное велце кгрунтовное песарское, которое стояло отъ двохъ тысячъ лѣтъ, отъ Француза зрадою взято; албовѣмъ Французъ обѣцалъ князю миліонѣвъ тому князю зостаючому въ мѣстѣ, и онъ намовивши зъ Французомъ, виправивши людъ свой зъ мѣста ркомо на екзерцітацію, въ поле за миль двѣ отъ города, которого было 3000; а тимъ часомъ Французъ впалъ въ мѣсто и останцовъ въ мѣсте витиналъ, на остатокъ мѣни въ склепи подкладши, фундаментъ зруйиновалъ. Постерегиши теди оніе жолнѣре зраду своего князя и згубу мѣста своего, звязавши оногъ и неподалеку до другаго мѣста песарского еще будучого запровадили; которого сужено, на суровой воловой шкурѣ звязаного зъ мѣста випровадивши, катомъ на розмантіе муки подати, и тамъ же пострадалъ. Знову тотъ же Французъ до великого Франк-форту потягнулъ зъ войскомъ добувати, где корона песарская лежить, которій городъ не такъ мовить моцній якъ тотъ былъ першій, який презъ зраду взялъ; и то повѣдалъ, же безъ мала и того чи не взялъ, бо велце звонтили Нѣмцѣ въ Шліонску. А на морю семдесятъ окрентѣвъ военнихъ песарскихъ также Французъ розбилъ, а пять купецкихъ зъ Англіи. Короля Его Милости, чулъ, каравани виправилъ до Кданска, а самъ зъ Кролевою на шкутахъ ихати мѣлъ рѣкою. Вислаю туда-жъ. Гетмани всѣ, якъ короніе такъ и Литовскіе, въ домахъ найдуютея, а войско само подѣ Жванцемъ зостаеъ, замѣшавшиа домашнія межи ними авляеъся. Подѣ которое

войско Татарове подпадаючи, потроху уривають. И тотъ же еще то повѣдалъ, же Его Милости Цесарь христiянскій виставилъ дванадцати особъ, для трактованiя о покою зъ Турчиномъ; бо вѣдѣе отсюду мощно войско его побивають. Которую вѣдомость мѣючи у себе, Вашъ-Мости добродѣви моему о той ознаймую, застаючи Вашей Мости моему Пану и добродѣви во всемъ зичливимъ и поволимъ слугую. Александеръ Исаковичъ Сотникъ Кiевскій.»

Зъ Кiева, августа 25, року 1693.

А Матлашевскій полковникъ Стародубовскій въ тихъ же числахъ писалъ до Гетмана, ознаймуючи по сказцѣ едного Могилевца, что въ Мѣнску (которій за 40 миль отъ Могилева знайдется) и около Мѣнска явились нѣкоторые пругове, або raczej робацтво, смертоносного яда исполненное, человекѣвъ и скотовъ угризаючи такъ лютымъ угризеньемъ, ижъ которое козвекъ животное человекѣвъ или скотъ будетъ угрижено, отъ пори до пори толко можетъ быть живо. Образецъ того робацтва есть на кшталтъ шаранчи, чтири жалѣ въ собѣ мающее, и такъ живущее, же въ огнѣ згорѣти не можетъ.

Въ тихъ числахъ уражений Гетманъ Запорожскими доткливими листовними ку собѣ отвѣтами писалъ и до нихъ доткливѣ, називаючи ихъ пасинками, за що они любо велики были розярилися, однакъ лагоднѣйше и склонѣйше нежели прежде до Гетмана на тое отвѣтствовали, септеврiя 11, такимъ своимъ листомъ:

Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества войска Запорожского Ясневелможный Мосцѣ Пане Гетмане, нашъ Велце-милостивый добродѣю.

Подавъ намъ войску Запорожскому Низовому, презъ посланого общого козака а жителя Переволочанского, по-

важний листъ отъ Велможности Вашей писанный; въ якомъ листу Вашомъ, зъ прешлыхъ листовъ нашихъ всѣ наши жаднiя и якiе козвекъ въ нихъ были одозви подробну вписавши, отвѣтне обявление намъ донеслися вѣдати; где въ першомъ пунктѣ листовномъ свою отъ насъ уразу запесеную предложилисте: яко бы ми войско Запорожское зъ неприязнивого одозву и необыклого постоянства презъ писма наши оказуемся быти Велможности Вашей неблагоприязни, поневажъ въ оныхъ вычиталисте рѣчи доткливiи, ушпливiи и велии досаднiи, которiи нетилко отъ меншихъ до старшого, але отъ ровнихъ до ровного, любовь заховуючи и учтивость, писатибъ ся неповинни. На которiй Вашъ першiй пунктъ такъ отвѣтуемъ: сама истина управителкою намъ и предводителкою ума нашего будучи, охочо до того возбудила, абисми презъ многiе времена, за рейментарства Вашего нами отъ Васъ понесенiе зъуймоу нашої славы и чести речи, взаємъ обновляли; що муслисмось всѣ, на то сполне совѣтовавши, презъ листъ нашъ въ обявление Велможности Вашей таковiи одозви подати, за якiе себѣ уразу приняиисте. Вѣдаемъ о томъ добре, же есть тое Богу противно, если кто на своего властителя необыклого прерѣканiе наноситъ дерзостно, и смѣетъ досадне неприличнiе рѣчи плодити; однакъ ми таковымъ суетнымъ рѣчамъ не естесми творци, и не склоняемся на суетную порадѣ, албовѣмъ що козвекъ радимъ и поражаемся на що, то все не безъ уваги и розсудку справуемъ; такъ и то зъ уразомъ Велможности Вашей въ листу нашемъ що сте вычитали, не безъ причини муслило такъ быти; поневажъ знаете Велможность Ваша, ижъ пале отъ насъ жадной не машъ зради: такъ Пресвѣтлѣйшимъ Монархомъ нашимъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, подъ которiхъ всеяноу областiю всѣ ми сполне найдуемся и послѣдуемъ волѣ ихъ Монаршой, яко и Велможности Вашей обыклого наше воздаемъ послушенство, и еще за то не мѣемъ такъ отъ Монарховъ нашихъ, яко отъ всѣхъ Васъ

сполюне ласкавого баченя и благосердного призрѣнія. Если-жъ на насъ войско Запорожское за тоє маєть быти отъ Васъ неласка, же ми горливостю нашою распалавшись, возбужаєть Велможность Вашу своего рейментара до войны, абисте мушно, благословеніємъ Божіимъ и щастемъ праведнихъ Монарховъ нашихъ, за щасливого своего рейментарства за-взялися зъ головними непріятелями Креста Святого бесурма-нами, ку значной ихъ пагуби, чинити надъ ними военій про-мисль, презъ що би могла Велможности Вашой вѣкопминая слава повстати и Вамъ зъ нами пристати. А поневажъ намъ отписалисте на такое наше желаніе, истину рекше, душе-спасительное, абисми Васъ не учили, яко-жъ и не учимъ, и не на якіє дѣла добріє и зліє (отъ которыхъ ховай насъ Боже) не поражали, а меновите ведлугъ промислу военного, теде не зовсімъ есть благо и будетъ, если разлучени отъ поряди общій ведлугъ благаго дѣла будемъ найдоватися. Памятно намъ о томъ добре, же Велможность Ваша, многокrotnими рази до насъ войска Запорожского пишучи, именовали насъ в самыхъ себе сполюне единоутробной матки Церкви восточ-ной Каолической, кровію Сына Божія купленными синами, и напоминали, насъ наказуючи, абисмо любовь совершеную доховуючи и наше обыкное послушенство знаячи, жили зъ собою все сполюне благотворительно и послушие, а мено-вите, абисми ни на якіє бесурманскіє прелестніє омані не склонялися ни въ чомъ, ихъ шатанню не вѣрячи по всякъ часъ; и мы помиячи страхъ Божій, и такое не вред-ное душѣ Ваше наказаніе доховуємъ безъ жалного преткно-венія, ку пожатку всехъ общему благопріємному; за якое наше благопостояніє не годилобся насъ, Войско Запорож-ское Низовое, звати Украинной отчизнѣ нашої пасанками. Зъ якихъ Вашихъ устъ одержуємъ двоякую речъ, то есть клятву и благословеніє: благословеніє тямъ сямъ, же пер-вей називалисте единоутробной матки Восточной Церкви синами, потомъ оразъ окрилисте и значне переформовали

синовъ истинныхъ на пасипки! Въ чимъ если на насъ до-вестися не можетъ, нижъ мы найдуємся пасипками, а не си-нами Церкви Восточной, ведлугъ свѣдѣтельства истинного Вашего ку Украинной отчизнѣ нашої, теде можемъ допро-шуватися отца, которій бы насъ звалъ синами, а не пасип-ками въ отчизнѣ нашої найдуємся. А же до насъ всегда Велможность Ваша пишучи, яко то и теперъ, жадаєте по насъ того, абисмо розмиривши зъ бесурманами чинили надъ ними военій здавна намъ обыклій промисль, чимъ бысми яко ку оборонѣ отчизнѣ своей и въ ней церквамъ Божіимъ найдуючимся быти могли помощію, заслугоючи себѣ отъ своихъ Пресвѣтлѣхъ Монарховъ на болшую милость и у Велможности Вашой на всегдашнюю себѣ похвалу; теде, яко вишеі о томъ доложилисми, охочи до того хвалебного дѣла и промислу военного найдуємся, тилко-жъ не сила наша цѣле до того завзятися. А яко Велможности Ваша и сами того по насъ не жадаєте, абисми до таковыхъ воен-ныхъ промисловъ интересовалися, яковими доказати не можно, знаячи свою неспазу, летъ здавна обыклій промисли военій надъ непріятелями чинили отвагою нашою рипер-скою, полемъ и моремъ, заслугоючи себѣ на монаршую ми-лость и у Вашой рейментарской Милости ласкавое баченіє и на славу; такъ теде ми во всемъ, не будучи волѣ Монар-ховъ нашихъ спречни и Велможности Вашей розказано, Вашимъ указомъ и поради послѣдуємъ и чинимъ по силѣ нашої задоситъ. Не о чуломъ оспалими въ риперскихъ дѣлахъ нашихъ найдуємся, поневажъ и сихъ часовъ добріи молодци, отвагою своею, дѣлности риперской знаячи трактъ, такъ на полѣ яко и на морѣ непріятелемъ бесурманамъ, за Божією помощію, по силѣ своей значне шкодять, во плѣнь ихъ полъ ноги свои кладучи; якіє язики и живцемъ часто-кrotъ представляются Велможности Вашой и Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству въ объявленіє, и яко въ далшій часъ отъ насъ потребуєте себѣ доволства, презъ що бы мог-

писми приподобатися любові и ласце Вашой рейментарской. Нарекаете на насъ за примирокъ, которій держимъ зъ не-
приятелями бѣсурманъ, и ждаєте, абы мечемъ зъ ними ро-
справлялися, не понижаючи славы своей прешлой; въ якомъ
примирку напомъ, если-жъ есть якая кому зъ того при-
мирку шкода, овшемъ тимъ самимъ частіе презъ насъ себѣ
отбѣраете про замислехъ неприятелискихъ авизин; которого
примиря, еслибымися не держали, кто-жъ бы намъ всему
войску такого доволства надавъ, яко теперь по ласце Божой
маемъ: хлѣба и соли и всякого изобилія презъ праці наши.
Вшакъ намъ тимъ самимъ не уконтентоватися презъ цѣлій
рокъ, же на кожій курѣнь товариству по шѣть бочокъ
борошна, дувану стаєть зъ ласки Вашея Велможности, а зъ
монаршой милости дорочного жалованя приїмуємъ по алти-
новъ два, албо часомъ и болѣй грошей, и сукна по аршину на
козака пай. На що ся сподѣваючи, а иншого промыслу доб-
рого не мѣючи, чи єсть то речъ подобная тимъ ся презъ такъ
часть не малій уконтентовати? Ей, ни во вѣки! Прето мусимъ
якъ зможность наша такъ жити, сами о себѣ старая при-
кладаючи; а хочай и въ примирку зъ бѣсурманами знайду-
ємся, единакъ своихъ рицерекихъ дѣлъ и отвагъ не оставуємъ;
поневажъ, яко о томъ доложилось, и теперь на морю и на
полю зъ нашего славетного гнѣзда Сѣчи рицерекіе молодці
отваги своей знакъ триумфальній показали, подъ ноги свои
видимыя враги наши, воюющія на насъ и на вѣру Православ-
ную, подптавши; ни впередъ таковихъ своихъ обклястей
не оставимъ, за чимъ не єсть на насъ за що враждовати и
гнѣвнымъ быти. А же Велможность Ваша, давнихъ своихъ
скритостей не оставуючи, втай отъ насъ послали Хведка
для язиковъ неприятелискихъ, якіи его походъ не малую
урону войска нашего принесли, поневажъ за его вторгне-
ня въ прочной (?) и за забране бѣсурманъ, где многихъ оразъ
христіянъ, якіхъ зъ сѣмдесять забранно нашихъ. На комъ
же тихъ невольничокъ невинне забранихъ клятва зъ мно-

гимъ риданіємъ надеть, если-жъ не на томъ, кто намъ зъ
умислу зло и пагубне чинить? Теди если товариство наше
пале въ бѣсурманъ неволне забранніе засядуть, то неост-
мовне будемо винного тому дѣлу дошукувати. Притомъ
Велможности Вашой подаємъ вѣдати, якъ въ рейментар-
скомъ листу Вашомъ вчитанно въ посполитой радѣ нашей,
отъ Велможности Вашой къ намъ всему Войску запесенную,
на пана Семена Рубана Атамана нашего Кошового скаргу
и жалъ не малій за тоє, якъ онъ якобы побужаєть всѣхъ
до того, абы зъ нарушеніємъ рейментарской поваги и чести,
листи за его уряду велимъ дотклинъ ку Велможности Вашой
писалися, которій нашъ панъ Кошовій къ тому особно,
якобы злословивъ въ курені своємъ Васъ райментара, и
говоръ не уважне гнѣвными словами дерзнуть щипати; теди
стороны писаня листовъ нашихъ уїмуємся причинне за нимъ,
же не одного пана Кошового порада до писання листовъ
бываєть, лєчь всего войска нашего Запорожского едино-
гласная: що кгда скажемъ въ листу доложити, того а нѣ панъ
Кошовій, а нѣ писаръ безъ езволеня нашего переставляти
сами собою неповинни. Якіе дотклинѣ рѣчи, которіе до-
неслися въ обявленіе Велможности Вашой презъ листи
наши вѣдати, то все писано зъ поради всего войска; що
мусѣло такъ бути дознавши на себѣ отъ Васъ неприятели
явной; а въ томъ сами Велможность вѣдаєте: якъ жалъ
уваги не маєть, и що ся стало розстати не мусѣть. А яко
прешліи наши панове Кошовіи повинни были славы и поваги
войсковой постерегати и пѣкому не фолговати, лєчь за все
войско такъ яко сами за себе должни уїмоватися, такъ и панъ
Семень Рубанъ Атаманъ Кошовій настояцій повиненъ, всѣ-
кихъ дѣлъ постерегаючи зъ порадою нашою войсковою, где
потреба укажеть отзыватися листовне. Зъ якими листовне
отзывающєся одозвами зичимъ Велможности Вашой, яко
отцевъ своему сини, а не пасивки, доброго отъ Господа
Бога здоровья и шасливого въ долгій вѣкъ рейментарско

заживати повоженя, а надто въ любви своей отцевской заховати. Зъ Сѣчи, септеврѣ 11, року 1693.

Ясневеличности Вашей милостивого добродѣя нашего во всемъ поволѣи и служити радѣ,

Семень Рубанъ, Атаманъ Кошовій войска Ихъ Царскою Пресвятѣлоу Величества Запорожского Низового зъ товариствомъ.

Въ томъ же листѣ писали Запорожцѣ до Гетмана, ускаржаючи на Рутковского дозорцу Переволочанского, же въ смолянѣхъ и дегтевиѣхъ бочкахъ боршна имъ на Кошъ присладеетъ, и на драпѣжцовъ индуктовѣхъ Переволочанскихъ, что не тѣло людей розниѣ Малоросійскихъ, зъ розниѣ харчевѣми вещи до Сѣчи простуючиѣхъ, але и самиѣхъ Запорожцовъ на перевозѣ Переволочанскомъ удержаютъ; ревѣдуютъ, индукту здираютъ, чого предъ тимъ не бывало; и просили они Запорожци, аби якъ дозорца отъ дозорчества тамошняго Переволочанского, такъ и здирци индуктовѣи были тамъ отставлени и отдалени.

Того-жъ септеврѣ прислалъ Палѣй двоѣхъ языковъ Татарскихъ, чрезъ товариство его свѣжо пойманиѣхъ, которыхъ Гетманъ, чрезъ тихъ-же Палѣвцевъ на Москву пославши, писалъ до Великихъ Государей, септеврѣ 15, о языкахъ оныхъ и о Палѣвомъ зъ войскомъ Малоросійскимъ, ему въ помощъ приданнѣмъ, походѣ подъ жилища бѣсурманскіе спсѣвую грамоту:

«Писалъ ко мнѣ Семень Палѣй полковникъ охотничій, же полку его товариство громили теперь свѣжо на томъ боку Днепра, на урочищѣ Бавихъ, чамбулъ Татарскій и взяли тамъ двоѣхъ языковъ, которыхъ обоѣхъ онъ прислалъ ко мнѣ, и я тихъ языковъ обоѣхъ, также и мову ихъ, что они сказали въ допросѣ, посылаю къ Вамъ Великимъ Государемъ въ царствующій градъ Москву, зъ его-жъ Семена

Палѣя товариствомъ само шестъ; и о томъ тутъ покорне доношу Вамъ Великимъ Государемъ, же видячи я, что бѣсурманскіе чамбулы подбѣгаютъ часто, то подъ Кіевъ, то нижей подъ Малоросійскіе города, приказалемъ полковникомъ: Кіевскому, Переяславскому и комоному Пашковскому ити зъ выборниѣмъ товариствомъ на той бокъ Днепра, и прилежно стерегти на тіе подбѣги непріятельскіе; которіе полковники зъ своими полчанами, когда на той бокъ Дѣпра витягнули, тогда прибылъ къ нимъ и Семень Палѣй зъ людьми полку своего, и тамъ-же зъ сполной ради перебравши войско, полковники Переяславскій и комоный Пашковскій, въ тысячи злишкомъ людей, пошли зъ нимъ Палѣемъ для промислу военного далѣй подъ жилища бѣсурманскіе, а полковникъ Кіевскій возвратился назадъ и стоиметь зъ полчанами своими подъ Кіевомъ, для бережена цѣлости людей христіанскихъ отъ подбѣговъ непріятельскихъ. Сказалъ теѣи мнѣ посланикъ мой Романъ Проценко, у Семена Палѣя будучій, же не довольствуется тимъ, что зъ подъ рейменту моего зъ тими полковниками немного людей къ нему присокупилосѣ: бо онъ того чрезъ писма и чрезъ посланиѣхъ словесно просилъ у мене и многокrotnie, чтобъ прислати къ нему въ помощъ въ тысячи зъ шестъ albo зъ сѣмъ войска, и чтобъ были въ немъ пѣхоти и армати; любо-жъ была у мене Гетмана и на такое число готовость, однакъ не смѣлемъ такъ много войска посилати безъ Вашего Великихъ Государей монаршого указу.»

Писано септеврѣ 15, року 1693.

Того-жъ мѣсяца септеврѣ, мужъ премудрій и богоугодній по многихъ трудахъ иноческихъ, а особливо въ ученіи школьномъ Латинскомъ и во изложеніи розниѣхъ благопотребныхъ и душеполезныхъ книгъ Рускахъ и Полскихъ правовите ложениѣхъ, во старости маститѣ, на вѣчное отъ

жизни сего преселился упокоешию, архієпископъ Черніговскій и Новгородскій Пресвященній отецъ Лазарь Барановичъ.

О семъ Пресвященномъ отцу Лазарю Барановичу отецъ Іоаникій Кгалитовскій, архимандритъ Елецкій Черніговскій, въ предисловіи до него-жъ отца Барановича приписаномъ, въ книжцѣ: *Старій Костелъ заходній*, свидѣлствуетъ сие, иже онъ Барановичъ зъ младихъ лѣтъ своихъ учился мудрости въ розныхъ академіяхъ и коллегіяхъ, то есть въ Вилнѣ, въ Кіеву и въ Калѣшну; въ тихъ ученіяхъ стяжавши глубину премудрости, давалъ въ Кіевѣ философію, потімъ въ церквахъ розныхъ былъ проповѣдникомъ слова Божія, потімъ былъ ректоромъ Братскимъ Кіевскимъ, потімъ былъ игуменомъ Кирилскимъ и игуменомъ Купятицкимъ и Дятеловицкимъ, потімъ избранъ епископомъ, потімъ учиненъ и архієпископомъ Черніговскимъ и Новгородскимъ. На томъ пастирскомъ достоинствѣ зостаючи, выдавъ книги поучительныя церкви Православной: *Мечъ, Труби, Люблю, Мру, Животи Святыхъ, Книгу рожая, Книгу смерти* и иніе. Къ тому милостивій былъ пастиръ и щедроблигій бѣднимъ, ялмужній податель и до реставраціи зруйнованихъ церквей и монастырей своимъ коштомъ тѣсаливъ былъ майстеръ и неуспаемій зодчій. Року зась 1678, якъ той же Кгалитовскій въ томъ же своемъ свидѣлствуетъ предисловіи, онъ Пресвященній Барановичъ архієпископъ Черніговскій былъ и администраторомъ митрополіи Кіевской, по митрополиту Балабану, даже до избранія на митрополію Кіевскую Іосифа Нелюбовича Тукалского; а прежде того по Силвестру Косову, до избранія на митрополію Діонисія Балабана, онъ же Барановичъ былъ блюститель престола митрополитанского Кіевского пѣлій рокъ. Посвятившася отецъ Барановичъ на епископію въ землѣ Волоской року 1657, и прибылъ до Кіева предъ Свѣтлимъ Воскресеніемъ Господнимъ, и того-жъ лѣта по Успѣніи Пресвятой Богородици принесть тѣло Зѣновія Богдана Хмелинцкаго Гетмана Козацкаго зъ Чигирина до Су-

ботова: бо Хмелинцкій того-жъ часу померлъ въ Чигиринѣ...

Въ тихъ же числахъ Нурадинъ Солтанъ зъ Ордами Кримскими, а другій Солтанъ Оонта зъ Ордами Бѣлогородскими и Нагайскими, согласившися, рушили зъ своихъ жилищъ войною на Малую Росію по обоимъ сторонахъ Днепра сущую; о чомъ Гетманъ уведомившись и поездъ свой къ Чернігову для погребенія Пресвященнаго Лазаря Барановича оставивши, совокупилъ до себе войско козацкое для отпору поменнимъ непріятелемъ потребное, и любо самъ зъ Батурина не рушалъ еще, однакъ двомъ полкамъ, Гадяцкому и Полтавскому городовымъ и двомъ охотничьимъ, конному и пѣхотному, повелѣлъ стануть въ городка Коломака; о которыхъ Нурадинъ повзавши вѣдомость не посмѣлъ вторгнути подъ полкъ Полтавскій, але вдарилъ на крайніе слободы Московскіе подъ Володаги и иніе городки и села тамошніе, где певній обзавъ взявши и немаліе шкоди людемъ тамошнимъ починивши, повернулъ оттоль назадъ до Криму; а полки преречоніе по томъ отворотѣ Нурадиновомъ, за ординансомъ гетманскимъ повернули зъ Коломаку въ долины своя, тилко два полки охотничьіе конніе и пѣхотніе остались по за Ворсклою рекою, для далшой осторожности отъ непріятелей. Полкъ тежъ Перясловскій и полкъ охотній конопій (о нихъ же прежде рѣхомъ) отъ Гетмана выправленіе, за Днѣпромъ зъ Палѣемъ пѣгдайсъ злучившися и зъ Солтаномъ Оонтомъ, въ сороку тысячахъ Орди Бѣлогородской бывшимъ, а къ Днѣпру на христіанъ войною тягнувшись, въ степяхъ Заднѣпрскихъ розминувшись, вторгнули подъ Тягинъ; где немаліе бесурманомъ шкоди починивши и многіе села ихъ въ попель обернувши, егда назадъ оттоль поворачали, тогда и онъ Солтанъ Оонта зъ Ордами Бѣлогородскими, знатно о бѣдствіи своей держави заслышавши и свое на христіанъ устремленіе оставивши, повернулъ назадъ къ Бѣлогородщинѣ. Въ якомъ поворотѣ на долину Кодимъ въ степяхъ, отъ Днѣпра въ пяти чили въ чтирѣ милѣ зо-

стаючої, з войском козацкимъ, при Палѣю и Мирвичу полковнику Переяславскомъ бывшимъ (которого на нѣсть чили зъ сѣмъ тысячъ змогло быти), нечаянно стрѣтившись, учинилъ зъ ними бой; въ которомъ бою значній товарищъ Переяславскій Василій Максимовичъ достался въ руки бѣсурманскіе, а инніе многіе козаки трупомъ пали отъ шаблѣ бѣсурманской, не меншую взаимне и въ бѣсурманахъ учинивши шкоду; якую бѣсурмане въ себѣ увидѣвши и по килкокротнихъ пробахъ военихъ, чрезъ увесь день тотъ бывшихъ, козаковъ преломити не возмогли, учинили предъ вечеромъ отворотъ на почлѣтъ тогдашній; обаче войско козацкое, абы ноцію не уйшло отъ нихъ, вкругъ облегли и атаковали, надежны будучи оное преночовавши одолѣти и побѣдяти, кгда къ тому у пойманого языка Максимовича певную завзяли вѣдомость якое то было войско и которое на якомъ мѣспу въ своемъ знайдовалося ополченіи и до отпору устроєніи. Войска зась козацкіи, немѣрнуо бѣсурманскую противко себе выдичи силу, тамъ же на Кодимѣ тоєи же ноци, якъ могли, ошанцовалися и до отпору непріятелевъ притотовилися; а уважаючи тоє, что непріятель зъ языка пойманного Максимовича певную о всемъ мѣтиметъ вѣдомость, за поводомъ Палѣвимъ и Мирвичевимъ ноцію тихо премѣнилось, где стояло войско Палѣево, тамъ стануло войско Переясловское, а где стоялъ полкъ Переясловскій, тамъ стануло войско Палѣево и инное виборѣйшее рейменту гетманского. Скоро зась ноць тогдашняя зъ темнотами своими свѣтлости дневной начала уступовати и Марсу военному до кровопролитія путь показовати, тогда абіе во всѣхъ войскахъ бѣсурманскихъ вдѣрено до потреби военной въ телембаси, и скоро свѣтъ просвѣнуль, тогда заразы темній облакъ силъ ординскихъ всѣми силами козаковъ поглоти хотищихъ, вдарилъ крѣпко на тую сторону, где чають быти полкъ Переяславскій; лечъ тамъ премѣненное вишмененное доброе войско будучи, такіи непріятелевъ встрѣть учинило,

иакъ до троухъ и чтироухъ тысячъ тамъ же трупомъ оного въ непрестаємую ноць спати положилося, що увидѣвши бѣсурмане зѣло на Максимовича розарилися и, фалшивимъ свѣдоцтво его у себе поставивши, хочай было досити истинное и правое, голову ему отрубали и чрезъ одного Татарина подъ козацкіи таборецъ подметнули. Послѣ тоєи вазной потреби любо еще Татаре до полдніи и далей около войскъ козацкихъ крутилися и палѣгали, однакъ уже не такъ безпечно и охочо яко прежде, а потімъ розсмотрѣвшись, що уже болшь ничого не могутъ вскурати, отвернули вовсе отъ козаковъ и пошли во свою Бѣлгородщину; а козаки, тамъ же на Кодимѣ другу ноць пероночовавши, и зъ войскомъ своимъ раннимъ и побитимъ упоравшись, рушили зъ Кодима ку Діѣпровъ и далей восвоєси; що дѣлялося въ мѣсяцѣ сентеврін. О чомъ всемъ Гетманъ, октовріа 6, писалъ зъ Батурина до Великихъ Государей такову грамоту:

«Писалъ я въ послѣднихъ числахъ прошлаго мѣсяца сентеврія чрезъ умисного гонца, доносячи Вамъ Великимъ Государемъ, что принесенна ко мнѣ зъ Запорожия вѣдомость о походе непріятелей бѣсурманъ: зъ Криму Нурадінъ Солтана зъ Крымскими Ордами, а зъ Бѣлгородскими Солтана брата Калга Овита зъ Ордами Бѣлгородскими и Нагайскими, подъ Ваше Царское Пресвѣтлое Величество украинніе Вѣлкоросійскіе и Малоросійскіе города; и я по той вѣдомости, оставивши свою въ Чернѣговѣ завзявшую дорогу, возвратилеся въ Батурина, и яко во всѣ рейменту моего полки розослалемъ мои писма, приказуючи о скорое зъ домовъ рушеніеся, такъ и самъ зъ людьми, при боку моемъ будучими, зъ арматами и всѣми войсковыми тяжарами мѣлемъ зъ Батурина рушитися, и ити туда где потреба укажетъ на отпоръ тымъ непріятелемъ; но потомъ въ килко дней принесенни мнѣ такіе вѣдомости: же Нурадінъ Солтанъ зъ Крымскими Ордами, учинивши свои подбѣги подъ Ваши Царского Пресвѣтлого Величества слободскіе городки—Вотомъ 3.

долаги и инни, и узавшы тамъ нѣсколко облову себѣ, возвратился голову лоя воспать; а другій Солтанъ Онитъ зъ Бѣлагородскими и Нагайскими Ордами, перейшовши рѣку Днѣстръ и рѣку Богъ, и наближившись къ рецѣ Днѣпрѣ, отвернули свой походъ въ лѣвую сторону, аки бы змѣраючи въ Польскую сторону; теи я по сихъ послѣднихъ вѣдомостехъ розсудивши, что непріятелѣ въ обохъ оныхъ собраніяхъ будучи отъ Богохранимія Вашей Великихъ Государей Державы отвернули, яко самъ я Гетманъ задержалемъ отъ походу того военного, такъ и полкамъ велѣемъ задержатися. Яко-жъ въ сихъ же числахъ писалъ ко мнѣ зъ Коломака полковникъ Галяцкій, зъ полками Галяцкимъ, Полтавскимъ и охотничьими коннымъ и пѣхотнымъ, тамъ въ крайнихъ мѣстехъ для бережения отъ наѣзевшихъ непріятельскихъ бѣсурманскихъ нашествій отъ мене поставленій, же въ отпоръ тимъ непріятелемъ въ ту пору, когда они подъ городки ударили, послалъ онъ болши двохъ тысячъ людей военныхъ въ добрымъ порядку и приборе, которіи, усилючи ихъ непріятелей увидѣти и чинити надъ ними промисль, ходили за ними ажъ за реку Самаръ, но не возмогли ихъ постигнути, занеже они непріятели пошли назадъ скоримъ поспѣхомъ и далекими отъ Самаръ реки мѣстами; по томъ теи отходъ непріятельскомъ, велѣлъ я и тому Галяцкому полковнику зъ его полкомъ также и Полтавскому полку рзитися по домахъ, щадячи силу ихъ на приніиіи труда и праці, и тилко велѣемъ тамъ въ крайнихъ мѣстахъ задержатися для настоящей осторожности двомъ полковникамъ поменнимъ охотничьимъ: комонному, Кузменковому и пѣхотному Кожуховскому. Сего-жъ времени, именно октовріа 5 дня, прислали ко мнѣ писмо свое Семенъ Палтій полковникъ охотничій, Иванъ Миновичъ полковникъ Переяславскій и Григорій Пашковскій полковникъ комонній (о которыхъ то Переяславскимъ и комоннымъ полковникамъ доносилъ я Вамъ Великимъ Государемъ, же они по-

слании отъ мене на тую Днепра сторону громити тихъ чамбуловъ, которіи то подъ Кіевъ, то подъ инниіи города ударили, но не постигнути тихъ чамбуловъ, злучились тамъ зъ Семеномъ Палтемъ по его Семеновомъ хотеніи и желаніи, и пошли на жилища непріятельскіе за реку Днѣстръ); въ томъ теи писмѣ своемъ преречоніи полковники доносятъ мнѣ, же были они зъ войскомъ при нихъ будучимъ за рекою Днѣстромъ, подъ городкомъ Тягинеею и на иннихъ мѣстахъ, где много шкодъ непріятелемъ бѣсурманомъ начинивши и села ихъ въ попель обернувши, одойшли отоль безъ жадного непріятельского отпору во всякой своей цѣлости; тилко ихъ назадъ зъ того военного промислу поврочающихъ стрѣтилъ оній вишреченій Солтанъ зъ Бѣлагородскими Ордами, которій недалеко отъ Днѣпра будучи возвратился на отворотъ въ лѣвую сторону; а такъ на урочищѣ Кодимѣ взявши зъ ними бой, два днѣ всѣми силами налегалъ на нихъ, и всякими военными промислами тшазся ихъ побѣдити, но праведными Вашими Царского Пресвѣтлого Величества молитвами и святоблнвимъ щастеемъ, они поменніи полковники зъ полчанами своими храбро противъ непріятелей застановляючися, не тилко себе оборонили, но и ихъ поганцовъ много побили и поранили; зъ янихъ мѣръ зъ великимъ урономъ войска своего они непріятели мусѣли одъ нихъ отійти прочъ. Но якою бою преречоніи полковники, простуючи къ домамъ своимъ, дали мнѣ о такомъ поведеніи своемъ знати. Я теи писмо ихъ, ширей о томъ извѣствующее, также и писмо полковника Галяцкого изъ Коломака ко мнѣ о поворотѣ воспать Нурадинъ Солтана принесенное, посылаю въ приказъ Малія Россіи для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству. Въ томъ писмѣ, отъ полковниковъ преречоннихъ ко мнѣ писавномъ, обрѣтается особное педузное писмо отъ Семена Палтя, въ которомъ онъ условне зо всякою прилѣжностью просить, абымъ я къ Вамъ Великимъ Госуда-

ремъ за нимъ и за его полчанами внести мое покорное челомбыте о прибавку милостивого Вашего монаршого жалованья, именно, ку одной тысячи уже имъ данной и другой тысячи таларей. Я тебѣ тое ихъ Семена Палѣя и полчанъ его, яко тихъ, которіи подъ великодержавную Вашего Царского Пресвѣтлого Величества руку горнута, прошение вручаю милостивому Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству призывію, тое докладаючи, же хочабы я Гетманъ хотѣлъ шо приложить тымъ людямъ, зъ непріятелями бесурманами часто втираючимся, зъ скарбну войскового, то скарбецъ нашъ тебѣ скуденъ; а къ тому и безъ того онимъ Семену Палѣю и полчанамъ его много зъ скарбну войскового сходить видатковъ, занеже въ каждыхъ случаяхъ зъ якимъ нибудь дѣломъ присилаеть онъ къ намъ въ посилкѣ челоуѣка, которіхъ всегда сукнами и грошми доволстовати мусимъ; а коли ему Палѣю зъ языками непріятельскими къ намъ пословъ своихъ лучится присилати, то присилаеть онихъ немѣрное число, зъ которіхъ мы, якъ належитъ мѣрное число къ Москвѣ отпускаючи, иннихъ тутъ оставуемъ, и не хотачи нѣ зъ чимъ назадъ отпустить, кожного датками тожъ грошми и сукнами доволствуемъ. Тое все превисокому Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству поручаючи разсмотрѣнію, присемъ вручаю и себе покорне неотъемлемой Вашего Царского Пресвѣтлого Величества благости. Зъ Батурина, октовріа 6, року 1693.»

За поворотомъ Мировича полковника Переяславского зъ войскомъ зъ за Днѣпра до дому, писалъ Гетманъ зъ Батурина, октовріа 17, повторную до Великихъ Государей грамоту, доносячи ретеліѣи о помененной на Кодимѣ бывшой войскѣ христіанскихъ козацкихъ зъ бѣсурманами войнѣ, и послалъ тую грамоту чрезъ нарочное, въ той же войнѣ бывшое, полку Переяславского товариство, которая грамота въ себѣ така есть:

«Писалъ я уже къ Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, чрезъ умисленныхъ гонцовъ, покорствено доносячи, же зъ Семеномъ Палѣемъ полковникомъ охотничкимъ и его полку людьми, послазлемъ рейменту моего полковника Переяславского Ивана Мировича зъ виборнимъ его полку товариствомъ и полковника охотничкого Григоріа Пашковского зъ его полчанами въ край непріятельскіе для чиненя военныхъ промысловъ; и доложилемъ тое по даной мнѣ отъ нихъ вѣдомости зъ дороги, же онъ Семень Палѣй и преречоніи полковники зъ войскомъ, при нихъ будучимъ, были за рекою Днѣстромъ въ непріятельской до Хана Крымского прислушающей земли, где военномъ справуючися поступкомъ немало непріятелемъ учинили шкодъ и много залази постраху, а поворачаючися оттолъ имѣли въ дорозе своей, урочищѣ Кодимѣ, зъ непріятелями бесурманами Бѣлагородскими и Нагайскими Ордами дводенній бой. И тебѣ теди покорствено Вамъ Великимъ Государемъ доношу, же тѣи непріятель Бѣлагородскіе и Нагайскіе Орды, Солтавъ зъ синомъ ханскимъ, невѣдаючи о томъ Семена Палѣя и преречонихъ полковниковъ зъ войскомъ въ землю ихъ бѣсурманскую о походѣ, вѣшли были зъ Бѣлагородщины таковымъ намѣреніемъ, тобъ имъ вларити подъ Кіевъ и подъ инніи Вашего Царского Пресвѣтлого Величества Малоросійскіи города; но когда преишли реку Днѣстръ и наближилися о миль десятокъ ку рецѣ Днѣпровѣ, именно къ запусѣлому городу Ставищамъ, тебѣ найшовши и обачивши преречонихъ полковниковъ и войска зъ нимъ будучого шлахъ, отъ села къ области ихъ поганской лежачой, отложили тое свое поганское подъ Кіевъ завязтое намѣреніе, и заразъ возвратившиися назадъ ишли сѣбно за оными полковниками и войскомъ зъ ними будучимъ; а такъ стрѣтившиися на преречонѣмъ урочищѣ Кодимѣ сильно на онихъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества полки налѣгали и имѣли зъ ними (ако вишей о томъ доложилось) дводен-

ний бой прикрій и навалний, въ которомъ много ихъ поганцовъ побито и пораненно; зъ якихъ мѣръ они неприятели, не могучи своего болше злого напатія доказовати, одійшли походомъ, и что положили были въ своемъ зломъ намѣреніи своемъ злѣ многиіи плѣнити прочь христіанскіе души, то въ тоє мѣсто пособіємъ всего христіанства и Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества щастіємъ отнесли себѣ значное поврежденіе и посрамленіе. Яко теди я Гетманъ послалъ тоє войско въ бесурманскіи край на примноженіе славы пресвисокому Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству имени, а на зашкожене и на пострахъ имъ Креста Святого и всего христіанства неприятели, такъ нынѣ когда уже тоє войско зъ того походу возвратилося назадъ въ дома, о томъ чиню вѣдомо Вамъ Великимъ Государемъ въ томъ чрезъ умислихъ гонцовъ, въ томъ же походѣ будучихъ, именно: Рубана товарища знатного полку Перелаславского и двоухъ зъ нимъ послахъ товарищовъ, придавши до ихъ и четвертого человека виходна зъ бесурманской неволѣ, который въ той неволѣ зъ рокъ преживши прійшоу въ полку тін; а якого они полковники мѣли языка Татарского, то рачеи будучи злоухъ въ ихъ рукахъ. А что прислали ко мнѣ четирыхъ человека Волоховъ, тін объявили быти твердіи визавци Православной христіанской вѣры, имѣючи жонки и дѣти въ землѣ своей, просили плачевне аби ихъ отпущено восвоили, где надѣются на попеченіе владыи своего Степика Ягорлицкого, же данно будеть за нихъ розмѣною якого одного человека и другого зъ людей нашихъ, туда въ неволю попадахъ. Прето я, смотрячи на ихъ слези и вѣдаючи, же одинъ козакъ Перелаславскій значній туди впалъ въ неволю, которого надобно свободити, задержалемъ ихъ Волохъ тутъ въ Батуринѣ до Вашего Царского Пресвѣтлого Величества монаршого указу, о которой прошу покорне, если ихъ Волохъ отдати на розмѣну или прислати къ Москвѣ; а что они Волохи въ роспросѣ сказали, тую ихъ рѣчь при

семъ листѣ моемъ посылаю въ приказъ Маліи Росіи для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ. Зъ Батурина, октовріа 17, року 1693.»

Того-жъ лѣта войска Цесарскіе зъ Турками чрезъ оружіе военное цетовали и росправовалися о Белиградѣ; а Поляки чрезъ посла своего Ревуского у Порти Оттоманской трактовали о покою. Наши тежъ Великіе Государи Російскіе, зъ Портою Оттоманскою и Кримомъ военній имѣючи задоръ, повелѣли Гетману грамотою своею послати въ землю Волоскую и Мултанскую нарочного справного человека, для провѣданя совершенного о поведеніи войскъ Цесарскихъ зъ войсками Турецкими подъ Бѣлиградомъ и о послу Полскомъ Ревускомъ до Порти виправленномъ; который посланецъ гетманскій, у Господари Волоского бывшій и до Гетмана поверивши, якую ему учинилъ зъ своего посланичества релцію, о той чрезъ того-жъ посланца Гетманъ къ Великимъ Государемъ зъ Батурина, октовріа 20, таку писалъ грамоту:

«Когда Вашѣ Великихъ Государей, Вашего Царского Пресвѣтлого Величества, въ поважной Вашей монаршой грамотѣ принесенъ мнѣ милостивій указъ, чтобъ я до владѣтелей Волоского и Мултанского умислную учинилъ послку для провѣданя о послу Полскомъ—зъ кимъ и о чомъ и где онъ трактуеть свои Полскіи дѣла, и жебы они преречоніи владѣтели, по благочестному христіанскому Восточнаго исповѣданія усердію, къ сторонѣ Вашей Великимъ Государемъ были желательни, тогда я всеусердное о томъ имѣлъ свое попеченіе, жебымъ Вашу монаршую исполнилъ волю. Яко теди килкокротне владѣтель Волоскій зъ тымъ отзывался, жеби кушци Греческіе зъ своими кушлями зъ сихъ Малоросійскихъ краевъ простимъ давнимъ путемъ на Яси ходили, зъ доброю во всякой цѣлости своей надеждою, такъ я разсуждаючи, же ради комендантовъ Полскихъ въ Немецкѣ и Сороцѣ найдующихся, которые всякихъ псевдений

перестерѣгають, явно мнѣ до нихъ владѣтелей посылати и писати нѣльзя, приказалемъ ексакторовѣ нашему войсковому Савѣ Олеферову, абы онъ способного зъ межи Нѣжинскихъ торговыхъ людей одискалъ человѣка, котораго бы въ Волоскую землю вмѣсто купецкаго дѣла послати можно, и велѣлемъ ему Савѣ писати отъ себе до ексактора Волоской землѣ, потребоючи обнадежиныя, если можно Греческимъ купцамъ, отселя въ Турецкую область проходить хотячимъ, въ той на Яси лежачой дорожѣ надѣяться своей цѣлости. Якъ скоро тебѣ онъ Сава винайшолъ такого человѣка, именно Михайла Степанова, такъ я того-жъ часу велѣлемъ прислати его зъ Нѣжина въ Батуринь, и подѣ тѣмъ купецкимъ дѣломъ далемъ ему словесную науку, абы прибывши въ Яси старался всяко провѣдаться о всякихъ тамошнихъ поведеніяхъ и вѣдомостяхъ, а особливо на малой частѣ папѣру написалемъ тайно до владѣтеля Волоского безъ подпису имени моего, просящи его, абы мнѣ ознакомилъ о поведеніи войскъ бѣсурманскихъ, въ якихъ обрѣтаются зъ войсками Нѣмецкими оборотахъ, где нынѣ поселятъ Польскій и въ якомъ дѣлѣ обрѣтаются; натягачи на то, чтобъ онъ владѣтель Волоскій зъ владѣтелемъ Муланскимъ обще, по своей христіанской совѣсти для Православной Вѣрѣ, имѣлъ попеченіе оказати Вамъ Великимъ Государемъ свое желаніе, чтобъ въ миротвореніи тамошней Турецкай сторона къ сторонѣ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству была прихильнѣйша, и велѣлемъ тое вкратцѣ справленное тайное письмо отдати въ руки самому владѣтелю Волоскому; а до владѣтеля Муланскаго нѣчего не писалемъ, вѣдаючи, же оного нѣтъ въ домѣ. А такъ тотъ посланникъ будучи въ Ясехъ отдалъ тое мое вшреченное письмо самому владѣтелю въ руки, и онъ владѣтель оное вычитавши, говорилъ словесно для донесенія мнѣ Гетману, что Турскій Вейзѣръ и Ханъ Крымскій зъ войсками своими достигши подѣ Белиградъ, жѣли тамъ зъ войсками Нѣмецкими бой, и воспріявши одолѣніе,

тотъ Белиградъ отъ облеженія свободили, ибо въ невеликой, мовить, Нѣмецкіе войска были силѣ, мало что было ихъ вѣще надѣ десять тысячей, и когда Турскіе и Татарскіе силы туда притягнули, тогда заразъ тое Нѣмецкое войско зъ подѣ Белиграда уступило до большаго своего обозу, и нинѣ войска бѣсурманскіе тамъ подѣ Белиградомъ обрѣтаются, такъ же и войска Нѣмецкіе неподалеку оттолъ обозъ свой положили; и Турская, мовить, сторона жаеаетъ мира, а Нѣмецкая въ томъ отрѣкается, а поселятъ Польскій Ревускій конечно къ бѣсурманомъ виправленъ для получения мира. Зъ тѣмъ однимъ словеснымъ извѣщеніемъ онъ владѣтель Волоскій того помененного посланника отпустилъ ко мнѣ, а прислалъ чрезъ него запечатанный складъ словъ цифрами написанный, зъ чого я порозумѣваю, же жаеаетъ онъ владѣтель имѣти зо мною пересылки и непостимъ писмомъ, но тѣми цифрами зъ нимъ списоватися. О чомъ я и, по должности моей подданской чинячи належитое Вамъ Великимъ Государемъ донесене, посилаю того посланника Михайла къ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству и тотъ складъ цѣферъ, также и письмо Семена Палѣя чрезъ него-жъ препосилаю въ приказъ Малія Росіи; а если мнѣ зъ нимъ владѣтелемъ Волоскимъ впредѣ чинити обсылки и такимъ цѣфирнымъ писмомъ списоватися, о томъ покорственно прошу у Васъ Великихъ Государей милостиваго монаршого указу и прислания того цѣфернаго складу ко мнѣ. А тое покорне докладаю, же я, хотячи Вамъ Великимъ Государемъ Премилостивѣйшимъ Монархомъ прислужитися, имѣю прилежное старане сего времени виправити умисленнаго человѣка къ владѣтелю Муланскому, занеже надѣюся, же тому о всякихъ поведеніяхъ и намѣреніяхъ извѣстно есть. Зъ Батурина, октовріа 20, року 1693.»

Тое-жъ осени Палѣй, певную получивши вѣдомость же по указу Гетмана Великого Коронного жѣють на него приходити войною подѣ Хвостовъ войска Полекіе и Козац-

кіе на службу Полякомъ зятіиіся, прислать нарочно судю своего полкового Леска Самарина до Гетмана, просячи его прилежно войска на помощь себѣ противъ Поляковъ. Гетманъ теди о той прозбѣ Палѣвой и о боронѣ нижнему Кіеву и городу Печерскому, такъ же и городу Остру потрібной, писавъ зъ Глухова до Великихъ Государей, поверія 1, грамоту свою сицевую:

«Поеврія 1 прислать ко мнѣ Семень Палій полковникъ охотничій умыслею своего посланого судю полкового Леска Самарина, и писалъ въ двухъ своихъ писмахъ доносячи, что зъ Полской стороны по указу Гетмана Коронного наступаютъ на него войска, якъ козацкіе охотничіе комоніи и пѣхотніи полки, такъ и Полскіе короги и имѣють отступити къ мѣстечку Фастову въ близькихъ мѣстахъ; о чомъ ему Семену Палію не тилко зъ давнихъ вѣдомостей и пересторогъ есть вѣдомо, але и Ярема Гладкій полковникъ охотничій, который тому два роки якъ зъ Запорожи отъ товариства на службу королевскую вѣйшовъ, такъ же и игуменъ пѣхотній даеъ ему знати, и онъ Семень Палій, видячи на себе зъ стороны оной Полской такую неприязню враждебное наступство, проситъ мене Гетмана условие, же бымъ ему прислать на помощь войска, зъ которыми бы онъ отъ того наступства неприязного оборонитися и на мѣсту своемъ осидѣтися могъ. Я теди Гетманъ, вѣдаючи тое, же онъ Семень Палій зъ полкомъ своимъ въ сторонѣ Королевскаго Величества обрѣтається, и еще совершенно подъ високдержавную Вашу Великихъ Государей руку не есть принятій, а налто памятаючи предложеніи Ваши Царского Пресвѣтлого Величества указы, абисмо Полской сторонѣ до неприязни найменшой причина не давали, якобы Ваше Царского Пресвѣтлого Величества договоры зъ Королевскимъ Величествомъ въ наименшихъ пунктахъ не были нарушени, тому первому его Семена Палія прошенію даннемъ ему помочь безъ Вашего Царского Пре-

свѣтлаго Величества указу доволства чинити не смію; а такъ писма его Семеновъ Палѣвъ, при которыхъ и перестерѣгательніа о вишней реченихъ особѣ листи обрѣтаючіеся, къ Вамъ Великимъ Государемъ посылаючи, бю покорственно челомя и найнижайшою вношу до Вашего Царского Пресвѣтлого Величества вистащю, дабы Вы Великіе Государи вѣзволити милостивій свой мнѣ подданному своему векорѣ прислати указъ, если маю ему Семену Палѣвъ ку его оборонѣ въ мѣстечко Фастовъ зъ подъ рейменту моего войсками послати помочь, а тую помощь учинити войскомъ чи городовимъ, чили охотничимъ; якого Вашего Монаршого въ скорихъ часехъ ожидаючи указу, для того умисного скорого, гонца Адама посылаю къ Вамъ Великимъ Государемъ, приказавши ему днемъ и ночью чинити послѣхъ. Тутъ же докорне Вамъ Великимъ Государемъ припоминаю нижній Кіевій городъ и мѣстечко Печерское; понеже зъ Полской стороны тѣи въ Семеновихъ Палѣвехъ.... именованіе войска къ мѣстечку Фастову наближаються, теди не можемъ того достатечне знати, если они для самого одного надъ Семеномъ Палѣмъ чинени промислу повзяли свое наміреніе, или и ближей къ Богохранимой Вашей монаршой державѣ наступати схочуть, что еслиби въ нихъ Поляковъ ширилося, то надобно милостивого Вашего монаршого указу, жеби тому нижнему городу Кіевскому и мѣстечку Печерскому была оборона; да и Остеръ городъ, где передъ симъ Ваши Царского Пресвѣтлого Величества воеводи и ратніе люде бывали, потребуеъ прежніе крѣпости и ратнихъ въ себѣ Вашихъ Царского Пресвѣтлого Величества людей; что премудрому и превисокому Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству поручаю разсмотренію. Чрезъ которого то гонца докорственно прошу милостивого Вашего Монаршого пространныго и совершенного указу, якъ мнѣ и впередъ противъ его Семеновихъ Палѣвехъ прошеній поступати, именно если онъ тамъ зъ Полской стороны наступства въ

мѣстечку Хвастовѣ не выдержитъ, и зъ людьми при себѣ будущими оттолъ въ сторону Вашего Царского Пресвѣтлого Величества уступати схочетъ, яко-жь онъ уже въ Кіевѣ не тядко тотъ дворъ, що я ему купилъ, маєть, але и своего еще къ тому плану въ будинки прикладааъ кошту, хотячи певное себѣ мѣти мѣсце, теди таковымъ способомъ приняли ли его или иначе поступити; албо если его тѣи войска Лядскіи у Хвастовѣ облагутъ, а онъ Палѣи помощи просити будетъ, то въ такомъ остатнемъ разѣ чи посланковати его, чили положити его цѣлостъ на его силѣ и промыслу? Зъ Глухова, ноевріа 1, року 1693.»

Въ тиждень после того по третій разъ уже прислалъ Палѣи скорого гонца своего зъ писмомъ до Гетмана, ознаймуючи о непремѣнномъ на себе войскѣ Полескихъ и Козацкихъ затажнихъ наступствѣ, и просячи горячо Гетмана прислать войска себѣ въ помощь противъ тихъ непріятелей; а прислалъ тогди-жь чрезъ гонца своего и два універсали Гетмана Коронного: еденъ до войска Палѣевого, а другій до посполства Хвастовского писаніе, предлагаючи и напоминаючи, абы Палѣя не слушали. По якому Палѣевому прилежному прошенію, не могучи Гетманъ безъ вѣдома монаршого дати войска своего помощь, писалъ о томъ грамоту свою къ Великимъ Государемъ зъ Гривнячого, ноевріа осмо-го, таковую:

«Ноевріа 8 дня, принесено ко мнѣ отъ Семена Палѣя полковника охотничьего писане, чрезъ которое онъ ознаймуючи о наступствѣ на себе войска Полеского, уже потре-те усиловнимъ прошеніемъ желаетъ себѣ отъ мене ратунку. При якомъ своемъ писаніи прислалъ ко мнѣ два універсали пана Яблоновского, Гетмана Коронного: одинъ до полчанъ его, а другій до жителей Фастовскихъ упоминательно писаніи, жеби его Семена Палѣя не слушали; и я тое Семена Палѣя писаніе, также и універсали Гетмана Коронного зъ писмомъ реймента Вилгки послааю чрезъ умисного гонца

моего къ Вамъ Великимъ Государемъ въ донесене; а яко въ тихъ універсалахъ вичитаемъ твердую Полской стороны противъ Семена Палѣя завязтость, такъ изъ словесной мови прислѣдака его Семенова вирозумѣлемъ, что и самъ онъ Семень Палѣи противъ тихъ наступцовъ своихъ заставляється и полчане его вѣрне при немъ стояти хочуть. Зъ якихъ мѣръ яко муситъ быти межи ними кровави звады, такъ и остатніи ихъ дѣла кровію ковчитися будутъ; что есть значній и великій случай, ибо тотже Семена Палѣя прислѣщикъ словесно мнѣ сказовалъ, же при Семену Палѣю въ Хвастовѣ можетъ быти военныхъ людей на двѣ тысячѣ человека окромъ посполства; а тамъ посполство не тядко Хвастовское обрѣтається, но изъ рознихъ мѣстечокъ и селъ, отъ того войска Полеского, яке на Семена Палѣя наступуетъ, повзлявши страхъ и боязнь, тудажъ въ Хвастовъ побѣгало; зъ якими людьми онъ Семень Палѣи певне въ бою противъ наступуючого Полеского войска отважно подержит-ся, и може о семъ числѣ уже зачался у нихъ бой. А я покорне тое тутъ доносячи; а яко былъ мнѣ премоужній Вашего Царского Пресвѣтлого Величества указъ въ много-кrotnыхъ Вашихъ монаршихъ грамотахъ описаной, чтобъ я Гетманъ обнадѣживалъ его Семена Палѣя милосердною Вашею Великихъ Государей милостию, и я по тому Вашому монаршему указу всяко чинилъ ему обнадѣженіе; такъ онъ Семень, въ той надеждѣ о милости Вашей Монаршой обрѣ-таючися, будетъ безпрестано мнѣ докучати, чтобъ я на помощь ему и на оборону тудъ къ Хвастову посилалъ войска зъ подъ рейменту моего, что я безъ Вашего Великихъ Го-сударей указу жаднымъ способомъ чинити не поважуся. А прето чрезъ сей листъ мой, подъ ноги Пресвѣтлого Вашего монаршого престола упадаючи, прошу покорствено, дабы Вы Великіе Государи изволили милостивій свой монаршій совершений прислати указъ, яковымъ способомъ мнѣ Гет-ману теперъ и вперѣть противъ таковыхъ его Семена Палѣя

прошеній, условно до мнѣ о послѣдні заносляхся, поступовати; жебы уже я, извѣстно вѣдаючи превисокою Вашу монаршую волю, теперъ и впредъ такъ поступовати и поступовати могъ, якъ Вамъ Великимъ Государемъ угодно быти можетъ; а подаю тое до превисокого и премудрого Вашего Царского Пресвѣтлого великого монаршого разсмотрѣнія, зъ сего около Семена Палѣя чрезъ Поляковъ дѣючагося случая, бодай имъ Полякомъ и до болшихъ завязностей противъ Вашей Монаршой держави не урочи противниа намѣренія. Теди яко себѣ въ томъ всемъ покорне прошу милостивого наставительного указу, такъ и тое по вѣрной моей подданской предлагаю службѣ, даби Богохраними Ваши Царского Пресвѣтлого Величества Великоросійскіе войска въ приличіе къ Малоросійскимъ краямъ были прислаши мѣстнамъ. При семъ яко найпокорнѣй отдаюся премилосердной Вашего Царского Пресвѣтлого Величества благости. Зъ Гримячого, ноеврія 9, року 1693.»

После того въ четвертій разъ писалъ Палѣй до Гетмана о непремѣнной завязности и промислахъ Лядскихъ на его истребленіе, и прислалъ повторниа два універсали до войска Палѣево и досполства Фастовскаго подъ именемъ Гетмана Коронного, ноеврія 29, писанинъ упоминательниа, абы отъ Палѣя отступовали и его не слушали; которое письмо Палѣево и універсали Лядскіе послалъ Гетманъ Мазепа въ приказъ Малія Росіа чрезъ почту, при своей особой Великимъ Государемъ, декаврія 15, писанной таковой грамотѣ:

«Писалъ ко мнѣ Семень Палѣй полковникъ охотничкій, ознаймуючи, же Подская сторона, не переставаячи своего завязатаго противъ него намѣренія, шещъ способѣ таковыхъ, якъ бы его уловити или раззорити, и прислано свѣжо подъ именемъ Гетмана Коронного къ полчаномъ его и жителемъ мѣста Хвастова універсали зъ таковымъ упоминеніемъ, абы его Семена Палѣя, яко имъ Полякомъ противного, они полчане и жители Хвастовскіе не слушали и при немъ не держались.

Якіе то універсали онъ Семень ко мнѣ приславши, просить горячо поради, якъ бы ему впредъ противъ таковыхъ намѣреній Лядскихъ поступати, теди я Гетманъ по должности подданской тое письмо его Семена Палѣя и універсали Поляскіе, къ Вамъ Великимъ Государемъ чрезъ почту посылаючи, прошу покорствено о милостивій Вашъ Царского Пресвѣтлого Величества указъ, якую ему Семену въ томъ прошеніи дати образу. При семъ же случаю и о семъ покорствено Вамъ Великимъ Государемъ доношу, же писалъ ко мнѣ зъ Переволочной слугамой Иванъ Рутковский доносячи, же прибылъ къ берегу Днѣпровому на перевозъ Переволочанскій посиликъ мой Петро толмачъ, которого я по Вашомъ Великихъ Государей указу посилалъ въ Крымъ, обрѣтается зъ нимъ толмачемъ нѣкоторій и Великоросійскій человекъ, якого зъ нимъ сполне зъ Крыму отнушено. О чомъ письмо его Рутковского ко мнѣ писанное: посилаю въ приказъ Малія Росіа, и якого толмача и Великоросійского человека каждого дня и години сподѣваюся, такъ того-жъ часа, якого ко мнѣ ония прибудутъ, виправлю ихъ вскорѣ къ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, и прикажу въ дорогѣ днемъ и ночью чинити поспѣхъ для скорого о поведеніяхъ Крымскихъ донесенія. Присемъ яко найпокорнѣй отдаюся премилосердной Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству благости. Писано, декаврія 15, року 1693.»

Копія універсалу гетманского до войска Палѣево:

STANISŁAW JAN NA JABŁONOWIE JABŁONOWSKI, KASZTELAN
KRAKOWSKI, HETMAN WIELKI KORONNY.

Wiadomo czynię Assaulom, Panom Setnikom y młodecom,
półkow tak konnego iako y pieszego pod Paliem półkownikiem

Станиславъ Янъ на Яблоновъ Яблоновскій, каштелянъ
Краковскій, Великій Гетманъ Коронный.

Асауламъ, панамъ сотникамъ и молодцамъ конного и
пѣшого полковъ, состоящимъ подъ командою полковника

rebelizantem posłuszeństwu ordynansom Jego Królewskiej Mości y moim będącym, przy łasce mojej y pozdrowieniu zyczliwym. Pysłałem do was na początku przeszłej kompanii uniwersały moje, abyscie byli przychodzili pod Sorokę na usługę Jego Królewskiej Mości y Rzeczy pospolitey, a potem do szanicy pod Kamieniec, gdzie was należące czekało ukontentowanie y nagroda; kiedy zaś na żadne moje posłusznemi niebyliscie ordynanse, oczewistą miarkując rebelią, zład iako jeszcze z obozu przez Jego Mości Pana Balcera Wilgę Reymen-tarza woysk Jego Kr. Mości y Rzeczy pospolitey, doniosłem wam uniwersałami moimi, iako pomieniony Пахля за swoje wielkie excessa, kryminaly y nieposłuszeństwa wiolenney Rebeliey kary godzien; oraz ykażdy, który by się przy nim wiazał: tak y teraz ostrzegamy was przez uniwersał ten moy, do której solni waszey mogł prędzey doysć, abyscie od pomienionego Пахля zaraz a zaraz odstepowali, przy nim się nie trzymali,

Пахля, бунтовщика противъ Его Королевской Милости и моихъ приказаній, съ милостию моею и доброжелательнымъ привѣтствіемъ объявляю: посылалъ я къ Вамъ, въ началѣ прошлой компаніи мои универсалы, чтобы Вы приходили на службу Его Королевской Милости Рѣчи Посполитой, подѣ Сорoku, а потомъ въ лагерь подѣ Каменецъ, гдѣ ожидаетъ Васъ надлежащее довольствіе и награда; но какъ Вы не послушались ни одного изъ моихъ приказаній, то, усматривая изъ того явный бунтъ, извѣщалъ я Васъ еще изъ оboзy универсалами моими чрезъ Его Милость пана Бальцера Вилгу, региментаря войскъ Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой, что упомянутый Пахля, — равно и всякъ, кто его держится, — за свои великія буйства, преступленія и ослушанія, подлежить наказанію за бунтъ назначенному. Такимъ же образомъ и нынѣ симъ моимъ универсаламъ предупреждаю Васъ, чтобы Вы, лишь только сей универсалъ приидеть въ которую либо изъ вашихъ со-

y iemu nie posłuszni byli, a do zyczliwych y posłuszných Jego Królewskiej Mości y Rzeczy pospolitey polkow. z sotniami swemi przystawali. Jezeli to uczynicie, upewniam was że barwę, platę y ukontentowanie swoje, iako y drudzy w posłuszeństwie będący, odbierzecie bez zwłoki y zawodu. Jezeli zaś przy uporze swoim będziecie y przytym rebelizancie dalej zostawać, albo iemu pomagać, tedy znosić was y iako z nieprzyjacielami Jego Królewskiej Mości y Rzeczy pospolitey postępować sobie kazałem; wiedzieć tedy o tym, y uczynicie, co wam zdrowszego.

Działo się we Lwowie, 29 Novembris, anno 1693.

Stanisław Jabłonowski, Kasztelan Krakowski, Hetman Wielki Koronny.

тентъ, отъ помянутаго Пахля, не ожидая прочихъ сотенъ, немедленно оставили, не держались бы его и не слушали, а присоединились бы съ своими сотнями къ полкамъ вѣрнымъ и послушнымъ Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой. Если такъ поступите, то увѣрю Васъ, что безъ земадленія и обмана, наравнѣ съ другими покорнымъ, получите платѣ, жалованье и довольствіе свое; а если и послѣ сего будете упорствовать и при томъ бунтовщикъ оставаться, или же ему станете помогать, — въ такомъ случаѣ рѣшился я истреблять Васъ и поступать съ Вами, какъ съ врагами Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой. И такъ вѣдайте объ этомъ и поступайте какъ для Васъ лучше!

Пронсходило въ Львовѣ, 29 ноября, 1693 г.

Stanisław Jabłonowski, Kasztelan Krakowski, Hetman Wielki Koronny.

Копія другого універсалу Гетманського до посполитых Хвастовского писаного:

STANISŁAW JAN NA JABLONOWIE JABLONOWSKI, KASZTELAN
KRAKOWSKI, HETMAN WIELKI KORONNY.

Wiadomo czynię uczciwym obywatelom miasta Jego Krolewskiej Mosci y Rzeczy pospolitey Fastowa, przy pozdrowieniu moim zyczliwym. Już i sami o tym wiedzieć możecie, że Paley полковник iawny rebelizant nie posłuszny Jego Krolewskiej Mosci i moim ordynansom, azatym, kto się przy nim wiąże y iego słucha, takimże być musi. Więc że to bez grozy y kary słuszney nad nim bydź nie może, was ostrzegam y uniwersalem tym moim donoszę, abyście z nim nie trzymali, iemu ni w czym nie pomagali, posłuszni nie byli. Owszem kiedy do tego przyjdzie, abyście go iako rebelizanta z miasta wydali, inaczej iezeli tego nie uczynicie ogniem y mieczem karać y znosić was iako nie-

СТАНІСЛАВ ЯН НА ЯБЛОНОВІ ЯБЛОНОВСЬКИЙ, Каштелян
КРАКОВСЬКИЙ, ГЕТМАНЪ ВЕЛИКІЙ КОРОННИЙ.

Допроторядочнымъ жителямъ города Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой Хвастова, чистосердечно ихъ привѣтствуя, объявляю: уже Вы и сами о томъ можете знать, что Палѣй полковникъ явный бунтовщикъ, непокорный Его Королевской Милости и моимъ приказаніямъ, а потому кто держится его и слушаетъ, тотъ такой же, какъ и онъ, бунтовщикъ. И такъ какъ это безъ острастки и должнаго наказанія остаться не можетъ, то предостерегаю Васъ и симъ универсаломъ моимъ уѣдомляю, чтобы Вы его не держались, ни въ чемъ ему не помогали и не слушали его, — напротивъ того, если нужно будетъ, чтобы Вы его какъ бунтовщика изъ города выдали; въ противномъ случаѣ, если этого не сдѣлаете, огнемъ и мечемъ наказы-

приязнителей Jego Krolewskiej Mosci y Rzeczy pospolitey rozkazalem. Jeslibyście zaś uczynili, o klemencyey Panskiej y respekcie na was upewniam. Działo się we Lwowie, novembris 29, roku 1693.

Stanisław Jablonowski, Kasztelan Krakowski,
Hetman Wielki Koronny.

вать и уничтожить Васъ, какъ враговъ Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой, я приказалъ. Если это исполните, то о милости Королевской и вниманіи къ Вамъ заведу. — Происходило въ Львовѣ, ноября 29, 1693 года.

Станиславъ Яблоновскій, Каштелянъ Краковскій,
Гетманъ Великій Коронный.

По прежде спецъ-фькованихъ гетманскихъ грамотнихъ къ Великимъ Государемъ доношеніяхъ — о Палѣевомъ зъ Мировичемъ полковникомъ Черелаславскимъ и Пашковскимъ полковникомъ компанійскимъ промислѣ военомъ подъ Тягнуно и бытѣ на Кодицѣ, чрезъ два днѣ зъ бесурманами отравованой — прислано отъ Великихъ Государей Палѣевъ зъ полчанами его, также Мировичу и Пашковскому за труды особое жаловане, которое Гетманъ по указу монаршомъ принялъ и, о приѣмъ онаго отвѣтуючи, до Великихъ Государей писалъ и о фантази Палѣевой тайни хранити неумѣючи, также о рейментару Вилѣ подъ Хвастовъ зъ войсками зближавшомся, и безъ кровопролитія назадъ вглубъ Полѣся повернушомся, и о занятіи кватеръ зимовихъ на Полѣсью чрезъ товариство Палѣева, и о прочемъ: писалъ же Гетманъ такою грамотою своею къ Великимъ Государемъ зъ Батурина, 20 декаврія:

«По милостивомъ Вашомъ Царского Пресвѣтлого Величества указу, милостивое Ваше монаршое жаловане полковникамъ рейменту моего, Черелаславскому Ивану Мировичу и охотничькому Григорию Пашковскому, по обари мѣрою по

шести аршинъ и по паре соболей, ценою по 15 рублей, а Семену Палѣви сукно кармазинъ мѣрою шесть аршинъ, три косяки камокъ китайскихъ ауданихъ, двѣ пары соболей, пара по 15 рублей, мѣхъ лисей христовой горлатникъ, мѣхъ куней и пищаль, а на полчанъ его Палѣвихъ 1000 ефимковъ, привезъ и отдалъ мнѣ Гетману присланій Малороссійского приказу подьячой Алексѣй Меншиковъ. И я тое отобравши, что належить полковникомъ преречонимъ Перяславскому и охотиницкому отдалъ имъ неоткладно; а что наименовано Семену Палѣви и на его полчанъ, тое отишло въ Кіевъ чрезъ козака обѣдлого Батуринского Романа Проценка, который яко не разъ предъ симъ у его Семена Палѣя бывалъ, будучи ему знакомій и намъ имовѣрній, такъ и недавно его туда въ Хвостовъ къ нему послалемъ, о чомъ и писалемъ уже къ Вамъ Великимъ Государемъ чрезъ почту. Яко теди наставлялъ мене милостивій Вашъ Царского Пресвѣтлого Величества монаршій указъ, жебы тое милостивое Ваше монаршее жаловане ему Семену Палѣви и его полчанамъ тихо было отдано, чтобы о томъ отнюдь въ сосѣдственной сторонѣ никто не вѣдалъ, но изъ здѣшнихъ никому не было явно; такъ прикажу я зъ великимъ подкрѣпленіемъ тому посланному моему Роману Проценку, чтобы онъ зъ Кіева до Хвостова тихо послалъ умислаго человека и извѣстилъ ему Семену, жебы онъ albo самъ въ Кіевъ пріехалъ, albo кого имовѣрнаго прислалъ вмѣсто себе, а за прибытемъ его albo одного посланного, жебы онъ Романъ за великою опасностію тое Ваше монаршее жаловане отдалъ и всякимъ способомъ договорилъ и твердо закрѣпить, чтобы онъ Семень тую Вашу монаршую прещедрую милость тихо принявши, никому зъ постороннихъ, также и изъ посольства Хвостовского не объявлялъ и не озаймовалъ, но чтобы себѣ належное заховалъ въ тайнѣ, и полчанамъ наименованное роздалъ кромѣ жадной огодоски. Въ чомъ истинно обѣщаюся Вамъ Вели-

кимъ Государемъ, же зъ моей гетманской сторонѣ о той Вашей монаршой тайнѣ нѣхто не провѣдаетъ, бо яко тутъ въ мене въ Батуринѣ, при вшшихъ всѣхъ Вашихъ монаршихъ тайну въ себѣ имѣющихъ грамотахъ, сая Ваша Великихъ Государей поважная чрезъ вишнейречонного подьячого принесенна грамота въ добромъ спрату зложенна, которой никто опрочъ ближнего и въ дѣлѣ томъ будучого чатати не можетъ; такъ и преречоній посланній мой Романъ Проценко, маючи отъ мене твердій и крѣпкій о томъ приказъ, никому не объявитъ. Тилко о самомъ себѣ Палѣю аби тое утанти мѣлъ не могу шлюбовати, занеже онъ есть такого обычая, же такихъ секретовъ танти не хочетъ, но паче оголошаетъ, яко-жъ есть о томъ доводъ, что онъ предъ симъ присланное къ себѣ въ Хвостовъ милостивое Ваше монаршее жаловане, аксамить и инное, не тайно, якъ ему отъ мене говорено, но явно зъ великою предъ народомъ оголоскою, кладучи оное на голову свою и пространними словами говорячи: что то присланное ему зъ великой Вашей Великихъ Государей милости—принялъ; да и короговъ и значки военніи, въ полкъ ему зъ превеликой Вашей монаршой милости въ Кіевъ втайнѣ данніи, заразъ онъ объявилъ народу, едючи зъ ними открыто по улицамъ Кіевскихъ. Прото прежніе разсуждаючи несли и теперъ надѣются, аби онъ тую тайну въ скритости удержалъ; однакъ сколько способу станеть буду его о томъ чрезъ преречонного посланного крѣпко упоминати, аби подлугъ Вашего Великихъ Государей предложенного указу, принудилъ себе статечне въ томъ дѣлѣ поступити, жебы Ваша Царского Пресвѣтлого Величества тайна отъ него никому палатъ не выходила. А якоко часу тотъ посланній мой въ Кіевъ прибывши и зъ нимъ Семеномъ Палѣемъ увидится, и тую Вашего Царского Пресвѣтлого Величества прещедрую милость ему самому или посланному его отдастъ, и якое въ томъ отдаваніи и въ приятіи будетъ поведеніе, о томъ впредъ не замедлю должное

учинити Вамъ Великимъ Государемъ донесене. А теперь яко вчера чрезъ почту пишуци доносилемъ Вамъ Великимъ Государемъ, такъ и симъ листомъ моимъ покорне доношу, же тотъ пререченный посланный мой Романъ Проценко, будучи у него Семена Палѣя въ Хвостовѣ и повернувшись оттолъ въ Батуринъ, такую мнѣ принеслъ отъ него вѣдомость, что рейментаръ Вилкга зъ Полскими корогами и козацкими охотничьими полками, будучи недалеко отъ Хвостова, а нѣчого по намѣренію свдемы не справивши, безъ бою и жадного кровопролитія олійшолъ прочъ въ глубокіи Полѣскіе краи, и мусѣлъ тѣи всѣ мѣстца въ порожиѣ оставити, на якихъ прошлыхъ лѣтъ полчане Семеновъ Палѣевъ стоявали; прето Семень Палѣй по прежнему своихъ полчанъ зъ Хвостова росправилъ на онѣи становища, и людей жителей Полскихъ, якіе были зъ местечокъ и зъ селъ утрашнихъ Лядскихъ войскъ то въ Хвостовѣ, то въ Чорногородку позбѣгали, всѣхъ роспустилъ по ихъ домахъ, а до Королевского Величества пославъ умислиныхъ посланныхъ бити челомъ, что на него чинено такое непріязное настуство. А и тое посланный мой Романъ Проценко донеслъ мнѣ словесно, что онъ Семень Палѣй отъ нѣкоторого наказного полковника, которій въ полку козацкомъ охотничьомъ старшинствовалъ, словами досадными опечалевъ будучи, уже по отходѣ рейментара Вилкга, посилалъ зъ Хвостова писара своего въ полторасти или болшей коней, которій писарь зъ людьми своими того наказного полковника зъ его товариши на селлахъ Полскихъ спостигнувши, такъ товаришей его яко и самого силою и до Хвостова припрывадилъ: теди хотѣлъ былъ Семень Палѣй подпийти будучи оного погубити, но онъ посланный мой Романъ Проценко, власне на тое время туда въ Хвостовъ къ нему прибувши, упросилъ и ублагалъ его моимъ гетманскимъ именемъ, абы не задавалъ ему пагубы, теди онъ Семень Палѣй живого наказного полковника заховавши держитъ у вѣзению.»

«Онъ-же Семень Палѣй, по отходѣ отъ Хвостова пререченого рейментара Вилкга, зъ войскомъ при немъ будучимъ, хотѣлъ былъ пайскорѣй ко мнѣ Гетману въ Батуринъ ехати, и когда-бъ однимъ днемъ онъ посланный мой не посѣдѣлъ къ нему въ Хвостовѣ, то певне-бъ былъ вѣхалъ въ свою дорогу; але онъ посланный мой, его въ дому заставши, отрадиль ему того кончити намѣренія. Прето онъ Семень, въ дому задержавшись, отложилъ тотъ свой посѣдъ на пришлій часть, поставивши по праздниці Рождества Господня онѣй отправити. А такъ я Гетманъ разсуждаючи, же онъ Семень Палѣй, обавляючися пришлыхъ непріязненныхъ зъ Полскою стороною на себе настуство (яко-жъ и я тое уважаю, же ему Полская сторона таковыхъ жестокихъ поступковъ терпѣти не будетъ), схочетъ тутъ въ Батуринъ мене Гетмана радитися и шило просити себѣ наставленія, якъ бы ему зъ полчанами впередъ тамъ въ Хвостовѣ прожити; прето я вѣрній Вамъ Великимъ Государемъ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству подданный, до ногъ пресвѣтлого Вашего монаршого престола упадаючи, покорственно прошу Васъ Великихъ Государей о милостивый наставительный монаршій указъ, если онъ Семень Палѣй ко мнѣ въ Батуринъ приедетъ, и противъ таковыхъ небезпеченствъ проситиметь поради и наставленія, якіи мнѣю ему на тое дати отвѣтъ, жебы онъ въ тое время на свои запросы и желанія не безъ отвѣту отъ мене учинилъ свой къ дому поворотъ.»

Зъ Батурина, декавріи 20, року 1693.

РОЗДІЛЪ XXXV.

О Палевомъ позвоженію зъ данемъ ему жалованя; о советѣ ему якъ поступати и прочая; о Палевомъ желаніи зъ ком-
диціями вишескими, и о грамотѣ о томъ къ Москвѣ; о же-
ланіи чрезъ мсти Полубинского благочестивѣи Восточніи вѣри,
со отверженіемъ Римскія; о войску козацкомъ на шляхъ
Бѣлгородскій для языка виправленомъ, и о Лютрахъ Кра-
левскихъ благочестивѣи Грекорускіи вѣри желавшихъ; о
змихъ бисурманскихъ Росіи намѣреніяхъ, и о пріятельствѣ
Лядскомъ зъ Турками; о дѣлѣ и корреспонденціи царской
и патріаршій зъ Митрополитомъ и Гетманомъ, взысканъ
особѣ духовныхъ иностранцевъ, патріархами въ Росіи не-
слушны называющихся; о причинѣ патріарха Московскаго до
Гетмана за черницами Межиборскими; о умоливающихъ Поля-
кахъ на Палѣя; о щасливомъ Палевомъ зъ Свячкою прокресту
военномъ подѣ Казикерменомъ; о толмачахъ Палевскихъ; о быт-
ности Палевой въ Батурихъ и ударованію его, и о намѣре-
ніяхъ бесурманскихъ зъ Петрикомъ на Украину и прочая; о
полкахъ отъ Гетмана къ Азову виправленіяхъ и бездѣльно
повернувшихъ; о щасливомъ Запорожскомъ въ Крымъ прогрессу
военномъ, о похвалѣ за тогъ войску до Гетмана патріаршій
грамотѣ, и о респонсѣ гетманскомъ на тогъ до патріархи; о
прілежномъ стараніи Короля Собескаго на скасованіе въ Русь
своей благочестія на уфундованіе въ ней Упы; о зезвѣ для
того въ Львовѣ; о послу туда королевскомъ, и о мовѣ его къ
Русь; о войскахъ козацкихъ Бѣлгородчину красовавшихъ и
палатку Ханскую добувшихъ; о уступленіи рейментара Вилки
къ Случь; о станціяхъ войска Палевого; о посланцахъ Пале-
вихъ зъ языками Татарскими до Короля и Гетмана Коронного,

и о ласкавихъ отпѣтахъ до Палѣя королевскомъ и гетман-
скомъ; о грамотѣ патріарха Московскаго до митрополита
Кіевскаго о духовныхъ Греческихъ персонахъ, и о патріарху
Мелетіи Ахридскомъ.

Року отъ возсіянн свѣтилъ небесныхъ 7202, а отъ
воплощенія Сина Слова Божія 1694 году. Хочай довольно уже
въ прошломъ року о Палѣвихъ отъ наступствъ Полскихъ
небезпеченствахъ и желаніяхъ и о иныхъ разныхъ дѣй-
ствахъ написалемъ, едвѣкъ и въ семъ року подобіе-жъ
его Палѣви небезпеченства и трудности отъ Поляковъ зъ
иными розными поведеніями, якіе могли достати вѣдѣнію
моему, описати понудихся; поневажъ добру людскому зави-
стиіе Поляки, повстаючи на Палѣя, то перво ганили и ре-
белѣзантомъ називали его, то потімъ хвалили и респекта
свои декларовали ему. О чомъ всемъ нийже сего виражається;
але напродъ того полагається зде грамота Гетмана Мазепи
до Царскихъ Величествъ о секретномъ отданіи жалованя
монаршого Палѣви и полчаномъ его, о наступствѣ на него
Полскомъ и о советѣ ему тайномъ, якимъ бы способомъ зъ
полкомъ своимъ могъ отъ Поляковъ удалитися и подѣ
царскую державу совершенно подклонитися, и о засягненію
вѣдомостей зъ стороны Мултанской и Волоской о чужозем-
скихъ и Полскихъ намѣреніяхъ, зъ Батурина, декаврѣя 29,
писаная сиче:

«Донесѣя я уже Вамъ Великимъ Государемъ Вашему
Царскому Пресвѣтлому Величеству, же по Вашомъ премож-
номъ монаршомъ указу зъ милостивимъ Вашимъ монаршимъ
жалованемъ Семену Палѣю полковнику охотничьому и
полчаномъ его посилаемъ Романа Проценка, и ведѣлъ ему,
одержавши въ Кіевѣ, а вскорѣ о себѣ ему Семену Палѣю
въ Хвостовъ дати знати, чтобъ онъ Семенъ пріехалъ въ Кіевъ,
албо виѣсто себе прислѣлъ кого тихого и тайного, для одо-
бренія тихъ милостивихъ Вашихъ монаршихъ щедротъ; и

онъ Сементъ Палій въ тоє время прибылъ былъ зъ женою своею въ Кіевъ, але посланій мой Романъ Проценко, прибывши туда не засталъ его, бо онъ Сементъ, почувши о томъ, что зъ Полской стороны рейментаръ Вилка зъ Полскими корогвами и низъ козацкими охотничьими полками подобіємъ непріятельскимъ на его полчанъ, въ рознихъ мѣстахъ на становищахъ будучихъ (о чомъ я уже Вамъ Великимъ Государемъ донеслъ), почалъ наступовати, того-жъ часа зъ Кіева, оставивши жену свою, поспѣшилъ ку Хвостову. А прото мой посланій, по даному ему отъ мене наказу, далъ о себѣ ему Семену знати, зовучи его въ Кіевъ, чтобъ тамъ albo самъ чрезъ себе, albo чрезъ посланого своего милостивое Ваше монаршое припятъ жаловане; о чомъ онъ Сементъ Палій увѣдомившишя вимовилъ, якъ самъ въ Кіевъ ехати, такъ и людей отъ себе послати, взглядомъ того, же на него отъ Поляковъ непріязное чинится наступство, и просилъ его посланого моего, аби къ нему сполне зъ женою его въ Хвостовъ ехалъ, и что имѣть въ рукахъ своихъ Вашей монаршой милости, аби ему и полчаномъ его тамо отдалъ въ руки. А якъ онъ преречоній посланій мой, уже изъ мною о томъ неописуючися, зъ Кіева сполне зъ женою его Семеновою ездилъ къ нему Семену въ Хвостовъ, такъ починимъ временемъ тую Вашу премилосердную монаршую милость отдалъ ему и полчаномъ его тихо, безъ жадной оголоски; отколь якъ скоро ко мнѣ въ Батуринъ возвратился, такъ заразъ я оного послаю къ Вамъ Великимъ Государемъ зъ належащимъ о томъ допесенемъ, чрезъ которого и писмо его Семеново Паліево послаю въ приказъ Малія Россіи для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ. А особно онъ посланій мой въ томъ же государственномъ приказѣ словесно донесетъ якое поведеніе въ Хвостовѣ видѣлъ, и о чомъ тамъ слыхалъ, и яко я чрезъ него посланного моего до Семена Палія словесно тихо наказовалъ, что его зъ всіми полчанами его, взглядомъ договоровъ вѣчного мира

зъ стороны Полской въ сторону Вашего Царского Пресвѣтлого Величества, явственнымъ способомъ принять невозможно, но разѣбъ ему оттолъ для небезпеченства зъ полчанами своими удатися на Запорожѣ, а отъ Запорожи уже приходити сюда въ Малую Россію; такъ якую онъ Сементъ противъ того рѣчь свою говорилъ, о томъ же онъ посланній мой словесное жъ учинить где належитъ предложение. А я тутъ же Вамъ Великимъ Государемъ допосу покорне, же для засягненя досконалихъ вѣдомостей о чужоземскихъ повоженяхъ и особно о намѣреніяхъ Полской стороны, къ миротворенію зъ бесурманскою стороною стягающихся, послаемъ умисленного посльщика моего Михайла Степанова, того, которій и предъ симъ недавно былъ въ Ясехъ, къ владѣтелямъ Волоскому и Мулянскому; чрезъ которого до Волоского владѣтели писалемъ цѣрами, а Мулянского владѣтеля писалемъ писмомъ Рускимъ, просячи о извѣщеніе тамошнихъ поведеній и всякихъ вѣстей. Якое Руское писмено мое велѣмъ ему посльщику моему тайно при себѣ хранити и скрито подати ему владѣтелевъ Мулянскому, и просилемъ особно о томъ, аби онъ владѣтель Мулянскій, яко человекъ разумній, изволилъ разсудительно извѣститися и ко мнѣ отписати о томъ, что то за причина чили фортель, же Цесарь Римскій и Венетіане (яко дается чути) въ непремѣнной войнѣ противъ бесурманъ тривати хочуть, а Королевское Величество зъ Полскою стороною, въ твердомъ зъ ними Цесаремъ и Венетіанцами будучи союзѣ, ищетъ у нихъ бесурманъ мира; для якихъ мѣръ и пословъ Хана Крымского у себе держитъ и своего посла туда послати намѣрилъ. Зъ чимъ тебѣ и якъ потомъ посльщикъ мой отъ нихъ владѣтелей назадъ возвратился, зъ тимъ веѣмъ я его къ Вамъ Великимъ Государемъ зъ пріѣзжнимъ вислаю поспѣшеніемъ.»

Зъ Батурина, декаврѣя 29, року 1694.

По виправі тей грамоти на Москву, вскорі прибули отъ Палія посланники до Гетмана Мазепи зъ привітствіємъ листовнимъ празничнимъ Рождства Господня, и изъ прилжнимъ желаніємъ листовнимъ—же и словеснимъ Гетмана помочи войсковою отъ наступства Лядского, и изъ трома кондичіями ку его Паліевої ползі чрезъ него-жъ вимпшеніими; на которіе Гетманъ, безъ вѣдома монаршого немогучи совзволити, писалъ о всемъ томъ зъ Батурина, генваря 4, до Царскихъ Величествъ обширную грамоту свою такъ:

«Прислазъ ко мнѣ Семень Палій полковникъ охотничій умислихъ посланнихъ, Циганцука обозного полкового и свойственного своего, зъ привітствомъ урочистого праздника Рождства Господня, и писалъ ко мнѣ листъ свой, въ которомъ первіе празничное виписалъ поздравленіе, а потомъ условное прошеніе о помочи и ратунокъ противъ наступства войскъ Полскихъ, которіи уже кравіи противъ полчанъ его учинивши начинанія, неотмѣнимъ на него наступствомъ своимъ желають кончити тое непріязненное намѣреніе. О чомъ дабы Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, было вѣдомо, посылаю тотъ его Семеновъ Паліевъ листъ въ приказъ Малія Росіи для достаточного донесенія. А яко ему Семену Палію сін его посланніи суть люди вѣрніи и надежніи, такъ онъ приказалъ имъ словесно свою и всѣхъ полчанъ своихъ и жителей мѣста Хвастова прозбу мнѣ Гетману предложить, желаючи плачевне о той же ратунокъ; которіе его посланніи мнѣ въ словесной мові троякимъ способомъ потѣхи себѣ потребовали, або жеби ему Семену Палію и всѣмъ полчаномъ совершено помогъ виправою войска, зъ которымъ бы онъ отъ наступства войскъ Полскихъ оборонитися могъ; або, если помочи дати не можно, жебимъ ему и всѣмъ полчанамъ его и жителемъ Хвастовскимъ позволилъ зійти зъ Хвастова, и поселитися въ Василковѣ или въ Триполѣ, якіе обои запустѣли суть мѣста, а по мирнихъ до-

говорахъ въ Вашу Царского Пресвѣтлого Величества сторону належаніи; а если того позволенія получитьи имъ невозможно, то жебимъ ему даль позволеніе удатися о помочи до бѣсурманской стороны. Бо хочай по преможномъ указу монаршомъ дойшло отъ мене Гетмана до ушей его Семена Палія тое предложене, что онъ самъ, если того похочеть, зъ женою и зъ дѣтми своими, безъ людей зъ нимъ будучихъ, можетъ быти сюда въ Богохранимую Вашего Царского Пресвѣтлого Величества державу приняти, а если полчанъ оставити не хочеть, то чтобъ зъ ними ишолъ туда откозь війшолъ, на Запороже, а оттодъ бы, полчанъ своихъ въ городи Малоросійскіе расправивши, самъ безлюдно сюда-жъ прибывалъ; однако-жъ того обойга чинити не хочеть, разсуждаючи себѣ, же якъ самому ему кроме полчанъ своихъ приходити сюда, а тамъ въ Хвастовѣ на згубное имя людей оставити, здається быти встидно и грѣшно, та и на Запороже зъ людьми, аиле жони и дѣти маючи, удаватися естъ неудобно, и отнюдь люди тѣ въ Хвастовѣ зъ нимъ будучи отъ него рознитися и Полской власти приняти на себе не хочуть. Прото (мовить посланіи) онъ Семень Палій, если не можетъ получитьи помочи и обороны, зичилъ бы зо всѣми людьми, женами и дѣтми простимъ путемъ зъ Хвастова подъ високодержавную Вашу Царского Пресвѣтлого Величества руку, а мѣсто Хвастовъ оставити въ такомъ разореніи, въ якомъ облягъ его своими людьми тими приходомъ. На тѣи тѣли его Семена Палія прошенія отписалъ я до него, же нѣчого зъ тихъ трохъ рѣчей ему дати и позволяти не могу безъ Вашего Великихъ Государей указу, по которой яко писалемъ наскорѣ, такъ и обѣцаемъ ему впредъ о томъ дати знати. А о томъ словѣ, яке его Семенови посланіи о исканіи у бесурманъ помочи предложили, говорили я имъ посланнимъ словесно обширнымъ предложеніемъ, же бы онъ Семень чинити не важилося того, бо яко тое дѣло естъ Вамъ Великимъ Государемъ православ-

нимъ христіанскимъ Монархомъ и всему христіанству противное, такъ ему Семену, отбирающему превелику Вашу монаршую милость чинити того не годится, жеби онъ зъ своихъ мислей такое неприличное выкинулъ намѣреніе. Въ чомъ общались мой приказъ выполнить. А говорилемъ тое имъ-же посланимъ, же если уже Полская сторона зъ бесурманскою стороною до миру приступити жаеаетъ, то не похотятъ бесурмане ему Семену Палѣю жадноу дати помочи; теи на тое посланіи отказали, же абы тилко онъ Семень Палѣй якій колвекъ о томъ учинилъ одозвъ, заразъ бы ему прислана была помочъ, понеже предъ симъ сами его бесурмане о тое потребовали. А такъ я вѣрній Вашего Царского Пресвѣтлого Величества подданій, о семъ всемъ наскорѣ Вамъ Великимъ Государемъ доносячи, покорне прошу милостивого Вашего монаршого указа, якій маю противъ таковыхъ горькихъ и насильныхъ Семена Палѣя прошеній дати отвѣтъ? А тое мене непомалу долегаеетъ, же онъ Семень Палѣй въ своемъ листѣ писати тое смѣетъ, же будто онъ на мое гетманское слово и обнадежене тамъ въ Хвастовѣ осижовался, и людей, въ немаломъ числѣ зъ нимъ будучихъ, пріймывалъ и умножилъ на поселеніе, не имущи жадного иного о цѣлости своей способу; якого обнадеженя я николи ему не чинилъ, опрочъ того, что тилко по Вашомъ монаршомъ указу, въ многихъ Вашихъ Царского Пресвѣтлого Величества грамотахъ, обнадежовалемъ его Вашею Царского Пресвѣтлого Величества милостію, запобѣгаючи тому, чтобы онъ зъ непомисльного поведенія якихъ противныхъ не хватился намѣреній, стративши уже отнюдъ свою въ коронѣ Полской надежду, отколъ хотай би не вѣдати якими обнадеживано его добродѣйствами, не хощетъ тому николи вѣрити; а такъ теперь развѣ онъ самъ будучи простимъ человекомъ не внималъ моихъ въ указѣ Вашомъ монаршомъ ему предлаганихъ словъ, и положилъ себѣ и людямъ при немъ будучимъ за таковое неподобное обнаде-

жене, какое теперь въ писмѣ своемъ докладаетъ. О немъ Палѣю думній дякъ Его Милость господинъ Емельянъ Игнатіевъ Украинцовъ зѣло разумно рассуждаетъ, же хороше было предъ симъ его зъ всѣми людьми при немъ будучими приняти, коли онъ у жадній зъ Полскою стороною еще не прійшоу былъ ссори, а теперь когда онъ въ кравіи вступилъ съ Поляками росправи, то намъ, принявши оного, надобѣ принятися и за оружіе, понеже Полская сторона легко его оставити не хощетъ.»

Зъ Батурина, генваря 4, року 1694.

По виправѣ тои на Москву грамоти, прислалъ до Гетмана Мазепи въ Батуриу Преосвященій Оеодосій Углицкій, Архіепископъ Черигговскій, два листи Латино-Полскихъ отъ пана Домѣнѣка Полубинского хорошаго воеводства Смоленского, зъ Глуховичъ, генваря 14, до него отца Архіепископа и до Гетмана писаніе со желаніемъ таковымъ, еже би, Римскую схизматическую отринувши вѣру, могъ zostати ласкаве принятій въ Богохранимую благочестивыхъ Монаховъ Російскихъ державу, и удостоятися первобытного синовства по своихъ продкахъ церкви Святия Православнія Восточнія Кіреко-Рускія; якіе листи такъ ся въ себѣ имѣють:

Ясневелможній въ Богу Превелебній Мосцѣ ксіонже Архіепископъ Черигговскій, мой веаце Мосцѣ Пане и добродѣю милостивій!

Дѣловская антесесоровъ моихъ релігія, которая по войнѣ межъ Поляками и Литвою зъ онихъ вигасла, и вѣра Руская церкви Святой восточной естъ мнѣ оказією, абимъ Царемъ Ихъ Мосцомъ Московскимъ, яко оній чтителемъ и блюстителемъ, давное зъ предковъ отдавши подданство, въ онихъ вихалъ панство. До чого яко тои релігій возбужденіе во мнѣ, такъ обридліи и згортаючи въ Римской ре-

лѣтѣ не тѣло въ свѣтскихъ, але бараѣи и въ духовнихъ обичаяхъ поступки до вимовлена, не тѣло до виписана, трудни, а того великовладнихъ Монарховъ Московскихъ великая и мудрая въ панствахъ губернія и подданимъ и удаючимся до себе ласка, щедробливість и милосердіе цѣлому славное свѣту призываетъ. При томъ заборонено въ Полцѣ и Литвѣ чрезъ конституцію, подъ смертною казнію и отобранемъ добръ, до опущеной чрезъ предковъ вѣри и релігій возвращеніе, кгда тая кара есть перешкодою до виконана, удаючись подъ поданство Царей Ихъ Мосцовъ, теперъ мѣючи часть наиспособнѣйшій зъ многихъ оказій, которіи предъ Вашимъ Мости Мосцѣ Панемъ и добродѣмъ за обаченіемъ предложатся, на тое резолююсь и до skutku привести зичу. Аже певного пріятеля въ небезпеченствѣ познати и искати жебимъ себѣ безъ уваги не поступилъ, и не мѣючи певности удался легкомилно не здавъ, кгда до Ясневелможнихъ Его Милости Пана Гетмана Сѣверского, Его Милости Пана асаула енерального, Его Милости Пана воеводи Чернѣговского, Его Милости Пана полковника Чернѣговского и Ихъ Милостей Пановъ сотника и писара Чернѣговского литералное мое теперъ прошеніе вношу, и самого Вашей Мости Мосцѣ Пана въ томъ ласки, промоція и виставціи до Царей Ихъ Мосцовъ и до именованихъ прошу, абись въ семъ намѣреніи, помощи подаючи руку, яко самъ тутъ резидуючи, близко помощи и до онихъ промовати рачилъ. Потягнеть Вашей Мости Мосцѣ Пана и добродѣя до того самая сія релігія, которой естесь пралать и епископъ найгоднѣйшій, же заблудшее овча зъ заточенія въ власную ограду добройъ взищещи Пастору! Розумѣючи о високой ласкѣ Царей милостивихъ и Ясневелможного Его Милости Пана Гетмана, цѣлой ради и Ихъ Милостей Пановъ воеводовъ, иже хочай тутъ для релігій и начальниковъ прійдетъ мнѣ маестности и субстанцію оставити, нагородитъ тое щедробливою рукою и обмислитъ,

любо зъ позосталихъ на Сѣверу и Смоленчизинѣ дѣда и отца моего добръ, любо зъ щедробливости Панской такое мѣсце, за чимъ би могль службу служити за достоинство церквей Божіихъ и царское, и шасливое пановане и доброе зравіе Ихъ Милостей маестать Божій благодати. Въ чомъ ласки Вашей Мости Мосцѣ Пана и промоція прошу особливѣ, нехотачи заразъ того чинити, жебы тутъ певнихъ рѣчей для будущихъ непевнихъ не утратилъ, ажъ и отъмененнихъ Ихъ Милостей и отъ самого Вашей Мости Мосцѣ Пана и добродѣя певную въ самой рѣчи безъ забави отбору декларацію чрезъ респонсъ; зъ которого вирозумѣю если отмовка чили аккомодация будетъ, и въ той часъ притомне поклонитись Вашей Мости Мосцѣ Панству всѣмъ декларию. Чего чекаючи и въ ласку мене рекомендуючи Вашей Мости Мосцѣ Пана и добродѣя, къ отческимъ приподаю ногамъ, зостаючи Вашей Милости Мосцѣ Пана и добродѣя милостивого нижній слуга, Домѣйкъ Полубинскій. Зъ Глуховичъ, 14 генваря, року 1694.»

Другій листъ до Гетмана отъ того-жъ.

Ясневелможній Мосцѣ Пане Гетмане, войскъ Сѣверскихъ Ихъ Царской Мосцѣ, мой велце Мосцѣ Пане и добродѣю милостивій!

Та есть натури людской конституція, иже частокротъ на томъ свѣтѣ рожной если неуставичной звикла полегати отъмѣи, по части припздкомъ случайнимъ, по части же за ординансомъ найвишого Творца. Я буду теперъ експеріентъ оного манудукціи, когда мнѣ до давнихъ интенцій виконана приступитъ ласкава Вашой Мости Мосцѣ Пана промоція и ласкавость; цѣле уже намѣрилемъ, абимъ могль подъ милостивую Царей Ихъ Мосцовъ протекцію и самого Вашей Мости Мосцѣ Пана вѣхати за границу, и безпечное мѣти

притулене. До чого не єсть окказією жадна противъ Королевѣ Его Милости невѣрность або зрада, а нѣ къ Рѣчи Посполитой, але тилко, же обридилемъ себѣ вѣру Римскую, въ которой теперъ много злихъ поступковъ и згоршеніе въ духовенствѣ чрезъ симонію и ласки Божіей продаваніе намножилося, а въ свѣтѣцѣхъ панствѣ чрезъ беззаконіе и кривдѣ, отъ винишихъ становъ меншимъ убогимъ дѣлющимся не безъ нарушенія совѣсти. Видячи близкую погибель чрезъ незгоду духовенства и зраду пановъ и гетмановъ, уважаючи, вже єсть народъ Польскій безъ права и справедливости, до отчистой антесесоровъ монахъ релігій Греческой церкви православной святой восточной привернутись себѣ зичу, и оную оставленную паки воспріяти. Аже въ насъ тѣхъ духовниѣхъ паралазіи въ конституціяхъ сеймовихъ зъ согласіємъ цѣлою отчизни постановили: єсть би кто мѣлъ якъ зъ Русской релігій, такъ и иншихъ вѣръ, зоставши Римляномъ, хоть би и наслѣдникъ который до отческой или до дѣдовской повернутись вѣри, аби на горѣхъ и отобраню всѣхъ добръ былъ караній; для того и я, между границами королевства Польского и княженія Литовского не могути паки воспріяти Православной релігій, подъ протекцію Царей, Ихъ Мосцовъ и Вашей Мости Мосцѣ Пана, яко тоєй релігій ревнителіи, дѣлательи и разширителіи, прибѣгаю зъ найнижшимъ моимъ уклономъ, Пана моего милостивого обемаючи ноги, жеби въ той оказіи не утерпѣти отверженія, яко зъ ласкавого зацѣвленія пмѣю надѣю; ижъ славно цѣлому свѣту Царей, Ихъ Мосцовъ, ласкавость и щедробивость, тутъ же и самого Вашей Мости Мосцѣ Пана промоція и ласка не схочетъ отринуті мене отъ подданства сего, а за обивателя отчизни Царей, Ихъ Милостей, незмѣрного панства схочетъ приняти подданого, на той же службѣ мене слугу своего подданого въ Смоленскомъ и Чернѣговскомъ воеводствѣ поставити, зъ якої предки наши и родичь мой родителей Царей, Ихъ Милостей, до войны

служилъ. Которого и аффектовалъ по колкокротне блаженія памяти Царь милостивій чрезъ свои ласканія панскія грамоти намовляючи, абы до православной вѣри повернулся, але ролить мой, жалуючи потомства малого и жени своєи, матки нашей, отмовлялъ: що я мѣючи въ памяти, люблюмъ на той часъ былъ малій лѣти, зичу поветовати интенціи и Царевѣ Его Мосцѣ задосить учинити, кгда терзѣнѣйшимъ щасливѣ пануючимъ Царемъ, Ихъ Милостемъ, хочъ цѣле быти вѣрнимъ подданимъ. До чого если мене приведетъ особлива Вашей Мости Мосцѣ Пана ласка и промоція, которой узнавши за щасливое пановане и доброе здравіе Царей, Ихъ Милостей, и самого Вашъ Мости Мосцѣ Пана, до чеканія живота моего, маєстатъ Божій благодати буду долженъ, а теперъ, подъ ноги самого себе Вашъ Мости Мосцѣ Пана моего стелючи и ласцѣ отдаючи, пожаданого респонсу буду чекати, зоставши назавше

Вашъ Мости Мосцѣ Пана милостивого зичливій и найнижшій слуга,

Dominik Stanisław Potulinski Chorąży województwa Smoleńskiego.

Зъ Глуховичъ, 14 генваря, 1694 року.

По такомъ одозву и желаніи пана Полубинского, учиненъ къ нему отвѣтъ отъ Архієпископа и отъ Гетмана, абы того доброго и спасенного намѣренія своего не занехиваючи, прибылъ зъ несумѣною надеждою о гетманской ку себѣ ласце. По которыхъ отвѣтахъ, прибывши онъ въ Чернѣговъ, учинилъ отверженіе вѣри Римскія, и принялъ правильно благочестіе свѣтое; потомъ вскорѣ оженился, понавши цорку значного войскового товариша Чернѣговского Карпа Мокрѣвича и, респектомъ гетманскимъ облагодѣлствований, началъ жити въ Стародубовѣ и атаманомъ городовымъ вскорѣ учиненъ.

Немногому потімъ прешедшу часу, когда получилъ Гетманъ зъ Палѣеваго донесенія Лядскіе зъ Турками корреспонденціи, тогда на шляхъ, зъ Бѣлогородщини до Крыму лежачій, для взята языка виправилъ въ полтораста компанійцовъ Федка, бывшаго Атамана Кошового, и, ознаймуючи о томъ на Москву, ознаймовалъ тогда-жъ и о единомъ Лютру, зъ Кролевца Прускаго прибыломъ и вѣру благочестивую принявомъ (его же азъ мно быти Михайла орканисту, иже и схимникомъ благоподвижнимъ zostалъ въ монастыру Кіевонечерскомъ, о которого прибытію зъ Прусь въ Батуринь прошлого року пространше виразилемъ) и о иншихъ Лютрахъ Кролевцкихъ православія святого желавшихъ, чрезъ такую свою зъ Батурина, генваря 21, писаную грамоту:

«Прислалъ ко мнѣ Семень Палѣй охотничкій полковникъ писмо свое, ознаймуючи, о одномъ своемъ полчанинѣ, которій, зъ нѣкоторихъ случаевъ бывши за рекою Днѣстромъ въ поганскихъ жилищахъ, Тягинѣ и иншихъ мѣсахъ, и назадъ къ нему повернувшись, сказывалъ ему о послѣ Полскомъ къ Солтану Турскому для миру виправленомъ, и о двухъ мурзахъ, зъ Полци назадъ зъ значими подарками отпущенныхъ, которіи при его бытности шли чрезъ тамошніе кран, зифраючи до Андриополя, где и Хана Крымского бытность у Султана Турского быти повѣдають, и иншіе о тамошномъ поведеніи и о бѣсурманскихъ намѣреніяхъ поголоски. Я теди вѣрій Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству подданій, по моей обиклой должности, для донесенія тихъ вѣдомостей, тое Семеново Палѣево писмо при семъ моемъ листѣ въ государственной Вашъ монаршіи приказъ чрезъ почту послаю; а что я зъ умыслу бывшаго Атамана Кошового Федка, въ полтораста человекъ добрыхъ компанійныхъ людей, на шляхи бѣсурманскіе, зъ Бѣлогородщини въ Крымъ лежачій, для языка виправилъ, уже тому сѣмъ недель совершилося, и что послалъ умыслного послащика для вѣстей въ Волоскую землю и Мугтанскую, теди онихъ

до сего часа еще нѣтъ повороту: а когда, дастъ Богъ, они учинятъ поворотъ, тогда я наскорѣ должное учиню Вамъ Великимъ Государемъ донесене. О семъ Вамъ Великимъ Государемъ доношу, же на сихъ дняхъ прибылъ ко мнѣ въ Батуринь зъ князства Литовского, зъ города Виленъ люде, одинъ тотъ же человекъ, которій и прошлого року о дѣлѣ церковномъ былъ у Пресвященнаго митрополита Кіевского, а другій человекъ такий, что будучи въ бесурманской неволѣ, помощію Божіею освободившись зъ оной, намѣрилъ быти въ Кіевѣ для поклоненія мѣсамъ Святымъ Печерскимъ, а третій Нѣмецкой породы зъ города Кролевца, зъ подѣ власти Князя Брандербурскаго, зъ межи тихъ Нѣмцовъ, которіи оставивши Лютерскую ересь, хочуть принять правимъ намѣреніемъ Православную христіанскую вѣру Восточного исповѣданія; и уже сей человекъ сюда прибылій совершенно zostалъ синомъ церкви Восточной, тотъ сказуетъ, же онін Нѣмци въ Кролевце и около Кролевца будучи, которіи Православную вѣру приняли намѣрили, имѣють въ превеликой и милосердной Вашего Царского Пресвѣтлого Величества милости свою надежду, что въ томъ ихъ благомъ начинаніи будетъ имъ монаршее заступленіе, за которымъ чають быти освобожденъ отъ иновѣрного и вредительнаго душѣ своихъ заблужденія. Да тин-жъ Литовскіи люде сказивають, что назначеній сеймъ пошолъ въ отложено для того, что Королевское Величество есть великою зятій болѣзнію; на которій сеймъ любо и Литовскіе Сенаторѣ, а особливе Сапѣга Гетманъ Великій вѣхалъ былъ, однакъ удержался въ своихъ Литовскихъ границахъ.»

Зъ Батурина, генваря 21, року 1694.

Егда по виправѣ на Москву вишесланой грамоти, получалъ Гетманъ вѣдомость зъ писма полковника Переяславского Мировича и изъ повѣсти товариства полку его, о неприяженіяхъ Малой Росіи намѣреніяхъ бѣсурманскихъ и о

пріятедь Польскѣхъ зъ Портою Отоманскою, государству Російскому зложелательно, тогда, генваря 24, зъ Батурина писалъ о томъ къ Москвѣ грамоту свою синевую:

«Писалъ ко мнѣ полковникъ Переясловскій доносячи, что полку его три человека чину козацкого были зъ торговимъ дѣломъ за рекою Днѣстромъ въ землѣхъ бесурманами владѣемой, где обрѣтается Степикъ Ягорлицкій, и оттолъ на сихъ числехъ въ Переясловъ повернувшись сказали ему, что самъ Ханъ взялъ къ Солтану Турекому до Андриянополя: а тамъ въ Бѣлгородщинѣ Солтани, подъ Ханскою (?) обрѣтающіеся, конечно готуются зъ Крымскими Солтанами, тамъ же по Венгерской войнѣ удержанными, зъ Бѣлгородскими Ордами вти подъ Малоросійскіи Вашего Царского Пресвѣтлого Величества города (въ чомъ имъ Господи Боже не допоможи); а особно тамъ въ Бѣлгородщинѣ голосно тое проносится, что Польскій посель пойшоу до бесурманъ, и уже Поляки бесурманомъ братіями училилися, и имѣють имъ бесурманомъ во всемъ на войнахъ быты помочными. Зъ яковою вѣдомостію онъ Переясловскій полковникъ прислалъ ко мнѣ зъ тихъ троухъ козаковъ тамъ будучихъ одного человека, и я вѣрній Вашего Царского Пресвѣтлого Величества подданий, исполниючи должность мою, того-жъ козака зъ тою вѣдомостію и изъ словесною обширѣйшою о всемъ повѣстію и листъ полковника Переясловского послалаю къ Вамъ Великимъ Государемъ найскорѣй, дабы о всемъ томъ Вамъ Великимъ Государемъ было вѣдомо. По сихъ вѣдомостехъ сподѣваюся достаточнѣйшого извѣщенія оприходе сюда тихъ Креста Святого непріятедь, бо зъ полку Переясловского и изъ нихъ приказалемъ держати уставични на томъ боку Днѣпра караули, у паланкахъ Лебединской и Уманской и иныхъ пристойныхъ мѣстнахъ. Если теи принесенно мнѣ будетъ таковое извѣщеніе, что они непріятели совершенно отъ поганскихъ своихъ жилищъ руются, и сюда подъ Малоросійскіе города приходъ свой накеруютъ, то и я Гетманъ

зъ тяжарами войсковыми, того-жъ часа зъ Батурина рушивши, пойду туда, где того дѣло военное потребовати будетъ. Для чего и полкамъ всѣмъ однимъ уже рушиться зъ домовъ, а другимъ въ досконалой быти до рушенія поготовости приказалемъ; при семъ яко найпокорнѣй отдаюся премилосердной Вашего Царского Пресвѣтлого Величества благодѣи.»

Зъ Батурина, генваря 24, року 1694.

Потимъ, генваря 29, одержавши Гетманъ отъ Палѣя зъ Абазинова ему Палѣю донесенія такую вѣдомость,— что непріятели бесурмане непремѣнно намѣриваютъ приходи ти войною подъ Малую Россію, а Поляки непремѣнно приуготовляются приходи ти зъ войсками ку Хвостову на истребленіе Палѣево, чого онъ боячися просилъ себѣ позволенія гетманского перейти зъ Хвостова зо всѣми при немъ будучими людьми на жите до запустѣлаго Триполя,— писать о томъ зъ Батурина до Царскихъ Величествъ такую грамоту:

«Писалъ ко мнѣ Семень Падѣй, озпаймующи о непріятедехъ бесурманахъ, же они, по злокозненномъ поганскомъ намѣреніи своемъ, имѣють приходи ти въ военнихъ промислахъ подъ Малоросійскіе Ваши Царского Пресвѣтлого Величества города. Якіе вѣдомости прислани ему зъ мѣста Браслава отъ нѣкоторого козацкого полковника, Абазиномъ прозиваемого, а тотъ Абазинъ повзялъ они зъ Татарскихъ языковъ, которыхъ самъ онъ Абазинъ, зъ товариствомъ будучи въ военнихъ промислахъ подъ жилищами непріятедскими, недавно взялъ; и я по тихъ вѣдомостехъ приказалъ всѣмъ полкамъ рейменту моего рушиться зъ домовъ и приблизитися ку рецѣ Днѣпровѣ, а я самъ зъ арматами и нѣхотами на сихъ же днехъ зъ Батурина вѣйти, и туда-жъ ку Днѣпровѣ для отпору непріятедь простовати хочу.»

«Въ томъ же писмѣ своемъ онъ Семень Падѣй докладаетъ, же въ Бѣлгородщинѣ межи бесурманами носится поголовка, что бесурмане зъ Польскою стороною за нинѣш-

нимъ Полскимъ поселствомъ конечно помирится мають, и что Полскіе войска прибѣраются учинити на него Семена Палѣя конечное наступленіе; зъ якихъ мѣръ онъ тривожачися и ужасаючися, проситъ условіе о томъ, если ему ратунку и помочи въ Хвостовъ не будетъ, аби позволено ему зъ всѣми тими людьми, которіе при немъ въ Хвостовѣ найдутся, перейти оттол до запустѣлаго мѣста Триполя, которое въ сторону надъ рекою Днѣпромъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества обрѣтается.»

«Теди я тое его Семена Палѣя письмо, зъ иными письмами къ нему писанными, при семъ моемъ листѣ, въ приказъ Малія Росіи, для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ, чрезъ умислаго послаючи, проту покорственно о милостивій Вашего Царского Пресвѣтлого Величества монаршій указъ скорій, якъ я Гетманъ на тое его Семейно прошеніе отказать мѣю? О семъ и паки покорственно Вамъ Великимъ Государемъ бючи челомъ, отдаюся препайпокорнѣйше Вашей премилостивой Царского Пресвѣтлого Величества благостинѣ.»

Зъ Батурина, генвара 29, року 1694.

Того-жъ генвара 29, завзявши Гетманъ подзоръ на Палѣя, же будто противъ Поляковъ затягаєтъ себѣ помочи отъ бесурмановъ, такъ же о одномъ шляхтичу, зъ Полски въ Батуриніъ бывшомъ, и о Федковомъ для языка Татарского виправленомъ медлѣніи, писалъ зъ Батурина о томъ къ Москвѣ такъ:

«Доношу покорне Вамъ Великимъ Государемъ, же имѣючи я зъ поголосокъ такіе вѣдомости, что будто Семень Палѣй, отпустивши отъ себе зъ неволѣ одного значного Татарина, послалъ зъ умислу въ бесурманскую сторону, ищучи себѣ тамъ противъ наступающихъ на себе войскъ Полскихъ помочи (о якомъ намѣреніи и посланніи его Семейно Палѣви открыли были мнѣ слово, о чомъ я предъ симъ Вамъ Великимъ Государемъ доносилъ), посилаемъ я теперъ въ Хвостовъ умислаго козака Батурина, вѣдѣ-

даючися о томъ певности, если такъ дѣется, и писалемъ до него Семена Палѣя, упоминаючи зъ подтверженіемъ, абы такого дѣла Богу и Вамъ Великимъ Государемъ неугодного и всему христіянству шкодливго чинити не важился, докладаючи тое, же и самому ему такая завязтость впередъ пожитечна быти не можетъ. Якій теди онъ Семень Палѣй на тую мою посланку чрезъ письмо свое вимовляючися, же того не чинилъ и чинити не хочетъ, учинилъ отвѣтъ, то я при семъ моемъ листѣ въ приказъ Малія Росіи для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ послаю. Тутъ же покорне докладаю, же на сихъ свѣжопрошлыхъ числахъ былъ у мене въ Батуриніъ зъ Полской стороны, зъ листомъ Гетмана Короного, гусарского князя Радивила подканцлерого Литовского корогви товарищъ Андрей Яблоновскій, ищучи бѣзлого своего челядника, которій, много въ имѣніи его зашкodikвши, увойшолъ будто на сю сторону, но не возмолъ того шкодни нѣгде спостигнути; проту я одного вскорѣ назадъ отправилемъ, а якій онъ принеслъ ко мнѣ отъ Гетмана Короного листъ, тотъ я, такъ же и отпису моего, до него Гетмана писаного, списокъ, и писма, отъ полковника Чернѣговского о вѣдомости ко мнѣ принесеніе, послаю въ тотъ же Малоросійскій приказъ.

«Доносилемъ кзкокротне Вамъ Великимъ Государемъ о томъ, что послалъ я Федка, бывшего Кошового Атамана, зъ товариствомъ подъ жилища непріятельскіе для добуття языка Татарского, чрезъ которого бы можно провѣдатися о намѣреніяхъ и замислахъ непріятельскихъ; но знати за великостію снѣговъ и морозовъ не моголъ онъ Федко до сего часа жадного добути языка, и часть одна его товариства уже возвратилася въ городи назадъ, а зъ другою частію самъ онъ остался еже у устьи реки Днѣпра, поблизу жилищъ непріятельскихъ, для чиненя далшихъ своихъ о языка промислу. О чомъ яковъ письмо прислалъ ко мнѣ полковникъ

Лубенскій, тоє я посилаю къ Вамъ Великимъ Государемъ для вѣдома въ приказъ Малія Росіи.»

Зъ Батурина, генваря 29, року 1794.

Въ прошломъ 1693 року, Святѣйшіе Вселенскіе, Досифеѣй Іерусалимскій и Каллиникъ Константинопольскій, патріярхи писали къ Москвѣ грамотами своими о странныхъ архіепископахъ, въ государство Російское для милостиѣ пріежджающихъ и патріярхами именующихся (яко же и Мелетій Ахридонскій, вже въ Пѣжинѣ бысть и умре, о которомъ въ прошломъ року положена грамота патріярхи Константинопольского), а зъ Москви такъ отъ Пресвѣтѣйшихъ Государей Іоанна и Петра Алексѣевичовъ, яко и отъ Святѣйшого Адриана патріярхи Московского, такъ до Гетмана Мазепи, яко и до Пресвященнаго отца Варжама Ясинского митрополита Кіевского, о тихъ же странныхъ патріярхахъ въ Русѣ именующихся писано особахъ, а именно до Гетмана отъ патріярхи Московского, декавріа 3, такая писанна грамота:

Адрианъ милостию Божіею Архіепископъ Московскій и всея Россіи и всеѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріархъ, возлюбленному во Господѣ Нашей Мѣрности сыну, Царского Пресвѣтлаго Величества войска Запорожского обоихъ странъ Днѣпра Гетману, Іоанну Стефановичу Мазепѣ Архипастирское благословеніе.

Во всемъ челоѣческомъ жителствѣ Всемудрїй Творецъ нашъ Богъ опредѣли чини и всякому мѣри, въ усмотрѣніи благочинства ради истиннаго благочестиваго вѣри, безъ чина же и наизиравіа достопазднаго вся безкрасотна уничтоженна и развращенна бывають, отнюду же многіа неблагословенія, вини и смущенія въ людехъ съ великими грѣхами творятся: и то ради въ жителствѣ челоѣковъ гнѣвъ Владики Господа

возгаряется, не токмо здѣшнему томленію, но и въ будущаго вѣчнаго осуждаются мученія. Недобрѣ убо Нашей Мѣрности нынѣшнего времени совершенно изявиася, яко въ Малой Росіи пріежджаіа отъ коихъ любо страпъ архіерей, и ни извѣстія, ни свѣдѣтельства коего имуще о себѣ, служатъ самовольне гдѣ и которій будетъ, и въ чинѣ священній святятъ, въ діакони и въ попи, и называются епископи, митрополитами, архіепископами, патріярхами, иншіи подъ запрѣщеніемъ своихъ архіереевъ, иншіи изверженніи сана, иншіи безъ мѣстъ, и то гдѣ за мзду поставится, и величаются въ церквахъ, и потому велятъ имена своя поминати въ чужихъ епархіяхъ. И сему отнюду быти не подобаетъ, и Святѣйшіи патріярхи нашего благочестія, Константинопольскій съ прочими, таковымъ повелѣша всячески возбраняти и не попускати въ таковая дерзновенія безъ нашего особаго здѣ смотрителства, откуда и тогда и како; и лучше бы таковымъ безмѣстнымъ странникомъ, аще пріятелствуетъ, и то кого, жити въ монастырехъ, а ни во градѣхъ по мѣрскихъ домѣхъ безчинно скитатися, ни на кую же потребу, но точію на соблазнъ многимъ.»

«Пришедъ убо къ Нашей Мѣрности града Пѣжина попъ Феодоръ, сынъ попа Феодора Троецкого, что въ Пѣжинѣ на посадѣ, проси, ежеби ему дати гдѣ здѣ мѣсто и повелѣти служити; егда онъ вопрошенъ бысть: кто его въ діакони и въ попи посвятилъ и къ коей церкви? Онъ же сказалъ, что посвятилъ его патріархъ Мелетій Ахридонскій, и живетъ де онъ въ Пѣжинѣ и патріаршескую честь носить, яко бы во власти своей; и се не добро—не къ мѣсту бо во священній чинѣ не поставляются, а онъ не бысть патріархъ, токмо архіепископъ, и уже оттуду изъ своей епархіи изгнася, и за величаніе свое запертися такового имени; и аще гдѣ тако будетъ именоватися впрелѣ, отлучають чина тамошніи патріярхи, граммати нинѣ обрѣтаются. Патріаршескихъ же престоловъ во церкви нашей Восточной колико извѣстно всѣмъ. Сія же его Арсеніева гордость отъчлаго самовѣннаго киченія пре-

быть ему на худшее. Сего ради отселъ онъ да запретится тако именоватися, и служити ему въ Малоросійскихъ городѣхъ Преосвященный Варлаамъ Кіевскій митрополитъ да возбранитъ; ему же и твоя любовь въ семъ что потребно ко общей ползѣ да поспѣшествуеши. Яко днесъ не нужда тамо архіереевъ; аще ли требно, и то би въ коемъ градѣ тамо особаго епископа устроити, яко о томъ прешедшихъ лѣтъ слышавъ Святѣйшій Киръ Досифей, патріархъ Іерусалимскій, что скитающіися безмѣстніи архіереи не благочинствуютъ, писалъ ежеби гдѣ ради многатаго народа въ Малоросіи епископа и не одного поставити. При семъ твоей любви многожизнства и доброполучства и любезнаго наслѣдія навсегда Мѣрность Наша жаеаетъ. Писаея въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, 7202 лѣта мірозда-нія, Рождества же Бога Слова 1694, мѣсяца декаврія 3.

Адріанъ милостию Божіею Архіепископъ царствующаго великаго града Москви и всея Россіи и всѣхъ странъ Сѣверныхъ Патріархъ, о Святѣмъ Дусѣ, сину и сослужителю Нашей Мѣрности, Преосвященному Варлааму Митрополиту Кіевскому, Галицкому и Малія Россіи Архипастиру благословеніе.

Егда во гражданствѣ чинъ должности право дѣломъ соблюдается и законы крѣпоствуютъ смотреливствомъ, тогда челоуѣковъ стародѣйство уставу доброе не повреждается какоюю либо новостію отъ невилія приходящаго. Во церковной же нашей тверди, найначе зрѣству таковому быти подобаетъ, да хранится чинъ еи и канони Богопредання и предопредѣленія отъ Святыхъ Апостолъ и Отецъ; яже доброе ти вѣен, вредительное бо о нѣхъ бѣдство и соблазнъ многимъ бываетъ, виноградоулучателемъ же Всетворящій Домовладика истязаніемъ гремитъ, что суть сотвориша во оплотѣ истиннаго благочестія предано пріятіемъ своимъ.

Увѣщающіися же Наша Мѣрность сими, видимъ и слышимъ недобрѣ ходящихъ въ странѣ Малія Россіи архіереевъ Греческихъ и Сербскихъ, и незнатно кто откуда являще безъ всякаго возбраненія по градомъ и весямъ, по-ставляютъ во іереи и діакони ни къ церквамъ, ниже въ монастыри; вже оттуду приходятъ и къ намъ во гради, немуще коего о посвященіи своемъ извѣщенія и писанія, еже у собственныхъ архіереевъ, свойственныхъ епархій творится, и даются грамоти извѣстительніи чіею-либо достоинства чина. Яко и винѣшняго 7203 лѣта, мѣсяца нове-рія 2 дня, пришедъ къ намъ проси Нашу Мѣрность нѣкій челоуѣкъ, іерей Феодоръ Феодоровъ сынъ Троецкаго попа, что въ Нѣжинѣ на посадѣ, ежеби ему повелѣти или гдѣ мѣсто дати здѣ служити іерейство. Его же повелѣхомъ спросити: камо, гдѣ, отъ кого, къ коей церкви онъ по-священъ, — и сказалъ, что посвятивъ его во іереи въ Нѣжинѣ будто патріархъ Ахридонскій Мелетій, по твоему велѣнію въ праздноствіи, ни къ коему храму, и писаній де у васъ, свидѣтельствующихъ будто не даюгъ, что и у него нѣтъ, и много де таковыя архіепископи тамо у васъ сіе творятъ самочинно, и служатъ вездѣ ни кимъ возбраняемы, и величаются церковнѣ именами титлъ своихъ во екте-ніяхъ, гдѣ кто прійдетъ, или при которой церкви живетъ; а сей Мелетій Ахридонскій патріархъ зовѣтел. Откуда сіе взя таковую честь и кто ему когда даде? Еще же онъ, яко свидѣтельствуютъ патріаршіи здѣ грамоти, изгнавъ, бывъ тамо архіепископъ а не патріархъ, и въ царствующемъ здѣ градѣ бысть нѣкогда, архіепископомъ же звался; токмо чесого ради изъ своея епархіи изгнаси и тако скитаеся? знатно не за добро, яко тамо живутъ люди православніе, а его еще повелѣша патріархи за таковую висость отлу-чати. Не токмо служить, но и изгоняти таковыхъ гордо возносившихъ и безчинниковъ всюду изъ градовъ должно. Виждъ явленное зло и неблагочиніе въ церкви отъ тако-

вихъ. Кое имъ дѣло въ чуждей епархіи, уже безименну сущу и бездѣлану, изъ епархіи своей изверженну и изгнанну, величатися, и бездѣлотно во вредъ и смущеніе людей Божіихъ творити, и разорвати канони отческія, и возглашати во церковномъ пѣніи имена? Зѣло сіе безчино. Кто имъ власть сію даде, и подобаетъ ли сему быти? Аще ли кто своего престола архіерей лишился, то чesого ради безъ монастыря скитатися, въ поношеніе архіерейскаго чина и во укоризну церкви Божіа? еще же и безъ свѣдѣтельства подлиннаго называются архіереи, сами и отлученніи, ницѣ изверженіе самочинствомъ служить. Прежде сего и бывшій Гетманъ Іоанъ Самойловичъ, егда въ Кіевъ митрополитъ отъѣздъ къ тамо строися, о таковыхъ архіереяхъ прилучившихся тогда въ той странѣ, что не было тамо пастира свойственнаго, къ намъ писалъ, что нікому ихъ назирати и разсмотрѣвать; а они по градахъ живутъ, и по торжищахъ ходятъ безчино, и ставятъ во священній чинъ своеюли незнатно кого и невѣдомо камо, для користи. И ти сине и сослужителю нашъ нинѣ, которіа тамо странніа архіереи суть, во градѣхъ Малоросійскихъ служить и безчино тамо святити во священнослужители не вели, да свѣдѣлствуются предъ нами, аще истинніи; и въ церковномъ пѣніи въ молитвахъ и ектеніяхъ возглашати пришелицомъ имена съ титулами возбраніи; и жили би въ монастырехъ, а не по мирскимъ домамъ бездѣлно скиталися во уничиженіе чести архіерейской, въ поношеніе явное невѣждъ; да и впродъ кто пріидеть откуду, чтобъ безъ нашего благословія и свѣдѣтельства нашего никто не служилъ литургіи. И о томъ къ Нашей Мѣрности отпиши: суть ли таковая тамо, и колько ихъ нинѣ по градомъ, и хто они именомъ, гдѣ живутъ, суть ли у нихъ свои епархіи? А Ахридонскому бывшему архіепископу, нинѣ безглавно и самоиѣнно именуемому патріарху въ гордостіи, по всякому образу служить въ твоей епархіи не вели, и гдѣ онъ будетъ въ церкви, чтобъ

священники отпюдъ во церковномъ служеніи и пѣніи не поминали его именомъ, и патріархомъ онъ весьма да не именуется. Или невѣсть Святая церковь Восточная колько патріаршескихъ престоловъ обрѣтается въ ней, како таковыя соблазни вводитъ; а когда ему ради странства жити, и онъ въ монастырѣ гдѣ да живетъ; а будетъ хочеть служить, къ патріарху Вселенскому даидеть, и получа рѣшеніе гдѣ, да пребываетъ тамо въ своихъ странахъ. И о всемъ семъ извѣсти сыну и сослужителю нашъ писаніемъ немедленно; ради же тебѣ споможенія о содѣлованіи въ пользу общую, писахомъ о семъ къ Гетману Іоанну Стефановичу Мазепѣ, да поспѣшествуетъ Преосвященству Твоему. — Писася въ парствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, мірозданія 7203 лѣта, Рождества же Іисуса Христа 1694, мѣсяца декаврія 4.

На которіе царскіе и патріаршіе писанія яко Гетманъ, такъ и Ясинскій митрополитъ до Царскихъ Величествъ и до Святѣйшого патріарха Московскаго грамотами своими сичевіе учинили отвѣти:

Божією милостію Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Великимъ Государемъ нашимъ, Царемъ и Великимъ Княземъ Іоанну Алексѣевичу и Петру Алексѣевичу, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцамъ, и многихъ государствъ и земель восточныхъ и западныхъ и сѣверныхъ отчичемъ и дѣдичемъ и наслѣдникомъ и государемъ и обладателемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, нашимъ Премилостивѣйшимъ Великимъ Государемъ, богомолецъ Вашъ всегдашній, нижайшій рабъ и подножіе, недостойній Митрополитъ Кіевскій Варлаамъ, при моихъ всеусерднхъ до Превышенебеснаго Архіерея, благословящаго міромъ и всякимъ благо-

словеніємъ благостинимъ, старческихъ молитвахъ, съ поклоненіемъ до лица земнымъ всемирнѣйшимъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству за милостивое жалованное слово благодарствено челомъ бую.

Богоугодною ревностію ко Вѣрѣ Святой Православной и ко благочинію церковному движими, изволили Ваше Царское Пресвѣтлое Величество прислати благочестивѣйшій свой монаршій грамотній указъ къ недостойнству моему, яко же и ко Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству войскъ Запорожскихъ обоихъ сторонъ Днепра Гетману благочестивѣйшему Іоану Стефановичу Мазепѣ, о томъ, что, по донесенію чрезъ писаніе отъ Святейшаго Досифея патріарха Іерусалимскаго и всея Палестины, призываютъ къ Вамъ Великимъ Государемъ, къ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, для прошенія милости нѣкоторые страніе архіепископи, и въ Малоросійскихъ городахъ именуютъ себе патріархами противъ правилъ Святія Восточнаго Церкви и уставу Святыхъ Отецъ. О чемъ къ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству и отъ Святейшаго Калника патріарха Константинопольскаго соборна грамота за руками прислана, съ великимъ на таковыхъ преступниковъ правилъ церковныхъ запрещеніемъ, ея же грамоти и списокъ отъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества здѣ къ намъ присланъ; и о томъ же Великій Господинъ Святейшій Киръ Адріанъ, архіепископъ Московскій и всея Росіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ патріархъ, грамоти своя здѣ писалъ, архіепастирско повелѣвая хранитися намъ отъ такового безчинія, правиломъ церковнымъ противного, и не нарицати коего такового архіепископа патріархомъ, имено же Ахридоскаго, иже доселѣ въ Нѣжинѣ бѣ. Таковій убо Вашего Царского Пресвѣтлого Величества благочестивѣйшій грамотній указъ, недостойнству моему присланъ, съ спискомъ

соборна грамоти Святейшаго Константинопольскаго патріарха, яко же и отъ Святейшаго Господина Кира Адріана, архіепископа Московскаго и всея Росіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ патріарха грамоту, богомудренъ о благочиніи церковномъ поучающа мя, смиреню лобизая, прочтохъ азъ недостойній богомолецъ со всякимъ послушническимъ покореніемъ, же повелѣніа мнѣ въ Малоросійской сей Вашего Царского Пресвѣтлого Величества православной области, въ ней жебы никаковій былъ подозръ поврежденія противного правилъ церковнымъ и уставленіямъ Святыхъ и Богоносныхъ Отецъ. Но понеже въ то само время, егда отъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества монаршая и отъ Святейшаго архіепастира патріарша грамоти о повелѣніи дѣлѣ недостойнству моему отдана суть, въ обители Свято-Софійской митрополитанской Кіевской, извѣстился подлинно, яко святитель онъ страній, о немъ же писано, именно Ахридосскій Мелетій, иже въ своей странѣ престоль оставялъ, живяше здѣ въ Малоросійскомъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества городѣ Нѣжинѣ, и нарицаніе имѣлъ не только архіепископа самовластного большаго, имѣвшаго прежде подъ властію своею и архіереевъ нѣколько, но и патріархомъ не равнымъ пяти самымъ большимъ, по меньшимъ, аки бы намѣстнымъ, подлежащимъ до вселенскаго Константинопольскаго патріарха, уже отъ временнаго сего живота преставился, мѣсяца іануарія дня 31-го, въ году семь, въ томъ же градѣ Нѣжинѣ. Того ради азъ недостойній богомолецъ немощію уже о немъ скончавшемся повелѣнію ми тако, якоже подобаше, исполнити, долженствую елико возмогу, наипаче же отъ прочихъ странствовати здѣ обиклихъ иноземныхъ архіереевъ, блюсти опасно, да благочиніе то церковное, ни въ тако нарочито многосильнѣйшимъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества монаршимъ указомъ и святѣйшескими грамотами утвержденное, хранимо будетъ въ Малой Росіи вѣчно. Съ

такимъ при помощи Божіей обѣщаніемъ, при всегдашнихъ моихъ, аще и недостойныхъ молитвахъ, низжайшее мое до лица земное великопостное поклоненіе и челобіе подъ стопы ножиці Вашего Царского Пресвѣтлого Величества всепокорствено слагаю. Зѣ монастыря Свѣто-Софійскаго Кіевскаго, февраля . . . 1694 року.

До Патріярхи о томъ же.

Божією милостію Святѣйшему и Всеблаженнѣйшему Великому Господину Кирѣ Адріану, Архіепископу Московскому и всея Россіи и всѣхъ Стверныхъ странъ Патріярху, Отцу Отцемъ и Архипастиру пастиремъ, моему-премилостивѣйшему Отцу Архипастиру и великому благодетелѣ, Вашего Всеблаженнѣйшаго Святѣйшества низжайшій послушникъ и подиожіе, недостойній Митрополитъ Кіевскій Варлаамъ, препокорствєннѣйшимъ моимъ до лица земнаго поклоненіемъ благословенія архипастирскаго отческаго прося, всемирно челоу бѣю.

О церковномъ благочиніи великое Вашего Святѣйшества радѣніе апостолскаго подражанія исполнено есть; подражаеши бо въ томъ самого Апостола Павла Святого, Коринѣтскую церковь увѣщавающаго: *всѣ благообразно и по чину да бѣвають*, и тогожде ко Колосаеу глаголющаго: *аще и плотию отстою, но духомъ съ вами есмь, радуясь, видя чинъ Вашъ*. Сиче Святѣйшество Ваше Малоросійскіе Церкви, аще и многимъ мѣста разстояніемъ отъ нея сій, обаче духомъ присутствєши, отческо на нѣо призирая и пастирско о ней радѣя, да въ ней всѣ бѣвають по чину благообразно; еже бо есть тѣло душа, то всѣмъ вѣщемъ въ духовномъ и мірскомъ управленіи благочиніе, безъ него же, аки

тѣло безъ души, всѣ бѣвають недействєнна и неблагообразна. Благочиніемъ же койждо градъ и страна, и кажде вѣрныхъ церковь состоятъ и украшаются; его же и намъ Святѣйшество Ваше архипастирско желаеши, за что смиреніе мое со всею Малоросійскою Церковію Вашему Архипастирству премного воздаю благодареніе. А о нихъ же изволилъ еси Святѣйшество Ваше къ моему смиренію писати, о тѣхъ сиче синовско отвѣтую: архіереи Греческіи и Сербскіи въ Малой Россіи не иніи бѣвають токмо тѣ, иже отъ странъ своихъ въ царствующій градъ Москву къ Пресвѣтѣйшимъ Монархомъ нашимъ, къ Ихъ Царскому Престолу Владичеству, по милостинѣ шествуютъ и оттуда возвращаются; и тѣи зде безъ изволенія пастоящаго архіерея никогже въ презвитерѣ или въ діаконѣ ставять, развѣ по изволенію мѣстнаго святителя, яко же то бѣше во дни Преосвященнаго, во блаженно памяти почивнаго, архієпископа Лазаря Чернѣговскаго, иже престарѣлости ради своея иногда удерживалъ молитвенно у себе нѣкіа Греческіа архіереи въ помощь себѣ, и за то милостинною ущедралъ ихъ той же Преосвященній Лазарь; аще неприлучашеся у него который отъ странствующихъ и милостинѣ просящихъ архіереевъ, а самъ бѣ боленъ, то на поставленіе презвитерское или діаконское посылалъ иногда въ Нѣжинѣ къ архидостойному святителю Мелетію. О немъ же Вашему Святѣйству извѣствую, яко уже преставился мѣсяца іануарія, въ день 31; а жилъ онъ въ Нѣжинѣ близъ двадцати лѣтъ по милости гетманской, имѣя отъ него препитаніе. Патріяршею же титулоу нарицаемій бѣ, якоже мню, потому, понеже и въ Печерской Лаврѣ есть древнѣйшая икона нѣкоего Архидонскаго святителя Симеона, иже странствуя въ Кіевѣ преставился и почиваетъ въ гробницѣ Печерскіа великіа церкви; на иконѣ же его есть подписаніе сичевое: *Симеонъ милостію Божією Архієпископъ первій Кесаря Юстиніана земли Македонскіа и Ахридонскіа и Албанскіа, Сербскіа, Болгарскіа,*

Гарватскія и Баснацкія, Мулано-Волоскія и Угорскія Патріархъ и всея Аламаніи, Екзархъ великого трону Апостолскою Константинопольскою и всея Аламаніи, року Божого 1636; и по тому мно древнему надписанію преставльшійся Святитель Ахридонскій Мелетій патріархомъ нарицаемъ бѣ, обаче онъ не тако самъ себе тою патріаршою титулоу писаше: писашеся бо токмо Мелетіе Архіепископъ, яко же видѣти есть его печати и въ подписяхъ рукою власною, но наипаче народъ обикшъ патріархомъ его нарицаше, и то понеже не бѣ отъ звѣрхъшійшаго патріарха нѣкоего же возбраненія. А отселѣ, ащебы кто отъ таковыхъ Ахридонскихъ архіепископовъ, грядій въ царствующій градъ, случился быти въ Малой Россіи, то по наставленію Вашему Архипастырскому никто же дерзаетъ патріархомъ его нарицати, но ниже и нѣтъ каковымъ архіереємъ странствующимъ Греческимъ или Сербскимъ попустимъ въ церквахъ именами ихъ славитися, коли паче кого рукополагати не дадимъ. А о количествѣ нынѣ у насъ обрѣтающихся иностранныхъ архіереевъ сіе извѣщаю: вишшепомянутой Ахридонскій Мелетій преставился, Сербскій же Никодимъ, мно яко уже есть нынѣ въ царствующемъ градѣ, той самъ о себѣ Вашему Святѣйшеству да извѣститъ; здѣ же еще обрѣтается Греческій святитель Дамаскинъ, иже и на Москвѣ бѣ и милостинѣ сподобился, той нѣкое время при моемъ смиреніи поживе, по пріятію моему, помощи ради старости моея. О поплѣ же Феодорѣ, Феодоровому сыну, буди вѣстно Вашему Святѣйшеству, яко Феодоръ поплѣ Троецкій не слыхашеся въ Нѣжинѣ: всѣмъ бо намъ зде живущимъ добрѣ есть извѣстно, яко въ Нѣжинѣ градѣ, при церкви Пресвятіи Троицы бѣ іерей старъ, издавна тамо колико десять лѣтъ жителствовавшій, именемъ Ілія, человекъ честенъ и Богоугоденъ, иже недавно преставился, а по немъ насталъ сынъ его Алексѣй; Феодора же по патмѣ не слыхахомъ; и мно яко то плутъ нѣкій обрѣтается, ложнѣ клеветай, акиби въ нашей Малоросійстей странѣ

мѣстніи Архіереи не даютъ ставлинныхъ грамотъ тѣмъ, ихъ же рукополагають; но явная то ложь есть и клевета неправедная на церковь Божию и архіереевъ ея, языкомъ аки брѣтва изощреннимъ держающая, нѣсть бо, во истину нѣсть во странѣ нашей ни единого такового отъ мірскихъ іерея или дѣякона, ижеби не имѣлъ отъ архіерей своего ставленія грамоты. Да запрѣтится убо клеветай на Божіа той живій священникъ необлекійся во правду и спасеніе, но въ клевету и въ клятву аки въ ризу! А Святѣйшество Ваше и впредь къ моему смиренію отческо милостивъ буди, готову сушу всегда всякое Архипастырское повеленіе со тцаніемъ и прилѣжаніемъ исполняти. О семъ и сторицею Вашему Всеблаженнѣйшему Святѣйшеству зъ нижайшимъ моимъ послушничьимъ подъ святія стопи покланіи доземнымъ великопостнымъ поклоненіемъ припадаю, духомъ любизати дерзаю благословляющую Архипастырскую святѣйшую десницу. Зъ монастыря Свято-Софійскаго Кіевскаго, февраля ..., року 1694.

Въ томъ же мѣсцѣ февруарія Святѣйшій Адріанъ патріархъ Московскій писалъ до Гетмана Мазепы, въ двохъ интересахъ черницъ монастыря Межигорскаго, причинную свою такую грамоту:

Адріанъ милостію Божією Архіепископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріархъ, возлюбленному во Господѣ Нашей Мѣрности сыну, Царского Пресвѣтлаго Величества войска Запорожскаго обѣихъ странъ Днѣпра Гетману, Іоану Степановичу Мазепѣ Архипастырское благословеніе.

Всѣхъ благъ виновника Христа Господа Наша Мѣрность благодаряще, Твоей любви со всѣмъ Твоимъ до-

момъ ждеаємъ здравія тѣлесемъ многолѣтно и спасенія души всесовершеннаго и благовременнаго, въ полученіи всякихъ израдствъ да поживеш! При семъ Твоя любовь да увѣдомствилася, яко общежителній Кіевскій Межигорскій монастирь Нашей Мѣрности ставропигіи, то о каковихъ либо приключеніяхъ ради требователныхъ имъ сосѣдствъ по должности своей намъ извѣщаются. И Твоя любовь ради состоянія во благое и полезное къ той обители и насъ ради буди пріятель, и въ содѣлованіе монастирскихъ ихъ потребъ, къ сему и отъ напрасныхъ обидящихъ ихъ помощителемъ, да купно отъ всѣхъ славится Вестворяиій Богъ непрестанно! Возвѣсти же намъ нынѣ того монастира Межигорского Игуменъ Феодосій Васковской, яко воинства Запорожского знатній человекъ козакъ Федоръ Сулима, еще бѣ живый, приказалъ въ тотъ Межигорскій монастирь тысячу золотыхъ червонихъ по немъ во вѣчное помяновеніе, и снвъ его Іоанъ Федоровъ тоцію даде имъ пять сотъ червонихъ, а пятисотъ не дасть; и аще есть въ томъ кое-либо свидѣтельство или духовная, и ти потщися любезне благоразсудствовати тіа праведіи, яко христіанскій долгъ содержится. Такожде о земли ихъ и въ мельницахъ съ нѣкими спорія имѣють дѣла, чтобы по крѣпостямъ или купчимъ развести и отдати во владѣніе изволи, егда будутъ таковыхъ они съ кимъ предъ тобою расправдати. Писася въ царствующемъ градѣ Москвѣ, въ нашемъ патріаршемъ домѣ, отъ мірозданія 7202 лѣта, отъ рождества Господа Иисуса Христа, 1694 мѣсяца, . . февруарія.

Черезъ зиму прошлую любо намѣривали Поляки приходить на Палѣя войною ку Хвастову, и онъ для того въ великомъ будучи небезпеченствѣ много докучалъ Гетману о войсковую себѣ противъ Поляковъ помощь, яко прежде уже о томъ выразилось; однакъ когда они Поляки прошлымъ зимнимъ временемъ того намѣренія своего для нѣкихъ при-

чинъ не исполнили, и на веснѣ тожъ съ тѣмъ намѣреніемъ умолчали, тогда и Палѣй въ благодушіе пришедши, просилъ гетманского позволенія пойти войною подъ городъ Турецкій Казикермень, надъ Днѣпромъ у острова Таванского застаючій. Гетманъ прето яко позволилъ ему тотъ походъ учинити, такъ и отъ себе придалъ въ помощь Леонтія Свѣчку, полковника Лубенского съ товариствомъ, и иншіе полки охотничіе; которіи надблизившись ку Казикермену и стрѣтивши одну чату Татарскую, на голову еи поразили, и килкодесять языковъ взяли, потомъ и подъ самій Казикермень прибывши, на оній съ арматъ стрѣляли, поселенія Татарскіе около него попалили, и килко сотъ Татаръ съ него вискочившихъ погромили, и знову въ Казикермень съ великою ихъ шкодою угнали, а сами щасливе назадъ повернули. О чомъ Гетманъ (также и о Рубану, на шляхъ Бѣлагородскій виправленномъ для перенятія голицовъ ханскихъ, въ Подлицу къ послу своему послаемыхъ) Великимъ Государемъ озянмуючи, съ Батурина, марта 12, писалъ грамотою своею тако:

«Доношу покорне Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, же войско Вашего Царского Пресвѣтлого Величества рейменту моего, которое съ Семеномъ Палѣемъ полковникомъ охотничкимъ и Леонтіемъ Свѣчкою полковникомъ Лубенскимъ посылаемъ подъ жилища непріятельскіе бѣсурманскіе, учинило теперь назадъ свой поворотъ, и пишутъ до мене съ дороги оній Семень Палѣй полковникъ Охотничкій и Леонтіи Свѣчка полковникъ Лубенскій и иншіи охотничіе полковники въ той дорожѣ будучи; озянмуючи, же когда они положили свое намѣреніе ити подъ Казикермень, и уже путь свой туда завзявши къ тому городку въ пререченіи мѣстца надблизилися, тогда послали напередъ себе конныхъ людей чотиреста человекъ вмѣсто переднои сторожи, которіе то люде съ непріятельскими людьми стрѣтились, и взявши съ

ними бой всѣхъ зпесли, и языковъ килкодесять челоѣка взяли; а потомъ всѣмъ войскомъ, марта 2, подъ городомъ Турецкимъ Казикерменомъ, и о самую стѣну вишного городка якъ комоннимъ, такъ и пѣхотами отерпися, низшій посадь со всѣми, якіе тамъ были, будивками и живностями зпализи и многихъ непріятельскихъ людей умертвили, и волно безъ отпору зъ того посаду вишовши, били зъ арматъ на тотъ верхній городъ, и въ стѣнахъ оногю шкоду учинили; и зъ ночи чрезъ день тамъ въ промислѣ военномъ забавившися, отступили назадъ зо всякою своею цѣлостію, накормивши непріятелей послѣднимъ страхомъ и ужасомъ, и такую великую задавши шкоду, якая имъ въ томъ городку ни разу ни отъ кого не бывала; а хочай и війшли были зъ того городка непріятелей килкосоть вслѣдъ за тимъ войскомъ нашимъ, однакъ отъ того-жъ войска великимъ налогомъ назадъ въ городокъ угнани зъ утратою своихъ поганцовъ, которіи и въ трупъ тамъ же положенни. А такъ я, вѣрній Вамъ Царского Пресвѣтлого Величества подданий, тотъ учиненній надъ непріятелми промислѣ причитаю помочи Божой и праведному Вашему Царского Пресвѣтлого Величества щастію, желаю того всеусерно, дабы и впередъ того-жъ Бога Всемогущаго помощь Богохранимимъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества войскамъ во всякихъ случаяхъ, на всякомъ мѣстцѣ до побѣжденія враговъ помогала. А что я Гетманъ особно килкосоть челоѣка комоннихъ добрыхъ людей зъ полковимъ полку охотничкаго асауломъ Иваномъ Рубаномъ посалъ на шляхъ Бѣлгородскій, зъ Криму на Очаковъ до Бѣлгорода лежачій, о тихъ не имѣю еще вѣдомости; а посалемъ ихъ на тотъ шляхъ не такъ языковъ достати, якъ хотячи тамъ переняти посилнихъ людей, которіи теперь ходять зъ Криму отъ Хана за посломъ ханскимъ, къ Королю Полскому вправленнымъ, и отъ того посла къ Хану въ Кримъ бѣгають. О чомъ намъ чрезъ людей духовнихъ зъ Волоской землѣ

сюда въ Малую Россію прибылихъ извѣстилось, что яко посель оній ханскій чрезъ городъ столечвій Волоскій, Ясами именуемій, великою гордостію въ Полскіе края ехалъ, такъ и посилчики отъ Хана за нимъ частіи также и отъ него къ Хану бѣгали; азали теди дасть Господь Богъ тамъ на томъ шляху Бѣлгородскомъ таковыхъ посилчиковъ зъ писмами тимъ людямъ военнымъ въ руки. Отколь изъ чимъ тіи военніи люди повернутъ, о томъ впередъ донесу Вамъ Великимъ Государемъ; и якіе Семень Палѣй полковникъ охотничкій и Леонтій Свѣчка полковникъ Лубенскій зъ товарищи припровадять ко мнѣ непріятельскіе языки, тіе я пришлю къ Вамъ Великимъ Государемъ въ неотложномъ времени. Зъ Батурина, марта 12, року 1694.»

Апріля зась 28 знову писалъ Гетманъ къ Великимъ Государемъ зъ Батурина, доносячи за якимъ дѣломъ толмачи Палѣви бѣгали въ Бѣлгородщину, и же увѣнчилъ Палѣя ласкою монаршою и отпустилъ его зъ Батурина уларовавши, и дворъ ему въ Кіевѣ за семь сотъ золотыхъ купивши, также доносячи о ханскомъ зъ Петрикомъ намѣреніи военномъ на Малую Россію, и о розосланіи унѣверсальовъ во всѣ полки для поготовности козацкой на отпоръ тимъ непріятелемъ; писалъ и прочее въ той же грамотѣ, якая такъ ся маєтъ:

«Въ поважной и милостивой Вашей Царского Пресвѣтлого Величества грамотѣ ко мнѣ писано, абимъ я Гетманъ вивѣдался достатечне и Вамъ Великимъ Государемъ вчинилъ донесене: зъ якимъ дѣломъ Семень Палѣй полковникъ охотничкій посилалъ толмачовъ своихъ въ Бѣлгородщину, и зъ якимъ-то такимъ дѣломъ пилнимъ оній толмачъ повернутъ отколь, занеже не жалчи его Семенова Палѣва зъ походу военого ку Хвастову повороту, пошли за нимъ въ поля дикіе. Теди я за поворотомъ его Семена Палѣя зъ тоей дороги, когда онъ сполне съ полковникомъ Лубенскимъ заездилъ до мене въ Батурина, вѣвѣдовалемъ

и роспрошувалъ его о тихъ толмачахъ зъ прилежаніемъ; где зъ его отповѣди и самого доводу тое показалося, же еще тѣи толмачи за поворотоу своимъ зъ Бѣлогородщини въ него не бывали, а любо были поехали зъ Хвостова, хотячи его въ ближнихъ мѣстахъ на сей сторонѣ Дѣйбра спостигнути, однакъ стрѣтившись зъ его-жъ Палѣевимъ обознмъ, до Хвостова отпушенимъ, и порозумѣвшись, что Палѣй пошолъ подѣ бесурманскіе жилища, вернулася назадъ сполне зъ нимъ обознмъ. Прето я пространо говорилемъ и приказовалемъ ему Семену Палѣеву, жеби, повернувшись въ домъ свой въ мѣстечко Хвостовъ, далъ мнѣ знати, ничего не закриваючи, зъ чимъ тѣи толмачи до него зъ Бѣлогородщини повернулися. Въ чомъ онъ Семень учинилъ неотмовное обовязательство; а будто тихъ своихъ посланиковъ въ Бѣлогородщину посылалъ не о чомъ нишомъ, тилко о окупѣ неволниковъ, бо имѣетъ онъ у себе взыней, нѣкоторого мурау и кляка человека значнихъ Татаръ, за которыхъ надѣется певній мѣти окупъ. Въ той же Семеновой Палѣевой у мене въ Батуринѣ бытности, заповѣдалемъ ему именемъ Бога Живаго и христіанской Православной Вѣри исповѣданіемъ, чтобъ онъ якъ началъ Вамъ Великимъ Государемъ Православнымъ Монархомъ служити, такъ и до конца непорушно свою сохранялъ вѣрность, и ко мнѣ Гетману былъ въ неотмѣномъ желательствѣ; а если бы его отколъ зъ постороннихъ краевъ особливѣ зъ Полщи предести якіе заходили, тому аби не вѣрилъ и ни чимъ никому отъ благочестного начинанія не далъ себе отводити. На якіи мои упоминателніи слова онъ Семень чинилъ обѣщаніе по прежнему, что по истинѣ вѣрно Вамъ Великимъ Государемъ служити будетъ; я при томъ обличованю (?) его милосердною Вашею монаршею милостію, на утверждение такового его намѣренія, пріймалъ его въ дому моемъ любительно зъ надлежащимъ почитаніемъ, и ударовалъ его пристоинными дарами, а надто купилемъ ему власними мовми

денгами, за сто и за сорокъ рублей, дворъ въ нижнемъ городѣ у законниковъ монастыра Межигорскаго, которій то дворъ онъ самъ Семень уподобалъ и прилѣжно просилъ мене, аби мѣ ему купилъ оній. Зъ такимъ удовольствованіемъ онъ Семень Палѣй отъ мене зъ Батурина отехавши, теперь прошлыхъ чиселъ прислалъ ко мнѣ въ Батуринъ тихъ толмачей, зъ которыхъ является одинъ его Семеновъ Палѣевъ а другій Степика Ягорлицкого, которіи обадва слово въ слово сказали, же ихъ посланка отпраовалася имено о окупѣ неволниковъ; о якомъ окупѣ и Степикъ Ягорлицкій въ двохъ писмахъ своихъ, до Семена Палѣя писанихъ, докладаетъ. Якіе то писма обидѣ Семень Палѣй чрезъ нихъ же толмачей ко мнѣ прислалъ для прочитанія; а же просилъ, жебимъ для его потреби опять назадъ одослалъ писма оніи, теди я велѣвши ихъ переписати, саміи подлени къ нему одослалемъ, а списки посилаю въ приказъ Малія Росіи; и тое Семень Палѣй въ писмѣ своемъ доложилъ, да и тѣи толмачѣ словесно сказали, что одного козака его Семенова Палѣева тамъ въ Бѣлогородщинѣ задержано за нѣкоторого убитого толмача Татарскаго. Является тежъ и тое, что они толмачѣ принесли къ нему Палѣю писмо зъ Бѣлогородщини отъ Солтана, сына ханскаго, котораго Ханъ идучи зъ Царьгорода до Криму оставилъ для порядку; але же Семень Палѣй оного солтанскаго писма ко мнѣ не прислалъ, теди не могу въ томъ впрозумѣти, чи то зъ препомнѣня тое у его сталося, чили зъ якой опасности. А что тѣи жъ толмачѣ тутъ въ роспросѣ о поваженіяхъ бесурманскихъ сказали, тое особно въ тетраду записавши, яко вещь до уваженія потребную, посилаю при семъ листѣ моемъ въ приказъ Малія Росіи для донесенія Вамъ Великимъ Государемъ.»

«Подѣ сее-жъ время певніи торгівни люди Полтавскіи, которіи были въ Криму задержани, zostали, по случаю миру Запорожскаго зъ Татарами поновленомъ, въ домъ свои отпушени; которіи о томъ намъ донесли, же слыхали они въ

Криму о нѣкоторихъ Греческой вѣри людехъ и отъ Армянъ, также и проклятого врага измѣнника Петрика товарищи имъ объявляли, что Ханъ Крымскій нинѣшняго лѣта не пойдеть на войну Нѣмецкую, но зо всѣми Ордами будетъ обрѣтатися въ Криму, и по злему его непріятельскому намѣренію хочеть, зъ побудки того-жъ врага Петрика, далшіе свои вести промисли около смущенія и прелещенія народа Малоросійскаго, или около чиненія военныхъ промисловъ. По тихъ торговыхъ людехъ прибыль ко мнѣ зъ Сѣчу Запорожской певній козакъ, которій для того тамъ и найдовался, жеби о всякомъ повоженіи въ конецъ вирозумѣвалъ и давалъ мнѣ знати, яко-жъ и передъ симъ ко мнѣ онъ писовалъ; тотъ сказиваетъ, же Запорожци, Атаманъ Котковій и все войско Низовое Запорожское, за прибытемъ къ себѣ отъ Хана Крымского посланца, отновили и подтвердили тоє свое зъ Кримомъ примире, якое прошлаго року, за бывшего Атамана Коткового Ивана Гусака, у Камянного Затону зъ бывшимъ Калгаю Солтаномъ составилося; и яко торговіи люде повѣдали, такъ и онъ говорить, будто маеть самъ Ханъ Крымскій зъ Ордами сеголѣтняго времени подъ Малоросійскіе города приходити, не такъ на шаблю свою поганскую и на военіи промисли позагаючи, яко на оманчавіи надбючиси прелести; бо оній проклатій врагъ Петрикъ таковыми его Хана побужаетъ и обнадеживаетъ словами, же если онъ Ханъ зъ Ордами подъ Малоросійскіе города пришовши помешкаеть, то будто або войско, якое будетъ въ собраніи, на старшину збунтується, або въ городахъ посполство учинить бунтъ, и зъ нимъ Ханомъ и панствомъ Крымскимъ прійдетъ до примиря. Якими згари оного полущательними словами Ханъ уведаячися, хочеть неотложно зо всѣми Ордами Крымскими сюда приходити; на який въ си краи походъ будто и отъ Солтана Турского есть ему Ханови изволеніе, и для того-жъ будто и Орда якъ Крымскихъ такъ и Бѣлгородскихъ онъ Султанъ Турскій

на войну Нѣмецкую не тягнеть, чтобы Ханъ въ дому остаючи зъ Ордами Крымскими потщался подъ Малоросійскими городами (чого имъ Боже не допоможи) намѣреній любъ войною любъ прелестями учинити промисль, а Калга або Нурадинъ Солтанъ зъ Бѣлгородскими Ордами и зъ Турскимъ войскомъ, якое при килкохъ пашахъ прислано туда быти маеть, приложилъ старани очистити тіи границы, якіи въ килкохъ мѣсцахъ въ Волоской землѣ Полскимъ войскомъ осаженіи. Якая рѣчь обшириѣ на особномъ писмѣ для донесенія Вамъ Великимъ Государемъ есть изобразжена. Яко тедеи зъ того донесенія дается вѣдати, же не лѣтниво непріятелі бесурмане поганскои своєю завязатости хочуть дополнити, такъ ми Гетманъ зъ старшиною зъ полковниками и зо всѣмъ войскомъ Запорожскимъ и зо всѣмъ народомъ Малоросійскимъ, подъ ноги унадаючи Пресвѣтлаго Вашего Царского престола, покорне біємъ челомъ, даби Вы Великіе Государи, по обиклому своему монаршому (?) о цѣлости православнаго христіанского народа, усердно изволили указати Богохранившимъ своимъ Царского Пресвѣтлаго Величества войскамъ за времени готовитися на дѣло военое, и наблизитися къ надежащимъ Украинимъ мѣсцамъ, для постраху и отпору онимъ непріятелемъ. А я Гетманъ, любю еще не маю на тоє Вашего монаршого указу, безъ которого не тилко ни зъ кѣмъ бою зводити и войска совокупляти, але изъ домовъ полковъ рушити не годится; однакъ писаемъ и розислаемъ во всѣ полки приказніи універсали, аби якъ городовое, такъ и охотинское войско было въ поготовости до походу военого, и якъ хлѣбніе запаси, также и оружіи порядки въ належитомъ мѣстѣ устроєніи; якое мое універсальовъ разослане и для того учиняемъ, жебы непріятелі мѣли оттоль пострахъ, бо могутъ они провѣдати, вжъ у насъ о ихъ зломъ намѣреніи есть вѣдомость и належитая содержится готовость до отпору. О томъ тедеи ихъ поганскомъ намѣреніи, въ

якую пору именю схочуть они поганца зъ Криму рупитися, любо притрудно самимъ совершенимъ извѣщеніемъ передъ временемъ вивѣдаться; бо и прощиди зими о походѣ Нураліна Солтана зъ Ордами Запорожцѣ прислали намъ въ Батуринъ вѣдомость въ день отворковій, а они поганца вдарили подъ Переволочную въ среду, противъ якого скорого ихъ поганского поспѣшенія отпудъ не можно было намъ зъ войскомъ на отпоръ поспѣшити; однакъ теверъ всякими способами будемъ стараня прекладати, же бисмо ранѣи могли мѣти вѣдомость, въ якій часъ ихъ поганское и въ якыхъ силахъ зъ Криму будетъ порушено. О чомъ къ Вамъ Великимъ Государемъ по должности подданской донести общаюся; теверъ сей листъ мой посылаю къ Вамъ Великимъ Государемъ чрезъ вишпоманутого, который о нѣмъ вѣдомостяхъ и о Запорожскомъ поведеніи, особливо кто зъ Запорожцовъ въ належитой ку Вамъ Великимъ Государемъ вѣрноси постоянно твараеть, а хто до смятенія есть склоненъ, въ государственомъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества приказѣ словесное учинитъ донесене.»

Зъ Батурина, априля 23, року 1694.

По такихъ недобрехъ зъ Криму вѣдомостяхъ, валецнѣи невѣстухъ и махивель Гетманъ Мазена розгнѣвавшись на Татаръ Крымскихъ и на Татаръ Азовскихъ, которіи зъ святашами своими Донскими прешлого времени въ крайнихъ отъ Дону городкахъ слободскихъ пошкодили, а въ Бердахъ и Молочныхъ многихъ козаковъ зрадеcko въ полонъ загорнули, въ мѣсяцю маю виправилъ былъ къ Азову, на отмщеніе бѣсурманомъ Азовскимъ тихъ кривдъ христіанскихъ, полки Гадяцкій и Полтавскій, также компанійскій Ростовского и сердюцкій Кожуховскаго; але тіи полковники будто для роптанія товариского (якъ предъ Гетманомъ вимовлялися) отъ скудости харчевой, чили для якого страха

не забиваючися въ далшіе мѣстца полевіе, отъ Довгои назадъ подогнувши хвостъ повернули.

Войску Низовому Запорожскому шасливій военній того лѣта надался прогрессъ, которое хочай и въ миру (яко вѣишней наменилося) зъ Кримомъ зоставало, однакъ жадѣючи по братіи своей, въ Бердахъ и Молочныхъ чрезъ Азовцовъ въ пѣнѣи загоренной, вѣтъ за вѣтъ бесурманомъ Крымскимъ одомстили; ибо лотками, Конскою и Дѣлпромъ мимо Асламъ-Керменъ прокравшись и въ лиманъ Очаковский виллинувши, пристанули тими лотками ку берегу Крымскому, и зъ оныхъ висѣвши килконадцять селъ Татарскихъ въ Криму, неподалеку отъ берега бывшихъ, спалили и въ нѣвѣчь обернули; къ тому многихъ Татаръ тамъ же побивши и много ясиру Татарского набравши, безбѣдно иннимъ путемъ уже землянимъ, лотки свои пѣгдѣсь потопивши, до Сѣчи своей повернули, бо по согласію ихъ войско конное Запорожское зъ конми излишними тамъ и на той часъ прибыло, где ихъ застати чаяло. О которомъ мужественномъ промислѣ военномъ Запорожскомъ Святѣйшій Адріанъ патріархъ Московскій увѣдомившись, писалъ, сентеврія 12, зъ Москви войску Запорожскому похвалу и Гетману за тотъ промислъ военній благодареніе таковою грамотою своею:

Адріанъ милостию Божією Архіепископъ Московскій и всей Россіи и всѣхъ странъ Патріархъ, возлюбленному во Господѣ Нашей Мѣрности сыну, Царского Пресвѣтлого Величества войска Запорожскаго обѣихъ странъ Дѣлпра Гетману, Іоану Степановичу Мазенѣ архипастирское благословеніе.

Явлено есть Всеблагому Творцу и Святителю нашему Богу во словѣцехъ угожденіе, по гласу Богопроповѣдника Апостола Павла Святого благоговѣреніе, яко вѣщаеть: бла-

готовленія и общенія (во истину) не забивайте, таковыми бо жертвами благоугождается Бог; къ сему Твоя любовь дѣла-теливъ прилежши, и паче всего на то усердіе содержиши, къ сему тишаніе и радѣтельное служеніе показуя, въ должности Твоей гетманской воинствующи со усердными воинами тамо сущими враги христіянскія — проклятія махометани. Въ семъ убо слава и честь Богу и похвала воиномъ, яко полагають души своя по братіи своей и освобождаютъ Церковь Божію, отчество защищаютъ, Благочестивѣйшимъ Великимъ Государемъ Царемъ усердную службу исполняютъ, неуспішно воинствующе; еже нинѣ достохвалнѣ Запорожское воинство Твоимъ руководствомъ сотвори, разоряюще Татарскія и Турецкія пограничныя жилища, и плѣнь не малій въ царствующій градъ Великимъ Государемъ нашимъ, Царемъ и Великимъ Княземъ Иоану Алексѣевичу и Петру Алексѣевичу, всея Великія и Малія и Бѣлія Росіи Самодержцемъ прислалъ еси. Сего ради и Наша Мѣрность благодаримъ Господа Бога, и Твоей любви и всему Православному воинству тамо сущему, яко возлюбленнымъ нашимъ синомъ, желаемъ во всякое благотвореніе благопотѣшенія, и въ долготу дней здравія и спасенія, и на враги всегдашнія побѣды и одолѣнія! Да вси благовѣрніи людие въ мирѣ и тишинѣ пребывающе прославятъ Бога Отца нашего на небесѣхъ, и вѣчное во свѣтлостехъ небесныхъ царство со Христомъ Исусомъ получаютъ! О благопребываніи и здравіи Твоемъ слышати всегда желаемъ; при семъ извѣствуемъ Твоей любви, нинѣшняго времени послахомъ къ тебѣ книгу Евангелія большая печати, устроенное совершенно, во святій градъ Іерусалимъ, брату и сослужителю нашему, Святѣйшему Кирѣ Досифею патріарху Іерусалимскому, ежеби въ Малоросійской странѣ оное одати бывшему здѣ отъ него архимандриту Хрисанфу; и аще оу архимандритѣ гдѣ нинѣ въ Малой Росіи обрѣтается, изволь ему тую книгу отослати съ кимъ прилично, аще ли увиде въ далекость пути гдѣ, изволь о

томъ намъ вѣдѣніе сотворити, аще ли же кто будетъ знатныхъ во ону страну издаковъ, и Твоя любовь и съ тѣмъ къ нему архимандриту пошлѣ. Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, міроздавія 7202 лѣта, спасительного же воплощенія Іисуса Христа 1694, септевіря 12 дня.

А Гетманъ на тую грамоту патріаршую взаимное до патріархи зъ Батурина, октовіря 23, учинилъ благодареніе такою грамотою своею:

Божією милостію Великому Господину Святѣйшему и Всеблаженнѣйшему Кирѣ Адріану, Патріарсѣ царствующаго великаго града Москви и всея Росіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ, отцемъ отцу и звѣрхнѣйшему Архипастірю, мнѣ благодарителному наставнику въ Духу Святомъ, отцу и милостивому благодѣтелю, подъ стопа святоблжихъ ногъ смиренно упадаючи, челомъ бю.

Архипастирское Вашего Святѣйшества благословеніе, нарочно въ пречесной Вашей патріаршей грамотѣ изображенное, въ немъ же и вѣрной нашой Гетмана и всего войска Запорожского къ Великимъ Государемъ нашимъ службы милостивое отческое приложеніе естъ похваленіе и благовѣтливое святительское всего блага желательство, предлюбезно и пречесно азъ послушній Вашего Святѣйшества синъ во всѣмъ при мнѣ сущими принялъ есмь. Работяно убо подъ стопа Святѣйшого превисочайшого Вашего патріаршого орону упадаючи, многократно о семъ пренайпокорственичѣ челомъ бю, тое исповѣдаю, что вся сія надъ неприятели Креста Святого, яко въ прошлыхъ лѣсахъ, тако и сего времени восприятая одолѣнія собишася самимъ Бога Всемогущаго дѣйствіемъ, за монаршимъ щастіемъ Пресвѣтлѣйшихъ и Державнѣйшихъ Великихъ Государей нашихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества; а за свя-

тѣйшими и благопоспѣшными архипастирскими Вашего Святѣйшества молитвами, за которыми и впредь въ такихъ случаяхъ можетъ намъ помочествовати и благопоспѣшествовати Вседѣйствующая Божественная Сила; въ ней же азъ несумѣнно полагаючи мою надежду, долженъ есмь со всѣмъ войскомъ Запорожскимъ служить имъ Великимъ Государемъ въ непремѣнномъ радѣніи.

Книга Святое Евангеліе большой печати, прекрасною лѣптою устроенное, отъ Вашего Архипастирского Святѣйшества въ свѣтій градъ Іерусалимъ Святѣйшому Кирѣ Досвѣю Патріярху посланное, отъ дана мнѣ Гетману, и я по повелѣнію Вашего Святѣйшества, сискавши Провелебѣйшаго Іерусалимскаго архимандрита отъна Хрисанфа, вручилъ ю оному. Присемъ и пакы принайпокорственнѣ Вашому Патріярхому Святѣйшеству челомъ бѣю.

Данъ въ Батуринѣ, октовріа 23, року 1694.

Того-жъ року Король Польскій Янъ Собескій стараючи прилѣжно Русь, въ коронѣ Польской жителствующую и Восточного исповѣданія Греческого крѣпко держащуюся, привести до Унѣи зъ Римлянами Поляками, и Православіе Святое весьма скасовати, назначилъ для того быти везду во Львовъ градъ Рускомъ—Малоросійскомъ, и розослалъ прежде свои універсалы во всю Русь и Малую Полщу, повелѣваючи въ мѣсяцѣ септеврѣи всѣмъ духовнымъ и свѣцкимъ Рускимъ и Польскимъ станомъ, для тои впорной Унѣи, до Львова зехатися, и совершенно тую Унѣю зъ Русю трактатомъ заключити и уфундовати; для чого и отъ боку своего королевскаго парочного посла разумного человѣка Скарбка, каштеляна Галицкаго, зъ инструкціею королевскою своєю прислалъ туда-жъ до Львова; которій, тамъ прибывши и множество Русѣ и Полковъ, подлугъ ординансу королевскаго зехавшихся, заставши, на первой сесіи въ

катедрѣ Кгреко-Руской епископской Львовекой, септеврѣи 16, до всѣхъ становъ Рускихъ, при залѣченію помененой королевской инструкціи зъ похвалами королевскихъ заслугъ и старанію о утвержденіи Унѣи, такую Латинно-Польскомъ языкомъ ретелне училилъ предмону:

«Что великій и смотреливій полѣтникъ добровольне царствующимъ призналъ монархомъ, яко царь есть союзъ, которымъ Рѣчь Посполитая связуется и духъ животній имъ же живетъ; тое Наяснѣйшій Панъ нашъ щасливо пануючий skutкомъ показуєть, ижъ величество его такъ есть постоянное и въ себѣ фундованное, жеби всѣ стани отчизни нашої надъ собою пануючого и за собою стараючогоса его почували. Доводъ того есть явній, якъ Его Королевская Милость, Панъ нашъ милостивій, отъ початку пановавша своего будучи уже полній тріумфовъ, волними голосами на престолъ возведеній, отчизнѣ ставаючися, не перве до дѣдеми albo королевскихъ спѣшился вчасовъ, поки вѣтровъ и рознихъ замѣшательствъ непогоди въ своей имперіи не успокоилъ; прикріи военнии усмиривъ невчаси, Рѣчи Посполитой зъединивъ сили, блукаючіяся народъ Украинскій и войска Запорожскія, крѣпкую противъ потугъ Оттоманской заставу, ово панскою заскавостію, ово побѣдителнимъ оружіемъ великовладному своему прилучилъ панованю. До тріумфалинхъ поступуючи лавровъ, священную главу царскою здоблячи дѣдимую, отцевскіи стараня на сеймахъ и радахъ показуєть притомностію своею, зъ уймою, а можетъ рещися зъ стратою здоровья своего отправуєть. Въ трудностехъ, небезлеченствахъ и въ противнихъ случаяхъ познати можна человѣка, хто каковъ; чи не каждый же пана сего въ покою и войнѣ можетъ познати славу, и яко хотѣніямъ народнымъ досконалоу чинитъ сатисфакцію. Яка козвекъ на отчизну нашу надаєть фортуна, то не звѣтяженною заступаєть годовою невисловленное мужество, не преломленное сердце, обози напо-

няеть славою, валецни чини приносять користь, пораженіями когдася прешлими затемненную народа нашего славу не устаючими здобити и освѣчаютъ триумфами; словомъ сказать, что Его Королевская Милость Панъ мой милостивій вѣсь есть едино старане: крови пролитія мстителъ, за услуги податіе награждаетъ, а которыхъ сохраняеть, тихъ кохаеть, великовладій маестать въ власнихъ невмѣщающихъ границахъ, и кому единъ не довлѣеть свѣтъ, по всѣхъ народахъ христіанскихъ разводятся монархіяхъ; милостію Вѣри Святой затіи, для помноженія хвалъ Божой церкви будутъ, здесперованнымъ и уже погнѣшимъ приносить здравіе и волю, бѣсурманскіи знаки зъ церковь скидають мѣсяцъ, завоеванное одійскуеть и приворочуеть королевству, зъ рукъ поганскихъ отбѣрають замки в фортеци, ненашищенію крѣ христіанской притискають жерлока: же зъ упадлою фортуюною своею на себе обернувши руки, старшину свою гублячи, що разъ слабѣти, що разъ отятихъ згубою войска и обозовъ своихъ отступати мусить провинцій. А чижъ досить на томъ, аби толко набитіємъ слави вся и отъ цѣлого христіанства пріймывали побѣди повѣшыванія, по набитого добра и боронити треба; не перестаетъ смотрѣлиство Его Королевской Милости Пана моего милостиваго и неистомленная праца въ далекихъ и дикихъ Татарскихъ кочовискахъ невѣстиконой руки, показывать славу войскамъ христіанскимъ, аверсією чинячи полегку, поганскимъ засъ чрезъ побѣду особою своею и за справою валецнихъ Гетмановъ своихъ наклапати ярма. А гди той нашъ бенефакторъ такимъ яснѣетъ слави украшеніемъ, грѣеть его жарливість ко размноженію Вѣри Святой, святлици Божіихъ ко украшенію, Церкви Христовой беретъ его ревность ко высвобожденію, души и особи, кровію Господа Избавителя нашего искушенію отъ тиранского панованія всегда хотеть высвободити; свѣдчать то Журавенскіи трактати, которіи въ первомъ мѣсяцу

мають писаное отдаваніе Гробу Господня и костела Іерусалимского христіанамъ, Вѣри Святой волюе исповѣданіе, особъ духовнихъ щастямъ противнимъ подъ панствомъ Порти Отоманской застаючихъ волюе, певную лѣчбу христіанъ, силою желѣза и щастямъ войны по рознихъ фортецахъ въ неволю забранихъ зовсѣмъ возвращеніе. Еще еднакъ величество Его Королевской Милости Пана нашего милостиваго одного жадають, чинъ Вашей Милости Панства зивають, вся совокупляющій присоединити вѣсь стараются до костела Римского Католического; а того ради зсылаетъ мене сюда Его Королевская Милость воли своей зъ вѣявленіемъ на звездъ Вашей Мости Мосѣ Панства, который добротливе чрезъ свои зложилъ універсали, отцескою милостію, добра посполитого респектомъ, а найбарзій спасенія вѣчного для пріобрѣтенія, до едини зъ костеломъ Римскимъ Каоолическимъ Вашей Мости Мосѣ Панства призивають и запрошуеть. Озмѣте Ваша Мость Мосѣ Панство въ прикладъ и въ рефлексію панства Греческѣи давній, якъ славній, якъ пространній, якъ всякими убогословеніи достатками были, когда подъ однимъ началствомъ и главою Петра Святого заставали въ Константинахъ и иншихъ монархахъ своихъ, которіи того заслужилися, жеби ихъ Великими звано; гди засъ той нещасливій наступилъ раздоръ, стала змѣшанна вѣра, на панство Греческое гнѣвъ пришло лѣвий Божій, войны загустилися. За такую незгоду наступила кара Божая, царство отъ царства пренеслося, и гди предъ тимъ святіи пановали Цесарѣ, тамъ незбута и сротая бѣсурманская розказуеть монархія; церкви Божіи еди въ проклятіи обернено мечети, иншіи предъ тимъ золотимъ и сѣрбнимъ пріоздобленіи аппаратомъ во мерзскіи станъ и иншіи вшетенніи отдано сараи; мѣста правами и порядками славніи, еди зъ землею соравненно, други душъ христіанскихъ сталися мучилищемъ. Такого-жъ дознали нещастія Болгарска, Сербска, Мудтанска, Волоска провинцій и наша

Украина; тамъ где противъ потузу Оттоманской крѣпка была застава, где ридерской охоты красное процѣтало лѣто, живая и природная на поганъ охота непрестающая и згаснути немогущая бывала ненависть, тамъ теперь единыхъ секти бесурманской покрыва зѣма, другихъ сумная заступила пустыня. Часть вѣнѣшній, часть счастливій, часть Божественній; Духъ Святій на Апостоловъ во огнистыхъ исходи въ языкахъ, Его Королевская Милость разсѣяніе Духа Святого огни собираетъ, взываетъ Вашъ-Мостей Мосѣ Панства до едноти Вѣри Святой зъ костеломъ Римскимъ, Панъ той, которого смотрѣніемъ, руководствомъ и стараніемъ народовъ христіанскихъ войска совокупленіи; маючи надѣю въ ласкѣ и промислѣ Короля надъ Королями добротливого Бога, же и въ сердцахъ Вашихъ Мостей Мосѣ Панства възбудитъ охоту къ соединенію. Нехай дасть Вашъ-Мостемъ Мосѣ Панству въ разсужденіе святоблѣви въ близкиихъ діецезіяхъ приклады, нехай дасть Духа правды познаніа, дабы Вашъ-Мость Мосѣ Панство, отложивши сердецъ Вашихъ ожесточеніе, дѣло тое Божіе и стараня Его Королевской Милости Пана нашего милостивого единомислно, едностайнимъ сердцемъ и умисломъ кончити зхотѣли! Озмете Вашъ-Мость Мосѣ Панство тилко до уваги не точио душъ своихъ, але и всякіе всего христіанства, которіе мѣють быти за зедноченіемъ Вѣри Святой пожитки: едины тогда будетъ, аще будетъ непріятель — всѣмъ намъ непріятелемъ, аще кто пріятель — всѣмъ намъ пріятель будетъ, размноженіе и распроставленіе Вѣри Святой и хвали Божой будетъ едины, оздоба церквей Божіихъ едина, оборона едина, а для того будетъ моцнѣйшая крѣпость наша и непреодолима! Ежели бо вѣмъ едностъ зъ своего имени рѣчь есть влчяная и пожадачная, далеко болше зъ певности избавленія не омилной будетъ влчнѣйшая и пріятнѣйшая, а на ганбу и згубу поганскую найскутечнѣйшая и найдосконалѣйшая. На остатокъ уважете Вашъ-Мость Мосѣ Панство, же зъ стану шляхетского релѣ-

гій Вашей люде, ровно якъ и наши мѣють быти по мѣстахъ админѣстраторами великихъ гоноровъ, посесорами въ судахъ правахъ, якъ и нами на сеймикахъ будутъ мѣти валіоръ, голосъ волній и повагу! Едностъ Вѣри Святой есть фундаментъ и душа доброго порядкованія, раздоръ зась и несогласіе всякой бѣди и смущенія бываеъ причиною; когда соединимось поблагословить насъ Господь Богъ. Кто-жъ теда зъ Вашъ-Мостей Мосѣ Панства не признаетъ, ижъ что козвекъ людемъ fortuna дати можетъ, повинно то устами старшого пріобѣщатися; кто не признаетъ, ижъ паяснѣйшій Панъ мой общинъ потреби паче своихъ приватныхъ почитаетъ; кто не видитъ, ижъ субстанцію и здоровья свое для доброго посполитого звикъ тратити? Въ такихъ теда окказіяхъ выдачи Его Королевской Милости ку себѣ вѣрность, и яко зъ единой отческой милости стараеъ привести до згоди и Васъ созываетъ, уважете, ижъ его старанія и поваги королевской понижати и презирати вѣрнымъ подданнымъ неприлично, да и небезгрѣшно есть.»

Тую Скарбка посла королевского мову до Руси вчиненую прислалъ до Преосвященного отца Ясинского митрополита Кіевского вѣякійсь г. Озарковский при такомъ своемъ, септеврѣ 20, зе Льова писаномъ листѣ:

Ясне въ Богу Превелелбній Мосѣ добродѣю!

По всланой недавно любо чрезъ пѣхотного до Вашъ-Мости Мосѣ Пана и добродѣа отъ мене копін унѣверсалу Короля Его Милости, которій выдаъ за для конгрегаціи, 16 септеврѣ (подлугъ нового календара) до мѣста столечны Рускаго Льова, трехъ становъ: духовній, шляхетскій и брацкій, зъ тымъ намѣреніемъ и прикладомъ, якъ въ діецезіи Премисаской свѣжій прикладъ создающій релѣгій Греко-Руской людеи, жеби зихалися; которая копія унѣверсалу сподѣваюся, же до рукъ Вашъ-Мости Пану дой-

шла. А потомъ кгда за універсаломъ Короля Его Милости риперскій станъ, духовній, законникъ и свѣдчикъ, якъ тежъ и братства ставропигіане и партикулярніи братства на той публичній актъ прибули, якъ то звичай початокъ отъ Бога, Его Милость отецъ епископъ Львовскій публичное моленіе въ церкви мѣской, мижъ мурами застаючей, скончивши, каз-нодѣя катедралній ординарійній возбуди въ казанемъ своимъ народъ, где заразъ великое возмущеніе и мурмуръ стался; бо барзо былъ великій конгрессъ людей розныхъ становъ, а наветъ Римской релігій. По отправленомъ набоженствѣ читано універсалъ королевскій и предложеніе интенцій зъ записанемъ акту; а потомъ панове братство ставропигіану Львовского, маючи рескриптъ отъ Короля Его Милости, просили, аби подлугъ волностей привѣлей Наиясвѣтѣйшихъ анте-цесоровъ, догмата и грамоти были заховани, и реверсалъ прочитавши, въ которомъ выражено, же всѣ вѣриности и публичніи дѣла звикли въ церкви катедральной Святого Юрія Львовской отправатися, яко елекцій епископовъ и прочая, такъ при тихъ правахъ своихъ стояли, же юрисдикцій за-фундовати не дали. А по долгихъ контроверсіяхъ сесію на завтрешній деиъ до катедріи отложили, а тимъ часомъ всѣхъ до конгрессу обоего стана людей належачихъ отецъ епископъ до своей резиденціи на трактamentъ запросилъ; тамъ же заразъ при добромъ винѣ нашлось много противогла-гольниковъ, такъ далеко, же вступитъ своего трудно при-говорили. На завтре, 17 септеврія, до катедріи зихавшися шляхта, намѣсники, игумени, братства, подлугъ порядку на кшталтъ сеймиковъ и трибуналу короного, засѣли и чекали поки часъ прійдетъ посла Его Королевской Мосцѣ зъ ин-струкцію впровадити; которой когда до кола ввойшоль, отецъ Епископъ мѣсца своего и кресла маршалковского Его Мосцѣ уступивъ; тое якъ сталося, взявъ голосъ поселе Короля Его Милости, и досвѣ по сенаторску пенкно и мудро говорилъ, якою перорою зъ одаванемъ инструкціи

забавилъ цѣлу годину. А посломъ былъ Его Милость панъ Скарбекъ, Галицкій каштелянъ, человекъ ученій, такъ въ войнѣ, якъ и въ покою наистатечнѣйшій. Между тимъ давано голоса, хто що можетъ сказати зъ трехъ становъ; едни теи давали такую сентенцію до большого конгрессу на пролонгацію, другіи держалися конституціи року 1677, въ которой замикается, жеби вся Русь, подъ панствомъ Его Королевской Милости знайдуючяся, зихавши на сеймъ валній до Варшави, о томъ kwestію мѣла и способи подали, якимъ кшталтомъ до едности вѣри Святой Кафоліческой и послушенства Римского приступили, а иншіи говорили, же цѣле просимо Короля Его Милости Пана нашего милостивого за ту панскую ласку и попеченія дякуемъ, абисмо такъ риперскій станъ, якъ и въ монастырахъ законники и братства, под-лугъ волностей церковнихъ написанихъ, которіи правами патріяршими щитатся, въ цѣлости заставали и прочая; якіи споръ не могли скончатися ажъ до вечера, а когда ввѣдъвъ Его Милость панъ посель, же до згоди не приходять, просилъ всего кола о скончене сесіи и зъ тимъ до резиденціи своей отихаль; ледвѣ теи на тое згода стала, ажъ третьей сесіи зъ голосами випадати почали, контраиндентіи; для реверенціи въ бытность посла не смѣли, такъ шляхта, якъ станъ духовній, рацію такую даючи, жеби перве успоковити потреби военіи, а потомъ приступити дѣла, а кгда розніи розное прекладали, чрезъ чтири сесіи або засѣданія и розмова своего не могла взяти skutku, не справивши дѣла, всѣ розихалися. А що далей будетъ, повидимо; а теперъ посылаю Вашъ-Мости Мосцѣ Пану и добродѣви предмову Его Милости пана посла хваткомъ въ кутку писаниую, поки большое что виготаю. Покорне оразъ залядаючися панской ласкѣ и милости отцевской, естемъ назавше Вашъ-Мости Мосцѣ Пану и добродѣви моему во всемъ нижайшій слуга

Г. Озарковский.

По такихъ зєздахъ и поселєтвахъ смотрячи, показуєтєся тое, же не вся Русь склонилась до Уѣи тогда, когда при-
нялъ оню Іосифъ Шумянскій епископъ Львовскій, яко
листь назадъ положеній, въ року прешломъ 1681, марта
27, писанный свидѣтельствуєтъ. Жался тєди Боже, что
прошлого 1689 року, по указу гетманскомъ зъ канцеляріи
войсковой еперальной зъ Батурина до єдного шляхтича Пол-
ского Ігнатовского на реплѣку королевскую чинячи от-
вѣтъ, приписано въ немъ Королевѣ похвалу и названо его
церквей благочестивыхъ фундаторомъ и Православія Свя-
того оборонцею и защитителемъ, приличнѣи би нареци
тайнымъ гонителемъ и полѣтичнымъ искоренителемъ; по-
неважъ не приводячи до Уѣи зъ собою Татаръ липковъ,
Жидовъ поганцовъ, Лютровъ и Калѣйновъ, въ коронѣ Пол-
ской довольно обрѣтающихся, да приводитъ и принуждаєтъ
до Уѣи Русь Православную, которая и безъ Уѣи луч-
шая єсть отъ схизматиковъ Римляновъ.

Того-жъ року, сєптеврїи чєслъ среднихъ, виправилъ
Гетманъ Мазєпа въ Бѣлогородщину войною войска рейменту
своего Наказнымъ Гетманомъ полковника Чернѣговского
Якова Лизогуба, Івана Мировича полковника Переяслав-
ского зъ полкомъ его, полковника Прилуцкого Івана Ру-
бана, асаула компанійского зъ полкомъ компаніи Новиц-
кого и Григорія Пашковского полковника зъ компанею
его; а на томъ боку Днѣпра прилучился къ нимъ и Семенъ
Палѣй зъ полкомъ охотничьимъ, которого всего войска
могло быти до осми тысячъ и вѣцше. Тое тєди войско
прибывши въ Бѣлогородщину предъ Покровою кѣлкома
дѣнями добыло паланку ханскую, Ганкушли именуємую, надъ
рекою Днѣстромъ застающую, и многіє тамошніє Татарскіє
сєла попалило и вѣвечъ обернуло, а набравши тамъ же
множество ясировъ Татарскихъ и Волоскихъ мужєска пола
и женска, повернуло отголѣ щасливє въ Малую Росію въ
дома своя, мало тамъ въ Бѣлогородщинѣ отъ Татаръ до-

знавши въ своихъ промислахъ препятїи для того, же всѣ
Орди Бѣлогородскіє знайдовалися тогда зъ Турчиномъ на
войнѣ противъ Цесаря Христїанского. При такихъ со-
стоянїяхъ, кгда прибылъ Палѣй зъ Бѣлогородщини въ Хва-
стовъ, тогда рейментарь Вилкга зъ войсками Полскими и
козачьими, зъ Хвастова его вигнати и вѣстрашити желав-
шій, заведшися на своемъ мѣстѣи уступилъ зо всѣми вой-
сками пречъ ажъ къ рецѣ Случи; а Палѣй знову на преж-
нихъ станціяхъ свое расположилъ войско, и народъ зъ
Хвастова тожъ розишлося на прежніи свои жилища, кото-
ріи въ Хвастовѣ позбѣгалъ быль отъ нахожденїи войскъ
Лдскихъ; о чомъ Гетманъ увѣдомившися писалъ зъ Бату-
рина, декаврїи 7-го, до Царскихъ Величєствъ такую грамоту:

«По онихъ моихъ донєсенїяхъ, якіє я о наступленїи
войскъ Полскихъ и полковъ тамошнихъ зъ рейментаромъ
Вилкгою на Семена Палѣя, Вамъ Великимъ Государемъ,
Вашего Царского Прєсвѣтлого Величєства, виписовалъ; любо
по тїи часи отъ людей прїезжающихъ мене Гетмана захо-
дили вѣдомости, же тїи Полскїи и полки козачкїи въ дол-
ніи мѣсца отъ Хвастова отступили, однакъ когда о томъ
Семенъ Палѣй ко мнѣ не писалъ и полковникъ Кїєвскій
не чинилъ извѣщенїи, о томъ до сєго часу къ Вамъ Вели-
кимъ Государемъ не доносячи старєлемся совершенѣише о
вєякихъ поведєнїяхъ тамошнихъ вивѣдатися. Для чого зъ
умислу козака значного, жителя Батурина, которїй Се-
мену Палѣю давнїй єсть знакомецъ, къ намъ Гетману
человѣкъ надежнїй, посилалемъ въ Хвастовъ, которому
особно приказалемъ и самого его Семена Палѣя вироу-
мѣти, не имѣєтъ ли онъ зъ того якогю оскобленїа, же по
его прошенїю отъ мене Гетмана не прислано ему на помощь
войска. Тотъ тєди мой посланїй бывши въ Хвастовѣ по-
вернулся отголѣ въ Батурина, декаврїи 5, чрезъ которого
якоє Семенъ Палѣй прислалъ ко мнѣ свое писмо и при-
томъ нїи писма, тїи я тутъ же при сємъ моемъ листу

посилаю въ приказъ Малія Росія въ донесеніе Вамъ Великимъ Государемъ. А устне онъ посланій мой сказалъ, же объявилъ ему Семень Палѣй, что тотъ рейментаръ Вилкга, завязавшись на своемъ намѣреніи зо всѣми корогвами и козацкими полками при немъ будучими, вступилъ въ глубокіе Полскіе краи, къ рецѣ Служи, очистивши всѣ тіе мѣста, где въ прошлыхъ годехъ по сіе время на станціяхъ обрѣтались его Семенови Палѣви полчане, а намѣреніе того рейментара Вилкга было такое, чтобъ ему взяти было отъ Палѣя въ свою область мѣсто Хвастовъ, ибо Полская сторона чаяла того, что albo самъ Семень Палѣй, устравившись того наступства, отбѣжить оттоль прочь, albo его полчане и посполитіе люде повзвѣши смятеніе, зъ того жъ страху его отступалъ, и имъ Полякомъ выдадутъ въ руки; но когда того не доказали, бо и полчане и посполство статеичне при немъ застановились, тогда мусѣли тѣ корогви Полскіе и полки охотничкіе козацкіе назадъ отступати. По которомъ отступленіи Семень Палѣй умисного своего посланца, прозиваемаго Папугу (которій зъ сей стороны Днѣпра зъ полку Полтавского къ нему зашолъ) послалъ Королевскому Величеству бити челомъ на Гетмана Коронного и нашего рейментара Вилкгу, что таковое неспрѣтственное чинили на него наступленіе. А войсковыхъ полку своего людей онъ Палѣй распустилъ на тіе становиска, на которыхъ и передъ симъ находились, также и люде жилищн, по отходѣ зъ подѣ Хвастова оного рейментара Вилкга зъ корогвами Полскими и полками козацкими, пошли на свои жилища, зъ которыхъ были повыходили то въ Хвастовъ, то въ Черногородку, для наступства Вилкгиного, тихъ корогвей Ладскихъ, боялися, аби и имъ тяжесть и разореніе отъ нихъ не учинилась. О чомъ Вамъ Великимъ Государемъ донесли, отдаюся яко наипокорнѣй Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества благостинѣ. Зъ Батурина декаврія 7-го, року 1694.»

Палѣй зась безпечне на своемъ въ Хвастовѣ мѣспу ошѣвши, а Королю Полскому и сенаторамъ налицкую отъ себе висвѣдчаючи, субмѣсію послалъ до Гетмана Коронного и до Короля Собеского посланцовъ своихъ нарочныхъ зъ языками Татарскими, въ Бѣлогородщинѣ набранными и изъ прошеніемъ на себе и на войско свое королевского и гетманского респекту; которіи посланци Палѣви зъ якою королевскою и гетманскою назадъ отправлени ласкою и упевненемъ, тая зъ листовъ ку Палѣви отвѣтныхъ королевского, гетманского и Замоиского, якіе зде полагаются, показуется явно.

Листъ Королевскій.

JAN TRZECI, z Bożej Łaski Król Polski, Wielki Xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudski, Kijowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantki, Smoleński, Siewierski y Czernihowski.

Urodzony wiernie nam miły! Oddali nam tu list wierności twojej przysłany z pułku iego mołocy, przy którym czynili nam doskonałą relacyą Rycerskiej ochoty, tak ludzie Zadniepr-

Листъ Королевскій.

Янъ третій, Божією милостию Король Польскій, Великій Князь Литовскій, Русскій, Прусскій, Мазовецкій, Жмудскій, Кіевскій, Волинскій, Подольскій, Подляскій, Лифляндскій, Смоленскій, Свѣвскій и Черниговскій.

Благородный вѣрно намъ милый! Письмо вѣрности твоей, изъ полка присланное, вручили намъ твои молодцы, при чемъ представили намъ точную реляцію о рыцарскихъ

skie Carow Ich Mosciow Moskiewskich, iako też i Samego wierności twoiey, żeś zapadysz w Budżiak, kraie nieprzyjacielskie ogniem y mieczem pustoszył y wszystko to chwalebnie czynił, cokolwiek do pomnożenia wiary Świętey a poniżenia nieprzyjacielskiego należeć może. Więc iakośmy wdzięczni wierney i zyczliwey przysługi wierności twoiey, którą bezprze-stannie nam y Rzeczy Pospolitey oświadczasz, tak za istotny dowod przyprawdnych więźniów skutecznie pomysleć zechcemy, iakoby ta dzielność y odwaga wierności twoiey y ludzi iego należycie mogła być ukontentowana. Barwę gdy na insze pułki Zaporozskie rozdać każemy nie miniemy pewnie y ludzi wierności twoiey, ktorzy się tak mężnie ninieyszey popisali kompaniey. Względem zaś konsistencji zimowych, ażeby wczesnieysze y wygodnieysze nizli tak roczne być mogły, daiemy list nasz do Jasnie Wielmożnego Kasztelana Krakowskiego, zebyscie za tak dowodną usługę według proporciey osob

подвигахъ какъ Задніпровіе жители Ихъ Величества Царей Московскихъ, равно такъ и люди вѣрности твоей, что ты, напавши на Буджакъ, опустошалъ огнемъ и мечемъ не-приятельскія земли и все достославно исполнилъ то, что только къ умноженію вѣры святой и униженію врага от-носиться могло. И такъ, будучи благодарны за вѣрную и ревностную службу вѣрности твоей, оказываемую постоянно намъ и Рѣчи-Посполитой, мы за приводъ плѣнныхъ тща-тельно подумаемъ, чтобы храбрость и мужество вѣрности твоей и людей твоихъ были достаточно награждены. Когда повелимъ снабжать платьемъ прочіе полки Запорожскіе, то не оставимъ на вѣрное и людей вѣрности твоей, которые такъ доблестно отличились въ настоящую компанію. Отно-сительно зимовыхъ квартиръ, чтобы заблаговременно и вы-годнѣйшія, чѣмъ годовыя, были заготовлены, мы посыла-емъ нашъ листъ къ Ясневельможному Каштелану Краков-скому, дабы онъ за столь очевидную услугу соответствен-

obmysleć zechciał; co niewątpiemy że uczyni, a my dobrego wierności twoiey od Pana Boga życząc zdrowia, wszystkie iego mołoycow pozdrawiam. Dan w Warszawie, dnia 6 Grudnia, Roku Pańskiego 1694, panowania naszego 21.

JAN KRÓL.

ное лицамъ придумалъ вознагражденія, въ чемъ мы не сомнѣ-ваемся. Желая вѣрности твоей отъ Бога добраго здоровья, привѣтствуемъ благосклонно всѣхъ твоихъ молодцовъ. Дано въ Варшавѣ 6 декабря, 1694 году, царствованія нашего 21.

Янъ Король.

Листъ Гетманскій.

Моści Panie Paley Pułkowniku!

Cieszyłem się bardzo z tego za pierwszą wiadomością, że W. Mc. na Budżaku dobrze gościł przy woysku Zадніпрским. Chwałę ochotę y odwagę rycerską co do ukontentowania woyska Zaporozskiego; już zład z Jegomosciem Panem Wilgą Reymetarzem barwę y zapłatę wyprawilem. Konsistencją też od Niego naznaczoną masz W. M. Pan, w której samey miesiąc

Листъ Гетманскій.

Господинъ Полковникъ Палій.

Я чрезвычайно былъ доволенъ, получивъ извѣстіе, что Ваша Милость хорошо гостилъ въ Буджакѣ при войскахъ Задніпровскихъ. Хвалю рвеніе и рипарскую смѣлость относительно успокоенія войска Запорожскаго; я отсюда отправилъ уже съ Его Милостію, паномъ Вилгою, реймента-ремъ, жалованіе и платѣ. Онъ же и назначилъ квартиры Вашей Милости, которыя занять предлагаю; онъ довольно

się zalecam, wszak dość obszerna, bom ią sam czytał; zima że deklarujesz się W. M. Pan niepróznować z ludźmi swemi, dziękuję za taką ochotną do przysługi publicznej wolą, którą teraz, aby naybarziej pokazać, proszę; kiedy wiadomości przychodzą, że Orda wszystka Budziacka na wprowadzenie konney Zahary do Kamienca wsiada na koń y w kraie nasze na czambuł wszystkimi wtargnąć siłami. Chciesz się tedy W. M. Pan znosić z Jego Mosciem Panem Wilgą y Jego Mosciem Panem Samusiem Hetmanem Nakaznym, aby, gdy tego potrzeba będzie, mogliście się łączyć y konać nieprzyjaciela sławę sobie czyniąc y tu na dalszy sobie zarabiając respekt dobrego za tym od Pana Boga życzyć zdrowia.

W. W. M. Panu zyczliwy przyjaciel Stanisław Jabłonowski, Kasztelan Krakowski i Hetman Wielki Koronny.

Ze Lwowa Decembra 22, roku 1694.

обширны, о чемъ я самъ читалъ. Зимой Ваша Милость общаете съ своими людьми не оставаться праздными, весьма благодаренъ за такое усердіе къ службѣ общественной, которое прошу доказатьъ особенно въ настоящее время, когда доходить вѣсти, что вся Буджацкая Орда готовится ввести въ Каменецъ конныя полчища и всѣми силами вторгнуться на чамбулъ въ земли наши. А потому благоволите Ваша Милость сноситься съ Его Милостію, Паномъ Вилгою и съ Его Милостію, Паномъ Самусемъ, Наказнымъ Гетманомъ, чтобы въ случаѣ надобности, могли соединиться и побѣдить врага, снискивая себѣ славу и здѣсь заслуживая дальнѣйшее уваженіе. За тѣмъ желаю отъ Бога добраго здоровья!

Вашей Милости доброжелательный пріятель, Станиславъ Яблоновскій, Каштелянъ Краковскій и Великій Гетманъ Коронный.

Изъ Львова, декабра 22, 1694 года.

Листъ Замојскаго.

*Mnie wielce Mosci Panie Połkowniku
moy Mosci Panie y przyjacielu!*

J. M. dobrodziey, iak wdzięczen z przysłanych ięzykow, y iak kontent z odwagi W. M. Pana y prac iego zyczliwych ku Rzeczy Pospolitey, sam w swoim wyraża liscie, gdzie iako zasłużonemu woysku W. M. M. Pana iuż ordynował przez Jego Mości Pana Wilgę Regimentarza platę y barwę iako y samemu W. M. M. Panu nalezyte ukontentowania. Do tych czas ma być iuż wiadomość W. M. M. Panu od Jego Mosci Pana Wilgi; ja zaś moią przyjaźnią w dalszych W. M. M. Pana okkaziach iaką y przed tym życzliwą oswiadczył y teraz nie-

Листъ Замојскаго.

*Господи́нь Полковникъ, мой милостивый
Панъ и пріятель.*

Сколь много благодаренъ его Милость (Гетманъ) за присланные языки, и какъ доволенъ вашею храбростію и трудами на пользу Рѣчи-Посполитой, самъ въ своемъ изъясняетъ письмѣ, въ которомъ, какъ заслуженному войску Вашей Милости опредѣлить уже платѣ и жалованье чрезъ Его Милость, Вилгу, рейментара, такъ равно и Вамъ должное удовлетвореніе. О чемъ уже долженъ Васъ извѣстить и самъ, Его Милость, Вилга. Я же, равно какъ и напередъ сего всегда усердную, такъ и въ дальнѣйшихъ Вашихъ

ТОМЪ 3.

17

odmienną testyfikować się będą, iako

W. M. M. Panu zyczliwy przyjaciel y rad służy
Franciszek Zamoyski.

Ze Lwowa Decembris 22 roku 1694.

обстоятельствахъ, мою свидѣтельную неизмѣнную дружбу.

Вашей Милости доброжелательный пріятель и
готовый къ услугамъ

Францъ Замойскій.

Изъ Львова, декабря 22, 1694 г.

РОЗДѢЛЬ XXXVI.

О другой тримѣсячной въ типографіи Кіево-Печерской
вишлой Житій Святыхъ книжъ; о утарженіи шкодливой
Татарской подѣ Сандомьре и Лвовѣ; о благословеніи
Патріяршомъ грамотномъ Гетману въ походы на Казикерменъ;
о пріязнь зъ Волощину до Гетмана зъ розничи
вѣдомостями чужоземскими; о причинѣ войны Росій-
ской на Азовъ и Казикерменъ; о походы туда войскъ
Московскихъ и Козацкихъ; о невзятю того лѣта Азова,
а о взятю зъ обстоятельствомъ Казикермена; о кор-
респонденціи тогдишней до Мазепи Гетмановъ Великихъ
Коронного и Литовского; о поведеніи по взятіи Казикермена;
о здобичахъ и поворотѣ отъ Казикермена войскъ
въ дома; о повышваню листовномъ Митрополитанскомъ
и грамотномъ Патріяршомъ, также отцовъ Монастырскомъ
и Яворского, Гетману звитѣжства надъ Казикерменомъ;
о грамотѣ Патріяршой взглядомъ пріятной книги Житій
Святыхъ до Гетмана писанной; о двохъ такъ же грамо-
тахъ Патріяршихъ до Гетмана и отца Митрополита
писаннихъ взглядомъ устроенія Епископа въ Переяславѣ,
и о построеніи въ Переяславѣ катедральной Вознесенской
церкви; о избраніи чрезъ шляхту Рускую Войцѣхъ
Православную Жабокрицкого на Епископію Православную
Луцкую и Острозскую по смерти тайкого унѣята Афа-
насія Шумлянского; о данномъ ему Жабокрицкому Коро-
левскому універсалъ на тую Епископію; о заведѣвшихъ

ему того щастя; о корреспондентіи его до Митрополита и Гетмана; о указъ Монаршомъ на посвященіе его и прочая о немъ; о присланіи отъ Яблоновскаго резидента къ Мазепѣ и съ вѣдомостями отъ него розными; о войнѣ Цесарской съ Турками въ Венгравѣ подъ Локіемъ съ шкодою Цесарскою; о прошеніи Войнаровскаго, судіи земскаго Кіевскаго, за причинами сенаторскими Гетмана о отпускъ жени своей съ монастыря Кіевопечерскаго; о желаніи Гетмана Литовскаго взглядомъ збожа продажною; о запрещеніи и разрѣшеніи Патріаршомъ инокамъ Кіевопечерскимъ; о купцахъ Львовскихъ на Москву удержанихъ и за причиною Гетманскою свободно отпущенныхъ.

Року отъ раздѣленія стихій 7203, а отъ повитія пеленами Младенца, небо облаки повивающаго, 1695. На самомъ початку року війшла съ типографіи Кіевопечерской другая тримѣсячная отъ декаврѣя починаючаяся Житій Святыхъ здана Димитріевою книга, о которой впередъ будетъ пространное въ семь же року припомнене. А я нимъ начну писати маршъ войскъ Великоросійскихъ и Малоросійскихъ, въ семь року на Азовъ и Казикерменъ отправленній, теперь напредъ того полагаю здѣсь сильную въ Полшу Татарскую утарчку: бо по Святыхъ Рождества Господня силіе Орды Крымскіе, Бѣлгородскіе и иныіе, отпрояздивши на кѣло лѣтъ приспособленную значную загарію Турецкую до Камянца Подолскаго и оттоли назадъ повернувши, вторгнули въ повѣти Сандомѣрскій и Львовскій, въ которыхъ множество народа въ полонъ загорнувши, селенія ихъ огнемъ и мечемъ зруйивали и въ попель обернули. Потомъ и подъ самій столетній градъ Русскій Львовъ когаа вторгнули, тогда Яблоновскій Гетманъ Великій Коронній для обороны Львова въ кѣло тысячъ войскъ Полскихъ конныхъ и пѣхотныхъ и

съ кѣлкома штуками арматъ вѣхалъ былъ противъ Орды оныхъ съ Львова за подворки Львовскіе; лечь Орда войско Полское увидѣвши, не дала оному и дхнути, але крѣпкимъ устремленіемъ нападши на Поляковъ не безъ значной шкоди ихъ въ самій городъ Львовъ угнали, арматы ихъ забрали и подворки Львовскіе съ одной стороны спаливши, во своіи повернули. По општествіи зась отъ Львова тихъ Орда по приказу Гетманскомъ Львовяне стрѣли Татарскія позбѣрали и оными (якъ тогда твержено) дванадцять воевъ наполнили, которіе Гетманъ Яблоновскій до Короля и Сенаторовъ въ Краковъ, чили въ Варшаву, одослалъ для лучшого разузнанія тихъ свѣдѣній бѣсурманскихъ.

Святѣйшій Адрианъ Патріархъ Московскій, вѣдаючи о томъ, что по указу Монаршомъ Гетманъ Мазепа мѣлъ виходити на войну подъ Казикерменъ, марта 5 писалъ къ нему, благословляючи его со всѣмъ войскомъ Козацкимъ въ тотъ походъ таковую грамоту:

Адрианъ милостію Божією Архіепископъ Московскій и вся Россія и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріархъ.

Возлюбленному въ Господѣ нашему Мѣрности, сыну Царскаго Пресвѣтлаго Величества, войска Запорожскаго обѣихъ странъ Гетману, Іоанну Степановичу Мазепѣ и всему вопиству миръ и архипастирское благословеніе! Идѣже на зрявща миростояннаго корабля Духа рожденнаго чада Бога всеблагаго и чада церкви истиннаго нашего благочестія и нашего Мѣрности чада обрѣтаются, въ серацѣ нашемъ Архипастирскомъ попечителнѣ оніа имѣемъ, усердствующе, да благо имъ будетъ, да отъ всякаго злоключимства свободятся, да Христу Господу Іисусу доброуголятся и совершеннѣ спасутся, миръ и благословеніе въ домѣхъ и на путехъ и въ ратоборствѣ ополченномъ наслѣдующе. Извѣстномся же,

яко твоя любовь съ воинствомъ Малоросійскимъ, по повелѣнію благочестивѣйшихъ нашихъ Великихъ Государей Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича, Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцевъ, ополченіемъ пошолъ еси на противніе враги и супостати христіанскіе, на зловѣрніе Татари; сего ради непрестанно щедроти Вседержителя Бога молимъ, да благословеніемъ своимъ поспѣшитъ Вашей синовской любви во всякое добропосовѣтелство день дне и подастъ Царского Пресвѣтлаго Величества воинству на враги вашимъ мужественнымъ ратоборствомъ побѣду и одолѣніе и плѣненнымъ братіямъ нашей изъ Агаранскихъ рукъ и отъ озлобленія ихъ мучительного освобожденіе; предѣломъ же отечества и самодержавства Російского разширеніе и миръ. Вы же возлюбленніи вѣрніи раби Іисусъ Христови и служители Царского Величества усердїи и наша во Христѣ чада, по должности своей кождїй въ чинѣ, о томъ потщитесь, и въ ополченіи благочестивую нашу вѣру показывайте дѣломъ благочесно и изрядно, хранящися всякого зла, яко люде Божїе есте.

Послушаніе бо свое отдавати господствующимъ Богозаповѣданїемъ повелѣхомся: сего ради терпѣніе на бранній подвигъ имѣти, учить Святїй Апостолъ. Усердствующіе же по воли Господни за себе и за вѣру благочестивую и за отечество предѣловъ своея земли, аще и постраждутъ, вѣнчаются и воспрїимуть вѣчная отъ Христа благая, яко и вы въ томъ всегда обрѣтаетесь, со врагами до крове и до смерти борющеся. Тѣмъ же Господь укрѣпляетъ Васъ укрѣпять, благословляетъ и мздооударитъ вишніи Своєю десницею всякимъ изыществомъ на земли и на небесѣхъ. Усердствуемъ о пребыванїи и гдѣ имати обрѣтатися видѣніе намъ изволь творити. Писаея въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ мірозданїа 7203 лѣта, Рождества же Бога Слова Іисуса Христа 1695 марта 5 дня.

Того-жъ марта 28 нѣкто съ пановъ Волоскихъ Христіанскихъ зичливыхъ прїателей нашихъ, а подобно самъ Господарь, вѣншючи войскамъ Козацкимъ щастливыхъ въ Крыму и Бѣгогородщинѣ прошлыхъ рочныхъ военныхъ прогрессовъ, выражаючи тежъ сегорочніе вишней воспомненіе Ординскіе салїе въ Полцу и подъ Львовъ утарчки, ознаймучи къ тому о Турецкихъ и иншихъ чужоземскихъ поведенїахъ и намѣренїахъ, и заохочючи Гетмана Мазепу съ войсками Козацкими до военной сеголѣтней компанїи на Крымъ, на Буджакъ, на фортеци Турецкіе надъ Днѣпромъ и надъ Чернимъ моремъ застаючіе, и свою къ той же войнѣ для изверженія съ себе бѣсурманского ига офѣрюючи склонность, писалъ скрито до него Гетмана листъ свой сице:

Za wiadomości, iako woyska ich Carskich Wieliczestw z pod komendy W. Mci Pana grasowali w kraich Krymskich wielce W. Mosci Panu dziękuię. Niech Wszzechmogący Bóg y daley poszczęści Arma Ich Carskich Wieliczestw na chwałę Bożą y rozmnożenie po całym świecie Prawosławia y na pociechę chrześcianom; co się działo pod Oczakowem y Budziakiem dobrze wiemy. Żaluję jednak bardzo, że więcej dla słabości zdrowia Nakaznego W. Mosci Pana zruynować Budziak się nie mógł: znać to, że Pan Bóg natenczas niechciał nas pocieszyć,

Очень Вамъ благодаренъ за извѣстіе, что войска ихъ Царскихъ Величествъ, подъ начальствомъ Вашимъ состоящіе, опустошили крымскія земли. Да споспѣшествуетъ Всемогущїй Богъ и вверь оружію Ихъ Царскихъ Величествъ на славу Господню, на распространеніе по всему міру Православія, и на радость христіанству. Что же произошло подъ Очаковомъ и въ Буджакѣ, то намъ хорошо извѣстно. Весьма однако сожалѣю, что, по причинѣ слабости здоровья наказного (Гетмана) Вашей Милости, не могъ быть разоренъ Буджакъ. Вѣроятно, что Господь Богъ въ то время

ale pewien tej nadziei jestem że arma ich Carskiego Wielicze-
stwa tego lata zechcą nagrodzić to co mieli, tak rok, y daley,
y więcej poganski Budziak zrujnować. Człowieka W. Mości
Pana żem tak długo tu zatrzymał przyczyna ta, Tatarowie,
którzy chodzili w czambuł do Polski aż do Lwowa, czekając
powrotu onych a było tak: Tatarowie poszli pałac aż do Lwowa
gdzie y samego Hetmana zastali w małej kupie woyska 5000,
a zaś Ordy na 30,000 było y tak Krakowskiego przedmiescia
spalili y armaty wzięli, ale y oni zabici i ranieni, wracając się
wielkie szkody mieli, na 20,000 łoni pozdychali, iako o tym
W. Mości Pan masz wiedzieć.

Z *Adrianopola*. w Januاری nstał Cesarz, syn Cesarza
Mahmeta, który zaczął wojnę z Niemcami, na imię Mustafa
w latach 32, który zaraz się pytał o skarb Cesarski y znaleziono
15 kies, a razem y o woyska się pytał y widząc, że tak pieniędzy,
iako y woyska mało. Samże poydzie na wojnę, Weyzyrowi

nie chciał nasz poradować; no я твердо утвѣренъ что оружіе
ихъ Царского Величества вознагради́ть утраченное, хотя
чрезъ годъ или болѣе, но Будацькъ будетъ опустошенъ.
Причиною долгаго задержанія Вашего посланнаго было то,
что я ожидалъ возирашенія Татаръ, ходившихъ въ чамбулъ
(на грабежъ) подѣ Львовъ; это было такъ: Татары, пре-
давая все мечу и огню, дошли даже до Львова, гдѣ настigli
самаго Гетмана съ малымъ числомъ войска, въ числѣ 5000,
Орды же было около 30,000, сожгли тамъ Краковское пред-
мѣстіе, взяли пушки; но-наконецъ и они возвращаясь пре-
терпѣли большой уронъ убитыми и ранеными, у нихъ пало
около 2000 лошадей, о чемъ уже Вамъ вѣроятно извѣстно.

Изъ *Адрианополя*. Въ генварѣ мѣсяцъ вступилъ на пре-
столю сынъ Султана Мугамеда, начинашаго войну съ Шымцами,
по имени Мустафа, лѣтъ 32. Онъ тотчасъ же освѣдомился
о султанской казні, въ которой найдено 15 мѣшковъ, спра-
шивалъ также и про войска; однако удостовѣрился, что какъ

roskazał aby wyieźdzał, tylko abys W. M. Pan wiedział że
niemaia ani pieniędzy, ani ludzi; słabość wielka u poganow:
bo ludzi z Anatolii mało co przychodzą na wojnę dla częstych
rozboynikow, bo się temi czasami gwałtem namnożyło, a iak
wiele woysła Turczyn może mieć, na ten czas się obaczy kiedy
wyidzie w pole. To iednak wiem, że Niemcy potemu się gotują
y już iak zaraz Gwłą odebrali, zaraz Temeszwarowi poczęli
Orwatowie dokuczać, tylko to Temeszwar ieszcze zostaje pod
Turkami, ale nie nadlugo day Boże, dobry czas terazniejszy
wojować chrzescianom na poganow. A osobliwie tego lata na
Krym y na Budziak, gdyż Han taki ma hał, żehy się na wojnę
gotował, dając znać ze sam Car Turski iedzie na wojnę.
Han wezmie z sobą na wojnę y z Krymu y z Budziaku więcej
ordy, czas będzie dobry woyskom Ich Carskiego Wielicze-
stwa, tak na Krym iako y na Budziak; a one zamki Tureckie co

денегъ такъ и войскъ мало. Онъ самъ собирается на войну,
а между тѣмъ приказалъ уже Визирю выступить въ походъ.
Но да будетъ Вамъ извѣстно, что у нихъ нѣтъ ни людей, ни
денегъ, силы невѣрныхъ слабы, ибо изъ Анатоліи мало при-
ходитъ людей на войну, по случаю множества разбойниковъ,
которые въ настоящее время до чрезвычайности умножились.
А сколько Турокъ можетъ имѣть войска, увидимъ тогда, когда
выступитъ онъ въ поле. То только извѣстно, что Нѣмцы уже
готовятся къ войнѣ и Хорваты, взявъ Гіулу, тотчасъ же стали
нападать на Темешваръ, который однако до сихъ поръ еще
въ рукахъ Турокъ, но не надолго, дастъ Богъ. Теперь удоб-
ное время Христіанамъ воевать съ невѣрными, особенно же
въ нынешнее лѣто хорошо было бы напасть на Крымъ и
Буджакъ, ибо Ханъ имѣетъ Султанское повелѣніе готовиться
въ походъ съ извѣстіемъ, что и самъ Султанъ Турецкій
идеть на войну. Ханъ возьметъ съ собою изъ Крыма и изъ
Буджака много Орды; а войскамъ ихъ Царскаго Величества
надобно будетъ идти на Крымъ и Буджакъ, Турецкія же крѣ-

над Dnieprem zepsować funditus, bo nam wielkie mizerye czynią, co rok powinniśmy 10 kies dawać. Polacy ani uczynili, ani uczynią pokoju z Turkami, bo choć zechcą Polacy, Turcy nie zechcą, bo nie respektują na nich, iako na nie, y że wielka między niemi niezgoda. Ten z Niemcami, drugi z Francuzami iako mogą traktować pokoiu. A ieszcze y to żebyś W. M. Pan wiedział że ani Turki ani Niemcy albo insi Koligaci o pokoy nie myślą. Insulę Chyją porzucili Wenetowie y poszli do Morei, co nie bez przyczyny słuszney uczynili Wenetowie, że by się ich nierozzerwalo na wiele stron, a osobliwie tak dalece. Mieli zrazu z Turkami na morzu bitwę, choć była wielka potęga Turkow na morzu, kilka okrętow Tureckich potonęli oraz y Weneckich dwa i tak Wenetowie, pobrawszy wszystko co im potrzeba było, z Chio poszli do Morei. Piszesz W. M. Pan że Michał miał powiedzieć W. M. Panu że

пости находящіся надъ Днѣпромъ разрушить до основанія: онѣ много намъ вредятъ. Ежегодно мы обязаны платитъ по 10 мѣшковъ. Поляки не заключали и не заключать мира съ Турками, хотябы Поляки того хотѣли, то Турки того не захотятъ; ибо ихъ совсѣмъ не уважаютъ; тѣмъ болѣе что между Поляками большое несогласіе. Одни съ Нѣмцами, а другіе съ Французами вступаютъ въ договоры. Примите еще во вниманіе и то, что ни Турки, ни Нѣмцы, ни другіе союзники, не думаютъ о мирѣ. Венеціане оставили островъ Хіосъ, и отправились въ Морею, что сдѣлали они—врочемъ не безъ причины основательной, чтобы не быть разрозненными во многихъ мѣстахъ, и въ такомъ отдаленіи. Сначала они сразились съ Турками на морѣ; хотя Турецкія силы были большія, однако нѣсколько Турецкихъ кораблей потонули, Венеціанскихъ погибло также два: потомъ Венеціане, запасшись всѣмъ необходимымъ, пошли съ Хіоса въ Морею. Ваша Милость пишетъ, что Михаилъ будто бы сказалъ, что если Господары

миeli tak Hospodar Wołoski iako y Multanski, że gdyby widzieli woyska Ich Carskich Wieliczestw ruszające się przeciw Budziakowi, zaraz y oni pódą z swoiemi woyskami y złączą się z woyskami Ich Carskiego Wieliczestwa. Niech pierwey obaczą pryncipiia, żeby woyska Ich Carskiego Wieliczestwa nieprzyiaciela oslabili. Niech W. Mśc Pan Hetman zamki opanuje poganские, co nad Dnieprem y te fortцы co po nad morzem, iako to Bielgrad, Kilia, y widząc słabość poganow koby o swoją wolność z iarzma poganского nie myślił i nie starał. Teraz czas na poganow sposobny Monarchom Chrzesciанskim uwolnić tak nas iako ynszych Chrzescian spod jarzma poganского. Mego człowieka proszę W. Mci Pana, aby przy bezpieczoney okazii wyprowadzić nazad. Słyszacъ tu y to że Jego Carskie Wieliczestwo Wielikiy Hosudar Car*Petr gotuie się na wojnę przeciwko Turkowi, czego дай Боже! oznaymić mi proszę W. Mci Pana.
28 Marca 1695 roku!

Валахскій и Молдавскій, узнаютъ о движеніи войскъ Ихъ Царского Величества въ Буджакъ, то выведутъ также свои войска и соединятся съ войсками Ихъ Царского Величества. Пусть увидятъ они прежде начало, чтобы войска Ихъ Царского Величества обезопасили врага; пусть Ваша милость Гетманъ овладѣетъ лежащими надъ Днѣпромъ замками бусурманскими и приморскими крѣпостями, какъ-то: Бѣгородомъ и Килиею; тогда видя безсиліе невѣрныхъ, какъ не думать и не стараться объ освобожденіи своемъ отъ ига бусурманскаго.—Теперь благоприятное время Монархамъ Христіанскимъ воевать съ невѣрными, и освободить какъ насъ, такъ и прочихъ Христіанъ изъ неволи бусурманской. Моего посланнаго прошу Вашу милость при вѣрномъ и удобномъ случаѣ отправить обратно. Здѣсь слышно и то, что Его Царское Величество Великій Государь Царь Петръ готовится войною противъ Турокъ, чего и дай Боже! О чемъ прошу Вашу милость меня увѣдомить.
28 Марта, 1695 года.

По онихъ прежде описанихъ почавши найбарзѣй отъ Чигирницѣи чрезъ 16 лѣтъ Великороссійскихъ и Малоросскихъ зъ Портою Оттоманскою и панствомъ Крымскимъ бывшихъ ссорохъ и военныхъ звадахъ, когда за нѣякимисъ препятіями не зважилося обѣмъ монархіямъ Россійской и Турецкой прійти до миру и дружби (хочай изъ обохъ сторонъ, яко прежде описалосѣ, была къ тому склонность) а Татарѣ и Козаки непрестаннѣ между обѣими помененными монархіями, яко и предъ войною Хотѣнскою, року 1621 бывшого до гнѣву и войны чинили окказіи, которіи прежде отчасти наменилися.

Тогда Пресвѣтлѣйшіе Іоаннъ и Петръ Алексѣевичи, Самодержци Всероссійскіи, на отмщеніе бѣсурманомъ кривавъ своихъ, чрезъ вышмененнѣ 16 лѣтъ починенныхъ, усовѣтоваша за благо пойти зъ войсками своими на Азовъ и Казикерменъ, жебы они при помощи Божіей збуривши могли влѣтти отъ верастіе себѣ зъ Езера Меотицкаго въ Эвксинопонтъ двери, а отъ Казикермена войску Низовому Запорожскому аби по стародавнему отворилися ворота и въ невозбранной навигаціи Днѣпромъ въ Лиманъ Очаковскій и въ тоежъ Эвксинопонтское море. На якое военное дѣло довольно чрезъ пролѣтъ лѣта они Великіе Гоголари Московскіе въ хлѣбніе запасы и всякіе военніе рштуки приготавливаши, повелѣли тотъ маршъ военный зачинати, въ который и самъ Пресвѣтлѣйшій Монархъ Петръ Алексѣевичъ, оставивши брата Іоанна на престолѣ Царскомъ, изволивъ самъ изъ царствениаго града Москви, въ мѣсяцъ Марту, подъ Азовъ рушити разложивши войска на двѣ части, однимъ повелѣлъ ити землею и рѣкою Дономъ внизъ ку граду Черкасскому, а другимъ зъ собою повелѣлъ тожъ землею и рекою Волгою маршировати подъ городъ Царицинъ, а оттоль землею и подъ самій Азовъ, що гди исполнилося и когда войска Великороссійскіе и килко полковъ Малороссійскихъ станули всѣ подъ Азовомъ, тогда начали оній неусинно добувати и бомбардировати. Въ

якомъ промислѣ и попеченіи, любо чрезъ все лѣто забавили, стѣни Азовскія зъ арматъ поламали и подкопами порвали, и вверженіемъ въ Азовъ килконадцѣть тысячъ бомбъ великихъ всѣ Азовскіе доми и мечети поламали, въ нѣвѣчь обернули и однимъ румомъ увесь городъ тотъ услали и загрузили, однакъ немогучи оного тогда цале достати за звлжженіемъ часовъ осяннихъ, мусѣли отъ Азова назадъ уступити. Зъ другой тежъ стороны отъ Казикермена лутше фортуна войскамъ Христіанскимъ въ войнѣ послужила, ибо Гетманъ Мазепа зъ войсками Козацкими и зо всѣми тяжарами войсковыми по указу Монаршомъ въ тотъ Казикерменскій походъ рушилъ зъ Батурна, Мая 17, а Блжній Болринъ и Воевода Бѣлгородскій Борисъ Петровичъ Шереметовъ зъ войсками Московскими конными и пѣшими и зъ полками Козацкими Слободскими въ тихъ же числахъ рушилъ зъ домовъ въ походъ предлежацій ку Казикермену, шедши тежъ у берега Днѣпорова около Переволочной, забавили тамъ неделъ скилко, нѣмъ судна до перевозу войскъ спорядили и нимъ чрезъ Днѣпръ Шереметь низше Переволочной, а Мазепа выше Переволочной противъ Мѣшуриноа Рогу переправилися. Въ тимъ времени, Іюля 13, писалъ зъ Гродна до Гетмана Мазепи Санѣга Гетманъ Великого Килжества Литовскаго листъ свой, виражаючи въ немъ союзъ Корони Польской зъ розными панствами Христіанскими на общаго всѣхъ Христіанъ непріятеля бѣсурмана и чиненіе надъ нимъ военніе промисли чи желаючи Мазепѣ щасливаго походу начатомъ поведенія. Якій листъ Санѣжнѣ такъ ся мѣсть:

**Jaśnie Wielmożny Mosci Panie Hetmanie
woysk Ich Carskich Wielicestw Zaporozskich
mnie wielce Mei Panie y bracie!**

Iest to na widoku swiata, ze im nas naybardziej dotknęła szabla pogańska tym usilniej dla powetowania szkod y strat naszych tę prowadziemy wojnę. Dla tego przyieśliśmy to iuż z Cesarzem Jego Mosciem y z Ich Carskim Wielicestwem y z Rzeczą Pospolitą Wenecką, gwoli czemu prez te lat trzynasce co rok wychodzimy z woyskiem w pole szukając nieprzyaciela w ich własnych siedliskach: odwiedziliśmy Budziak, weszliśmy we Włoską y Multańską ziemię; pobralismy Sorokę y inne zamki y osadzili na ukrócenie Kamienca; usypalismy y mocno osadzili szance Świętocy Trócy, które presidia zawsze siła dokazują

**Иснoвельмoжнѣй панѣ Гетманѣ войскъ
Ихъ Царскаго Величества Запорожскихъ,
мой милостивый панъ и братъ!**

Всему свѣту извѣстно, что чѣмъ сильнѣе поразила насъ сабля басурманская, тѣмъ усерднѣе для вознагражденія потерь и убытковъ нашихъ мы ведемъ эту войну, предпринятую совмѣстно съ Ихъ Царскимъ Величествомъ и съ республикою Венеціанскою. Велѣдвѣе чего мы, въ течеііе 13 послѣднихъ лѣтъ, ежегодно выходили съ войскомъ въ полѣ, отыскивая врага въ его собственныхъ жилищахъ. Мы посѣтили Буджакъ, были въ Валахіи и Молдавіи, взяли Сороку и другіе замки, и оставили въ нихъ войско для стѣсненія Каменца. Мы насыпали и укрѣпили окопы (крѣпости) Св. Троицы, и тамошній гарнизонъ всегда по милости Божіей дѣйствуетъ успѣшно противъ Каменца и въ Валахіи. Мы сами въ прошлую осень одержали

зъ ласки Божей противъ Каміенцовъ y в Волосzech: y мы сами прешзлей іесіени велиką wiktoryą za pomocą Bożą nad tym nieprzyacielem otrzymalismy, gdzie poganstwo z niemalą swoją kłeską y stratą wszystkich prowiantow szablą naszą wyparte y spędzone. I teraz Jego Królewska Mość Pan nasz miłościwy, wziąwszy wiadomość o zamysłach Ich Carskiego Wielicestwa, raczył pisać do mnie, abym ruszywszy woysko Wielkiego Xięstwa Litewskiego, a złączywszy się z woyskiem Koronnym szedł na tę S. wojnę: takoz dla poparcia S-go sojuszu y woysko (acz po prешzлей expediciey, pozno zszedłszy z pola y dla spoznionej wiosny mało co odpoczęło, koni nie odpasło) wyprowadziłem y samego mię cięz posłowie W. Mei Pana zastali na koń do obozu wsiadającego. Jego Mości Pana Popławskiego Starostę Kujawskiego, Pułkownika Jego Królewskiej Mosci dla skupienia woyska, y prowadzenia do Wyszniweczyk, a tam złączym się z ich Mościami P. P. Hetmanami et praemisso consilio czynić

съ помощію Божією великую побѣду надъ тѣмъ же врагомъ; при чемъ басурманы съ значительною гибелью и потерей всѣхъ запасовъ оружіемъ нашимъ вытѣснены и прогнаны. И теперь Его Корóлевская милость Панъ нашъ милостивый, узнавъ о предпріятіяхъ Ихъ Царскаго Величества изволилъ писать ко мнѣ, чтобы я, выведши войска Великаго Княжества Литовскаго и съ коронными войсками соединившись, отправился на эту священную войну. И такъ для поддержанія этого священнаго союза я вывелъ войско (хотя оно по окончаніи послѣдней экспедиціи поздно оставивши поле, по случаю позднеіі весны, мало отдохнуло и не откормило лошадей) и меня самого послы Вашей милости застали на отъѣздѣ въ лагерь. Полковника Его Корóлевской милости, Его Милость Поплавскаго, Старосту Куявскаго, я командировалъ для сбора войскъ и для отвода ихъ подъ Вишневы, а тамъ соединившись съ ихъ милостями паннами Гетманами и по предварительномъ соглашеніи, бу-

бѣдиemy, да Pan Bóg, przeciw nieprzyjacielowi Krzyża Ś-go wojenne przemysły iako czas y okazii podadzą drogę, znosząc z W. M. M. Panem, ile zbliżywszy się w tamte kraie ku sobie. a teraz życząc W. M. M. Panu szczęśliwych sukcesow na tej wojnie przyjacielskiej oddając się łasce y zostając W. Mści mego Mości Pana życzliwym przyjacielem, bratem y sługą

*Kazimierz Sapieha Hetman Wielki
Wielkiego Księstwa Litewskiego.*

Dan w Grodnie Julii 13 roku 1695.

демъ, дасть Богъ, чинить промыслъ на враговъ Св. Креста, смотря по обстоятельствомъ и по времени, сносясь съ Вашею Милостію и сближившись въ тѣхъ земляхъ другъ съ другомъ. А теперь, пожелавъ Вашей Милости, милостивому пану, въ этой союзнической войнѣ счастливаго успѣха, поручаю себя благосклонности Вашей, оставаясь, Вашей Милости моего милостиваго пана, истиннымъ другомъ, братомъ и слугою

*Казиміръ Сapia, Гетманъ Великій
Великаго Княжества Литовскаго.*

Дано въ Гроднѣ, 13 іюля, 1695 года.

Того-жъ Іюля 28 Яблоновскій, Великій Гетманъ Коронный чрезъ Мазепиного посланца Стефана Трошинскаго, асаула полкового Галицкого, отвѣтствующи и щасливаго въ за-взятомъ къ Казикермену походѣ повожена значачи, и о своемъ на непріятеля походѣ озапмучи писалъ зъ Маріамполя такой листъ свой:

***Wielmożny Mosci Panie Hetmanie woysk
Zaporozkich Ich Przeswielejszych y
Dzierżawniejszych Wieliczestw, mnie
wielce Mosci Panie y przyjacielu!***

Nic pomysłniejszego całemu Chrześcianstwu iako ta woysk Ich Przeswielejszych Dzierżawniejszych Wieliczestw tak chwalebna przeciw powszechnemu Krzyża Świętego nieprzyjacielowi impreza, z której iako wielce ucieszyłem się wiadomości, tak skutków szczęśliwych y wiktoryi nad nieprzyjacielem życzę i Pana Boga a to proszę. Jakoż y wątpić nie trzeba w dobrych sukcesach, przy tak wielkich siłach y porządku Ich Przeswielejszych Dzierżawniejszych Carskich Wieliczestw a przezornosci W. M. M. Pana. Do nas że należy diwersia, znamy się do tego, tym skuteczniejsza jednak rzecz by była, gdybysmy byli dawniej przestrzeżeni o tak świętobliwych zamysłach, osobliwie

***Вельможный Панъ Гетманъ войскъ За-
порожскихъ и Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ и
Державнѣйшихъ Величествъ, мой мило-
стивый панъ и пріятель!***

Нѣтъ ничего вожделеніе для всего Христіанства, какъ настоящее, столь достославное предпріятіе войскъ Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ, Державнѣйшихъ Величествъ противъ враговъ Св. Креста. Извѣстнo о семъ сколь чрезвычайно я обрадовался, столько же и счастливаго желаю успѣха и побѣды надъ врагомъ, о чемъ и молю Бога. Да и сомнѣваться въ успѣхахъ невозможно, имѣя такія силы и при такой распорядительности Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ и предусмотрительности Вашей Милости. Что диверсія дѣло наше, мы хорошо это знаемъ, было бы еще надежнѣе, если бы мы заблаговременно были уведомлены о столь священныхъ предпріятіяхъ, въ особенности

ТОМЪ 3.

18

gdy się seym w Warszawie odprawował, co by większą gotowość w nas sprawić y niedościa seymu zabronić było mogło, aplikując się jak naydoskonalszą do tak dobrej okkazyi radą, wiele iednak y tak nas zastaie sąsiedskie podług związku pozwanie, skupiemy się z woyskami Koronnemi y Литовскими y тамея и старание бѣdzie, aby позебавъ силы неприязнелске, y odwrócić iako coroczniemi od zaczęcia tey wojny daliśmy dowody z nieprzyacielem utarczki y znacznemi po tak wielu mieyscach za łaską Bożą zwycięstw. Ja teraz oczekiwam tylko na przyście woyska Wielkiego Xięstwa Litewskiego, które że z dalekich prawie o pultorasta mil ciągnie konsystencyi, opoznieniu dziwować się trudno, za złączeniem się z nim, biorę przedsię zaraz przemysły wojenne, interim część woyska znaczną ordinowałem pod Fakmiec-Farkeca fortecъ nasze woyska, aby stamtąd przez Falczâ wtargnęło w Budziak, co zaraz znaczną sprawiło diwersiâ, bo woyska Tatarskie, które iuż ruszyli ku

же во время Варшавскаго сейма. Это могло бы возбудить въ насъ большую готовность и воспрепятствовать разстройству сейма; ибо наилучшее совѣщаніе устремлено было бы на столь благоприятный случай, но и такъ сколько насъ застаётъ сосѣдское приглашеніе, на основаніи союза, мы всѣ соединимся съ Коронными y Литовскими войсками. И такъ нашею мыслию и стремленіемъ будетъ розрознить и отвратить силы неприятельскія, какъ это мы уже доказали ежегодными отъ начала войны стычками съ неприятелемъ и значительными во многихъ мѣстахъ, по милости Божіей, побѣдами. Теперь лишь я ожидаю прибытія войска Великого Княжества Литовскаго, которое неудивительно если опоздаетъ, идя изъ дальнихъ квартиръ (почти около полуторасти миль), соединившись съ нимъ, я тотчасъ начну военныя дѣйствія; а между тѣмъ я уже отрядилъ значительную часть войска полъ крѣпость Факмецъ-Фаркеца, дабы оттуда чрезъ Фальчи вторгнуться въ Буджакъ, что и послужило значительною

Dnieprowi, wziąwszy relacyâ o namienionej imprezie, поехали się назадъ ku Budziakowi, dopieroz daley oderwać się otdąd niebѣdą smieli, kiedy iuż do tych czasъ, jak tuszъ, w akciach iest tamta część woyska naszego. Ja też z drugimi woyskami wchodzę niehawnie w dzieła wojenne przy szczęściu Jego Krolewskiej Mosci y zwykley rycerstwa Polskiego ochocie, y W. Pan Troszczynski, Asaul полковы Hadziacki, poseł W M M Msci Pana dnia dwunastego miesiâca Lipca stanął tu u mnie, zastawszy mię iuż prawie iak w obozie w rezidencyi moiey o mil tylko dwie od woyska. List zaś W M M M Pana de datta pod Perewoloczną quinta Ionia pisany oddał mi, którego contentis z wszelaką moią odpisawszy powolnosciâ o iak naywiększey sławie y tryumfach W M M Pana iako nayczęsciey slyszecъ pragnącъ nieodmiennie oddać się przyiazi. Z Mariampola 28 Iulii 1695 roku.

W. M. Mci Panu uprzejmie życziwymъ przyacielemъ y слуга Stanisław Jablonowski Kasztelan Krakowski Hetman wielki Koronny.

диверсією, ибо Татарскія войска, двинувшіяся къ Днѣпру, узнавъ объ этомъ, отступили въ Буджакъ, откуда уже не посмѣють выдти досихъ поръ, какъ полагаю та часть нашего войска уже въ дѣлѣ. Я также не медля начинаю военныя дѣйствія съ другою частью войска при счастья Его Королевской милости y обычной отвагѣ Польскаго рыцарства. Асраул полка Гадячскаго, его милость, панъ Трошинскій, посланный Вашъ, прибылъ ко мнѣ 12 Іюля, застаѣ меня уже почти въ оboзѣ, въ моей резиденциі, въ двухъ миляхъ отъ войска. Письмо же Ваше изъ подъ Переволочной, отъ 5 Іюня онъ мнѣ вручилъ, на которое отвѣтивъ съ всякою готовностію къ услугамъ y желая какъ можно чаще слышать о славі y побѣдахъ Вашихъ, поручаю себя Вашей дружбѣ. Изъ Мариуполя, 28 Іюля, 1695 года.

Вашей Милости искренній пріятель y слуга Stanisław Jablonowski, Kasztelan Krakowski, Hetman wielki Koronny.

Егда же всѣ войска Дѣйпрѣ преправили, тогда, рушивши отъ Дѣйпра, звичайнимъ трактомъ ку Казикермену, переходили въ томъ марши розвѣи рѣчки и долины, зъ степу въ Дѣйпрѣ впадаючи, и прибыли подъ самій Казикермень въ среду предъ запустами Спасовскими, іюля числѣ послѣднихъ, и обози свои округъ оного неоподаль поставили; въ четвергъ зась скоро свѣтъ повелѣлъ Гетманъ сердюкамъ и городовимъ пѣхотнимъ войскамъ во имя Господне ступати подъ стѣни Казикерменскіе, которое войско радостнымъ сердцемъ скочило охочо на промисль военній и увойшло мало возбраняемо въ садки и огороди Казикерменскіе, бо любо и вѣйшло было килеосотъ Янчаровъ зъ Казикермена противъ Козаковъ, однакъ заразъ zostали пораженни и въ Казикермень угнани, а Козаки неотходне тамъ же неоподаль стѣнъ Казикерменскихъ и шанци себѣ почиивши въ нихъ залегли для далшого военного промислу. Ноци зась тогдашней зъ четвертка на пятакъ совершенно вкругъ войска Козацкіе и Московскіе Казикермень атаковали, шанцами осипали, кошами плетеными землѣ понасиванными обставили, арматами многими и мортирами обвели, пѣхотами многими осадили, и скоро свѣтъ пятничній началъ возсіавати, тогда зо всѣхъ сторонъ зъ пушокъ, мортировъ и оружія дробного Казикермень привитано; и отъ того пятничного дня до вторка, въ немъ же баху запусти на Спасовку, чрезъ пять дней неуспинно денно и ношно на Казикермень зъ пушокъ и дробного оружія бито, бомбы зъ мортировъ кидано и подкопи тайніе подъ стѣни Казикерменскіе подвожено, отбираючи и отъ Казикермена неподліи зъ арматъ и янчарокъ отвѣти, и любо Казикермень до такоу прійшоуль былъ тѣсноты, же изъ пушокъ незя было ему на войска Христїанскіе стрѣляти, такъ якъ и Турки року 1678 Чигриновѣ чинили, ибо егда зъ Казикермена для стрѣленя зъ пушки отворять Янчаре окно въ стѣнѣ каменной, тогда зъ арматъ нашихъ двохъ и трохъ въ тоежъ окно заразъ вдарять и

Янчарамъ зъ пушки Казикерменской выстрелити не допустять. Чрезъ якіи способъ не тилко арматѣ Казикерменскіи zostали порозбиванни, станки ихъ поламани, але и пушкарѣ повибиванни и пришли до того, же Бей Казикерменскій Янчарамъ по тридцать и по сорокъ левовъ обѣщася платити на день, тимъ, которіи бы зхотѣли быти пушкарями, но охотники къ тому не отзивалися, видячи въ томъ чину явную погибель; однакъ ижъ стѣни его твердимъ камнемъ згрунтованіе мало отъ нашихъ арматъ повреждалися, и надежда о взятю его были вонтилива и могла бы на далѣ протанутися, теде Гетманъ того уходачи, а намѣренія своего скорій skutokъ видѣти желаючи, по согласію зъ Бояриномъ Шереметомъ, велѣлъ войску своему котити валъ земляній до стѣнъ Казикерменскихъ, такъ широкій и високій, жеби имъ и ровъ Казикерменскій можно было засипати и зъ стѣнами его поровнявши латво въ городъ уломитися; якіи нашихъ войскъ промисль велце утранилъ и въ малодушіе привелъ облеженцовъ Казикерменскихъ, понеже Янчарская и пушечная ихъ стрѣлабы была уже бездѣльна и суетна въ вали наши земляніе углебающая, а поверхъ валовъ стрѣлявши, то и обози христїанскіе кулѣ прелѣтывали. Въ тихъ же пятахъ днехъ и подкопъ еденъ Московскій поламалъ стѣну Казикерменскую и бомбы зѣло ему докучали, а що найгоршею утранилъ Казикерменцовъ еденъ промисль военній Московскій, его же они *чаномъ* нарицаху, зъ которого едного вечера килкодесять бомбъ великихъ и гранатовъ малыхъ за еднимъ разомъ въ Казикермень кинено, отъ которого промислу и огня во всѣхъ обозахъ нашихъ аки отъ молніи не долгое было въ тогдашній темній вечеръ просвѣщеніе; и аще тѣ бомбы и гранати и не всѣ внутри Казикермана ввали, обаче въ крайное облеженцовъ его винули отчальніе, и гласъ ихъ плачевній тогда ажъ въ обозахъ нашихъ слышанъ баше; для которихъ трудностей и страху и для смердящихъ многыхъ кучами лежавшихъ непогребенныхъ побитыхъ труповъ сво-

ихъ бесурмане Казикерменскіе немогучи далѣй войскамъ Христіанскимъ оппозоватися, мусѣли подѣ кондиціями себѣ полезными приклонитися Гетману и Болрину Шереметеву, и городъ Казикермень отдати на имя Козацкое предѣ захо-домъ солнечнымъ. Для якого договору зъ обозовъ своихъ прибыли въ шанци Гетманъ и Болринъ, а зъ Казикермена отъ Беля тудажъ въ шанци прибылъ зъ нѣсколкома Янчарами Шабанъ Липка, або Чемерисъ, писарь Казикерменскій, где о чомъ належало розговоривши и постановивши, Гетманъ и Болринъ отѣхали до обозу, а Шабанъ одійшовъ у Казикермень по заходу уже слонца, за которого поворо-томъ въ Казикермень Турки увѣдомившися о учиненной по-лезной себѣ зъ Гетманомъ и Болриномъ капитуляція ради были оной и надѣялися безъ сомнѣнія, же зъ стороны нашей все тое учинено будетъ що зъ Шабаномъ приговоренно, и постановлено; однакъъ они Казикерманци, не душаючи при-реклой тогда пріязни Козацкой и не бавящися въ своихъ жилищахъ, заразъ тогожъ вечера уступили зъ верхнего го-рода въ самій нижній, що надъ Днѣпромъ, Казикермень, караули тлько Янчарскіе по стѣнахъ каменнихъ въ верхнемъ Казикерменѣ оставивши.

Увійшли зъ оны Турки зъ верхнего въ нижній Казикермень, зъ лучшими имѣніями и вещми своими, хто що могъ занести, а протчіе всѣ достатки свои и крамніе товари по-кинули на пропало въ верхнемъ Казикерменѣ. Зъ стороны зъсѣ нашей по приказу Гетманскомъ любо такожѣ на мѣ-сцахъ приличнихъ около Казикермена крѣпкіи поставленни были караули, жеби въ городъ никого до свѣта не пустили, однакъъ тое не исполнилося; ибо скоро пощѣ тогдашняа по-зволила отпочинокъ чрезъ весь день въ шанцахъ трудивше-муся войску, тогда оное не спочиваючи и карауловъ поста-вленнихъ не слушаючи розниими способами чрезъ мури Казикерменскіе натиснулося въ Казикермень верхній, и Янчаре караулніе уступили для того въ нижній. Наши зъсѣ братли

Москалі и Козаки въ Казикермень розгостившися и, не беручи въ немъ тихъ премногихъ въ немъ здобичовъ, третьей или четвертой въ ночь години запалили его зъ крайнего безумія своего, якое запаленіе такъ розширилося скоро, же не тлько всѣ сокровища тамошніи Турецкіи огорнуло и палѣямъ въ здобичъ взяти не допустило, але другій и здобитое покинувши заледво самъ ускробаѣть отъ огня того всепожирющаго. А городъ другій Мустригъ-Кермень за Днѣпромъ, на островѣ Таванскомъ противъ Казикермена заставивши, (зъ которого любо стрѣляно зъ арматъ на шанци и обози Козацкіе и Московскіе, однакъъ мало зъ того стрѣляно было шкоди войску нашему, а ползи Казикермену) увидѣвши, же Казикермень поклонился Гетману и Болрину, поклонился и онъ войску Низовому Запорожскому, которое зъ Максимомъ Атаманомъ своимъ Кошовимъ около добывавъ его и промишляло, приплинувши тудъ отъ Сѣчи лотками. Другіе зъсѣ два замки каменніе Турецкіе, противъ Казикермена, надъ рѣчкою Конскою, именно едентъ Асламъ-Кермень, на березѣ Крымскомъ, а другій Муберекъ-Кермень, чрезъ рѣчку оную Конскую на острову Таванскомъ противъ Асламъ-Кермена обрѣтавшійся, увидѣвши погибель Казикерменову и Мустригъ-Керменову, а обѣ тоеи недожидаючися люде воєнніи и жилин уступили зъ онихъ зо всѣми имѣніями своими до Крыму, покинувши тлько въ нихъ большіи арматіи. Переночовавши зъсѣ пощѣ тую въ середу рано Гетманъ и Болринъ Шереметь прибывши зъ обозу подѣ Казикермень устроили порядне войско Козацкое и Московское для пріймованя Турковъ зъ нижнего Казикермена, подлугъ приговору виходити мѣвшихъ, жеби не были отъ войска забивани и ошарпивани, але тое устроєніе противъ кміну войскового мало що ползовало, ибо Турки тѣ, що напродъ зъ Казикермена війшли, zostали чрезъ навал-ность войсковую ошарпани, що другіи Турки зъ стѣнь Казикерменскихъ увидѣвши заразъ въ замку нижномъ замкну-лися, и до умору своего не давалися, а третіи зъ жонами и

дѣти и зо всіми богатствами своими Запорожцѣмъ поклонилися и изъ стѣнъ Казикерменскихъ въ водѣ Днѣпровой бывшихъ ливами въ лотки Запорожскіе, нарочно для того подѣ стѣну Казикерменскую приплинувши, попускавшия, zostали чрѣзъ Запорожцовъ на островъ Таванскій подѣ замокъ Мустрить-Керменъ перевезени. При таковыхъ дѣянїяхъ, якося вишшей описано, однимъ Москалямъ и Козакѣмъ, шо козвекъ зъ Казикермена досталося здобици, а другимъ ничего, поневажъ сами себѣ зашкодили таковымъ гнуствомъ, яке описано. На Таванскомъ засѣ островѣ подѣ Мустрить Керменомъ войску Низовому Запорожскому премногая Казикерменская и Мустрить-Керменская (кромѣ язировъ) здобиць досталася, купами на куренѣ по острову томъ была розложена и безобидно между ихъ раздѣлена. По такихъ поведенїяхъ еще всѣ войска подѣ Казикерменомъ (нимъ прибралися до рушення, и нимъ стѣни Казикерменскіе поламали) чрѣзъ днѣи килко забаривши рушили оттоль назадъ, и знову въ Переволочной въ Рогу Мишуриногетманъ, зо всѣмъ войскомъ своимъ щасливе Днѣпръ преправивши, ропустилъ оное въ доми ихъ и самъ прибылъ въ Батуринъ, а Бояринъ Шереметь, по прежнему Днѣпръ пребывши, отійшолъ во своеси. Обаче рушаючи отъ Казикермена Гетманъ оставилъ полкъ Сердюцкій Ясликовского, а Бояринъ полкъ стрѣльцовъ оставилъ въ Таванскомъ замку Мустрить-Керменѣ, понеже оній неповрежденъ былъ отъ стрѣляня нашего; оставили тежъ Гетманъ и Бояринъ тимъ двомъ полкамъ зъ потребу военныхъ запасовъ на килко мѣсяцей харчевихъ вещей, нимъ зъ городовъ болшей прислано будеть, оставили тамъ же и Запорожци отъ себе килко сотъ товариства, а прочіе всѣ зъ Кошовымъ своимъ преречонимъ Максимомъ, зъ добичами тежъ и ясирами, повернули до Сѣчи: зъ которыхъ ясировъ едни добровольно покресталися, и на Русь въ Украину зъ Сѣчи отпущени, другїи замѣтилися и померли, а третїи злохитрїи и погибели Кошу и всему Войску Сѣховому

здѣлати умисливши въ томъ постеререженїи zostали всѣ великии и малїи мужеска полу и женска зъ Сѣчи виведени и безъ жадного пощаждѣнїя въ пень вирубани; плакали и тяжко на Боярина и Гетмана плѣнники Казикерменскіе нарѣкали, что не такъ зъ ними поступили, якъ были зъ Шабаномъ приговорили, и аще бы вѣдали такую бѣду свою, то (мовили) вожди би всѣ померти въ Казикерменѣ, нежели предатися въ руки начальниковъ гавурскихъ. Орда засѣ Бѣлогородская для того не могла намъ подѣ Казикерменомъ учинити препятїя, что себе оберегала отъ войскъ Лядскихъ, яко показуется отчасти зъ вишписаного листу Гетмана Коронного Яблоновского. За поворотомъ Гетманскимъ въ Батуринъ зъ подѣ Казикермена, во-первыхъ Преосвященнїй Варлаамъ Ясинскій, Митрополитъ Кїевскій, прївѣтствующи военного благополучїя надѣ Казикерменомъ зъ монастыра своего катедрального, Августа 22, писалъ до него Гетмана такий листъ свой:

Ясневельможнїй Мосцѣ Пѣне Гетмане войскъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскихъ, памѣ велцемилостивнїй Пѣне патроне и великїй добродѣлю!

Богу во Тройци Святой славимому, Отцу всемогущему, Господу силъ, освѣтившему силою свшнше Сину побѣдителю (мечемъ устъ своихъ) ада и всея крѣпости бѣсовскїя и бѣсурманскїя, Духу Святому, сошедшему въ огнь и шумѣ диханїя бурного на збуренїе и погубленїе со шумомъ стѣнъ паче Ерихонскихъ жестосердїя невѣрующихъ и хулящихъ на Тройческоє Божество, Богу, предварившему благословенїемъ своимъ отческимъ благостиннымъ, Богу, поспѣшившему помощію своею Богосиновнею спасителною, Богу, совершившему желанїе всѣхъ вѣрнихъ исполненїемъ своимъ духоутѣшительнымъ, благодаренїе воздаемъ о неисповѣдимомъ Его дарѣ, давшому

побѣду нинѣ неисповѣдимо триумфальную Велможности Вашей надъ врагами самого-жъ Бога, хулящими на Троицу Святую Единобожественную и на знаменіе побѣды Божіа непобѣдима на Крестѣ Святѣй, имъ же вооруженный Велможность Ваша, за предстательствомъ стоящей при Крестѣ Заступниці Христіанскія непостидна Матере Христовой и Іоанновой, враговъ побѣдилась, ими Божіе и помазанниковъ его прославились, церковь святую и отчизну Православно-Російскую защитилась, и себѣ славу немертвельную набилась! Зѣ чого я недостойный богомолецъ за всѣмъ причтомъ духовнымъ, въ благодарственныхъ молитвахъ неисповѣдимо радуячися и Велможности Вашей вѣншаючи тою Божіей благодати, въ именни записанной и самимъ дѣломъ исполненной въ побѣдѣ нинѣшней, зичу всѣхъ тѣхъ Велможности Вашей воздалий, въ Откровеніи Іоанновомъ побѣждающему вѣрою богоугодною обѣщанныхъ, где межѣ именни воздалиями Христосъ Господь глаголетъ: *побѣждающему и соблюдающему дѣла моя до конца, дамъ ему власть на языцѣхъ* (II, 26) и, *побѣждая не имать ередитися отъ смерти вторыя* (ст. 11), то есть вѣчна; *побѣждающему дамъ сѣсти со мною на престолѣ моемъ, якоже и Азъ побѣдихъ и сподохъ со Отцемъ моимъ на престолѣ Его* (III, 21). Которую то мою сердечную зичливість абимъ очевисте зде на мѣсахъ святыхъ притомность Велможности Вашей сподобился изъяснити въ благодарственныхъ же молитвахъ. Того усердно зичаючи, на сей часъ литералне чрезъ предваряющихъ особъ кланяюся до-земно. Зѣ монастыра Свято-Софійского Кіевского, Августа 22, року 1695.

Варлаамъ Іеринскій, Митрополитъ Кіевскій.

Потомъ Святѣйшій Адріанъ, Патріархъ Московскій, тою-жъ надъ Казикерменомъ привѣтствующи побѣдѣ, зѣ Москви, Августа 28, благодарственную и похвальную такую свою до Гетмана писалъ грамоту:

Адріанъ милостію Божією Архіепископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріархъ.

Возлюбленному въ Господѣ нашей мѣрности сину Царского Пресвѣтлого Величества, войска Запорожскаго обѣихъ странъ Дѣйпрѣ Гетману, Іоанну Стефановичу Мазепѣ и всему христіанскому во бранномъ ополченіи воинству архипастирское благословеніе! Слава Богу и вѣстролющему и помощь подавшому на сопротивліи враги Креста Іисуса Христова воинству Православному Царского Пресвѣтлого Величества, благочестивѣйшихъ нашихъ Великихъ Государей Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Маалія и Бѣлія Россіи Самодержковъ, и многихъ государствъ и царствъ и княженій повелителей и обладателей, въ коемъ воинствѣ вланимъ воеводскимъ тицаніемъ, усерднимъ и вѣрнымъ служеніемъ Всемогущему Богу и церкви Божіей и ихъ Царскому Величеству, всего Запорожскаго воинства, на Махометани пагуба и плѣтъ, и жилищъ ихъ раззореніе бысть. Пріавши бо мѣрность наша о томъ извѣстіе, къ сему писаніе твое, присланное отъ тебе изъ обозовъ изъ подъ Казикермена Турецкого и разореннаго отъ васъ, къ Москвѣ Сеуицки принесомъ намъ въ покореніи синовскомъ и въ требованіи посѣшствующихъ отъ церкви святія молитвъ и благословенія нашего, благодареніе побѣдо-Творцу Господу и честь христіанской Непобѣдимѣй Воеводѣ Богоматери Причистѣй Дѣвѣ Маріи, воздахомъ. Всегда же яко твоей любви, тако и всему воинству съ нами сущему храняму отъ всякихъ вражнихъ поличщъ и зломисліи ихъ и въ пособіи Бога содержителя, на противныхъ олодѣтелу быти и здравствовать многотію во спасеніи желаемъ. Да вси возблагословимся православни въ церкви святія, мирѣ и благостояніи доброполучніа на землѣ и на небесѣхъ!—Аминь!

Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, мірозданія 7203; Рождества же Господня 1695, Августа 28.

А по немъ превелебніе отци Інокентій Монастирскій, игуменъ монастыря Кирилловскаго, и Стефанъ Яворскій, префектъ Коллегіумъ Братства Кіевскаго, будучи отъ Преосвященнаго отца Митрополита вѣданными; для успокоенія справъ тогдашнихъ до Переволочної и до иныхъ протопопій, и поворочаючи до Кіева, когда зачули Гетманское зъ подъ Казикермена въ Батуринѣ прибыть, тогда зъ Нѣжина, Августа 29, привѣтствуячи ему Гетману щасливаго подъ Казикерменомъ звитяжства, писали до него (приложивши къ тому повѣствованію и иншіи интересъ) такіи листъ свой:

*Jaśnie Wielmożny Mosci Panie Hetmanie
woysk Ich Carskiego Prześwitleyszego
Majestatu Zaporozskich, nam wielce mi-
łosciwy Panie, Panie patronie y dobro-
dzieciu wielki!*

Гды звичезка слава przez глоснобзміающа в усахъ людскихъ мовѣ хвалебне Wielmożności Waszey imię, triumphalnymъ плаздемъ calemu chrcześcianstwu, a naybardziej Rossyiskiemu

*Ясповельможный милостивый Панъ Гет-
манъ войскъ Ихъ Царскою Пресвѣтлѣй-
шаго Величества Запорожескихъ, нашъ
многомилостивый Панъ, покровитель и
благодѣтель!*

Когда побѣдоносная слава, звучащее слуху людскому рѣчью, пронесла съ торжественною похвалою достославное Вашей Милости имя по всему христіанству, и еще болѣе по Русскому міру, то сердце подобно воску таетъ отъ радо-

прзніосла свіату. Serce z radości iako воск od słońca taie, słysząc takie pocieszne nowiny, o których wybornie one Ewangielskie słowa pełnią się: wiele ich pragnęło widzieć, co widzimy, a nie widzieli, słyszeć, co słyszymy, a nie słyszeli. Poydzie to w komput niesmiertelnych czynow. Same krwawe bisurmanskіe rozboie, miasto glancownego cynobru w księgę wieczności, kawalerską Wielmożności Waszey nieporównaną w rzeczach woennych dzielność, iaka nikomu nie była tak szczęśliwą, y samostrasliwie Achylessa Rossyiskiego imię pięknym zapiszą charakterem; żadną cnoty zgrzybiałością, żadnym złości zębem niewyglózowane. Czemu y iako cale chrcześcianstwo applawduie, tak i my głosnym przydaemy głosow okrzykiem winszując niemniej Wielmożności waszey niesmiertelney sławy drogością krwi nabytey, iako też i calemu chrcześcianstwu, a naybardziej strapionej oyczyźnie, ze wyostrzoną na karbionej stępiłeś szablę i wyniosłeś dumie bisurmanskęj harde mężnie

сти слыша столь утѣшительныя вѣсти, коними совершенно исполняются слова Евангельскія: «многіе жаждали видѣть что видимъ, но не видѣли, слышать, что мы слышимъ, но не слышали.» Это будеть приобщено къ числу дѣлъ безсмертныхъ. Сама кровопролитія басурманскія запишутъ вмѣсто дослѣщейся киновари отличнымъ почеркомъ въ книгу вѣчности рыцарскую несравненную храбрость Вашей Милости въ дѣлахъ воинскихъ, въ которой никому такъ несчастливилось; запишутъ и страшное имя Русскаго Ахиллеса, коего слава не одрахлѣеть, и зависть не изгладить. Этимъ подвигамъ все рукоплещетъ христіанство, и мы прибавляемъ къ тому свои громогласныя восклицанія, поздравляя съ безсмертною славою кровью прибрѣтенною, не только Вашу Милость, но и все христіанство, а болѣе всего скорбящее наше отечество; ибо Ваша Милость притупилъ еси острый мечъ на выщербленный и мужественно сокрушивъ гордые рога кичливой басурманской спѣси. Пусть Всемогущій Богъ, возвысившій имя хри-

starles rogi. Niechay ten, który podwyższył imię chrześcianskie, Bog najwyższy, y w dalny czas podobnież Wielmożność Waszą wślawia na podziw swiatu, na zaszczyt oyczyzny, na postrach Ottomańskiej dumie, na sławę orthodoxiey świętey tryumphy. Niechay zażartą hydrę rycerską ogromną Wielmożności Waszey buława nad nieprzyacielem władniejąca mężnie na placu gromił! Zkądby nadwątłona tak mnogimi wichrami miłej oyczyzny łódka, w falach krwi nieprzyacielskiej herbowną Wielmożności Waszey krzyżem zmocnioną kotwę zapusciwszy szczęśliwie za czasem u portu bezpieczeństwa mogła wesołe nócić piosnki, żądamy sprzyiamy, życzymy, ożydamy. Za tym w prywata wstępuiąc, oznajmujemy, iż z woli Wielmożności Waszey wysłaniśmy byli od Archipasterza do Perewołoczney dla uspokojenia zawodow między swiaszczenikami y obywatelami tamecznemi, gdzie iaki był rzeczy proceder rozumiemy, że nietayno iest Wielmożności Waszey. Ztamtąd wakacyynego nieco chcąc zażyć spaceru,

стіанское, прославить и на будущее время Вашу Милость подобными же побѣдами на удивление свѣта, на славу отечества, къ ужасу гордыни Оттоманской и на славу святого Православія. Пусть великая, рыцарская булава Вашей Милости, побѣждающая врага, поражаеть мужественно на полѣ битвы, свирѣдую гидру его. Отъ этого бы ѣтлая ладья милого отечества, столь многими волнуемая бурями, могла со временемъ пристать благополучно въ безопасную пристань, забросивъ въ волнахъ вражеской крови родословный Вашей Милости крестомъ укрѣпленный якорь, и веселія воспѣвать пѣсни. Того желаемъ, хотимъ и ожидаемъ. Теперь, приступая къ частнымъ дѣламъ, извѣщаемъ, что по волѣ Вашей Милости мы посланы были Архипастыремъ въ Переволочную для прекращенія споровъ между тамошними священниками и обывателями. Ходъ тамошняго дѣла полагаемъ, уже извѣстенъ Вашей Милости; оттуда, желая воспользоваться нѣсколько ваканціоннымъ временемъ, мы посѣ-

powróciliśmy do niektórych protopopii, gdzie cale niektóre rzeczy poprawiwszy y co się maią naprawiac, nakierowaliśmy dla następujących Septembra dni do Kiiowa, lecz w Niżynie spotkał nas posłaniec od Archypasterza mając cały fascykul listów pisanych w potrzebach terażniejszego nominata Episkopiey Luckiey y Ostrożskiej Jasnie Wielmożnego Jego Mosci Pana Dyonizego na Żabokrykach Żabokryckiego, w onym fascykule między inszemi listami byli też y do nas listy od Archypasterza pisane w tej materii, abyśmy powziawszy wiadomość o szczęśliwym wjeździe Wielmożności Waszey do Baturyna, tam cale zmierzali, a należytą przy powinszowaniu oddawszy rewerencją ony fascykul Wielmożności Waszey prezentowali, y o respons w tych ze potrzebach prosili; a iже nielzia było z Niżyna nazad reiterować na szukanie Wielmożności Waszey częścią dla osłabiałego nader zdrowia s podróżnych niewczasów, częścią dla

тили нѣкоторые протопопія, въ которыхъ иное исправить а на другое указать надлежащее къ исправленію, мы направили свой путь въ Кіевъ, по случаю приближающагося Сентября, по между тѣмъ посланный отъ Архипастыря встрѣтилъ насъ въ Нѣжинѣ, имѣя съ собою цѣлую связку писемъ, по дѣлу нынѣшняго нареченнаго епископа Луцкого и Острожскаго, Ясновельможного пана Діонісія на Жабокрикахъ Жабокрицкого. Въ этой связкѣ между прочими, были и къ намъ письма отъ Архипастыря о томъ, чтобы мы, узнавъ о благополучномъ прибытіи Вашемъ въ Батуринъ, направили свой путь тудаже и, засвидѣтельствовать должное при поздравленіи почтеніе, представили означенную связку писемъ Вашей Милости, и просили Вашу Милость по упомянутому дѣлу отвѣта. Но какъ уже невозможно было возвращаться изъ Нѣжина назадъ для отысканія Вашей Милости, какъ по случаю разстроенаго путевыми невыгодами здоровья, такъ равно и по случаю наступающихъ съ первыхъ чиселъ Сентября училищныхъ занятій, то, мы рассу-

наступающих на początku Septembra renowatij szkolnych umysliłiśmy posłać z Niżyna przez kuriera ony fascykul do Wielmożności Waszey, poniewaz nam samym niezmöglichkeit, która przeciwko żądzy y nadziei naszey zatamowała drogę. Pokornie tedy do nog zwyciężnych upadamy chociaż literalną komparencią przed Wielmożnością Waszą, króremu od Archypasterza liendę do rąk Panskich oddawszy, samych siebie pod zwyciężkie rzucamy stopy o respons na prośbę Archypasterską wielce upraszając.

Dan z Niżyna, Awgusta 29, roku 1695.

Wielmożności Waszey naszego wielce miłosciwego Pana patrona y osobliwego dobrodzieja, protektora niegodny bohomolec y najniższy słudzy

*Innokenty Monastyrski Thumen M. K. R.—
Stephan Jaworski Prefekt Collegium B. K.*

дали за благо послать изъ Нѣжина эту связку къ Вашей Милости чрезъ нарочного, потому, что невозможность заградила нашъ путь къ Вашей Милости, противъ желанія и надеждъ нашихъ. И такъ почтительно, припадаю къ побѣдоноснымъ стопамъ Вельможности Вашей, хотя въ письменномъ представленіи, и, вручая архипастырское посланіе, повергаемъ себя къ побѣдоноснымъ стопамъ Вашимъ и покорнѣе просимъ отвѣта на просьбу Архипастыря.

Изъ Нѣжина, 29 Августа 1695.

Вашей Милости нашего милостиваго Пана покровителя и особеннаго благодѣтеля недостойные богомольцы и низжайшіе слуги

*Инокентій Монастырскій, Пуменъ монастыря
Кіево-Кирилоскаго, Стефанъ Яворскій, Пре-
фектъ Коллеіума Кіевокаго Братства.*

По сконченіи рѣчи моей о збуреніи Казикермена возвращаюсь паки назадъ до порядку мѣсячнаго и пишу тоеп-жѣ, Мая 25, Святѣйшій Адріанъ, Патріархъ Московскій, о приіятіи другой книги Житій Святыхъ Димитріевого злания отъ декаврїа починающихся, ново зъ типографіи Кіевопечерской вѣйшлой, о ней же въ самомъ початку сего року кратко наменилось, писалъ до Гетмана такую отъ себе грамоту:

Адріанъ милостію Божією Архіепископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ
ПАТРІАРХЪ.

Возлюбленному во Господѣ нашей мѣрности сыну Царского Пресвѣтлого Величества, войска Запорожскаго обѣихъ странъ Диѣира Гетману, Іоанну Стефановичу Мазенѣ Архипастырское благословеніе!

Блажить наша мѣрность благотворяща, хвалимъ въ доброспособствующія, наипаче же долгообстоимія начало возжи во гражданствѣ добродѣтелию имуть сіе стяжати, яко и твоа любовь не причастецъ еси токмо, но и превозбильнъ въ сивцевихъ. Пиши намъ синовско о всякопотребствѣ въ ползу прочіихъ и благословенія нашелъ мѣрности проси. Прияхомъ бо и вины такового писаніе твое отъ присланныхъ къ намъ изъ нашей мѣрности ставропигіалія Лаври Кіево-Печерскія братів, бозниці Печерскія строителя іеромонаха Никона, да надзирателя въ типографіи іеромонаха Софонія, вже прійдоша ради ихъ монастырскихъ потребосодѣлованій и со изданными типографско тамъ книгами тримѣсячныхъ Миній читаемыхъ декаврїа, іануарія, февруарія; ихъ же ми пастырско въ любви прияхомъ, желаемъ же да и прочіе такожде Минии вселѣтнаго круга дванадесатное число исправятся и въ люди Господни полезнымъ чтеніемъ славу Божію плодять имуть. Сего ради по прошенію яко Печерскаго монастыря архимандрита со братією, тако и по

твоему, послахомъ въ Кіево-Печерскій монастырь съ тѣми же, присланными, изъ великія соборной церкви три книги Миней чтимыхъ: мѣсяцъ мартъ, апрѣль, май, въ согласное исправленіе настоящаго дѣла. Твоя же любовь многолѣтно и благополучно всedomовно да здравствуешь, усердствуешь. Писано въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ мірозда-нія 7203 лѣта, Рождества же Богочеловѣка Иисуса Христа 1695, мѣсяца мая 25.

Того-жъ мая 25 тотъ же святѣйшій Адріанъ Патріархъ Московскій, зъ совѣтомъ Пресвѣтлѣйшихъ Іоанна и Петра Монарховъ Московскихъ, соизволяючи на прошеніе Преосвященнаго Варлаама Ясинскаго Митрополита Кіевского и Гетманское устроить по старовѣчному въ Переяславлю по-ного Епископа, писалъ до него Гетмана сицевую грамоту:

Адріанъ милостію Божіею Архіепископъ Москов-скій и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ
Патріархъ.

Возлюбленному въ Господѣ нашей мѣрности сину Цар-ского Пресвѣтлаго Величества, обѣихъ странъ Днѣпра вой-ска Запорожского Гетману, Іоанну Стефановичу Мазепѣ, Архипастирское благословеніе!

Многихъ блаженствъ оніи сподобляются и благослове-ніе Божіе въ душеспасительное пребываніе приѣмлютъ, вже со взрадствѣ жизни челоуѣковъ и о благокрасованіи церков-ній лѣпоти тѣшаніе сотворяють, совѣтують и помоществуютъ добродѣтели, убо и твоя любовь въ сицевомъ усердіи зри-тся да тѣхъ же мздовоздаствъ отъ Господа Бога на земли долгодневно, въ небѣ же безконечно сподобитися желаемъ. Яко писалъ еси нашей мѣрности нинѣшнего вре-мени, яко синъ и сослужитель нашъ Преосвященній Варла-амъ Митрополитъ Кіевскій жаеаетъ даби, ради его немощи, въ сослуженіи архіерейства посвятить епископа и именовать

града Переяславля, и ти того хочещи же, еже тому соби-тися и дати би на то благословеніе. И наша мѣрность съ благочестивѣйшими нашими великими Государи Цари и Великими Князи Іоанномъ Алексѣевичемъ, Петромъ Алек-сѣевичемъ, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержжи, и многихъ государствъ, царствъ и княженій повелители и об-ладатели, совѣтовахомъ и тому быти и они Государи изво-лиша. Но токмо како въ томъ предложителномъ Митропо-литу Кіевского прошеніи и твоємъ достоятъ быти, и Вели-кіе Государи указали Преосвященному Варлааму Митропо-литу и отъ нашей мѣрности грамота послана, съ нея-жъ списокъ ради видѣнія послахомъ нишѣ и къ твоей любви, да оная созерцавши и совѣтъ опредѣливше, повелѣнное сотворите благоволительно. По семъ всedomови здравствуй! Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ мірозда-нія 7203 лѣта, Рождества же Бога Слова Иисуса Христа 1695, мая 25.

Такожде и тогда-жъ и до Преосвященнаго отца Митро-полита Кіевского о томъ же епископѣ Переяславскомъ пи-салъ Святѣйшій Патріархъ сицевую грамоту:

Адріанъ милостію Божіею Архіепископъ Москов-скій и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ
Патріархъ.

О Святѣмъ Душѣ сину и сослужителю нашей мѣрности Преосвященному Варлааму Митрополиту Кіевскому, Галиц-кому и Малія Россіи Архипастирское благословеніе!

Яко же всегда наша мѣрность благолѣпія и чинодер-жанія церкви должного повсюду желательна, даби лучество-сполечностию спѣялося ку славы Божіей, такожде и спомоще-ствованіе кому либо и требованію благословенно было, сего ради извѣстившеся мы нинѣшнего лѣта твоимъ писа-ніемъ и чрезъ посланныхъ Переяславского игумена Гедеона

и казначей Мелетія доношени, еже просиши нашу мѣрность, чтобы стареномощенія твоего, также и за многочисленностью епархій, посвятити Епископа и назвати Переяславскимъ Николаевскаго игумена и ректора Кіевскаго іеромонаха Іоасафа Кроковскаго, желаемъ такового событія, и о семъ зъ благочестивѣйшими нашими Великими Государями Царями и Великіе Князья Іоанномъ Алексѣевичемъ и Петромъ Алексѣевичемъ всея Великія, Малія и Бѣлая Россіи Самодержцевъ и многихъ государствъ, царствъ и княженій повелители и обладатели совѣтовахомъ. И они Государы епископу при тебѣ быти изволятъ; но и нашей мѣрности благословеніе на тебе имать, токмо хоцѣмъ прежде отъ тебе видѣнія, дабы впредь тако содержалоса безъ всякія спори и челомбитя; и Царского Величества, и нашей мѣрности и отъ васъ особность не отиматися каковымъ либо образомъ, первое: поставити епископа единому архіерею и въ свою епархію невозможно, развѣ четыре или три архіереи по святимъ правиламъ; второе опредѣлѣти мѣсто гдѣ ему жити и чимъ, епископія, должности чинъ и всякое требованіе имѣти, (но въ монастырѣ Николаевскомъ еще ему жити, отъ монастырскихъ жителей не будетъ ли челомбитя?); третье: еще ему именоватися токмо градомъ Переяславскимъ, а не владѣти, восхоцѣтъ кто тако, и впредь мощно ли быти? И о семъ намъ вѣдомости не писано, и дати нинѣ благословенія того ради не мощно, сія вся благосовѣтъ, яко зъ духовного чина, сущихъ Кіевской епархіи тако и мирскаго сана людьми, найпаче же Царского Пресвѣтлаго Величества Запорожскаго воинства съ Гетманомъ Іоанномъ Стефановичемъ Мазепою, твое Пресвященство сотворите и утвердите. Избранного же во епископи ради посвященія, по изволенію благочестивѣйшихъ Великихъ Государей, пришлите къ нашей мѣрности въ царствующій градъ Москву. Яко здѣ и архіереи суть къ намъ утвержденіе въ предваряюща времена на той епископіи Переяславской и въ обновительный престолъ, и еже

бы митрополію Кіевскому престолу сослужитель на опредѣленномъ требованіи и мѣстѣ и въ послушаніи митрополіемъ былъ дати удобіе, и чтобы никакимъ образомъ изъ того предположенія епископъ и, впредь кто будетъ по семъ, не имѣлъ въ обособность отиматися, въ грамотахъ нашихъ имянно напишемъ. По семъ всецдрій Богъ въ благословеніе тебѣ и всему народному христіанскому обществу день дне да поспѣшитъ!—Аминь.

Писано въ царствующемъ градѣ Москвѣ 7203 лѣта, Рождества же Бога Слова 1695, Марта 26.

Бо Гетманъ, съ согласіемъ помененного Пресвященного отца Митрополита, великимъ коштомъ и иждивеніемъ прекрасную катедральную мурованную Вознесенія Господня въ Переяславѣ соорудивши церковь, старался прилежно такъ у Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ, яко и у Святѣйшого Патріарха о тое благословеніе, абы при церкви оной Вознесенской въ Переяславѣ устроены былъ епископъ, понеже изъ древнихъ вѣковъ тамъ катедральная епископская бывала, въ чомъ ему Гетману и Митрополиту отъ Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ и отъ Святѣйшого Патріарха и не отказано, яко вишписаніе Патріаршіе свидѣлствуютъ грамоты.

Прошлого 1694 року, въ мѣсяцѣ Сентеврін, когда чрезъ смертное навіе не стало епископа Луцкаго и Острозскаго Афанасія Шумянского, которій, будучи роднымъ братомъ новому унѣтату Іосифу Шумянскому, епископу Львовскому, былъ также и самъ унѣтатомъ потаеннымъ; тогда вса шляхта Руская Волинская, желаячи заставити при непоколебимомъ Грекорускомъ православіи, возлюбила и избрала зъ между себе на тую овдовѣлую Луцкую и Острозскую епископію одного значного и заслуженого въ коронѣ тожъ Волинскаго шляхтича православнаго и учонаго человека Димитрія на Ябокрикахъ Ябокрицкаго, писара земскаго Луцкаго, которій еще и женился прежде на вдовѣ, обаче

розійшовшиися зъ нею желать себѣ иночества, а жена его оставленная вскорѣ по немъ, яко слишно тогда было, за иного посягнула мужа; которому его Жабокрицкого на епископію Луцкую избранію любо многіе, премеяючиися до правилъ святыхъ отецъ, для причини вишписанной супружества его, перечили и не соизволяли, однакъ вишменованная вся шляхта Руская Волинская при томъ крѣпко стояла, аби никто иншій толко онъ Жабокрицкій былъ у нихъ епископомъ Луцкимъ и Острожскимъ, якожъ такъ и собилося. По избраніи же томъ, егда былъ въ Варшавѣ онъ Жабокрицкій, обявляючиися Королевъ и Сенаторомъ о своемъ чрезъ шляхту Волинскую Рускую на епископію Луцкую избраніи, тогда самъ Король многократне намовлялъ его Жабокрицкого до унѣи. До которой когда же онъ Жабокрицкій не схотѣлъ пристати и избраніе свое епископское оставити, изволялъ оставати свѣдѣкимъ при неподвижномъ Грекорускомъ православіи, тогда Король Собѣскій, тую его статечность похвалявши, выдалъ ему Жабокрицкому, мая 12, року 1695, на пергаментѣ на тую Луцкую и Острожскую епископію зо всіми монастырями, протопопіями, маестностями и всѣкими до нея надлежащими добрами, Королевскій универсалъ свой, при подписѣ руки власной и при печати коронной завѣсистой. За поворотомъ тежъ своимъ зъ Варшавы до Луцка онъ Дмитрій, або Діонисій Жабокрицкій, номѣнать епископіи Луцкой, тотъ универсалъ Королевскій когда чрезъ посланца своего презентовалъ въ замку Луцкомъ и просилъ о принятіе оногo до книгъ городскихъ Луцкихъ, тогда по желанію его якъ принять до книгъ универсалъ ошій Королевскій, такъ и екстрактомъ зъ книгъ тихъ при печати городской Луцкой виданъ ему Жабокрицкому, Іюня 6, тако:

Oblata przywileiu Jego Królewskiej Mości na Episkopią Łucką y Ostrożską, Jasnie przewielebnemu Jego Mości oycu Dyonizemu na Żabokrykach Żabokryckiemu, Nominatowi Episkopowi Łuckiemu y Ostrożskiemu danego anno 1695 Iunii 6 die.

Wypis z ciąg Grodzkich zamku Łuckiego.

Roku tysiąc sześćset dziewięć dziesiątego piątego miesiąca Iunii 6 die. Na urzędzie Grodzkim w zamku Jego Królewskiej Mości Łuckim przedemną Jerzym Stanisławem na Markowiczach Hulewiczem, Sędzią i Burgrabim grodzkim, Łuckim i xiegami ninieyszemi grodzkiemi Łuckiemi comparens personaliter, urodzony Jegomość Pan Mikołay Grodecki, imieniem Jasnie Przewielebnego w Bogu Jego Mości oycza Dyonizego na Żabokrykach Żabokryckiego Nominata Episkopa Łuckiego y Ostrożskiego, Prototroniego Metropolii Kijowskiej, wuią swego

Zawalenie privileiui Ego Korolewskiej Miłosci na episkopstwo Łuckoe y Ostrożskoe, dannej Preoswieszczonemu otcu Dyonisiu na Żabokrykach Żabokryckiemu, naryczonemu Episkopu Łuckomu y Ostrożskomu, Іюня 6 дня, 1695 года.

Выписано изъ книгъ городскихъ замка Луцкаго.

1695 года, мѣсяца Іюня 6 дня, въ урядѣ городскомъ, въ замкѣ Его Королевской Милости Луцкомъ, передо мною Юрьемъ Станиславомъ на Марковичахъ Гулевичемъ, Судьею и Бургграфомъ городскимъ Луцкимъ и передъ настоящими городскими Луцкими книгами явившись лично благородный господинъ Николай Гродецкій отъ имени Преосвященнаго во Господѣ Божѣ, Его Милости отца Діонисія на Жабокрикахъ Жабокрицкаго, нареченнаго Епископа Луцкаго и Острожскаго, прототронія Ріевской Метрополіи, дяди своего, подаль для заявленія привилегію Его Королевской Милости, Цана нашего милостивого; тому же Преосвященному въ Божѣ

przywilej Jego Królewskiej Mości Pana naszego miłościwego. Temuż Jasnie Przewielebnemu w Bogu Jego Mości oycu Nominatowi in rekompensam heroiczych czynow, dzieł rycerskich y godnych de Republica zasług gratiose konferowany, na pargaminie pisany, ręką Jego Królewskiej Mości Pana naszego miłościwego podpisany przy pieczęci koronnej na sznurze zawieszony z podpisem ręki Sekretarza Jego Królewskiej Mości ad acticandum per oblata podał de tenore sequenti:

Его Милости отцу нареченному, въ награду геройскихъ его подвиговъ и знаменитыхъ для республики заслугъ его, всемилоостивѣйше данную, на пергаментѣ писанную и рукою Его Королевской Милости, Пана нашего милостиваго, подписанную за коронною печатью, на шнурѣ привѣшенной, за подписью секретаря Его Королевской Милости, которой содержание слѣдующее:

JAN TRZECI z BOŻEY ŁASKI KRÓL POLSKI, WELKI
KIAŻE LITEWSKI, RUSKI, PRUSKI, MAZOWIECKI,
ZMUDSKI, INFLANTSKI, KJOWSKI, WOŁYNSKI, PODOL-
SKI, PODŁASKI, SMOLENSKI y CZERNIHOWSKI.

Oznajmujemy tym listem przywilejem naszym, komu o tym wiedzieć należy, że wrodzonej naszej Królewskiej ku ludziom, z przodków y przez się samych nam i Rzeczypospolitej

Божиєю милостию Янъ III, Король Польскій, Великій Князь Литовскій, Русскій, Прусскій, Мазовецкій, Жмудскій, Лифляндскій, Кіевскій, Волинскій, Подольскій, Подляскій, Смоленскій, Сѣверскій и Черниговскій.

Объявляемъ настоящею привилегією нашею кому о томъ вѣдать надлежитъ, что по врожденной намъ Королевской милости къ людямъ отличившимся собственными за-

доброе заслужонимъ, доброты ности наипервое y najveksze jest staranie, abyśmy merita ich równo nagradzali rekompensow y honorow pomnożeniem. Starożytny Żabokryckich dom tak chwalebne u nas per longam saeculorum rewlutionem ziednał imię, czego nigdy zapomnieć niemożemy, iawnym dowodem jest w osobie urodzonego Dymitra na Żabokrykach Żabokryckiego, pisarza ziemskiego Łuckiego, Podwoiewodzkiego Sadowego, Jenerala Woiewodstwa Kijowskiego, Podstarościego Gradskiego Krzemienieckiego rectitudo, heroica virtus, nieporownana in rebus agendis dexteritas na seymach, seymikach y trybunalach, nemini secunda cum justicia et aequitate activitas y prawdziwa ku antecessorom naszym, nam Nayiasnieyszemu domowi naszemu y Rzeczy Pospolitej usluga, tak znaczne y chwały godne wydały specimina, że osobliwemi naszymi niemożemy się nie unosić respektami tymi; za tym urodzonego Dymitra Żabokryckiego przodkow i jego własnymi wzruszeni zasługami, tudzież widząc

слугами или заслугами предковъ, Намъ или Рѣчи посполитой оказанными, первѣйшимъ и важнѣйшимъ стараніемъ нашимъ—награждать достоинство ихъ умноженіемъ почестей и другихъ наградъ. Древній домъ Жабокрицкихъ столько уже вѣковъ снискивалъ себѣ славу, (чего мы никогда не забудемъ); доказательствомъ чему служатъ благороднаго Димитрія на Жабокрикахъ Жабокрицкаго, писаря земскаго Луцкаго, подвоеводы, генеральнаго Старосты Кіевскаго Воеводства, подстаросты гродскаго Кременецкаго правота, воинская доблесть, неподражаемая въ производствѣ дѣлъ способность на сеймахъ, сеймикахъ и въ трибуналахъ ничьей неуступающая и соединенная съ правосудіемъ и справедливостію дѣятельность; дѣйствительно его заслуги предшественникамъ нашимъ, Намъ и пресвѣтлѣйшему Нашему дому явили столь достославныя и знаменитыя доказательства, что мы не можемъ оставаться къ нимъ равнодушны. И посему обращая вниманіе на заслуги какъ пред-

w nim skłonność y z nauk należytą sposobność do stanu duchownego y pobożności przykładney, umyśleliśmy mu według zgodney electey ludzi duchownych y świeckich woiewodstwa Wołyńskiego obywatelów władęstwo Luckie y Ostrożskie po zeysciu z tego swiata Wielebnego Athanazego Szumlanskiego Episkopa Luckiego y Ostrożskiego wakujące dać y konferować. Jakoż tym listem naszym daemy y konferujemy, tak że pomieniony urodzony Żabokrycki przyiąwszy habit, zaraz przerzeczone władęstwo eum jurisdictione tam in spiritualibus quam in temporalibus z Cerkwiami Katedralnemi i partykularnemi y ze wszystkimi dobrami, wsiami, folwarkami, gruntami i ich pożytkami, należytościami y okolicznościami, tak iako antecessorowie jego ze wszystkimi cerkwiami, monastyrzami, przełożenstwem nad duchownemi: Archymandrytami, ihumenami, protopopami, popami, bratstwy tey że religiiy greckiey trzymali i zażywali, mieć, trzymać z dochodami od Duchownych według przywileiu antecessora swego

ковъ благороднаго Димитрія Жабокрицкаго, такъ и на его собствениыя, и замѣчая въ немъ склонность и по наукамъ приличную духовному званію способность, а также и благочестіе примѣрное, мы разсудили за благо, согласно единодушному избранію какъ духовенства такъ и свѣтскихъ обывателей Волинскаго воеводста, вручить ему епископство Луцкое и Острожское, оставшееся вакантнымъ послѣ смерти вселенскаго Аѳанасія Шумлянскаго, епископа Луцкаго и Острожскаго, и такъ симъ нашимъ листомъ даемъ и вручаемъ ему (епископію), съ тѣмъ чтобы сказанный благородный Жабокрицкій, принявъ званіе духовное, вступилъ немедленно въ управленіе какъ духовное такъ и свѣтское помянутою епископією со всѣми ея церквами каедральными и приходскими, со всѣмъ имуществомъ, деревнями, фольварками, землями, угодіями, округами, принадлежностями и проч. такъ какъ и его предѣстники управляли всѣми церквами, монастырями, съ властью надъ всѣмъ духовенствомъ, какъ-

y заżywać będzie aż do ostatniego kresu życia swego, abo większey iakiey dostąpienia godności, dając mu przytym moc zupełną według praw dawnych wszelkie sprawy duchowne sądzić, rząd we wszystkim duchowienstwie większego i mniejszego stanu czynić, aby władzą urzędu swego władęcznego w Cerkwiach, monasterach, panstw naszych diecezyi swych chwałę Bożą pomnażał, nieposłusznych i występnych według przestępstwa karał, obiecujemy też to po nas y nayiasniejszych sukcesorach naszych, iż przerzeczonego urodzonego Dymitra na Żabokrykach Żabokryckiego przy dzierżeniu y spokojnym używaniu tegoż władęctwa iurisdictioney duchowney zachowamy i nikomu do oddalenia mocy niedamy. Co do wiadomości wszelkiego stanu y kondiciey ludzi przywodząc, mieć chcemy y roskazujemy, aby pomienionego urodzonego Dymitra na Żabokrykach Żabokryckiego

то: архимандритами, игуменами, протоіереями, священниками, братствами того же Греческаго исповѣданія; чтобы онъ владелъ и пользовался доходами отъ духовенства, по привилегіи предѣстнику его данной, до своей кончины, или же до полученія высшаго достоинства; притомъ передаемъ ему, на основаніи прежнихъ привилегій, полную власть разбирать всѣ духовныя дѣла, управлять духовенствомъ высшимъ и низшимъ, дабы своею пастырскою властью во всѣхъ церквахъ и монастыряхъ своей епархіи нашего государства дѣйствовалъ къ умноженію славы Господней, а виновныхъ и непокорныхъ каралъ по винѣ ихъ. Обѣщаемъ также за Насъ и Пресвѣтлѣйшихъ наслѣдниковъ Нашихъ, что мы сохранимъ упомянутому благородному Димитрію на Жабокрикахъ Жабокрицкому всю духовную власть въ ономъ епископствѣ и спокойное онымъ владѣніе, и не дадимъ никому права удалить его изъ оного. О чемъ доводъ до всеобщаго свѣдѣнія всякаго состоянія и званія людей желаемъ и повелѣваемъ, помянутаго благороднаго Димитрія на Жабокрикахъ Жабокрицкаго признавать истиннымъ своимъ владыкою Луцкимъ и Острожскимъ и

za prawdziwego y własnego władycę Łuckiego y Ostrożskiego mieli y znali, wolności praeminentij y prerogatyw, iakich antecessorowie jego zażywali. Na co dla lepszej wiary ręką własną podpisawszy się pieczęć koronną przycisnąć roszkalismy. Dan w Warszawie 12 miesiąca Maia roku Pańskiego 1695, panowania naszego XXI.

podpisano: **Jan Król.**

(M. P.)

дозволить ему пользоваться всіми преимуществами и привилегіями, какими только пользовались его предшественники, и для того для большей достоверности собственноручно подписавшись приложить печать коронную повелѣли. Дано въ Варшавѣ, мѣсяца Мая 12 дня, лѣта Господня 1695, царствования Нашего XXI,

Янъ Король.

(M. П.)

Władcystwo Łuckie y Ostrożskie urodzonemu Dymitrowi Żabokryckiemu post fata wielcebnego Athanazego Szumlanskiego Łuckiego y Ostrożskiego władcyki, conferatur. U tego przywileju per oblatam podanego przy pieczęci koronnej na sznurze zawieszony podpis ręki Jego Królewskiej Mości w te słowa: Jan Król; tak też i podpis ręki Sekretarza Jego Królewskiej Mości

Настоящею привилегією поданною для заявленія, за печатю Королевскою на шнурѣ, отдается благородному Димитрію Жабокрицкому епископство Луцкое и Острожское, послѣ смерти его милости Аванасія Шумлянского Луцкаго и Острожскаго Владыки оставшееся. Подпись руки Его Королевской Милости сими словами: Янъ Король; а также подпись секретаря Его Королевской Милости сими словами: Николай Томиславскій, канцисникъ Варшавскій Его

temi, słowy: Mikołaj Tomisławski kanonik Warszawski. Jego Królewskiej Mości Sekretarz. Który że to przywilej Królewski per oblata podany za prośbą wyż mianowanego, podawającego; a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych Grodzkich Łuckich ingrossowany et hic subinde Wozny General wojewódstwa Wołyńskiego y innych opatrznij, Kondrat Kołodka in vim suae verae ac fidelis relationis publice ac per expressum zeznał: iż on roku y miesiąca teraz idących dnia dzisiejszego, na akcie wyrażonego ex requisitione iuridica Jasnie Przewielebnego, w Bogu Jego Mości oycy Dymitra na Żabokrykach Żabokryckiego, Nominata Episkopa Łuckiego i Ostrożskiego za wyż inferowanym Jego Królewskiej Mości przywilejem był w miasteczku Rożyszczach, jako ab awo immemorabili Episkopom Łuckim Ritus Graci nadany, dobrach pryncypalnych tegoż władcystwa Łuckiego, gdzie zastawszy poddanych, tak z samego miasteczka Rożyszcz iako y ze wszystkich dobr, do tey że episkopii a seculo

Королевской Милости секретарь. Каковая Королевская привилегія для заявленія поданная, согласно просьбѣ вышеупомянутаго подателя и по урядовому моему принятию, въ настоящія гродскія книги и внесена, и въ слѣдѣ за тѣмъ главный Вонный Воыньскаго Военводства и иныхъ, Кондратъ Колодько, въ удостовѣреніе справедливаго и точнаго своего донесенія, публично и явственно созналъ: что онъ, текущаго года, мѣсяца, настоящаго дня, въ актѣ означеннаго, въ слѣдствіе законнаго требованія Преосвященнаго въ Божѣ, Его Милости Димитрія на Жабокрикахъ Жабокрицкаго, нареченнаго епископа Луцкаго и Острожскаго, въ силу вышеказанной привилегіи Его Королевской Милости, былъ въ мѣстечкѣ Рожищахъ, искони епископамъ Луцкимъ Греческаго обряда принадлежащемъ, какъ главному имѣнію того епископства Луцкаго и нашедши тамъ уже собраниыхъ вмѣстѣ всѣхъ подданныхъ какъ изъ мѣстечка Рожищ такъ и изъ прочихъ къ тому же епископству искони при-

Pisany w zamku Łuckim, correxit Siennicki.

належащихъ имѣній, то есть деревень: Дубищъ, Опольнаго Жолобова, Позарокъ, Колычина, Липлянтъ, Теремнаго, Положи, Седмирекъ, Водераль, Тернокъ, Подберезья, Забѣжа, Колодезя, Губина, Фалемѣчъ, и Вулки Фалемѣчской и проч., оповѣстивъ всѣмъ имъ о новомъ отцѣ нареченномъ Епископѣ, приказавъ имъ оказывать ему безпрекословное повиновеніе. Въ счастіе чье всѣ подданные тотчасъ изъявили свою покорность, и каждый сталъ заниматься ему назначенными работами. И такъ Возный, введши безъ всякаго чьего-либо прекословія, упомянутаго Его Милости отца нареченнаго Епископа во владѣніе епископствомъ, имѣніями, всѣми подданными и всѣми вообще принадлежностями, сознавъ означеннаго ввѣда своего донесеніе и просилъ внести такое же акты; что и сдѣлано. Изъ каковыхъ книгъ и сія выпись вылана за городскою печатью.

Писано въ замкѣ Луцкомъ, исправилъ Сѣвницкій.

(M. П.)

На котрий поїздъ въ Кієвъ тамъ же въ Варшаві́ будучи одержалъ Королевское позволеніе и листъ подорожній, въ чомъ Виповскій, Опать Римскій, либо перечалъ Королеві́, аби съ виданіємъ універсалу Жабокрицкому на Епископію Лужкую Православную и зъ виданіємъ ему-жъ подорожного листа на поїздъ въ Кієвъ для посвященія, но удержался для того, что Шуманскій владика Лвовскій общается тамъ вести унію; однако Король того не послушавъ и Шумянскому зъ тоєй окази шальство будо причиталъ. А такъ номі́нать Жабокрицкій дѣло свое у Короля помислене зъорудовавши, и до Кієва для посвященія ѡхати прибрѣаючись, первей чрезъ два листа свои зъ Бѣлостоку, Іуля 21, до отца Митрополита и Гетмана о томъ писаніи отозвался такъ:

JASNIE NAYPRZEWIELEBNIKIEYSZY W BOGU MOŚCI OYCZE
METROPOLICIE KIJOWSKI Y WSZYSTKIEY RUSI, MÓY
WIELCE MOŚCI PANIE, OYCZE, PASTERZU Y DOBRODZIEJU!

Kiedy w przeszłym roku nieszczęście moje zayrzało mi
tego szczęścia, żebym dla wypełnienia na miejscu S. Pieczar-
skim pożądanja przy bytności Pasterskiej waszey W. wielce

Пресвященнѣйшій въ Бозѣ отецъ Митрополитъ
Кіевскій и всея Руси, мой милостивый панъ,
отецъ, пастырь и благодѣтель!

Въ прошломъ году, судьба по зависти отказала мнѣ въ счастьи, для исполненія обѣта, побывать лично въ св. Печерскихъ мѣстахъ, и принять благословеніе отъ пас-

Mości Pana i dobrodzieia ręki domiesić się i od niego błogosławieństwo otrzymać; a to największa intentia w prawdziwej wierze iako od zwierchnego w Rosyi całej Pasterza, niiby z Bożych ust odebrać mógłbym responsa y pragnącę porady świętej w sieroctwie swoim Łucką dyecezyą iako rosą niebieską ożywić i moje stateczne iednak wszystkiej Cerkwie prawowierney pożyteczne intencye pokornie podtrząsadek i zdanie W. M. Mości Pana y dobrodzieia poddać. Stawam na tenczas u Świątyletskich nóg waszey Mości M. wielce miłościwego Pana y dobrodzieia, głowę i serce moje sokruszenno y smyrenno, iako owieczna prawdziwa pasterzowi własnemu y pokorny zakonnik swojemu przełożonemu, z wszelką godności urzędu jego y osoby weneracją y uniżoną prośbą, żebys w terazniejszy zakonny świętym habicie wielogrzeszemu pobłogosławiwszy swojemu słudze, y w Duchu S. synowi, dalsze nie z żadnego prywatnego interessu ale z samey gorliwości rozmnożenia przy łasce Bożej Cerkwi

тырской руки Вашей; высшее желание мое какъ истинно вѣрующаго было, — получить наставление отъ верховнаго пѣлой Россіи Пастыря какъ бы изъ устъ Божіихъ, и оживить тѣмъ какъ бы росой епископію Луцкую въ сиротствѣ своемъ жаждущую благаго совѣта; и вмѣстѣ съ тѣмъ повергнуть на разсужденіе и благоусмотрѣніе Вашей Милости, моего благодѣтеля, мои постоянныя церкви Православной полезныя желанія. Нынѣ же подвергаю сокрушенно и со смиреніемъ главу и сердце мое къ свѣтительскимъ стопамъ Вашей Милости, пана моего милостиваго и благодѣтеля, истинно како овца своему пастырю, и какъ смиренный монахъ своему настоятелю, съ подобающимъ лицу и званію его почтеніемъ и всепокорнѣйшею просьбою, благословить меня многотѣшнаго слугу своего и сына въ Св. Духѣ въ нынѣшнемъ духовномъ моемъ санѣ, а также прошу, меня всеобщимъ и единомышленнымъ всѣхъ православныхъ сыновъ епархіи Луцкой желаніемъ избраннаго, а наконецъ безъ всякихъ

правовіерней добра завзятіею, посполитым y iednakim całej diecezey Łuckiey prawosławnych synów żądaniem umocnionego; naostatek łaską Jego Królewskiej Mości Pana naszego miłościwego bez wszelkich conditiei y trudności, przez przywilej mi dany stwierdzonego w swoją pasterską przyiąwszy protekcya, do pożądanego przyprowadzić raczył skutku zamysły, y te które znaydować się mogą do przyięcia wysokiey czci kapłańskiej powagą swoją oddalił trudności, w czym pasterskiej W. Mości Mości Pana y dobrodzieia oczekiwając łaski tysiąckrotnie Świątyletskoy desnicy jego, głowę moję uniżając piszę się być

Jaśnie Nayprzewielebniejszy Wielmożności W. M. Pana y dobrodzieia uprzejmie życzliwym w Duchu Świętym posłusznym synem, bohomolcem y najpokorniejszym sługą Dymitry na Żabokrykach Żabokrycki, Nominat Episkopii Łuckiey y Ostrożskiej Metropolii Kijowskiej.

Dan w Białymstoku, 21 Julii, anno 1695.

условіи и затрудненій, привилегією по милости Его Королевской Милости пана нашего милостиваго мнѣ данною утвержденнаго принявъ подъ свое пастырское покровительство, привести къ вожделенному окончанію намѣренія предпріятыя не изъ личнаго интереса, но изъ усердія къ преуспѣянію, по милости Божіей, блага Православной церкви, равно—своею властью устранить впредь могущія встрѣтиться къ воспріятію высокаго сана духовнаго препоны. Въ чемъ ожидаю Вашей пастырской милости, и склоняя главу свою подъ Вашу десницу, тысячекратно подписуюсь Преосвященнѣйшей особы Вашей, благодѣтеля моего, преданный и въ Духъ Св. покорный сынъ, богомолецъ и всеинжайшій слуга Димитрій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, нареченный Епископъ Луцкій и Острожскій Кіевской Митрополіи.

Дано въ Бѣлостокѣ, 21 Іюля, 1695 года.

ТОМЪ 5.

20

До Гетмана.

JAŚNIE WIELMOŻNY MOŚCI PANIE HETMANIE WOYSK
ICH CARSKOHO PRZESWIEITLEYSZEGO WELICZESTWA ZA-
POROŻSKICH MOY WIELCE MOŚCI PANIE Y DOBRODZIEIU!

Powtornie skłonny stawam przez list mój przed obliczem W. M. wielce Mości Pana y dobrodzieia, w przeszłym tak rocznym iako uniżony sługa, w terazniejszym zaś liście moim, dla tej że powinności niegodnym przed Maieństwem Boskim, y ustawicznym odzywając się bydz bohomolcem; a iako pierwszą razą nad godność moją y do tego bardziey mimo wszelkie zasługi choć ignotus omnibus plenissime refertam gratiis paginam responsoriam od W. Mości Mości Pana y dobrodzieia odebrałem tak w też ufanie W. Mci wielce Mości Pana y dobrodzieia deklarowanej sobie na zawsze łaski z pokornym y uniżonym

Къ Гетману.

ЯСНОВЕЛЬМОЖНЫЙ ПАНЪ ГЕТМАНЪ ВОЙСКЪ ИХЪ
ЦАРСКАГО ПРЕСВЯТЪЙШАГО ВЕЛИЧЕСТВА ЗАПОРОЖ-
СКИХЪ, МОЙ МНОГОМИЛОСТИВЫЙ ПАНЪ И БЛАГОДѢ-
ТЕЛЬ!

Вторично письмомъ предстаю съ покорностію предъ
лицомъ Вашей Милости, пана моего милостиваго и благо-
дѣтеля, въ прошлогоднемъ письмѣ моемъ какъ униженный
слуга, а въ настоящемъ, съ тою же покорностію, какъ
недостойный у Бога богомолецъ и какъ прежде сверхъ до-
стоинства моего и тѣмъ болѣе выше заслугъ моихъ, хотя
многимъ и безвѣстный, удостоился я получить отъ Вашей
Милости, моего благодѣтеля, отѣтъ исполненный милостей,
такъ и нынѣ, въ упованіи на ту же мнѣ навсегда обѣщан-
ную милость, съ униженнымъ и покорнымъ моимъ отзывался
поклономъ къ Вашей Милости, моему благодѣтелю. Считаю

W. Mci Mości Panu y dobrodzieiowi odzywając się uklonem
za najpewniejszy biorę sobie prognostyk, iż y ten moiey uniżo-
ney submissyi dowod łaskawym przymiesz u siebie i pobożnym
powołania meiego z woli Bożej zezwoleniem y dobroczynną
protekcją w dalszy czas dopomożesz, o co pokornie Waszey
Mości wielce miłościwego Pana y dobrodzieia upraszając, niego-
dne modlitwy moie za długą fortunę, zdrowie, pomysłne we
wszystkich akcyach heroicznych powodzenie y iako największe
z wrahow soprotywnych z pomnożeniem chwały u potomnych
następujących wieków wielkiego imienia swego tryumfy wylewać
do Majestatu Boskiego obłignię się y pragnę bydz do śmierci

W. Mci Mości Pana y dobrodzieia codziennym bohomolcą
y uniżonym sługą,

Dymitriy na Zabokrykach Zabokrycki nominat episkopii
Luckiey y Ostrożskiej Metropolii Kirowskiej.

Dan w Białymstoku 21 Iulii anno 1695.

счастливейшимъ для себя предназначениемъ, что Ваша
Милость приметъ и настоящее моей униженной покорности
доказательство милостивымъ и благочестивымъ на призваніе
мое съ воли Божіей соизволеніемъ, и защититъ меня своимъ
благодѣтельнымъ на дальнѣйшее время покровительствомъ.
О чемъ всепокорнѣйше прося Вашу Милость, пана моего
милостиваго и благодѣтеля, обѣщаю возсылать къ Всевыш-
нему мои недостойныя молитвы о постоянномъ счастьи,
здравіи и благополучномъ успѣхѣ во всѣхъ воинскихъ надъ
врагомъ сопротивнымъ дѣлахъ, и о приумноженіи въ гряду-
щее вѣка славы имени твоего побѣдами. Желаю быть до
смерти Вашей Милости, пана моего милостиваго и благодѣ-
теля, ежедневнымъ богомольцемъ и униженнымъ слугою.

Давитрій на Жабокривкахъ Жабокрицкій, нареченный
Епископъ Луцкій и Острожскій Кіевской митрополіи.

Дано въ Бѣлостокѣ, 21 Іюля, 1695.

Потомъ, августа 12, отъ Пресвѣтѣйшихъ Іоанна и Петра Алексѣевичей Государей Московскихъ до Преосвященнаго отца Варлаама Ясинскаго Митрополита Кіевскаго о пріятіи и посвященіи на Луцкую и Острожскую епископію пререченного номѣната Жабокрицкого сицеая писана грамота.

Божіею милостию отъ Пресвѣтѣйшихъ и Державнѣйшихъ Великихъ Государей, Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малыя и Бѣлыя Россіи Самодержцовъ и многихъ государствъ и земель Восточныхъ и Западныхъ и Сѣверныхъ отчичей и дѣдичовъ и наследниковъ, государей и обладателей, нашего Царскаго Величества богомолцу, Преосвященному Варлааму Ясинскому, Митрополиту Кіевскому и Галицкому и Малыя Россіи, наше Царскаго Величества милостивое слово.

Въ договорѣхъ вѣчнаго мира у насъ Великихъ Государей, у нашего Царскаго Величества, съ Королевскимъ Величествомъ Полскимъ въ девятой статѣ поставленномъ: что Великій Государь, Его Королевское Величество, церквамъ Божіимъ и епископіямъ Луцкой и Галицкой, Премишльской, Лвовской, Белоруской и при нихъ монастыремъ, архимандріамъ Виленской, Минской, Полоцкой, Оршанской и инымъ игуменствамъ, братствамъ, въ которыхъ обрѣтался и нинѣ обрѣтается употребленіе благочестивой Грекоросійской вѣре и всѣмъ тамо живущимъ людямъ въ Коронѣ Полской и Великомъ Княжествѣ Литовскомъ, въ той же вѣре оставающимся, никакова утѣсненія и къ вѣре Римской и Унѣ принужденія чинить не велить, и быти то не имѣть. Но по давнимъ правамъ во всякихъ свободахъ и волностяхъ церковныхъ будетъ блюсти. А понеже и не въ сторону нашего Царскаго Величества отиѣмъ више помянутымъ еписко-

помъ въ Коронѣ Полской и Великомъ Княжествѣ Литовскомъ пребывающимъ по духовному ихъ чину и обыкновенію доведеться пріймать благословеніе и рукоположеніе отъ Кіевскаго Митрополита, и тотъ никоему въ милости Его Королевскаго Величества изъ нихъ предити. И после того вѣчнаго миру къ Намъ Великимъ Государемъ писали изъ Полци резиденты наши Иванъ Волковъ, да Борисъ Михайловъ, что въ Коронѣ и въ Литвѣ духовнымъ особамъ и мирскимъ чинятся въ благочестивой вѣрѣ насилство и принужденіе къ унѣ великой, и многіе епископы и монастыри и церкви насилствомъ поотнимали и въ унѣю обратили; и по нашему Великихъ Государей указу и къ тѣмъ резидентамъ въ Полцу нашихъ Великихъ Государей многихъ грамотахъ писанно, велѣно имъ Королевскому Величеству доносить и сенаторамъ говорить, чтобъ въ Коронѣ и въ Литвѣ, по договорамъ вѣчнаго мира, Его Королевское Величество велѣлъ заказать накрѣпко, дабы благочестивіе вѣри Греческаго закона людямъ въ вѣрѣ насилія не чинили и монастырей и церквей Божіихъ благочестивыхъ не затѣжали и не отнимали и не разоряли и въ унѣю не обращали; а которіе насилствомъ обращени въ унѣю и чтобъ возвращени были назадъ Грекоросійскія вѣри людямъ попрежнему. А что насилне благочестивіе вѣри людямъ чинять учинившися унѣятами Иннокентій Винницкой, да Кипріанъ Жоховской, и чтобъ имъ крѣпкіе указы о томъ заборонить, и ихъ изъ Перемишльской и Белоруской епархіи выслать, а на ихъ мѣсто духовнымъ и мирскимъ людямъ Грекоросійской вѣри обратившимъ Православныхъ епископовъ и прислать ихъ для благословенія и рукоположенія въ Кіевъ къ тебѣ богомолцу нашему. И Полскіе и Литовскіе сенаторы тѣмъ нашимъ резидентомъ по предложеніи ихъ въ отвѣтъхъ говорили, что у нихъ вѣре принужденія никому никакова не чинится и права ихъ (не) забороняють, а кто волею къ унѣи приступитъ и тѣмъ заборонить невозможно; а Винницкой и Жоховской учини-

лися своими епархіями въ унію волею-жъ и належать де тѣ уніяти по духовности до Рима. И въ нинѣшнемъ 203 (7203) году, Октября во 20, къ намъ Великимъ Государемъ писалъ изъ Польци резидентъ нашъ Борисъ Михайловъ, что въ сентябрѣ мѣсяце Луцкого епископа Іосифа Шумянского, брата родного, который былъ тайно уніятъ не стало, и на Луцкую епископію выбираютъ духовніи Русь-шляхта и мещане, что быть епископу Православному, а не уніяту, а позволенія нѣтъ Королевского о томъ выборе нѣтъ; и по нашему Великихъ Государей указу велѣно ему Борису въ Польшѣ у Королевского Величества домогаться, что на Луцкую епископію людямъ изъ благочестивой Грекорусской вѣри позволено было обратъ Православного епископа и прислать бы его для благословенія и рукоположенія, по договорамъ вѣчного мира, въ Кіевъ къ тебѣ богомолцу нашему, и после того къ Намъ Великимъ Государемъ резидентъ нашъ Борисъ Михайловъ писалъ, что на Луцкую епископію избранъ въ епископи изъ Волинской шляхти Русинъ Дмитрій Жабокрицкій, человекъ ученой, бысть женатъ на вдовѣ и потомъ зъ нею развелся и нинѣ она за нинимъ мужемъ жива, а похваляютъ его Рускіе люди, что онъ человекъ достойный; и онъ Борисъ о томъ новообранномъ Епископѣ Луцкомъ Дмитре Жабокрицкомъ сенаторамъ говорилъ, чтобы ему, по договорамъ вѣчного мира, позволено было ѣхать для посвященія въ Кіевъ къ тебѣ богомолцу нашему. И мая 9, нинѣшняго 203 году, прислалъ къ нему Борису тотъ новообранной епископъ Дмитрій Жабокрицкій Могилевскаго Буйницкаго монастыря игумена Іосифа Дранника, что онъ Дмитрей пріѣхалъ въ Варшаву и къ Королевскому Величеству выборъ на себя подалъ, и Королевское Величество наговоривалъ его Дмитрея самъ не одиножды, чтобы онъ приступилъ на унію; и онъ де Дмитрій сказалъ, что онъ тому обраню даетъ покой и будетъ по прежнему свѣтскимъ, а никогда благочестія не отступить, и Королевское Величество, похваля его Дмитрея, и далъ ему

на то епископство жалованную грамоту, для посвященія въ Кіевъ ѣхать позволилъ, и проиждую за своею рукою и за печатю далъ же; а какъ Королевское Величество произвѣдъшую подписалъ, и въ тое время ему Римской Опатъ, прозваніемъ Виповской, говорилъ, чтобы Королевское Величество изволилъ ему въ даче жалованной грамоты и произвѣдъшей поизмешкать для того, что Шумянской закладаетъ о обраніи Епископа Луцкого елекцію, и совершена тамъ будетъ уніа, и Королевское Величество будто на того Виповского гнѣвался, и говорилъ, что тотъ Шумянской шалверъ на всѣ стороны поступаетъ неправдою, и жалованную грамоту и произвѣдъшую Королевское Величество ему Дмитрію отдать изъ своихъ рукъ и велѣлъ ехать въ Кіевъ. И того-жъ де числа онъ Дмитрій изъ Варшавы поехалъ въ Луцкъ на сеймикъ и поблагодарствовалъ воеводству за прежній урядъ, что онъ былъ у нихъ писаремъ земскимъ, поидеть въ Кіевъ для посвященія подлинно. А Рускіе де духовніе и мірскіе люди его Дмитрея хвалятъ, что онъ человекъ ученый и ко благочестію желательной, и способности тотъ Жабокрицкій многіе знаетъ что можетъ и Белорусскую епископію обновить и Премислскаго вигнать зъ епископства, и потребно зѣло, чтобы въ Кіеве о тѣхъ способахъ съ нимъ расположить, чтобы тѣ три епископи обновить. И ми Великіе Государи указали того новообраного на епископію Луцкую Дмитрія Жабокрицкаго для посвященія въ Кіевъ, по договорамъ вѣчного мира, къ тебѣ богомолцу нашему допустить. И буде онъ Дмитрей для посвященія въ Кіевъ на Луцкую епископію пріидеть и учить у тебя богомолца нашего, по правиламъ Святыхъ Апостолъ и Святыхъ Отецъ, просить посвященія и рукоположенія въ Луцкъ во епископи: и тебѣ богомолцу нашему, по данной тебѣ власти, и по жалованной нашей Великихъ Государей грамоте, и поставленной Великому Господина Куръ Адріана, Архіепископа Московскаго и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріарха, на митрополию

Кіевскую данной грамотѣ-жъ, того приѣзжаго Дмитрія Жабокрицкого на Луцкую епископію въ епископи посвятить правильно рукоположеніемъ своимъ, какъ Православная Восточная Церковь изъ древнихъ лѣтъ такимъ посвященіемъ и рукоположеніемъ по архіерейскому чину тамошнія епархіи епископовъ подвластныхъ посвящала, и митрополія Кіевскаго престола подвластныхъ архіерей на епископскіе ихъ епархіи изъ древнихъ лѣтъ производила, и то рукоположеніе ставленіи своими архіерейскими грамотами подвластніе свои епархіи благочестію утверждала. И тебѣ богомолцу нашему воспріять сею нашею Царского Величества грамотою вѣдомо: того Дмитрія Жабокрицкого, какъ онъ въ Кіевъ и съ Полщи приѣдетъ, въ Кіеве въ соборной Апостолской церкви, за благословеніемъ Святейшого Кирѣ Адріана Архіепископа Московскаго и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ Патриарха, посвятить на Луцкую епископію во епископи, по правиламъ Св. Апостолъ и Святыхъ Отецъ, и буде онъ Дмитрей о какихъ дѣлахъ учнетъ тебѣ предлагать о Вѣлоруской и Премилской епископіяхъ, чтобъ ихъ по прежнему обратитъ ко благочестію, а уніатовъ Инокентія Винницкаго и Кипріяна Жоховскаго изъ тѣхъ епископій выслать, и ти бѣ о томъ ево предложеніи и какіе способы къ тому тебѣ богомолцу нашему учнетъ предлагать, къ намъ Великимъ Государемъ писалъ, а ему учинить отвѣтъ, что о тѣхъ дѣлахъ совѣтовать съ нимъ безъ Нашего Великихъ Государей указу ти не смѣешь. А предложеніе его до насъ Великихъ Государей писменно донесешь. И посвяти его Дмитрея и подтвердивъ епископію Луцкую ставленою своею грамотою отпустить бы тебѣ его Дмитрія въ Полщу безъ задержанія. А что о томъ Жабокрицкомъ ти богомолецъ нашъ учинишь правильно, и посвященъ ли онъ будетъ на тую Луцкую епископію во епископи, или за чѣмъ то посвященіе не остоится и ти бѣ къ намъ Великимъ Государемъ къ нашему Царскому Величеству писалъ.

Писалъ государствованія нашего въ дворѣ, въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ. Лѣта отъ созданія міра 7203, мѣсяца Августа 12 дня, государствованія нашего 14-го году.

Которую Монаршую грамоту съ пререченіи Жабокрицкого листами преосвященій отецъ Митрополитъ до высланныхъ своихъ предписанныхъ отцовъ Монастырскаго и Яворскаго съ Кіева посылаючи, и у Гетмана съ полъ Казакермена поворачачающаго съ повѣнчаніемъ надъ бѣсурманами вѣкторіи и изъ показаніемъ тоей грамоты и Жабокрицкого листовъ быти повѣнчаючи, писалъ до нихъ августа двадцать второго такой листъ свой:

Po expedyowaniu wczora przed wieczorem Wielbnego oycy Maxyma od Przewielebności waszey przyslanego z listem, Jego Mość Xiążę boiarzyn y wojewoda tuteyszy po zachodzie słońca przysłał mi hramotę Monarszą, przez pocztę oddaną, którą teraz dzisiaj przez tegoż Wielbnego oycy Maxyma do rąk P. P. W. W. posyłam, dla tego że fascykul z listami w tej że sprawie od osoby w hramocie mianowanej posłałem. Jak mi się tedy zdaie, o co y P. P. wszych żądam, abyście iuż konkluzie rewiziei oycow protopopów na inшы czas odłożywszy, a pewną wiadomość wzięwszy, gdzie teraz Jasnje Wielmożny

При отправленіи вчера вечеромъ превелебнаго отца Максима, присланнаго ко мнѣ съ письмомъ отъ Вашихъ Превелебій, Его Милость Князь Бояринъ и Воевода злѣшній доставилъ ко мнѣ, по захожденіи солнца, монаршую грамоту, присланную по почтѣ. Эту грамоту я сегодня посылаю къ Вамъ съ симъ же всечестнымъ отцомъ Максимомъ, такъ какъ я уже отправилъ Вамъ связку писемъ, по тому же предмету, отъ лица въ грамотѣ упоминаемаго. Мнѣ кажется (о чемъ я и прошу Васъ), что, отложивъ на другое время ревизію протопопій и разузнавши съ точностію, гдѣ теперь находится Ясновельможный (по дошедшимъ сюда слухамъ, 20*

dobrodziey (ponieważ tu słyhać że na za-Dnieprze już się przeprowadził) zostać, recte tam z gratulacją iachali, oraz y tę hramotę Monarszą y wszystkie listy według mego pierwszego pisanja Jego Mości dobrodziejowi prezentowali, prosząc o poradę, iako za granicę odpisywać, y iako w tym postąpić. Znaczny widzę assensus Monarszy na poświęcenie, iednakże z dokładem, żeby za błogosławieństwem Swiatieyszoho, od którego żadney noty niemasz, y ieszcze wywiedziawszy się już o, którą opisaną kaže się stosować do правил Святых Отецъ и Святыхъ Апостолъ, тоć już podobno нельзя odpisywać, żeby ta osoba zaraz za powrotem zład wysłanego swego, oycа Padalskiego, miała owdzie trudzić się nie bez kosztu na poświęcenie aż po konsideracyę Swiatłшого z такъ wielą Архiereями тамеyszemu y decisiey. A dla samego tylko konserwowania w dalszy czas Православія світлого, на co повинен będzie przysięгаć publice y zapisać się, musiało by to stać нужди ради (gdy

онъ уже переправился за Днѣпръ), вы должны прямо ѣхать къ нему съ поздравленіемъ и представить Его Милости благодѣтелю настоящую грамоту, а равно и всѣ письма, согласно первому моему письму, испросивъ совѣта, что отвѣчать за границу и какъ поступить на счетъ этого. Я усматриваю совершенное Монаршее согласіе на посвященіе съ условіемъ однако, иначе какъ за благословеніемъ Святѣйшаго Патріарха, отъ котораго впрочемъ никакого извѣстія не имѣю и разузнавши, что онъ кажется примѣняетъ это къ правиламъ Святыхъ Отецъ и Святыхъ Апостолъ, то въ такомъ случаѣ, кажется нельзя отвѣчать, что сказанное лицо, тотчасъ по возвращеніи отсюда посланнаго своего, отца Падальскаго, предприметъ поѣздку безъ издержекъ для своего посвященія, но вѣроятно не раньше какъ послѣ совѣщанія и опредѣленія св. Патріарха со всѣми тамошними архіереями. Это должно совершиться по необходимости для сохраненія на дальнѣйшее время православія, въ чемъ онъ долженъ

бowieмъ желаемого неполутилъ). Pewnie (nie дай Boże) odstąpiwszy niemało będzie Cerkwi Świętej prawosławney szkodził, która y tak już od supostatów w wielkim zostaje ucisku. Jednak na łaskawym od Boga дарованым wysokim rozsądku Jaśnie Wielmożnego dobrodzieia te dzieło zależy. Gdy dobrodziey będzie pisał dawszy przyczyny do Swiatłшого instando, a ode mnie, iesli będzie trzeba, chcieycie P. P. W. W. uformować list, opisawszy rationes, z poradą przystoyną, gotow będę i ia podpisać za przysłaniem, według informacyi Jaśnie Wielmożnego dobrodzieia, żeby za iedną okazją przy dobrodzieyskim liście posyłać. Jesli by też (ako повадаю) miał dobrodziey nie prostując do Батурьна перебуwać pierwей w Киіowie, tedy P. P. W. W. wywiedziawszy się, przodem tu поспешайcie, ze wszystką экспедиціą, lubo też w drodze, gdzie się trafi, przywitawszy pana y rozmówiwszy się doskonale поспешаю къ мнѣ; w czymъ wszystkimъ niechъ Archipasterzъ naywyższy posilaъ Prze-

дать клятву всенародно и подписаться, ибо отступивши отъ православія (чего Боже сохрани), онъ немало могъ бы повредить Православной Церкви, которая и безъ того много терпитъ отъ враговъ. Все это дѣло зависить однако отъ высокаго Богомъ дарованнаго ума Ясновельможнаго благодѣтеля. Когда Его Милость своими письмами будетъ ходатайствовать у Святѣйшаго Патріарха о Жабокрипкомъ, то и отъ меня, если это будетъ нужно, составите письмо, по наставленію Ясновельможнаго благодѣтеля, изложивши въ немъ поводъ и покорный совѣтъ, которые пришлите мнѣ для подписи, чтобы потомъ отправить его вмѣстѣ съ листомъ Его Милости. — Еслибы (какъ говорятъ) Его Милость, не возвращался прямо въ Батуринъ, хотѣлъ побывать въ Киѣвѣ, тогда Вы узнавши объ этомъ, поспѣшите пріѣхать сюда со всюю комиссіею, или же поздравивъ (Гетмана) гдѣ случится на пути, и поговоривъ съ нимъ обстоятельно, поспѣшите ко мнѣ. Да споспѣшествуетъ Вашимъ Превелебіямъ во всемъ ономъ Всевышній Архипа-

велебности вашых при модах моих од серца зычу. З Катедры Святософійскай Метрополітанскай Кііўскай Августі 22 anno 1695. Превелебности вашых але зычлівы бохомолца брат у слуга поволны Барлаам Јасинскі Метрополіт Кііўскі.

стырь, — моими молитвами отъ души желаю. Святософійская митрополітанская Кіевская каведра, 22 Августа, 1695 года. Вашимъ Превелеблѣмъ совершенно преданный богомолецъ, братъ и слуга покорный Варлаамъ Јасинскій, Митрополіт Кіевскій.

Сему тутъ такъ собывающуся во Львовѣ, новій унѣтъ, помененній Іосифъ Шумянскій, ненавидячи нового номината Православного на епископію Луцкую Жабокрицкого, послалъ къ нему Ступицекого, игумена Львовскаго монастыря Богословского, съ такими іюля 1, написанными пунктами:

Zlecenie wielebnemu oycu Stupnickiemu Ihumenowi monastera Lwowskiego S. Jana Bohosłowa na pismie dane z Katedry S. Jerzego Lwowskiej 1 Iulii, anno 1695.

1, Ма іећаѣ іакъ наупилней там, гдѣ на тен czas Јмс оуsiec Nominat episkopii Luckiej reziduie y stanowszy w rezidencii Jego Mości uprosi sobie prywatną audiencją.

2, На audienciiy prywatney uczyni zwyczaynu odemnie Jego Mości komplement y dobrego здровія Імci, іакі у Іаски

Наставленіе есечестному отцу Ступицкому, игумену Львовскаго монастыря Іоанна Богослова, данное изъ Львовской Свѣто-Георгіевской каведры, 1 Іюля, 1695 года.

1, Долженъ онъ какъ можно поспѣише отправиться туда, гдѣ находится Его Милость отецъ нареченный епископъ Луцкій, и, прибывши на мѣсто пребыванія Его Милости, испроситъ себѣ у него частную аудиенцію.

2, Въ частной аудиенціи долженъ принести Его Милости отъ имени моего обычное привѣтствіе и пожелать доб-

его Крѣлевскіей Моци Пана моего милостигого в конферованей епископией повинсуе.

3, Спыта Jego Mości оуca Nominata episkopiey Luckiey dla czego tak bardzo Імсѣ stroni od osoby moiey, ile kiedy Jegomość, іадѣ до Dukli, пісалъ list przez Jey Mość Panią Miecznikową Zydaczewską do mnie przyiazni y affektu dobrego, на ктѣрй подлуг самогоż Jego Mości informaciey на почтѣ Lubelską wiernie y poczwіe Імci odpisałem y urazy dawne w recess пусілемъ.

4, Znowu kiedy Іаска Jego Крѣлевскіей Моци Пана моего милостигого поткѣла Jego Mości bez solemney в Katedrze Luckiey elekciey y wiadomości moiey, до czego mere należалемъ, з влады administraciey moiey на metropolіą Kijowską y wyrazney Jego Крѣлевскіей Моци Пана моего милостигого declaraciey, musiałem być żałośny y żalić się muszę, że mię z tey

раго здровія, равно какъ и поздравитъ его съ милостию Его Королевской Милости, пана моего милостигого, съ пожалованною ему епископією.

3, Долженъ спроситъ Его Милость отца нареченнаго епископа Луцкаго, почему Его Милость такъ удаляется отъ меня, между тѣмъ какъ Ідучи въ Луклю Его Милость писалъ ко мнѣ чрезъ жену мечника г-жу Жидачевскую дружеское и исполненное расположенія письмо, на которое я по указанію Его Милости отвѣчалъ чрезъ Львовскую почту, и прежнія мои обиды предавъ забвенію.

4, А какъ онъ удостоился благоволенія Его Королевской Милости, пана моего милостигого, безъ торжественнаго въ каведрѣ Луцкой избранія, и безъ моего вѣдома, въ чемъ я конечно долженъ былъ принимать участіе по власти администратора Кіевской митрополіи, и по смыслу деклараціи Его Королевской Милости, пана моего милостигого, то я долженъ огорчаться и огорчаюсь, что меня лишили незаконно этого участія. Скольке великій мнѣ этимъ нанесенъ вредъ,

administracyi bezprawnie stracono; w czym mi wszystkim co zaszkodziło, iawno całemu światu.

5, A ponieważ już to się stało, przecież należało Imci oycu Nominatowi, biorąc się do habitu Ś-go przynajmniej rzec przez kogo: *прости и благослови*; boć znam się, że w owczarni Chrystusowej nie wczoraszny pasterz, y po moim rukopolożeniu, S. P. oycu episkopie Łuckim, osiada tę Episkopią Łucką Jego Mość oyciec Nominat.

6, Jakożkolwiek jest, było y będzie, to mnieysza, ale to iest wielka, że Jegomość oyciec Nominat, ieszcze nie dostąpiwszy charakteru prezbiterskiego y episkopskiego, Katedrę zaiachał. Dobra, którem panom dzierżawcom prawem dobrym poarędował odbiera Imść, ludzi moich uciskać każe, iako: sługę mego Wasilewicza łapać kazał Imci y żonę jego w areście trzyma w Łucku, towarzysza chorągwie moiej żonę zbić P. Kamienską,

это всему свѣту извѣстно.

5, Но какъ это уже сдѣлалось, то слѣдовало бы, по крайней мѣрѣ отцу нареченному, принимая духовный санъ сказать чрезъ кого либо: *прости и благослови*, ибо я не со вчерашняго дня пастырь въ паствѣ Христовой, и что Его Милость, отецъ нареченный поставленъ на епископство Луцкое послѣ смерти покойнаго отца епископа Луцкаго, мною же рукоположеннаго.

6, Впрочемъ какъ бы то ни было, есть и будетъ, это дѣло небольшой важности; важнѣе же то, что Его Милость нареченный епископъ, не получивъ еще духовнаго и епископскаго сана, занялъ кафедру, что онъ отнимаетъ у господъ посессоровъ имѣнія, которыя я имъ отдалъ законнымъ образомъ въ аренду; велитъ преслѣдовать моихъ людей; какъ-то: велѣлъ схватить слугу моего Василевича, и содержать его вмѣстѣ съ женою его въ Луцкѣ подъ арестомъ; велѣлъ наказать жену товарища моей хоругви госпожу Каменскую; велѣлъ загнать скотъ и лошадей племянника моего г. Стефана Шумлян-

Panu Stephanowi Szumlanskiemu synowcowi memu konie kazał Imść w Teremnym zabrać y bydło zabrał. Zboże moje w Ternkach, w styrkach y w spichlerzu, drugie zboże w Teremnym w stertach y w spichlerzu zabrać na siebie Imść roskazał. Com ieżeli cierpieć powinien, poddać Jego Mości oycu Nominatowi do uwagi.

7, Doniesie tedy tenże wielbny oyciec Ihumen Ś. Iana Bohosłowa monasteru Lwowskiego, w iakiey Imść oyciec Nominat Episkopiey Łuckiey przyiazni dalszey ze mną żyć chce, ponieważ nic (uchoway Boże) nie zaczynam z W. Mcią, ani zaczynać myślę, ile kiedy mi Iasnie Wielmożny Jego Mość Pan Podskarbi nadworny koronny M. P. woła Jego Królewskiej Mosci Miłosciwego Pana opowiedział, abym Jego Mości nieprzeszkadzał y z Jego Mością dobrze żył; hyle Jego Mość oyciec Nominat chciał, będzie mię miał we wszystkim łatwego, y wziął to Pan Podskarbi na siebie, że między nami miał być srodkować, ale że

скаго, въ Теремномъ, а также заирать для себя хлѣбъ мой, находившійся въ скирдахъ и амбарахъ въ Тернкахъ и Теремномъ. Долженъ ли я сносить это? Объ этомъ представить на усмотрѣніе Его Милости отца нареченнаго.

7, Тотъ же превелебный отецъ игуменъ Львовскаго монастыря Іоанна Богослова, долженъ извѣстить меня, въ какихъ отношеніяхъ Его Милость отецъ нареченный епископъ Луцкій желаетъ впродъ быть со мною. Ибо я ничего (сохрани Боже) не начинаю и не думаю начинать противъ Его Милости; тѣмъ болѣе, что ясневѣроятный его милость панъ подскарбій надворный коронный собственноручно сообщилъ миѣ волю Его Королевской Милости, пана моего милостиваго, чтобы я не противодѣйствовалъ Его Милости и жилъ съ нимъ въ дружбѣ. Его милость отецъ нареченный, если только пожелаетъ, будетъ имѣть во миѣ лишь челоуѣка ему расположеннаго. Господишъ подскарбій взялся быть посредникомъ между нами, но такъ какъ Его Милость весьма занятъ большими хлопотами, то вѣроятно забылъ объ этомъ, въ

Jegomość wielkim staraniem zatrudniony o tym zapomniał, i niewinnym bydz się okazuje.

8, Nakoniec duchownie rozmówi się tenże Wielebny oyciec Stupnicki z Jegomością, y o episkopią nazad Jego Mości oycza Nominata Łuckiego prosić będzie, z którą iak naypilniey powróci do Katedry Lwowskiej, w krórey iesli by mię niezastał do Perehynska za mną z relacją poiedzie. Dan ut supra et anno 1695.

Additament. Przekazana mi iest hiberna na władetwie Łuckim y assignacia eo nomine wyszła inż y iest w rękę moich: proszę tedy Jego Mości oycza Nominata Łuckiego, żeby wcześnie tę kazał hibernę poddanym władetwa Łuckiego złożyć y podług assignaciey swojego czasu y na mieyscu we Lwowie oddać roskazał.

Josyf Szumtansky Episkop Lwowsky, administrator Metropolii Kiiowskiej y episkopiey Łuckiej Archimandryta Pieczersky.

чемъ нельзя его винить.

8, Наконецъ тотъ же всечестный отецъ Ступницкій долженъ поговорить съ Его Милостію и на счетъ епископiи, попросить Его Милость отца нареченнаго, и съ этимъ какъ можно поспѣшнѣе возвратиться въ Львовскую кафедру и если меня тамъ не застанетъ, то пусть отправится съ донесеніемъ за мною въ Черегинскъ. Дано, какъ выше, 1695 года.

Прибавленіе. Мнѣ назначена гиберна (зимній сборъ) въ епархіи Луцкой, и ассигновка подъ этимъ названіемъ находится уже у меня въ рукахъ, а потому прошу Его Милость отца нареченнаго епископа Луцкаго заблаговременно приказать подданнымъ Луцкой епархіи собрать означенную подать, и согласно ассигновкѣ доставить ее въ свое время, на мѣсто во Львовъ.

Иосифъ Шумлянскій, епископъ Львовскій, администраторъ Кіевской митрополіи и Луцкаго епископства, Печерскій архимандритъ.

На тіе пункта Шумянскаго чрезъ того-жъ Ступницкаго Жабокрицкій, іюля 8-го, пунктами своими такіи учинилъ отвѣтъ:

Вielebnemu Jego Mości oycu Benedyktowi Stupnickiemu, Thumenowi monastera Lwowskiego S. Jana Bohostowca na zlecenie od Imci oycza Episkopa Lwowskiego scripto do mnie przyslane, w Zabiezu 8 Julii anno 1695 dany.

1, Bardziej w osobie poważney zakonney, przysłaney do mnie, aniżeli zwyczajny (iako mu iest do mnie zlecony y napisany) complement przyjmując od Jego Mości oycza Episkopa Lwowskiego, z poiednania afektu kompelaacją teraznieyszą za powinszowanie mi łaski Jego Królewskiej Mości Pana mego miłosciwego w konferowanej episkopii Łuckiej.

2, Przy wrodzoney zaś y teraznieyszey zakonney modestiey moiey, iako znam się szanować każdego godnego człowieka należycie, tak na poszanowanie wzajemne zapatrować się zwykłem, którye gdy moiey szczyra, w liście przez Jey Mość Panią

Всечестному отцу Бенедикту Ступницкому, шумену Львовскому монастыря Иоанна Богослова, отвѣтъ на письменное порученіе, присланное мнѣ отъ Его Милости отца епископа Львовскаго. Забѣжь, 8 іюля, 1695 года.

1, Изъ уваженія къ почтенной духовной особѣ, ко мнѣ присланной, болѣе чѣмъ по обычаю (какъ это ему было написано и поручено) принимаю сдѣланное мнѣ отцемъ епископомъ Львовскимъ привѣтствіе, и желая примиренія пересылаю настоящій мой благодарственный отзывъ за поздравленіе меня съ милостію Его Королевской Милости, Пана нашего милостиваго, въ пожалованіи епископствомъ Луцкимъ.

2, По врожденному же моему и нынѣшнему монашескому смиренію, умѣя должнымъ образомъ уважать всякаго достойнаго человека, взаимнаго также и ожидаю уваженія. Его Милость отецъ епископъ не удостоилъ меня своимъ
томъ 5. 21

Miecznikową Żydaczewską ordynowanym Jego Mości oycu Episkopowi Lwowskiemu wyrażona niezmysłonej przyjaźni pokora, nie tylko w rzeczy samej, ale ani w zwykłej complementciej najmniejszego dotąd lub przez umyslnego lub przez pocztę Lubelską (na której sam z Dukli do Warszawy iadąc pilnie tego rekwirowałem) nie byłem snadź godzien w rozumieniu Imci responsu; ale raczej despektu habito, zaraz w ręce inne, mnie nieprzyjazne we Lwowie oddane, iako od Jego Mości z prawdziwym tłumaczeniem osoby y akcyi moich u żadnego pocziwego zle nie mogących się tłumaczyć przez listy do dworu, osobiwie przez ostatni ze Lwowa 11 Maia pisane, nicowane niesłusznie było; sumienie Jego Mości oycy Episkopa Lwowskiego samego za tysiąc biorę świadkow, ieżeli ressentiment należyty w pocziwym sercu za to bydz nie powinien? Daić się na uwagę naygłówniejszego osoby y honorowi memu nieprzyziaciela.

отвѣтомъ, не только дѣломъ, но даже и по обычному (какъ выражается Его Милость) привѣтствію, на письмо мое къ нему, посланное чрезъ ея милость пани Жидачевскую, жену мечника, въ коемъ ясно выражались мое смиреніе и непритворная нелицемѣрной дружбы моей покорность, ни съ нарочнымъ, ни чрезъ Львовскую почту, гдѣ я самъ, проѣдомъ изъ Дуки въ Варшаву, лично объ этомъ узнавалъ. Вѣроятно въ мнѣніи Его Милости я того не заслуживаю. Сверхъ того мое письмо, не смотря на приличіе, тотчасъ же было передано въ непріязненныя для меня руки въ Львовѣ съ правдивымъ объясненіемъ личности моей и дѣлъ немогущихъ быть истолковываемыми въ худую сторону никѣмъ изъ благомыслящихъ. А также и въ письмахъ ко двору (въ особенности же въ послѣднемъ изъ Львова отъ 11 мая) писанныхъ, оно было несправедливо перетолковано. Въ чемъ беру во свидѣтели совѣсть самого Его Милости епископа Львовскаго. Не должно ли за это негодовать благородное сердце? ссылаюсь въ этомъ на самого злѣйшаго моего и чести моей врага.

3, Zawzięta Jego Mości oycy Episkopa Lwowskiego, którą bardziej z hardego poniesienia, aniżeli z pozoru najmniejszego słusznosci sobie rości do mnie Imć Pan, żalosc przez to, iż bez solemnizacyi przez Jego Mości, a raczej idzie o to podobno, żem Imci o to nie prosił i nie dudkował, bo mi też nie należało tego czynić, y elekcią na ten stopień godności episkopskiej z przejrzenia Boskiego, z affektów życzliwych całej ieparchii Łuckiej duchownego y świeckiego stanu na osobę moją zgodnie, za kazdego zezwoleniem y bez rozlania krwi ludzkiej (iako się przed tym komu inszemu symoniacko o takowe przełożenstwo staraiaćmu dostało czynić, y samym uczynkiem na anatema do tych czas nieodpuszczone zasłużyć) na wielogrzeszna osobę moją otrzymał, za największą tego kładąc racią, że ta elekcyja nie w Katedrze Łuckiej odprawowana, nie dziwnieć się, iż tak bardzo męczy Jegomosci, kiedy albo nie wie, albo wiedzieć Imć niechce tego naprzod, co ustawicznym powodzeniem

3, Его Милость отецъ епископъ Львовскій питаеть ко мнѣ сильное негодование болѣе по своему высокому честию, нежели по какому либо виду справедливости, потому только что я посвященъ не имъ; а болѣе всего кажется за то, что я его о томъ не просилъ и не домогался, (да мнѣ этого и дѣлать не слѣдовало), и что я многогрѣшныи избранъ въ санъ епископскій, по произволению Божию расположениемъ ко мнѣ, какъ духовенства такъ и свѣтскихъ людей всей Луцкой епархіи съ согласія всѣхъ вообще и каждого порознь, и безъ кровопролитія (какъ это случилось съ однимъ, святоотечественно домогавшимся настоятельства и симъ поступкомъ навлекшимъ на себя неразрѣшенную до сихъ поръ анаему). Главнѣйшею причиною своего неудовольствія отецъ епископъ полагаетъ то, что избраніе мое послѣдовало не въ Луцкомъ соборѣ, и я не удивляюсь, что это такъ беспокоитъ Его Милость, ибо онъ не знаетъ, или же знать не хочетъ, какъ съ давнихъ временъ бывало въ епархіи, что спорили не о

w diecezji działo się przeszłych wieków, że nie bywał spor, na którym miejscu zbierać, tyle o zgodzie zezwolenia na elektów, aby zgodnie obrany był zawsze kandidat; ani się kiedy hardo sadił w tę elekcję który z wiekopomnych onych wielkich imion y zasług około Cerkwi y rzeczypospolitej metropolitów prawdziwych Kiiwskich, tak iako Imć, mimo wszelką słusność, koniecznie adorari pragnie, do tego iesli Imci moia zgodna, niekupna przez Symonią electia teraz się nie podoba, czemuż (absit pietissimis animis wielkiego Episkopa y mego kochanego brata detractio przez to, że wspomnieć nie bez żalu przychodzi) w osobie nieboszczyka rodzzonego Imci cale nie podług praw doszła electia podobala się była y takiego natenczas nie uroszła skrupulu y żalu, z jakim się Jegomość ku mnie na ten czas oswiadcza.

4, Iako tedy bez łaski y promociei Imci oycza Episkopa Lwowskiego około zebrania mego z woli Boskiey mogłem się

męścić izbrania, no o всеобщем согласіи относительно избираемых, чтобы кандидаты были единодушно избираемы. Никто из приспомянутых достославных истинных Киевских митрополитовъ, оказавшихъ заслуги церкви и Рѣчи Посполитой, не стремился къ избранію съ высокоуміемъ, какъ Его Милость, домогающійся почестей вопреки всякому приличію. Къ тому же если мое единодушное не симонію купленное избраніе, ему не нравится, отъ чего же Его Милость (да не смутится тѣмъ благочестивый великій епископъ и любезный братъ мой, о чемъ не безъ скорби приходится мнѣ упомянуть) не имѣлъ никакого сомнѣнія и прискорбія при избраніи не по правиламъ покойнаго своего родственника, каковыя Его Милость въ настоящее время питаеть въ отношеніи меня.

4, А какъ я безъ благословенія и ходатайства Его Милости, отца епископа Львовскаго, по Божію изволенію былъ избранъ, то и принимая духовный санъ не нуждался въ проше-

поміścić такъ y do habitu S-go biorąc się nroменія и благословенія od Jego Mości niepotrzebowałem, trzymając się Rusin prawdziwy prawdziwego Ruskiego przysłowia starego: «Я тобѣ не молюся, ти мене не помилуй».

5, To naybardziej Imci oycza Episkopa Lwowskiego na-ostatek przyznawam boleć musi, że odebrane przezemnie katedry moiey Luckiey, zaraz po wzięciu habitu S. zakonnego (iako pismo przywileiu y łasky Jego Królewskiej Mości Pana mego miłosciwego uczy mię y roskazuie), dobra wszystkie z rąk niesłusnych possesorów, onymże pewną do Jego Mości oycza Episkopa Lwowskiego wszystkim po swoje pieniądze wyliczone monstrarunt droge; y raczey w tym sam sobie Jegomość oyciec Episkop Lwowsky niech to rości skrupuł, że kazdemu oddać, co iego iest, tak wiele pozawodziwszy szlachty, potrzeba, aniżeli za niego czynić w tym punkcie, choć podobno obadway

ни и благословеніи Его милости, придерживаясь какъ истинный Русскій древней Русской пословицы: Я тобѣ не молюся, ти мене не помилуй.

5, Сознаюсь, что болѣе всего должно печалить Его Милость епископа Львовскаго то, что вскорѣ послѣ вступленія моего въ духовный санъ я отобралъ (какъ грамота и благоволеніе Его Королевской Милости гласить и повѣлываетъ) всѣ имѣнія Луцкой каведры моеи y незаконныхъ possessorовъ тѣмъ самымъ указалъ имъ путь требовать отъ Его Милости епископа Львовскаго заплаченныхъ ими денегъ. Въ такомъ случаѣ скорѣе самъ Его Милость епископъ Львовскій пусть поступить по совѣсти и возвратитъ каждому свое, если онъ завлекъ столькохъ шляхтичей, а не требовать этого отъ другаго. Хотя кажется въ этомъ отношеніи оба мы недостаточные богословы. Что же касается до найденнаго мною хлѣба, то дасть Богъ, при расчетѣ съ Его Милостію отцомъ епископомъ Львовскимъ, въ присутствіи комиссіи Его Королевской Милости (объ которой я уже убѣдительно

niewielecymy Theologowie! Zboża zaś, com zastał przy porachowaniu, da Bóg, z Jegomością oycem Episkopem Lwowskim lub przed komissją Jego Krolewskiej Mości (po którą pokornie prosząc posłałem) lub przed Trybunałem koronnym wkrótce spodziewam się wespół s przywróceniem zabranych aparatów y z nagrodzeniem ruiny tak ciężkiej w katedrze y dobrach oney za administracją Jego Mości stałych satysfakcyej doskonalszey, aniżeli te kilkadziesiąt kóp żyta ogryzkow myszych, przez chorągiew Imć oycy Episkopa Lwowskiego niedomłoconych, które zmłociwszy było komu, prócz zakonnikow przy katedrze rezydujących, rozdać, zeby z głodu ludzie daley nie puchnęli y nie umierali, iako iuż kilkanaście osob w koszu Rossyiskim umarło od głodu, y więcej by tego było (którego duszy niech Pan sądzi), gdybym z moich dóbr własnych zaraz kilkaset osmin Łuckich żyta nie rozdał między gromady.

просилъ), или же предъ Трибуналомъ Короннымъ. Я надѣюсь вскорѣ, вмѣстѣ съ возвращеніемъ церковной утвари и награжденіемъ за причиненныя каедрѣ и имѣніямъ ея тягостныя разоренія, во время управленія Его Милости, получить удовлетвореніе болѣе стоящее, нежели тѣ немногія копы ржи, съѣденной мышами, которыхъ не успѣли перемолотить товарищи хоругви Его Милости отца епископа, и которыя смолотивши было кому роздать, кромѣ монаховъ, при каедрѣ состоящихъ, чтобы люди съ голоду не пухли и не умирали, какъ это случилось въ одномъ Русскомъ селеніи, гдѣ уже нѣсколько человекъ умерли съ голоду (да будетъ Богъ тому судья); такихъ случаевъ было бы и больше, если бы я изъ собственныхъ моихъ маестностей не раздалъ тотчасъ же народу нѣсколько сотъ осминъ Луцкихъ ржи.

6, Лучше бы Его Милости отцу епископу обратиться, по внушенію совѣсти, вниманіе и память на то, чтобы всѣ дѣла и имущество каедры Луцкой безъ всякой достаточной причины вывезенныя во Львовъ, были какъ можно скорѣе,

6, Слuszniejszą by Jegomość oyciec Episkop Lwowski z consciencyej na to powinien mieć reflexiá y pamięć, żeby dyspozycie y munimenta Katedry Łuckiey wszystkie bez żadney słuszney przyczyny do Lwowa wywiezione, nazad przysłane co nayspilniey byli. Ponieważ y roczki, tudziez y sądy w Trybunale na Kiiowskim Wojewodctwie imminentur, żeby się wezesniey W. Mć. przeżyć mogli patronowie, o co proszę Jego mości oycy Episkopa Lwowskiego, alias co kolwiek condemnat stanie ni na kogo inszego, tylko na osobę y dobra Jegomości zlewać się będzie to wszystko, gdyż na moiey czułości y pilności nie zydzie, byłem miał się z czego sprawić.

7, Zimowla, która y iaka, y komu z przyszley kommissyey należeć będzie, niech się Jegomość oyciec Episkop Lwowski tym nie kłopoce, wydana temu będzie w czasie należytym; Jegomość te dobra cale iuż z swoiey wypuści opieki, która iako na nich przez dwie przeszłe Imci administracye znaczna

возвращены. И такъ, какъ вскорѣ приближаются сроки заведенія въ Трибуналъ Кіевскаго воеводства, то посему я и прошу отца епископа Львовскаго, чтобы повѣренныя заблаговременно могли разсмотрѣть это дѣло. Въ противномъ случаѣ пеня за неявку въ судъ къ отвѣту, конечно падеть ни на кого другаго, какъ только на особу и маестности Его Милости; ибо у меня не будетъ недостатка въ усердіи и бдительности лишь бы это стоило труда.

7, Какаа и кому предстоящую коммиссією будетъ назначена губерна (зимній сборъ), то Его Милость отецъ епископъ Львовскій объ этомъ пусть не беспокоится, она будетъ выдана кому слѣдуетъ и въ свое время. Его Милость пусть уже не заботится объ имѣніяхъ Луцкой каедры! Какъ же велика эта губерна, причитающаяся на нихъ за прошлыя два года управленія Его Милости, то объ этомъ знаетъ Богъ и вскорѣ узнаетъ вся Польша. Попеченіе же Его Милости объ этихъ имѣніяхъ продолжающееся и до нынѣ, какъ это

iest, uzna to wkrótce Bóg y cały świat Polski. Z tey okazji nieustającej jeszcze opieki Jegomości nad temi dobrami, gdy czytam podpis Jegomości na terazniejszym skrypcie do mnie przysłanym, że się jeszcze Imć administratorem Episkopiey Łuckiey tytułuje, bardziey to żywot moy niż przyjaźń porusza.

8, Pro finali taką odemnie Wielebny Jegomość oyciec delegat oycu Episkopowi Lwowskiemu da deklaracją, iż prywatne moje wszystkie, które przez tak wiele lat od Jegomości poniosłem urazy, honoru ubogiego cicitrices et vulnera z zakonney mey y chrześcianskiey powinności w Rany Zbawiciela Pana włożywszy, wieczną okryć niepamięcią deklaruję, iesli Jegomość rodzonym y szczerem ze mną postępować będzie braterskim affektem, ani się nadzwyczaj wynosić zechce: szanujący szanowan będzie wzajemnie. Z tym przyłożeniem, iż powodować się nigdy nie dam Jegomości tak iako insi, którzy to znieść mogli. Przyjaźń

я усматриваю изъ подписи Его Милости на нынѣшнемъ ко мнѣ посланіи, гдѣ Его Милость и доселѣ именуєтъ себя администраторомъ епископіи Луцкой, внушаетъ мнѣ скорѣе смѣхъ, нежели дружбу.

8, Наконецъ пусть всесчастный отецъ делегатъ передасть отъ моего имени Его Милости, отцу епископу Львовскому, моей рѣшительный отвѣтъ, что я всѣ мои личные, въ продолженіе столькихъ лѣтъ отъ Его Милости испытанныя оскорбленія чести, всѣ язвы и раны, сложивъ въ язвы Христа Спасителя, по долгу монашества и по обязанности христианской, обещаюсь вѣчному предать забвенію, если Его Милость будетъ питать ко мнѣ родственную и истинную братскую любовь и не станетъ превозноситься. Почитая взаимно почтенъ будетъ, съ тѣмъ однако, что я никогда не дозволю Его Милости руководить собою подобно другимъ, которые могли это сносить, не отказываясь впрочемъ питать взаимную приязнь ради моего монашескаго смиренія. Что же касается претензій и разореній въ кафедрѣ моей Луцкой и

skłonna świadczyć z pokory moiey zakonney nie odmawiam, względem zaś pretenzій i ruiny Kathedry mey Łuckiey y dobr do niey należących zmiarkowac się z Jego mością dobrowolnie przekładam przez Imci oycza Delegata y dalszey od Jego Mości oycza Episkopa Lwowskiego byle nieodwłóczącey czekając deklaraciey, pokoiu żądam, y swego dochodzić; a obuch czekać będę, y certować mogący y odpowiadać gotów.

Dan ut Supra et anno 1695. Dionizy na Żabokrykach Żabokrycki Nominat Episkopii Łuckiey y Ostrożskiey Prothroni Metropolii Kijowskiey.

въ имѣніяхъ ей принадлежащихъ, то я предпочитаю имѣть добровольное согласіе съ Его Милостію чрезъ посредство отца делегата. Ожидая дальнѣйшаго отъ Его Милости отца епископа Львовскаго, но немедленнаго, отзыва желаю согласія, но и принадлежащаго мнѣ искать не оставлю; ожидаю того и другаго, я готовъ на состязаніе и отвѣтъ.

Дано, какъ значится выше, 1695 года. Діонисій на Жабокрякахъ Жабокрыцкій, нарѣченный епископъ Луцкій и Острожскій, прототроній Кіевской митрополіи.

При такихъ дѣяніяхъ и поведеніяхъ увидѣвши Жабокрыцкій, же посвященіе его на епископію Луцкую, для житія его на вдовѣ бывшей, у отца Митрополита Кіевскаго проволѣкается и далѣй проволектися можетъ, либо непременно у отца Митрополита и у Гетмана Мазепи чрезъ листовніи свои корреспонденція старался себѣ въ той мѣрѣ о ласку, однако не овшемъ на оную сподѣваючися, а болшой трудности и школи уходячи удался въ той мѣрѣ за границу до Венгеръ до отца Архіепископа Мораморійскаго, яко о томъ впередъ будетъ.

Августа 28, зъ обозу зъ полѣ Петриковцѣ Яблоновскій Гетманъ Коронній, виправуючи до Мазепи резидента своего для отбѣранія о повоженію войскъ нашихъ, всякихъ вѣдомо-

стей и ознаймуючи Гетману о своемъ на Буджакъ зъ войскомъ приготавлиюся, также о Турецкихъ, Цесарскихъ и Нѣмецкихъ поведеніяхъ писалъ до Гетмана такой листъ свой:

Wielmożny Mości Panie Hetmanie woysk Zaporozkich Przeswielleszych Dzierzawnieyszych Carskich Wieliczestw, mnie wielce Mości Panie y Przyiacielu!

Dla korespondency z W. MM. Panem, którey sąsiedska przyjaźń y obowiązki, ile w teraznieyszych nad nieprzyacielem chrześcijaństwa powszechnym, potrzebuie promyslać i ja dla znośnienia z W. MM. Panem życzę sobie iey, posyłam na rezydencią do boku W. MM. Pana jego Mości Pana Ludwika Krocowskiego, Rotmistrza mego nadwornego. W. MM. Pana proszę, aby według zwykłej chęci y koniunktur zachodzących przyjął onego y, iako zleciłem mu, aby dawał znać o pro-

Вельможный Панъ Гетманъ войскъ Запорожскихъ Пресвѣтлѣйшихъ Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ, мнѣ милостивый панъ и пріятель!

Для взаимныхъ съ Вашею Милостию сношеній, какъ этого долгъ и сосѣднія наша дружба требуютъ и чего я самъ желаю именно въ настоящихъ предпріятіяхъ противъ общаго врага христіанства, посылаю для резиденціи при особѣ Вашей пана Людвика Крочовскаго надворнаго моего ротмистра. Вашу же Милость пана моего милостиваго, прошу принять его съ обычною Вашею благосклонностію и согласно съ нынѣшними обстоительствами. Я поручилъ ему извѣщать

gressach woysk tak Moskiewskich iako y Zaporozkich Ich Przeswielleszych Dzierzawnieyszych Carskich Wieliczestw, swiadczyłes W. MM. Pan wszelką do tego sposobność y pozwoliles mu do mnie wiadomości posyłać, gdyż na tym siła zależy, abysmy mieli pewność zobopolną w imprezach dalszych. Ja już woysko ruszyłem ku pograniczu na nieprzyaciela y iako przez ich mościow, panow poslow tak Xiążęcia Jego Mosci P. Borysa Pietrowicza Szeremeta, bliźniego Bojaryna Wojewody Białogorodskiego y Namiesnika Wiatskiego Jch Przeswielleszych Dzierzawnieyszych Carskich Wieliczestw iako y W. MM. Pana deklarowałem wszelkie zamysły na diwersiā nieprzyaciela, tak w akcyę sam wchodzę y w marszu iestem, ponieważ też y woysko Wielkiego Xięstwa Litewskiego złączyło się ze mną. Rzecz bardzo potrzebna y do naszych intencyi należąca, aby iak nayeczęszą o szczęśliwych Wielmożnego MM. Pana, które voto complector, mieć mogłem relacyā successach. Z naszych

меня объ успѣхахъ какъ Московскихъ, такъ и Запорожскихъ войскъ, Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ, а Васъ прошу доставлять ему къ тому всякую возможность, и дозволить ему извѣщать меня обо всемъ; ибо отъ взаимныхъ нашихъ сношеній, относительно дальнѣйшихъ предпріятій, много будетъ зависеть. Я уже двинулся съ войсками къ границѣ противъ неприятели. И какъ я уже чрезъ пановъ пословъ Князя Его Милости Бориса Патровича Шереметева, ближняго Боярина, воеводы Бѣлгородскаго и намѣстника Вятскаго Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ и чрезъ пословъ Вашей Милости обѣщалъ всевозможную противъ врага диверсію, то и вступаю въ дѣйствіе и нахожусь на походѣ, поезику и войска Великаго Княжества Литовскаго уже соединились со мною. Весьма полезно и даже необходимо въ нашихъ предпріятіяхъ, чтобы какъ можно чаще меня извѣщали, о счастливыхъ Милости Вашей (чего отъ души желаю) успѣхахъ, Касательно

kraioy to podać w oznaymieniu: Han Krymski dnia 26 Julii przeprowadzał się przez Prut pod Falczą, gdzie go Hospodar Wołosky przyjmował, w mały bardzo assistencye, poszedł za Wezyrem do Węgier, bardziey dla rady wokowany niż posiłku; sołtani na Budziakach ze wszystką Ordą zostali y dotąd nigdzie nie ruszyli. Do nas w przeszłym tygodniu Kart Murza chodził z Budziak dla ięzyka, ale się z chłostą powrócił, rozgromiony; Tatarów siła y dwieście koni effective stracił, i chorągiew do tego wzięto. Gdy z przyprowadzonych ięzyków pytałem się dla czego na Budziaku wszystka Orda do tych czas się zatrzymuje, odpowiedzieli że na obrot woysk naszych się zapatruie. Woyska Cesarza Jego Mości za łaską Bożą dobrze w rzeczach swoich idą; Xiążę Imć Saski, który generalną nad niemi w Węgrach ma komendę, już się zbliża ku Belgradowi, gdzie jeszcze Weyzyra niebyło. Cesarz Turecki słabszy daleko w siłach od Cesarza Chrzesciańskiego y dla tego sam osobą swoją na wojnę nie

nowостей zdłżniają kraja iżwżają, что Крымскій Ханъ, 26 іюля, переправився черезъ Прутъ при Фальчи (гдѣ его принималъ Господаръ Волошскій), и съ малочисленною свитою пошелъ вслѣдъ за Визиремъ въ Венгрію, болѣе для совѣта призванный, чѣмъ для помощи. Султаны остаются въ Буджакѣ со всею ордою и до сихъ поръ никуда не двигаются. На прошлой недѣлѣ Картъ Мурза приходилъ къ намъ въ Буджака для взятія языковъ, но разбитый возвратился, претерпѣвъ сильный уронъ. Онъ потерялъ убитыми множество Татаръ, двѣсти лошадей, и сверхъ того отнято у него одно знамя. Когда же я спрашивалъ приведенныхъ языковъ для чего вся орда по сю пору остается въ Буджакѣ, они мнѣ отвѣчали, что она наблюдаетъ за движеніемъ нашихъ войскъ. Цесарскія войска, по милости Божіей, успѣвають въ своихъ дѣйствіяхъ; главнокомандующій ихъ въ Венгрію, Князь Саксонскій, приближается уже къ Бѣлграду, въ которомъ нѣтъ еще Визиря. Турецкій Султанъ имѣя далеко меньшія силы

idzie, ale tylko Weyzyra ordinował. Wenetowie też świeżo w Morei pod Koryntem na ziemi zbili woysko Tureckie, oboz y armaty zabrali, y po tej wiktoryi poszli morzem szukać floty Tureckiey. Przytém zwykley oddając się przyjaźni, z którą statecznie iestem

Wielmożnego Mości M. Pana uprzejmie życzliwym przyiacielem y sługą

Stanisław Jabłonowski Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koronny.

Dan w obozie pod Petrykowcami 28 Awgusta anno 1695.

чѣмъ императоръ христіанскій, не идетъ потому лично на войну, но отправилъ только Визиря. Венепіянцы также недавно разбили Турецкія войска на сухомъ пути, въ Морѣ подъ Коринѣомъ, забравши оboзъ и пушки; и послѣ этой побѣды пошли моремъ отыскивать Турецкій флотъ. За симъ поручая себя постоянной дружбѣ Вашей съ каковою я самъ пребываю, остаюсь

Вельможнаго моего пана доброжелательный пріятель и слуга

Станиславъ Яблоновскій, Каптеланъ Краковскій Гетманъ Великій Коронный.

Дано въ оboзѣ подъ Петриковцами 28 Августа 1695 года.

Потімъ принесенні до Гетмана вѣдомости такіе, что септеврѣ 21, въ Венграхъ подъ нѣякимъ Локіємъ войска Турецкіе (якихъ было 51,960 человекъ зъ Везіромъ своимъ) зъ войсками Цесарскими (которыхъ всего осмъ чили десять было regimentовъ) зшедшися, мѣли бой великій чрезъ двѣ години, въ которомъ колько Турковъ пропало о томъ неизвѣстно, а войска Цесарского офицеровъ и рядового товариства забито и въ неволю взято 1934, а ранено 506 человекъ; арматъ взято 12 и коней забито 1674, еднакъ цале того войска Цесарского не знесено. Прошлой весни въ мѣсцѣ мартѣ Войнаровскій, судія земскій Кіевскій будучи въ Вар-

шавъ предложилъ королевъ и сенаторамъ жалъ свой такой, что прошлаго времени жена его Войноровского, а сестра родная Гетмана Мазепы зъ дѣти захавши зъ дому до Кіева начала жити въ монастыру павіенскомъ Кіевопечерскомъ, при матцѣ своей Маріи Магдалинѣ Мазепиной того-жъ монастыра игуменни, въ якомъ интересъ ови Войноровскій, яко у Гетмановъ коронныхъ Яблоновского и Потоцкого и у Сапѣги Великого Гетмана Литовского, такъ и у иныхъ трехъ сенаторовъ Полскихъ выпросилъ себѣ шесть листовъ причинныхъ до Гетмана Мазепы о отпускѣ зъ Кіевопечерскаго монастыра паненского до дому жени своей, зъ которыми сенаторскими причинными шестма листами чрезъ семь мѣсяцевъ Войноровскій удержавшись, прислалъ ихъ чрезъ нарочного посланца своего до Гетмана ажъ въ мѣсяцъ октовріа, написавши отъ себе особній, октовріа 7, до Гетмана о отпускѣ жени своей зъ дѣти просительный листъ свой таковій:

*Jaśnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie
woysk Ich Carskiego Wieliczestwa Zaporozkich,
mój wielce Mości Panie, kochany
bracie y dobrodzieiu.*

He stateczna, miła, podpomozieniem stwierdzona, należyтым ідѣца trybem przez konjunkcya z domem W. M. Mości Pana

*Ясновельможный Панъ Гетманъ войскъ
Ихъ Царскихъ Величествъ Запорожскихъ,
мой любезныйиій братъ и благо-
дѣтель!*

Сколько постоянная, пріятная, скрѣпленная взаимными услугами дружба наша, отъ самаго ея начала, доставила

пожѣданныхъ а primo motu в серцу моимъ ufundowała pociech, tyle zazdrośne ludzkich zawziętości oko obróciwszy animum в первыхъ tranzakeyach optime fundatum nieznosnych з німаłym nieukontentowaniem niesmakow wprowadzić umysliło dawałem i przez listy nieodmienney nigdy uprzejmoci dowody, за собы в серцу szczyrze trwało. Probuiać moje zaś odpocznienia złego snadno wszystkie colligere afflictus, że mię z miłym ieszcze в życiu malevolentia ludzka rozłączyła przyjaciелем, oddaliwszy stydem з przed oczu działki, miłą zawsze oycu pociechę, ach! żalów tysiąc stawiać przed oczu nieżyciliwe fatum; о czym od tak wielu godnych Woiewodstwa Kiiowskiego obywatelów wiedzieć dostało mi się; upadła we mnie już wszystka nadzieia, którą do požadanego zawsze między mną i poprzysięgłym przyjaciелем моимъ prowadziłem pomiarkowania; zacząłem smutne głosić pienie, y wszystkie в niepamięć puszczając zamieszanie szczyrze krwawym łez obfitych czas nieszczęśliwy oble-

мивъ вожденное сердечное утѣшеніе родственною связью съ домоуъ Вашей Милости пана моего, столько же на-противъ завистливое человеческой злобы око, разстроивъ взаимное наше твердо основанное на прежнихъ сношеніяхъ, расположение, умыслило причинить мнѣ огорченіе. Въ письмахъ своихъ я представлялъ доказательства неизменной дружбы дѣйствительно въ сердцѣ моемъ пребывавшей; а злополучный рокъ мой, оставивъ меня на нѣкоторое время, какъ бы въ покоѣ, вѣроятно собираетъ на меня всѣ свои удары. Уже людская злоба успѣла еще при жизни разлучить меня съ другомъ и удалила отъ меня дѣтей, всегда сладкое утѣшеніе для отца. Увы, непріятная судьба готовить мнѣ тысячу новыхъ скорбей, о чемъ узналъ я отъ многихъ достойныхъ уваженія жителей Кіевскаго воеводства. Я потерялъ навсегда надежду, которую постоянно питалъ на счетъ желаннаго согласія между мною и моимъ законнымъ другомъ. Испуская вопли печали, предавая чистосердечно

wam potokiem, z tą się głośnie rzetelnością, że iako ufundowanego nigdy na rzecz złą do pomsty nie miałem umysłu, tak od wszelkiego y w ten czas dalekim będąc złorzeczenia nieutolonym o ześciu miley małzonki moiey szczyrze serce struchlałe napelniam żalem, w czym, z szczyrą przed Bogiem supliką stawaiać, na tego to ia akklamuię merito, kto nieszczęśliwey między nami *rozłąki* najpewniejszym jest autorem, smiele go winić mogę y o śmierć terazniejszą miley małzonki moiey a rodzoney W. MM. Pana; bo coż może bardzieję ponicować ludzkie umysły, co scisle rozrywać przyiazni, co w nich naytrwalsze tempieć życie, kiedy nie iedyna w doskonałym pomieszkaniu ex serio ferocis lingua proposito contributia? Tam, iako w trawie często wąż, tak pod pozorem słow udatnich szkodliwy tai się iad, więc tak wielka ciężkość niepowetowanej nigdy straty w zakrytych oczach, lecz coż może być więcej sposobniejszym kiedy nie dziełek przytomność? Y lubo wiem że z miłości W. MM. Pana

забвению всѣхъ неудовольствій и обливаясь кровавыми слезами въ это несчастное время, я искренно объявлялъ, что никогда не пыталъ чувства мести, и теперь будучи далекъ отъ всякаго порицанія, наполняя смущенное сердце мое неутолимою печалью о кончинѣ моей супруги. Такъ предстаю предъ Господомъ Богомъ съ чистосердечною молитвою и по справедливости единственно рошщу на виновника несчастной разлуки нашей, смѣло обвиняя его въ этомъ, и даже въ смерти милой моей супруги и вашей сестры; ибо что можетъ уничтожить челоуѣческія предначертанія, что можетъ разрушить тѣсную дружбу, и прекратить самую жизнь, какъ не злая клевета?—даже и въ согласномъ супружествѣ. Подобно тому какъ змѣя въ травѣ, такъ зловерднѣйшій ядъ укрывается подъ видомъ лъстивыхъ словъ. Сколь тяжела невозвратная эта потеря скончавшейся! Что можетъ лучше облегчить ее какъ не присутствіе дѣтей? Хотя я увѣренъ, что они, по любви Вашей Милости къ нимъ, какъ дяди, не будутъ имѣть ни

wuiowskiej wszelka mogła by być sufficientia, atoli że samo Boskie y polityczne prawo ten wkłada na rodziców ciężar, aby własnymi ordinowali dziećkami, upraszam tedy W. MM. Pana, chciey mnie tą udarować szczęśliwością, abym tu w domu oglądał dziećki moie z rodzoney W. M. Mści Pana spłodzone, niech tym przynajmniej uznam folę, kiedy już niezbytą nigdy na sercu odniosłem ranę, abym dziećki moie zwyczajnym rodzicom rozrządzał trybem, będą oni umieli y ślad W. M. Mści Panu powinna świadczyć submissya, w której ich pomnazać, nie odwozić deklaraię. Listy lubo pisane od Jasnie Wielmożnych Ich Mościow M. Panow Hetmanów czterech i od Ich Mościow Panow Woiewodow teraz odsyłać wymawiam się nie przed kim posłaniec mój od Waszmości Mości Pana nie przywiozł mi korrespondeciey, atoli teraz posyłaiać dufam w łasce Waszey Mości Mości Pana, że postulatis chętnie korrespondować będziesz i ia do śmierci szczyrożycliwą moia nie zaniecham domu zacnego

въ чемъ недостатка, однако же, какъ Божескія и обществєнныя права возлагаютъ на родителей обязанность заботиться о своихъ дѣтяхъ, то поэтому прошу Вашу Милость подарить меня тѣмъ счастьемъ, чтобы я могъ имѣть у себя дома дѣтей моихъ, рожденныхъ отъ сестры Вашей Милости; пусть хотя то будетъ мнѣ отрадою при неувѣрливой въ сердцахъ моихъ ранѣ, чтобы я могъ по праву родителя воспитывать моихъ дѣтей. Они съумѣютъ и отсюда изъявлять Вашей Милости должную покорность, въ чемъ я обязываюсь ихъ утверждать, а не отвращать. Хотя я до сихъ поръ не послалъ Вамъ писемъ отъ Ясновельможныхъ Ихъ Милостей пановъ четырехъ Гетмановъ и отъ Ихъ Милостей пановъ Воеводъ, доколѣ мой посланный не привезъ мнѣ отъ Вашей Милости отзыва; однако теперь посылаю ихъ, въ надеждѣ, что Ваша Милость, по просьбѣ моей будете охотно вести со мною переписку.

А я не премину по гробъ пребыть съ истинною готов-
томъ 5.

Waszey Mości, Mości Pana prosequi powolnością pisząc się być
Waszey Mości mego wielce miłościwego Pana
uprzeymie zyczliwym bratem y uniżonym sługą
Jan Woynorowski S. Kіiowski.

Dan z Mokowicz 7 Oktobris anno 1695.

ностію кь услугамъ знаменитому дому Вашему, оставаясь
Вашей Милости пана моего милостиваго предан-
ный братъ и нижайшій слуга

Иванъ Войнаровскій, судья Кіевскій.

Дано изъ Моковичъ, 7 октября, 1695 года.

Але ті сенаторскіє листовніи инстанції и листъ Вой-
наровского нічого у Гетмана Мазепи не вскуралі, поневажъ
сестра его Войнаровская, обѣщавшия Богу при матцѣ своей
нгумени въ монастирѣ паненскомъ до кончини своей жити,
не восхотѣла зъ тѣмъ возвратитися въ домъ кь мужовъ сво-
ему Войнаровскому, що найбарзѣй сталося для неедности
релегіи, ибо таа Войнаровская была вѣри благочестивой
Кгрекоруской; а мужъ еи Войнаровскій былъ Ляхъ и испо-
вѣданія Римского, до которого и жену еи свою началъ былъ
принуждать.

Того-жъ лѣта поневажъ въ Литвѣ оскудній урожай
былъ на збожже, теди Сапѣга, Гетманъ Великого Княжества
Литовского, аби людемъ Украинскимъ до Слуцка и Копилля
всякое збожже для продажи позволялъ возити, просилъ Гет-
мана Мазепи чрезъ такіи зъ Гродна, октовріа 8, писанный
листъ свой:

**Яśnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie
woysk Zaporozzkich Carskiego Wielicze-
stwa mnie wielce Mości Panie y przyiacielu!**

Gdy z sprawiedliwych Sądow Boskich ustawicznie niebios
niepogody w urodzaiach zboż wszelkich nieco Xięstwu Sluckiemu
i Kopylskiemu w opiekunskiej moiej possessyi zostaiącemu
przyczynili uszczerbku. Przychodzimy iako prowidi dobr pomie-
nionych z prawa opiekuńskiego possesory cnotą S. Ligi y w pokoju
z Ich Carskim Wieliczeństwem wiecznie zawartego y s tey którą
do Wasz Mości Pana mam konfidencye upraszać Waszey Mości
Mości Pana, abys panom pograniecznym y dalszey Zaporozskiej
krainy obywatelom nie bronil, a pozwolił wywozić i przedawać
żyto i inne zboże za granicę ku Sluckowi; gdzie wszelkie w
przyezdzie każdemu deklaruię bezpieczenstwo i za zboże nale-

**Ясновельможный Панъ Гетманъ войскъ
Запорожскихъ Царскаго Величества мнѣ
многомилостивый панъ и пріятель!**

Постоянное ненастье, по неисповѣдимымъ судьбамъ
Божіимъ, причинило нѣсколько вреда въ урожаѣ всякаго
рода хлѣбовъ въ Слуцкомъ и Копылскомъ княжествахъ,
состоящихъ въ опекунскомъ моемъ завѣдываніи. По этому
я, какъ предусмотрительный по праву опекуна владѣтель,
въ силу вѣчнаго союза и мира, съ Ихъ Царскими Величе-
ствами заключенныхъ, и вслѣдствіе питаемаго мною кь
Вашей Милости довѣрія, обращаюсь съ просьбою не возбу-
ждать пограничнымъ панамъ и обывателямъ прочей Запорож-
ской Украины, но дозволить вывозити и продавать рожъ и
прочій хлѣбъ за границую, въ Слуцкъ, гдѣ я обѣщаю
каждому всякую въ проѣздѣ безопасность и должную за
хлѣбъ плату. Я же потщусь отблагодаритъ Вашу Милость,

zytą zapłatę. A Wasz Mość Mości Panu skuteczne tego przyiacielskiego oświadczenia zasłużenie powinien będę, y o to potwornie upraszając zostawam

Waszey Mości mego wielce miłościwego Pana życz-
liwy przyjaciel y sługa

*Kazimierz Sapieha, Hetman Wielki Wielkiego
Księstwa Litewskiego.*

Dan w Grodnie Octobris 8 anno 1695.

пана моего милостиваго, за таковую приятельскую услугу, о которую вторично прося,

остаюсь Вашей милости, пана моего милостиваго
доброжелательный приятель и слуга

*Казиміръ Сапѣга, Гетманъ Великій Великаго
Княжества Литовскаго.*

Дано въ Гроднѣ, октября 8 дня 1695 года.

На якое Сапѣжино желаніе для приязни сосѣдской по-
зволилъ Геманъ людямъ Украинскимъ за границу до Слуцка
и Копля жито и всякое збоже для продажи отвозити.

Того-жъ лѣта еденъ значній зъ монастыра Кіевопечер-
скаго инокъ Ерофей, будучи отъ архимандрита Вуяхевича и
иныхъ нѣякихъ братіи тамошнихъ оскорбленій, забѣжалъ
на Москву и нѣкоторыми Пресвѣтѣйшимъ Монархомъ и
Святѣйшему Патріярху доношеніями своими удалъ архима-
ндрита и братію свою Кіевопечерскую; по которомъ удалю
отъ Великихъ Государей уличительная отъ Святѣйшого Па-
тріярхи запретительная архимандриту и братіи чрезъ того-жъ
инока Ерофея присланы грамоти; зъ котораго удала они
архимандритъ и братія Кіевопечерская вимѣраючись просили
привлечно Гетмана о причину до Святѣйшого Патріярхи,
чтобы тому доношенію Ерофееву невѣрено, и отъ запреще-
нія поданно имъ патріяршое разрѣшеніе, которое и не от-
рѣченно имъ отъ Святѣйшого Патріярхи, для такой Гетман-

ской октоврія числѣ среднихъ писанной причинной и про-
сительной грамоти:

Божією милостию Великому Господиу, Святѣй-
шему и Всеблаженнѣйшему Кирѣ Адріану, Архі-
епископу царствующаго великаго града Москви
и всея Россіи и всѣхъ странъ Сѣверныхъ Патрі-
ярху, отнемъ отцу и зверхнѣйшему Архипастору,
мнѣ благорачительному наставнику въ Духу Сви-
томъ отцу и милостивому благодѣтелю, подѣ
стоны святоблженныхъ ногъ смиренно упадаючи,
челомъ бѣю.

Святія Кіевопечерскія Лаври архимандритъ всесчестій
Мелетій Вуяхевичъ зъ братією великою смущается скорбію и
печалію, что ихъ же обители инокъ, именемъ Ерофей, без-
вѣстно забѣвши въ царствующій великій градъ Москву, яко
предъ Великимъ Государемъ напимъ Его Парскимъ Пре-
свѣтлѣмъ Величествомъ, такъ и передъ Вашею Святинею
оклеветалъ ихъ нѣкоторыми винностями, въ которыхъ они
отнюдь быти себе нещуютъ; яко убо болятъ ихъ тое
вели, что отъ Великаго Государя уличительная и отъ Вашего
Святѣйшества запрещательная принесенны до нихъ чрезъ того
инока грамоти, такъ жалосне, писали ко мнѣ, и за руками
всѣхъ старцовъ и иноковъ своихъ прислали челомбитную
доводячи, же тотъ инокъ Ерофей таковую свою клевету за-
тѣялъ на нихъ зъ ложного своего вимислу, а не по дѣйствию.
Сего ради просили условные и просити неперставаютъ, абихъ
я Гетманъ писалъ за ними къ Великому Государю и къ
Вашему Архипастирскому Святѣйшеству, заносахи о семъ
челомбите, чтобы по милостивому Его Великому Государю
нашего призрѣнію, а Вашего Святѣйшества Архипастирскому
благоутробію отческаго разсужденію, они въ невинности
своей были помилованы; и яко отъ пореченія Монаршого

такъ и запрещенія Вашего Патріаршого освобожденіи zostали. Посилаючи убо я списокъ ихъ челобитной до Вашего Святѣйшого Патріаршого трону, и предъ тѣмъ же пренизко кланяючися, прошу покорственно, даби Ваше Святѣйшество, зъ тоей челобитной узнавши ихъ пререченного Архимандрита зъ братією невинности, изволили оное запрещеніе отъ нихъ отдалити, и къ управленію чина всякихъ священнодѣйствій вскорѣ подати имъ архипастирское милостивое свое благословеніе, ему же и азъ себе рабодѣльно вручаю навсегда. Писано октоврія 22, року 1695.

Того-жъ лѣта мѣщане Львовскіе для товаровъ купеческихъ на Москву захавшіи были тамъ задержанни вмѣсто шпіговъ, о которыхъ висвобожденію Яблоновскій Гетманъ Великій Коронный писалъ, ноеврія 26, до Гетмана Мазени такіи листъ:

*Wielmożny Mości Panie Hetmanie woysk
Zaporozkich Ich Przeswieśleyszych Dzier-
żawnieyszych Carskich Wieliczeſtw, moy
Mości Panie y przyiacielu!*

Jako tu ludzie z Panstw Ich Przeswieśleyszych Dzierżawnieyszych Carskich Wieliczeſtw wolne, y bezpieczne mają przyſcie, tak y naszymъ tamъ podobna miała by być securitas,

*Вельможный панъ Гетманъ войскъ За-
порожскихъ Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Держав-
нѣйшихъ Царскихъ Величествъ, мой
милостивый панъ и пріятель!*

Какъ у насъ имѣется свободный и безопасный приходъ подданнымъ Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ, то и нашимъ въ государствѣ Ихъ подобная же имѣла быть безопасность, между тѣмъ два купца

кiedy zaś kupców Lwowskich dwóch na imię Boguna Jaruchowicza, Stefana Bohdanowicza i trzeciego Matiasza czeladnika ichże, zatrzymano w Stolicy, z instanciey W. M. Mości Pana, niewiem co za okazała być tego miała. Jeśli dla suspiciei szpiegowania, luboży w sąsiedzkiej przyjaźni y ten niepowinien znajdować się skrupuł, w tym ewinco y iako całe miasto przedemną wyświadcza, że dla towarów samych poiechali nie z żadnego innego interessu. Proszę tedy W. Mości Pana, aby na Stolicę napisał o uwolnienie ich, y wymowili onychże przytym moim Świadectwie z niesłusznego podeyrzenia. Z wzajemną do wszelkich okazji oświadczam się powolnością, iako że stateczną iestem przyjaźnią. Ze Lwowa. Novembris 26, anno 1695.

W. M. Mości Panu uprzejmie życzliwym przyiacielem y sługą

Jablonowski Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koronny.

Львовскіе, по имени Богунъ Яруховичъ, Степанъ Богдановичъ и третій Матіасъ, прикащикъ ихъ, задержаны въ столицѣ, по Вашему представленію. Не знаю, какаѣ бы могла быть тому причина, развѣ по одному лишь подозрѣнію въ шпіонствѣ (хотя и въ томъ, ради сосѣдней дружбы, не слѣдовало бы имѣть ни малѣйшаго сомнѣнія). Однако увѣрю, какъ въ томъ и цѣлый городъ свидѣтельствуєтъ, что они отправились лишь для торговыхъ дѣлъ, но не для чего либо другаго. Потому прошу Вашу Милость оправдать ихъ и написать въ столицу объ ихъ освобожденіи. Свидѣтельствую о несправедливомъ на нихъ подозрѣніи, я обещаю взаимную во всѣхъ случаяхъ готовность къ услугамъ. Съ постоянною пребываю дружбаю Вашей Милости пана моего добродѣтельный пріятель и слуга

Яблоновскій, Каштелянъ Краковскій Гетманъ Великій Коронный.

Львовъ, ноябръ 26 дня, 1695 года.

Которій лист Яблоновского при своемъ особномъ листѣ Мазепа кѣди отослалъ на Москву, теди и купци задержаніе Львовскіе zostali свободно зъ Москвы до дому отпущенны.

Того-жъ року Гетманъ Мазепа, отдаючи хвалу Богу и Пресвятой Дѣви Богородици за явленная ему благодѣянія, яко отъ гноища возставилъ его нища и посадилъ его со князи земными и, отъ узъ тѣсныхъ Запорожскихъ висвободивши, (яко о томъ прежде написалось), поставилъ его Гетманомъ земли Малоросійской (зане всяка власть отъ Бога, по глаголу Апостолскому) не малимъ коштомъ здѣлалъ кіотъ среброкованній Пречистой Богоматери въ монастыру Чернѣговскомъ Свято-Троецкомъ Илѣнскомъ чудодѣйствующой; за которой отецъ Лаврентій Кривоновичъ, игумень тогдашній обители онія Троецкія, воздаючи Гетману благодарствіе, приписалъ ему дедикацію.

Того-жъ року Пресвященній отецъ Варлаамъ Яспіскій, митрополитъ Кіевскій, увѣдомившись о отцу Прокопію Колачинскомъ зъ Кіева до Польши для наукъ отъѣхавшомъ, и, онія тамъ докончивши, въ нѣкоемъ монастыру жити наченшому, взиваючи его для поданія наукъ високихъ въ школахъ Кіевскихъ, писалъ къ нему такий листъ свой:

PRZEWIELEBNU W BOGU MOŚCI OUSZE KOŁACZYŃSKI!
MNIĘ NAUŁASKAWSZY W CHRYSYSTUSIE OUSZE I BRACIE!

Яко сія wielce злѣд cieszę duchownie, że Przewielebność twoją Providentia Boska, od przeciwnych, nihy latorość z

Превелебный о Бозѣ милостивый отецъ Колачинскій, милостивѣйшій о Христія отецъ и братъ.

Сколько я духовно радуюсь, что промыслъ Божій велебность твою, какъ виноградную лозу изъ Египта, перенесъ отъ сопротивныхъ въ вертоградъ Святой Церкви Православной,

Egiptu przeniosła do ogrodu Cerkwie Świętej Prawosławnej, tak radym zawsze Przewielebność twoją przed konspektem mieć przytomnego, boć to (iак mówią) *любовь побѣждается зрѣніемъ якъ могущество діломъ*, y w teyże Cerkwie Świętej Prawosławnej, radym widział y słyszał Przewielebność twoją: *яко маслину плодъ приносящую въ дому Божию*. A lubo się to y do tych czas nie bez pracy zostawało *мліоту дневную и варъ поносяще*. Jednak iż się działo *безъ приспиченія Христа Господа* niewiem iezeli to przydzie w komput zasług, ponieważ według słow Apostolskich: *никтоже прие́млетъ вѣ́тъ побѣдительную злѣ воюй*, Zbawicielowe te słowa: *Хто и́сть со Мною на Мѧ е́сть*. Więć radziłbym Przewielebności twojej, bodaj słusznie y szczerze te zbroie za oyczyznę obrocić, które były do tych czas przeciw oyczyźnie; y nauki tak wysokiey pod spudem prywatnych Zadnieprskich monasterów nie zakrywać *тако да просвітитися свѣтъ вашъ, яко да видѣть*. Są chwala Bogu

столько же и желалъ бы имѣть всегда Превелебности твою предъ собою; ибо (говорятъ) *«любовь побѣждается зрѣніемъ, какъ могущество діломъ»*; и въ той же Православной церкви желалъ бы слышать и видѣть твою Превелебность, *«яко маслину, плодъ приносящую въ дому Божию»*. Хотя и повинѣ происходило то не безъ трудовъ *«тяготу дневную и варъ поносяще»*; но какъ это дѣлалось *«безъ приспиченія Христа Господа»*, то не знаю, будетъ ли заче́но въ число заслугъ, ибо по словамъ Апостольскимъ: *«никтоже прие́млетъ вѣ́тъ побѣдительную злѣ воюй»*. Таковы слова Спасителя: *«кто и́сть со мною, на Мѧ е́сть»*. Потому совѣтовалъ бы я Превелебности твоей то оружіе, которое доселѣ направлено было противъ отечества, справедливо и искрѣнно обратитъ въ защиту его, и не сокрывать столь высокой науки подъ спудомъ незначительныхъ за-Днѣпровскихъ монастырей: *«тако да просвітитися свѣтъ вашъ, яко да видѣть»*. Слава Богу на Кіевскомъ горизонтѣ есть те́кія

w Kiowskim horyzoncie takie publicznych miejsc y okazały lichtarze, gdzieby pięknie y zgodnie owe świecić mogły światłości na славу Божию Церкви Православной на розширення, неприятельств на зависть. A naypierwiey następnie wakans filozofii w Kollegium Prawosławnym Mohileanskim, gdzie kurs dworoczney filozofii kończy oyciec Zarudecki, więc czy niemożnaby tam z tą, która w tobie jest nauki wysokość y męstwo rozsądku popracować; traktując phylozofią po Rzymskiej: byłoby to Przewielebności twojej z sławą y pożytkiem, zwłaszcza że kiedyś to była y moja wyprawiającego intencja y Przewielebności twojej obietnica. Wymówka *въ немилій книзі* swoich *неважна*, ponieważ w bibliotece Brackiej Kiiowskiej pełno Philozofii y drukowanych y pisanych nawet; sam w ręku miałem filozofią ręką Przewielebności twojej pisaną pod Maistrem Albertem Włoszanowskim anno 1669, a nad to przewielebny oyciec Ihumen Święto-Kyrylski Kiiowski z tym się de-

общественный мѣста и случаи для свѣтильниковъ, въ коихъ они могли бы горѣть ясно и согласно на славу Божию, на разширення церкви Православной, а врагамъ на зависть. Во первыхъ предстоятъ вакансія по кафедрѣ философіи въ коллегіумѣ Православномъ Могиланскомъ, въ которомъ оканчивается двугодичный курсъ философіи отецъ Зарудецкій; а потому нельзя ли тебѣ тамъ потрудиться тою выпренностию науки и силою разума, которыми ты обладаешь. Тамъ преподають философію по Латинскому руководству (что было бы съ пользою и славою для твоей Превелебности; тѣмъ болѣе, что таковое прежде было мое желаніе, при отправленіи твоёмъ и обѣщаніе твоей Превелебности). Отговорка *немилій книгъ* не важна, ибо въ библиотекѣ Кіевскаго Братства множество книгъ по философіи какъ печатныхъ такъ и рукописныхъ. Я самъ имѣлъ въ рукахъ философію, писанную рукою твоей превелебности съ руководства магистра Алберта Влошановскаго, 1669 года. Кромѣ

klarował, że ma dwa kursy pisane: ieden swoy Lwowski, a drugi nieboszczyka oycia Jandzurskiego Lubelski; a podobno pod tymże professorem y przewielebność twoia słuchaes filozofiey, pod którym oyciec Jandzurski; obydwóch tych kursów użyzyć obiecał przewielebny oyciec Ihumen Święto-Kyrylski szczególnie tylko niema chęci przewielebności, a rezidująca przy Boskich krzesłach mądrość, która w takich zabawach ludzką posila chęć y moc, sama Przewielebności twojej iako naj-mądrzejszego kursu Filozofskiego zawodnika dyrygować będzie nie tak nog, iak rozumu gressy; o co y ia niegodnemi modłami memi Maiestat Najwyższego obiecuję się błagać y na samego Przewielebności twojej iako naypiętszy, a day Boże iako najszczęśliwszy powrót chętny oczekiwam zostaiąc

Przewielebności twojej mego w Duchu Świętym naymil-

того еще Превелебный отецъ игумень Кіевскій Свято-Кирилловскій отозвался, что онъ имѣетъ два рукописные курса: одинъ свой собственный Львовскій, а второй покойнаго отца Яндзурскаго Люблинскій; въ послѣдствіи времени кажется и твоя Превелебность слухала философію у того же профессора, у котораго слухала и отецъ Яндзурскій. Обими этими курсами обѣщался снабдить Превелебный отецъ игумень Свято-Кириловскій, только нѣтъ желанія твоей превелебности. Возсѣдающая же на кафедрѣ Божія премудрости, въ подобныхъ занятіяхъ укрѣпляющая силу и стремление человеческое, сама будетъ направлять стопы не ногъ, а разума твоей Превелебности, какъ ученѣйшаго сподвижника на поприщѣ философіи. О чемъ и я недостойными молитвами моими Всевышняго просить обѣщаю, радушно ожидая скорѣйшаго и, дай Богъ, счастливейшаго возвращенія твоей Превелебности,

Остаюсь Превелебности твоей моего о Духѣ Святомъ

szego Oycy u brata cale zyczliwym bohomolcem y sluga
powolnym

Warlaam Jasiński Metropolita Kiiowski.

Dan z Katedry 1695 anno Junii 24.

милѣйшаго отца и брата истинно доброжелательнымъ
богомольцемъ и покорѣйшимъ слугою

Варлаамъ Ясинскій, Митрополитъ Кіевскій.

Дано въ каведрѣ, 1695 года, 24 іюня.

По которомъ листу метрополитанскомъ прибывшій
отецъ Колачивскій въ Кіевъ учиненъ Ректоромъ Братства
Кіевского, и давалъ философію, а подобно и теологію, по-
тімъ поставленъ былъ игуменомъ въ монастырь Пустинно-
Николскомъ Кіевскомъ, где скучивши для всегдашнихъ пѣ-
блѣкъ и трудностей, просилъ себѣ Преосвященнаго о мѣсте
тихое и безмолвное; по якому прошенію отпущенъ зъ мона-
стыря Пустинно-Николского на игуменство въ монастырь
Густинскій Прилуцкій, а тамъ подобно и животь свой до-
кончилъ, будучи уже семидесяти, чили осмидесяти лѣтъ
жизни своея.

РОЗДѢЛЬ XXXVII.

О дѣлѣ Жабокрицкого, номъната епископіи Луцкой, зъ
корреспонденціями его и отвѣтами патріаршимъ и цар-
скимъ; о одозвѣ Хрисанфа архимандриты листовнимъ
до Гетмана; о кончинѣ Царя Іоана Алексѣевича; о
утарчѣ шkodливой ординской на Украину мстительной
за Казикерменъ; о музикантахъ Прусскихъ зъ Москви
прибылихъ; о желаніи Гетмана Коронного чрезъ листъ
вѣдомостей у Гетмана Мазепи; о Запорожской прилзні,
и о гетманскомъ листовномъ за тую до нихъ отвѣтъ и
прочая; о тицаніи Полскомъ на утвержденіе въ Русь
уплы, и о писмѣ зъ Познаня едного езуита о томъ до
отца митрополита Кіевского; о впршанъ Дмитріевичъ,
подъ образъ Мадалини написаннихъ; о кончинѣ Короля
Собецкого, замѣшанихъ Полскомъ по смерти его и мно-
гихъ номънатовъ на королевство тое; о корреспонденціи
Жабокрицкого и шумена Бѣлостоккого, и о гетманскихъ
къ нимъ отвѣтахъ, о походѣ повторномъ войскъ Росій-
скихъ подъ Азовъ; о езято его найбарзгѣй чрезъ Козаковъ
и о позваль за тое Козакамъ; о построеніи знову Азова

и інших там фортець, также тавани; о початку флоту морского Російскою, и о кончині его и прочая; и о флотъ Петербургскомъ; о отозваніи листовнихъ унцата Лавовского Шумлянского до отца митрополита Кіевского и до боярина Шеремета со отверженіемъ унцъ; о корреспонденціи листовной Яблоновского до Гетмана и до боярина Шеремета зъ ознаменіемъ чрезъ резидента его о смерти королевской; о письмъ Жабокрицкого до отца митрополита Кіевского, взявшемъ отпавленнихъ чтирохъ сеймиковъ и прочая; о посвященіи Жабокрицкого чрезъ Стойку, архієпископа Мараморійского на Луцкую епископію; о пржитіи его на той епископії, и о кончині въ Соловкахъ; о правленіи кардиналскомъ по смерти Собецкого дѣлами коронными, и о виданомъ універсалѣ его, созываючѣмъ Ръчи Посполитой до конвокаціи для успокоенія войскъ звонзковихъ; о присланномъ отъ Патріярхи катажизисъ, книзь повопечатной, и о букварѣ лицами изображеномъ; о смерти отца Улмского, архієпископа Черниговского, и о желаніи Крицовичовомъ тоей архієпископії; о избраніи на тую архієпископію отца Іоана Максимовича, и елекціи тодашня; о устроєніи архимандріи для укрѣпленія Крицовича въ монастыру Троецкомъ Черныовскомъ, и о пржитіи Максимовичовомъ; о трудахъ книжныхъ его на той архієпископії, и о кончині его на митрополіи въ Сѣбири; о иницъ архієпископахъ Черныовскихъ и о несчаіи авторомъ книмъ селъ; о доношеніи гетманскомъ грамотномъ на Москву; о Господарахъ Волоскихъ; о Турецкой (битвѣ?) зъ Цесарскими войсками проигранной, и о замислахъ Ординскихъ на Украину.

Рокъ отъ созданія Адама 7204, а отъ плотскаго Господня во міръ пришествія 1696 року. Яко въ прешломъ году много о Жабокрицкомъ, помѣнату епископѣ Луцкой, напи-

салоя, такъ и въ настоящемъ року не безъ многого писанія о того-жъ Жабокрицкого дѣлѣ обойтись мнѣ предлжитъ, по поневажъ онъ, маючи даній себѣ універсалъ Королевскій на епископію Луцкую и Острожскую, тщательно и неуспішно чрезъ листовніи до отца митрополита Кіевского и до Гетмана корреспонденціи и прошенія старался, абы характеръ посвященія его на тую епископію въ Кіевѣ по древнимъ правамъ безъ отлагательства былъ исполненъ; о томъ егда писалъ Гетманъ, по совѣту и желаніи преосвященного отца митрополита Кіевского Варлаама Ясинского, до Святѣйшого Адріана Патріярхи Московского и до Пресвѣтѣйшихъ Государей Іоана и Петра Алексѣевичей, извѣстующи о его Жабокрицкого на тую епископію избраніи чрезъ Православную шляхту Волинскую, и предлагаючи, что онъ человекъ есть значній православній, учоній, и въ сіе время, когда Поляки православіе на унію тчатся обернути, тамъ церкви Православной есть потребній. Тогда на тіи Гетманскіи писанія отъ Святѣйшого Патріярхи, декаврія 26, а отъ Великихъ Государей, декаврія 29; обаче чрезъ єдиногъ послыщика таковіи грамотніи учинени отвѣти, что нельзя его Жабокрицкого, противъ правилъ Св. Апостолъ и Богоноснихъ Отецъ, для супружества его со вдовою бывшаго, на тотъ високій архієрейскій степенъ производить и посвящати, развѣ о томъ приймется совѣтъ чрезъ грамоту отъ Святѣйшого Вселенского Патріярхи Константинопольского, до которого и грамота отъ Святѣйшого Патріярхи Московского, о томъ дѣлѣ писанная, тогда къ Гетману зъ Москвы прислана зъ таковымъ желаніемъ, абы наскорѣ чрезъ послыщиковъ добрихъ переслана была въ Константинополь; яко-жъ Гетманъ такъ и учинилъ заразы. На которую грамоту якіи отъ Патріярхи Константинопольского до Патріярхи Московского учиненъ отвѣтъ, о томъ не вѣдаю, а до Гетмана отъ отца Патріярха Московского и отъ Великихъ Государей вишневспомненіи грамотніи отвѣти суть сіи:

ОТЪ ПАТРІАРХІ:

Адріанъ милостію Божією Архієпископъ царствѣннаго града Москви и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріархъ. Возлюбленному во Господѣ нашей мѣрности, сину Царского Пресвѣтлаго Величества войска Запорожского, оуѣнхъ сторонѣ Дитяра Гетману Іоанну Стефановичу Мазепѣ Архипастырское благословеніе.

Нынѣшняго 7204 лѣта, въ септемврѣ мѣсцѣ писаніе твое нашей мѣрности пріяхомъ, о доношеніи избранія на епископію Луцкую во обладаніи Полскаго началства православнаго и благороднаго мужа, единокровна намъ суща, Діонисія Жабокрицкого, и яко въ той странѣ въ таковомъ санѣ, ради благочестиваго нашего народа и защищенія отъ Римскаго и уніатскаго гоненія таковой челоуѣкъ зѣло потребенъ, наша мѣрность и православніе наши Монархи, благочестивѣйшіе Цари, весма того желательни, но заче онъ Діонисій въ мирѣ имѣ жену вдову, а не дѣву, правильною ввиною священства возбраняется пріяти, ибо правила Св. Отецъ и Святыхъ Апостолъ явлено извѣствуютъ, кто и вдовицу поиметь во священство непріемлется отнюдь, и гражданскіе законы благочестивыхъ Греческихъ Царей тожде гласятъ, и нигдѣ же въ соборныхъ утвержденіяхъ такового образа или поущенія бѣ, и не обрѣтается, вдовицу убо поемій въ жену въ добрачникъ судится. Правила же Святыхъ Отецъ велѣно содержати крѣпко яко не менше Евангелія Святого оная имѣти должно мѣти. Чего же ради и вдовицу поемій всакого священнаго чина пріяти возбраняется, извѣстно и въ книгѣ *Миръ челоуѣку со Богомъ*, въ догматѣ 6, о священствѣ предложися; а еже и нужда тамо належитъ народу нашему православному отъ гоненія иноцерковниковъ, и ежеби съ поущеніемъ намъ содѣяти яко

позу, того посвященіи чинъ поустивше, но приражатися Богу и церкви дерзостно зѣло бѣдствено есть и кто противу станеть ему, не вѣсть ли онъ какъ спасти Израїля и удержати церковь свою святую. Обаче наша мѣрность веліимъ нашимъ усердіемъ хоцѣмъ тамо да благо всѣмъ и неподмѣнное будетъ въ совѣтъ общій церкви сего новаго (въ нужду страждущаго народа благочестиваго) дѣла како тому быти съ благословеніемъ и Царского Пресвѣтлаго Величества, Великихъ Государей нашихъ, Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцовъ, восписати хоцѣмъ къ брату нашему Святѣйшему Константинопольскому и Вселенскому Патріарху о сичевомъ содѣлованіи, мнимъ отвѣшанія сбитися, немедленно. Во извѣщеніи же о семъ послахомъ нашу грамоту къ сину и сослужителю нашему Преосвященному Варлааму Митрополиту Кіевскому. Твоей же любви за усердіе о семъ съ поболѣніи и тѣшаніи, ради христіанскаго тамо народа полезнаго и душеспасительнаго содѣлованія всецѣдрій Богъ всѣми благополучіями да воздѣрствитъ въ нынѣшнемъ вѣцѣ долговременно, и въ будущемъ безконечно усердствуемъ. Писаея въ царствующемъ градѣ Москвѣ, мірозданія 7204 лѣта, Рождества Бога Слова 1696 мѣсяца, декабрія 27.

А ОТЪ ЦАРСКИХЪ ВЕЛИЧЕСТВЪ:

Божією милостію отъ Пресвѣтлѣйшихъ и Державнѣйшихъ Великихъ Государей, Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцевъ и многихъ Государствъ Восточныхъ, Западныхъ и Сѣверныхъ отчичей и дѣдичей и наслѣдниковъ и Государей и обладателей, нашего Царского Величества подданному, войска Запорожского

объихъ сторонъ Дняпра Гетману Іоанну Стефанову Мазепѣ и всему войску Запорожскому нашего Царскаго Величества милостивое слово.

Къ намъ Великимъ Государемъ, къ нашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, писалъ ти подданный нашъ зъ канцеляристомъ Ѳеодоромъ Дементовымъ, что писалъ къ тебѣ богомолецъ нашъ Преосвященній Варлаамъ Ясинскій, митрополитъ Кіевскій и Галицкій и Малія Россіи, объявляя, что изъ держави Королевскаго Величества Полскаго, изъ Волинскаго воеводства, писалъ къ нему Луцкой и Острожской епископѣи номѣнать Діонисій Жабокрицкій, донося, что по стариннымъ обикновеніямъ и по договорамъ вѣчного мира у насъ Великихъ Государей съ Его Королевскимъ Величествомъ утвержденнымъ, имѣетъ онъ прибыть въ Кіевъ для полученія на тотъ епископѣи престолъ у него митрополита благословенія и посвященія, о чомъ и наша Великихъ Государей грамота къ нему митрополиту прислана, въ которой изображено, что тотъ предреченой Луцкой и Острожской епископѣи номѣнать былъ женатъ совокупленіемъ брака зъ женою вдовою, для чего по правиламъ Святыхъ Отецъ нѣкое ему до полученія того архіерейскаго чина происходитъ препятіе. Того ради онъ Митрополитъ желалъ, дабы и ти подданной нашъ къ намъ Великимъ Государемъ и къ Святѣйшему Патріарху о томъ писалъ, а тотъ номѣнать породной Русинъ, человекъ учоній и межъ всѣми тамошними обиватели вѣри Грекоруской великой ревнитель, и много православнымъ противъ унѣатовъ помоществовалъ, и требуетъ той епископѣи нужда, дабы тотъ номѣнать конечно былъ епископомъ. И если ему за виною вишенепомнутой причини, того чина не получить, то другой такой человекъ тамъ сего времени не щется и дабы тотъ номѣнать неполученіемъ благослованія не впалъ въ отчаяніе, и того ради намъ Великимъ Государемъ, нашему Царскому Пресвѣтлому Величе-

ству, ты подданной нашъ доносишь, дабы то дѣло вершено было ко благостоянію и утвержденію тамошнихъ благочестивыхъ людей; о чемъ Преосвященній митрополитъ Кіевскій и къ Святѣйшему Патріарху писалъ, прося себѣ въ томъ дѣлѣ благословенія. И намъ Великимъ Государемъ, нашимъ Царскаго Величества, по тому твоему подданного нашего доношенію, о томъ извѣстно, и по нашему Великихъ Государей, нашего Царскаго Величества, указу, въ грамотѣ Великаго Господина Святѣйшого Киръ Адріана Архіепископа Московскаго и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріарха, къ Преосвященному Варлааму Ясинскому митрополиту Кіевскому писано, аще въ той Луцкой епископѣи за продолженіемъ извѣщенія кая либо спона благочестивымъ христіаномъ имать быти врежденіе, и и съ Кіева кому во епископахъ иному во граде Луцку, ради гражданскихъ Полскихъ обичаевъ и многихъ винословій; быти невозможно; разумѣти же, что не будетъ коего подозрѣнія церкви и грѣха (якобы явленого правила презирателемъ) и избранному, а паче же ему Святѣйшему Патріарху явленого укоренія отъ суетно мнѣннихъ человекъ и Римскаго исповѣданія и избравшійся оный мужъ во епископи имать въ крѣпости православнаго благочестія и въ пользу христіанъ живущихъ въ сторонѣ той стояти и о немъ повелѣно сотворити смотрителнѣ потребная. А присланной твой Ѳеодоръ Дементовъ пожалованъ нашимъ Царскаго Величества жалованемъ, и отпущенъ къ тебѣ подданному нашему. Да сею-жъ нашего Царскаго Величества грамотою послана къ тебѣ подданному нашему Святѣйшого Патріарха грамота, писаная къ Святѣйшому Вселенскому Константинопольскому Патріарху. И тебѣ бѣ нашего Царскаго Величества подданому тую грамоту послать къ Константинопольскому Патріарху съ надежными людьми, въ которое время пристойно, чтобы тую грамоту къ Святѣйшому Патріарху довели въ цѣлости. А въ которое время и съ кѣмъ та грамота послана будетъ, о томъ

бы тебѣ подданному нашему къ намъ Великимъ Государемъ, къ нашему Царскому Величеству, писать при нихъ нашихъ Великихъ Государей дѣлехъ. Писанъ государства нашего во Дворѣ, въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, лѣта отъ созданія міра 7204, мѣсяца декаврія 29 дня, государствованія нашего 14 году.

Зоставши тебѣ законникомъ Діонисій Жабокрицкій номѣнать помененій, а старающися неуспішно достигнути въ совершенство епископа Луцкого и заохочаючи къ себѣ на пріязнь властей Малороссійскихъ, писалъ зъ Бѣлостоку до Гетмана, генваря 4, комплементалній листъ свой сиче:

*Яśnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie
woysk Zaporozkich moy wielce Mości
Panie, y osobliwy dobrodzieiu.*

Gdybym Nestorowego wieku mógł pędzić lat quotę y złotem pieniacy się Paktolus obficie z siebie w życiu moim udzielał mi bogatych szumów, iako te w najmnieysze podzielone

*Ясновельможный Панъ Гетманъ войскъ
Запорожскихъ мой многомилостивый
Панъ и особенный благодитель!*

Если бы я жилъ и столько лѣтъ, сколько Несторъ, и если бы пѣнащійся золотомъ Пактолъ во все продолженіе жизни моей надѣлялъ меня своею богатою рѣною, то и тѣ раздѣлены на минуты и мгновения, и послѣдней несмѣтное

минуты y momenta, tak owych naygromadnieysza kupa nie dostawała by do zasłużenia tak wielkich dobroczynnych W. Mości Pana y dobrodzieia łask, które nieznaicomu swoiemu W. M. Pan y dobrodziey swadczyć mi raczysz słudze, y w swieckim moim przeszłym stanie osobliwe dobroczynności swoiey daiąc iasne znaki y w teraznieyszey zakonney moiey wokaciey iako Athlas moim okkurenciom hojnie, swey Panskiey nie ubliżając protekciey. Za co aby Nowoodrodzony niedawno w sercach prawosławnych Zbawiciel Pan (z którym niech się odrodzą w pozne lata przy czerstwości zdrowia wszelkie W. Mości Panu dobrodzieiowi szczęśliwości ze wszystkiego uprzejmego serca mego przy uniżonym powinszowaniu życzę) swoiemi nieogarnionemi w rozumie ludzkim dobrodzieystwy obnowić raczył W. Mości Panu dobrodzieiowi, ustawicznie niegodne moje modły s prawosławnym klerem Eparchiey Luckiey w niebo zasylać nieprzestając y moią uniżoność per latorem praesentium

количество было бы недостаточно для возблагодаренія за столь великія Вашей Милости, пана моего и благодѣтеля, милости, каковыми изволить меня неизвѣстнаго слугу своего награждать Ваша Милость, панъ мой и благодѣтель, осыпая меня своими благодѣніями и въ прежнемъ свѣтскомъ моемъ званіи и въ настоящемъ духовномъ, подобно Атласу, не отказывая споспѣшествовать моимъ предпріятіямъ;—за что нововозрожденный недавно въ сердцахъ православныхъ Спаситель Господь (съ коимъ да возродится въ позднія лѣта при новомъ здравіи всевозможное благополучіе Вашей Милости отъ души при униженномъ поздравленіи моемъ желаю) да возобновить всѣ свои, умомъ человеческимъ непостижимыя, благодѣлія Вашей Милости, милостивому пану и благодѣтелю. О чемъ я, совмѣстно съ православнымъ кляромъ епархіи Луцкой, повседневно перестаю возсылать къ небу недостойныя мои молитвы, и съ изъясненіемъ моею униженности, чрезъ подателя сего, во-всемъ

we wszystkim na onegoż składając doskonale do nog W. Mości Pana dobrodzieia prosternendo piszę się bydz

W. Mości mego wielce miłościwego Pana y dobrodzieia ustawicznym bohomolcą y najniższym sługą

Dionizy na Zabokrykach Zabokrycki, Nominat Episkopiey Luckiey y Ostrożskiej.

Z Białego Stoku 4 Januarii anno 1696.

na него полагаюсь, припадая къ стопамъ Вашей Милости, пана моего и благодѣтеля остаюсь

Вашей Милости пана и благодѣтеля моего непрестанный богомолецъ и всенижайшій слуга

Діонисій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, нарѣченный Епископъ Луцкій и Острожскій.

Изъ Бѣлостока, 4 генваря, 1696 года.

Того-жъ генваря 4, онъ же Жабокрицкій и до Преосвященного отца Ясинского, митрополита Кіевского, зъ Бѣлостоку, взглядомъ дѣла своего епископского, видѣвшагося древняго лицемѣра къ православію святому нехентного, Гипокриту утискуючи (его же мною бити Шумянского Львовского), писалъ таковій листъ свой:

JAŚNIE NAUWIELEBNIEJSZY W Bogu Mości oycze
METROPOLITO Kłowski MOU WIELCE Mości PANIE W
DUSZU S. oycze ARCHIPASTERZU y DOBRODZIEIU!

Nie zawiodłem się na moich w archipasterskiej świętobliwości W. M. Mości Pana y dobrodzieia protekcye nadzieiach.

Яснѣе преосвященнѣйшій о Бозѣ отецъ Митрополитъ Кіевскій, многомилостивый мой Панъ и о Духѣ Св. отецъ Архипастырь и благодѣтель!

Я не обманулся въ моихъ надеждахъ на покровительство Вашего Архипастырского благочестія. Ибо я, подобно

Kiedy iako ielenъ żądający wod krynicznych przez pierwszego delegata mego przy wszelkiej dobroczynnego około wielogrzeczney osoby moiey W. M. Pana y dobrodzieia pieczołowania otusze pastyrskie przestronnym stylem wyrażone odebrałem jego błogosławieństwo y niedawno przez powracającego z Kijowa Wielebnego oycza Hyrycza do Lublina, w liście do Przewielebnego oddawcy praesentium od Jego Mości oycza Archidiskona W. M. M. Pana podanym nieodmienne obłitey łaski W. M. M. Pana y dobrodzieia in refrigerium co raz nowych, *отъ древняго лицемѣра* y prawosławiu Świętemu niechętnego hyppokryty zachodzących trudności, czytam ku sobie studia. Za co iako z unizonym do nóg Archipasterskich W. M. Mości Pana provolvo per latorem praesentium podziękowaniem, tak pokornie proszę, zebysъ we wszystkim temuż oddawcy praesentium dawszy w uszach swey Świętobliwości kredyt, do co nayprędszey y požądany u mnie ex voto onemu nazad expedicye raczył być miłościwie

оленю, жаждущему на источники водные, чрезъ перваго посланнаго, при всемъ моемъ упованіи на благосклонное Вашей Милости, пана моего благодѣтеля, попечение о моей особѣ многогрѣшной, получилъ Ваше обширно изложенное пастырское благословеніе. И кромѣ того еще въ писмѣ Вашемъ, препровожденномъ отцемъ архидакономъ Вашей Милости чрезъ возвращающагося изъ Кіева въ Люблинъ всечестнаго отца Гирича, на имя всечестнаго вручителя настоящаго письма, усматриваю ко мнѣ неизмѣнное избилующей милости пана и моего благодѣтеля расположение, относительно устранинія всякій разъ новыхъ тѣмъ всегдашнимъ лицемѣромъ и недоброжелательнымъ православія покритомъ изобрѣтаемыхъ козней. За что съ униженною благодарностію чрезъ подателя сего припадаю къ архипастырскимъ стопамъ Вашей Милости, покорнѣйше прошу, дабы Ваша Милость изволяла того же подателя почтить во всемъ своимъ довѣріемъ и способствовать скорѣйшему и

powodem, gdyż największe coraz rodzi się niebezpieczeństwo z zabawy. Ja zaś Archipasterską tym czasem z pokornością W. M. Mości Pana y dobrodzieja całuję rękę y świątobliwym pilnie rekomendując się jego modłom piszę się bydz Świątobliwości waszey Archipasterskiej Mości mego wielce miłosciwego Pana oycę Pasterza y dobrodzieja w Duchu S. posłusznym Synem y ustawicznym bohomolcą y najniższym sługą

Dionizy na Żabokrykach Żabokrycki, Nominat Episkopi Łuckiej y Ostrożskiej.

Z Białego stoku, 4 Januarii, anno 1696.

вожделенному отправленію его обратно, ибо замедленіемъ усугубляется опасность. Я же между тѣмъ, со смиреніемъ цѣдую архипастырскую Вашей Милости пана и благодѣтеля моего руку, и поручая себя архипастырскимъ молитвамъ моего многомилостиваго пана, отца, пастыря и благодѣтеля, остаюсь о Духѣ Св. послушный сынъ и непрестанный богомолецъ и всеніяжайшій слуга

Діонисій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, нареченный Епископъ Луцкій и Острожскій.

Изъ Бѣлостока, 4 генваря, 1696 года.

Того-жъ генваря 14, Хрисанфъ, архимандритъ Іерусалимскій, писалъ зъ Богурешту до Гетмана комплементарній такій листъ свой:

Jaśnie Wielmożny Hetmanie wojsk Zaporozkich, Panie, Panie patronie y dobrodzieiu wielce mnie łaskawy!

Znowu a znowu iak nayspokornieyszy mój przez tę okkazyę twoiey Wielmożności oddawszy ukłon, zdrowia od Boga Nayszyjszego y długiego lat w rządzeniu Ruskiej Rzeczy pospolitey twoiey Wielmożności sprzyjając pomnożenia, wielce sobie, że o powodzeniu y o dobrym twoiey Wielmożności zdrowiu wielorakie zawzięłem wiadomości, winszuję. Oby to Rządca Niebios w naszych codziennych twoią Wielmożność zachowując modłach dał przy zdrowiu y szczęśliwym pożyciu w tym nowym roku (ktorego twoiey Wielmożności winszując, zyczę, abyś go nayszczęśliwiey przeszedł) większey a większey zwycięstw otrzy-

Ясновельможный Гетманъ войскъ Запорожскихъ панъ покровитель и мой многомилостивый благодѣтель!

Еще и еще при семъ удобномъ случаѣ засвидѣтельствовавши мое всеніяжайшее Вашей Милости почтеніе и желая отъ Бога Вамъ умноженія здоровья и долгоденствія въ управленіи Русскою Посполитою Рѣчью, я весьма радуюсь, неоднократно освѣдомившись о благополучныхъ успѣхахъ и вожделѣнномъ здравіи Твоей Вельможности. Да сохранить Господь тебѣ, ежедневными нашими молитвами, во здравіи и благополучномъ препровожденіи сего наступающаго года (съ коимъ Вашу Милость и поздравляю, желая провести оный какъ можно счастливѣе) и да благословитъ Онъ тебѣ въ приобрѣтенія большихъ и большихъ побѣдъ. Между тѣмъ доношу Твоей Милости, что я еще о сію пору, по разнымъ причинамъ, остаюсь въ здѣшнемъ краю, но чрезъ недѣлю

mywać lawry. Przeto donoszę twojej Wielmożności, że do tych czas w łamecznej ziemi dla różnych zostać przyczyn, ale teraz już prawdziwie i koniecznie po niedzieli pojadę do Konstantynopola ku Świętemu Patriarsze i obiecaję się w krótkim czasie, cokolwiek będzie nowego w Konstantynopolu twojej Wielmożności z błogosławieństwem i dziękczynieniem Świętego Patriarchy przez własnego wszystko przesłać sługę. Teraz zaś, które tu i nas nadszła wiadomość, listopodawcy temu zleciłem, aby one z ust swoich twojej Wielmożności opowiedział. Przy tym iak najlepiej naysławszy bądź zdrow i mnie w dalszej przyiazni chowaj, któremu mnie na zawsze pilnie polecam.

Waszej Wielmożności Pana, Pana Patrona i dobrodzieia mnie wielce miłościwego ustawiczny sługa i bohomolec naysławszy sługa

Chryzant A. H.

Dano w Bogurześciu we Wołoszech 1696 Januarii 14.

дѣйствительно и непремѣнно отправляюсь въ Константинополь къ Святѣйшему Патріарху, и общаю въ непродолжительномъ времени обо всемъ, чтобы ни случилось новаго въ Константинополь, извѣстить Вашу Вельможность, вмѣстѣ съ благословеніемъ и благодарностію Святѣйшаго Патріарха, чрезъ своего собственного слугу. Нынѣ же вручителю сего письма я приказалъ передать всувно Вашей Милости всѣ, какія только есть у насъ, новости. При чемъ желаю Вашей Милости здоровья и прошу сохранить меня въ своемъ расположеніи на дальнѣйшее время, коему поручаю себя навсегда

Вашей Вельможности пана покровителя и благодѣтеля моего, мнѣ многомилостиваго, нижайшій слуга и богомолецъ

Хрисанфъ, Архимандритъ Іерусалимскій.

Дано въ Бухарестѣ, въ Валахіи, генваря 14 дня, 1696 г.

Въ тѣмъ времени Пресвѣтлѣйшій Государь Іоанъ Алексѣевичъ отъ времени сего жизни на вѣчную преставился. Якого преставленія Гетманъ жалѣя писалъ зъ Бобріка, февраля 9, до Преосвященнаго отца Углицкаго, архіепископа Черныговскаго, о той кончинѣ Монаршой извѣстующи и моленія за душу его предлагаючи, такіи листъ свой:

Яснѣ въ Богу Преосвященній Мосци отче Архiepiscopъ Черныговскій, мой вельце мосцѣ пане, Пастырю въ Духу Святомъ, отче и пріятелю!

Писамо ко мнѣ въ Монаршой Пресвѣтлѣйшого и Державнѣйшого Великаго Государя, Царя и Великаго Князя Петра Алексѣевича, всея Великія и Малыя Россіи Самодержца, Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества грамотѣ, же сего настоящаго 7204 году, генваря во 29 день, Всемогущій Господь Богъ по Своей святой и праведной волѣ, изволивъ отъ сего земнаго царствія преселити во вѣчное небесное блаженство прелюбезнѣйшаго брата его Государскаго, Пресвѣтлѣйшого и Державнѣйшого Великаго Государя, Царя и Великаго Князя Іоана Алексѣевича, всея Великія и Малыя Россіи Самодержца; и онъ Великій Государь нашъ, Его Царское Пресвѣтлое Величество, множицею сѣтуетъ и всѣ чини толь Великаго Московскаго Государства имѣютъ жалобу. Яко теди Великій Государь нашъ, Его Царское Пресвѣтлое Величество, указалъ мнѣ извѣстити о томъ Вашей Пастырской Милости и всѣмъ духовнымъ въ Малой Россіи будучимъ чинамъ, жеби порядкомъ Святія Восточнія Церкви о преставившемся Великомъ Государѣ были отправовани поминанія, такъ я и самъ будучи въ печали чрезъ сей листъ мой тую печальную вѣдомость Вашему Преосвященству синовско доношу, и при семъ яко найпачѣ отдаюся пастырской ласце и святому Вашей святинѣ архіерейскому благословенію. Зъ Бобріка, февраля 9, року 1696.

Прошлое благоприятное лето победу войском нашим христианским надъ Казикерменомъ и иными городками бѣсурманскими принесло, теперь уродило намъ зиму злоключительну, поневажъ Орда Крымскіи и Бѣлогородскіи зъ Солтанами Калгою и Нурадиномъ въ многочисленныхъ силахъ, на отмищеніе шкоди Казикерменской, зъ жилищъ своихъ вшедши, вторгнули перше въ побережніе города полку Полтавского, где Китайгородъ весь спалили, тлько люде зъ душами въ замочку тамошномъ спаслися, тое-жъ Кишенцѣ и Келебердѣ досталось. Въ Миргородскій засъ полкъ, всіми силами втиснувшись, побережніе городки и села оногъ знесли огнемъ и мечемъ; людеи где нагабали въ пень рубали, не беручи живцемъ, и такъ чрезъ недель 3 стоячи, любо въ людахъ малую, однакъ въ селеніяхъ и пожиткахъ ихъ великую, здѣлали руину. А любо отъ Гетмана Мазепи противко тихъ непріятелей ординовани были полки Полтавскій, Миргородскій и Гадяцкій, чтобы ихъ чрезъ Псіоль въ Миргородскій полкъ не допустили, однакъ полки оне зъ языковъ Татарскихъ увѣдомившись о многочисленныхъ силахъ, мусѣли у города Голтви задержатися; а хочай за зближенемъ тихъ силъ бѣсурманскихъ ку Голтвѣ и вѣхало было войско козацкое противко имъ за подворки Голтвианскіе, однакъ нимало противъ немогучи постояти, зъ немалымъ посрамленіемъ и шкодою подъ самую Голтву zostали угнани; тогда и Запорожцовъ 600, чили 700 человекъ вѣшло было отважне пѣхотою за подворки Голтвианскіе и стануло въ огородахъ Голтвианскихъ за тинами, но и тіе при поламано тину тумутомъ ординскимъ zostали вирубани и вѣчнымъ сномъ тамъ уснули, за пѣлость отчизни своей Малоросійской. Тогда и Вечорченка, ассаула полкового Гадяцкого, поймано и для ворожитетства своего поганского зъ живого сердце виняти и на огонь кладено. Якая ихъ поганская ворожка, вѣжъ не добре имъ поганцомъ вѣщовала, теди збоявшись далѣй внутръ Украины вторгати (поневажъ и самого Гетмана зо

всіми войсками неоподавъ въ Лохвицѣ слыхали) раздѣлывшись на двое: Бѣлогородская орда зъ полку Миргородского за Диѣпръ уступила восвою и въ немъ надтопилась, а Крымская чрезъ полкъ Полтавскій на село Петровку за Ворскло преправилась, и людеи, уже не рубяючи живцемъ, брала, где кого заскочила, тлько мало уже въ людахъ остерегшихся было отъ нихъ шкоди, и овшемъ сами силою Божією претрашени, ломя голову, назадъ зъ Украины утѣкали, зъ горъ и пагорковъ Ворскляниихъ розбивалися и въ рецѣ Ворсклѣ на рознихъ мѣстахъ, за поламавіемъ леду, топилися, занеже зима тогдашняя была безснѣжна и не морозна. Наконецъ Нефорощи добували, но недобувши, тлько фолварки и монастиръ тамошній новопостроенній Святаго Спаса спаливши, повернули до Крыму.

Того-жъ февраля 20, прибыли зъ Москви въ Батуринъ музиканти Прусаки и надѣючись на пѣкнѣхъ персонѣ Велико-російскихъ, которіе зъ Прусь до себе ихъ подмовили и труды ихъ довольно наградити имъ обѣщали, но той обѣтъ премѣнивши отправили зъ Москви туне, просили Гетмана, абы были приняты на его службу, чрезъ такую свою суплѣку.

Сіятелнѣйшій властителю найласкав- вий Пане!

Елико могутъ властелина украсити всѣ добродѣтели, тлько вѣстину можетъ сама едина ласкавость: жаднимъ бо иншимъ образомъ властелинъ себѣ и благоволенія у подвластныхъ своихъ доступити не можетъ, аще на тѣхъ же де не будетъ милостивъ. Кто Сіятелнѣйшій властителю о твоей усомнѣватимется милости, о коей такожде до насъ иностраннихъ слава дойде? Кто дерзнетъ глаголати, яко ти пѣси милостивъ, хіба неблагодарній твоея милости? Мы, которіи едва ввійдохомъ во твое владѣніе, уже твоея не заслу-жоной дознаваемъ милости, сами твои поддержанніи визна-

ють вездѣ яко ласкавшого надѣ тебе ни единого имѣли, или дознавали когда властелина; и кто сію милость твою, доброту, и людскость, юже на твоихъ изъясляеши, толикими слови изъяснити можеть! Не моя сила есть, аще бы сто языковъ, и толико-жъ устъ имѣлъ. Родомъ Пруси, но здесь стани есми, до сего времени былисмо на Москвѣ у нѣкихъ, которіи насъ изъ отчества нашего зъ собою заведоша и многое за наши труды обѣщевали награжденіе, но во обѣтахъ своихъ немало постояни, отходящи на войну, безъ заплати насъ отпустили; и такъ бѣднѣ ми оставленіи, ни единого вишное прибѣжище, аще не къ тебѣ Сіятелѣйшій, обрѣтаемъ, и сюда къ Вамъ приходимъ, ни единою тако вѣщю, яко же милостию твоею вездѣ славимою притягаеми, покорне просиши, да насъ твоихъ клеентовъ всемирныхъ милостивно изволиши принять. Ми же, аще что трудами своими возможемъ, завдячати всегда тщателне трудитимеся. Умѣемъ на иструментахъ грати, комедіи виправляти; есть у насъ и лихтарня волхвователная, кою удивленія достойное чось изъяснити можемъ: то есть тѣнь человѣческую или образъ чій на стѣнѣ бѣлой или на обрѣсѣ различными цвѣтами вираженій, яко едва маляръ штукою своєю лѣпотне написати можеть: навикохомъ израднимъ художествомъ коберцѣ на полотнѣ, сукномъ виробляти; также едентъ зъ насъ розніе танци плясати и перекидатися добре розумѣть. Если теди сими нашими искусствами тебѣ до мисли естемъ, Найленѣйшій Пане, прійми убо, просимъ, насъ убогихъ отставленнихъ, сотвори да твоея насщаеся милости. Ми же никогдаже утрудимся за твое и всего пресвѣтлаго дому твоего здравіа Бога молити, иже живемъ и умираемъ

Кляентіи твои найнижшіи, року 1695, февраля 20.

Положена здѣсь сія суплѣка преречонихъ иноземцовъ музыкантовъ не для чого иного тилко для того, что многіи художолки на обѣтникахъ панскихъ звикли заводитися,

когда панове лгати невестидаются, а не за грѣхъ есть любящій неправду ненавидать своей души.

Того-жъ февраля 22, Яблоновскій, Гетманъ Великій Короній, затягаючи отъ Гетмана Мазепа вѣдомости о неприятельскихъ бѣсурманскихъ виписанихъ въ Украину утарчкахъ и о Азовѣ прошлолѣтнего поведенія желаючи, писалъ къ нему же Явова такий листъ свой:

*Wielmożny Mości Panie Hetmanie woysk
Zaporożskich Przeswieitleszych Dzierżaw-
nieyszych Carskich Wieliczestw, mnie wielce
Mości Panie y przyiacielu!*

Przez powracaiącego z nowinami sługę W. M. Mości Pana nie omieszkiwam okaziey, za którą z ukłonem moim y nieodmienną odzywam się W. M. Mości Panu przyiaźnią; kiedy zaś doskonałey z Zadniepru o obrotach nieprzyiaciela Krzyża Świętego, który tam teraz wtargnął, nie mamy relacyi, proszę W. M. Mości Pana, aby mię uwiadomiłes tak o terazniejszym powo-
dzeniu iako y pod Azowem co się dzieie y przed tym, iaki

*Вельможный панъ Гетманъ войскъ За-
порожскихъ Пресвѣтлѣйшихъ Держав-
ныхъ Царскихъ Величествъ, мнѣ
многомилостивый панъ и пріятель!*

Спѣшу воспользоваться случаемъ, чрезъ возвращающагося съ извѣстіями слугу Вашей Милости, свидѣтельству мое почтеніе и неизмѣнную дружбу Вашей Милости милостивому пану. Такъ какъ мы не имѣемъ точныхъ свѣдѣній изъ-за Диѣпра относительно движеній враговъ Св. Креста, туда вторгнувшася, то прошу Вашу Милость увѣдомлять меня какъ о настоящихъ дѣйствіяхъ, такъ и о томъ, что

wszystkich rzeczy był sukcesus, do wspolney to należy wiadomości, kiedy przeciw iednemu nieprzyjacielowi święta woyna w sojuzie nas trzyma. Jak nayzupełniejszy zaś o wszystkim życzyłbym sobie mieć od W. M. Mości Pana diariusz y iak nayprędszą informacją. A wzajemnie w podobnych przysługiwać się zechcę okazyach y szczerą z osoby moiey do zasłużenia nadgradzać to winieniem ochotą, z iaką zostaie

W. M. Mości Panu uprzejmie życziwym przyacielem y
sługa

*Stanisław Jabłonowski Kasztelan Krakowski Hetman
Wielki Koronny.*

Ze Lwowa 22 Februarii, anno 1696.

dłaje się pod Aзовомъ равно и вообще какой былъ передъ симъ въ дѣлахъ успѣхъ? Это необходимо для обоюдныхъ нашихъ свѣдѣній, по случаю священной войны, противъ одного и того же неприятели насъ соединяющей. Мнѣ бы желательно имѣть отъ Вашей Милости обо всемъ этомъ подробнѣйшій дневникъ и скорѣйшее извѣстie. А я обещаю взаимно служить въ подобныхъ обстоятельствахъ и отплатить Вамъ моимъ чистосердечнымъ усердіемъ, съ каковымъ остаюсь

Вашей Милости пана моего доброжелательный пріятель
и слуга

*Станиславъ Яблоновскій, Каштелянъ Краковскій,
Гетманъ Великій Коронный.*

Львовъ, 22 Февраля, 1696 года.

Когда преждеописаніи бѣсурманскія Крымскія и Бѣлогородскія силы для отмщенія за Казикерменъ кривды своей

мѣли на Украинну приходить, тогда Запорожцы по своей зичливости донесли о томъ Гетману, хочай и не въ пору уже; якой зичливости ихъ Гетманъ будучи контентній, а о сукцессахъ прошлыхъ Украинскихъ и Ордынскихъ, также о жалованіи Монархомъ до Сѣчи виправленномъ, и о прочемъ имъ же Запорожцамъ ознаймуячи, писалъ до нихъ зъ Батурина, априля 4, такой листъ свой:

Мой ласкавій пріятель и брѣтя пане Атамане
Кошовій и все старшее и меньшее войска Его
Царского Пресвѣтлого Величества Запорожского
Низового товариство!

Любо не упередили до насъ прибытія посланніе Вашмостей зъ пересторогоу виправленніи о нахожденіи неприятелискомъ бесурманскомъ подъ Малоросійскіе Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества городи будучомъ, але того власне часу прибули зъ таковою вѣдомостію, якого часу и неприятели въ великой своей потужности, ходячи купою, почалъ кграсовати межі городами, еднакъ и такого остерегательного Вашмостей поступку естесмо велце влячни, поневажъ Вашмость, зъ горливой зичливости своей ку милой отчизнѣ нашей рейментару своему и всему христiанскому народовѣ тое учинили, будучи ради и найскорѣйше-бъ увѣдомляти, если би до такого дѣла латвій подавался способъ. А такъ будучи ми тутъ зичливости Вашей зѣло контентни, желяемъ и впередъ о намѣреніяхъ и неприятелискихъ оборотахъ насъ Гетмана увѣдомляти: а сихъ посланцовъ зъ полякованіемъ нашимъ до Вашмостей на Низъ отпускаючи ознаймуемъ о позвоженіи бывшомъ бесурманскомъ: же любо добивалися межі городами Украинными войною три недѣли, мѣста въ полку Полтавскомъ, въ полку Миргородскомъ опалючи, села, пашни, сѣна огнемъ пустошаючи, еднакъ въ людехъ малую нанесли шкodu, поневажъ всѣ зъ снгу по разослан-
томъ 3.

нихъ универсалахъ нашихъ до городовъ позбѣгали; противъ котрихъ непріятелей, ведлугъ засиланнихъ зъ иншихъ сторонъ вѣдомостей, будисмо въ роздвоенной радѣ нашой: же оніе непріятелѣ мѣли на двѣ стороны въ край нашъ приходити: Бѣлогородская зъ гори Дѣйра, а Крымская зъ низу, зъ якой непевности былисмо въ розерваню мисли нашой, а надто дозналисмо трудности, же зъ Батурина вибралисмо на отпоръ непріятелѣмъ зъ тяжарами войсковыми сапниимъ таборомъ, лечъ за розстанемъ зъ нестатечной зимы снѣговъ, въ Прилуцѣ и по иншихъ городахъ мусѣлисмося на вози перебрати, якові то нашъ переборъ значную намъ въ поспѣху на отпоръ противъ непріятелей идучимъ учинилъ забаву, але однакъ въ томъ часѣ якъ до Лохвицы натягнулисмо, они непріятелѣ завзявши вѣдомость, же къ намъ пасунулисмося неоподаль зъ войсками, заразъ зъ ормомъ и страхомъ такъ снѣжно иначе повернулисъ въ свою поганскую землю: Солтанъ Калга зъ иншими Солтани и ордами Крымскими до Криму, а Бѣлогородскіи орди до Бѣлогорода. А такъ Крымци на Пселѣ на Ворсклѣ заламаючися переправили тіе рѣчки не безъ шкоди своей, а Бѣлогородци на Дѣйру также кошемъ обломившися въ людехъ и въ конехъ значную понесли пагубу: а що подъ кождимъ городомъ ихъ поганцовъ бито и въ потичкахъ рвано, и языковъ брано, тое каждому есть вѣдомо. Ознаймуемъ вамъ же войску Низовому, якъ Найяснѣйшій Монарха нашъ отъ Пресвѣтлого престола своего рочнимъ жалованіемъ зъ прибавкою чрезъ посланнихъ своихъ милостиво васъ обсилаетъ, котріи посланніи, 29 февраля, зъ Батурина змѣраючи, уже вѣхали, и ми ведлугъ щорочного обыкновенія гроши перевозніе зъ тими жъ посланними Монаршими чрезъ умислиныхъ посланнихъ нашихъ прислати вамъ обещаемъ, а о пересланю рознихъ борошенихъ запасовъ зъ провизіи нашей гетманской, войску Низовому обыклихъ и въ поготовости уже найдучихся вѣдати доносимъ: же згола теперь трудно онихъ

подводами запроважати, поневажъ полку Полтавского и Миргородского мѣста, отколь подводи на такую що рокъ повинность бирувалися, zostali велми утяжени, поневажъ сѣна, пашнѣ, оброки отъ непріятелей пошли въ спустошеніе, зъ далекихъ засъ полковъ брати подводи для запроваженя онихъ борошенъ на Низъ згола наносилабся людямъ негносна трудность; и Лубенского полку и Галицкого подводи борошна возили на Таванскій островъ, котрихъ другій разъ въ семь же времени турбовати не есть рѣчь слухная. Якой трудности запобѣгаючи, на томъ учинилисмо наше постановленіе, же тіе борошна розказалисмо спровадити зъ Переволочною до Кодаку, отколя ви добріе молодци войско Низовое хотіте тіе запаси човнами себѣ на комъ одійскати, якожъ не трудно вамъ войску тое учинити, поневажъ вѣшнею водою жадная на порогахъ не удержитъ перепова. А могутъ и Кодачане въ томъ борошенѣ онихъ спроваженію учинити вамъ послушенство, поневажъ оніе особно вашею войсковою щитатся обыкlostю. Тое Вашмостемъ предложивши, значимъ имъ же доброго отъ Господа Бога здоровья и щасливого во всемъ повоженя. Зъ Батурина, априля 4, року 1696.

Въ тихъ мѣсцехъ, чи въ маю, чили въ іюнѣ, Янъ Третій, то есть Собескій, Король Полскій, преживши на королевствѣ лѣтъ 22, а не докончивши того на що крѣпко усаждался зъ своєю неслухною интенцією, жебы въ Русѣ подъ державою Корони Полской обрѣтающеюся православіе Грекоруское zostalo скасовано и на Унѣю зъ хизматическимъ костеломъ Римскимъ обернено, докончилъ временного житія своего въ неуремномъ Римскаго заблужденія исповѣданіи, для того написалемъ о немъ Собѣскомъ такъ, что слышалемъ, якъ онъ былъ негдись православній шляхтичъ Рускій, но для привременной чести и славы мірской, отринувши благочестіе, zostalъ Ляхомъ и назвался Собескимъ, а по Руски звано его прежде *Собкомъ*. Много сей Король

славныхъ дѣлъ справилъ за панованія своего, лечь тимъ единымъ некончаемое справилъ себѣ безчестіе, же скритымъ и полетѣннымъ надъ древніе антецессоровъ своихъ князей и Королей Полскихъ права и конституціи на благочестивую Грекорускую вѣру оказавался преслѣдовцемъ, чего знать Богъ страшнѣй и отъемлющій души княземъ далѣй, нетерпячи поведѣлъ и его душу отяти отъ него, и славную славу его въ персть вселити и невѣдомому пришивамъ вѣкомъ сотворити.

По смерти зась его Собеского заразъ во всей Полцѣ настало смятеніе и замѣшанина, звѣнзекъ войскъ платныхъ до бунту и до поиска войнаю заслугъ своихъ на Рѣчи Посполитой, несогласіе о избраніи Короля нового: бо одни желали зъ Цесаринни пѣлякогось курфистра; другіи зъ Франціи князя Деконтого, третіи зъ Литви Сапѣгу, четвертіи зъ между себе королевича Собеского, пятіи зъ Саксоніи князя Фридерика Августа хотѣли; и въ такомъ порозненіи колеблющеся и всякъ отъ своего кандидата знаменитѣй тайно приемлющи дари, отчизну свою Корону Полскую, тими кождому зъ пановъ кандидатовъ помененихъ, приводилъ въ за-
долженіе и нахилалъ до упадку, нимъ совершенно, хочай и не по всѣхъ Поляковъ волѣ (за вложеннемъ въ тое дѣло Пресвѣтѣйшого Царя нашего Петра Алексѣевича всея Росіи Самодержца) избранъ и поставленъ Королемъ Полскимъ князь помененный Саксонскій Фридерикъ Августъ, о чомъ пространнѣйше впередъ будетъ нарисано.

Юня 3, Жабокрицкій, номѣнатъ епископъ Луцкой, старающися непремѣнно о тую епископію и полецачущися въ томъ помощи и протекціи гетманской, писалъ зъ Луцка до Гетмана комплементалній такой листъ свой:

*Jasnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie
woysk Zadnieprskich y Zaporozkich moy
wielce Mości Panie y nayosobliwszy do-
brodzieiu!*

Гдыбы ieszче od terazniejszego czasu y punktu dzisiej-
tysięczney lat liczby wieku dobrotliwy Bóg wszechmocnością
swoią przedłużyć mi chciał, y tego niewystarczyli by dni, ani
godziny do wypłacenia się usługą moją z długu nie tylko co-
dziennie ale niby na mgnienie oka przybywających y przyrna-
żających się dobroczynney protekcye nademną y łaski W. M.
M. Pana y dobrodziecia dowodow, czego iako y listowne tak y
ustney relacye przez Przewielebnego w Bogu oycę Ihumena
Białostockiego uczynionej okazują się rzeczywiste dowody, tak
na znak powinney w sercu moim wdzięczności z uniżonym po-
dziękowaniem za wszystkie dobrodzieyskie wyswiadczenia po-

*Ясновельможный Панъ Гетманъ войскъ
Заднѣпровскихъ, мой многомилостивый
Панъ и особенный благодѣтель!*

Еслибы отъ настоящаго времени и мгновенія Милосер-
дый Богъ всемогуществомъ своимъ продлѣлъ мнѣ жизни
еще на десять тысячъ лѣтъ, то и тогда бы не достало ни
дней, ни часовъ для вознагражденія долга моего за всѣ до-
казательства, не только ежедневно, но ежеминутно возра-
стающей и приумножающейся для меня Вашей благоскон-
ности и покровительства; чему яснымъ доводомъ служатъ
какъ письменныя такъ и изустныя донесенія превелебнаго
о Бозѣ отца Бѣлостоцкаго игумена. И такъ склоняя покорно
голову въ доказательство должной сердечной благодарности
за всѣ Ваши благодѣянія, я вмѣстѣ съ тѣмъ приношу мою
покорную просьбу, чтобы Ваша Милость, панъ мой благо-

korny chyłę głową moją, niemniej dalszą pokorny zanosząc prośbę, żebyś W. M. Mości Panu dobrodzieju w zaczętym łaski y promocyi swoiey nieustawiając dzieła, iako najprętszym skutkiem zakonczyć y obiasnić że mnie iesteś oyciec y miłoseiwy zastupnik i pokrowiciel raczył: ponieważ y same prawa koronne nabożeństwu naszemu Wschodniemu Greckiemu służące tego pilnie wyciągaia i *враговъ Православія Святого лице-мѣрныхъ* następnie złościwość, a nadewszystko Katedry moiey y całej diecezey Prawosławney Łuckiey niezliczone trudności, kłopoty y od drapieżnych wilków zewsząd nieustające naigrania (ktorym y charaktery dosyć Świętymi Episkopskimi porządkami doskonałe, iakieby przy łasce Bożej siły moie zostać mogły, odporu dać nie mogą) potrzebuia. Co wszystko najwyższemu W. Mości Pana y dobrodzieia poruczając rozsądkowi y baczeniu się sam w nieodmienną jego, czekaiać iako najpożądaniey y iako najprędzey deklaracyi, upraszając pilnie W. Mości Pana y dobrodzieia o protekcyę y łaskę, iako pragne

dzieł nieostawiaia początego dla miłości y pokrowicielstwa swojego, izwoili jakъ можно скорѣе привести оное къ концу y доказать, что ты для меня милостивый отецъ, zastupnik i pokrowiciel. Этого необходимо требуютъ самыя коронныя постановленія относящіяся къ нашему Восточному Греческому исповѣданію, y кромѣ того злость лицемерныхъ враговъ святаго Православія, a болѣе всего многообразныя каедры moiey y всей Луцкой епархіи трудности, заботы y безпрестанныя отъ хищныхъ волковъ со всѣхъ сторонъ оскорбленія, коимъ я, несмотря на мое епископское званіе, со всѣми силами, мнѣ Божією благодатию данными не могу противустоять. Все это повергая на высшее усмотрѣніе y уваженіе Вашей Милости, пана y благодѣтеля и, поручая себя самого неизмѣнному покровительству y милости пана моего y благодѣтеля, ожидаю вожделѣнной y скорѣйшей Вашей деклараціи. Желая быть до послѣдней минуты жи-

вѣдъ до ostatniego tchu mego W. Mości Pana y dobrodzieia najyosobliwszego zyczliwym uprzejmie bohomolcą y униженнымъ слуга

Dionizy na Żabokrykach Żabokrycki zakonnik, nominat Episkopiey Łuckiey y Ostrożskiej.

Z Katedry Prawosławney Łuckiey, Junii 3, anno 1696.

зи moiey Вашей Милости пана y особеннаго благодѣтеля моего преданнымъ слугою y богомольцемъ.

Діонисій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, монахъ, нареченный Епископъ Луцкій и Острожскій.

Каедрa Православная Луцкая, іюня 3 дня, 1696 года.

При той же okazji Жабокрицкого писалъ до Гетмана благодарственный за ласкавое принятіе и о дѣлѣ епископскомъ Луцкомъ Игуменъ Бѣлостоцкій, іюня 17, такий листъ свой:

Jasnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie Carскихъ Пресвятѣйшихъ Величествъ войска Запорожскаго мой wielce miłosciwy Panie Panie y osobliwy dobrodzieiu!

Powróciwszy zъ отвітнымъ pismemъ odъ Waszey Wielmożności dobrodzieia mego szczęśliwie na Wołyń dostateczną w

Ясновельможный панъ Гетманъ Царскихъ Пресвятѣйшихъ Величествъ войска Запорожскаго, мой многимило- стивый панъ y особенный благодѣтель!

Возвратившись на Волинь благополучно съ отвітномъ Вашей Милости, благодѣтеля моего, сдѣлалъ обстоятельное

staraniu y w oświadczeniu łaski y życzliwości y dobroczynności Panskiej Wielmożności waszey dobrodzieia mego Jego Mości oycu nominatowi y dobrodzieiowi naszemu, w interesie iego Mości y nas wszystkich Prawosławnych uczynił relacyą, z kłoye życzliwy panski affekt Wielmożności Waszey dobrodzieia swego ku sobie uznawszy wielce cieszy się y w nagrodę życzliwego affektu y łaski Panskiej W. M. dobrodzieia ze wszystkim klerem modłami świętymi za czerstwość zdrowia y szczęśliwe panowanie dożywotnie naywyższy błagać maiestat obowiąznie się: a o nieodminną pańską łaskę o całoręczną deklaracyą uprasza. Tey że wszyscy iego Mości Panowie obywatele Wołyńscy tak duchownego, iako y świeckiego stanu łaski panskoy skutku uznać pragną iako nayprędzey, bo iegomość oyciec nominat y dobrodziei nasz coraz większe a większe od inowiernych y nieżyczliwych sobie przeszkody ma, a takż y my wszyscy, w czym ia osobliwie, lubo podła osoba, o całoręczną (którą

дonesenie заботливости и о доказательствѣхъ расположенія къ Милости Вашей, благодѣтеля моего, къ отцу нарѣченному епископу благодѣтелю нашему, по дѣламъ его и всѣхъ насъ православныхъ; изъ коей (отецъ Епископъ) усмотрѣвъ благорасположеніе Ваше къ себѣ, чрезвычайно радуется, и обязывается, въ благодарность за Вашу благосклонность, со всѣмъ клиромъ молить пожизненно Всевышняго о испосланіи Вамъ добраго здоровья и благополучнаго владѣнія; а между тѣмъ просить объ неизмѣнной Вашей милости и о собственноручной деклараціи. Туже милость Вашу всѣ И. М. оыватели Воыльскіе, какъ духовные такъ и свѣтскіе, на себѣ испытать желають какъ можно скорѣе; ибо отецъ нарѣченный и благодѣтель нашъ всякій разъ большія и большія испытываетъ препятствія отъ пновѣрцевъ и отъ своихъ недоброжелателей, а съ нимъ вмѣстѣ и мы всѣ, я хотя и малозначущая особа убѣдительно прошу о собственноручной деклараціи, которую мы, хотя Ваша Милость и

W. M. Pan dobrodziei moy zaraz po Wielkiej Nocy przez umyslnego miał dać aż dotąd niemamy) upraszam deklaracyą. Za oświadczone też ku moiey niegodney osobie y mieyscu S. Białostockiemu dobrodzieystwa Wielmożnemu Mości dobrodzieiowi memu niemogąc inaczey zawdzięczyć y odsłużyć tylko za miłe zdrowie y szczęśliwe powodzenie, a osobliwie o zwycięstwo nad nieprzyjacielem Krzyża S-go do zgonu życia mego ze wszystką bracią y oycami memi Majestat iego Boski przyrzekam błagać, iako y teraz iestem codziennym

Jasnie Wielmożności Waszey Pana Pana y miłościwego dobrodzieia mego niegodnym bohomolcą y nayniższym sługą wielogrzeszny

Theodozy Padełski, Ihuinen monastera Białostockiego y Bractwa Łuckiego. M. X.

Z Białostoku, Junii 17, anno 1696.

обѣщались дать векорѣ послѣ Свѣтлаго Праздника, о сію пору не имѣемъ, за оказанія же мнѣ недостойному и святой обители Бѣлостокской благодѣланія, не будучи въ состояніи отблагодарить и отслужить иначе моему благодѣтелю, я обѣщаюся по жизни моею молить Всевышняго о здравіи и благополучіи Вашей Милости, особенно о побѣдѣ надъ врагомъ Св. Креста со всею братією моею и отцами духовными. Нынѣ же пребываю Ясновельможнаго пана и благодѣтеля моего недостойный богомолецъ, многогрѣшный и всенижайшій слуга

Теодосій Падельскій, игуменъ Бѣлостокскаго монастыря и братства Луцкаго.

Бѣлостокъ, 17 іунія, 1696 года.

На которіе листи Жабокрицкого и Игумена Бѣлостокского безполезніе, бо тилко комплементарніе, того-жъ мѣсяца такіе учинени отвѣти:

до Жабокрицкого.

Ясне въ Богу Превелебній мосцѣ отче номинать
епископи Луцкой мой велце ласкавій пане и
пріятелиу!

Дойшли мене два листи уже Вашой Превелебности, въ
которихъ вычитую упрямій ку себѣ Вашей Превелебности
афектъ, за которій яко велце дякую Вашой Превелебности,
такъ и взаимне всякихъ при здоровіи добромъ благополученій
и въ желаніяхъ помислихъ skutkowъ Вашей Превелебности
зичу! А же достаточне о томъ увѣдомляюся, же Ваша Пре-
велебность въ чинъ архимандричества належитимъ церкви
Восточной синомъ совершенно естесъ посвященій, теи зъ
того велце тѣшуся зичачи того сердечне, абысь мѣючи на
себѣ основаніе доступилъ вскорѣ и того святительского чина
достоинства, на которое естесъ наименованъ и електованъ.
Въ чомъ и я, пле мѣ силѣ и способу достацетъ пособство-
вати, Вашей Превелебности щире общіую складаючися въ
той мѣрѣ на обширѣйшее Ясне въ Богу Преосвященного
Его Милости господина отца Митрополита Кіевского, пана
отца и Пастира моего донесене, которое въ его пастырскомъ
листѣ до Вашей Превелебности виразитися маеть, же тежъ
я обѣданого чрезъ Превелебного отца Игумена Бѣлостоц-
кого ранѣй не учинилъ до Вашей Превелебности листовного
моего отзиву, тое зъ тихъ мѣрѣ пошло, же до сего часа
жадного не бывало у насъ отъ Святѣйшого Константинопол-
ского фрона о дѣлѣ томъ извѣщенія. Отдаю мя при томъ
доброю Вашей Превелебности пріяніѣ и святимъ молитвамъ.
Писанъ іюня 30, року 1696.

до Игумена.

Превелебній въ Богу господине отче Игуменъ
Бѣлостоцкій, мой ласкавій отче и пріятелиу!

Же Ваша Превелебность засилаючи мене своимъ ли-
стомъ оказуєть свою вячність за показане себѣ у мене
людскости подчасъ бытности своей въ Батурині, теи мѣ
пристойні належитъ просити Вашей Превелебности вибаченія,
въ чомъ колвекъ Вашей Превелебности невинодило; яко
еднакъ мило мнѣ естъ тое, же зъ такого случая любовію
своею Ваша Превелебность до мене ся отзиваєть, такъ
взаимне, симъ листомъ монѣ Вашу Превелебность обсилаючи,
зичу того упрямѣ, абысь Ваша Превелебность многотѣтно
здравствовалъ. Припоминаєть мнѣ Ваша Превелебность, же
я мѣлъ давно зъ умислу писати до Его Милости отца номѣ-
ната о дѣлѣ епископи Луцкой, знаюся теи я до того, же
мѣлемъ тое учинити, але за повзятѣмъ вѣдомости о томъ
же дѣлѣ зъ Константинополя, отколы гди до сего часу
жадна у насъ не бывала вѣдомость зъ тихъ мѣрѣ и мой
не могъ вершитися обѣдану одозвѣ. При томъ молитвамъ
святимъ Вашей Превелебности пощаюся.

Зъ Батурица, іюля 30, року 1696.

При таковыхъ въ Полцѣ состояніяхъ, якієся вишей
описали тутъ, въ Росіи, Марсѣ нашъ Російскій на бѣсурма-
новъ поощрѣлъ свои стрѣли, и чого прешлого лѣта не до-
казалъ надъ Азовомъ, тое при помощи Божіей сего лѣта
доказати надѣялся, для чого, яко самъ Пресвѣтѣйшій Го-
сударь Царь Петръ Алексѣевичъ, единовладнимъ въ семь
року по брату Іоану оставши Монархомъ, въ мѣсяцѣ маю,
зъ конными и пѣхотными войсками рушилъ отъ престола
своего царского зъ Москви въ повторній походъ военій ку

Азову, такъ и Гетману Мазепѣ повелѣлъ значную часть войска козацкаго туда-жъ подъ Азовъ выправити. Гетманъ тедеи, по томъ указу монаршомъ, заразъ на тую военную службу ку Азову выправилъ наказнымъ Гетманомъ Якова Лизогуба, полковника Черниговского, зъ полкомъ его, предавши ему подъ команду и иніе полки городовіе и охотничкіе; также и самъ Гетманъ зъ прочимъ городовимъ и охотничкимъ войскомъ козацкимъ для защищенія Малоросійскаго отъ нахожденія Орда Кримскихъ рушилъ зъ Батурина, 19 іюня, и до Покрови Пресвятой Богородици стоялъ зъ войскомъ на рѣчкахъ Коломаку и Орчику, сполне зъ Бояриномъ Борисомъ Петровичемъ Шереметовимъ. Потомъ не мѣючи о неприятели жадной вѣдомости, по Покровѣ въ тиждень, рушилъ зъ Орчика, въ доми и войско ропустилъ. Кгда прето войска Московскіи и Козацкіи прибыли до Азова, тедеи арматами, бомбами и подкопами прилежно чрезъ чтире недѣли добували, Бѣл Азовскаго забили и войска въ немъ много вибили. Егда-жъ благоволіи Богъ тую крѣпкую первую во Азійи и преславную Азовскую фортецу предати въ руки православнаго Монарха Російскаго, тогда предъ Св. Онею въ субботу ниспосла въ сердца вѣрныхъ рабовъ своихъ Козаковъ войска Запорожскаго Малоросійскихъ въ шанцахъ остававшихся чирствость и неустрашенное мужество, при которомъ они заохотившись и, тысячи смертей предъ очима явно бывшихъ неубоявшись, всѣ единовластно въ шанцахъ своихъ зашумѣли, и безъ ординансу царского о полуднѣ зъ шанцовъ вискочивши, на Азовъ устремилися и заразъ неисканною хибностію и чирствостію, розными способами на високіе каменіе стѣны Азовскія и, на оденъ роскаты, килоннадцатъ штукъ арматъ на себѣ имѣвшій, вискочивши, начали свило внутри Азова якъ зъ дробнаго оружія такъ изъ арматъ Турецкихъ зъ роскату помененного Турковъ разити и забивати, що Донцѣ увидѣвши, вискочили зъ своихъ шанцовъ заразъ и пристигли въ помощь Козакамъ Малоросійскимъ на

стѣны Азовскіе, що и самъ Пресвѣтлій Монархъ увидѣвши, повелѣлъ заразъ полкамъ своимъ Московскимъ туда-жъ въ помощь Козакамъ спѣшно ступати и облеженцовъ Азовскихъ бѣсурманъ докончевати, що кгда заразъ учинено и весь Азовъ огнемъ Марса Російскаго наполнено, тогда оставшіеся въ живихъ облеженцы съ великою надеждою начаша просити милосердія, якое и получили; ибо заразъ повелѣно отъ Пресвѣтлѣйшого Монарха зайтреному гнѣвомъ марсовъ войску Козацкому и Московскому престати войны и убійства, по котораго престати заразъ, по указу Монаршомъ, зъ pozostaми облеженцами учиненъ договоръ и капитуляція, въ которой допросилися они такой милости Монаршой, же всѣхъ ихъ зъ имѣніями ихъ, що кто могъ на себѣ занести (кромѣ оружія военного) зъ Азова випущено, фуркати водніе дано, и въ нихъ отъ Азова въ Черное море до Цариграда свободно отпущено, заохочаючи тимъ способомъ и впередъ въ сердца бѣсурманскіе до латвой ку себѣ гдеси лучить склонности, не такъ якъ наши правдивци здѣлали прошлаго лѣта Казикерменскимъ пѣвникамъ. Которой козацкой широй и вѣрной службѣ военной Пресвѣтлѣй Госуляръ Петръ Алексѣевичъ велце будучи контентъ, многократно явственъ старшинѣ и чернѣ благодарствовалъ, и взятѣ Азова имъ самимъ причитовалъ, и до Святѣйшого Адріана Патріарха Московскаго въ своей объявительной о взятіи Азова Монаршой грамотѣ тое-жъ мужество козацкое виписовалъ, и взятѣ Азова зѣло похвалялъ, по которой Монаршой грамотѣ Святѣйшій Патріархъ Московскій до Гетмана свою писалъ грамоту и похвалялъ въ ней краснорѣчіемъ вѣрность и ратоборственное войска козацкаго противъ бѣсурманъ Азовскихъ мужество, и самимъ Козакамъ по ономъ объявленіи Монаршомъ взятѣ Азова приписуючи, которая Патріаршая похвальная грамота прилична была зѣдъ для вѣкопомной войску козацкому слави положитися; но въ канцеляріи войсковой въ чісь приватніи досталися руки, zostала скрита и утаєнна, не

малую въ томъ хвалѣ и славѣ козацкой онимъ сотворивши весмишлено шкоду. Потомъ хваленій Пресвѣтлѣйшій Государь велѣлъ всему войску козацкому зъ старшиною его поставити столъ свой Монаршій, на который изобилно дано старшинѣ водокъ добрыхъ, винъ розныхъ и медовъ; а чернѣ горѣлки, уксусовъ, пивовъ, также хлѣба, сухаровъ, круповъ, ветшинъ, мяса свѣжого и рыбъ всякихъ. По столѣ заст ономъ и по банкетѣ въ килко день все войско Козацкое Малоросійское Пресвѣтлѣйшій Государь старшину и чернѣ денежнымъ обдаривши жалованемъ, отпустилъ ласкаве зъ подъ Азова въ Малую Росію іюля числѣ послѣднихъ, чили августа числѣ первыхъ. А самъ зъ войсками Великоросійскими тамъ удержавши началъ разореніе и вивѣчь обороненій Азовъ кгрунтовати и поправовати и чрезъ килко лѣтъ оній многими работниками самими Московскими дѣлаючи такъ былъ укгрунтовалъ и умоцнилъ, же и за Турецкой держави таковой оній не былъ и ниже быти могъ. Притомъ и еще чрезъ тіе-жъ лѣта 2 замки крѣпкіе Таганрогъ и Павловскій здѣлалъ надъ моремъ Азовскимъ людьми президіальними, и пушками многими оніе наполнилъ для возбраненія приходу кораблямъ и катаргамъ Турецкимъ войною на Азовъ. Которими крѣпостями сполне зъ Азовомъ владѣлъ Монархъ Російскій чрезъ лѣтъ 15, ажъ до неблагополучной войны Прутовской року 1731 бывшей, въ якое время яко Азовъ Туркамъ въ цѣлости отдати, такъ и замки оніе Таганрогъ и Павловскій и надъ Днѣпромъ Новобогородицкій и Камяно-Затонскій зъ превеликою шкодою розметати и пусто оставити мусѣлъ, о чомъ впередъ будетъ. Также подъ Азовомъ онъ Великій Государь превеліимъ коштомъ и казеннымъ иждивеніемъ знаменитій и стучній въ морѣ здѣлалъ былъ гавань або пристань корабельній, втого часу началъ былъ прилежно въ Воронежѣ надъ Дономъ и по иныхъ Донскихъ мѣстахъ споражати флотъ на море Черное корабельній, галерній и иныхъ розныхъ судовъ морскихъ; а выготовавши

оніи судна на Донѣ всѣ были спроважовани до пререченого гавану Азовского, въ которомъ уже было кораблей и катаргъ до килкодесять кромѣ иныхъ розныхъ меншихъ судовъ, которіи вси за отданемъ Туркамъ Азова, любю въ реку Донъ отъ Азова спроважени, однакъ zostали уничтожени, и потерляси бездѣлно, превеликую Государеву въ томъ уродивши шкоду. А любю онъ Великій Государь зичилъ тотъ флотъ Азовскій препроводити, потомъ зъ Дону въ рѣку Волгу, для чого зъ Волги въ Донъ воду хотячи пустити началъ былъ копати каналъ отъ Волги, однакъ ижъ въ томъ намѣреніи явилася цѣлая невозможность, того ради не безъ жалу мусѣлъ тотъ флотъ Азовскій вовсе уничтожити и покинути; а по прошествіи килкохъ лѣтъ новій флотъ на море Балтійское въ новомъ на имя свое заложеномъ градѣ Санктпетербургѣ заложити и созидати изволилъ. О чомъ впередъ будетъ. О взятіи Азова чрезъ Козаковъ, писалъ на двоухъ аркушахъ пространній листъ до Гетмана Мазепи зъ подъ Азова Наказній Гетманъ Яковъ Лизогубъ, полковникъ Черныговскій, але и той листъ въ канцеляріи войсковой пропасть за небреженіемъ нашимъ канцелярійскимъ. Скончивши рѣчь вишписанную о Азовѣ и флотѣ его, зачинаю писати вниі поведенія; изъ нихъ же первое полагаю сіе, что, іюля 21, новій унѣять Іосифъ Шумляскій, владика Львовскій, по смерти Короля Собѣского, возвращаючися паки отъ унѣи ку Православию Святому, писалъ зе Львова такъ до Преосвященного отца Ясинского, митрополита Кіевского, яко и до воеводи Бѣлогородского боярина Бориса Петровича Шеремета комплементални свои листи, полагаючи при нихъ отверженіе унѣи и приклоненіе паки ку вѣрѣ благочестивой Греко-русской. Которіи листи такъ ся въ себѣ имѣють:

До отца Митрополита.

JASNE WIELMOŻNY Y W BOGU PRZEOSWIECONY MOŚCI
OYCZE METROPOLITO KPIOWSKI MOY WIELCE MOŚCI
PANIE BRASIE I SOSŁUŻYTELU!

Cokolwiek do wypełnienia uprzedniego afektu wzajemnego
wyswiadczenia szczery każe afekt, odrzuciwszy przeszłe rzeczy,
wypełniam, a iako żadney nie omieszkiwam okazie, przez
którą bym wierną wdzięczności moiey tłumaczając do W. M.
Mosci Pana przesłać literę, iako (nie dawno przez oycę Doma-
rackiego Archimandrytę Owruckiego ponowiłem woli i napiętości
moiey świadectwo) tak y teraz przez tego pisma oddawcę Imć
Pana Iskryckiego po śmierci ś. p. Króla Jego Mosci Polskiego
w Roxolanskie kraie od Jasnie Wielmożnego Jego Mości Pana
Kasztelana Krakowskiego Hetmana Wielkiego koronnego zesła-
nego residenta literalnym piórem in amplexum Waszmości mego

Ясновельможный и о Бозѣ Преосвященный отецъ
Митрополитъ Кіевскій, мнѣ многомилостивый
панъ, братъ и сослужитель!

Все, чего требует истинное чувство для доказательства
благорасположения, я забывъ все прошедшее исполняю и
какъ не пропускаю ни одного случая, когда бы могъ пре-
проводить Вамъ отзывъ съ выраженіемъ истинной благодар-
ности Вашей Милости (какъ недавно чрезъ отца Домарац-
каго, Овруцкаго архимандрита и возобновилъ доказательства
моихъ желаній и намереній), такъ и теперь чрезъ подателя
сего письма господина Искрицкаго, посланнаго резидентомъ
Русской земли, послѣ смерти блаженныя памяти Короля Поль-
скаго, Его Милостью вельможнымъ паномъ Кастиеляномъ
Краковскимъ, Гетманомъ Великимъ Короннымъ, письменно
повергшись въ объятія Вашей Милости съ униженнымъ по-
клономъ, и обѣщая на каждомъ шагу и на дальнѣйшее

wielce Pana wkroczywszy uniżonym moim poczytam ukłonem
y w dalszym czasie postępowania moją ochoczą do usług czer-
stwość w kazdym kroku deklarowawszy Arcy-Biskupską z nay-
głębszą moją uczciwością całą prawicę y tegoż świętobliwym
archiereyskim modłom pilnie mnie oddawszy z taką szczęśli-
wością zostawam żem iest Przeoswieścienstwa W. M. Mości
Pana życzliwym bratem, sługą powolnym *сослужителемъ* y
bohomołcą

*Jozeph Szumlanski Episkop Lwoowski, Halicki y Kamienca
Podolskiego Administrator Metropoliey Poczaiewskiej y
Episkopii Luckiej.*

Roku 1696 Julii 21.

время мою во всемъ добротную готовность, архипастыр-
скую съ глубочайшею почтительностію цѣлую руку, и по-
ручая себя усердно Вашимъ святительскимъ молитвамъ оста-
юсь Вашего Преосвященства усерднымъ братомъ, всени-
жайшимъ слугою, сослужителемъ и богомольцемъ

*Іосифъ Шумлянскій, Епископъ Львовскій, Галицкій и
администраторъ Почаевской митрополіи и Луцкаго
епископства.*

Іюля 1 дня, 1696 года.

P. S. Dobrodzieiu! miey podufałość do mnie, umarł Król,
umarła i unija y nikt nie może bardziey wiedzieć iako tego
pisma oddawca, w co mię był uwikłał niebożczyk Jan Trzeci,
Król Polski, niech mi Pan Bóg odpuści, iakim był przed tym

P. S. Благодѣтель мой, имѣй ко мнѣ довѣріе! Умеръ
Король, умерла и унија, и никто не можетъ знать лучше по-
дателя сего письма, какъ меня опуталъ покойный Король
Польскій Янъ III. Да проститъ ему Господь Богъ! Каковъ
ТОМЪ 3.

Cerkwi Bożej niech że ten że listodawca pod sumieniem wytłumaczy, co się tu ze mną y Rusią moją działo! głowy było trudno podwieść, tak był Pan wszystkim nam ciężki, ustnie ten że więcej, a ja chcę być W. M. M. Pana zyczliwym tak bratem, iako iestem prawdziwym Cerkwi Bożej Prawosławno-Wschodzney synem; już tedy na stronę odłożyć suspicję, a mieć prosię y wziąć przed się ku mnie konfidencją uniżennie prosię mego dobrodzieja.

Oyciec Zabokrycki, dziwy wielkie robi w diecezji Łuckiej y nieprzystoynne rzeczy poczynił, niemogąc W. M. Mości Pana otrzymać poświęcenia już się udaie do Węgierskiego Władky y Wołoskiego nie dawnego Soczawskiego Metropolity, który iest podemną, Wołoski mój Episkop odpisał mu że bez woli moiej nie poiedzie go święcić, a Węgierski podiał się, mam tedy oko na niego y pewnie go złapać z wielu przyczyn zechcę, a W. M. Mości mego Pana prosię co daley czynić, że oyciec

онъ былъ для церкви Божіей, — пусть объяснитъ податель сего письма по совѣсти, что тогда со мною и съ Русію моею дѣлалось: нельзя было поднять и голову, такъ былъ тяжелъ для всѣхъ нашъ Король. Посланный изустно боѣе расказеть, а я желаю быть Вашей Милости столько же усерднымъ братомъ, сколько есмь истинный сынъ Церкви Божіей Православной Восточной. Теперь униженно прошу моего благодѣтеля, оставивъ всякое подозрѣніе, почтить меня своимъ довѣріемъ.

Отецъ Жабокрицкій дѣлаетъ дивныя дѣла въ Луцкой епархіи и поступаетъ неприлично: не могши получить отъ Вашей Милости рукоположенія, онъ обращался къ Венгерскому Владыкѣ y Волошскому, бывшему недавно Сочавскому Митрополиту, отъ меня зависящему. Волошскій мой Episkop отвѣчалъ, что безъ моего соизволенія не поѣдетъ его посвящать, а Венгерскій обѣщалъ. Я за нимъ присматриваю и по многимъ причинамъ хочу его поймать. А Вашу Милость

Забокрыcki такъ згнѣбилъ духовенство моiej администрацѣи Луцкой подлѣгѣ, y wszystkie Episkopskie powinności odprawnie, o co by go kląć potrzeba, czemu się dziwnie cała niemal Polska, ze rządu niemamy, proszę dobrodzieja o zdrową radę co z tymъ czynić?

прошу научить меня какъ поступать далѣе, потому что отецъ Жабокрицкій сильно угнетаетъ духовенство подлежащее моей Луцкой администраціи и исполняетъ всѣ episkopskija treby, за что сѣдовало бы его предать анаемѣ. Вся почти Польша удивляется, что у насъ нѣтъ порядка. Итакъ прошу о благомъ совѣтѣ, что съ этимъ дѣлать?

до Боярина ШЕРЕМЕТА.

Божа милоścią Jego Carskiego Przeswieitnego Wielichestwa JASNE WIELMOŻNY MOŚCI PANIE WOJEWODO WIAZOHORODSKI MOU WIELCE MOŚCI PANIE Y DOBRODZIEIU MOU MIŁOŚCIWY!

Nieplonne biorę nadziei wieszczbę, że moie w tutejszych kraichъ zyczliwe przyiaźni y szczerey bez przywaty przysługi ku W. Mości memu wielce miłościwemu Panu stałe przymierze

Боярину ШЕРЕМЕТЕВУ.

Божією милостию Его Пресвятѣйшаго Царскаго Величества ясновельможный мой панъ Воевода Бѣгородскій, мой многомилостивый благодѣтель!

Непреложную имѣю надежду, что моя въ дѣлшнихъ краяхъ истинная дружба и союзъ истинно безкорыстныхъ услугъ Вашей Милости, многомилостивому моему пану, укрѣпившись навсегда въ памяти Вашей о сію пору еще неиз-

wiecznie w pamięci onegoż ufundowawszy stancye dotąd nie są wyrugowane; albowiem odległość miejsca, dawne niewiedzenie y nieczęsta dla odległego państwa listowna allocutio prawdziwej szczerzego affektu nie rozrywa miłości, qualemnam æquanimitem w kazdey sprawie y na kazdym miejscu do ostatniego tchu mego wszelką usługą moją życzyłem i życzę annuere, later præsentium Jego Mości Pan Iskrici od Jasnie Wielmożnego Jego Mości Pana Kasztelana Krakowskiego Hetmana W. K. po pożegnaniu zmarłego s. p. Króla Jego Mości do W. M. Mości mego wielce miłościwego Pana na rezydencyą zesłany z Polski poseł szczerzy rozpowie. Ja zaś nieodmienniey dawney łasce W. M. mego wielce miłościwego Pana ze wszelką powolnością pilnie mię oddawszy piszę się do życia mego bydź życzliwym W. M. Mości Pana y dobrodzieia sługą y bohomolcą

Joseph Szumlanski Episkop Lwowski Halicki y Kamienca Podolskiego Administrator Metropolii Soczawskiej y Epi-

gladził się, i bo rozstanie, długą rozłuka, ródkiy po przyczynę oddalenności piśmenny rozgówor nie rozruśaetć uczuć wistynnoy družby. Jakowuż je niezmiñność uczuć wo vsjakomъ случаѣ y na vsjakomъ мѣстѣ до послѣдняго mego дыханія со всею готовноśцію къ услугѣ y желалъ y желаю сохраниць, o томъ пространнѣ передать податель настоящего пиśма господинѣ Iskrici, посолъ Польскій, Его Милостию ясновельможнымъ паномъ Каштеляномъ Краковскимъ, Гетманомъ Великимъ Короннымъ, послѣ смерти блаженныя памяти Короля, посланный къ Вашей Милости многомилостивому пану резидентомъ. Я же, усердно поручая себя неизмѣнной прежнеей благосклонности Вашей Милости, пана mego милостиваго, со vsякою готовноśцію остаюсь, по гробъ, истиннымъ пана y благодѣтеля mego слугою y богомольцемъ

Иосифъ Шумлянский, Епископъ Львовскій, Галицкій y Каменецъ-Подольскій, администраторъ Сочавской мит-

скопій Luckiey. Z Lwowskiey Juria S-go Katedry Prawoslawney Ruskiey.

Dnia 21 Julii, 1696 roku.

рополіи y Луцкой епископії. Съ кафедры Св. Георгія Львовской, Православной Русской.

21 іюля, 1696 года.

Цедула o томъ Шумянского листѣ до Боярина Шеремета-жъ o отверженіи уніи власною рукою его писана для лучшаго вѣроятія zde вклеена сицевая есть:

Пане милостивій! Умерлъ Король, умерла y уніа; y окомъ былъ неотмѣнно православный церкви святой синомъ такъ естемъ, y неотмѣнно въ православіи спятомъ заставаемъ. А що колектъ было зъ волѣ Короля небожника y паразити мусѣло, Его Пресвѣтлѣйшаго Царскаго Величества, щожъ было чинить, щожъ мусѣлъ, то чинить мусѣлъ. Боле того не будетъ, упевняю. И яко естемъ щоденнымъ Его Царскаго Величества богомольцемъ, такъ естемъ y буду, такъ ми Боже помози, y даруй Боже Цареву нашему Петрови на враги побѣду y вамъ всѣму воинству христіанскому покорить Боже подъ нозѣ vsякаго врага y супостата.—Аминь! Аминь, дай то Предвѣчній Царь!

Того-жъ іюля 22, Яблоновскій Великій Гетманъ Коронный, зъ обозу отъ Днѣстра приславучи до Гетмана своего резидента, y пишучи до него o смерти Короля Собеского, писалъ o той же y o нишихъ дѣлахъ y до Боярина y Воеводи Бѣлогородского, Бориса Петровича Шереметова такой листъ свой:

NAVIASNIEYSZEGO Y NAYDZIERZAWNIEYSZEGO SWĘTEY
PAMIĘCI JANA TRZECIEGO Z BOŻEY ŁASKI KRÓLA POL-
SKIEGO, WIELKIEGO XIAŻĘCIA LITEWSKIEGO, RUSKIEGO,
PRUSKIEGO, MAZOWIECKIEGO, WOŁYNSKIEGO, PODOL-
SKIEGO, PODLASKIEGO, INFLANTSKIEGO Y RZECZY PO-
SPOLITEY, STANISŁAW JAN NA JABLONOWIE Y OSTROGU
JABLONOWSKI, KASZTELAN KRAKOWSKI, HETMAN
WIELKI KORONNY.

PRZESWIEITLEYSZEGO Y DZIERZAWNIEYSZEGO WIELKIEGO
HOSPODARA BOŻĄ MIŁOŚCIĄ CARA Y WIELKIEGO KNIAZIA
PIOTRA ALEKSIEJEWICZA WSZYSTKIEY WIELKIEY, MAŁEY
Y BIAŁEY RUSI SAMODERZCY, MOSKIEWSKIEGO, KIIOW-
SKIEGO, WŁADYMIRSKIEGO, NOWOHORODSKIEGO, CARA,
KAZAŃSKIEGO, CARA ASTRACHAŃSKIEGO, CARA SYBIR-
SKIEGO, HOSPODARA PSKOWSKIEGO Y WIELKIEGO KNIA-

Пресвѣтлѣйшаго и Державнѣйшаго блаженныя
памяти Яна III, Божіею милостию Короля Поль-
скаго, Великаго Князя Литовскаго, Русскаго,
Прускаго, Мазовецкаго, Волинскаго, Подоль-
скаго, Подляскаго, Инфлянтскаго и Рѣчи поспо-
литой, Станиславе Яне на Яблоновѣ и Острогѣ
Яблоновскій, Каштелянѣ Краковскій, Гетманѣ
Великій Коронный.

Пресвѣтлѣйшаго и Державнѣйшаго Великаго Го-
сподара Божіею милостию Царя и Великаго Князя
Петра Алексѣевича, всея Великія, Малыя и Бѣлой
Руси Самодержца Московскаго, Владимирскаго,
Новгородскаго, царя Казанскаго, царя Астра-
ханскаго, царя Сибирскаго, Господаря Псков-
скаго и Великаго князя Смоленскаго, Иверскаго,

ZIA SMOLEŃSKIEGO, IWERSKIEGO, JUHORSKIEGO, PERM-
SKIEGO, WIATSKIEGO, BOLHARSKIEGO, Y INNYCH, HO-
SPODARA Y WIELKIEGO KNIAZIA NOWOHORODA NIZOW-
SKIEY ZIEMI, CZERNIHOWSKIEGO, RAZAŃSKIEGO, ROSTOW-
SKIEGO, JAROSŁAWSKIEGO, BIAŁOOZERSKIEGO, UDOR-
SKIEGO, ORBORSKIEGO, KONDIYSKIEGO I WSZYSTKIEY
SIEWIERNEY STRANY POWELITELA Y HOSPODARA IWIER-
SKIEY ZIEMI, KARTALIŃSKIEGO Y HRUZYŃSKIEGO CARA,
Y KABARDYŃSKIEY ZIEMI, CZERKASKIEGO Y HORSKIEGO
KNIAZIA Y INNYCH MNOGICH HOSPODARSTW Y ZIEM
WOTCZYSTYCH ZAPADNYCH Y SIEWIERNYCH, OTCZYŻCZA,
DZIEDZICZA, NASLEDNIKA, HOSPODARA Y OBLADATELA
JEGO CARSKIEGO WIELICZESTWA JAŚNIE WIELMOŻNEMU
JEGO MOŚCI PANU BORYSOWI PETROWICZOWI SZERE-
METOWI BLIZNEMU BOJARZYNOWI WOIEWODZIE BIAŁO-
GRODSKIEMU GENERALOWI WOYSK JEGO PRZESWIEITLEY-
SZEGO DZIERZAWNIEYSZEGO CARSKIEGO WIELICZESTWA,

Югорскаго, Пермскаго, Вятскаго, Болгарскаго,
и прочихъ, Господаря и Великаго Князя Новго-
рода Низовскія земли, Черниговскаго, Рязан-
скаго, Ростовскаго, Ярославскаго, Бѣлоозерска-
го, Удорскаго, Обдорскаго, Кондѣйскаго и всея
Сѣверныя страны новелителя, и Господаря Ивер-
скія земли, Карталинскаго и Грузинскаго царя, и
Кабардинскія земли, Черкаскаго и Горскаго кня-
зя и иныхъ многихъ государствъ и земель вотчин-
ныхъ Западныхъ и Сѣверныхъ отчина, дѣдича,
наследника, государя и обладателя, Его Цар-
скаго Величества Ясновельможному, Его Мило-
сти, Борису Петровичу Шереметеву, Ближнему
Боярину Воеводѣ Бѣлгородскому, Генералу войскъ
Его Пресвѣтлѣйшаго, Державнѣйшаго Царскаго
Величества, мнѣ многомилостивому пану брату

MNIE WIELCE MOŚCI PANU BRATU Y PRZYJACIELOWI
BRATERSKIE Y LUBITELNE POZDROWIENIE!

Lubo nas tak nieszczęśliwa konjunktura przez stratę Naj-
iasniejszego Króla Jana Trzeciego Pana naszego miłościwego
z wyroków Boskich publicznym okryła żalem y osierociała stan
Rzeczy Pospolitej uczyniła, iako iednak sąsiłdska przyiaźń za
szczęśliwym iego panowaniem y nierozzerwanego przymierza
scisle trzymało nas postanowienie, iako daby y teraz to święte
dzieło swoy skutek miało, iednoż w nas y stateczne iest usilo-
wanie, ile tedy zamysły przez zjednoczone siły potrzebią chře-
scianskie przeciwko powszechnemu Krzyżu S. nieprzyjacielowi.
Stoiemy z woyskami naszymi przy pograniczu w drodze na
następującą kompaniā, gdzie Ordy Budziackie zapatruiać się
na nas wychylić się w postronne nie smieią imprezy, cokolwiek
y daley okazya wojenna do przemysłów nad tymże nieprzyacielem
poda, szczerā ochotę y umysł niesiemy, aby zaś y o szczęśliwych

И ПРИЯТЕЛЮ БРАТСКОЕ И ДРУЖЕСКОЕ ПОЗДРАВЛЕНИЕ!

Хотя несчастное событие — потеря Пресвѣтлѣйшаго Короля
Яна III, пана нашего милостиваго, по опредѣленію Всевыш-
няго, и постигла насъ всеобщую скорбю, осиротивъ Рѣчъ-
Посполитую нашу, однако же какъ доселѣ сосѣдская дружба
и неразрывный союзъ соединяли во время его благополуч-
наго царствованія, такъ и нынѣ единственная и дѣйстви-
тельная о томъ наша забота, чтобы сохранить это святое
дѣло, предпринятое противъ общаго врага Св. Креста
требуетъ соединеніе силъ христіанскихъ. Мы находимся
съ нашими войсками на границѣ, готовые выступить въ
предлежащую компанію; орды же Буджакскія, наблюдая за
нами, не смѣютъ отдалиться, для какаго либо предпріятія.
И какія дѣйствія укажетъ намъ впередъ военный случай
противъ того же врага, мы предпримемъ ихъ съ готовно-

woysk iego Przeswietlejszego Dzierzawniejszego Carskiego Wie-
liczestwa progressach, których życzymy iak nayfortunniejszych,
całemu chrześcianstwu na ozdobę y pociechę, a na wiekopomną
Jego Przeswietlejszego Dzierzawniejszego Carskiego Wielicze-
stwa sławę slyszec iak nayczęsciej mogliśmy y stād dla diwersiey
regulować dalsze przeciwko nieprzyjacielowi zapędy. Posyłam
do boku Wielmożnego Jego Mości Pana Mazepy Hetmana woysk
Zaporozskich Jego Przeswietlejszego Dzierzawniejszego Carskiego
Wieliczestwa na rezydencyā Jego Mości Pana Bazylego Iskryc-
kiego Rotmistrza ś. p. Króla Jego Mości, iako tedy przez niego
odzywam się W. M. Mości Panu z powolnością usług moich y
przyiaźnią zwykłą tak i osobę iego respektowi zalecam, y aby
mi o wszystkim mógł znać dawać przy pozwoloney od W. M.
Mosci Pana łatwości wielce przez sąsiłdskā przyiaźń y traktatu
obowiazek proszę. A sam przy oświadczeniu szczerych chęci

стію и искреннюю охотою. А чтобы мы могли какъ можно
почаще освѣдомляться о счастливыхъ успѣхахъ войскъ Его
Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Величества, коихъ мы же-
лаемъ найславнѣйшихъ на украшеніе и радость всему хри-
стіанству, и на вѣчную славу Его Пресвѣтлѣйшаго Держав-
нѣйшаго Величества, и чтобы мы за тѣмъ могли распоря-
диться дальнѣйшими для диверсіи врага предпріятіями, по-
сылаю резидентомъ къ Его Милости вельможному пану Ма-
зепѣ, Гетману войскъ Запорожскихъ Его Пресвѣтлѣйшаго
Державнѣйшаго Царскаго Величества, Его Милость пана
Василія Искрицкаго, Ротмистра блаженныя памяти Короля
Его Милости. А какъ теперь чрезъ него же изъясляю В. М.
пану мою готовность къ услугамъ и обычную дружбу, такъ
равно и особу его поручаю вниманію Вашему. А также
прошу дозволить ему, по милости Вашей и въ силу сосѣд-
ской дружбы и трактатовъ, обо всемъ меня увѣдомлять. Самъ
же между тѣмъ, при засвидѣльствованіи моихъ усердныхъ

moich zostawam

W. M. Mości Pana życzliwym przyjacielem y bratem

*Stanisław Jabłonowski Kasztelan Krakowski Hetman
Wielki Koronny.*

Dan z obozu nad Dniestrem pod Mariampolem, miesiąca Lipca 22, anno 1696.

Желаний, остаюсь Вашей Милости истинным другомъ и братомъ

*Станиславъ Яблоновскій, Капеланъ Краковскій,
Гетманъ Великій Коронный.*

Данъ въ лагерѣ при Дибѣхъ подъ Мариуполемъ, іюля 22 дня, 1696 года.

Потомъ, августа 13, Жабокричкій, номѣнать епископія Лупкой, писалъ въ Лупка до Преосвященнаго отца Ясинского, митрополита Кіевского, о отправленіяхъ въ Польшу чтирохъ сеймикахъ такіхъ листъ свой:

JAŚNIE NAUPRZEWIELEBNIEYSZY W BOGU MOŚCI OYSCZE
METROPOLITO KIPOWSKI MOU WIELCE MOSCI PANIE
PASTERZU Y DOBRODZIEIU!

Po odprawionych nie bez szkody zdrowia y kosztów czterech Seymikach Generału naszego przez czas; a to mam sobie pro zasługę W. M. Mości Panu y dobrodzieiowi z uniżoną

Яснопревелебнѣйшій о Бога отецъ митрополитъ Кіевскій мой многомилостивый панъ, пастырь и благодѣтель!

Послѣ четырехъ сеймиковъ нашего округа отправленныхъ не безъ ущерба для здоровья и не безъ издержекъ, я считаю заслугою съ униженностію донести Вашей Милости

узостию и ко на насzey relaciei Prawosławney iako Archipasterzowi donieść z modleniem życzliwym zdrowia y wszelkich szczęśliwości. Seymiki Generału Ruskiego dwa: osobliwie Halicki y Oczepski prywatnemi nieznaskami Jego Mości oycza Episkopa Lwowskiego z jego mością panem Żurakowskim Woyskim Halickim są zerwane, za czym nie pożądanego na rzecz nabożeństwa naszego na nich stanęło; ani w całej Koronie y wielkim Xięstwie Litewskim więcey mamy Prawosławnych posłów procz iednego syna mego Cześnika Brasławskiego, który posłem z Brasławia, Sędzią zaś Kapturowym z Wołyńskiego y Kijowskiego Wojewodstwa zostawszy, wcześnie przed niedzielą następującą odemnie w Bogu Oycu odprawiony do Warszawy na Sejm z Wołynia da Bóg wyiechawszy około ewiczenia młodości swey ile zmoże za Prawosławie Święte będzie gotowym przy Archipasterskim W. M. Mości Pana y dobrodzieja błogosławieniu y modlach, o które z nim że wspólnie pokornie W. M. Mości Pana

какъ архипастырю, при сердечномъ моленіи о здравіи и всевозможномъ благополучіи, о томъ, что постановлено на нашей православной реляціи. Сеймики нашего Русскаго округа, а именно Галицкій и Очепскій, по случаю раздоровъ между Его Милостию отцемъ Епископомъ Львовскимъ и Его Милостию Войскимъ Галицкимъ, паномъ Жураковскимъ, разстроились, и потому ничего на нихъ въ пользу нашего богослуженія не постановлено. Во всей Коронѣ и въ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ мы не имѣемъ православныхъ депутатовъ, за исключеніемъ одного сына моего Чесника Брацлавскаго, избраннаго депутатомъ Брацлавскимъ и Каптуровымъ, судьею Волинскаго и Кіевскаго воеводствъ, который мною заблаговременно на этой недѣлѣ будетъ отправленъ съ Богомъ изъ Волини на сеймъ въ Варшаву; и дасть Богъ, по силамъ юности своей, сколько возможетъ, будетъ стоять за святое православіе архипастырскими молитвами и благословеніемъ Вашей Милости, пана и благодѣтеля моего, о которыхъ

upraszając y w innych rzeczach na list mój do Przewielebnego Jego Mości oycy Monasterskiego pisany zachowując się Pasterską caluie prawicę y statecznie jestem

W. M. Mości Pana Pasterza y dobrodzieia posłusznym y Duchu synem y unizonym sługą grzesznik

Dionizy Żabokrycki, Nominat Episkopi Łuckiey y Ostrożskiej.

Z katedry Łuckiey, 13 Augusti, anno 1696.

P. S. Za przysłane munimenta Katedry moiey Mithry świętey y Antyminsy pokornie W. M. M. Panu y dobrodzieiu dziękuję y modłami memi przy powolnych usługach dożywoćniemi zarównywać obiecuie.

вмѣстѣ умоляю Вашу Милость пана моего милостиваго. Въ отношеніи прочаго ссылаясь на письмо мое къ превелебному Его Милости отцу Монастырскому, пѣлую пастырскую Вашу десницу и остаюсь навсегда Вашей Милости пана моего, пастыря и благодѣтеля послушнымъ о Духѣ Святомъ сыномъ и униженнымъ слугою, многогрѣшный

Діонисій Жабокрицкій, нарѣченный Епископъ Луцкій и Острожскій.

Изъ каведры Луцкой, 13 августа, 1696 года.

P. S. За присланные принадлежности каведры моей, митру и антиминсы, покorno благодарю Вашу Милость, и молитвами моими, при готовности ко услугамъ, отблагодарить обѣщаю.

Punkta do Instrukciey Polskich na Seym zezwania Jego Mościom panom posłom z Kiіowskiego, Braslawskiego y Czernichowskiego Woiewodstwa dane z seymikow.

Religia Grecka iako nieprzerwanemi ustawami na konfederacyach, elekciach y seymikach za panowania dawnieyszych y poznieyszych Monarchow Polskich y na zebraniach generalnych w ten czas, kiedy iest zawsze Rzecz Pospolita w prawach swoich panią, słusznoscią stanu przez wszystkie y z stanami duchownemi y swieckimi Rzeczy Pospolitey porównana iest, tak gdy oney prawa poprzednie y przywileie co raz umnieyszają się y naruszają się, ponieważ dobra cerkiewne tegoż obrządku ciężkimi zimowemi przechodami y consistentiami woysk obydwóch narodów często obciążają się, osoby duchowne nie tylko z naywiększą osobliwą ich person krzywdą, ale też nayzgorzliwszą charakteru kapłańskiego uszczypliwością od swieckiey wolne jurisdicciey i przez wielu niektórych Ich mościow P. Panow tak Ziemijskich

Статьи инструкцій Польскихъ, данныхъ на конвокаціонный сеймъ Ихъ Милостямъ папамъ Депутатамъ сеймовымъ Kiевскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго воеводствъ.

Такъ какъ Греческое исповѣданіе непрерывными постановленіями на конфедеpaціяхъ, елекціяхъ и сеймикахъ, во время царствованія древнихъ и недавнихъ монарховъ Польскихъ и въ общихъ собраніяхъ, когда Рѣчь-Посполитая сама собою управляетъ, по всей справедливости сравнено во всѣхъ правахъ съ сословіями духовными и свѣтскими Рѣчи Посполитой; и какъ прежнія права онаго и привилегіи всякій разъ уменьшаются и нарушаются, ибо церковныя имущества этого обряда часто угнетаются тяжкимъ зимнимъ постоемъ и содержаніемъ войскъ обоихъ народовъ, духовныя лица не только съ величайшею личною ихъ обидою, но даже съ соблазнительнымъ для священническаго сана оскорбленіемъ, (тогда какъ они должны быть свободны отъ свѣтскаго

iako y Królewskich dobr dzierzawców nieuwagę podług upodobania prywatnego od parafsey oddalaia, podatkami, odprawowaniem podwod, posylaniem z listami y inszemi nieznosnemi uciażaia sposobami, przeto zlecamy to Ich mościom P. P. Posłom naszym, aby ich mościowie wznowienie wszystkich ustaw, praw, przywileiow y mandatów, obradom Greckim służących y onych u Rzeczy Pospolitey sprawę ujedniali na terazniejszey konwokacyi.

A iesli gdzie, tedy w Generale W. M. Państwa naszych wszelkim naypodleyszych z naymnieyszey okazji niebezpieczeństwem ustaw poszanowaniem należy, ile w zachowaniu pospolitego ludu około wolnego cwiczenia Religiey, więc że inaczej dzieie się teraz często, osobliwie w Wołyńskim Woiewodstwie, kiedy Jego Mość ziednoczen niezjednoczonych przeciwko mandatom Władysławowych naygwałtownieyszymi środkami od własney diecezey odwracaiąc, z cerkwiami pod swoją

управленія) при не уваженію къ нимъ многихъ какъ земскихъ такъ и коронныхъ владѣльцевъ, частнымъ произволомъ изгоняются изъ приходоу, угнетаются податями, подводами, разсылкою писемъ и другими неслосными утѣсненіями; а потому поручается Ихъ Милостямъ послать нашимъ исходатайствовать на предстоящемъ конвокаціонномъ сеймѣ возобновленіе всѣхъ уставовъ, правъ, привилегій и мандатовъ, относящихся къ Греческому обряду и устроить всѣ эти дѣла съ Рѣчью-Посполитою.

Если же гдѣ-либо, то преимущественно въ округѣ Пановъ Вашихъ Милостей должно уважать всячески уставы, на сколько они касаются свободнаго обрядоваго служенія вѣры въ простомъ народѣ, а какъ это теперь часто дѣлается иначе, особенно въ Волинскомъ воєводствѣ, когда какой нибудь уніатъ, Е. М., отвращая не-уніатовъ съ церквами отъ ихъ епархіи насильственными, вопреки повелѣніямъ Владислава, мѣрами, приводитъ принужденныхъ подъ свою зависи-

юрисдикціą вневолонныхъ поблажаніемъ самыхъ tylko dziedzicow y dzierzawcow dobr *надъ душами христіанскими* władzy mieć niemogącychъ podciągaia: żeby niewybuchnął stądъ żagiew iaki w narodzie o swoją Religiją gorliwymъ oyczyźnie szkodliwy zawiążuiemy wiarą, pocziwością i sumnieniemъ Ich Mościow Panowъ Posłowъ naszychъ, aby wznowienie terazniejszego czasu z mandatówъ Władysława Czwartego tymъ imieniemъ nabożeństwu Greckiemu pozwolonychъ y przywrocenie niezjednoczonychъ od swoichъ pasterzówъ jurysdykціą oderwanychъ aby się domagali u Rzeczy Pospolitey y żeby y wdalszy czasъ nie działo się podobnie mocne uczynić rękoiemstwo między sobą.

Jawne są panskiey dobroci nayiasnieyszego s. pamięci Króla Jego Mości szczęśliwie namъ przedtymъ panującego dowody na Religiją nabożeństwa Greckiego: prożniący stolecъ Episkopii Łuckiey Pasterskiemi zasłużonego ku oyczyźnie zasługami y pobożnością ku Religiey swoiey doświadczonego, Jasnie Prze-

mostь, потворству лишь владѣльцамъ и содержателямъ имѣній, невмѣющимъ никакой власти надъ христіанскими душами. И чтобы по этому поводу не послѣдовала какая нибудь вредная отечеству вспышка между народомъ столь ревностнымъ въ своей религіи, то обязываемъ И. М. депутатовъ нашихъ во имя вѣрности, чести и совѣсти помогать у Рѣчи-Посполитой возобновленію, въ настоящее время, постановленій Владислава IV, Греческому исповѣданію данныхъ, а также и возвращенія не уніатовъ, свѣтскою властію отъ ихъ пастырей отторгнутыхъ, крѣпко стоять вмѣстѣ, чтобы и впредь не было чего либо тому подобнаго.

Мы вмѣемъ явные доказательства благосклонности пресвѣтѣйшаго, блаженнаго памяти Короля Его Милости, предъ тѣмъ благополучно царствовавшаго, въ отношеніи Греческаго исповѣданія. Онъ на празный престолъ Луцкой епархіи поставилъ пастырскими доблестями заслуженнаго и въ благочестіи къ своей религіи испытаннаго, ясновельможнаго, Его

вielebnego Jego Mości oycа Dionizego na Żabokrykach Żabokryckiego, Nominata Episkopii Łuckiej y Ostrożskiej Prototroniego Metropoliej Kiiowskiej czułością opatrzył starając się oraz przez wydaną kommissyą o spustoszeniu teyże Episkopii, która kommissya iż dotąd intervenientibus fatis na Jego Krolewskiej Mości skutku swego niewzięła obowiązujemy usilnie Ich Mościow P. P. Posłow naszych, aby tak osobę y zasługi Jego Mości oycа Episkopa Łuckiego, iako spustoszenia tych dóbr zaleciwszy, ulżenia zimowley z Rzeczy Pospolitey dopraszywali się iakoby od niey y stanowisk zimowych żołnierskich dobra Episkopii Łuckiej uwolnione zostawszy, pierwszą y starą czerstwość, ozdobę y naprawę za czułym staraniem Jego Mości oycа Nominata Łuckiego mogli odnowić.

Милость отца Діонисія на Жабокрикахъ Жабокричкаго, нарѣченнаго Луцкаго и Острожскаго епископа, прототронія Кіевской митрополіи, озаботившись притомъ о назначеніи коммиссіи для разслѣдованія опустошеній этой же епархіи. А какъ таковая коммиссія, за смертію Его Королевской Милости, доселѣ не состоялась, то убѣдительно обязываемъ господъ депутатовъ нашихъ, дабы они, представивъ о личности и заслугахъ Его Милости отца Епископа Луцкаго, а равно о опустошеніяхъ имѣній той же епархіи, испросили у Рѣчи Посполитой облегченія зимовыхъ постоевъ, чтобы имѣнія епархіи Луцкой, освобожденные отъ зимовли и квартированія войска, могли, старательною заботливостію его милости отца нарѣченнаго Епископа, прійти въ прежнее благосостояніе, процвѣтаніе и устройство.

Въ прешлѣмъ року любо писана грамота Монаршая зъ Москвы до отца Ясинскаго, митрополита Кіевскаго, о пріятіи и посвященіи на епископію Луцкую и Острожскую номѣната епископію Луцкой Діонисія Жабокричкаго, однакожъ писано подъ такою кондиціею, аби тое посвященіе не здѣлалось

противко правилъ Святыхъ Апостолъ и Богоносныхъ Отецъ; для чого отецъ митрополитъ и отягася зъ тѣмъ отца Жабокричкаго посвященіемъ, що отецъ Жабокричкій провидѣвши и зрозумѣвши, а боячися (якоже и прежде рѣхомъ), жеби тое его желаніе не было уничтожено и отверженно и до болшихъ жебы не преправило его коптовъ и убитковъ, запросилъ чрезъ листи и посланники свои въ Луцкъ на посвященіе себя зъ Венкгеръ Іосифа Стойку, архіепископа Мараморійскаго, которій, тому Жабокричкаго желанію не отрекши и до Луцка прибывши, посвятилъ его на тую Луцкую и Острожскую епископію и, септевіря 5, въ монастыру общежителномъ Бѣлостопкомъ выдалъ ему Жабокричкому на тую епископію таковой універсалъ становній, albo патентъ свой такіи:

Іосифъ Стойка, милостію Божіею православній Архіепископъ Мараморійскій, Ексарха ставропѣгіей Патріаршеской Константинограда, новаго Рима администраторъ, митрополитъ Бѣлградской, Седмиграда и всего православія въ странѣ Угорской властитель.

Всѣмъ воецѣ и каждому зособна вѣдати о томъ желающему, а особливе святѣйшимъ патріархомъ, преосвященнымъ архіепископомъ, епископомъ, архимандритомъ, игуменомъ, намѣстникомъ и всему клиру сана духовного и свѣтскаго, шляхетне урожовимъ обывателямъ, ставропигіальнымъ братствамъ, парохіаномъ великаго чина, сана въ Росіи святожителствующимъ епархіаномъ, пайпаче епархіи Луцкой и Острожской, благословеніе наше архіерейское извѣстно творимъ. Понеже чрезъ такъ долгое время, безъ власнаго пастира своего осиротѣлая катедрa Луцкая со чадъ своими

во святомъ сіюща православнѣи оставала, сего ради въ печали своей и Вишнему Архіереви, Господу нашему Иисусъ Христу, возопивше зъ псаломъвцемъ: *Господи! призи съ небесе и виждь и посѣти еиноградъ свой*, яко до облюбенна своего жалосне воспѣвала, услыша же и внять Господь гласъ прошенія ея, и приклони ухо свое, и даде молитву молящимся, егда вложи въ сердце Пресвѣтлого Цара, святой памяти найяснѣйшого Іоанна Третього, Короля Польского, аби, яко отецъ сиротамъ, оспротѣлой катедрѣ Луцкой достойна обмислилъ пастира, на що и привидѣй свой, королевскія елекцію укрѣпляющій волную духовнаго и шляхетскаго стану, велможъ ихъ милостей пановъ обивателей воеводства Волинскаго, православныхъ святой Восточной церкви Каолической синовъ; его же ради за дѣйствомъ Всесвятого и Животворящего Духа, а молитвами Пресвятой Владичицы нашей Богородицы, за маршалковствомъ и дирекціею Святого Славного Апостола и Евангелиста Христова Іоанна, вишпомененніе стани, урожного и Ясневелможного пана Димитрія на Жабокрикахъ Жабокрицкого, писара земского и прочая, а днесь во святомъ иноческомъ чину ясне въ Богу превелебного Его Милости отца Діонисія, на пастирство катедрѣ Луцкой и Острожской избраша, а же святую православную каолическую церковь, многіе отъ ненавидящихъ Сіона обійдоша брани, тогда моленіемъ своимъ и писанемъ умолиша смиреніе наше архіерейское въ посѣщеніе и благоустройство святыхъ Божіихъ церквей менованніе стану, ихъ же ради моленія душу мою ради Господа своего: ибо нѣсть рабъ болій Господа, посѣщенія ради со страхомъ и трепетомъ Крестомъ Христовымъ вооружившись, не боявшись козній человѣческихъ и лаянія, гори и холми и пустыню прейдохъ безводную, Господа возывающе: *сила спасенія осени мѧ, въ день брани; и доспѣхъ до Богоспасемаго града Луцка, и желаніе отца нареченного вишпомененного пастира Луцкого розумѣхъ, нмуще сословіе со умными*

іеремонахи и игуменами, въ вѣкихъ препятіяхъ и препонахъ сему-жъ нареченному епископовъ Луцкому до святого височайшого іерейского сану и нужду церкви видающе, да не восхититю чуждїй посѣдатель всѧ сія препони, ащеби какъ была, до нестошимаго сокровища до пяти ранъ, а ни пять талантовъ неповинного руками и чистого сердцемъ скарбницѣ, то есть въ невинную страсть Господа нашего влагаемъ, ибо (по Апостолу) не должна суть чада родителемъ снискати имѣнія, но родители чадомъ, яко и Превисочайшій Архіерей, Господь нашъ Иисусъ Христосъ, въ пречистомъ своемъ боку и невинныхъ язвахъ скарбницу отъ грѣховъ разрѣшенія повѣрити намъ рачилъ, но понеже тайна покаянія святого сповѣди истинной въ сокрушеніи сердца и въ дозвѣствованіи свое естество имать, безъ нея же, аще бы архіерей или іерей разрѣшилъ, аще бы кто безъ води крестилъ, или безъ вина и хлѣба Евхаристію посвящалъ, ругатель святыхъ танихъ обрѣлбися, а нестроитель. Сего ради и мы архіерей и ексарха святого Апостолскаго ерону Константина града, ему же и святая Російская церковь со чадѣ своими повинуется, при истинномъ покаяніи извѣстнымъ свидѣтельствомъ духовного отца, ему же помененній Боголюбивїй монахъ Діонисій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, номѣнать епископіи Луцкой, прежде взятія святыхъ степеней меншайшихъ и височайшого степени іерейского, такожде въ церкви чиноначаліа, сирѣчь, архимандріей исповѣда совѣсть свою, каноновъ святыхъ Отець незражающе, но церкви Божой въ брани сущой пособствующе, дѣйствомъ Пресвятого и Животворящего Духа и отъ Превисочайшого Архіерея Господа нашего Иисуса Христа, властію намъ данною архіерейскою и ексархескою, помененнаго Яснепревелебного отца Діонисія Жабокрицкого, номѣната Луцкого отъ всѣхъ препонъ, препятій и отъ всѣхъ прегрѣшеній человѣческихъ разрѣшаемъ, и святого іерейского и архіерейского сану достойна быти увѣщеваемъ; извѣстїйшого же ради увѣренія, сіе печатію

нашею запечатанное начертание рукою власною подписалисмо. Данъ въ обители святой общежителной Бѣлостоцкой. Септевріа 5, року 1696.

Смирный Іосифъ, архієпископъ Мараморійскій.

На той епископѣ Луцкой оставалъ онъ Жабокрицкій дѣтъ зъ пятнадцать, ажъ до змѣны Мазепиной, а по измѣнѣ его и по баталиі подъ Полтавою бывшій, когда войска Велико-россійскіе находились въ Полцѣ, тогда нѣкое противенство и незачлиность къ себѣ постерегти взяли и на Москву его отослали; а зъ Москвы въ далечайшую ссидку до монастира Соловецкого заслали, где и житія своего докончили.

Поневажъ въ Коронѣ Полской, подлугъ старовѣчныхъ правъ ихъ и конституцій такіхъ есть звычай, же по смерти Короля ихъ или интеррегнумъ бываеъ, и правихъ королевствомъ, или зъ духовнаго чина найвышній архієпискупъ и кардиналъ Полскій правитъ коронными дѣлами дотоль, поколь еперальною всеі Рѣчи Посполитой елекцією Король изберетсѣ. Теди и сего 1696 року, по смерти Короля ихъ Яна Собѣского, правленіе дѣлъ коронныхъ спало на кардинала и архієпискупа найвышшаго Гнѣзненскаго Михаила Радзівескаго, который вступивши въ правленіе дѣлъ королевскихъ унѣверсалами своими объявилъ всеі Рѣчи Посполитой Полской, такъ и повторными унѣверсалами своими, въ мѣсяцѣ октовріи печатанными, созывалъ Сенаторовъ всеі Рѣчи Посполитой до конвукаціи, желаючи на оной для добра посполитаго конфедераціи извѣстекъ войскъ платныхъ коронныхъ развязати и успокоити и уиконтентовати за ихъ заслуги Королемъ Собѣскимъ заведеніе: бо войско оное конфедерационное по смерти королевской отпавши надежды заслугъ своихъ учинилъ было звѣонекъ, намѣреваючи (яко и вишней рѣхомъ) непремѣнно доходити оружіемъ военнымъ на Рѣчи Посполитой Полской килкоронныхъ заслугъ своихъ; который унѣверсалъ Кардинала Латино-Полскій такса въ себѣ мѣетъ:

MICHAEL STEPHANUS S. R. E. TIT. S. MARIE DE PACE
PREZBYTER CARDINALIS RADZIEWOWSKI, ARCHIEPISCOPUS
GNESNENSIS LEGATUS NATUS REGNI POLONIE ET
MAGNI DUCATUS LITHVANIAE PRIMAS PRIMUSQUE
PRINCEPS.

Wszem w obec y każdemu z osobna, komu o tym wie-
dziec należy osobliwie iednak, Ich Mościom Panom Senatoróm,
Dignitarzom, Urzędnikom y wszystkim Rycerstwu, moim
miłościwym Panom y braci przy zaleceniu chęci moich, do
wiadomości donoszę, iako w przeszłych niewinnościach moich
podług urzędu mego doniosłem całej Koronie y Wielkiemu
Xięstwu Litewskiemu zeyście świętey pamięci Króla Jego Mości
Jana trzeciego Pana naszego miłościwego nie nie omieszkawszy
cokolwiek prawem publicznym y ze zwykłości urosłym do
powinności moiey należało, tak na złożoney konwokacyi z

МИХАИЛЪ СТЕФАНЪ СВ. Р. ЦЕРКВИ, ПРЕСВИТЕРЪ ХРАМА
СВ. МАРИИ ДЕ ПАСЕ, КАРДИНАЛЪ РАДЗІЕВСКІЙ, ГНІЗ-
НЕНСКІЙ АРХІЕПИСКОПЪ, ЛЕГАТЪ КОРОЛЕВСТВА ПОЛЬ-
СКАГО И ВЕЛИКАГО КНЯЖЕСТВА ЛИТОВСКАГО ПРИМАСЪ
И ПЕРВЕНСТВУЮЩІЙ КНЯЗЬ.

Всѣмъ вообще и каждому въ особенности, кому о томъ
вѣдать надлежитъ, въ особенности же Ихъ Милостямъ па-
намъ сенаторамъ, дигнитаріямъ, чиновникамъ и всему ры-
царству, моимъ милостивымъ панамъ и братіи, при засви-
дѣтельствованіи моего доброжелательства, довожу. къ свѣде-
нію. Какъ и напредъ сего въ чистосердечіи по званію моему
я увѣдомилъ Корону и Великое Княжество Литовское о
смерти блаженнаго памяти Короля Его Милости Яна III, пана
нашего милостиваго, неупуская ничего, что только могло
касаться моей должности, согласно общественному праву и
обычаямъ, такъ и теперь въ настоящемъ сиротствѣ нашемъ

Stanami Rzeczy Pospolitej to nayprzednieysze miałem w zamysleniu w tym sieroctwie naszym, kiedy suo juri reddita iest Rzecz Pospolita, aby nietylko wewnętrzney ale y powierzchowney bezpieczeństwa iako naygruntowniej y nayskuteczniej provisum było, ale y wszystkie sieroctwo, które osłabia stan Rzeczy Pospolitej omni meliori modo uspokoić było. Iż jednak occulta vis fatorum praecidit desiderium et studia moie, oświadczam się przed Majestatem Boskim y protestuję przed całą Rzeczą Pospolitą miłą oyczyzną y przed wszystkimi in genere et specie woiewodstw, ze ex statione mea usilne y wszelkie possibiles conatus na to obracałem, żebysmy o ratunku oyczyzny w zupełnej iedności y confidentey in vera animorum unione et charitate to co naybardziej perimit et iugulat Rempubicam, to iest, Confederacją wojska koronnego uspokoiłi: zwłaszcza non destituti adaequatis mediis do prętkiego tego związku rozwiązania

первѣйшему своєю заботою поставлю себѣ, когда Рѣчь-Посполитая предоставлена своему произволу, чтобы на предстоящемъ конвокаціонномъ сеймѣ приложено было самое дѣятельное и основательное попеченіе не только о внутренней, но и о внѣшней безопасности, и чтобы сиротство это, ослабляющее Рѣчь-Посполитую, устроено было наилучшимъ образомъ. Но такъ какъ сокрытая сила судьбы препятствуетъ надъ моими желаніями, то свидѣтельствуюсь Богомъ и protestую предъ всею Рѣчью Посполитою, любезнымъ отечествомъ и всѣми вообще и въ частности воеводствами, что я, по моему званію, обращаю усиленнѣйшія и всевозможныя старанія къ тому, чтобы спасти отечество посредствомъ совершеннаго единодушія и взаимнаго довѣрія, при истинномъ всѣхъ умовъ согласіи и любви, въ отношеніи того, что болѣе всего угнетаетъ и губитъ Рѣчь Посполитую, а именно чтобы усмирить конфедерацію воjsка короннаго; тѣмъ болѣе, что мы не лишены были соразмѣрныхъ средствъ къ скорому прекращенію этой конфедераціи, согласно изъявленному къ

przy deklarowanej do tego ochocie y szczerey intencji Ich Mościow Panow Hetmanow Koronnych.

Gdy około tego desudabam copias armatorum et cavsas związku tego expendendo: w pierwszym punkcie considerabatur, początek dopiero zajmującego się ognia w małej bardzo liczbie będącego, a ieszcze in parte poniewolnie do tego związku zagarnionego wojska. W drugim apprehendować przyszło, że ta confederacia bardziej w sobie ma colorem et pretextum niżeli realitatem odzyskania zasłużonych przez wojsko stipendiorum ponieważ nie czekano eventum konwokacye, która satysfakcyą wojsku obmyslić miała; a zład non vanus metus szkodliwych in publicum consequentii, non defuissent podobno remedia, gdyby nie umknęła była tej szczęśliwości invida fatorum series przydawszy in pernitiem Rzeczy Pospolitej extremam calamitatem i dalszych regnorum exitium zawziętą nullo merito inter cives diffidencją przez krółą nie tylko często ad simultates et

тому истинному желанію и старанію ихъ милостей пановъ гетмановъ коронныхъ.

Я прилежно взвѣшивалъ число вооруженныхъ и разбиралъ причины этой конфедераціи. Въ первомъ отношеніи замѣчается, что это лишь только начало возгорающагося пламени, въ весьма маломъ еще количествѣ, отчасти поневолю завлеченнаго въ этотъ заговоръ воjsка; во второмъ отношеніи приходишь къ заключенію, что эта конфедерація имѣетъ болѣе только видъ и предлогъ о полученіи заслуженнаго воjsкомъ жалованья, чѣмъ дѣйствительное требованіе; ибо не дожидаясь послѣдствій конвокаціи, имѣющей озаботиться удовлетвореніемъ воjsка, а потому и не напрасно опасеніе на счетъ зловредныхъ общественныхъ послѣдствій, — казалось не было бы недостатка въ средствахъ, если бы завистливая судьба не лишила насъ счастья, присоединивъ къ тому, на пагубу Рѣчи Посполитой, величайшее бѣдствіе и раззореніе государства, — именно злое безъ всякой

contentiones, ale naostatek ad dismembrationem consiliorum, pozał się Boże, przychodziło, prez co uno ictu upadała wszystka consulendi o konserwacji oyczyzny activitas. A lubo in eo statu non defuere desperationis rationes, pietas in Rempubicam w dobrej nadziei trzymała zelosos in bonum publicum animos y nie się nie opuszczało, cokolwiek ad reunionem animorum należało. Poszczęścił Pan Bóg erigendo in spem meliorem obrady publiczne przez złączone znowu consilia et recollectos civium animos; nie długo jednak cieszyła się Rzecz Pospolita przywroconą nadzieją, kiedy in traktu consiliorum przez Jego Mości Pana posła Woiewodstwa Czarniechowskiego na dalszą prolongacją niepozwalającego, per protestationem iego zerwana konwokacya, a Rzecz Pospolita omni destituta prasidio bez rady y nadziei została, bo lubo z iedney strony persecutionem consiliorum urgebat necessitas, vetabat z drugiey religiosa vocis vetandi observatio, azatym upaść musiały wielkie y potrzebne

причины, между соотечественниками несогласіе, по причинѣ котораго, не только часто доходило до вражды и раздоровъ, но даже наконецъ, къ крайнему сожалѣнію, дошло до разстройства совѣщаній; отъ чего однимъ ударомъ упала всякая о сохраненіи отечества совѣщательная дѣятельность. И хотя, въ такомъ положеніи, и были причины отчаиваться, однако любовь къ отечеству удерживала въ доброй надеждѣ ревнителей о благѣ общественномъ, и неупускаемо было ничего, что только могло способствовать къ сближенію умовъ. Благословилъ Господь Богъ возстановленіемъ къ лучшей надеждѣ общественнаго совѣщанія и соединеніемъ снова совѣтовъ и успокоившихся умовъ соотечественниковъ. Однако недолго наслаждалась Рѣчь Посполитая возникшимъ упованіемъ, ибо вдругъ, во время самыхъ совѣщаній, конвокація разстроилась по поводу протеста ея милости пана депутата Черниговскаго воеводства, который несоглашался на дальнѣйшее ея продолженіе; и Рѣчь Поспо-

in publicum et privatum materie ad actum convocationis należące samę tylko naturalem defensionem traktować przyszło, około której zachodziły, tak znowu wielkie skrupuły y trudności, tak impia voluere fata, zanosilo się powtornie na nowe scissiones et cives bonae spei pleni ad desperationem adigebantur ut tandem nadeszła szczęśliwa godzina y pożądane momentum, gdy uważwszy iako przez wyżej wspomnioną woyska confederacyą, ta Rzecz Pospolita nie tylko jest orbata ab extra prasidio, którego się od tegoż Rycerstwa spodziewała, ale owszem z tey okazji ab intra plena est periculorum, zgodzili się stany Rzeczy Pospolity na spisanie confederacyi, która in suis contentis tym lepiej de statu modernò informować będzie W. M. Mościów Panow, iako y relacie ich mościow panow poslow na seymiku relationis, który ex mente onychże in loco solito na dzień . . . miesiąca w roku terazniejszy składam per charitatem spolney oyczyzny, praw, swobod y wolności naszych obtestando W. M. Mościow

лтая, лишенная всякой защиты, осталась безъ совѣта и надежды. Хотя съ одной стороны необходимость требовала дальнѣйшаго продолженія совѣщанія, но съ другой стороны священнѣйшее соблюденіе права veto было тому препятствіемъ, и потому должны были разстроиться великія и необходимыя для общаго и частнаго блага дѣла, относящіяся къ акту конвокаціи. Пришлось только разсуждать о естественной оборонѣ, на счетъ которой возникли также новыя затрудненія и недоразумѣнія. Такъ угодно было злой судьбѣ! Уже готовилась вторично новая распря и исполненные добрыхъ надеждъ сограждане приходили въ отчаяніе. Наконецъ наступилъ счастливый часъ и вожделѣнное мгновеніе. Сословія Рѣчи Посполитой, замѣтивъ, что она вышеупомянутою конфедерацію войска не только лишена внѣшней защиты, ожидаемой отъ этого рицарства, но если по этому поводу угрожаетъ ей опасность внутренняя, положили составить конфедерацію, которая своими постановленіями, лучше по-

Panow, abyście z wrodzonej ku dobru pospolitemu żarliwości curam salutis publicæ et conservationis siebæ samych przed siebæ serio wziąć raczyli, przykładem przodków naszych którzy iako krwią swoją własną granicę tej Rzeczy Pospolitej rozprzestrzenili et ampliarunt tak y my dla utrzymania złotej wolności fortuny y zdrowia nasze et si quid carius datur litare powinniśmy. A że przyszła day Boże szczęśliwa futuri regnantis elekcja pospolitym ruszeniem per instrumentum generalney konfederacye iest determinowana, stosując się w tym do instrukcyi wszystkich niemal Wojewodstw, tedy upraszam W. M. Mości Pana przez miłość oyczyzny tej zebyscie ad omnem casum na obronę onej gotowi być raczyli, przyjąwszy tę prestrógę moję za dwoie wici, które W. M. Mości Panom intymuję z mieysca mego, Maiestat Boski błagając, żeby nam wszystkim curas publicas

яснить Вашимъ Милостямъ панамъ теперешнее состояние, а также представить и донесения пановъ депутатовъ на реляціонномъ сеймѣ, который по желанію ихъ же на обычное мѣсто въ день . . . мѣсяца настоящаго года я назначаю, умоляя и заклиная Ваши Милости любовью къ общему нашему отечеству, къ правамъ, свободамъ и вольностямъ нашимъ, дабы Вы, по врожденному къ общей пользѣ рвенію, основательно позаботились объ общей и своей обязанности, по примѣру предковъ нашихъ, собственною кровью распространившихъ и разширившихъ предѣлы Рѣчи Посполитой. Такъ и мы, для сохраненія золотой вольности, имуществъ и спасенія нашего, все драгоценнѣйшее намъ должны принести въ жертву. А какъ предстоящее (дай Богъ счастливое) избраніе будущаго Короля народнымъ собраніемъ назначено опредѣленіемъ общей конфедераціи, то, сообразуясь, съ инструкцію всѣхъ почти воеводствъ, прошу Вашу Милость Пана, чтобы вы изъ любви къ отечеству были на всякій случай готовы на защиту его, принявъ это мое напominаніе, двукратное призваніе, которое и Вамъ по званію моему объявляю;

wszechmocnością y nieskonczoną dobrocią swoją miłościwie dopomoc raczył. A ten uniwersał ręką moją podpisany y pieczęcią utwierdzony, za zdaniem Ich mościow panow deputatow tak z Senatu iako y ex equestri ordine do boku mego pro communi consilio ordinowanych do grodow wszystkich według zwyczaju posyłam.

Dan w Warszawie miesiąca Pazdziernika roku 1696.

моля Бога о ниспосланіи намъ по всемогущему своему и безконечному милосердію — помощи въ общественныхъ заботахъ. А настоящій универсалъ, собственноручно подписавши и печатью утвердивши, по обычаю препровождаю во всѣ города, согласно съ мнѣніемъ ихъ милостей пановъ депутатовъ, изъ среды Сената и изъ рыцарскаго сословія, при мнѣ для общаго совѣта назначенныхъ.

Дано въ Варшавѣ октября мѣсяца, 1696 года.

Якій универсалъ любо мало тутъ потребенъ, еднакъ положимъ его для вѣденія куріозомъ и для узнанія порядковъ волного и правъ своихъ крѣпко стрегущаго народа Полскаго.

Того-жъ мѣсяца октовріа чрезъ исправителя типографіи Московской Каріона Истомина, Святѣйшій Патріархъ Московскій прислалъ Гетману на Москвѣ печатанную съ Ново-Греческаго переведенную, *Катихизисъ* именуемую, и писалъ до Гетмана о томъ сичевую грамоту:

Адріанъ милостію Божією Архіепископъ Московскій и всей Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріархъ.

Возлюбленному во Господѣ нашему мѣрности, сину Царского Пресвѣтлаго Величества, войска Запорожскаго обихъ

схранъ Дѣла Гетману Іоанну Стефановичу Мазепѣ вселомовиѣ Архипастирское благословеніе!

На вселеннѣй вселеннаго круга едина въ людехъ Господнихъ вѣра православная каволическая державствуетъ во спасеніе, яже и церковь святую Восточную, чрезъ богодухновеннаго Отца Святыхъ ученія утверждаетъ пророко-Гедеоновимъ гласомъ, зовущи во мнѣ: *Господи! сіесть во истинный вѣръ*, всѣ святѣи содѣлаша правду и получиша обѣтованія нинѣшняго живота благочестно и градушаго вѣчнаго на небесѣхъ, Апостоло-вѣщаниѣмъ: *безъ вѣри невозможно угодити Богу*, оней же како истинно христіанскому челоуѣку знатися предъ Богомъ и людьми творити доброе и содержати таинства и чини молитвословія, во всякихъ-душеспасительныхъ потребахъ, въ наслѣдіе царства небеснаго со Спасителемъ нашимъ Іисусомъ Христомъ и всѣми Святими благоудившими, книга исповѣданіе Православнаго вѣри мудрованія и содержанія церкви матере нашея восточнаго новопреведеса съ Еллино-Греческаго діалекта на нашъ Славенскій зовема: *Катихизисъ*, сіесть оглашеніе, и благодатию Божіею нинѣ въ царствующемъ градѣ Москвѣ типографіею издадеса, юже архипастирскою и отеческою нашею душею въ любви тебѣ послахомъ, да во изрядной ползѣ книги тоя прочитанія твоя любовь душеспасительна и богомудро восплауещися ко угожденію челоуѣколюбца Господа нашего Бога, и благоденственно здравіе съ любезными тебѣ на премногаа лѣта да получиши желаємъ. Писано въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ мірозданія 7204 лѣта, Рождества же Богочелоуѣка Іисуса Христа 1696, мѣсяца октоврія . . . днѣ.

А книга послалася къ твоей любви отъ насъ справщикомъ типографіи іеромонахомъ Каріономъ Истоминамъ, иже ради и поклоненія молитвеннаго во святую Лавру Кіево-Печерскую понде, его Каріона въ путешествіи тамо ради нашея жѣрности привѣтствуетъ.

Тотъ Каріонъ, исправщикъ типографіи, привезъ тогда-жъ въ Малую Росію отъ своего мудрованія составленній великій аркушовій букварь, albo кграмотку для ученія дѣтей потребную, Славенскимъ и Греческимъ языкомъ выразивши въ ней всѣ литеры Рускіе фигурами и лицами челоуѣческими.

Въ тихъ числахъ по смотрѣнію Божію преставися отъ селъ временнаго жизни преосвященній Ѳеодосій Углицкій, архіепископъ Черниговскій и Новгородскій. По его же кончинѣ, егда духовенство тоей Черниговской епархіи заходило о елекціи на избраніе себѣ новаго пастыря, тогда отецъ Лаврентій Крщоновичъ, значній и ученій персонъ въ духовенствѣ Черниговскомъ, игуменъ Свято-Троецкій Иллѣйскій, желаючи себѣ того достоинства архіерейскаго, писалъ до Гетмана Мазепи о томъ дѣлѣ съ Чернигова, поеврія 16, таковій листъ свой:

Ясневелиможній Мосцѣ Пане Гетмане войскѣ

Его Царскаго Пресвятлаго Величества войскѣ

Запорожскихъ мой велице пане патроне и великій добродѣлю!

Свѣдѣтель ми естъ Богъ, же до сего часу, а нѣмъ помисливъ когда о вакансѣ архіепископіи Черниговской, а нѣмъ дерзнулъ Велможности Вашей, милостивому добродѣлю моему, въ томъ наприкрисия, уважаючи недостойность мою, и на такъ высокое дѣло слабѣи силы мои, до того знаючи, же тотъ святій и превисочайшій санъ архіерейскій въ Божіемъ естъ предувѣденіи; по реченному Апостола: *изъ же Богъ предуидѣлъ, тѣхъ и предустави, а изъ же предустави, тѣхъ и призва*, сообрази быти образу Сина своего и въ псалмахъ: *яко высокъ Господь, смиреннаа призираеть, и високаа издадеча совѣсть*. Але же многіи поважніи особи такъ съ Малой Росіи, яко изъ-за границы, такъ духовніи, яко и мірскіи, съ которыхъ двоухъ толко знаменитшихъ посылаю

листи Велможности Вашей, до мене отъ нихъ писанніи, зичливостю своею побудили мене и не престають побуждати до того. Дерзнулемъ толкнути во двери милостивой ласки Велможности Вашей, милостивого добродѣя моего, а упадаючи до високоповажныхъ стопъ Велможности Вашей покорне просвѣти, не рачъ Велможность Ваша отъ патронской и добродѣйской ласки своей и мене нижайшого подножка своего, а о ласку Вашей Велможности панскую безпрестанно старающегося отринуть. Нехай то будетъ безъ урази Велможности Вашей, же дерзаю прекладати и мои хотъ маліи въ той Чернѣговской епархіи труда, же служилемъ вѣрне болшъ уже двадцати лѣтъ архіереємъ тутейшимъ, и о ласку ихъ стараемся и постригши въ той же архіепископской катедрѣ, прислугуючися и Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, почавши отъ вѣчно достойной памяти Царя Алексѣя Михайловича, ажъ до сего побѣдоносного Монархи нашего православного, прислугуючися и рейментаромъ побѣдоносного монархи нашего, прислугуючися и ихъ милостемъ паномъ полковникомъ Чернѣговскимъ, прислугуючися отчасти, чимъ зможемъ, Церкви Христовой, чого посвѣдчають многіе зъ друкарни, не толко нашей, але изъ Великоросійской, яко то Евангелія наиболшій, блаженной памяти Царя Феодора Алексѣевича виходячія свидѣтельства, не воспоминаю я тутъ конклюдій и афикцій, тутъ предъ тимъ въ Малой Россіи нѣгда небывалихъ, а теперь многимъ особамъ почавши отъ самаго монархи, такъ зъ Коллегіума Кіевского, яко изъ Чернѣгова зъ завистию Римляновъ дедикованныхъ; що все пошло за власнимъ моимъ тцаніємъ и початкомъ; а любю въ школахъ не училемъ, зможемъ бы учти, и хотѣлемъ, кгдаби мене архіерей Чернѣговскій силою не примусилъ зъ послушанія до своего дѣла, що такъ разумно стоить за школьное ученіе. А и теперь безпрестанно прислугуюся и хочу прислуговатися Велможности Вашей, щасливе намъ господствующому реймантаровъ

Малоросійскому. Покорне прето Велможности Вашей милостиваго добродѣя моего прошу, нехай никто тутъ въ сей епархіи нимало трудовъ своихъ неположивши, а где ниде на ласку и славу себѣ заслугуючися, нашихъ хотъ малыхъ заслугъ, якъ кокошъ не загребають, и въ вѣчное нехай насъ неவிпихають поруганіе, що зо всіма въ той епархіи сослужителями моими Велможности Вашей патрона и вельможного добродѣя моего, яко найпокорнѣй просячи, застаю

Велможности Вашей моего Вельможного Мосцѣ Пана патрона и великого добродѣя найнижайшій подножокъ, всегдашній доживотній работникъ, всѣхъ благъ временныхъ и вѣчныхъ усердно желаючий грѣшній богомолецъ

Лаврентій Крцоновичъ, недостойный ишумень монастира Свято-Троецкаго Иллминскаго Черниговскаго.

Писанъ ноевріа 16, року 1696.

Щ е д у л а .

Листъ Его Милости пана Красинскаго, его власною рукою писанній, покорне прошу рачъ Велможность Ваша зъ ласки своей знову мнѣ прислати. А Его Милости отца митрополита Кіевского копію листу посилаю; а иншіе листи многихъ особъ не посилаю, незатрудняючи читанемъ Велможность Вашу. Жаль милостивій добродѣю, же мене, якъ изверга якого, и кандидатомъ не положили.

Всеу зъ писаніємъ своимъ таковымъ до Гетмана потруждався отецъ Крцоновичъ и завелся въ той мѣре на ласцѣ гетманской, ибо егда елекція въ Чернѣговѣ на избраніе архіепископа, ноевріа 24, собрался, тогда по недолгихъ разговорахъ, по тому-жъ смотрѣнію Божию, единогласно избранъ на тую архіепископію Чернѣговскую по Углицкомъ архимандритъ Чернѣговскій отецъ Іоаннъ Максимовичъ, мужъ знаменитій и премудрій и сана того достойній. Елек-

ція же тогданія такимъ отиравалася порядкомъ.

Отъ начала Евангелской проповіді, яко благосостояніе Церкви Христовой истинными слови истиннаго Божія Слова врати адовими неодолимоє єсть проповіданно; такъ и до сихъ часъ того-жъ Божественнаго Христа Спасителя милостию невреждимо сохранился. Въ такомъ благосостояніи и Сѣверно-Російская обрѣтаючися церковь, за притомностію и поводомъ отъ Ясновельможнаго Его Милости пана Іоанна Мазепи, Гетмана войскъ Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества Запорожскихъ, и ясне въ Богу преосвященнаго Его Милости господина отца Варлаама Ясинскаго, архієпископа, митрополита Кіевскаго, Галицкаго и всея Малія Россіи, поважнихъ делегатовъ въ року теперешнемъ 1696, ноевріа 24, на елекцію архієпископа Черніговскаго, при єпархіалномъ духовенствѣ собранихъ, по давнему обикновенію, зъ волими на кандидатовъ вотаи чинять порядокъ.

Висланиіе отъ ясне въ Богу преосвященнаго Его Милости господина отца митрополита Кіевскаго архипастирскую предъ всѣмъ соборомъ рукою власною его преосвященства на писмѣ выраженную изъявили волю, даючи вотумъ на висопе въ Богу превелебнаго Его Милости отца архимандриту Новгородскаго, а если би Его Милость отецъ архимандрита Новгородскій слабостию здоровья отъ того вимовлялся гонору, теди ясне въ Богу преосвященный отецъ митрополита Кіевскій общому всѣхъ согласуючи изволенію на его милости отца архимандриту Черніговскаго соизволяетъ.

Отъ особи Ясновельможнаго рейментара делегатове Его Милость панъ Василій Бурковский, обозній єнералній, Его Милость панъ Яковъ Лизогубъ, полковникъ Черніговскій и Его Милость панъ Іоаннъ Скоропадскій, бунчужній єнералній, изволили на висопе въ Богу превелебнаго Его Милости отца архимандриту Черніговскаго зъ своимъ всего риперства, также и панъ войтъ зъ всѣми начальными Черніговскаго полку намѣреніємъ и единомысліємъ видати вота:

Согласуючи зъсѣ архипастирскому ясне въ Богу преосвященнаго Его Милости отца митрополита Кіевскаго изволенію, висопе въ Богу превелебній Его Милость отецъ архимандрита Черніговскій даєть вотумъ по прежнемъ своемъ усердіи на Его Милости отца архимандриту Новгородскаго.

Превелебній въ Богу Его Милость отецъ игумень Свято-Троєцкій Ілліѣйскій Черніговскій, для теперешней здоровья своего неспособности, висилаючи отъ себе пленієпотентовъ пречестнаго отца схимника, намѣстника своего, зъ братією, даєть вотумъ на висопе въ Богу превелебнаго Его Милости отца архимандриту Черніговскаго.

Ихъ Милости отцеве катедралніе зъ всѣми-отцами игуменами, которіе до прежней суплєки приложили руки, также и зъ отцами протопопами и всеї єпархіи Черніговской духовенствомъ единогласно свои на тогожъ Его Милость отца архимандриту Черніговскаго видали вота.

Его Милость отецъ игумень Рихловскій неспособностью дороги возбранєнь, чрезъ листъ свой до собору елекціалнаго писанный, на висопе въ Богу превелебнаго Его Милости отца архимандриту Новгородскаго, albo кого Духъ Святій избересть, вотуетъ.

Собраниіе нинѣ и прєжде на суплєцъ до Ясновельможнаго рейментара данной подписавшієся, единогласно тому событія и совершенія дѣлу желають.

Писася въ катедрѣ Черніговской, при храмѣ Святыхъ Страстотерпцовъ Бориса и Глѣба року вишейименованнаго.

Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества войска Запорожскаго єнералній обозній Бурковский.

Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества войска Запорожскаго полковникъ Черніговскій Яковъ Лизогубъ.

Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества войска Запорожскаго єнералній бунчужній Іоаннъ Скоропадскій.

Николай Кгрембецкій на сей часъ асаулъ полковій Чернѣговскій.

Лаврентій Кршеновичъ игуменъ монастыра Святой Троицы Иллѣнской Чернѣговской.

Иеромонахъ Герасимъ намѣстникъ катедрі Чернѣговской зъ братією.

Иеромонахъ Пахомій игуменъ монастыра Андронѣвскаго.

Иеромонахъ Оеодосій Михайловичъ игуменъ монастыра Клюговскаго.

Иеромонахъ Иннокентій игуменъ монастыра Думицкаго.

Никола Сандоровскій протопопъ Чернѣговскій.

Афанасій Зарудскій протопопъ Новгородскій.

Самуилъ Денисевичъ Хомѣнскій протопопъ Стародубскій.

Оеодоръ Богдановичъ протопопъ Березинскій.

Степанъ Іосифовичъ протопопъ Погарскій.

Даніель Миновичъ намѣстникъ Мѣнскій.

Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества Іосифъ Евлевичъ зо всѣмъ маистратомъ войтъ Чернѣговскій.

А же на той елекціи помененного отца Крцоновича желаніе презрѣнно, того ради въ монастыру Свято-Троецкомъ Иллѣнскомъ Чернѣговскомъ, для уиконтентованія его устроена архимандрія, и онъ Крцоновичъ первый тоя обители бысть архимандритъ.

Новозбранній тежъ архіепископъ Максимовичъ, проживши на своей архіепископіи лѣтъ 14, чили и вѣщей и многія трудами своими розвѣи полезнѣи житію человѣческому книги: едни самъ зложивши, другіи зъ Латинскаго на Рускій языкъ переведши (яко *Театрумъ Политикумъ*, *Геліотропіонъ*, *Царскій путь Креста Господня*, *Алфавитъ впршовой Богородице Дѣво вѣршами-жъ*, *Параклизъ вѣршами и вишіе*) и въ друкарнѣ Чернѣговской подруквати велѣвши, на свѣтъ выпустилъ, zostалъ за тіе труды при нихъ же въ предисловіяхъ много, особливе о вѣкторіи Полтавской надъ Шведомъ приписовалъ похвалъ Пресвѣтлѣйшому Государю

Царю Петру Алексѣевичу, пожалованъ отъ него митрополією Сибѣрскою, хочай може и не хотѣлось ему оная, где забѣхавши скончалъ и животь свой. По немъ засѣ въ Чернѣговѣ которіи были архіепископы, о томъ я, за премеіеніемъ того-же времени *добраго житія моего на неволѣице, неизвѣстенъ.*

Того-жъ мѣсяца за поворотомъ Петра Волошнина зъ Ясѣ, который посланъ былъ до Господара Волоскаго, получивши Гетманъ вѣдомость о перемѣнѣ Дуки, Господара Волоскаго и о настѣи на его мѣсто Господара новаго въ Волошинѣ, также о проигранной войнѣ Турецкой подъ Бѣлоградомъ зъ войсками Цесарскими, и знову о приготавливаніи Турецкомъ къ пришлому лѣту на войну противъ песара, также о замислахъ ординскихъ на Малую Росію и о корреспонденціи цѣферной зъ новимъ Господаремъ Волоскимъ, писалъ зъ Батурина ноеврѣа 26, до Великаго Государя синцевую грамоту:

Доношу покорне Вамъ Великому Государю, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, же посланецъ мой, именемъ Петро Волошинъ, которого я такъ рокъ, для провѣдыванія вѣстей къ Волошному владѣтелю Константину Дукѣ, сполне зъ его владѣтелевымъ человекомъ Савою, виправилъ, повернулся теперь къ Батурина до мене Гетмана, и такъ о себѣ сказываетъ: что тоєю отъ мене посланкою натрафилъ туда на той часъ, коли тому владѣтелю Константину учинилася перемѣна, въ якомъ затрудненіи онъ Петро удержанъ былъ у Гетмана Ханскаго Стецковаго брата и отданній зъ челядинкомъ своимъ босурманамъ Татарамъ въ руки, отколь самъ онъ Петро утекъ до Ясѣ, столной Волоской, а челядинка его продано въ Турецкую неволю. Нинѣ теи новій владѣтель Волоскій отпустилъ его Петра зъ Ясѣ ко мнѣ Гетману безъ жаднихъ писемъ, а прибылъ зъ нимъ Петромъ сполне значній человекъ, тамошній именемъ Иванъ Драгиничъ, который въ прошломъ времени, тому килконадцять лѣтъ зейшло, владѣтеля Дуки былъ на той сторонѣ

рѣки Днѣпра въ городѣ Немировѣ намѣстникомъ, бо въ ту пору тотъ владѣтель отъ Турецкаго Солтана владѣлъ тою стороною; яко теди тотъ Иванъ Драгиничъ, такъ и мой посланный человекъ, такіе сказываютъ вѣдомости: же того минуваго лѣта Турскій Солтанъ самъ былъ съ войсками своими подъ Бѣлгородомъ на войнѣ противъ войскъ Нѣмецкихъ, только, наступства тихъ Нѣмецкихъ войскъ не устоявши, утекъ съ поля оного, покинувши и обозы свои, которыми Нѣмцы овладѣвши многихъ Турковъ положили въ трупъ, отколь при Нѣмцахъ звѣлство осталось. Однако Турскій Солтанъ, на далшюю приспособляючися войну, приказалъ за всякихъ племенъ збирати и написовати янчаровъ, хотячи конечно мѣти оныхъ сорокъ тысячей; и уже якобы много ихъ написано, а и о томъ сказываютъ, же въ Яссахъ у владѣтеля Волоского есть то певная вѣдомость, что Ханъ Крымскій всѣмъ ордамъ Крымскимъ и Бѣлгородскимъ приказалъ всякому готоватися и приспособлятися въ походъ военный нѣвѣшней зими въ Вашу Царскую Пресвѣтлаго Величества Богохранимую державу Малую Россію, о чомъ обширній въ записѣ рѣчей оныхъ есть изображено, который то записъ посилаю я при семъ листѣ моемъ въ приказъ Малой Россіи, для донесенія Вамъ Великому Государю чрезъ Дмитра Несторенка, сотника Батуринскаго, при которомъ и его пререченнаго Петра Волошина для обширнѣйшаго словеснаго о всемъ томъ выписанномъ донесенія къ царствующему великому граду Москвѣ въправленъ, а поменнаго Ивана Драгиничина оставляемъ при себѣ въ Батуринѣ, который желаетъ себѣ жити тутъ въ Малой Россіи, хотячи жену и дѣти свои съ Волоской земли сюда зискати, о которомъ покорствено прошу милостиваго Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества указу. Еще обрѣтается тутъ человекъ, съ ними-жъ Петромъ Волошиномъ и Иваномъ Драгиничомъ прибывшій, породы Малороссійской, который имѣетъ тамъ въ Яссахъ жену и дѣти, якого съ умыслу владѣтель

Волоскій съ ними виправилъ приказавши, аби, сюда ихъ допровадивши, знову вскорѣ назадъ возвращался для принесенія ему вѣдомости. Тотъ подавъ владѣтеля оного циферную азбуку, якою онъ владѣтель желаетъ за мною тайніи чинити обсиаки, и того теди я при себѣ удержу до Монаршой Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества воли, где прошу покорствено о милостивѣй Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества указъ, если мнѣ съ нимъ Волоскимъ владѣтелемъ для вѣдомостей зсилати, или тое зсилочное дѣло не надобно, а туо циферную азбуку посылать я въ той же Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества Малороссійскій приказъ. Данъ въ Батуринѣ ноеврія 26, року 1696.

Того-жъ року, любо подлугъ унѣверсалу кардинальского Радзѣвскаго, въ семь роздѣлѣ прежде положенаго, была конвокація у Поляковъ для успокоенія войскъ звязковихъ, однакъ кгда безъ жаднаго skutku и ползи чрезъ нѣкоторыхъ покоя нежелавшихъ Поляковъ zostala розервана и скасована, теди нѣкто съ учонихъ Поляковъ, видячи въ то время отчизну свою Корону Полскую явно до упадку и руины чрезъ войска конфедерацкіе и инніи внутренніе негзоди и замѣшанія наклонившуюся, написала о томъ lamentъ красными рѣвами.

РОЗДІЛЬ XXXVIII.

О рознїхъ авизїахъ чужоземскихъ, а найбарзїй Цесарскихъ и Турецкихъ; о подводахъ зъ повѣсти Пльжинского; о письмѣ до Кочубея архїепископа Синайского, о рушеню зъ домовъ въ первій походѣ плавнїй; о оставленю войскъ на Коломаку и Орелі, для осторожности Украинь отъ Татарь; о преправѣ войскъ за Днѣпръ и войскъ плавнїхъ черезъ пороги Днѣпровїе; о письмѣ гетманскомъ до Шейна Боярина, же би ся удержалъ на Волускахъ зъ войскомъ; о рушеню гетманскомъ и боярскомъ плавнїмъ походомъ отъ Волного порога и Кочкаса; о оставленю Свѣчки полковника зъ таборомъ въ Томаковцѣ; о комендѣ Обдовского зъ компанїями землею; о привитаню Гетмана зъ Свѣчи черезъ Наказного Кошового, о прибытію гетманскомъ и воеводскомъ плавнею подѣ Казикерменъ и о привитаню тамъ Гетмана черезъ Кошового въ лоткахъ зъ всѣмъ войскомъ и палубою мушкетною; о боязни нашихъ плынути въ Черное море для вѣдомостей тогдашнихъ, и о zaloженю нового города Таванского, о прибытію зъ Ханомъ войскъ зъ Криму и о добываню черезъ Конскую Шинеря замку; о погромѣ за Казикерменомъ войска коменди Обдовского черезъ орду Бѣлогородскую со взытїемъ въ неволю князя Четвертинского и иннихъ; о отправѣ компанїи зъ конми зъ подѣ Казикермена до табору въ Томакову и о взытїю Обдовского зъ иншими на суда воднїе; о войску платномъ Турецкомъ вѣдомостъ, и ординансѣ Гетманскій до сотенъ Орелскихъ; о метанїи и смятенїи ноцномъ

въ войску нашомъ платномъ; о левонїхъ въ пїзу на Днѣпръ суднахъ Турецкихъ зъ гласомъ арматнымъ, и о поспѣху нашихъ въ строенїи замку Таванского; о доконченїи оногъ; о оставленю въ Таванъ и Казикерменъ войскъ на отпоръ Туркамъ, и о рушеню гетманскомъ и воеводскомъ въ гору Днѣпра отъ Тавани зъ замѣшанною тогдашнюю; о приходѣ подѣ Таванъ войскъ бѣсурманскихъ о добываню его и Казикермена черезъ пять недель; о срамотномъ ихъ назадъ отходѣ и о повѣсти Мутланиновой о всѣхъ Турецкихъ поведенїяхъ; о прибытію гетманскомъ зъ воеводою плавнею въ таборъ; о отправѣ суденъ воднїхъ до Свѣчи; о прибытію таборомъ до пристани Кодацкой и грамотѣ гетманской на Запорожцовъ утискуючой на Москву; о несогласїяхъ Лядскихъ въ избранїи Короля; о многахъ до той Корони конкурентахъ; о елекцїи и избранїи на ней и коронацїи Августа, князя и електора Саксонскаго, зъ пропозицїями его предѣ избранїемъ и по избранїи до Рвчи Посполитой учиненными; о ревизїи и реестрѣ вѣттокъ и урочищъ Днѣпровїхъ, и о трактѣ отъ Мѣшуриноу Рону до Бону и Очакова.

Року отъ сотворенїа всѣхъ твари 7205, а отъ воплощенїа Господня 1697 року, нимъ Російское поведенїе и походъ первїй плавнїй на низъ Днѣпра ку Казикермену начнется писати, теперь на предѣ того, смотря по порядку мѣсяцей и числѣ ихъ, полагаются зде нужнїйшіе авизїи чужоземскїе, въ которыхъ, генваря 26, въ Краковѣ друкованныхъ при многихъ вїнахъ рѣчахъ тое было доложено, же Цесарь христїанскїй отъ самой Вѣденской найбарзїй зъ Турчиномъ битвы, имѣючи непрестанную черезъ весь часъ тогъ зъ нимъ же Турчиномъ войну, ветошїлъ на оную свой Цесарскїй скарбъ, а намѣраючи туюжъ войну о панство Венгерское еще зъ тїмъ же непрїателемъ продолжати призываетъ къ себѣ до Вѣднѣ для совѣта (откогъ бы могъ промислати и

собрати скарбу на уконтентованье войскъ своихъ нужно (потребного) на вишшихъ вождохъ своихъ и урядниковъ енералиссима князя де-Баденъ и маршалка Капрара. О тимъ, же другіи авизіи Польскіи въ Краковѣ, февруарія 16 друкованіи, свидѣльствовали тоє, что Цесарю христіанскому тайніє зъ Андриянополя принесени вѣдомости, ижъ Султанъ, царь Турецкій, любо впалъ въ апрегенцію, заслышавши, что Цесарь христіанскій зъ Французомъ и виними монархами христіанскими мѣть прійти до енеральной згоди и союза (которій союзъ певнимъ могъ быти ему упадкомъ и раззореніємъ), и что войска Московскіє отъ Азова новозавоеваннаго, а войска козацкіє отъ Казикермена, недавно у Турковъ взятого, мѣють Чернимъ моремъ на него воевати и наступовати: еликакъ будучи и серца риперского всю свою мысль положили на континуацію войны, для чего, зъ Кролемъ Перскимъ покой утвердивши и пріязню его обнадеженій зоставши, розослашъ эмировъ своихъ до пограничныхъ фортецъ и комендантовъ для забраня оттоль войскъ президіальныхъ и злучена до купи зъ главными своими войсками подъ Андриянополемъ, хотячи зъ ними непременно тягнути приходящего лѣта въ Венгри противъ войскъ Цесарскихъ подъ Бѣлградъ. Противъ которого и Цесарь христіанскій вземше войска своего паче прешлихъ часовъ приболшалъ и примножалъ. Такожъ Солтанъ, царь Турскій, во все царство свое розослашъ чаусовъ для забраня скарбовъ многихъ и провинтовъ вшелякихъ на войско потребныхъ, также ристунковъ и всякихъ аммуницій военныхъ. А особливе приказалъ сурово, аби на Черномъ морю противъ Москвы и Козаковъ, въ помощь Хану Крымскому было килко окрептовъ въ готовности зъ войскомъ, чтобы не допустили тимъ войскамъ христіанскимъ висѣти на берегъ гдѣби похотѣли, и тимъ способомъ надѣлалъ имѣти латвій и безпрепятственній себѣ входъ до Венгеръ противъ войскъ Цесарскихъ.

Того-жъ року по всемъ панствѣ Венетійскомъ розослани

універсали противко всякимъ помпомъ, строямъ и збиткамъ подъ суровимъ караннемъ и конфискацією добръ людей упорныхъ и непослушныхъ.

Потимъ вѣшли кгазети въ Краковѣ, февраля 23 друкованіє, въ которыхъ при иннихъ многихъ рѣчахъ тоє въ міръ объявлено, что Солтанъ, царь Турецкій, жаднихъ пропозицій о покою зъ Цесаремъ и слухати не хотѣлъ, ажиб одобралъ у Цесара провинціи въ Венграхъ, чрезъ увесь часъ войны въ него завоеванніи; для чего Султанъ Турецкій зъ многочисленными войсками прибѣрался въ землю Венгерскую, не слушаючи и медіацій о покою Короля Ангелского посла Меліурда Пакгета; въ заемъ тежъ и Цесарь зъ ксіонжен-тами и коллегатами своими (яко и вишней рѣхомъ) въ потужіє противъ Турчина войска прибѣрался, и особливо шивадру Дунайскую болшую отъ прошлихъ лѣтъ приспособлялъ, хотячи оную упередити шивадру Турецкую подъ Петербурдинъ на мѣсце прилвное. На всѣ войска цесарскіє и коллегатіє раховано выложити зъ скарбовъ цесарскихъ того лѣта 12 милліоновъ Римскихъ. Въ тихъ февруарієвихъ числахъ былъ у Цесара посель Московскій для трактованія зъ Турчиномъ о покою, але ижъ зъ обѣихъ сторонъ Цесарскія и Турецкія на войну забѣралосъ и надѣя о покою пременилася, теи и посель тотъ бездѣлно отехалъ въ Москву до государя своего. Радостно еликакъ было у Цесара, же изъ нашей стороны Російской немалій чрезъ двѣ прошлаго лѣта о збуренію Казикермена, Азова и иннихъ фортецъ стануль Турчиновъ ущербокъ, и пришліи импрези наши военніи тотже упадокъ бѣсурманину наносити мѣли, ежели бы енералній трактатъ покою на далшее время мѣлъ зъ нимъ провактисъ. Мѣсяца марта о средпоствѣ отправоваласъ въ Львовъ комиссія Польская чрезъ комиссаровъ такъ отъ цѣлой Рѣчи Посполитой, яко отъ войскъ конфедерацихъ ординованихъ. Потрафляючи, абы войска овиѣ конфедерации безъ войны и кровопролитія отъ Рѣчи Посполитой были

уконтентовани за свои килкорочніе покойниѣ Королемъ Собѣдкимъ заведенніи заслуги; о чомъ въ прешломъ року наменилось, якої комисіи zde не полагаю яко мѣй потребной. Еднакъ докладаю тое, ижъ, по доконченіи въ Львовѣ комисіи оной, комиссаре конфедераціи кѣли учинили реляцію войску своему, что Рѣчь Посполитаа прирекаетъ и упевняетъ за ихъ заслуги безъ кровопролитія слушне уконтентовати, теди заразъ той звѣзнецъ въ Львовѣ засталъ розвязанъ и унѣверсалъ звязковихъ розодранъ, а маршалекъ конфедераціи Барановскій при звичайной перорѣ, положилъ бунчукъ конфедераціи предъ Гетманомъ Великимъ Короннимъ.

Подъ той же частъ, марта 19, прибылъ въ Львовъ до Гетмана Коронного отъ Хана Крымского посланецъ Мурза Магметча и сказалъ Гетману, же присланъ онъ отъ Хана по указу отъ Порты, и при отданіи листа Ханского Гетману говорилъ словесно, персвадуючи Полякомъ, аби мѣли покой зъ Кримомъ и Турками, оглядаючися на руну Украинскую Подолскую и въ воеводствахъ Рускихъ и Волынскомъ и на покутню отъ копий и шабель Крымскихъ предъ тимъ станудую.—Тотъ же Магметча мурза сказалъ предъ гетманомъ Короннимъ, же розказано отъ Порты дѣлати мостъ на Дунаю у Сакчи для прешествія Солтанского зъ войсками своими на оборону Очакову, пришествія Московского и Козацкого до себе чаяшому и для построєнія знову на Дибірѣ Казикермена и виннихъ фортецъ разореннихъ.

Тотъ же мурза отъ Хана вносилъ до Гетмана Коронного промоцію за Французскимъ княземъ Деконтимъ, аби приять былъ на королевство Польское. Потомъ, марта 30, донесеніи зъ Кракова въ Малуя Росію такіи кгазети, что въ Константинополю повстала было моровое по килкодесятъ человекъ на день умерщвляющее повѣтре, для чого и Солтанъ Турскій, въ Андриянополю мешкаючи, приберался на войну въ Венгри зъ Цесаремъ, але по утихненію оногъ повѣтра, прибувши въ Цариградъ пезначе розказалъ сурово, аби флотъ

и армата морская зъ двома окрентами особо великимъ были вскорѣ споряжени и виготовани, якоби тои-жъ весни могъ виправитися отъ Константинополя кораванъ военный на море Черное, запобѣгаючи Московской и Козацкой импрезѣ, отъ Азова и Казикермена ку Цариграду быти мѣвшой, и стараючися всяко о отобранію назадъ Азова: бо тогдашнього времени Турки щастемъ Московскимъ и щастемъ Козацкимъ и непомисленою компанією, прошлаго лѣта въ Веніггрехъ отправленною, также и неблагополучнымъ на морю противъ Венецовъ поведеніємъ, велими были помѣшани и затривоженіи. Того-жъ часу Солтанъ Турскій, прибувши зъ Андриянополя въ Цариградъ, кѣли осматрувалъ флоту своего морского, тогда Капитанъ паша припривадилъ подъ Цариградъ зъ моря Архипелагу сѣмнадцатъ окрентовъ и двенадцатъ ангерльскихъ галеръ новоздѣланихъ; учуство время онъ Солтанъ паръ Турецкій, же до тихъ часъ былъ адмираломъ, вручилъ коменду надъ флотомъ своимъ на море Черное противъ Москви и Козаковъ, яко зъ реляціи листовной посла Амстердамо-Голландерского, при Портѣ на тотъ часъ резидовавшего, было о томъ совершенное извѣстіе. Въ тое-жъ время приказано отъ царя Турецкого, аби жида Цариградскіе непремѣнно зложили и до скарбу Солтанского отдали шестьдесятъ тысячъ червонихъ золотихъ; инніе засъ вѣдомости чужоземскіе, яко то Римскіе, Цесарскіе, Французскіе, Венецкіе, Гиспанскіе, Португалскіе, Ангелскіе, и Персидскіе, яко отъ насъ Малоросіянъ далечайшія zde не полагаются.

Марта засъ 31, о виготованіи тысячи подводъ зъ повѣта Нѣжинского, для запороженія провинтовъ до Сѣчи и Тавани, писалъ Мазепа до всей старшини Нѣжинской такіи унѣверсалъ свой:

По титулу звичайной Гетманской.

Пану полковниковъ наказному Нѣжинскому, обозному

судьи, писаревъ, асауломъ полковникъ, сотникомъ, атаманомъ, и всему старшому и меншому того полку товариству, войтовъ, бурмистрамъ и всякого чина людемъ доброго отъ Господа Бога зичимъ здоровья! Можеть теби Вашмоствомъ достаточне вѣдомо, же сихъ лѣтъ для отправуючойся войны частокротной, по указу Монаршомъ, въ частяхъ всякихъ войсковыхъ людехъ переѣздовъ вистатчаючіеся подводѣ людемъ тяглымъ, зылаца у городахъ и селахъ на шляху лежачимъ жіючимъ, наддеръ уже уприкрилися и чрезъ тое они неменьшую себѣ узнають быти тяжесть и утискъ, а и теперъ таковыиъ прикрости имъ сподѣватися, иле кгда по указу Великого Государа нашего, Его Царского Пресвѣтлаго Величества, сими часи многое военныхъ припасовъ и хлѣбныхъ запасовъ число на туюжъ военную потребу, якъ до Сѣчи Запорожской, такъ и до города Таванского маеть допровадитися, подъ которое подводѣ въ немалъ на тисичу вистатчити надобно будетъ. Ми теби Гетманъ, видячи, же уже во всѣхъ полкахъ люде гуртовими подводами, то на Запорожѣ, то до Таванского города обдѣлялися, а жалѣючи нашимъ усердіемъ гетманскимъ народу посполитого и запобѣгаючи, жеби такимъ налогамъ и многихъ отбываніемъ подводѣ тіе убогіе рейменту нашего люде не были раззоренни и въ конецъ ищищенни, уважалисмо и постановилисмо, абы до запроваженя тихъ виготованихъ до Сѣчи и Казикермена преречонихъ припасовъ и запасовъ всѣ державца маестностей своихъ въ полку Нѣжинскомъ будучихъ, такъ духовной власти, яко и свѣцкой до тоей же повинности належачіе, для полегкости тимъ упрацованимъ людемъ учинили помочъ, виданемъ зъ своихъ маестностей подводѣ, що слушность кажетъ. А такъ прекладаемъ и пилю Вашмости пане полковнику и всей пререченой старшинѣ приказуемъ, аби те слушній во всѣхъ селахъ подъ державами особними будучихъ учинили порухунокъ: колко въ якомъ селѣ людей тяглыхъ винаходится, и по томъ вирахунку, жеби зъ десятка челоуѣка одна

подвода была назначена и заразъ виготована, такъ где въ селѣ покажется быти людей тяглыхъ челоуѣка сто, то десять подводъ, и если двѣстѣ, то подводъ двадцать было наименовано и написано, а где болшей людей, то и подводъ болше быти повинно, подлугъ сего нашего гетманского приказу; а яко впередъ зайдетъ нашъ ку вамъ указъ, аби оне разъ въ дорогу внизъ рѣки Днѣпра простонали, а можете и сами Вашмость тое уважити, же таковое въ подводахъ вспоможенъ, посланки конечно учинити треба, гдѣжь если би прійшло таковій немѣрній тяжаръ все однимъ людемъ тяглымъ сего часу отбувати, то конечно-бъ до остатку тягліе люде zostали истомленни, да неподобно, аби тому видолѣти могли, даемо теби на увагу тое вамъ, або подводѣ оне старайтесь вистатчати такимъ способомъ, отъ всякого десятка челоуѣка по одной подводѣ, яко вижеименовано, або на каждую подводѣ по десять золотыхъ грошей зложити и послати чрезъ своихъ людей до Переволочной, где могутъ на тую потребу наймомъ подводѣ забиртиса, о тое вамъ пилю, пилю приказуючи поручаемъ Господу Богу.

Данъ въ Батуринѣ, марта 31 и року 1697.

Прошлого лѣта Іоанникій, архіепископъ горъ Синайскихъ, отъ невѣрныхъ араповъ зѣло стужаемій и утѣняемій, для испрошенія милостинѣ на окупъ монастырей Синайскихъ, 5000 рублей задолжавшійся, прислазъ въ Малуя Россію и до Гетмана старого архимандрита Кирилла, который, собравши, что могъ милостинѣ, отехалъ съ нею до Синаю. Архіепископъ тежъ помененій Іоанникій другого Кирилла, доктора, архимандриту Синайского, сего року для тоен-жъ милостинѣ въ Малуя Россію приславши, писалъ чрезъ него въ мѣсяцъ маю до Кочубея, писара енералного войскового, благодарственный такий листъ свой:

Іоанникій милостію Божією Архієпископъ Святія
горы Синайскія.

Славенійшему, правовірному и православному началствующему пану Василю великому нотарію Ясневельможного Гетмана и нашего въ Духу Святомъ возлюбленного сына радость, миръ и милосердіе отъ Бога вседержителя и Господа нашего Іисуса Христа, отъ святія же Лаври просвѣщеніе, помощь и покровеніе, отъ насъ же молитви, благословеніе и прощеніе! Статечная побожность возношаетъ человѣка, и сія вся въ разумъ даруетъ блаженства, всемірная же и до конца уподобляющаяся и славеніе въ началѣ возносящая не въ подлѣйшая достоинства, яко же и иннихъ, кгда-жъ яко оныхъ горь не естъ далечайше, еже во умѣ вмѣстити, теченія Божскаго промишленія егда же тебе собора такового единого прилѣжно достойнѣйшаго, поставити близу, славеніе урожного Ясневельможнаго Его Милости пана Гетмана великаго нотарія и секретнаго совѣтника. Славословимъ днесъ, еже во Сіонѣ сидящаго Христа отъ нашего архимандрити господина Кирилла старушки слышали, еже ку Богу прилежно и во христіанско-духовенствѣ, еже и во благочестіи своемъ произволеніе мѣте, и ко нашему монастыру, молитви же миръ и благословеніе отъ Святаго Духа за таковую теплую помощь ко вспомоганію, яко же есте, и предъ тѣмъ любовь свою показали, яко ктитореъ и помощникъ еси нашъ, прилѣпismo презъ ходатайство ваше великую и богатую милость; и за таковую помощь Благородія Вашего, которую Ясневельможній Его Милость панъ Гетманъ милостинно прислалъ, за которую исповѣдуемъ безсмертную радость ку добродѣтельной любви вашей ко намъ. Ми же долженствующе хощемъ молити въ Троицѣ славимаго Бога, и даруетъ вамъ здравіе, спасеніе, многолѣтствіе въ тишинѣ пребываніе зо всею благословенною фамилією дому Вашего, яко новихъ ктиторовъ, вкупѣ же и все благородіе потомства Вашего,

во упокоеніе душъ и во блаженствѣ преставшихся, поминанще непрестанно. И во мѣсто того старушки архимандрити, еще посилаемъ до Милостей Вашихъ другого нашего архимандриту, имя ему Кирилосъ докторъ, съ нимъ же и келиръ Мелхиселекъ, да поклонятся до стопъ ногъ великодержавному и Ясневельможному, и просимъ Вашей милости, приймете его любовно и ласкавимъ лицемъ, и способствуйте его словомъ и дѣломъ, и что будетъ въ нуждѣ потребного до Ясневельможного Его Милости пана Гетмана. Ми же между вашей добродѣтельной помощи хощемъ свободитися отъ безчисленого долгу и тиранства, которое маемъ отъ Араповъ, должни есми пять тысячъ рублей на каждый рокъ воздати, на всякъ часъ труждаемся собрати, а днесъ не можемъ, посылати для милости межи народъ христіанскій, отъ великой войны яко будучи въ той странѣ великое гоненіе, и самиси не знаютъ где подѣти, а намъ що маеть дати. И не где не маемъ надежди и прибѣжища токмо до милости благочестивого и Великого Государя, и до Ясневельможнаго Его Милости пана Гетмана, и ко благородію Вашему, до насъ споможете милостини, что Господь Богъ положить въ сердцахъ вашихъ на вспоможеніе монастыря святаго, доколя будетъ помощь Божія. Ми же яко долженствуемъ просити во Троици славимаго Бога, да утвердитъ Господь великодержавного Государя, Царя и Пресвѣтлѣйшаго Господина, и благородія вашего, да Господь Богъ воздастъ за труды ваша въ Царствіи Своемъ Небесномъ, Господа Бога молимъ, въ вечеръ и по утрѣ за отпушеніе грѣховъ вашихъ и во блаженствѣ ихъ и безконечныхъ жизни, где неисповѣдима радость и безконечное его милосердіе, молитвы и милость и наше смѣреніе, и всему благословенну палатию вашому, аминь!

Отъ Святія Синайской горы, 1697 маѣ.

*Благородію Вашему вседашній ко Богу молитвенникъ
Синайской горы Іоанникій.*

Того-жъ року, по указу Пресвѣтѣйшаго Государя, Царя Петра Алексѣевича, Гетманъ Мазепа, мѣючи зачаті первій и никогда небывалій походъ плавній Днѣпромъ въ Черное море, для промислу военного надъ Турками, яко повелѣлъ одному войску рейменту своего въ судна водніе по Днѣпру, на рознихъ мѣсцахъ виготованихъ, рушати Днѣпромъ на низъ ку порогу Коцацкому, такъ и самъ зо всѣмъ прочимъ войскомъ козацкимъ землею въ тотъ же походъ рушилъ въ послѣднихъ числахъ мѣсяца мая. А войско Великоросійское отъ Кіева въ суднахъ воднихъ рушило на низъ Днѣпра къ тому-жъ порогу Коцацкому. Новій зась Бояринъ Бѣлогородскій (бо въ прошломъ року Борисъ Петровичъ Шереметовъ отъ воеводства Бѣлогородскаго отставленъ и въ Малтію для воспріятія кавалеріи выправленъ), ближній' столникъ и на-мѣстникъ князь Яковъ Оеодоровичъ Долгоруковъ, въ тихъ же числахъ мѣсяца мая, рушилъ зъ Бѣлагорода зъ полками цѣхотними и конними Московскими и зъ полками козацкими слободскими для злученія зъ Гетманомъ. А отъ Севска зъ войскомъ Севскаго розряду рушилъ въ тотъ же походъ воевода Севскій князь Лука Оеодоровичъ Долгоруковъ. Егда же за рѣкою Орѣлю Гетманъ зъ помененными князями и воеводами Бѣлогородскимъ и Севскимъ, въ послѣднихъ числахъ мѣсяца іюня, совокупился, тогда по общому совѣту для береженія Украины и городовъ слободскихъ отъ нахожденія бусурманскаго заставлены войска: воевода Севскій на рѣчце Коломаку, а полковникъ Миргородскій Данило Апостолъ, добрый молодець и кавалеръ, съ полкомъ своимъ и изъ пиннихъ полковъ зъ наказными полковниками и товариствомъ отъ плавного походу оставленнымъ на вершинѣ рѣчки Орели, зъ таковымъ приказомъ, аби бодрствовалъ на утаряки непріятельскіе и зъ согласіемъ пререченого воеводи Севскаго, давалъ имъ належитій отпоръ; на якое военное дѣло съ полъ Коцаку и універсалъ гетманскій ему полковнику Миргородскому отосланъ, аби полковники наказніи, при немъ заставленіи зъ

товариствомъ своимъ его во всемъ слухали, который універсалъ такий есть:

По титулу Гетманской.

Ознаймуемъ симъ нашимъ універсаломъ всѣмъ наказнымъ панамъ полковникамъ, отъ военного плавного походу при таборѣ поосталимъ, и всему старшому и меншому зъ ними будущому войска Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества Запорожскаго товариству, ижъ, отходячи ми Гетманъ зъ войскомъ виборнымъ, по указу Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества, на его монаршую службу въ сей плавній походъ, разсуждалисмо и уважали тое, жеби и города Малоросійскіе, въ которыхъ всѣхъ насъ домовки, женіе дѣти найдутся, не безъ обороны найдовалися, знаючи зълаща, же непріятели бѣсурмане исконнимъ своимъ поганскимъ обычаемъ не понехають своихъ поганскихъ отпраовати подъ оніе втарчотъ. Прето пана Давиіла Апостола, полковника Миргородскаго, зъ его полкомъ зо всего войска видѣливши, приказалисмо ему зъ вами сполне полковниками наказными и товариствомъ, при васъ будучимъ, стояти таборомъ вишей городовъ Орѣльскихъ, надъ тоєю-жъ рѣчкою Орелю въ пристойномъ мѣсцу. И яко войска Великоросійскіе на Коломаку стоять и стояти будутъ при всякой осторожности и готовности до войны непріятелемъ отпору, такъ жеби и онъ панъ полковникъ Миргородскій, зъ вами сполне тамъ надъ Орелю до насъ счастливого поворота стоячи, чулюю по военному обыкновевию заховалъ чулость и осторожность, стараючися о тое при помочи Божой, аби непріятельскіе чамбулы и вслкіи ихъ поганскіи купи, якъ подъ Великоросійскіи такъ и подъ Малоросійскіи города на защищеніе народа не были припущени и овшемъ, аби имъ давано належитій отпоръ. За чимъ мѣти хочемъ и ласкаве прихочаемъ и пилно приказуемъ, аби съ вы полковники наказніе и все при васъ будучее товариство заразъ

до домовъ своихъ не уходячи и отъ повинной теперешной служби и жеби не ухилиючися въ таковыхъ военныхъ случаяхъ ему пану полковниковѣ Миргородскому повиновалися, и зъ нимъ сполне тамъ, где потреба укажетъ, охоче ставали до даванія неприятелемъ отпору, для защиты домовъ, женъ и дѣтей своихъ. А хтоби зъ васъ старшихъ и меншихъ оказывался быти озяблымъ и непослушнымъ въ такихъ до цѣлости народной стягаючихся дѣлахъ, то такового позволимъ ему пану полковниковѣ Миргородскому, намъ не даючи знати, карати безъ фолги. Данъ въ таборѣ подъ Кодакомъ, на Кодацкой Днѣпра сторонѣ, іюля 6 дня, року 1697.

Бо слышно было тое тогда зъ языковъ Татарскихъ, что Ханъ Крымскій, зо всѣми ордами своими для вторгненія въ Малую Росію вышедши зъ Криму, заставлялъ въ всякой готовности въ полю на рѣчцѣ Колончаку, тилко наджидалъ того, поколь Гетманъ и Бояринъ зъ войсками отъ предѣловъ своихъ удалятся.

По такомъ устроеніи Гетманъ зъ воеводою Бѣлогородскимъ рушили зъ войсками своими до берега Днѣпрового, где выше порога Кодацкого прибывши, начали за Днѣпръ переправоватися, а войска водніе Московскіе и Козацкіе зъ немалою трудностію и ущербомъ себе также судновъ и всякихъ запасовъ преправовалися чрезъ пороги на низъ; за якою преправою обои войска плавніе и земніе не малое время у порога Кодацкого забавити мусѣли; егда же плавное войско всѣ пороги Днѣпровіе преправовалися чрезъ пороги на низъ на низше Волного порога, тогда и земніе войска зъ Гетманомъ и Бояриномъ, зовсѣмъ у пристани Кодацкой, іюля 14, преправившися, рушили тымъ бокомъ низъ Днѣпра ку помененному-жъ Волному порогу, где 16 іюля прибывши заразъ начали зъ обозу земного въ судна водніе збиратися, для которого убираня еще и тамъ забавилися дней зъ пять. Въ тихъ днехъ получивши Гетманъ вѣдомость,

что бояринъ Шенъ, раззоренній Азовъ знову здѣлавши и добре уфортифковавши и президіумъ значное въ немъ оставивши, поворочалъ до дому зъ войсками Московскими, писалъ до него листъ свой, просячи и предлагаючи ему, аби, для охраненія держави Російской, не поспѣшаючи на Москву, удержался на Волуйкахъ до часу слушного, поневажъ войска преречоніи зъ воеводою Севскимъ и полковникомъ Миргородскимъ заставленніи не доволни были до данія отпору Ханскому нашествію. Якій листъ Гетманскій до Шенна такса въ себе мѣсть:

«Писалъ я предъ симъ до Вашей Велможности, доносячи тое въ якую пору, по указу Великого Государя нашего, Его Царского Пресвѣтлого Величества, въ сію военную зъ войскомъ Его-жъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскимъ рушился дорогу, а теперь тое подаю Вашей Велможности во извѣщеніе, же, имѣючи я Гетманъ зъ войскомъ моимъ тщательное въ томъ военномъ походѣ поспѣшеніе и, пришедши въ злученіе зъ ближнимъ столникомъ и воеводою Бѣлогородского розряду и намѣстникомъ Велико-Пермскимъ, Его Милости княземъ Яковомъ Оеодоровичемъ Долгоруковымъ и зъ войсками Его Царского Пресвѣтлого Величества Велико-російскими при немъ булучими, приспѣлисмо уже не теперь до берега Днѣпрового и пристани Кодацкой, где на сегобочную Кіевскую Днѣпра сторону зъ таборами переправуючися, немалон въ поспѣху своемъ мѣшкоти дознати мусѣлимо, а особливе войско, якъ Великоросійское такъ и Малоросійское, судна водніи на низъ чрезъ пороги Днѣпровіи переправуючие, не тилко много и неудобносказуемой дознало въ томъ забави, праці и трудости при значномъ небезпечествѣ, але много его тамъ и надвередилося, немало суденъ порозбивало, и оружія и хлѣбныхъ запасовъ оттопило множество».

«Нинѣ убо всесилоу помощію Божіею яко я Гетманъ зъ преречонимъ ближнимъ столникомъ и зъ войсками, при

насть будучими, по тихъ многихъ трудностяхъ и забавахъ, приспѣлисмо на низъ пороговъ зъ таборами до отрядныхъ мѣстцъ, где и войско въ суднахъ водныхъ будуче чрезъ многіе оніе Днѣпровіи, явное въ переходѣ препятіе показуючи переправившися пороги, пришло зъ нами въ злученіе, а тамъ ставши на пространной и жадныхъ препятій въ собѣ немающей Днѣпровой водѣ. Тутъ яко я Гетманъ, такъ и Его Милость столикъ и воевода, и всѣ Московскіи водніи судна зъ виборними Его Царского Пресвѣтлого Величества ратными Великоросійскими и Малоросійскими войсками, и стараемся, при той же Всемогущей помощи Божественной, на низъ реки Днѣпра ку Черному морю, для чиненя военныхъ промысловъ, исполняючи премоужній монаршіи намъ засланній указъ, и неотложно чинячи нашу въ томъ новомъ плавномъ походѣ належитую Его Царскому Пресвѣтлому Величеству службу. А же увѣдомилисмя о томъ, же Ваша Велиможность зъ Его Царского Пресвѣтлого Величества войсками при себѣ будучими, чинимъ свое съ подѣ Азова назадъ щасливое возвращеніе, теди отзиваюся зъ умислу чрезъ сей листъ зъ зчливымъ моимъ до Вашей Велиможности поклономъ, и прошу велце, абиеъ Ваша Велиможность зъ войсками оними, не спѣшачи внутрь краевъ Російскихъ, изволятъ удержатися въ мѣстцахъ Украинскихъ на Волуїцѣ для охраненія богохранимой держави, Православного царства Російскаго, отъ приходовъ военныхъ непріятельскихъ, ибо мы яко зъ многихъ языковъ бесурманскихъ, въ сихъ недавнихъ числахъ въ руки наши попавшихъ, такъ изъ выходцовъ имѣемъ о томъ неложній подлинній вѣдомости, что Ханъ Крымскій, во многомъ числѣ силъ своихъ поганскихъ зобравшійся на сей бокъ Перекопу, на Каланчакъ вышедши, таковое мѣетъ свое злое умисленіе и предсезяте, же скоро услышитъ о нашомъ въ нижніи реки Днѣпра мѣстца плавнимъ походомъ приходъ и отъ своихъ границъ отдаленюся, то заразъ зо всіми оними, на поготовости при себѣ будучими,

поганскими силами хочеть приходити войною подѣ города Великоросійскіи и Малоросійскіи, и чинити свои поганскіи военніи промысли зъ продолженіемъ (чего ему учинити не допоможи Господи Боже!). Любо теди яко отъ мене Гетмана оставленъ есть на вершинахъ рѣчки Орели полковникъ Миргородскій зъ полкомъ его и зъ остаткомъ войска иныхъ полковъ, и приказано ему отъ мене чинити всякую осторожность и давати отпоръ приходящимъ непріятелемъ, такъ зъ Его Царского Пресвѣтлого Величества Севского розряду людьми сталъ для того-жъ дѣла на Коломаку князь Лука Федоровичъ Долгоруковъ; еднакъ не доволно у нихъ на тоє сили, аби могли отперти потужніи Хана Крымского и зъ ордами наступства. Прето повторяю прошу я Вашей Велиможности, дабы Ваша Велиможность изволялъ зъ войсками, при себѣ будучими, при чертѣ Украинской удержатися, для постраху и для отпору онымъ Креста непріятелей учиниши тоє Ваша Велиможность, къ великому приподобанію и благоугожденію монаршой Великого Государа нашего Его Царского Величества волѣ, и къ охраненію православныхъ христіанскихъ народовъ, что можетъ быти Вашей Велиможности предъ Господомъ Богомъ и предъ Великимъ Государемъ полезно. Писанъ ниже Волного порога, року 1697, іюля 18».

По виправѣ того-жъ листа, убравшися Гетманъ и воевода Бѣлгородскій князь Яковъ Долгоруковъ въ суда водніе, іюля 20, о позднѣ рушили отъ порогу Волного и отъ Кочкаса плавнимъ походомъ внизъ рѣки Днѣпра ку Сѣчи Запорожской и далей ку Казикермену. При якомъ рушеніи килкокротъ на всѣхъ судахъ водныхъ зъ арматъ и дробного оружія випалено; на земли засъ зъ обозомъ оставленъ наказнимъ Гетманомъ Леонтіемъ Свѣчка, полковникъ Лубенскій, зъ такимъ ординасомъ, аби отъ Волного порогу нижше перейшовъ въ Томаковку, тамъ знайдовался таборомъ до далшого указу албо повороту гетманского знизу плавнимъ шествіемъ, а сестренцу своему Ивану Обѣдовскому зъ ком-

панѣями зъ княземъ Юріємъ Четвертинскимъ и зъ дворянами своими гетманскими килко тысячъ приказалъ Гетманъ полемъ простовати неподалѣ Днѣпра ажъ ку Казикермену, якожь такъ и сталося. Въ походѣ томъ плавномъ каждого дня ставаючи на ночь и въ ранцѣ рушаючи зъ пушокъ и мушкетовъ (не знаю для чого) по всѣхъ суднахъ стрѣляно. Третьего дня, то есть, іюля 22, Гетманъ стануль отъ Волного порога противъ Сѣчи Запорожской на обѣдъ, где наказній Атаманъ Кошовій (бо уже власній Кошовій Атаманъ Григорій Яковенко найдовался зо всѣмъ войскомъ Запорожскимъ въ плавномъ походѣ около Казикермена), зъ многимъ товариствомъ приплинувши въ лоткахъ, привиталъ Гетмана и, отъ него довольно утраткованій zostавши, отѣхалъ до Сѣчи. Гетманъ зась, зъ воеводою отъ Сѣчи рушивши, іюля 25 стануль подъ Казикерменомъ въ день недѣльный на обѣдъ, где Гетманъ Кошовій преречовій, зо всѣмъ войскомъ своимъ въ лоткахъ на Днѣпру Гетмана привитавши, велѣлъ випалити зо всѣхъ мушкетовъ; отъ которой пальби помрачився былъ воздухъ, хочай и слонце свѣтило, и долго по надъ Днѣпромъ тумани стояли. Того-жъ дня и Обѣдовскій зъ своимъ таборцемъ и войскомъ прибылъ землею подъ Казикерменъ и стануль близко Казикермена въ шанцахъ козацкихъ прежнихъ, тогда когда Казикерменъ былъ пустъ и розвалентъ, тилко въ Таванѣ отъ самого початку завоеваня войско Московское и Козацкое знайдовалося. Станувши прето Гетманъ и воевода суднами по Днѣпру и берегахъ его тамошнихъ мислили и совѣтовали часто, якъ би отъ Казикермена на низъ плавнимъ походомъ ку Чорному морю рушити и военній промислъ на немъ учинити, но зъ языковъ бѣсурманскихъ певнью получивши вѣдомость, что флотъ Турецкій Цариградскій (о которомъ вишей въ газетахъ Польскихъ наменилось) на Чорномъ морю для стражи отъ войскъ нашихъ обрѣтається, не посмѣли намѣреннаго плавного ко морю Чорному походу зачинати, але подъ Казикерменомъ задержавшися, въ пятюкъ, іюля 30, въ городку

Таванскомъ по молебнѣ и водосвятіи заложили около старого городка Таванского новій обширній городъ зъ великими роскати, для которого строенія, зъ нѣмцемъ инженеромъ былъ нарочно присланъ съ Москвы Думный дворянинъ Василій Борисовичъ Бухвостовъ. Того-жъ дня орди Крымскіе до Асламъ-Кермену прибыли, а на другій день, іюля 31, и самъ Ханъ зо всѣми ордами, также зо обозомъ, арматами и янчарами, до того-жъ Асламъ-Кермену прибывши, стануль наметами по степу и надъ рѣчкою Конскою внизъ Асламъ-Кермена, а подѣлавши шанцы по надъ Конскою и заведши въ нихъ янчаровъ зъ пушками арматами, началъ чрезъ Конскую добувати на островѣ Таванскомъ замку старого Шангереля, або Муберекъ Кермена, въ которомъ знайдовалося войско наше Московское и Козацкое. А Запорожцы зъ Кошовимъ своимъ Атаманомъ знайдовалися низше Казикермена въ лоткахъ своихъ выше козацкои голови. Августа 2, на сходѣ слонца, часть значная орди Бѣлогородской вдарила нечаянно подъ Казикерменъ на таборецъ Обѣдовского и, занявши подъ нимъ нѣшось коней, уступила назадъ въ поле; въ тмъ часѣ Обѣдовскій, прибравшися якъ наезжити до войны, побѣгъ на судно водное до Гетмана для позволеня и совѣта якъ тамъ поступити, а компанія зъ княземъ Четвертинскимъ, зъ дворянами и слуга его, неразсмотрѣвши куда Обѣдовскій скочилъ, разумѣючи, що въ поле за ордою, и сами тудажъ въ поле за ордою погнались, нечаючи отъ неї зрадливыхъ засадокъ. Уводила орда нашихъ въ поле за собою килко было потреба, а наши неразсморително за нею угонилися; егда же приспѣ имъ время единымъ невольничную, а другимъ смертнью испити чашу, тогда внезапно сила орди зъ одной нашимъ въ очи, а другой зъ заду зъ долинь вибухнуло, и такъ по смотрѣнію Божию заразъ въ нашихъ зломивши погнали на шабляхъ до обозу подъ Казикерменъ, а другіи переймаючи рубали и кололи и ажъ въ самій таборецъ гнали; въ якомъ разѣ живимъ взяли князя Четвер-

тинского, Стефановича канцеляристу, а зъ дворянъ Витвицкого, Михайловского, Шульгу, Галецу и Козловского, покойнаго гетманского Барановского, слугъ Обѣдовскаго трехъ, а зъ компаніи вѣнскихъ живцемъ взято и порубано: Григорія асаула компанійскаго, Рожанскаго сотника Гоголевскаго, Кирила Воронежскаго товарища бунчуковаго и многихъ компанійцовъ. Подпадала таяжъ Бѣлогородская орда послѣ того щастя своего и прочихъ дней подъ таборецъ Обѣдовскаго, але уже не выманила нашихъ зъ него за собою въ поле тилко подъ таборцемъ охотники наши на поединокъ вѣздили и зъ нею по троку встиралося. Гетманъ зась, уваживши потимъ, що для однихъ Бѣлогородскихъ силъ нельзя нашимъ компаніямъ въ малолѣтствіи и на пашу зъ конми отъ табору удалитися, отправилъ ротмистра Ростковскаго зъ его и зъ иными компаніями и зо всѣми конми таборца Обѣдовскаго до великаго табору, що зъ Свѣчкою, полковникомъ Лубенскимъ, знайдовалися въ Томаковцѣ, а Обѣдовскій зъ иными людьми взялъ до себе на судна воднія. Августа 11 изъ низу Казикермена зъ вѣнскою Колацкою голови Атаманъ Кошовій далъ знати Гетману, что въ многихъ суднахъ воднихъ войско Турецкое плыветъ въ гору Днѣпру къ Казикермену, зъ якой вѣдомости во всѣхъ войскахъ нашихъ не меншій уродился страхъ, для котораго Гетманъ, приболшаючи къ себѣ войска, послалъ въ сотнѣ Орелскіе ординансъ, аби къ нему вскорѣ подъ Казикермень прибывали чрезъ такіи універсалъ:

По звичайной титулѣ Гетманской.

Вамъ паномъ сотникамъ Орелскимъ меновите Дриганскому, Китайгородскому, Орелскому, Маяцкому и Нефороцанскому, зо всѣмъ нашимъ товариствомъ доброго узичивши здоровья, симъ нашимъ ознаймуемъ універсаломъ, пашъ прибывшихъ насъ зъ войскомъ подъ Таванскій городъ и подъ

Казикермень споткали неприятели бесурмане, и маемъ зъ ними уставичній бой; указываетъ теи того пилная потреба, абы войска за нами позосталие подъ Казикермень прибывали, яко теи приказалисмо панамъ полковникамъ Галяцкому и Лубенскому зъ таборами найскорѣй до насъ подъ Казикермень прибывати; такъ и вамъ такіи нашъ Гетманскій засилаемъ указъ, аби теи заразъ зо всѣмъ сотенъ вашихъ товариствомъ, взявши на мѣсяць едентъ борошна, днемъ и ночью, скорѣй сюда подъ Казикермень чинили поспѣхъ, а маете оній чинити такъ скоро, жебисте, спостигнувши пановъ полковниковъ Галяцкаго и Лубенскаго, сполне зъ ними на мѣсе вишрѣченное простовали; а еслибисте не могли онихъ постигнути, теи тимъ же трактомъ, которій оніе зъ таборами до насъ идучи уторують, тримаючися берега Днѣпрового, а якъ найскорѣй и найпилнѣй поспѣшали, заховуючи въ себе пилную и чулую въ той дорогѣ осторожность. За чимъ мѣти пилно хочемъ и сурово приказуемъ, аби жаденъ таковому указовъ нашему не былъ опречнимъ; а если би хто оній легче себѣ важилъ не послухавъ и ухилился тоей войсковою служби, таковаго упоминаемъ зъ тимъ докладомъ, же срогое и неотмѣнное войсковое на горлѣ отнесетъ каране, той теи волѣ нашей, аби жаденъ не сопротивлялся и повторе пилно и пилно васъ упоминаемъ и приказуемъ. Данъ зъ подъ Казикермена, августа 10, року 1697.»

Тоеи-жъ ночи зане якось мечтанія въ войску нашемъ плавномъ уродился былъ страхъ и смятеніе, и гласъ тривожній чрезъ тремби випущенъ бѣше, занеже издавалося, якоби судна Турецкіе идуть въ гору Днѣпромъ ку намъ, для чого туою ночью переночовавши, всѣ болшіе водніе судна наши фуркати и, далѣй отъ береговъ Днѣпровыхъ уступивши, стали на якоряхъ по всемъ Днѣпру, а меншіи судна непримѣнно по берегахъ знайдовалися. Августа зась 11 на низу Василью або и далей отъ Казикермена явились на Днѣпрѣ

судна водніе Турецкіє и изъ тридцати штукъ выпалено; а наше войско всѣ днѣ прешліє зъ великимъ поспѣшеніємъ городъ Таванскій будовали и доканчивали, которого Гетманъ и воевода малъ не щодня осматрували и доканчувати приказивали. Намѣреваючи и сами по доконченю оного назадъ плавнимъ походомъ въ гору Дѣйпра повернути, уходячи далшого небезпеченства отъ непріятелей бесурманъ, щоденне зъ Криму коло Аслама городка, а на Дѣйпрѣ отъ Очакова примножавшихся.

А такъ отъ заложения нового большаго городка Таванского, іюля 30, до августа 12, чили 15, городъ оній Таванскій зъ большими по килконадцать штукъ арматъ, на себѣ вмѣщающимъ, роскатаній zostалъ зо всѣмъ зооруженъ и доконченъ, ровами глубокими и широкими и стѣнами пенизкими каменными, дерновими и земляными обведеній и по стѣнахъ кошами землею напощенными обставленій. По доконченю зась того Таванского города князь Долгоруковъ zostавилъ отъ себе часть певную пѣхоты Московской и надъ ними zostавилъ тамъ же комендантомъ пререченого думного дворянина Василя Борисовича Бухвостова, оставивши ему тамъ же многіє харчевіє всякіє запаси и военніє припаси. А Гетманъ отъ себе zostавилъ тожъ певную часть войска городского пѣшого зо всѣхъ полковъ комендерованного и Атамана Кощового Григорія Яковенка зъ тысячею, чи и болше Запорожцовъ. Особно тежъ въ пустомъ и ненаправленомъ Казикерменѣ оставилъ Гетманъ на тысячу козаковъ зъ полковъ комендерованнихъ при наказномъ полковнику Нѣжинскомъ доброму молодцу Левку Шрамченку, сотнику Оливешскому и полковнику Сердучкаго Лукяна Шулгу зъ полкомъ его въ томъ же Казикерменѣ оставилъ, узапасивши ихъ доволно борошенными военными запасами и приказавши имъ единодушно Запорожцами чинити отпоръ мужественній бѣсурманскимъ подъ Таванъ и Казикерменъ наступленіямъ.

По такомъ дѣяніи и устроеніи Тованскомъ и Казикер-

менскомъ Гетманъ и Воевода князь Долгорукій, августа 15 чили 16, по захожденіи солнечномъ, аки зъ боязнію утѣкаючи рушили отъ Тавани въ гору Дѣйпра, всѣми суднами водними, за наступившую тежъ тогда темною пощю дознали трудности и въ суднахъ воднихъ по Дѣйпру замѣшанини купно же и сматенія. Тоемъ-жъ ночи заразъ изъ городка Шинкиѣредъ чрезъ Конскую до Буваного войско наше уступило до новой крѣпости Таванской. А переночовавши когда земній и водній непріятель бѣсурмане увидѣли явно отшествія войскъ нашихъ отъ Тавани и Казикермена, тогда заразъ всѣ на островъ Таванскій зъ степу Крымского чрезъ рѣчку Конскую перебравшись и суда Турецкіє водніє Дѣйпромъ и Конскою, въ гору рушивши, къ Таванѣмъ приблизилися, и зъ судовъ висѣдши, а на двое роздѣлившись почали отъ того дѣя Таванѣ и Казикермена дежно и пощю зъ арматъ и мортировъ и дробнихъ личарокъ добувати, штурии чинити и мины подводити, обираючи и отъ нашихъ войскъ за приводомъ найбарѣй Запорожскимъ неподѣй встрѣнть на свою погибель. Въ якомъ около Тавани и Казикермена военномъ промислѣ бѣсурмане, до пяти педѣлъ замешкавши и ничого помисльного не вскуравши, тилко много войска своего и значнихъ начальниковъ тамъ потративши уступили зо встидомъ отъ Таванѣ и Казикермена назадъ во свояси. О чомъ и болше не описуючи полагаю зде о всемъ томъ повѣсть Юрія Мулянина, зъ войска водного Турецкого, зъ подъ коменди наши Девѣшъ Ахмета, зъ подъ Тавани до Цариграда плывущаго, утеклого и до Тавани прибылого, а зъ Таванѣ въ Батурийъ присланного и, поеврія 30, въ канцеляріи войсковой сицевую повѣсть свою сказавшаго:

Тотъ Мулянинъ повѣдається родомъ зъ Расоватъ зъ уизлу Силистрійского, отца, мати, а нѣ жени не маєт.

Служилъ зъ охоты своей за грошѣ на суднѣ Дорѣшъ Ахметовъ пашѣ, которій подъ Азовомъ суднами будучи зъ другимъ Али Пашею, которій зъ войскомъ своимъ землею

до него прийшло, и построили городок на Кубани. Въ томъ новопостроенномъ городку zostавили тѣмъ Пашѣ пѣхоти чело-
вѣка двѣсти тихъ, которіе зѣ осади Азовской вѣйшли, и
Татарѣ зтоложѣ при томъ городку покинули. А въ томъ
городку арматѣ желѣзныхъ дванадцать штукъ, а шесть та-
кихъ, шо шротомъ стрѣляютъ zostавили.

Скажутъ, же Юсупъ и Кечи-Пашѣ, подѣ Таванню
будучи, писали до вишпомененныхъ Дервѣшъ Ахмета Пашѣ
и до Серескера Али-Пашѣ, абы чимъ рихлѣй подѣ Таванъ
до нихъ зѣ войсками прибывали, ознаймуючи, же барзо снадно
возмутъ въ свою область городки и всѣми силами натомся
засажали: мовичи, же въ Таванскомъ городѣ не маѣтъ болше
войска козацкаго надѣ двѣ тысячѣ, именуючи, кгдажѣ иншіи
поутѣкали до домовъ; лечѣ гди на нхъ прекладанье поме-
неннѣи Дервѣшъ Ахметъ Сераскеръ Али-Пашѣ подѣ Таванъ
пришли зѣ войсками одиѣмъ чрезѣ Крымъ землею, а другіи
около Крыму водою омилилися на своей надѣи.

Бо кгда взяли городъ Таванъ и Казикерменъ въ облеженье,
и чрезѣ пять недѣль оиѣмъ добували, чинячи волнѣи три при-
ступи и подкопи до Таванѣ, а два до Казикермана, стратили
въ тихъ приступахъ войска своего Турецкаго шесть тысячей
зѣ лишкомъ въ трупъ положеннымъ, опрочѣ раннихъ, межи
которыми троѣхъ значныхъ начальныхъ Турецкихъ капитаповъ,
именно: Емеръ, Агметъ, Ибраимъ забито.

Катаргѣ было Турецкихъ подѣ Таванемъ и Казикерме-
немъ двадцать двѣ, дванадцать бейскихъ, и каждой катарги
паномъ былъ Бей и своихъ невольниковъ въ ней мѣлъ куп-
ленныхъ до работи и всякии припаси военниѣ.

Самого засѣ Солтана катаргѣ десять, въ каждой катаргѣ
якъ въ солтанскихъ, такъ и бейскихъ было людей до битви,
опрочѣ невольниковъ до работи лопатной належащихъ, по пол-
тораста челоѣка албо и болше: арматѣ опрочѣ ручной
стрѣлаѣ въ килку по одинадцать, а въ другихъ по десять,
по шесть штукъ катаргахъ, а особно кгалетѣ было пятнад-

цать, межи которыми кгалетами двѣ кгалетѣ было великихъ,
а людей въ нихъ было челоѣка по двѣсти тридцать, арматѣ
въ передѣ по три великихъ, а четвертая назадѣ шо шро-
томъ кидаетъ.

Фуркатѣ зѣ иншими судами водными было зѣ сорокъ,
опрочѣ малыхъ чолновъ.

А такъ на тихъ всѣхъ судахъ арматѣ штукъ было
болше двохъ сотѣ, межи которыми було много такихъ, шо
мѣли кулѣ въ дванадцать, одинадцать по пяти и по шести
окъ. Всего войска Турецкаго именуѣтъ було подѣ Таваню
и Казикерменомъ на тысячей пятьдесятѣ: одиѣ въ шапцахъ,
другіи на судахъ, третіи при наметахъ и Ханѣ чрезѣ весь
чаѣ найдовался зо всѣми орлами.

Было у неприятелиѣ такое поганское памѣреніе, же, по
тихъ до города Таванскаго и Казикермена приступахъ вал-
ныхъ чиненныхъ, еще замишляли килко день добувати и
подкопѣ, южѣ готовали и валѣ точили, и на остатній при-
ступѣ всѣ силы свои поганскіе приспособляли. А въ тихъ
чаѣхъ орда Бѣлогородская дала знати, же войска свѣжо
государскіе на посилкоѣ облеженномъ въ Таванѣ на семь
тысячей албо болше идутъ; чоѣ они побоявшись покинули
подкопѣ робити и арматѣ зѣ шапцовъ повитягавши зо всѣми
своими поганскими силами въ ноѣ одѣшло прочѣ. А по-
томъ и сторожа ихъ водная Турецкая, горѣ тихъ городовъ
о килко миль будучая, дала имъ знати, же тоѣ войско отѣ
Сѣчи водою къ Таванѣ рушилося.

Повѣдаѣтъ и тоѣ, же межи Пашами чувати было такіи
поголоски, ижѣ скоро весна покажется, теѣи заразѣ маюѣтъ
приходити Турецкіе войска Тавани добувати копечне.

Если засѣ тѣмъ Пашѣ, которіи теперѣ зѣ войсками подѣ
Казикерменомъ були, чи иншіе на пришлоѣ зѣто будутъ
приходити, того не знаѣтъ.

Тоѣ тилко твердитъ, же Юсупъ-Паша на зиму маѣтъ
ити до Очакова зѣ войскомъ своимъ: Али-Паша до Кефи,

Дервѣшъ Ахметъ къ Кечъ-Пашѣ зъ судомъ до Цариграда, а то найбарзѣй для отправленя суденъ, для которыхъ снадно вшелякіе припаси въ Царигородѣ обискатися могутъ.

О Султанѣ Турскомъ, скажутъ, нѣкъ вѣдомости такіи пришли були трома диями передъ утчкою ихъ зъ подъ Таванѣ, же Солтанъ Турскій на войнѣ бувъ и битва валная зъ Нѣмецкими войсками була, въ которой десять тысячъ войска Турецкого згинуло; самого вейзѣра великого ранено, Пашу значного, именню Мистѣръ Люблю забито и чотирохъ пашовъ чи взято, чи забито не знаетъ самъ закъ Солтанъ ледви утѣкъ живо.

Тождъ повѣдаеть и во всемъ згажається зъ первымъ и другій языкъ, именемъ Муса Турчинъ, которій подъ Очаковомъ и Казикерменомъ въ ту пору Турки зъ подъ Казикермена уступили. По отшествіи Турецкомъ отъ Тавани, кгда принесена Гетману въ Батуринѣ вѣдомость, же неприятели бѣсурмане зъ великимъ ущербкомъ повернули во своеси, тогда Гетманъ со всею старшиною утѣшился, яко Богъ Всемогущій не допустилъ бѣсурманомъ триумфовати тогда надъ христіянами, за що Ему-жъ Творцу должное всегда отдавано отъ всѣхъ благодареніе православныхъ христіянъ. А Гетманъ зъ Бояриномъ въ гори Дибра до Томаковки, где обозъ зъ полковникомъ Лубенскимъ знайдовался, прибывши, изъ суденъ воднихъ на землю вѣсѣдши, суда всѣ великіи и маліи отпустили въ гору, ажъ до Сѣчи Запорозской, и велѣли оніе вручити въ дозоръ Запорозцамъ, и, о всемъ тогдашномъ поведеніи объявляючи, Гетманъ писалъ на Москву зъ Томаковки; а сами таборами рушили въ гору до пристани Кодацкой, где, августа 30, прибывши начали заразъ Дибръ преправовати и оттоль знову Гетманъ о тогдашномъ поведеніи о Запорозцахъ и о виданю имъ денегъ зъ скарбу войскового, также о непослушенствѣ ихъ, и о зятягахъ въ Полщу, августа 31, писалъ на Москву до Великого Государя таковую свою грамоту:

«Повернувшись ми, обще зъ ближнимъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества бояриномъ и воеводою Бѣлогородскимъ и намѣсникомъ Великопермскимъ княземъ Яковомъ Федоровичемъ Долгоруковымъ, зъ плавного походу, зъ подъ Таванского города, въ табори наши надъ Томаковку, писалисмо къ Вамъ Великому Государю, Вашего Царского Пресвѣтлого Величества, чрезъ почту доносячи покорне о всякихъ поведеніяхъ, где доложилисмо и тое, что при отходѣ нашомъ оттоль зъ подъ Таванска, певнимъ уговоромъ нашимъ, напоменѣемъ и предложеніемъ оставилисмо тамъ подъ городомъ Таванскимъ Запорожцовъ Яковенка Атамана Кошового зъ товариствомъ въ тысячи или болѣе человекъ, приказавши имъ преможеннымъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества указомъ, аби они въ помощь Вашимъ Царского Пресвѣтлого Величества ратнымъ Великоросійскимъ людямъ, въ томъ новомъ Таванскомъ городѣ, для обороны оного, отъ насъ оставленнымъ, чрезъ недѣль килко забавившись чинили зъ стороны своей надъ неприятели промисль, сколько способу и силы станеть; для чего и грошей, опрочъ нашихъ прежнихъ дачей, далисмо имъ при отходѣ нашомъ 2000 золотыхъ, а потомъ опять зъ тихъ обозовъ отъ урочища Томаковки вправивши зъ подъ рейментовъ нашихъ, на помощь тимъ въ новомъ Таванскомъ городѣ застающимъ ратнымъ вашимъ монаршимъ людямъ, певную часть войска; писалисмо до его Атамана Кошового и до всего при немъ будучого товариства, горячо упоминаючи, жеби они яко тимъ военнымъ до Тавани послаающимся людямъ были до въ проваженія ихъ въ тотъ городъ поводомъ и помощію, такъ и сами въ чужомъ и чирствомъ найдовалися противъ онихъ неприятели подвижъ и промисль, и конечно не отмовлялися тамъ необходимо быти до отходу оттоль тихъ неприятели, общуючи имъ за тѣ поднятія въ воинныхъ окказіяхъ труды особлявную грошовую дачу. О чомъ якій писалемъ до нихъ листъ, того списокъ послааю нинѣ въ приказъ Маліи Россіи, а теперъ надъ мое

сподѣваніе такую мнѣ зъ Сѣчи принесенно вѣдомость, что тіи Запорожци, подѣ Таванскимъ городомъ отъ насъ оставленіе, недодержавши того своего слова, которое прирекли намъ чрезъ время тамъ въ промислахъ военныхъ прожити, зъ побудки неспокойныхъ головъ межи собою будучихъ, взяли недобротство противъ того своего Кошового Атамана и, отказавши ему послушенство, всѣ возвратились до Сѣчи, где всецѣло отъ него урядъ атаманства одобрили, а наставили собѣ нового атамана асаула своего бывшаго, человѣка до того уряду неприличного, и жадной значности в заслуги тамъ въ Сѣчи межи ними немаючого

Я теи Гетманъ писалемъ зъ сей дороги до наказного полковника Лубенского, якогосмо виправили до Таванѣ, аби онѣ ихъ Запорожцовъ Вашимъ монаршимъ указомъ и моимъ гетманскимъ словомъ всѣхъ ихъ Запорожцовъ сурово упоминалъ, чтобъ они безъ жадной отмови туда къ Таванскому городу нишли и якъ людей отъ насъ посланныхъ въ городъ впровадити, такъ и сами надъ неприятели промышляти старались, що щадячи себѣ на далшій часть вашу Царского Пресвѣтлого Величества милость, которая всегда ихъ спомогаетъ и виживляетъ. А тутъ же и о семъ покорственно Вамъ великому Государю доношу, же зъ стороны заграничной, ввнеслася въ Сѣчь Запорожскую пѣякался обмана на службу Запорожцовъ звиваючая, по якой оманчивой побудцѣ сего лѣта еще зъ весни двѣ ватаги товариства ихъ, одна пѣшая зъ ватагомъ, прозиваемимъ Морозомъ Каневскимъ въ чотириста человѣка, а другая конная зъ Морозомъ, бывшимъ атаманомъ Кошовимъ въ семдесятъ человѣкъ, поишли въ Полшу, а инѣ, яко мнѣ донесенно, пѣякійсь кравецъ Шкуринского куреня прибираетъ собѣ ватагу, хотячи въ туюжъ Полскую ити дорогу. И я Гетманъ по должности уряду моего, яко словесно атамана наказного Кошового зъ иншими атаманами куренными и зъ товариствомъ на стрѣчи у мене будучихъ упоминаемъ, аби таковыхъ сваволя была

завстягнена, такъ и чрезъ листъ мой ганилемъ ихъ въ той мѣре непорядокъ, и приказалемъ своелныхъ отъ того замислу завстягати. Зъ котрымъ то листомъ моимъ послалемъ до Сѣчи войскового енералного хоружого Еуфима Лизогуба и сотника Конотопского Феодора Кандибу, передъ котрыми они Запорожцѣ вимовлялися, же будто теперь у нихъ въ Сѣчи нѣтъ жадного такого товариша, котрій би туда въ Полшу на службу ходити хотѣлъ. А любо мало зъ нихъ Запорожцовъ чинится службы и таковыи, яко вишней положилось, походить нерадѣнія, однакъ я запобѣгаючи тому, жебы они не отторгнулись отъ Вашей Великого Государя монаршей Милости, поступилемъ зъ ними ласкаве: на приходѣ моемъ зъ войскомъ плавнымъ походомъ одослалемъ имъ чрезъ руки полковника Чернѣговского три тысячи золотыхъ, а самъ, прибывши до Таванѣ, далемъ имъ двѣ тысячи, яко вишней положилось, а на отходѣ тысячу золотыхъ, а тутъ до Сѣчи чрезъ преречонихъ хоружого енералного и сотника Конотопского одослалемъ тысячу золотыхъ грошей и на каждого атамана по сукну тузинку на жупани, а еще и надто грошей имъ дати обѣщалсмо, если при Таванѣ найдоватися будутъ. Якѣ видатки много скарбцу убогому войсковому учинили убитку. Якѣ теи въ передъ ихъ поступки въ службѣ Вашей Монаршой не послушенства являтися будутъ, о томъ должень есмь донести Вамъ великому Государю Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, Его же при семъ премилосердной Монаршой отдаюсь благостинѣ.

Зъ обозу отъ переходу Коцацкого,
августа 31, року 1697.

При такой въ Россіи нашей и войскахъ Російскихъ дѣяніяхъ и поведеніяхъ, въ Полцѣ Сенаторове и Рѣчь-Посполитая промышляли о избраніи Короля нового на мѣстѣ покойного унѣятолюбца Собеского, и такъ чрезъ цѣлаго-

дищное время и вѣдше, по многихъ въ томъ избраніи кон-
троверсіяхъ и несогласіяхъ (бо едни, яко и прежде написа-
лось, промовали на королевство Польское зъ Франціи князя
Деконтога, зъ Литви Сапѣга воевода Виленскій и Гетманъ
Великій Краковскій, секретарь Великій Коронный о корону
стояли. Потоцкій промовалъ королевича Якуба Собеского,
Гетманъ Великій Коронный—королевича Александра, albo
Князя Баварского и инни желали Князя и Електора Сак-
сонскаго. Цесарь промовалъ енералиссима своего князя де-
Баденъ, или князя Баварского; также и князь Лотарингін
о тую-жъ старался корону поступаючи Полякомъ миліони
за уложенемъ въ тое елекціалное дѣло Пресвѣтлѣйшого
монархи нашего Петра Алексѣевича избранъ, и мѣсяца сеп-
тебрѣ 15 коронованъ на Королевство Польское Князь и
Електоръ Саксонскій Фридрихъ Августъ, двадцать семь
лѣтъ вѣку своего имущій, подъ такою кондиціею, что секту
Лютеранскую долженъ отринуть, а Римскую вѣру пріяти;
якожъ такъ еще предъ избраніемъ своимъ на королевство
учинилъ.

Прежде того избранія онъ Августъ прислалъ посла
своего до Сенаторовъ и Рѣчи Посполитой Польской зъ та-
кими пропозиціями, якіе тутъ прилагаются.

**Propozycye do Naiasnieyszey Rzeczy Po-
spolitey od nowego Kandydata Naiasniej-
szego Xiążęcia Imci Augusta Elektora
Saskiego, przez Imci pana Ablegata Extra-
ordynaryjnego (z zupełną y wszelką ple-
nipotencyą) ordynowanego podane.**

1. Starożytna najasnieyszego Domu Saskiego zacność
starożytnychъ въславіона вековъ, y teraznieyszychъ niezerwana
wiekowъ, chwalebna czasowъ zъ najpierwszemi wъ Europie Domami
wъ równi celująca obszerney nieporzebuie delineaciey, bo wъ
szczęściu Cesarzachъ Rzymskichъ, zъ których Odko trzeci
grobъ Świętego Woyciecha nawiedzając, koronę Polszcze ofiaro-
wał, y najpierwszymъ kroleмъ Bolesława Chrobrego powitał,
iasnieie przezъ wszystką niesmiertelnośćъ roznemi roskrzewiona

**Условія новаго кандидата, Пресвѣтлѣй-
шаго Князя, Его Милости Курфюрста
Саксонскаго, предложенныя Пресвѣт-
лѣйшей Рѣчи Посполитой Его Милостию
чрезвычайнымъ посланникомъ (импю-
щимъ совершенное и всякое полномочіе).**

1. Искони прославившася и по настоящее время до-
стохвально продолжающася древняя знаменитость пресвѣт-
лѣйшаго Саксонскаго Дома, сіяющаго среди первѣйшихъ
Европейскихъ домовъ, не требуетъ обширнаго описанія.
Онъ во всѣ времена прославленъ счастіемъ Импе-
раторами (изъ коихъ Оттонъ III, навѣщая гробъ св. Войцеха,
предложилъ Болеславу Храброму Польскую Корону и позд-
равилъ его первымъ Королемъ Польскимъ), распространился

kolligaciamy, pełna ozdob y sławy, niewzruszając domu tego dawniejsze ozdoby, y cokolwiek dawnego wiekami się pokrywa, bo tym zagęszczone historye, napelnione xiegi y sama całego swiata pamiętna sława.

2. Co do najsławniejszego Xięcia Iego Mosci Elektora Saskiego pan jest przyrodzonej łaskawości, w samych kwitnących latach, bo dopiero dwadzieścia siedm lat mający, z młodych zaraz do wojennych wypielegnowany czynow, które szczęście przez cały świat ogłosiło. Co sama dobyta Moguncja y odprawione chwalebnie nad Rhenem y w Brabanciey expedycie znacznie świadczą. Tym niesmiertelnym wielkich Antenatów idąc torem z najmniejszą sławą hetmanił w Węgrzech y na dwóch kompaniach, tak dobrze rządził hetmanskim animuszem, że pyszne orientalnego poganstwa nachylił karki y nieustraszonem sercem męstwa y dzielności swojej już chwycając się wygranej mądrą przezornością w całość przywrócił, sławny stąd nie tylko na marsowym

разными родственными связями, исполненъ почестей и славы; я не стану уже вспоминать о прежнихъ почестяхъ и о томъ, что уже покрыто древностію, ибо тѣмъ изобилуетъ исторія, наполнены книги, объ этомъ же гласитъ всемірная слава.

2. Что же касается до Пресвѣтѣйшаго Князя, Его Милости Курфюрста Саксонскаго, то онъ одаренъ врожденною добротою и въ самомъ цвѣтущемъ возрастѣ: онъ имѣетъ только двадцать семь лѣтъ. Съ самыхъ молодыхъ лѣтъ онъ приготовленъ къ военнымъ занятиямъ, о которыхъ счастье возвѣстиво всему свѣту. Объ этомъ явно свидѣлствуютъ покореніе Майнца и достославные походы на Рейнъ и въ Брабантъ. Слѣдуя безсмертному примѣру великихъ своихъ предковъ онъ съ немальною славою предводительствовалъ въ Венгріи, и такъ доблестно дѣйствовалъ въ двухъ походахъ, что преклонилъ гордую выю восточнаго язычества и возстановилъ колеблющуюся уже побѣду силою своего мужества, храбрости и благоразумной предусмотрительности.

polu, ale w niezwyčajonych poddanych swoich tryumfuiący sereach, iedynym udzielney dobroci przykładem, kiedy wotom poddanych swoich uprzedzając wspiera dobrodzieystwy, wywyższa łaskami, y nikt się na zwierzchność iego nie poskarży, y owsem łaskawość iego przeciwko podległym sobie ludzi nie tylko publiczna twierdzi sława, ale y sami Ichmć Panowie obywatele Wielko Polsey, napograniczu dobra swoje mający, toż samo przyznać mogą, zgola wszelkich attrybutow w tym Panie znajduie się doskonałość, nieporównana rad doyrzałość y oczywiste przyrodzonej dobroci dowody.

3. A co większa, że sam Bóg Naywyższy, z skrytego wiecznych wyroków swoich przezyrzenia, najsławniejszego Elektora Saskiego, tey destynuiąc koronie, ieszcze przed dwiema laty za natchnieniem Ducha S-go y z umysłu przedsięwziętey do Rzymu drogi, do prawdziwey wiary Katolickiey przyprowadził y *ad incrementum Kosciola Bożego in Vrbe orbis Domina inbuil*

Прославившись такимъ образомъ не только на военномъ поприщѣ, но торжествуя и въ сердцахъ непобѣдимыхъ своихъ подданныхъ, онъ представляетъ единственныи примѣръ особеннаго добродушія, ибо, упреждая желанія своихъ подданныхъ, вспомоцествуетъ имъ благодѣяніями, возвышаетъ милостями, и никто не пожалуется на его управление; напротивъ того о его милости къ подвластнымъ людямъ свидѣлствуетъ не только общественное мнѣніе, но даже Ихъ Милости, паны обыватели Великопольскіе, имѣющіе свои имѣнія на границахъ, могутъ тоже подтвердить. Вообще этотъ Государь обладаетъ въ совершенствѣ всеми достоинствами: несравненно зрѣлостію въ совѣтахъ и несомнѣнною врожденною добротою.

3. Но всего важнѣе, что самъ Всевышній, по несповѣдимому своему предвѣчному предопредѣленію, предназначая Всепресвѣтѣйшаго Курфюрста Саксонскаго этой Коронѣ уже два года назадъ, по внушенію св. Духа и въ слѣдствіе на-

świętą nauką. Dzieło to iedney Wszechmocności Boskiej oczewisty cud tego, Który sam cuda czyni y niepłonna wieszczba; bo sam Pan Bóg tym swoim naywyższym powołaniem torował drogę do Korony y wcześniej ufundował do tego prawa; Krolem bądź katolickim: aby ginący oycyzynie, z nieba danej wspierał waleczną ręką y padającego świata machinę, y pamiętni w nierychłych czasach zwycięstw, Othomanską ponizył hardość, na wszystkich nieprzyjaciół tej korony wywierając pogrom wojenny, poddanym zaś łaskawość y fawory szczerobliwości swojej obficie lejąc.

4. Obawiać się niepotrzeba, aby nayiasniejszy Rzecz Pospolitey miał ciężko uciemięzać z nayiasniejszym potomstwem swoim, albo mu z intrat Rzeczy Pospolitey najmniejszą część udzielać; bo iednego tylko mając syna, nietylko mu Elektorskich państw z prerogatywą Elektorską y kleynotami należylemi, ale y Luzacyę sobie przyłączoną z przodków

рочно предпринятаго путешествія въ Римъ, призвалъ къ истинной Каѳолической вѣрѣ, и, для преуспѣванія церкви Божіей, просвѣтилъ его сватымъ просвѣщеніемъ въ царственномъ градѣ. Происшествіе это есть очевидное чудо всемогущества Бога, Творца чудесъ и ненапрасное предсказаніе: ибо самъ Господь Богъ симъ высочайшимъ призваніемъ проложилъ ему путь къ престолу и заблагодаренно приготовилъ его къ этому сану. Будь Каѳолическимъ Королемъ, чтобы поддерживать храбростію свыше дарованное отечество и падающую машину міра и увизить достославными побѣдами Оттоманскую гордость, поражаѣ всѣхъ враговъ Короны и изливая изобильно милости, благоволеніе и щедроты на своихъ подданныхъ!

4. Не надо опасаться, чтобы онъ могъ обременить пресвѣтлѣйшую Рѣчь-Посполитую своимъ достославнымъ потомствомъ, выдѣляя ему изъ доходовъ Рѣчи-Посполитой хотя бы то самую малѣйшую часть, ибо имѣя только

swoich y wszystkie inne prowincie swego czasu ustąpić może, y hoynie go przewidowac. To iuz sam tylko łaskawy wzgląd tak na dobro Rzeczy Pospolitey, iako na potoczne obywatelow interessa, obróci, aby oycyzna miała obronę, *zaszczyt* wiara święta, stan rycerski ukontentowanie, *caley* Rzecz Pospolitey ekonomia rząd dobry, osobiwie prawa y swobody oyczystey wolności cnego Rycerstwa, *do których congenito fertur amore*, nienaruszoną niech się *zaszczycają* całością; tudzież seymy y seymiki w kwitnącej zawsze były y nienaruszoney obserwanciey na sławę y pożytek publiczny za rządem Pana.

5. Wakanse *generaliter* wszystkie nie pod szacunkiem pieniędzy, ale pod szacunkiem cnoty y zasług będą rozdawane, aniby się ten ucisk w delikatnym sercu nayiasniejszego Elektora zmieszczyć mógł, którego *generositas* takie *detestatur* wziętki y obwencye: precz od tego Pana oddalone niesłusze datki, gdzie hoyna ręka kazdemu wiernie służącemu nie skapo udziela łask,

одного сына, можетъ уступитьъ ему въ свое время не только Курфиршескія владѣнія съ правами и принадлежащими къ нимъ драгоценностями, но даже и Лузацию, доставшуюся ему отъ предковъ, также и всѣ прочія провинціи; чѣмъ самымъ можетъ его щедро устроить. Такимъ образомъ онъ обратитъ милостивое вниманіе лишь на благо Рѣчи-Посполитой, равно какъ и на прочіе интересы обывателей, дабы отечество имѣло защиту, свята вѣра—славу, рыцарское сословіе—довольство, хозяйство Рѣчи-Посполитой—хорошее управленіе, въ особенности же, чтобы права и вольности предковъ славнаго рыцарства, къ которымъ онъ питаетъ врожденную любовь, пользовались совершенно неприкосновенностію, а также, чтобы сеймы и сеймики были непарушимо соблюдаемы на славу и пользу общественную въ управленіе Его Милости Пана.

5. Вообще всѣ вакантныя мѣста будутъ раздаваемы не за деньги, но по опѣнкѣ достоинствъ и заслугъ; ибо по-

ani zawiedziona zasłużonych utyskanie życziwość, gdzie kazdego zasługi zna po imieniu y nieodwdzięczonemi nadaie dobrodzieystwy.

6. Uważając zaś tak zawikłane w trudnych Rzeczy Pospolitey czasiech momenta gdy zwalone z wielkim uciskiem na oyczyznę borgowe cwierci zasłużonego woyska z miłą chęcią na zniesienie takich ciężarów ofiaruje Rzeczy Pospolitey dziesięć milionow idącey monety nie na papierze, ale zaraz w rzeczy samey *post actum Electionis* rzetelnie y istotnie z własney swoiey wyliczy szkatuły; y lubo drudzy pozornym kolorem magnifikują datki swoje albo pod smakiem słodczy roznyimi sposobami zdołają y zaciemniają publicznie proposita *emolumenta*: słuszna by jednak reflexyą uczynić mogła Rzecz Pospolita, iezeli sposoby y substancyie ofiarujących *tam effusis largitionibus* wystarczyć mogą, bo *iezeli zikąd inąd zebrane, wyszukane et iniquis conditionibus na kredyt do czasu wzięte summy*, toć niepochybnie

dobna niesprawiedliwość nie mozeć nawet mieć miejsca w благородномъ сердци Пресвітѣйшаго Курфюрста, который гнушается всякими взятками и косвенными доходами. Всякое противозаконное дѣяніе далеко отъ этого Государя; его щедрая рука изобильно награждаетъ милостями всякаго вѣрно служащаго; заслуженное усердіе не имѣетъ причины роптать, ибо онъ знаетъ обстоятельно заслуги каждаго и надѣляетъ безчисленными благодѣяніями.

6. Имѣя въ виду запутанность обстоятельствъ въ столь затруднительномъ положеніи Рѣчи-Посполитой, (ибо борюваля (*) плата заслуженная войскомъ обременяетъ ее чрезвычайно), онъ для устранения этого бремени охотно жертвуетъ для Рѣчи-Посполитой 10 миліоновъ ходячею монетою, не на бумагахъ, но дѣйствительно, тотчасъ послѣ

(*) Въ Польшѣ иногда случалось, что войска не получали за нѣсколько времени жалованья и отъ то деньги назывались *боросини*—долговыми, оставшіяся за Рѣчю-Посполитою, недоплаченными.

z wzajemney obligaciei pryncypałom, albo kredytorom swoim będą musieli uiszczyć się przez co Rzecz Pospolita *ere alieno obærata, internis factionibus* co raz się męszać będzie, *et in omnibus occurrentiis nie ad rationes boni publici, ale do postronnych interessow non sine gravi involutione et detrimento sui ad rehibendam gratificationem pociągniona* będzie.

7. Odebranie Kamieńca Podolskiego przy nieustraszonym męstwie y odwadze bierze na się najjasniejszy Elektor już nie słowne obietnice, ale woysko swoje, y artylleryą własną na dobywanie iego *prezentuie*, nawet zdrowie y życie swoje oyczyznie oddaie, aby biorąc tyle prac, fatyw, y około Rzeczy Pospolitey pieczowania z przeszkodą zdrowia swego tak wielkiej spezy prawdziwą sobie w rycerskich walnego narodu piersiach miłość ugruntował.

избранія отсчитаетъ ихъ изъ своей шкатулки. Хотя и многіе другіе наружно превозносятъ свои дѣянія и украшая ихъ сладкими словами подъ разнымъ благовиднымъ образомъ стараются помрачить выше предложенныя выгоды; но Рѣчь-Посполитая справедливо можетъ разсудить: могутъ ли способы и средства предлагающихъ сравниться съ столь обильнымъ пожертвованіемъ? Ибо если эти суммы собранны, взысканны или взяты на кредитъ недостойнымъ образомъ, то по взаимному обязательству необходимо будетъ расчитаться съ кредиторами или кредиторами, почему Рѣчь-Посполитая, обремененная долгами, болѣе и болѣе будетъ приходить въ замѣшательство отъ внутреннихъ раздоровъ, и не столько будетъ занята попеченіемъ о собственномъ благѣ, сколько заботою о постороннихъ пользахъ, о возвращеніи полученныхъ пожертвованій не безъ важнаго своего ущерба и вреда.

7. Пресвітѣйшій Курфюрстъ, при врожденномъ неустрашимомъ своемъ мужествѣ y храбрости, принимаетъ на себя возвращеніе Каменецъ-Подольска. Онъ предлагаетъ не одні обѣщанія на словахъ, но войско свое y артиллерию

8. Niemniej Podole, Ukrainę, Wołochy, Multany aby mogli do najyasniejszej Rzeczy Pospolitej przywrócić, czy to wojną, czy za nastąpieniem pokoju w pierwszym staraniu mieć będzie, żeby nietylko pomyslnie złotego pokoju wystawił czasy, ale y państwa najyasniejszej Rzeczy Pospolitej w dawney *obszernosci* Sarmackiego państwa rozprzestrzenił, y ktorekolwiek odpadłe przywrócił do Rzeczy Pospolitej, w czym iedyne swoje staranie mieć będzie.

9. Więc żeby na potym na wszystkie niespodziane nowych wojen przypadki iako naybezpieczniej obwarowana była Rzecz Pospolita deklaruje najyasniejszy Elektor na iakiekolwiek zachodzące niebezpieczeństwo, sześć tysięcy woyska swego na żądanie Stanów Krolewstwa dać y własnym kosztem prowadzić albo też gotowymi pieniędzmi na zaciągnięcie rowney

na odzyskanie onogo. Onż dla otczestwa poświęcać może życie swoje y zdrowie, daбы, приемя на себя столько трудовъ, беспокойствъ y заботъ о Рѣчи-Посполитой, съ ущербомъ здоровья y столькими издержками, могъ укрѣпить любовь къ себѣ въ рыцарскихъ сердцахъ вольнаго народа.

8. Не менѣе того первѣйшего его заботою будетъ возвратитъ Пресвѣтлѣйшей Рѣчи-Посполитой, войною, или же посредствомъ мирныхъ переговоровъ; Подолю, Украинну, Валахию y Молдавию, чтобы не только возстановитъ блаженныя времена золотого мира, но y привести къ прежнему объему Сарматскаго государства области Найяснѣйшей Рѣчи-Посполитой, y возвратитъ когда либо отъ нея отторгнутыя; это будетъ главнымъ его стараніемъ.

9. Итакъ, чтобы на предбудущее время, на всякій непредвидимый случай новыхъ войнъ по возможности была обезопасена Рѣчь-Посполитая, обѣщаетъ Пресвѣтлѣйшій Курфюрстъ, на случай угрожающей опасности, шесть тысячъ войска своего по требованію Королевства выставитъ y содержать на свой счетъ, или же для удовлетворенія общей

liczby woyska potrzebie publiczney *subvenire*. Czego wszystkiego Stanom Rzeczy Pospolitej zostawia *liberam dispositionem*.

10. Jeżeliby też *per commutationem* ktoregokolwiek Xięstwa swego mógł z biskupami w sąsiedztwie *transigere* o którąkolwiek daleką lub bliską tej Rzeczy Pospolitej prowincyą y oną do Korony przynależytym podług słuszności od najyasniejszej Rzeczy Pospolitej respektie przyłączyć, tedy wszelakim do tego sposobem y *usilowaniem* starać się będzie, prawdziwą ku Oyczyźnie tej *obowiązanego serca* pokazując intencyą.

11. Restawracją monety, która iak w tych krajach iest zła y zepsowana, tak w państwach Nayiasniejszego Elektora bardzo dobrą y wyborna, sama wspaniałość geniuszu pana tego naprawi y *commercia* do kwitnącego przyprowadzi stanu; mając do tego tak wielkie *commoditates* z Lipska y z inszych krain, y cokolwiek obligowana Stanom Rzeczy Pospolitej będzie mogła

potrzebności dać nalicznymi deniegami dla zbora takiego же количество войска; что предоставляетъ на благоусмотрѣніе государственныхъ чиновъ Рѣчи-Посполитой.

10. Еслибы случилось вступить въ споръ y домогаться отъ сосѣдей какого либо своего княжества въ замѣнъ на другую провинцію, въ смежности или въ отдаленіи отъ Рѣчи-Посполитой находящуюся, чтобы присоединить ее къ предѣламъ государства, то по надлежашемъ со стороны Республики разсмотрѣніи онъ позаботится о томъ всевозможными способами y стараніемъ, оказывая истинную любовь свою къ отечеству.

11. Высокимъ гениемъ государя, будетъ произведена реставрація монеты, столько въ здѣшнихъ краяхъ плохой y испорченной, сколько въ земляхъ Пресвѣтлѣйшаго Курфюрета чистой y отборной, y торговля прійдетъ въ цвѣтущее состояніе, такъ какъ у него столько средствъ къ тому въ Лейпцигѣ y другихъ странахъ; y что только благодарное доброжелательство можетъ сдѣлать для Рѣчи-Посполитой,

wyświadczyć propensia, pewnie na aktualney nie zcidzie applicacye.

12. Szkołę Rycerską na ćwiczenie młodych ludzi w matematyce żołnierskiej, w fortyfikacyach y wszystkim ćwiczeniu żołnierskim, kosztem swoim wystawi, aby młodź szlachecka wrodzony geniusz do czynow wojennych iak naylepiey sposobila.

13. Fortece wszystkie iak w naylepszym porządku *conservabit et quidquid ad veteris et presentis militie normam ingeniosus excogitavit amor* chętnie y ochotnie nayiasnieyszey Rzeczy Pospolitey *litabit et omnia promissa firmiter* zachować obiecuie. W czym wiarę swoją przez tegoż Pana Ablegata swego iak naysolenniey oswiadcza y wszelką bezpiecność deklaruie.

14. A tak gdy nayiasnieysza Rzecz Pospolita doskonałego w szczęściu y dobroci pana, niezwycięzonego w męstwie y odwadze *nullis colligationibus ad amulas in Europa domos*

все навѣрно будетъ имъ дѣйствительно исполнено.

12. Построить на свой счетъ военное училище для обученія молодыхъ людей математикѣ, фортификаціи и всякому военному знанію, дабы благородное юношество, могло какъ можно лучше развить врожденную способность къ военному дѣлу.

13. Всѣ крѣпости будетъ содержать въ самомъ лучшемъ порядкѣ, и съ великою охотою предприметь сдѣлать для Рѣчи-Посполитой все, что только искусство ввело въ обычай въ древнемъ и новомъ войскѣ, а также исполнить твердо все обѣщанное, въ чемъ торжественно чрезъ своего посланника удостовѣряетъ, и обѣщаетъ всякую безопасность.

14. Итакъ если Найяснѣйшая Рѣчь-Посполита вольными голосами возведетъ на престолъ совершеннаго въ счастии и добродушіи государя, непобѣдимаго въ мужествѣ, несвязаннаго ни зависимоію и никакими связями съ

obligatum, albo iakieykolwiek dependencyi obnoziom przez wolne głosy na tron swój podniesie, pobłogosławi same niebo tak szczęśliwey elekcyi iako Pan Bog pokazał łaskę wszechmocney prawicy swojej, wokowawszy nayiasnieyszego Elektora na łono y w liczbę powszechney Matki Kościoła Bożego tak y daley będzie trzymał, doda siły *ad ampliora* teyże Świętey Religiey *et gloriosi regiminis incrementa*; zwłaszcza kiedy nayiasnieyszy Elektor, nie z chęci panowania, która *cunctis affectibus flagrantior* bywa, ale z szczególney miłości ku wierze y naydroższej wolności na tę się konkurrencyą odważył, jedyną w Samym Bogu pokładaiąc ufność, że zagrzeie serca wolnego narodu, nakłoni głosy obierających, zniewoli affekty wielkich obywatelow, y do pożądanego myśli y chęci nayiasnieyszego Elektora przyprowadzi konca Ten, Który daie Krolewskie na głowy Korony, przed Którym upadając na kolana drżą narody.

соперничающими Дворами Европы, тогда само Небо благословить столь счастливое взбраніе; такъ какъ Господь Богъ явилъ милость Всемогущей десницы своей, призвавъ Пресвѣтѣйшаго Курфирста на лоно и въ составъ общей Матери-Церкви Божіей, такъ и впредъ будетъ его сохранять, придасть силъ для вѣщаго той же святой Редигии приращенія, и для достославнаго управленія, тѣмъ болѣе что Пресвѣтѣйшій Курфирстъ, не изъ желанія царствовать (которое сильнѣе всѣхъ прочихъ страстей), но изъ особенной преданности къ вѣрѣ и драгоцѣннѣйшей свободѣ, рѣшился на это совѣкательство, единственно полагая надежду на самого Бога, что согрѣетъ сердца вольнаго народа, преклонять согласные голоса избирателей и расположеніе знатныхъ согражданъ и приведетъ къ вожделенному концу помыслы и желанія Пресвѣтѣйшаго Курфирста—Тотъ, который возлагаетъ на главы короны, предъ Кѣмъ падала на колѣни трепещуть народы.

Wyimując wszystkie skrupuły w punkcie wiary Katolickiej, którą prawdziwie przyjął Xiążę Imć Saski, jeżeliby kto powątpiewał, dla lepszej y zupełnej informaciey pytać się jego mości Xiędza Nunciusza Papieskiego y Jego Mości Xiędza Biskupa Passawskiego posła Cesarskiego, którzy dobrą wiarą toż samo stwierdzą.

По елекціи зась и избраніи на ней на королевство Польское Князя и Електора Саксонского нимъ пришло до присяги, такая отъ него Августа до Становъ Рѣчи Посполитой на писемъ Латинскомъ подана пропозиція, якая же на Польскомъ языкѣ прилагается:

Propozycja od Jego Krolewskiej Mości po Elekciey Stanom Rzeczy Pospolitey nim przyszło do przysięgi super pakta conventa, to jest na ustawę praw koronnych podana w ten sens z łacinskiego na Polski ięzyk tłumaczona.

Ponieważ bez rozerwania summienia moiego przysięgać mi przychodzi, dla tego takie pakta conventa wyciągam, którym bym mógł dość dostatecznie uczynić, albowiem obiecać y

Чтобы устранить всякое сомнѣніе относительно Каолическаго исповѣданія, которое дѣйствительно принялъ Его Милости Герцогъ Саксонскій, еслибы кто усомнился, можно для лучшаго и поднаго удостовѣренія обратиться къ Его Милости Папскому Нуницію и къ Его Милости ксендзу Епископу Пассавскому, Императорскому послу, которые это подтверждать по совѣсти.

Предложеніе сдѣланное послѣ избранія Его Королевскою Милостию государственнымъ чинамъ Рѣчи-Посполитой, предъ принятіемъ присяги на пакта conventa (то есть на Коронное уложеніе) въ переводѣ съ Латинскаго языка на Польскій гласить слѣдующее:

Такъ какъ мнѣ должно присягать безъ нарушенія совѣсти, потому, я и требую такихъ пакта conventa, которыхъ бы я могъ исполнить совершенно удовлетворительно, ибо

подіае się, a nie dosyć uczynić jest rzecz iako summieniu szkodziwa, tak reputaciey nieprzystoyna: Abym tedy (nie дай Боже) w iakich nie zostawał przymówkach, albo w wieczną, która z sławnego fundamentu założenia pochodzi, nie popadł ohydę, zwłaszcza w wypełnieniu artykułów, tak się stanom Rzeczy Pospolitey wytłumaczam. Naprzód tronu y maiestatu tego dostąpić, nietylko żebym myślił, ale za głosami ludźkami aby wola Boża daleko odemnie w tej mierze nie zostawała, wszystkiemi starałem się sposobami; zaczym jeżeliby kto się znalazł zarzucając, iż był na te głosy przenaięty y skorumpowany przezemnie, Bogiem się świadczę, że iednego słowa z ust moich nie słyshał, ani takowych miał w zleceniu materiei, gdyż najmnieysze słowo moje na iedney równo z żywotem własnym pokładam szali.

A co się tycze obliгу moiego Krol Imć przeszedł Michał przyobiecał był tylko szczególną Kamienica Podolskiego fortyfi-

объщать и вѣяться за что либо и не исполнять, такъ же противно совѣсти какъ и чести. Итакъ для того, чтобы я (не дай Богъ) не подвергся какимъ либо упрекамъ или же вѣчной ненависти происходящей изъ похвального основанія; въ особенности въ исполненіи статей такъ объясняюсь предъ государственнымъ чинами Рѣчи-Посполитой: во-первыхъ, я не только не думалъ о достиженіи трона и величества того, но даже старался всѣми силами о томъ, чтобы на людскіе голоса воля Божія въ этомъ дѣлѣ не была отъ меня далекою, и потому если бы кто напелся возразить, что онъ къ подачѣ голоса былъ подкупленъ мною, то свидѣтельствуюсь Богомъ, что онъ не слышалъ отъ меня ни слова и не имѣлъ въ этомъ дѣлѣ никакого порученія, ибо я малѣйшее свое слово наравилъ съ жизнію кладу на одной чашкѣ вѣсовъ. Чтоже касается моего обязательства покойный Король Его Милости Михаилъ обѣщалъ укрѣпить одинъ Камень Подольскій, заставши всю хозяйственную часть

kacyą, zastawszy wszystkie ekonomie we wszelakiej całosci, a do wypłacenia długów nie był obowiązany okrom pultry kroć sta tysięcy złotych: czemu obojgu tak fortyfikacyi iako y wypłaceniu nie dosyć uczynił.

Teraz zaś samey prowizyey Najiasniejszey Krolowej Imci dwa kroć sto tysięcy wypłacić potrzeba, na której wypłacenie wszystkie nie mał obrocić się muszą ekonomie.

Cła zaś publiczne po wielu miejscach za wojnę Turecką poodchodzili. A do tego y ekonomie temi czasy zdezelowane, najlepszą tego wszystkiego pan Podskarbi Koronny uczyni relacyą.

Ale trochy odstąpiwszy od tego punktu z przeszłych pakt względem abdykacyi, aby był wymazany, o to usilnie upraszam, nie dla tego iednak, abym wolą miał na swoje miejsce kogo inszego posadzić, ale gdy będę tak usługą oyczyźnie upracowany, iako y samemi zfatygowany latami, aby mi było niewolno uprosić sobie przyrodzonego pokoju, na to żadną miarą

во всей исправности, но къ выплатѣ долговъ не былъ обязанъ за исключеніемъ лишь 150,000 золотыхъ, но этого и другого, какъ укрѣпленія такъ и уплаты не сдѣлалъ.

Теперь же на одно содержаніе стола Пресвѣтлѣйшей Ея Милости Королевы слѣдуетъ израсходовать 200 тысячъ, на уплату которыхъ должны быть обращены доходы со всѣхъ экономическихъ имѣній.

Общественныя подати, по случаю Турецкой войны во многихъ мѣстахъ отошли. Сверхъ того экономія разорены въ наше время. Обо всемъ этомъ наилучшій отчетъ дать панъ Подскарбій Коронный.

Немного отступая отъ прежнихъ Pacta conventa, усерднѣйше прошу о томъ, чтобы статья объ отреченіи отъ престола была вычеркнута, не для того, впрочемъ, чтобы на свое мѣсто посадить другого, но я никакъ не могу согласиться на то, чтобы нельзя было мнѣ просить натурального спокойствія, когда буду изнуренъ службою отечеству и

зезволить не могу. Panem Bogiem świadczę, Który wszystko wie y wszystkie ludzkie przenika skrytości, że tak wielki ciężar nie dla iakiey inszey biore na się przyczyny, tylko dla należytey maiestatowi Boskiemu przysługi, zachowania wiary chrześcianskiej, a obrony strapionej oyczyzny; bo ponieważ się tak zdało łasce iego przenayswiętszey, której zawsze nad sobą doznaję, że zgodnie na tym zasiadam tronie, w nim samym moja ufność, iż te krolewstwo ze wszystkimi granicami do dawney przywiodę szczęśliwości. Więc że ja w Warszawie mieszkać nie myślę, ale tam bydź, gdzie idzie o chwałę Boską, o całość Rzeczy Pospolitej y o stracone prowincye, aby do takiego żniwa do osoby moiej ludzie obmyślani byli, gdyż ja poki ze wszystkich stron nie obmyślę oyczyźnie moiej bezpieczeństwa, żeby po tych tryumfowała paroxyzmach, ciesząc się z pożądanego pokoju, poty zadnego nie uczynię powrotu. A więcej deklarować nie mogę y inszych zadnych nieczyniąc obietnic y ofertów, ktoimi bym

преклонными лѣтами. Богомъ свидѣтельствуюсь вѣдущимъ и проникающимъ всѣ человѣческія тайны, что такое великое бремя принимаю на себя не по какой либо другой причинѣ, какъ только для доваляющаго Господу служенія и для сохраненія христіанской вѣры поверженнаго въ горесть отечества, ибо такъ угодно было свѣтлѣйшей Его волѣ, которую я на себѣ всегда испытываю, чтобы по общему желанію возсѣлъ на этомъ престолѣ—въ Божѣ мое упованіе, что я это Королевство со всѣми его предѣлами приведу въ прежнее благосостояніе. И такъ какъ я не думаю постоянно жить въ Варшавѣ, но намѣренъ быть тамъ, гдѣ дѣло идетъ о славѣ Божіей, цѣлости Рѣчи-Посполитой и объ утраченныхъ провинціяхъ, то нужно, чтобы для этой жатвы присканы были люди мнѣ въ помощь, ибо я до тѣхъ поръ пока со всѣхъ сторонъ не упрочу безопасности моего отечества, чтобы оно послѣ столькихъ потрясеній, восторжествовало, наслаждаясь вожделеннымъ спокойствіемъ, то до тѣхъ поръ

мiał zdradzać Rzecz Pospolitą y swoje zawodzić summienie, oto obarczoną wszystkimi nieszczęśliwościami oyczyznę własnym zdrowiem bronić będę. Do czego mi Chryste Boże dopomóż Królu Królów, Któryś mię na tym posadził maieście.

Do ukontentowania zaś Rzeczy Pospolitej te punkta przyimie:

Kleynoty zastawne u woyska cudzoziemskiego wykupić y oddać do skarbu obiecuie.

Summy na Starostwie Pniewskim pultora kroć sto tysięcy odstępuie.

Lwow swoim kosztem ufortyfikować podeymnie się

Szweckie posilki mieć będą.

Także summę pieniężną na woyska od Krola Imci Francuzskiego, przez ktorego y o pokoy z Turkiem staranie mieć usiluje.

отнюдь возвращаться не стану. Болѣе ничего не будучи въ состояніи обѣщать, и потому не давая никакихъ обѣтовъ и надеждъ, которыми я могъ бы обольщать Рѣчь-Посполитую, обманывать свою совѣсть, буду защищать своею кровью отечество, обремененное всѣми несчастіями. Въ чемъ помоги миѣ Христе Боже, Царю Царей, поставившій меня на этомъ тронѣ.

Для полнаго удовлетворенія Рѣчи-Посполитой принимаю слѣдующія статьи:

Обѣщаюсь выкупить и возвратить въ казну клейноты, заложенныя въ чужеземномъ войскѣ.

Уступаю суммы, слѣдующія миѣ со Пневскаго староства полтораста тысячъ.

Берусь укрѣпить Львовъ на свой счетъ.

Буду имѣть вспомогательное Шведское войско.

Также деньги и отъ его Милости Короля Французскаго, при посредствѣ котораго я стараюсь о мирѣ....

По такихъ пропозиціяхъ належитимъ порядкомъ Король нововзбранный Августъ виконавъ Рѣчи-Посполитой присягу на захованье древнихъ правъ и волностей шляхетскихъ, потомъ зъ великимъ триумфомъ и радостію въ Краковѣ септеврія 15 zostalъ коронованъ. По такомъ въ Полщѣ состояніи, Россіи наши Великая и Малая, по фатигахъ предъ описанныхъ военныхъ земныхъ и плавныхъ, въ домахъ спочиваючи, на пришлое лѣто о маршу военномъ подъ бесурманскіе жилища думали и замишляли, и яко рѣка Днѣпръ, по приказу гетманскомъ, зъ своими вѣтками и всякими урочищами, почавши отъ Переволочной внизъ ажъ до самого Лиману Очаковского, чрезъ полковника Полтавского и Козаковъ тамъ бывающихъ, zostalъ ноеврія 24 зревѣдованъ и изреестрованъ невѣдомо для чого, такъ и тракть отъ Мѣшурного Рогу до Очакова, до Богу и Піщаного на немъ броду zostalъ въ канцеляріи войсковой описанъ; и яко реестръ вѣтокъ Днѣпровихъ, такъ и тракть оній для вѣденія въ потомніе времена эле полагается сице:

Реестръ рѣчокъ и прикметъ, по обоихъ сторонахъ реки Днепра зостаточихъ, отъ города Переволочной починаючихся. Присланъ въ канцелярію войсковую Енералную въ Батуригъ отъ полковника Полтавского, року 1697, ноеврія 24.

Напродъ сѣмъ бокомъ, що отъ

Переволочной:

1. Рѣчка Ворскла въ Днѣпръ
впадающая.
— — Орель.

Потомъ боку Днепра рѣчки и прикмети почавши отъ самой Переволочной, албо отъ Мушурного рогу:

1. Рѣчка Омелникъ.
Балка Свѣдковская ниже Ревучого.

Рѣчка Чаплинка.	Рѣчка Свиноквка.
— Протовчѣ.	— Домонтканѣ.
— Самарѣ.	— Савотканѣ.
— Вороная.	Балка Щуровская.
Рѣчки Осокорувки, одна	— Романкувская.
ниже Пѣсковатого,	— Котувка.
а другая противъ	— Тарамская.
острова Дубового.	— Становая.
Рѣчка Таволжанка.	— Сажавка.
Рѣчки Волнихъ вижеи Та-	Рѣчка Сура.
тарской Головы.	Балка Звунская.
Рѣчка Кочкаска.	Рѣчки Вовиѣжки.
— Московка.	Рѣчокъ Будилокъ Радомѣ.
— Конская.	Балка Таволжанка.
— Анчакракѣ.	— Личная.
— Карачакракѣ.	Рѣчка Волная.
Балка Малачка.	Балка Хортицкая.
Рѣчка Аталикова.	Рѣчка Бѣлая.
— Бѣлозурка.	Островъ великій Личный.
— Чорная.	— Дубовій надъ Волнимѣ.
— Тарасовская.	Островъ Хортицкій.
— Грушовка.	— Белеювъ.
— Томакувка.	— Бѣлій.
— Камлянка.	— Тарасувскій.
— Камлянка другая.	— Томакувскій.
— Лиса Гурка.	Сулимови више Товстихъ
— Микитинъ Ругѣ.	Пѣсокъ.
— Чортюмликъ.	Островъ Скарбнй до самой
	Сѣчи.

Острова по Днѣпру отъ Пере-
волочнои.

1, Островъ Поперечный.

— Хурсинѣ.
— Великій надъ Чор-
ною лукою.
— Гречаного.
— Монастирскій.
— Гриневѣ.
— Становій.
— Кодачокѣ.
— Сурскій.
— Княгининѣ.
— Козлувѣ.
— Дубовичѣ надъ
Волнѣгомѣ.
— Таволжнй.

Пороги Днѣпровіи, по которымъ
все войско козацкое городовое
Украинское и Низовое по Днѣ-
пру мѣшкаяющее войскомъ За-
порожскимъ называется.

Першій порогъ Кодакъ Во-
лошинова Забора.
Порогъ Сурскій.
— Лоханѣй.
— Стрѣлчій.
— Звонецъ.
— Княгининѣ.
— Ненаситецъ.
— Вовиѣгнѣ.
— Будило.
— Таволжнй.
— Личный Волнй.

Острова, рѣчки, вѣтки и иніе прикметы, по надъ рѣною
Днѣпромъ по Крымской сторонѣ будучи, початокъ свой
имлючи отъ скарбнои такъ именуется.

Першая вѣтка Лободиха, а тамъ же есть и островъ
Лободискій.

Вѣтка Метлиха.

Вѣтка Заплавная.

Рѣчка Конская.

Син вѣтки Лободинского острова и рѣчка Конская скон-
чилась въ Карайтабенѣ въ Быстрои.

Вѣтка Татарка Подполная.

Вѣтка Басанка.

Вѣтка Поперечная Татарка.

Вѣтка Царовская и островъ Царовскій, где сторожа
бувала войска Низового отъ городковъ въ часи немѣровіе.

Вѣтка Чаплинка и островъ Чаплинскій.

Вѣтка Еплатихъ, а тамъ же и островъ Евпатискій. Сіи
вѣтки и острови, взявшися отъ Татарки и Басанки, скончи-
лися у Евпатихи.

Вишшая голова Каири.

Першая вѣтка Конская, по Вишшой Головѣ идетъ
подъ полемъ.

Вѣтка Грушовка, въ томъ же островѣ Каирскомъ.

— Келеювка вишшая.

— Другая Келеювка нижшая.

— Переваль и плаваля Барабашева.

— Котовка.

— Гниловодъ.

— Гребениха.

— Волошка. Съ тоей вѣтки Волошки, вѣтка Жов-
тая въ Волошиново впала озеро.

Вѣтка Губская вишшая

— Губская нижшая.

— Шавулиха.

— Зовемая Крутій.

— Чаплинка, тамъ же ниже Крутихъ.

— Гниловодецъ малій, впала въ Волошиново озеро.

— Кгирла Волошинови.

— Костирская Перебойна.

Вѣтка зовемая Дурицкая и островъ Дурицкій.

Вѣтка, зовемая Кривій.

Сіи всѣ вѣтки почавшися отъ вишшей Голови Каира
впали въ Днѣпръ подъ Асламъ городкомъ.

Таванского острова вишшая голова отъ Асламъ городка
на низъ.

Вѣтка Конской вишшая голова.

— Бѣлое озеро въ томъ же кружѣ.

Вѣтка Роскопанка ниже Таванского озера.

Таванскій островъ зъ вѣтками своими скончился въ
Голой пристани; которая Голая пристань зъ того называется,
що Татары въ полю кочуючи статки свои тамъ наповали.

Островъ Британскій ниже Голой пристани и рѣчище
Британское.

Вѣтка Британъ.

Вѣтка Конская гнилая.

Вѣтка Хруловая, и зъ тоей Хруловой вѣтки рѣчище,
да тамъ же и острови три есть зовеміе Хруловіе.

Озеро Лиманъ Хруловій на нижшой головѣ Хруловой.

Вѣтка, зовемая Кринки.

— Конская зъ Хрулового озера идетъ подъ полемъ.

— Турская.

Озеро Тягинское можетъ ся назвати Лиманомъ.

Озеро Кгирло глухое вишшее.

— Кгирло глухое нижшее.

Корѣйковъ Затонъ и коса Корѣйкова.

Урочище Гатки Барабашеви.

Плаваля зовемая Вчерашное.

Вѣтка Конская ниже Вчерашнихъ идетъ подъ полемъ
въ Лиманъ Великій.

Роскопанка Алексѣва.

Вѣтка Голубовъ Прогной.

Бугоръ вишшій Алексѣвъ.

Бугоръ нижшій Алексѣвъ.

Вѣтка Прогной Кардашинскій въ Кардашинскій же
Лиманъ впадаетъ.

Вѣтка Алексѣва Перебойна.

— Маслова Перебойна.

— Борцева Перебойна.

Коса надъ Кардашинскимъ Лиманомъ Борсунка.

Вѣтка Бобровая.

Островки Бобровія ниже Бобровой.

Вѣтка Калиновка, а при ней и островъ Солонецкій.
Островъ Солонецкій.
Вѣтка, зовемая Радкови.
Вѣтка Солонецкая.
Кгирло Солонецкое впадаетъ въ озеро Солонецкіе.
Дѣйрище сухое вѣтка-жъ, впадаетъ въ Лиманъ зъ
Ковскою злучивши.
Плавля Краснякова.
Коса Петербская.
Вѣтка Середина.
Коса Зборовская.
Куджулова Переволока впала въ Зборовскій Куть.
Вѣтка Прогной Зборовскій.
Кгрекова пристань.
Кгрекови Олхи.
Пристань Сагайдачного.
Садки.
Ярошовъ островъ.
Вербовая Сага.
Бузовій Прогной.
Середній Прогной.
Росоховатій Прогной.
Солоніе озера.
Василковъ Прогной.
Перевозъ Татарскій, где Орда Крымская на Бѣлогород-
скую сторону, а Бѣлогородская на Крымскую перевозится.
Вежа въ Стрелицѣ противъ Очакова.
Островъ Тендра, где недалеко море починается.

*Острова, рѣчки, вѣтки и иніе прикметы, по Чигринской
сторонѣ по надѣ рѣкою Днѣпромъ будучіе, року 1697
списанніе, почавшіеся отъ Скарбиного такъ именуются:*

Островъ Козулянь и вѣтка Козуляна.

Дѣв вѣтки Темніе, а нижше тихъ вѣтокъ перевалъ
Темній вѣтка-жъ.
Старій Днѣпръ, надъ которымъ есть островъ.
Вѣтка, зовемая Бучки, а зъ тихъ Бучокъ поперечніе
есть Бучки.
Вѣтка Тыхенькая, а тамже и Бѣлороботчиха вѣтка-жъ.
Вѣтка, зовемая Юсковская, где и островъ Юсковскій
называется.
Вѣтка Подполная.
Вѣтка Боровицкая.
Рѣчка зъ поля нижшая голова Базавлука.
Вѣтка Заплавная.
Вѣтка, зовемая Млинки.
Рѣчка Полевая Грушовка.
Рѣчка Терновка нижей.
Вѣтка Кисловка, а тамъ же и Шаховка вѣтки-жъ.
— — Дмитраковка.
— — другая Дмитраковка.
— — Хвенна, а тамъ же вѣтка и Шевчиха.
— — Чаплинка.
— — Шабелная.
Вѣтка Миколская, а тамъ же рекучая Перевалъ вѣтка-жъ.
Тѣм помлнутыя всѣ вѣтки впадаютъ въ Великую Воду,
а зъ Великой Воды кгирла въ рѣку Днѣпръ впадаютъ отъ
самой Сѣчи.
Островъ Скалозубовъ и рѣчище Скалозубово посреда
Днѣпра.
Островъ противъ долины, зовемой Дурной, где и рѣ-
чище зовется Дурное.
Вишшая Голова Носаковского, а тамъ же есть вѣтка
Дармалувка полъ полемъ плучая.
Вѣтка другая Дармалувка нижше тоей.
Ватка третья Дармалувка сухал нижше тихъ двохъ
чрезъ островъ Носаковский.

Днѣприще Кривое, а тамъ же есть вѣтка зовемая Заплавная; взялася зъ Кривого Днѣприща.

А тамъ же зъ того Кривого Днѣприща вѣтка взялася зовемая Жучиха.

А зъ того-жъ Кривого Днѣприща взялася вѣтка Ключиха.

Вѣтка Бобровая зовемая, а взялася она зъ Днѣпра и впала въ Кривое Днѣприще чрезъ островъ.

Вѣтка нижей Бобровой Яретикувъ Перевалъ впадаетъ въ затонъ Носаковский.

Всѣ вѣтки взявшися отъ Скалозубового острова впадаютъ въ затонъ Носаковский, а зъ Носаковского затону кгишло идетъ znovu въ Днѣпръ.

Островъ зовемій Омеловое низше Носаковского, вишше которого и вѣтка-жъ идетъ Омеловая, а тамъ же изъ поля впадаетъ рѣчка Омеловая.

Островъ нижей Омелового, тоей Камянки именуемій, що нижей городковъ у три милѣ найдется, а тамъ же есть Баака и городище Пропастьное.

Островъ Космацкій, вишшая голова Космахи, вѣтка Космаха, зъ которой взялася Космашка.

Подпозная вѣтка-жъ.

Вѣтка Яремовка.

Син вѣтки три Космаха, Космашка и Яремовка повпадали въ затонъ Космаскій подъ Казикерменомъ будучіе, а и рѣчка Дремайловка впадаетъ въ той же затонъ Космаскій зъ поля.

Островъ Козацкій Вишшая Голова минувши Казикерменъ.

Рѣчище, зовемое Козацкое, въ которое впадаетъ Камянка зъ поля.

Вѣтка Речище Кривое впадаетъ въ козацкіе озера.

Вѣтка Гниловодъ впадаетъ въ озера Гниловодскіе.

Рѣчище, зовемое среднее Козацкое, которое взялося зъ озеръ Козацкихъ же.

И тое рѣчище козацкое впало въ Днѣпръ нижей горы

Боргуна, где и островъ Козацкій скончился.

Островъ Тягинскій и рѣчище Тягинское, вишшая голова Ингульской, а тамъ же и вѣтка Ингульская, где Ингулецъ впадаетъ зъ поля.

Острова Сомоки.

И той островъ Ингульскій кончится у городища на вишшой головѣ Перевозкой.

Вишшая голова Веревчинои Запада.

Вишшая голова Кошового острова.

А тамъ же острови зовеміе Виноградное и Точковое.

Вѣтка тамъ же зовется Кошовое.

Рѣчище Олховое нижей Кошового.

Вѣтка Маслова нижей Олхового.

Острова Кривогайни.

Кгишло впадаетъ въ Днѣпръ зъ Масловыхъ озеръ.

Вѣтка Карабелное вишшая голова нижей Кошового, взялася она зъ Днѣпра.

Вѣтка Борщовка вишшая, которая взялася зъ Днѣпра, нижей Карабелного.

Вѣтка другая Борщовка поперечная.

Вѣтка третья Борщовка подпозная впала въ лиманъ подъ Козій Рогъ нижей Карабелного.

Вѣтка четвертая Борщовка, зовемая середная, впала въ лиманъ.

Олховое Рѣчище впало въ лиманъ нижей Борщовки.

А около Олхового на лиманѣ два островки есть зовеміе Олховин.

Островъ Олховій и Бубликова вѣтка, тамъ же въ томъ островѣ, зъ которого острова, тая вѣтка Бубликова впала въ лиманъ.

Коса Бубликова, зъ того-жъ острова Бубликового входитъ въ лиманъ посполу зъ Днѣпромъ.

Рѣчки, балки и инѣи прикметы полевѣи по Чиринской сторонѣ по надѣ рѣкою Днѣпромъ будучѣи, починающіеся отъ Сѣчи до Бугу рѣчки, а отъ Бугу до самого Очакова такъ именуются:

Першая рѣчка Базавлукъ впадаетъ въ Колотовское и въ Великую Воду.

А въ Базавлукъ ниже Сѣчи въ полмилѣ зъ лѣвой стороны въ него впадаетъ Содоная Росошъ, а зъ правой стороны Камянка полевая.

Рѣчка Соколовочка меньшая впадаетъ въ Великую Воду.

Рѣчка Осоковочка великая впадаетъ въ тую-жъ Великую Воду.

Рѣчка Золотая впадаетъ въ Днѣпръ противъ Скалозубова острова.

Рѣчка, зовемая Дурная, впадаетъ въ Днѣпръ противъ поперечной Татарки.

Рѣчка Носаковка вишняя впадаетъ противъ острова Носаковского въ Дримайловку.

Рѣчка другая Носаковка въ тую-жъ Дримайловку впадаетъ.

Рѣчка третья Носаковка въ Дримайловку тую-жъ впадаетъ.

Рѣчка четвертая Носаковка впадаетъ въ тую-жъ Дримайловку.

Рѣчка Омеловое рѣчище противъ Омелового острова.

Рѣчка Камянка вижей Казикермена впадаетъ противъ острова своего Камянского и противъ Гребенихи.

А вижей той Камянки Балка и городище пропастное надъ самимъ Днѣпромъ.

Рѣчка Дримайловка вижей Казикермена впадаетъ въ затонъ Космаскій. Тутъ Казикермень при берегу Днѣпра.

Рѣчка Камянка ниже Казикермена впадаетъ въ Козацкое рѣчище.

Рѣчка Боргунка вишняя впадаетъ въ Козацкое-жъ рѣчище.

Рѣчка Боргунка нижняя впадаетъ въ тое-жъ Козацкое рѣчище.

Скала Боргунъ противъ Хрулового острова, на которомъ городище есть старинное.

Рѣчка Тягинка впадаетъ въ рѣчище Тягинское, где и городище Тягинское.

Рѣчка Терновка впадаетъ въ Ингулское зъ поля.

Рѣчка Малій Ингулецъ впадаетъ въ тое-жъ Ингулское, а зъ Ингульскимъ въ Днѣпръ противъ Вчерашнихъ.

Рѣчка Веровкина зъ поля.

Рѣчка Бѣлозурка впадаетъ въ лиманъ Бѣлозорскій.

Урочище Козій Рогъ на устьѣ Днѣпра, где корабельное впадаетъ въ лиманъ и Борщовку.

Рѣчка Солонецъ Малій впадаетъ въ лиманъ.

Рогъ Станиславовъ.

Рѣчка Солонецъ Великій ниже Станислава.

Семеновъ Рогъ ниже Солонца Великого къ рѣцѣ Бугу.

Берегъ Руская Коса у самого устья рѣки Бугу; где Бугъ впадаетъ въ лиманъ.

Гора Оджикчоль, перейшовши рѣку Бугъ надъ лиманомъ; Цари Камиши надъ тѣмъ же лиманомъ подъ самимъ Очаковымъ.

Рѣчки, балки и инѣи прикметы полевѣи, по Крымской сторонѣ по надѣ рѣкою Днѣпромъ будучѣи, идущіи отъ Сѣчи до самой вежи, такъ именуются:

Першая рѣчка Мамайсирка впадаетъ въ Конскую ниже Лободихи.

Гора Карайтабень противъ Старого Днѣпра.

Гора Баба и балка Бабина есть тамъ же.

Рѣчка Рогачикъ впадаетъ въ плавлю свою Рогачицкую.

Рѣчка Евпатиха впадаетъ противъ Диѣприща Кривого въ Диѣпръ.

Рѣчка Мечетная Каирка, тамъ же впадаетъ въ Конскую въ Каиръ.

Рѣчка другая Каирка, тамъ же впадаетъ въ Конскую въ Каиръ.

Рѣчка третья Каирка тамъ же впадаетъ въ Каирскій лугъ.

Рѣчка четвертая Каирка Западная, тамъ же въ Конскую впадаетъ.

Рѣчка пятая Каирка противъ вѣтки Дурицкой.

— — Вуливалю противъ Кривихъ впадаетъ въ Конскую.

— — Суммомова противъ Кривихъ же впадаетъ въ Конскую.

Рѣчка Олешки впадаетъ въ островъ противъ Вчерашнихъ, а и лугъ тамъ есть зовемій Олешки-жъ.

Лугъ зовемій Жоловецкій зъ прогноями.

Олхи Великіи зъ прогноями.

Пристань Боршова.

Лугъ Зборовскій надъ Лиманомъ.

Кгрекова пристань и лугъ Кгрековъ противъ Зборовской Коси надъ Лиманомъ.

Сагайдачного пристань и лугъ тамъ же Сагайдачного надъ лиманомъ.

Урочище Садки ниже Сагайдачного надъ лиманомъ.

Островъ зовемій Янушовій, тамъ же и рѣчка есть зовемая Янушова надъ лиманомъ.

Сага Вербовая и пристань Вербовая надъ лиманомъ.

Сага Бузовая и пристань Бузовая надъ лиманомъ.

Могилы Сторожовая вижей Серединого прогною надъ лиманомъ.

Прогной Середній надъ лиманомъ.

Прогной Росохватій надъ лиманомъ.

Прогной Василковъ надъ лиманомъ.

Пристань и перевозъ, где перевозится орда Крымская на Бѣлогородскую сторону, а Бѣлогородская на Крымскую сторону къ Очакову, а отъ пристани и перевозу до вежи есть зъ четверть милѣ.

Островъ зась Стреличній втягаеть въ самое Черное море нижей вежи.

Вижей той же вежи есть островъ зовемій Тендра, на морѣ Черномъ, на которомъ на нижшой головѣ того острова есть тополь семь: а подъ тими тополями есть вода, зовемая солодка, а той то островъ Тендра на нижшой головѣ въ ширь есть на гони, а въ вишихъ мѣстцахъ есть на ступеней три, а инде на чтире, инде на пять, на шесть, на десять и на двенадцать, а инде и на болшей.

А того помянутого острова положенья на милъ семь быти можетъ.

По шасливиъ оныхъ прежде описаниихъ дволѣтнихъ Російскихъ и Козацкихъ надъ Казикерменомъ и Азовомъ викторіяхъ, еще Марсъ Російскій заохотился быль пойти войною на жилища бесурманскіе подъ Тягину, albo подъ Очаковъ, и для того Гетманъ Мазепа, зискавши зъ полку Полтавского килкохъ Козаковъ, добре поля и шляховъ къ Азову и Бѣлогородщинѣ свѣдомихъ, велѣлъ ихъ въ канцеляріи войсковой роспросити о томъ совершенно, которіи въ допросѣ сказали, же трактъ отъ Мѣшуриноу Рогу зъ подъ Переволочнои до реки Богу и Пѣщаному Броду, ити Гребенемъ до самого Ингулца звершаючи и вправѣ и въ лѣво будучи рѣчки.

Отъ Диѣпра пошови пертій ставъ на вершинѣ рѣчки Омелика, где и дрова и вода будетъ.

Другій ставъ на рѣцѣ Камяночѣ, где также дрова зъ Терновъ и вода будетъ доволная, на якой Камяночѣ будутъ броды для табору, а будутъ и трудніи мѣстца, же треба будетъ робити переправы.

Третій отпочивокъ на Ингулцѣ, где води и дровъ

будетъ довольно, где есть такой бродъ, що килканадцеть лавъ можетъ ити таборомъ, а иншія мѣста то Плесовій, то Прогнойный, то круто бережній будутъ, и пѣзде робити переправы, а коммонникомъ и вишшей и нижше може перейти.

Четвертій станъ на Бешнѣ рѣчцѣ, которую треба переходити, и тамъ дровъ и води достатокъ будетъ, где есть такіа мѣста, що можно таборомъ перейти безъ трудности, а есть и такіа що и переправы треба робити.

Пятій отпочивокъ на рѣчцѣ, которая зъ правой руки припадаетъ отъ Черного лѣса, а котитъ въ Инкгулъ, на которой лози и терни есть и вода плесами, а ити по надъ нею не переходячи до Инкгула.

Шестій отпочивокъ на рѣчцѣ Инкгулъ, где тожъ дрова доволниі будутъ, на которой два броди шляховиі найдуются, якими злавна по рибу ходять, которыми то бродами можно у три и въ чотире лавъ ити таборомъ, коли вода мала, а опрочъ тихъ бродовъ на вишнихъ мѣстахъ переправы робити трудно для плесъ многихъ и крутихъ береговъ.

Семій отпочивокъ у Сугакліа, и въ Сугаклайчика, где дрова будутъ и вода доволная, а переходъ будетъ трудній, хіба робити переправу треба, на якое то мѣсте и Турецкое подъ Чигринъ шло войско, а не доходячи Сугакліа будетъ на шляху Балку грузкая, чрезъ якую табору пелатвій перевозъ.

Осмій отпочивокъ надъ Мертвоводомъ, до которого отъ Сугакліа треба дновати добре ити, где и вода и дрова будутъ.

Девятій отпочивокъ тожъ надъ Мертвоводомъ, где и переходити Мертвоводъ, до которого треба день цѣлій ити, по надъ тымъ же Мертвоводомъ, на той то рѣцѣ есть бродъ, которымъ можна табору въ десять лавъ ити, а по иншихъ мѣстахъ и по болей лавъ пойти можетъ, а о дрова тамъ потрудно.

Десятій отпочивокъ на рѣчцѣ Гарбузиной, которая идеть въ Мертвоводъ, на якой тожъ вода есть, а о дрова

трудно, а переходъ чрезъ оную нетрудній.

Одиннадцатій отпочивокъ у реки Богу, у броду Пѣщаного, где Турки робили мостъ, тамъ дровъ достатокъ, а на переходъ albo пороми мѣти, albo мостъ мѣти, для таборовъ тажаровъ треба, а на роблене мосту не въ далекихъ мѣстахъ можно вынайти дерева способного.

Отъ Богу реки пошовши першая рѣчка Чарталая, на которой для табору переправы робити треба.

Отъ той другая рѣчка Чарталая не въ далекихъ мѣстахъ, которая не трудна будетъ до переправы, а на обѣихъ сихъ рѣчкахъ дровъ згола нѣтъ.

Третья рѣчка Чакчаклій, на которой води и дровъ можно добути, на которой отъ Богу третій можетъ бути ночлегъ.

Четвертій ночлегъ коли ити къ Тягинѣ albo къ Бѣлогороду, на Теликгулъ рѣчцѣ, где дровъ и води будетъ доволно и переправа латвая.

Пятій ночлегъ на Куялиникахъ, до которого отъ Теликгула гораздъ треба ити день, где вода есть, а дровъ скудно, а переправа латвая.

Шестій отпочивокъ на Сухомъ Куялинику, где вода будетъ, дровъ нѣтъ, а переправа латвая.

Семій отпочивокъ на третомъ Куялинику грузкомъ, на которомъ дровъ трудно, вода есть, а переправа нетрудная.

А оттоль осмій почлѣтъ у самой реки Диѣстра любъ до Чарборѣ, любъ до Палаки простуючи, а переходъ треба пилнующи день ити зъ таборами.

А на томъ переходѣ отъ реки Богу до Диѣстра опрочъ вижеі писаниихъ рѣчокъ лежать балки сухіа, которіа переходити треба.

А если подъ Очаковъ именовати тракть, то, рѣчку вишменованную Чакчаклій перейшовши, повернути, вѣтво имѣти почлѣтъ на рѣчцѣ Зуберезани, где день ходу зъ пилностю отъ Чакчакліа, вода тамъ есть, а дровъ нѣтъ, а перетомъ 3.

права нетрудная.

А оттоль нощлѣтъ на вершинѣ Березанѣ, где вода будетъ, дровѣ трудно, а переправа нетрудная.

А отъ Березани до Очакова полдня ходу, на якомъ переходѣ есть балки безименныя тилко нетрудны до перехода таборомъ, и близко Очакова згоца дровѣ нѣтъ.

А если бы войскамъ Дѣлѣръ преправовати подъ Орломъ, то потреба переходити Омельникъ рѣчку правлячися на сей шляхъ, который отъ Мѣшуриноу Рогу више есть описанный.

РОЗДѢЛЬ XXXIX.

О великости землѣ и водѣ, яже въ поднебесной; о вторично Татарскомъ шкодливомъ въ слободѣ; о послѣ Королевскомъ на сеймикъ съ инструкціею; о фортификаціи Таванской повторной, а Казикерменской первой; о Гетманскомъ съ воеводою Бѣлгородскимъ походу до Асламъ Кермена и вторично тамъ Хаяскомъ подъ обози наши съ писмомъ прелестнымъ гетмана Хаяского; о прибытіи гетманскомъ и воеводскомъ назадъ въ дома своя; о повторномъ шкодливомъ вторично ординскомъ въ слободѣ; о бытности Шереметовой въ Римѣ; о подарункахъ ему Папѣжскимъ и Кардиналскимъ, и о склонности будто его до вѣри Римской; о приборѣ Турецкомъ на войну противъ Цесаря и на Чорное море противъ Москвитинъ и Козаковъ; о склонности Турецкой до покою съ христіанами; о бытности въ Англіи Монархи Російскаго и о заглавлю оттоль майстровъ корабельныхъ на Донѣ къ Во-

ронезу; о учиненномъ покою Цесарскомъ съ Турками въ Карловичахъ; о помѣркованіи Оношьянъ и Зѣлковцовъ съ Бурковцами чрезъ писара генерального; о покою людскомъ въ Карловичахъ съ Турками съ виторюванемъ у ихъ Камянца Подольского; о постановленіи въ тихъ же Карловичахъ Московского двольного съ Турками мира и початокъ пактовъ тогдашнихъ; о сушѣ топольномъ съ неурожаемъ пашень и о початку глада въ народѣ Малоросійскомъ.

Року отъ мірозданія 7206, а отъ Живительного Слова Божія во міръ прішествія 1698 году. На сей рокъ астрономъ Краковскій Томашъ Францішекъ Ормѣнскій, издавши свои мѣнуціи, положилъ въ нихъ подъ каждымъ мѣсяцемъ о великости землѣ и водѣ всѣхъ, яже суть въ поднебесной; свѣцвое видѣніе, которое любо походило на байку и неправду, и любо до лѣтописныхъ не належить рѣчей, а еднѣкъ, пришлимъ куріозамъ вигожаючи, при лѣтописаніи моемъ настоящимъ, полагаю оное отъ слова до слова тако:

а, Округъ земній съ води и землѣ зложенный, по латинѣ Глюбусъ terra гвемъ: яже есть вокругъ миль Нѣмецкихъ 5400, а Польскихъ 3600. За чимъ кгдаби не было жадныхъ перешкодъ, то есть, а не лѣсовъ, а не горъ, а не моря, то бы его пѣшій человекъ обшедлъ за двѣ лѣта и дней 350, а конній обехалъ бы за рокъ одинъ и дней 175.

б, Бо пѣшій ежели предеть на день миль 5, то воколо землѣ идучи за тотъ часъ уйти можетъ 5400 миль Нѣмецкихъ, а за тимъ возвратитися на свое мѣсце откуду вѣйшолъ, а засѣ конній если уедетъ миль такихъ 10, то латво того въ половину тихъ дней доказать можетъ.

с, Ростягнувши тотъ Глюбусъ въ пляскъ, который мѣетъ миль Нѣмецкихъ пляскихъ 9,277,200, то будетъ мѣти локтей Краковскихъ 15,168,222,000, то есть пятнадцать тысячъ миллионовъ, сто шестьдесятъ осмь миллионѣвъ, двѣстѣ двадцать

дві тисячі ведлугъ Бросціуша.

д, Кгдибы цѣлій округъ земскій ростягненъ въ пляскъ, на собѣ водъ, горъ, лѣсовъ, не мѣлъ, жеби на цѣломъ люде могли стати, то можетъ ихъ помѣститися на немъ (давши кождому жеби не тилко стати, але и лежати могъ безпечне, таковій пляцъ) 48,608,000,000,000, то есть чтири десять осмъ миллионъвъ шестьсотъ и осмъ тысячъ миллионъвъ.

е, Давши засъ такое мѣстце, иле кождій стоячи заступити можетъ, то можетъ всѣхъ стати на землѣ такой широкости, яко и вишней 168,217,082,000,000, то есть сто шестьдесятъ и осмъ миллионъвъ двѣстѣ семнадцать тысячъ миллионъвъ осмъ десятъ и два миллионъ: але уже на такомъ мѣсту ледвося обернути будетъ могъ.

г, Кгдибы Кглюбу зъ землѣ и зъ води зложенного могли такіе части быти яко зерно маковое, было бы ихъ 80,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть осмъ десятъ тысящей миллионъвъ, миллионъвъ, миллионъвъ, миллионъвъ.

г, Вода и земля прировнаніе до себе, барзо малу мѣють до себе пропорцію, такъ ижъ вода до землѣ, яко единое до 1290 нумера, для чого нѣкоторіи математикове твердятъ, ижъ болшей сухой земли нежели води; болия тяжестъ земная нежели состоиніе водное, ибо глубина морская, будучи двохъ миль толко, не можетъ собою покрыти земли.

б, Води всей, которая есть во всѣхъ моряхъ, рѣкахъ и озерахъ, такихъ кропель, якъ суть маковіе зерка, будетъ всѣхъ 12,167,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть двенадцать тысячъ миллионъвъ, миллионъвъ, миллионъвъ, миллионъвъ, миллионъвъ, сто шесть десятъ и семь миллионъвъ, миллионъвъ, миллионъвъ, миллионъвъ миллионъвъ.

і, Земли всей будетъ опрочъ води такихъ партикулъ, якъ суть маковіи зерка 67,833,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть шесть десятъ и семъ тысящей

пять разъ миллионъвъ осмъ сотъ тридцать и три пять разовъ миллионъвъ.

к, Зернъ засъ такъ великихъ якъ суть ячменніе цѣлой землѣ зъ водою рахуючи будетъ 20,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть двадцать тысячъ пять разъ миллионъвъ. Землѣ засъ самой тихъ зернъ будетъ 16,958,250,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть шесть-надцать тысящъ пять разъ миллионъвъ девять сотъ пять десятъ осемъ пять разъ миллионъвъ двѣстѣ пятьдесятъ тысячъ чтири рази миллионъвъ.

л, Води засъ самои всей также, що еи есть на земли, такихъ кропель, якъ великіе суть ячменніе зерна то будетъ ихъ исумма всѣхъ 3,041,750,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть три тысячи чтири десятъ и единъ пять разъ миллионъвъ семъ сотъ пять десятъ тысящъ чтири рази миллионъвъ.

м, Меншихъ засъ прошковъ, нѣжъ маковіе зерна, пишетъ Бросціумъ, жеби ихъ было 1,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть миллионъ пять разъ миллионъвъ.

Того-жъ року любо зима была лютая и въ снѣги обфитал, однакъ вовки гладніи Крымскіи Татаре тоен не болчися, въ послѣднихъ числахъ мѣсяца януарія, въ полкъ Изюмскій вторгнувши полъ Печенѣги и полъ городокъ Солтовъ, и по иннихъ многихъ селахъ тамошнихъ немалу загоренемъ въ полонъ народа христіанского учинили шкоду, и тимъ же путемъ восвоися невозбранно повернули, летъ для лютости зимной немало полоняниковъ мерзлыхъ на шляху покидали.

А въ Полщѣ новій Король Августъ Саксонъ свои королевскіи зъ Поляками устроюючи рѣчи повелѣлъ быти прелъ сеймомъ валнимъ прошлорочнимъ сеймку единому, на которій и своего посла виправивши далъ ему зъ канцеляріи коронной, февраля 3, такую свою инструкцію:

оброны wtenczas, gdy jeszcze siła y prawo za nim obowiązane mogły reprezentować nie postać złego, lecz złości same, zwłaszcza gdy na to nie trzeba długiego czasu, naylepsze wnet rosną. Prawda że lud nieznaomy bez ięzyka y pory zimowey niewczasem mógł pod dachami prawa nieprzyjacielskie, by był aniołem, w takowych cyrkumstancjach wychodzić. Ale kto z tej potrzeby y myśli swej niewinności J. K. M. wyekskuzowanym we wszystkich rozsądnych sercach rozumie, iesliby jednak to kogokolwiek ukontentować nie miało przy kryminalniejszych iakich postępkach (o czym nie wie) ofiaruie Jego Krolewska Mość wszelką sprawiedliwość y respekt. Ani też ztąd może cokolwiek ad abusum potentiae Jego Krolewska Mość w oyczynie detorqueri, bo z tym oswiadcza prawdziwym affektem, że w niej potens być nie tylko jedną obroną, której mieszczanska dostanie miłość, nie tylko przy nienaruszonym zachowaniu wolności starożytney, zwyczajów y praw, ale moc y

skую Милость за введение войск во внутрь государства; развѣ могъ онъ оставить безъ защиты Королевское достоинство въ то время, когда его силы и права могли представлять собою не только образъ злого, но само зло, и тѣмъ болѣе, что въ такихъ случаяхъ немного нужно времени, настоящее зло возрастетъ мгновенно. Правда, что народъ незнакомый съ страною, незнающій языка, и кромѣ того изнуренный неудобствами зимняго времени, можетъ, хоть бы былъ ангеломъ, поступать въ подобныхъ обстоятельствахъ враждебно. Въ такой необходимости Его Королевская Милость полагаетъ пайти въ сердцахъ всѣхъ благомыслящихъ людей признаніе своей невинности. Если же это неудовлетворитъ кого либо, въ случаѣ какихъ нибудь особенно важныхъ уголовныхъ дѣлъ (о чемъ Его Королевская Милость не знаетъ), то обѣщаетъ всевозможную справедливость и покровительство. Въ этомъ также никто не можетъ видѣть злоупотребленіе власти Его Королевской Милости, ибо онъ

огромность swoją tam wynosić, gdzieby nieprzyjacielska axis miała ciężar, gdzie oddalonych prowincyj od zabrania Krolewstwa ta praca, te dzieło przywrócenia potrzebuie y gdzie najpierwszy oblig windykowania z rąk poganskich Kamienca iuramentem J. K. M. stringit.

Naostatek iesliby iakiekolwiek opaczne przeciwko Jego Krolewskiej Mości, czego się nie spodziewa, być miały tłumaczenia, tym się składa, że niewinnemu wszystko szkodzi; dał już dowody obligaciy iuramenti pectoris na szczęśliwey koronaciy swoiey, zostawił jeszcze otwarte pole na declarowanym pokoju seymie, że osobą swoją Pańską dostojenstwo Krolewskie y akcyę chce mieć communia cum libertate y siebie wolnościom prawa spomniony z wolności y praw sobie warunk gotów będąc do przypodobania Rzeczy Pospolitey przypodobać się.

съ искреннимъ чувствомъ объявляеть, что будетъ въ отечествѣ могучъ не одною только обороною, которою будутъ пользоваться граждане, не однимъ только ненарушимымъ соблюденіемъ древнихъ вольностей, обычаевъ и правъ, но обѣщаетъ тамъ являть свое могущество и силу, гдѣ только непріятель преодолеваетъ, гдѣ только потребуетъ дѣло возвращенія къ королевству отторгнутыхъ провинцій, и куда призываетъ его первѣйшая обязанность, въ свѣдѣствіе присяги, исторгнуть Каменецъ изъ рукъ бусурманъ.

Наконецъ если бы явились какіе либо противоположныя этому толки о Его Королевской Милости, чего онъ однако не ожидаетъ, то Е. К. М. это объясняетъ тѣмъ, что невинному все вредитъ. Онъ уже являлъ доводы несокрушимости обязательства присяги во время благополучной своей коронаціи, оставивъ еще открытое поле на предстоящемъ нацификаціонномъ сеймѣ; и что онъ хочетъ свою монаршую особу, Королевское достоинство и свои дѣланія имѣть общими съ свободою и помянутыми правами, и даже готовъ жертвовать своими правами для санскаціи предаиности Рѣчи-Посполитой.

Ten tedy Sejm pokoju walny sześćniedzielnny w Warszawie na dzień szesnasty miesiąca Kwietnia w roku teraźniejszym Jego Królewska Mość w takowej żeby obietnice szczeroci z osoby swoiey panskiey składać raczył, iakby prędko się mogli od zawady uwolnić y z porozumieniem pożądanego złączenia animuszow skombinować, a lubo Jego Królewska Mość pełny jest nadziei, że się ta pożądana iedność stanów y serc dobrze się wdroży przed seymem, iednak szczęścia szukać życzy, aby się wygodziło iak najlepiej wszystkiemu zewnętrznemu w Koronie y Wielkim Xięstwie Litewskim uspokoieniu, tak iako iest recesssem seymu szczęśliwey koronacyi warowano. Gdy się bowiem ab intra uspokoi oyczyna smiele Jego Królewska Mość przy pomocy Bożej nieproźnie, co obiecywał, szczęśliwym kompaniey zaraz po seymie successem wypelni słowo swoje

Итакъ Его Королевская Милость, согласно обещанію и правотѣ своей монаршей особы, изволилъ созвать главный шестинедѣльный націонаціонный сеймъ въ Варшавѣ на 16 апрѣля текущаго года, чтобы тѣмъ скорѣе освободиться отъ препятствій и сообразиться съ вождѣннымъ согласіемъ умовъ, и хотя Его Королевская Милость вполнѣ надѣется, что это вождеденное единодушіе государственныхъ сословіи и согласіе сердецъ водворится предъ наступленіемъ сейма, при всемъ томъ однако желаетъ испытать счастье, чтобы тѣмъ вѣрнѣе удовлетворить условіямъ вѣшняго успокоенія Короны и Великаго Княжества Литовскаго, такъ какъ это обезпечено *отсрочивающею статьею (реcessомъ)* (*) акта коронаціоннаго сейма. Когда отечество успокоится внутри, то Его Королевская Милость, съ помощію Божіею, въ точ-

(*) *Рecessомъ* recessивными статьями сейма, называются статьи о дѣлахъ первѣнныхъ на собраніи сеймѣ, по причинѣ истеченія срока собранія его, и отложенныхъ къ будущему сейму, на которомъ эти дѣла должны были непременно рѣшены, прежде прочихъ: общественныя прежде общественныхъ частныя прежде частныхъ.—Lengnich Prawo rozp. Kr. Polsk. 1761. T. II, str. 509.

паńskie; gwoli czemu nie tylko z prawa ale dla potrzeby kompaniey nie życzy Krol Jego Mość, aby seym iednymъ днемъ nad sześć niedziel mógł być prolagowany, ieżeli by zaś, bróń Boże, miały sinistra fata mieszać Rzeczy Pospolitey turbinibus, niemogłby natenczas nie cięższego podać Jego Królewskiej Mości y równo by to było z śmiercią vacare manus Jego K. M. ab operibus heroicis, quid sceptri quid humana sine gestis, quid gesta sine numine y ieżeli by miał ten skrypt, quod absit, ad copulam iakiey zawziętosci allidi, Jego Królewska Mość deside-rare raczy pramonitos urodzonych posłów, z zdrową do takiego przypadku poradą; woyska Koronnego y Wielkiego Xięstwa Litewskiego zasługi iuz są tymże koronacyi recesssem zalecone, ale żeby rozdzielniey mógł pokazać J. K. M. zasługomъ rycerskimъ afekt swoy y żeby niemogły nigdy Rzeczy Pospolitey zawodzić, życzy, aby stany przedsięwzięcie chciaily ten stateczny

ности, какъ обѣщаль, сдержитъ свое слово счастливымъ успѣхомъ войны тотчасъ послѣ сейма; для чего не только по силѣ существующихъ постановленій, но и по поводу предстоящей кампаніи, Его Королевская Милость не желаетъ, чтобы сеймъ хоть однимъ днемъ протянулся далѣе шести недѣль. И если бы, Боже сохрани, злая судьбы помѣшали Рѣчи-Посполитой смутами, для Его Королевской Милости ничего не могло бы быть въ то время тягостнѣе и равнялось бы смерти отвлекать Его К. М. отъ упражненія въ геройскихъ дѣлахъ. Что значить скипетръ и человѣческія дѣла безъ подвиговъ, что значить подвиги безъ содѣйствія Божія? Если бы настоящее воззваніе, не дай Богъ, сокрушилось о скалу чьей нибудь злобы, Его Королевская Милость изволилъ требовать отъ помннутыхъ благородныхъ пословъ благаго въ этомъ случаѣ совѣта. Заслуги войскъ Короннаго и Великаго Княжества Литовскаго выставлены въ отсрочной статьѣ (recessѣ) коронаціоннаго сейма. Но чтобы еще болѣе показать справедливое вниманіе къ рыцарскимъ заслугамъ, и чтобы Рѣчи-

raz nazawsze porządek, żeby uwolniwszy się od borgowych czwerci punktualnie dwa kwartaly wychodzącemu w pole, a dwa zchodzącemu z pola woysku wypłacane być mogły, tym sposobem nauka żołnierska nieodbita będzie y kompaniey zadney niepewnością woyska nie sianie się zawod, który tak wiele razy potkał, iaką na relacyą Jego Krolewskiej Mości potrzebną jest, aby nauczył pokutą kary się uchronić.

Sposob pomiarkowania najlepszy Jego Krolewska Mość ten rozumie, któryby równie mniejszego y większego iako w rowney Rzeczy Pospolitey dotykać mógł, a nie ten, który uboższych, abo samych rolników tylko y domowników krwawy pot y lzy wyciska.

Sposob takze hyberny czyli konsistencji probować się nie może Jego Krolewska Mość, gdy w iednych dobrach tenże sam ciężar z folgą, w drugich zaś niepodobieństwem znosić się musi:

Посполитая не испытывала неудач, Его Королевская Милость желает, чтобы государственные чины приняли раз навсегда постоянную мѣру для освобождения себя отъ бортовой платы, состоящую въ томъ, чтобы выплачивать выступающему въ походъ войску за двѣ трети и возвратившемуся тоже за двѣ трети. Такимъ образомъ и военное искусство сохранится, и ни въ одной кампаніи не случится какой нибудь неудачи отъ необезпеченной заслуги войска; какъ это не разъ уже случалось—по реляціи Его Королевской Милости, надо пока-пиемъ умѣть избѣгнуть наказанія.

Самымъ лучшимъ способомъ уладить это дѣло Его Королевская Милость считаетъ тотъ, который бы касался равно меньшаго и большаго, какъ въ равноправной Рѣчи-Посполитой, но не тотъ, который вынуждаетъ въ кровавый часъ сдѣзы у бѣднѣйшихъ или у однихъ хлѣбопашцевъ и домохозяевъ.

Гиберна, или содержаніе войскъ на зимнихъ квартирахъ, не можетъ имѣть мѣста, когда тоже самое бремя въ однихъ имѣніяхъ несутъ съ роздыхомъ, въ другихъ должны нести сверхъ силы, ни съ чѣмъ не сообразно; а солдатъ попался

солднеръ заі іак до обітých іак до szczupłych dostawszy się dobr swego dociągać musi, азатым не wątpi Jego Krolewska Mość, że się przezorność Rzeczy Pospolitey postrzeże y zechce wynaleść sposob wszystko wypełniać, niezagabaiąc ni żadnych na fortecach zagranicznych żadną miarą pręsidia, żołdem swoim, by też y punktualnie dochodził, zastanawiać nie mogą, nie tylko że tam caristia, ale dla zakazu od nieprzyacielskich granic przedawania prowiantow żadną miarą kupić nie dostanie, ile że tam nie szelężna, ale dobra moneta idzie, należy азатым до Rzeczy Pospolitey opatrywać prowianty na tamte miejsca tak іак y na piechoty na przyszlą da Bóg kompania, ponieważ w kraju pustym bez tego obeysć się nie podobna, i musiały by wszystkie głodem upaść.

Kozaków, którzy w posłudze Rzeczy Pospolitey, dla zatrzymania Dominiey nad tym narodem, żeby się nie oddalili na

ли въ богатое или убогое имѣніе, домогается своего одинаково. А потому Его Королевская Милость не сомнѣвается, что предусмотрительная Рѣчь-Посполитая обратитъ на это должное вниманіе и придумаетъ средства все уладить, не трогая ни подъ какимъ видомъ запасовъ въ заграничныхъ крѣпостяхъ. Войско не можетъ довольствоваться однимъ лишь жалованьемъ, хотя бы и получало его исправно, потому, что тамъ не только дороговизна, но даже по случаю запрещенія продажи провьянта, со стороны непріятельской границы, не можетъ и купить его ни коимъ образомъ, и еще потому, что тамъ въ ходу не шеллги, но хорошая монета. И такъ Рѣчь-Посполитая должна позаботиться доставкою провьянта въ тѣ мѣста пѣхотѣ, въ предстоящую, дасть Богъ, компанію, ибо въ опустошенномъ краю и безъ этого никакъ нельзя обойтись: вначе надо умирать всѣмъ съ голоду.

Козакамъ служащимъ Республикѣ, для удержанія власти надъ этимъ народомъ, чтобы не перешли на сторону

stronę nieprzyjacielską, ponieważ w dobrach dziedzicznych co było dotąd nie może ich ciężaru ponieść z dawnego Coronationis prawa, iako obróć y gdzie lokować, żeby iuż miejsce swoje pewne y wydzielnie od Rzeczy Pospolitey mieć mogli z powinnością wojskiew służby.

Niechciałby Jego Krolewska Mość okrutnego odnowić żalu z okazji Xiążęcia Dekontego pod Gdansk przybycia; ale że dotąd manifestowane są iakieś od Krola Jego Mości Francuskiego uczynki nieprzyjacielskie częścią przez zabrane okręty, częścią przez areszty y inne niesłuszne potrzeby przeciwko miastu Gdańskiemu wiernie około głowy koronowanej Jego Krolewskiej Mości y przy Rzeczy Pospolitey wedle powinności swojej y zwyczajów stawiającemu, iako w tym sobie ma postąpić Jego Krolewska Mość chce mieć Senatorow pewne umysły.

A iako ze wszystkich miar Jego Krolewska Mość życzy do tey zasney oyczyzny złote wprowadzić wieki iak wugubie-

неприятелей, отвести впредь въ собственную ихъ принадлежность мѣста отъ Рѣчи-Посполитой, за военно-служебную повинность, по древнему коронаціонному закону, потому, что содержаніе ихъ по прежнему въ наслѣдственныхъ имѣніяхъ было бы тягостно невыносимою для послѣднихъ.

Его Королевская Милость не желалъ бы возобновлять жестокой скорби по случаю прибытія принца Конти подъ Данцигъ, но такъ какъ Его Величество Король Французскій обнаруживаетъ непріязненные дѣйствія отчасти взятіемъ кораблей, отчасти арестами и прочими несправедливыми поступками въ отношеніи къ городу Данцигу, сохраняющему вѣрность коронованной главѣ Его Королевской Милости и Рѣчи-Посполитой, по долгу и обычаю, то Его Королевская Милость желаетъ знать положительное мнѣніе сенаторовъ, какъ поступить въ этомъ случаѣ.

Такъ какъ Его Королевская Милость желаетъ всемірно подворить золотые вѣка въ сей достойной отчизнѣ, какъ

ниемъ злей монеты, która jest powietrzem nagle zarażającym, podług Panskiego słowa swego chcąc oznaczyć dni lepszym kruszczem, potrzebować raczy, aby urodzeni Posłowie byli nauczeni w mowie do otworzenia miennicy; kącząc Jego Krolewska Mość Pan nasz miłościwy przestrzega wszystkich do zgody y iedności nie tylko żeby przez niesforność y zamieszanie nieurosla choroba mocniejsza od lekarzow, ale też żeby panowanie Jego Krolewskiej Mości było arca praesentis seculi non ulterius spem claudens: to iest żeby zaraz po seymie szczęśliwie odprawionym za powodem successow dał się cieszyć populo suo w Kamiencu. Reliqua na tenże koniec dicenda obszernie ustnemu doniesieniu urodzonemu Posłowi naszemu y należytey roztropności polecają się.

уничтоженіемъ худой монеты, которая есть точно заразительное повітріє, и желая по своему монаршему слову означивать свою жизнь лучшимъ металломъ, изволить требовать, дабы благородные послы были наставлены рѣчью объ открытіи монетнаго двора. Оканчивая этимъ Его Королевская Милость, панъ нашъ милостивый, приглашаетъ всѣхъ къ согласію и единодушію не только для того, чтобы чрезъ несогласіє и замѣшательства усилившаяся болѣзнь не сдѣлалась сильнѣе лекарей, но также и для того, дабы царствование Его Королевской милости, было кивотомъ настоящаго вѣка, не напрасную надежду въ себѣ заключающимъ, то есть чтобы тотчасъ же послѣ благополучнаго окончанія сейма, доставить своему народу случай торжествовать счастливые успѣхи въ Каменцѣ. Что же еще нужно говорить, — поручается обшириѣ изустному донесенію благороднаго посла нашего и должной его расторопности.

Прошлого дѣла повеважъ при помощи Божіей Таванъ и Казикермень раззоренній не дался чрезъ Козаковъ, добрихъ молодцовъ, Туркамъ опановати, теди на постропіє его вновь

и на поправу поспосованного чрезъ Турковъ Таванского замку, по указу царскому, много байдаковъ зъ вапномъ отъ Кіева до Казикермена самою первою весняною водою спущенно, и заразъ на веснѣ обадва замки овиі Таванъ и Казикерменъ дѣлати и фортѣфиковати начато; итакъ того лѣта замки тѣи каменными стѣнами и землею и глубокими fossами укрѣпленни и созданны, якови не были и за держави Турецкой. А Гетманъ Мазепа зо всіми рейменту своего войсками козацкими, также и Болринъ Бѣлогородскій князь Яковъ Федоровичъ Долгоруковъ зъ войсками Московскими и слободскими Козацкими, въ мѣсяцъ маю, зъ домовъ въ походъ военній рушивши, и войска всѣ за рекою Ореллю скупивши и реку Самаръ прешедши, простовали сямъ Днѣпра бокомъ аякъ до самого городка Турецкого Аслама надъ рекою Конскою, на березѣ Кримскомъ противъ Казикермена застаючого, а тамъ прибывши и, обозами еденъ отъ другого неподалѣ станувши, заразъ до реставраціи Таванской и Казикерменской значніи части людей зъ обонхъ войскъ послали, потімъ и другіи такіи-жъ части на перемѣну працованимъ работою людямъ свѣжихъ людей всегда виправовали, доколѣ совсемъ обадва тамошніе замки зооружили и докончили. Тамъ подъ Асламъ Керменомъ не малое время обозами стоячи и, жадного промыслу военного на Кримъ нечичаючи, дождалися зъ Криму Ханского зъ ордами до себя прибиття, которій, либо чрезъ два днѣ двокротне незачепаючи обозовъ козацкихъ, кусался на обози Московскіе, однакъ, тамъ ничего помисльного не вскуравши, учинилъ отворотъ свой до Криму; въ якое время, то есть другого дня Искра, полковникъ Полтавскій, зъ охочимъ полку своего и иннихъ полковъ товариствомъ уганяючися за остатками орднскими, и отдалившися отъ обозу своего на четверть миль, увидѣлъ на одной могилѣ Татарина, древце копѣйное зъ писмомъ устроившого, которое писмо опъ Искра взявши привезлъ въ обозъ и отдалъ Гетману. Писмо же тое писалъ до Гетмана козацкій Гет-

манъ Ханскій Иванъ Богатій, желаючи и просячи прилѣжно именемъ Ханскимъ, аби Гетманъ Мазепа зъ войсками Козацкими отступилъ отъ войскъ Московскихъ и не помогъ имъ противъ Ханского наступленія, але тое листовное Ханское желаніе у Гетмана отвержено и вѣрность непоколебималъ всего войска Козацкого зъ нимъ Гетманомъ Монарѣ своему Православному Російскому захована. По доконченю засѣ фортѣфикаціи Таванской и Казикерменской, Гетманъ и Болринъ, зъ Кримской стороны на сторону Казикерменскую и Бѣлагородскую чрезъ Днѣпръ зо всіми войсками преправившися и замки оніе амуніціею и войскомъ, также и всякими запасами харчевими добре узапасивши, рушили тымъ бокомъ отъ Казикермена назадъ восвоися, а подъ городкомъ Орломъ Днѣпръ на сюю сторону преправивши розійшлися зъ бояриномъ въ дома свои.

А орди Кримскіе, о поворотѣ и роспущенію въ дома войскъ нашихъ увѣдомившися, повторній разъ того лѣта въ державу Російскую вторгнулися, городъ полковій Изюмъ оминувши, вдарили въ слободы по надъ рѣкою Осколомъ будучіе и въ иншіе мѣстца тамошніе, ажъ подъ городокъ Московскій Волуйки, тамъ всоди много людей и статковъ ихъ загорнувши и, слободку Колодяжную скрившиемъ въ плѣнь забравши, безпрепятственно до Криму повернули. Прежде же того, и прежде виходу Гетманского въ походъ вишшеименованній принесени въ Батуринь зъ Кракова розніе чужоземскіе вѣдомости, мая 17 дня писанніе, зъ которихъ; едни отъ насъ далшіе и иншіи намъ потребніе оставивши, полагаю зде такіе, якіе намъ суть ближшими, а именно, ижъ бояринъ Борисъ Петровичъ Шереметь, виправленній будучи отъ Пресвѣтѣйшого Государя своего зъ Москви въ Малтію для воспріятія кавалеріи, былъ подъ часъ святой неделѣ въ старомъ Рамѣ, где въ Каплицѣ Папѣйской, отъ гори названной Капалю, зъ людьми Великоросійскими при немъ бывшими и иними панами будучи на набоженствѣ

зоставъль отъ Папѣжа ударованній крестомъ златимъ, драгими каменіями осаженнимъ, въ немъ же была значная частъка древа животворящаго Креста Господня. Даровалъ при тимъ святій отецъ Папѣжъ его Шеремета однимъ образомъ, такъ же драгимъ каменіемъ насаженнимъ, зъ персонами, златими ланцухами и иними клейнотами приздобленнимъ. А Кардиналъ Папѣжскій Корнаро названній тогда-жъ даровалъ ему Шеремету лѣску висменитой работы, рукоятіе, суто діаментами насаженное имущую. Которіе подарунки Шереметь влячнє пріявши отехалъ зъ Риму до Малтіи, а оттоль поворочаючи назалъ знову обѣщался быти въ Римѣ. Вїедаючи зась зъ Риму далъ будто слово отцу Папѣ, же за поворотомъ своимъ зъ Малтіи мѣлъ пріяти вѣру Римскую чили унїю, для чего будто оставилъ былъ въ Римѣ и плєнѣнотента своего Езуиту Россого, даби въ его небытности починалъ дѣло о пріятіи зєлночєніи вѣры костела Католицкого Римского трактовати зъ Церквою Православною Восточною, що и самъ Шереметь за поворотомъ изъ Малтіи будто мѣлъ въ Римѣ подтвердить, и въ государствѣ Російскомъ, также и въ личнихъ войскахъ Московскихъ, тоє церкви Православной Російской зъ костеломъ Римскимъ соединєніє ознایмити и розгласити. А при пожєгнанюсѣ зъ Кардиналомъ Цибоніємъ просилъ будто, даби его изволил вимовити предъ закономъ Римскимъ, же не привиталъ его, ведлугъ звичаю мѣючи, еднакъ будто исполнити тоє за поворотомъ въ Римъ зъ Малтіи. Въ тоє-жъ время онъ Шереметь въ розмовѣ своей зъ поменєннимъ Цибоніємъ Кардиналомъ взмѣйковалъ нѣякогоє большого персону, а подобно принципала своего до пріяната вѣри Римской склоного.

Прошлого лѣта любо Солтанъ Царь Турецкій въ Вєнграхъ проигралъ баталію, оставши побѣжденній отъ войскъ Цесарскихъ, однакъ и на сіє лѣто при упорѣ своемъ стоячи (яко Вєнєтійскіє вѣдомости твердили), зъ многими войсками своими на тую-жъ противъ Цесара войну прибѣрался, хотячи

и самъ персоною своею Солтанскою тоєи допомогти компанїи, и розослалъ ординанси во все панство Турецкое, вѣкъ яко самъ хоцетъ виходити на войну за вѣру Магометанскую, такъ и всѣхъ магометановъ до той же компанїи заохочалъ, предлагаючи, аби всякъ магометанинъ сполнє зъ нимъ Солтаномъ паремъ Турецкимъ не усташался за вѣру свою стати противъ войскъ христїанскихъ Цесарскихъ. А особію онъ Царь Турецкій тоєи-жъ весни выдалъ ординансѣ до пашовъ своихъ взглядомъ давая отпору на Черномъ морю войскамъ Московскимъ и Козацкамъ, отъ которыхъ якъ и прошлого року заходила его не меншая тривога; для чего зъ войскомъ своимъ окрєнтовъ своихъ Солтанскихъ великихъ на тоє-жъ Черное море ординовалъ 29, межи которыми два было наиболшихъ по осмѣдєсѣти и осмѣ арматъ въ себѣ имѣющихъ, а при тихъ окрєнтахъ и особію на тоє-жъ Черное море ординовалъ галєри свои противъ войскъ нашихъ прєрєчєнихъ христїанскихъ. А що зъ Александрїи 5 окрєнтовъ зъ Янчарами прилїнуло было до Константинополя, то тіє Янчари отправлєни ку главному войску Турецкому подъ Андриінополъ. Любо тєди царь Турецкій зъ весни того року прибѣрался зъ сильными войсками на войну противъ Цесара, однакъ, прошлорєчнимъ нещастємъ своимъ будучи прєстрашенній, чинилъ тотъ на войну приборъ тїяко для публїки, и въ тимъ часѣ болше мєслилъ о миру и згодѣ зъ Цесаремъ и зъ иншими монархами христїанскими, который сєго-жъ лѣта и учинилъ зъ нимъ въ Карловичахъ, яко о томъ нижей будєть.

Того-жъ лѣта Прєсвѣтѣйшій Государь нашъ Царь Петръ Алексѣевичъ гостилъ и былъ въ Англіи, которому Король Ангельскій даровалъ єдєнь окрєнтъ свой, а другій тамже велѣлъ здѣлати самъ за свои дєнти, и затыгалъ тогда до себє майстеровъ корабєльных Ангельскихъ для дѣлани кораблєй себѣ въ Воронежѣ и на иншихъ по рѣкѣ Дону мѣсцахъ, на морє Черное противъ Турчина потребнихъ.

Того-жъ лѣта отмѣнивши Царь Турецкій свое вишписанное до войны намѣреніе, прислалъ въ Карловичи чили въ Варадинъ полномочныхъ пословъ своихъ для учиненія покою зъ Цесаремъ христіанскимъ, отъ котораго такожде полномочіе посла, до тихъ же Карловичъ чили до Камори прибывши, учинили зъ Турками таковой трактатъ, якого списокъ Дякъ Волковъ сего 1698 року, іюля 3, прислалъ на Москву, который такъ имѣется:

Во имя Господне, — аминь.

Статьи мирного договору межъ обоими самодержавства, перво предъ поездомъ нашимъ изъ Вѣны въ подгородномъ монастырѣ отцевъ Августіановъ отъ эпохи гетехику, се есть махаметанского лѣта 1101, сирѣчь 19 числа мѣсяца январія отъ Рождества Христова 1690, превисокому Кардиналу Аколоницхъ предложеніе обонхъ нашихъ посланниковъ общимъ согласіемъ, паки же въ загородномъ мѣстѣ города Комори 28 числа апрѣля, или по ихъ третого числа мая того-жъ году, господину Андрею Девендербургъ объявленіе.

Когда даби любезній миръ межъ обоими самодержавства процвелъ, и подданіе обонхъ смирно симъ безопасномъ пребывали надобно есть, чтобъ явными рубежами граници опредѣленны были, и ми же вся смненія и загоновъ случаи и посредства отнимутся, великія рѣки Дунай и Сава рубежи да постановятся.

Потомъ отъ Желѣзныхъ вратъ даже до устья реки Сави вся Задунайская страна, такожь и отъ устья Сави реки, даже до прежнихъ Кроацкихъ рубежей Засавскіе страны да будутъ подъ Оттоманскимъ самодержавствомъ возвращеннымъ сущимъ. Абу Греческую, сирѣчь Бюгъ-градъ и инымъ мѣстамъ, которіе нибудь въ преждедеченныхъ въ Задунайскихъ и Засавскихъ странахъ Цесарскими залогами воинскими держутся такъ, чтобъ отъ прежнихъ Кроацкихъ ру-

бежей до конца Сави рѣки, оттуду даже до нижнихъ мѣстъ въ страны Задунайскіе и Засавскіе никакой запросъ не остался Царскому Величеству. Вся вкупе отъ вратъ Желѣзныхъ до устья Сави и отъ устья Сави даже до прежнихъ Кроацкихъ рубежей на той сторонѣ Дуная и Засавскіе страны съ возвращеніемъ теми-жъ вкраинныхъ мѣстъ, которіе въ странахъ Задунайскихъ оружіями Оттоманскими держутся, да будутъ подъ властію Цесарского Величества, и никакой запросъ да не будетъ о томъ отъ Сіяющей Порты.

Мултянскіе и Мулдавскіе Задунайскіе къ Венгерскимъ странамъ рубежи въ преждебывшемъ предъ сею войною состояніи да пребудутъ.

Седмичградская земля въ преждебывшемъ предъ нынѣшнюю войною состояніи да возвратится, и годовую дань въ пѣлости Сіателной Портѣ да платитъ, и подъ защищеніе обоого самодержавства древними своими привилеями да употребляютца.

Рубежи Кроацкіе да пребудутъ въ томъ состояніи, въ которомъ были и прежде настоящей войны.

Сими договорами удержаніемъ сущимъ оружіямъ на многіе или на маліе лѣта или къ тому вѣчный миръ да учинится.

Отъ обоого самодержавства такіе войны или жители и подъ такими генералами и начальными людьми, ихъ же вѣрность и ратніе дѣла совершенно искусны были, по воле обоого самодержавства въ порубежныхъ своихъ мѣстахъ да поставятся такъ, чтобъ миръ въ пѣлости сохранили и никакими смненіями или загонами общую тишину возмущали.

Которіе нибудь договоры въ древнихъ священническихъ статьяхъ написаны, и даже до настоящей войны сохранены, суть ниже въ преждедеченнымъ осми статьямъ противляются, и потомъ такъ да сохраняются.

Конецъ или прибавка.

Дѣло о союзныхъ зъ Цесарскимъ Величествомъ госу-

дарехъ оставляють разсужденію, его же аще хоцетъ или отъ договоръ мира отлучити или присовокупити, буде ему присовокупити годно, сіе убо сугубимъ доводомъ видится мочно быти, или въ особой статѣ генеральными термѣнами да положатся, чтобъ когда межѣ обоими самодержавствѣ миръ и дружба обновленни будутъ, также и Полскій Пресвѣтлѣйшій Король и Рѣчь-Посполитая межъ ерокомъ четвердесяти или пятидесяти дней честными договорами миръ учинили или совершенство и подлинно такожъ особою статьею да обявится, чтобъ рубежи обратилися въ состояніе, въ которое прежде сей войны было, осаду и взятіе Камянца и смятеніе дѣлъ въ тихъ же порубежныхъ мѣстахъ не давно прежде нынешней войны и постановленни въ томъ состояніи, въ которомъ были когда прежде смятенія той войны крѣпкая дружба и доброе сосѣдство межъ Сіятелною Портою и Пресвѣтлѣйшимъ Королемъ Полскимъ и Рѣчью-Посполитою да учинится. А что належитъ Венеціаномъ, такимъ же образомъ изобразится можетъ, чтобъ, задержавъ взятое, миръ съ Сіятелною Портою да учинять.

Того-жъ лѣта мѣсяца октоврія въ заводѣ жителей Опонянскихъ и Зѣнковскихъ съ жителями Бурковскими о кгрунта и межѣ полевіе, по злеценію Гетманскомъ, егеральтій войскій писарь Василій Леонтіевичъ Кочубей чинилъ разсмотрѣніе, по которомъ приводячи до згоди всѣхъ помененныхъ обывателей написалъ того-жъ мѣсяца октоврія имъ таковой універсальній листъ свой:

Его Царского Пресвѣтлаго Величества войска
Запорожского егеральтій писарь Василій Кочубей.

Ознаймую свѣтъ моимъ писмомъ, всѣмъ кому козвекъ о томъ вѣдати належитъ, такъ теперь яко въ пришлое время, ижъ маючи я злецене отъ Ясневельможного Его Милости пана Іоанна Мазепа Гетмана войска Его Царского

Пресвѣтлого Величества Запорожского, добродѣя моего, о успокоенію нѣкоторыхъ трудностей въ полку Гадацкомъ будучихъ: зездилемъ и на поля спорніи, межѣ Опоншѣмъ, Зѣнковымъ и Бурками, противъ Бузовыхъ могилахъ лежащихъ: о которіи межѣ помененныхъ мѣстъ обывателями, чинилися сvari и звади.

Нынѣ теѣ згоднимъ тихъ же обывателей при мнѣ писаровъ и при Его Милости пану Михайлу Боруховичу, полковнику войска Его Царского Пресвѣтлого Величества Запорожского Гадацкомъ, на тіе-жъ мѣсца вехалъ изволеніемъ, по моему предложенію, згодне и одногласне приговоренно и постановленно, аби тіе межѣ и границы были держани, которіе чинилъ предъ тѣмъ, по указу старшихъ, небожчикъ панъ Стефанъ Гречавій съ товарищи. То есть взявши отъ шляху съ Бурокъ до Опоншого и до Будницъ лежащего, чрезъ первую столповую могилу просто чрезъ балку и Рудку называемую... до другой столповой же могилы въ стѣну близко Коваліовского шляху положене свое маючої, яка линія и копчами есть позначенна. При якой помененной балцѣ хуторъ Мацовскій, въ Опоншанскую сторону податній Его Милости пана полковника пререченого, за гроши набытій въ посессіи его до Бурковской границы належати маеть.

Яко теѣ тое розграничене на потомніи часи себѣ утвердили, такъ обще всѣ неотмѣнне оное держати мають на вѣчное время, и яко Опоншане чрезъ пререченую границу въ полю Бурковскомъ, такъ и Бурковци въ Опоншанскую сторону жадными мѣрами не мають и неповинни будутъ входить и втручатися, заховуючи между собою згодную сосѣдскую любовь и зобополній покой, подъ зарукою тысячи таларей на Ясневельможного Его Милости пана Гетмана. А яко въ поляхъ Бурковскихъ суть хутори пререченого пана полковника Гадацкого и синовъ его прилегліи къ граничной линіи, такъ варованно оии при семъ же

зездѣ, аби въ полности своей подлугъ циркля своего не-
нарушне знайдовалися, поневажъ они здавна чрезъ копу
набитіи въ посессіи и владѣніи онихъ найдуются. Зѣнков-
скіи тежъ обывателѣ зѣ Опонянскими обывателями, такъ
мѣють своихъ полевъ, хуторовъ и всякихъ грунтовъ и уго-
дей, такую-жъ держачи любовь и милость заживати безъ
споровъ и турбацій, якъ и предъ симъ по сіе время зажи-
вали, едни въ другихъ грунти не втручаючися и жаднихъ
шкодъ и прикростей нечинячи. А тамъ если би кто зѣ
Опонянскихъ, Борковскихъ и Зѣнковскихъ обывателей,
любъ зѣ тоей, albo зѣ овой стороны, надъ сее постановлене
втрутился въ чужіи грунти и якимъ козвекъ способомъ чи-
нилъ въ ихъ шкоди, той не тилко тін шкоди пополнати,
але и заплаченю вишей выраженной подлегати масть заруцѣ.

При якомъ дѣлѣ, тін именно сполне зѣ нами были
люде, которіи тутъ выражаются. Зѣ *Опошнего*: Филонъ Ли-
хопой, Романъ Корицкій сотники, Василь Кириловичъ, Леско
Череватій, Павло Конюшій, Сидоръ Лисенко, Василь Ума-
нецъ, Иванъ Рева, Маць Солошенко. Зѣ *Зѣнкова*: Павло
Ващенко сотникъ Зѣнковскій, Иванъ Зеленій, Иванъ Чу-
принскій. Зѣ *Ковалюки*: Степанъ Григорьевичъ атаманъ го-
родовій, Данко Логвинъ, Грицко Таранъ, Василь Куденко,
Лукянъ Холоденко. Зѣ *Буркова*: Леско Лубина атаманъ
городовій, Иванъ Лысій, Мартинъ Бутъ. Казалемъ теи я
для лучшей твердости и потомной памяти, тое постановлене
симъ писанемъ мовмъ объяснити и далемъ оноє въ сторону
Бурковскую, якое то-жъ слово въ слово и въ сторону Опо-
нянскую отлано. Писанъ октовріа 26, року 1698.

Того-жъ 1698, чилъ 1699 року, яко на листѣ 395 гисто-
рикъ Нѣмецкій Шуфендорфій свидѣтельствуєтъ, въ тихъ же
Карловичахъ Турки зѣ Поляками покой договорили и чрезъ
трактатъ тогдашній виторговали у Турчина Камянецъ Подол-
скій зо всѣмъ Подоллемъ и Україною такъ, ижъ мусѣлъ
оного уступити Полякомъ по двадцатипшестилѣтнемъ надъ

нимъ панованню бо, яко взялъ его не войною, але факцією
(яко о томъ въ роздѣлѣ тринадцатомъ наменилося) чрезъ
измѣну коменданта тогдашнего, такъ и уступити безъ войны
мусѣлъ. Трактатъ зась Лядскій зѣ Турками ниже сего по-
лагается. Того-жъ року и въ тихъ же Карловичахъ будучи
посель Московскій Возницинъ зѣ послами Турецкими, сеп-
теврѣ 25 чилъ декаврѣ 25, договорилъ и заключилъ миръ
на двѣ лѣта, нимъ и совершенного зѣ обоихъ сторонъ до-
трутъ покоя; заключи же онъ Возницинъ тотъ покой дво-
лѣтній певними пунктами, которіе нѣгдаѣ пропали, тилко
мнѣ самій початокъ тихъ пунктовъ достался сицевій:

Той есть Богъ Всядѣйствующій, Всемогущій и
всѣми обладающій. Во имя Бога милосерднаго
всегда милующаго насъ.

Початокъ сего постановленя правдивого и потреба опи-
сання досконале оного на семь писмѣ, то есть нетленнаго
Господа Сотворителя и несмертнаго Исправителя шодробли-
вая воля Господа Бога (Которому нехай будетъ хвала на всѣ
подобенства) и позволене вѣчного potvrжденія и ласка обере-
гателя и радителя святыхъ градовъ и мѣстъ Макин, Медини
и Святаго Іерусалима, Солтана и Царя Чорного и Бѣлаго
моря, обладателя Египту, Абѣзискихъ провинцій и Арап-
скіи и Адоненской землѣ и цезаріи Африканской и Три-
поля и Тунети и инсулъ Ципру и Роду и Крети и иншихъ
Бѣлого моря инсулъ, Цара Вавилонскаго, Бастри и Лякен,
Иреванъ и Карен и Ерзиру и Сехрезіру и Мисалу и Деяр-
беркгеру и Дамаску и Солтана Перскаго и Арабскаго, Цара-
хинскихъ провинцій и Короля Кгурдистанскаго, Даггин-
станскаго, Тухистанскаго, Кгѣрѣзѣстанскаго и Трапезунту, и
государа панствъ Риму и Булхархін и Масиръ и Цара панствъ
Татарскихъ, Черкескій, Кримскій Царь, Выходнихъ и Заход-
нихъ панствъ и земель Анатолин и Румелин наслѣдника об-
ладателя Царигорода и иншихъ провинцій мѣстъ, Государа

Солтана Солтановъ, Короля Королевъ, Найяснѣйшого и Найкрѣпчайшого Государя нашего Царя, Солтана сына Солтановъ, Солтана Мустафи Короля сына Солтана Махметъ Короля, которого панства нехай Богъ благословить и утвердить до судного дня, межи високиѣмъ панствомъ и найславнѣйшихъ межи виборными Монархами христiянскими исправителемъ високихъ дѣлъ христiянскихъ, Рѣчей-Посполитихъ шагою Монаршою и рицерскою, найздобнѣйшими доводами славы и хвали найздобнѣйшимъ Царемъ Московскимъ и всѣхъ панствъ Рускихъ Государемъ и обладателемъ земель и мѣстъ подлеглыхъ високиѣмъ Царемъ Московскимъ Петромъ Алексѣевичомъ (которого государство нехай Богъ благословить); кгда чрезъ нѣякія лѣта замѣшанина будучи зъ ободвохъ сторонъ война и пролитіе крве подданныхъ трвало, теперь засъ аби все тоє уморено и въ добрую пріязнь за згодою пріятельскою обернено було Божіимъ изволеніемъ на зездѣ въ Карловицахъ, о примирію трактуючи зъ Ясневелможнымъ меже Ясневелможными зъ паномъ Прокопіемъ Богдановичемъ Вознѣчиномъ, висоце помененного Царя пленѣпотентомъ, комиссаромъ, посломъ и близкимъ секретаремъ, отъ того-жъ Царя до трактованія покою назначеннымъ и депотатованнымъ, такъ же тихъ трактатовъ медіаторамъ найславнѣйшими меже Монархами христiянскими, Королемъ Ангельскимъ, Скотскимъ Вилгелмомъ Третимъ, и енералами Недеerlandскими Ясневелможными Вилгелмомъ Лордъ Пакгетъ Барономъ Якубомъ Камертъ, любо зъ обохъ сторонъ була до завартя покою склонность, едначе для короткого часу которого не могли всѣ рѣчи добре досконале пропонувати и утирати, теди аби тѣ зачатіа трактати и свой взяли skutokъ и конецъ пожаданій, зъ обоупного позволенія и приговору отъ дня 25 септеврiя року 1698 заложенній часть есть для доконченія тамъ, високихъ трактатовъ, и изъ него слово въ слово копію Латинскимъ языкомъ переписавши руки подписавши и печатини зтвердивши отдали; я засъ данною мнѣ

властію тѣмъ записаннымъ договори Латинскимъ и Рускимъ языкомъ на копіа переведенніи рукою подписавши печатю зтвердивши отдаемъ сторонамъ...

Того-жъ року было лѣто сухое, а за тѣмъ былъ и великій неурожай плодовъ земныхъ ку пропитанію челоувѣческому належачихъ; по немъ наступила дорожна хлѣба, а за нею почался заразы и голодъ между народомъ посполитымъ, который тиснулъ людей бѣдныхъ Малоросійскихъ чрезъ цѣлый годъ: бо предъ жнивими сего року зачался, а въ пришломъ року (кгда Богъ зъ милосердія своего ублагословилъ землю нашу плодами ея) о жнивяхъ закончился.

Трактатъ въ Карловицахъ Лядскій зъ Турками.

Книга публичная примиря меже Пресвятѣйшимъ и Державнѣйшимъ Королемъ Польскимъ-Рѣчею Посполитою и меже високиѣмъ панствомъ Оттоманскимъ въ Карловицахъ, при збраніи Енералнихъ Колякатовъ пленѣпотентовъ поставленого року 1698.

Во имя Пресвятѣйшой и всегда нераздѣлимой во трехъ лицахъ Троицы.

Вѣчной памяти кому колвекъ би належало вѣдати да будетъ, поневажъ меже Королевствомъ Польскимъ и високиѣмъ панствомъ Оттоманскимъ уставична заходила и точилася война и за вложеніемъ медіаторовъ Пресвятѣйшого и Державнѣйшого Ангельского Короля Вилгелма Третього, такъ же Ясневелможныхъ енераловъ Недеerlandскихъ, старанемъ своимъ въ постановленію покою, абися большъ людзка кровь не проливалася, усилне працюющихъ пленѣпотентовъ Вилгелма Паккгета Барона и Якуба Колжерти, за Божіимъ изволеніемъ вичривши въ трактати зъ Ясневелможнымъ паномъ Мехметъ Еффенди великимъ канцлѣромъ високого государства Турец-

кого, также зъ Ясневелможнымъ паномъ Мавро—Кордатимъ ближнимъ секретаремъ, послами и пленѣпотентами до заварѣти покою, по килку засѣданихъ и трутенованихъ добре радахъ дѣло такъ потребное взяло свой пожаданій skutovъ зъ обѣихъ сторонъ, и покой и давная пріязнь меже Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Государемъ Оттоманскимъ, синомъ Солтана Махмета Солтаномъ Мустафою, и меже Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Королемъ Августомъ Другимъ и Рѣчью Посполитою Полскою привернула, и згодне умовлена зъ обѣихъ сторонъ; теде обширне нижеописаніи артикули въ своихъ пунктахъ и клявуляхъ мають ненарушное отъ ободвохъ сторонъ обсервованіи захованіи въ собѣ зоставати. За чимъ кождій зъ нихъ якъ въ собѣ мається зособна виписаніи.

А Р Т И К У Л Ы.

1. Поневажъ Божіимъ радѣніемъ межи панствомъ Оттоманскимъ и Рѣчью Посполитою Полскою станулся покой, и всяка война отдалена естъ и успокоена, а давная пріязнь зъ обѣихъ сторонъ привернена и умовлена, теде давніи границѣ, аби привернени были и ограничени, то отъ Молдавской землѣ, то отъ иныхъ привлелыхъ провинцій до панства Оттоманского, которіи ненарушное въ своихъ околнностяхъ мають зоставати.

2. Якѣи колвекъ оборонніи мѣста любъ великіи любъ маліи меже давними границами Молдавскими знайдовалися, а чрезъ войну отъ Поляковъ завладѣни зостали, теде мають они до провинцій Молдавской привернути и людей своихъ зъ оныхъ военныхъ сировадити.

3. Каменецъ Подолскій, ненарушное яко въ собѣ естъ, маеть быти отданій Коронѣ, Подоле, Украина; также би жадиой Порты Оттоманская не мѣла до ней претензіи; Гетмана Украинского, которій теперь въ Молдавіи резидуесть, аби Порты скасовала; випорожнене Каменца мається зачи-

нати отъ 1 марта, а трвати до дня 15 мая: жилицѣ Камянця безъ насилія, где хто схочетъ, волно ити на мешкане, а тіи которіи зъ тяжарами и зъ своими худобами вивозитися мають до Порты; Лядскіи люди повинни онихъ отпровадити и помочъ дати въ подводахъ стороннихъ арматъ въ Каменцу, о томъ посла умисного до Солтана Турецкого послати.

4. Жаденъ зъ подданихъ Оттоманскихъ, а особливо зъ Татаръ, аби не чинилъ чамбуловъ до Полски и шкодъ, и людей въ неволю не брано, того пилю постерегати маеть Ханъ, Солтани, вейзири и воевода Молдавскій, аби погранична вшеяка безпечность въ людяхъ, въ статкахъ безъ нарушона покою зоставала; и еслибися противній винайшоль, теде таковой кождій за донесенемъ до старшихъ маеть на горлѣ караній бути; а взаемне Ляхи заховати тоежъ пререкають.

5. Королевство Полское отъ вѣку естъ волне, аби теде за найменшою претенсією и оказією отъ Порты не было войною преслѣдовано, тое собѣ варуесть.

6. Татаре, которіи въ Молдавіи поосѣдали, аби конечно винеслися на свои давніи мѣста, понеже въ близкости найдуючися, зимою и лѣтомъ могутъ въ чамбулѣ за границу впадати.

7. Законники христіанскіе Католики, подлугъ позволеня Солтанского, мають при своихъ костелахъ волне зоставати, а о далшомъ о нихъ интересѣ великій поселъ у Солтана инквѣровати будетъ.

8. Абы купцамъ зъ товарами коронными и Литовскими въ Турецкомъ панствѣ волно было гандлювати, взаимнимъ способомъ и Турецкимъ въ Полцѣ: гарачъ (*) вѣчне скасованній.

(*) На сторонѣ въ Лѣтописи сдѣлано слѣдующее прибавленіе: «кожухи и гарачъ одно естъ, которій Поляки Крипчакамъ платили чрезъ многіе лѣта, желаючи отъ нихъ себѣ тишины, игди отъ войны Хмельницкого Козаковъ ихъ зацѣпниковъ не стало подъ ихъ властію».

9. О невольникахъ, застаючихъ христіанскихъ въ панствѣ Турецкомъ, маєть великій поселъ у Солтана о нихъ ся добывати.

10. Бунтовники, которіи колвекъ хотѣли бы панства помѣшати и до незгоди привести, любю зъ Волохъ, Мулянтъ мають выдавани быти и не заставати въ Полской протекціи; взаимнимъ способомъ Полскіи ребеѣзанти зъ панствъ Турецкихъ, любю Ляхъ, любю Козакъ видати декляруеться.

11. А такъ пожаданій покой меже Пресвѣтѣйшимъ Державнѣйшимъ Королемъ Полскимъ и Рѣчею-Посполитою, а Пресвѣтѣйшимъ Солтаномъ Турскимъ учаненій и поставленій ненарушоне зъ обоихъ сторонъ маєть стати; которій теде Ясневелможніи послѣ плѣннотенти преречоніи Оттоманского панства по Турецку написавши дали. Я также моцею данной мнѣ власти рукою власною подписавши и печатію ствердивши отдаемъ.

Подъ часть тихъ Карловицкихъ зъ Турками трактатовъ Цесарчики и Поляки (яко вѣдомости тогдашніе Варшавскіе, генваря 20 писаніе, гласили) крѣпко договаривалися и стоили о тое, абы мѣстца страстей Христа Господа въ градѣ Святѣмъ Іерусалимѣ уступлени отъ Турковъ имъ христіаномъ исповѣданія Римско-Католического, лечь не могли того отнюдъ выторговати для того, что Восточного Православного исповѣданія Гречинъ Маврокордатій, тайній секретарь Султана Царя Турецкого, зъ Турчиномъ канцлеромъ Султанскимъ будучи при тихъ договорахъ, крѣпко застановилъ о тое, абы гробъ Господень и вниіе Святіе мѣстца отъ Турковъ не были уступлени Католикамъ, и жеби вѣра Православная Греческая въ Ерусалимѣ не была тимъ способомъ чрезъ Римляновъ зневажена и скасована; но дабы тотъ Живоносній Гробъ Господень непременно знайдовался при блюстителяхъ вѣри православнія Греческія, аки рожѣ въ терніи, между родомъ невѣрнымъ языческимъ и по сее время невредимо процвѣтающіи; якожъ такъ и сталося.

РОЗДѢЛЪ XL.

О кошту Королевскомъ на комедію ложеномъ; о уступленю Турецкомъ зъ Камянца Подольского, и о отдаю его Полякомъ; о сеймъ вальномъ Варшавскомъ шестипеделномъ; о кончинѣ Лещайского, архимандрита Позгородского зъ наробкомъ ему приписанымъ; о дорожкѣхъ и колодѣ тодашнемъ; о измѣненіи солнечномъ; о селекціи и о избраніи на ней на доживотное войтовство Кіевское Димитрія Полоцкого; о бытности Гетманской въ Воронежъ надѣ Дономъ, и о поворотѣ его оттоль назадъ.

Року отъ начала міра 7207, а отъ Господняго во мірѣ плотского явленія 1699. Сего года любю многіе значніе отъ правовалися дѣла въ панствахъ околнчихъ Европейскихъ и въ нашей Россіи, еднакъ вѣжъ мало дойшли моему вѣдѣнію, того ради не можемъ ихъ описовати, а посторонніи мнѣи намъ потребніи, а зваща и непевніи оставимъ безъ описанія, тое тилко зъ вѣдомостей Варшавскихъ, генваря 17 писанныхъ, зде полагаю, ижъ новопоставленій Король Августъ Саксонъ, хотячи зъ сенаторами и сенаторками Полскими потѣшитися, велѣлъ готовити людемъ учонимъ комедію, и яко панъ богатій видалъ на потребніи къ оной вещи зъ своен шкатули десять тысячъ таліаровъ битыхъ; якая комедія, вѣжъ мала отпраоватися чрезъ самого Короля Августа и пнихъ кавалеровъ и сенаторовъ, въ машкарахъ зъ дамами сенаторскими по парѣ виходити мѣвшими, то ради кидано о тое ліоси кому зъ якою панею пріндесть аятъ

комедіанцій; випав теди люте самому Королю Августу виходити въ парѣ зъ панено подскарбѣною Литовскою, а инимъ панамъ и сенаторамъ зъ иними панями и сенаторками.

Того-жъ року, подлугъ прошлолѣтнего трактату Карловицкаго чили Петербурдинскаго зъ Поляками Турецкаго, Турки отъ марта первого до мая 15 зъ Камянца Подольскаго вивозились, и оніи Полякомъ зо всѣмъ Подолемъ и Украинною тамошною, къ Подолу прилеглою, въ первобытное владѣніе уступили, и любо въ нашихъ *Козацкихъ летописцахъ* предъ Покровою именуется Турецкое зъ Камянца Подольскаго уступленіе, однакъ то естъ рѣчь непежная, лучше тому вѣрити, що въ прошлолѣтнихъ Полскихъ зъ Турками пактахъ написано; але ижъ въ тихъ пактахъ не выражено на колко именно лѣтъ тотъ Полскій зъ Турками покой засталъ заключенъ, теди вѣдомости Варшавскіи пререченіи твердили тое, что на лѣтъ тридцать миръ тотъ утверждень, о чомъ часть пришлій подлинно объявить.

Іюня 16 зачался въ Варшавѣ сеймъ валній шестинедѣлній, чрезъ которій Король новій Августъ зъ сенаторами и Рѣчою Посполитою тое орудовалъ, чого тогда власная вытягала потреба; якій то сеймъ любо мало тутъ потребенъ, а однакъ, пришивъ вигожаючи куріозамъ, полагаю для вѣденія оній отъ слова до слова тако:

*Seym walny Warszawski Sześć niedzielny
zaczęty die 16 miesiąca Czerwca roku
Pańskiego 1699.*

AUGUST WTÓRY z BOŻEY ŁASKI KROL POLSKI, WIELKIE
XIAŻE LITEWSKIE, RUSKIE, PRUSKIE, MAZOWIECKIE,
ŻMUDSKIE, KILOWSKIE, WOLYŃSKIE, PODOLSKIE, POD-
LASKIE, INFLANTSKIE, SMOLENSKIE, SIEWIERSKIE, CZER-
NICHOWSKIE DZIEDZICZNE XIAŻE SASKIE Y ELEKTOR ETC.

Wszem w obec y kazdemu z osobna, wiadomo czyniemy,
komu o tym wiedzieć należy. Iż iakośmy za łaską i pomocą
Boską wolnemi głosami Cnych narodow Korony Polskiej y
Wielkiego Xięstwa Litewskiego za Krola obrani, koronowani y
na Tronie osadzeni zostali, tak wiedząc, że to są nayszcze-

*Главный Варшавскій шести-недѣльный
Сеймъ, начавшійся 16 Іюня мѣся Го-
сподня 1699.*

Августъ II Божією милостию Король Польскій,
Великій Князь Литовскій, Русскій, Прусскій, Ма-
зовецкій, Самогитскій, Киевскій, Волынскій,
Подольскій, Подляскій, Лифлянтскій, Смолен-
скій, Сѣверскій, Черныговскій, Наслѣдныи Гер-
цогъ Саксонскій и Курфюрстъ и проч.

Всѣмъ вообще и каждому въ частности, кому о томъ
вѣдать надлежитъ, объявляемъ. Такъ какъ мы съ помощію
и милостию Божією свободными голосами достойнаго народа
Короны Польской и Великаго Княжества Литовскаго из-
браны королемъ, вѣнчаны и возсѣли на престолъ, а также
вѣдая, что тѣ только государства и королевства счастливы
и долговѣчны, коимъ самъ Всевышній Господь покровомъ,
ТОМЪ 3.

sliwsze y naytrwalsze panstwa y krolestwa, ktore Sama Naywyzszego Pana, przez Ktorego Krolowie władną, zaszczyca protekcyą y miłość ludzka stwierdza, Temuż Panu Bogu zastępów początki panowania naszego w opiekę oddawszy nie insze przed się bierzemy solitudinis nostrae studia, tylko żeby Chwała Boska, wiara S. Katolicka Rzymska, iako naybardziej za panowania naszego krzewiła się, prawa przez nas poprzysiężone w niczym nienaruszone były, zobopolna między stanami zgoda zachowana była; dla ktorey ugruntowania seym Walny Sześć niedzielny złożyliśmy, y cośmy na nim postanowili, niżej wyrażamy.

Ubespieczenie dostoienswa naszego y uspokoienie Stanow tak Korony Polskiej iako y Wielkiego Xięstwa Litewskiego.

Lubośmy panowania naszego nayskuteczniejszą założyli

Kоторымъ Цари царствуютъ, а также тѣ, которыхъ укрѣплеть народная любовь, то поручивъ начало царствованія нашего покровительству того же самого Бога Силъ, принимаемъ не иное какое другое намѣреніе въ попечительности нашей, какъ то, чтобы слава Божія, Святая вѣра Римско-Католическая какъ можно болѣе процвѣтали въ царствованіе наше, и чтобы права обѣщанныя нами ни въ чемъ не были нарушаемы, а взаимное между сословіями государства довѣріе было соблюдаемо, для упороченія коего мы назначили главный шестинедѣльный Сеймъ. И что мы опредѣлили на немъ, ниже сего извѣщаемъ.

Упроченіе собственаго нашего достоинства и успокоеніе сословій какъ Короны Польской, такъ и Великаго Княжества Литовскаго.

Хотя мы и полагаемъ твердую опору царствованія на

твердзѣ на миłości cnych tey oyczyny Synow y na ich nieprzełamanych wiarą y pocziwością ku panom swym piersiach, zabiegając iednak wszystkim okazyom, które z niezgody na polu elektoralnym, albo z podeyrzania niechęci y iakich kółciok diffidencyi przeciwko Majestatowi naszemu y Rzeczy pospolitey urosić by się iakim kolwiek pretextem mogły, wszystkie Stany na terazniejszy Seym zgromadzone Korony Polskiej y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, także y państw inkorporowanych, s prawdziwey ku nam żarliwości swoiey, takowy Generalny przy osobie naszej y dostoienswie Krolewskim swym y całej Rzeczy Pospolitey imieniem postanowili obowiązek, iż obrawszy nas sobie wolnemi wotami, y potym zgodnym przez obowiązek napisany wszystkich części przystępem uznawszy za Pana przykładem starodawnych przodków, w iakim kolwiek broń Boże niebiespieczenstwie nie tylko nas odstępować nie będą, ale też pod obowiązkiem wiary, cnoty y sumienia przy osobie na-

шего на любви достойныхъ сыновъ этой отчизны и на неизмѣнныхъ въ вѣрѣ и приверженности къ своимъ Королямъ сердцахъ ихъ, однако предупреждая всякій случай, какой бы могъ произойти отъ несогласія на избирательномъ полѣ, или отъ недоброжелательства и иныхъ какихъ либо козней противъ Величества Нашего и Рѣчи-Посполитой подъ какимъ бы то ни было предлогомъ, мы отъ имени Нашего и Рѣчи-Посполитой вмѣняемъ въ обязанность всѣмъ безъ исключенія государственнымъ сословіямъ какъ Короны Польской, такъ и Великаго Княжества Литовскаго, также какъ и прочимъ присоединеннымъ къ нимъ землям, собраннымъ на предстоящій сеймъ, что, избравъ свободными голосами, и признавъ насъ своимъ государемъ, по примѣру предковъ своихъ въ какой нибудь, сохрани Богъ, опасности, не только не оставлять насъ, но вѣроу и правдою обязываются, какъ и свойственно это благороднымъ Полякамъ, за честь и особу нашу Королевскую жертвовать своимъ имуществомъ и жиз-

szej y dostoiestwie krolewskim substancye, krew y zdrowia swoje, tak jako na cnotliwych przystoi Polakow, wazyć deklaruią. Dla tym zaś gruntowniejszey konfidency sami między sobą miłość y pokoy tak w stanie *civili* iako też y w wojennym zachować nienaruszony y należyta sprawiedliwość *ex delinquentibus in foro competenti* przyrzekaia y takiego kazdego, któryby co przeciwko nam albo Elekcye naszej iawnie lub skrycie zaczynać chciał, albo Protekcyą takowym dawać ważył się, za upornego y nieprzyziaciela oyczyzny deklaruią, y na wieczną skazę jego powstać y zaciągi wszelkie prywatnych osob znościć obowiązuią się. Nadto wszystkie pisma pomienionej Elekcye naszej przeciwne y z iakim kolwiek, gdzie kolwiek i iakim kolwiek sposobem formowane, także proiekta y pisma, ktoreby kolwiek do diffidency publiczney ku osobie naszej okazać być mogły kassuią, y *annihiluią*, y żeby na potym skwapliwość iaka podobnych skryptow w Rzeczy Pospolitey rozterkow iakich y

niю, почему и обѣщаютъ для совершеннаго удостовѣренія сохранить между собою любовь и ненарушимое спокойствіе какъ въ военномъ и такъ и въ гражданскомъ сословіяхъ, а также соблюсти законную справедливость относительно виновныхъ въ предлагаемомъ судѣ; обязываются признавать упорнымъ и врагомъ отечества всякого, кто только станетъ дѣйствовать явно или скрытно противъ насъ или избранія нашего, или же кто таковымъ будетъ покровительствовать; всѣхъ тѣхъ покрыть безславіемъ, а также воспретить частныя всякаго рода наборы; сверхъ того уничтожить всякіе акты противныя сказанному избранію нашему, гдѣ бы и какими бы то ни было образомъ составленныя, а также всѣ проекты и писма, которые могли бы дать поводъ къ общему недоверію къ особѣ нашей и озаботятся, дабы впредь поспѣшность въ составленіи подобныхъ бумагъ не была поводомъ къ раздорамъ и замѣшательствамъ въ Рѣчи-Посполитой. И такъ предвѣряетъ, что всякое замѣченное Нами

zamieszania pokoju pospolitego nie przynosiła, tedy waruiemy, iż przestępstwo prawa pospolitego z osoby naszej iakie postrzeżone, będzie należało do upomnienia processem według konstitucyey 1609 o «niespełnieniu posłuszeństwa» opisanym; ktore prawo wiecznemi czasy w swojej powadze zachowuiemy. A dla tym doskonalszego i nieporuszonego panstw naszych ab intra uspokoenia, wymuiąc wszelkie wszystkim do osoby naszej skrupuły, ten wieczny na potomne czasy Koronie Polskiej y Wielkiemu Xięstwu Litewskiemu z osoby naszej czyniemy warunek za nas y sukcesorow naszych. Iż przy zachowaniu całosci wiary świętey Katolickiey Rzymskiey wolna Elekcia tych znacznych narodów według zwyczaiu y praw dawnych y świeższych, a osobliwie Konstytucyi 1609, nieporuszona nigdy zastawać ma. Pacta conventa tudzież prawa dawne wszystkie, y ktore stanowić będziemy, wolności y swobody narodow, któreśmy według formy przysięstwa potrzykroć szczerą zaprzysięgli mente, nie-

нарушеніе общественнаго права, будетъ подлежать взысканію на основаніи Конституціи 1609 года «о неисполненіи повиновенія». Каковое право мы сохраняемъ въ своей силѣ на вѣчныя времена. И для вѣщаго и непреложнаго успокоенія внутри государства Нашего, устраняя всякія со стороны Нашей недоумѣнія, Мы полагаемъ нижеслѣдующее непремѣнное условіе на вѣчныя времена для Короны Польской и Великаго Княжества Литовскаго именемъ Нашимъ и наслѣдниковъ Нашихъ: что при сохраненіи въ неприкосновенности Св. Римско-Католической вѣры, свободное избраніе останется ненарушимымъ въ силу обычая и правъ какъ древнихъ такъ и настоящихъ, а въ особенности на основаніи Конституціи 1609 года. Также обѣщаемъ соблюсти въ цѣлости всѣ пакта конвента и права прежнія, и впредь устанавлиаемыя, свободу и вольности народныя, троекратно Нама присягою утвержденныя. И обѣщаемъ, въ теченія двухъ недѣль послѣ счастливо оконченаго сейма,

obrazliwie we wszystkich punktach dotrzymamy y zaraz woyska nasze wszystkie cudzoziemskie wprzod ex casu wprowadzonego pod Gdansk æmuli zaciagnione, a potom szlachetniejszym duchem pod Kamieniec y dla odebrania Wołoch y Multan zatrzymane, nakoniec z przypadku zapadłej zimy w państwach Korony Polskiej tak y Wielkiego Xięstwa Litewskiego na zimę rozłożone, iako iuż częścią iedne za granice wyszły, drugie do granic dotykają, insze wychodzą, insze do wyiscia ordynanse odbierają; od tego czasu wszystkie, także y te sześć tysięcy, któreśmy in Pactis Conventis deklarowali non obstante ad præsens eorum Pactorum ligamento za granice wyprowadzić, tak z Korony iako z Wielkiego Xięstwa Litewskiego y z prowincyi przyłączonych in spacio dwóch Niedziel po Seymie szczęśliwie skończonym deklarujemy, zadnych Regimentow, ani ludzi przy nas niezostawiając procz szczegulney gwardyi na swoim własnym koszczie, a nie na Rzeczy Pospolitey: dwunastu set ludzi podług

вывести изъ Короны Польской, Великаго Княжества Литовскаго и присоединенныхъ провинцій, всѣ наши иностранныя войска, по случаю противудѣйствія при Данцигѣ, собранныя и въ слѣдъ за тѣмъ, въ благородномъ стремленіи, задержанныя подъ Каменцемъ для отобранія Валахій и Молдавіи и наконецъ, по случаю наступившей зимы, расположенныя въ Коронѣ Польской и Великомъ Княжествѣ Литовскомъ на зимнихъ квартирахъ, такъ какъ одна часть таковыхъ уже выступила за границу, другая уже приближается къ границамъ, иные выходятъ, а иные получили приказаніе выступить, а также обѣщаемъ въ то же время и тѣ шесть тысячъ, на счетъ которыхъ мы обѣщались въ силу пакта конвента, какъ обязательность относительно ихъ въ настоящую минуту уже кончилась, вывести, не оставляя при себѣ никакихъ полковъ, ни людей, кромѣ одной гвардіи на своемъ собственномъ содержаніи, не на содержаніи Рѣчи-Посполитой, въ числѣ 1200 человекъ, дозволенныхъ

P. C. pozwoloney, y to żeby starsi nad nią tak zostawali iako w tych paktach warowano, y podług Konstytucyi 1646 pod tytułem «o zaciągu nowego woyska» y w tym wszystkim nie inaczej się sprawić y zachować, tylko tak iako Nayiasnieysi Krolowie J. Mśc Antecessorowie nasi słowem Krolewskim obligujemy, nawet żeby z osob Niemieckich przy boku naszym przez okkazyą tegoż woyska cudzoziemskiego zostających nie mnożyły się opaczne consiliorum suspiciey, wszystkich od nas relegować deklarujemy, procz Kancellaryi Saskiey, bez której się zgola obeysć nie możemy tak iednak, aby w niej nie było więcey nad osob sześć y żeby w zadne rady, sprawy civiles, woienne y ekonomiczne y promocyę wdawać się nieważyla, czego Wielmożni Pieczętarze obojga narodów przestrzegać powinni będą pod karą prawem opisaną y oprócz osob ad minora servitia juxta Pacta conventa; ktorym końcem aby uniwersał y ordynanse nasze ad instantiam izby Poselskiej od nas podpisane

силою пакта конвента съ тѣмъ, чтобы начальство надъ ними имѣли люди въ пакта конвента обозначенные и по Конституціи 1646, въ статьѣ «о наборѣ новаго войска». Во всемъ этомъ Королевскимъ нашимъ словомъ обѣщаемъ вести себя и дѣла совершенно такъ, какъ пресвѣтлѣйшіе Короли предшественники наши. Обѣщаемъ даже удалить отъ себя всѣхъ состоящихъ при насъ по случаю иностраннаго войска Нѣмцевъ, для устраненія противныхъ толковъ въ совѣтахъ и подозрѣній, за исключеніемъ только Саксонской канцеляріи, безъ которой мы не можемъ обойтись, съ тѣмъ однако, что въ ней будетъ находиться не болѣе шести особъ, и они не будутъ вмѣшиваться ни въ какіе совѣты и дѣла ни въ военныя, ни въ гражданскія и хозяйственныя какъ и въ назначенія къ должностямъ лицъ; за чѣмъ обязаны будутъ наблюдать господа хранители печати обоихъ народовъ подъ законною отвѣтственностію, исключая только лицъ имѣющихъ низшія должности,

wszystkim potrzebodawcom kancelarya nasza wydała zlecamy. A jeśli w czasie pomienionym wojska nasze z granic Koronnych, Wielkiego Xięstwa Litewskiego i wojewodztw Pruskich wynieść nie miały, albo pretextem *nienależytym* nazad cofały się, albo jeśli kiedykolwiek nad pozwolenie całej Rzeczy Pospolitej przeciw przytomnego postanowienia czy z porady Senatu czy też jakimkolwiek sposobem, lub z cudzych państw, lub w naszych własnych zaciągnięte wchodzić, chorągwie podnosić ważyły się, tedy po wyściu pomienionego czasu, w niedziel cztery albo od wzięcia in futurum przestrogi, wszystkim sub onere praw dawnych, to iest pod utratą czci y majątności, o wysyłce wojennej postanowionych, pospolitym ruszeniem bez wszelkich już naszych uniwersałów, czego za żadną urazę maiestatu naszego mieć niebędziemy, ale za obwieszczeniem tylko y daniem znać od tych, do kogo to należeć będzie, na koń tak Koronie iako W. X. L. wsiadać, y aby ieden

wz siłu pakta konventa. Для сего повелѣваемъ, чтобы канцелярія наша выдала нуждающимся подписанные нами универсалы и наставления по представлению Палаты Депутатовъ. Если бы въ назначенное время войска наши не выступили изъ предѣловъ Короны, Великаго Княжества Литовскаго и Прускаго Воеводства, или подъ какимъ либо незаконнымъ предлогомъ назадъ возвращались, или же когда нибудь безъ дозволенія Рѣчи-Посполитой, вопреки настоящему постановленію, по совѣту ли сената, или какимъ нибудь другимъ образомъ собранные изъ чужихъ государствъ либо изъ нашего осмѣлились войти въ предѣлы и поднимать знамя, то по истеченіи назначеннаго срока, въ четыре недѣли или тотчасъ по объявленіи, дозволяемъ всѣмъ, подъ отвѣтственностью по прежнимъ правамъ, то есть подъ опасеніемъ потери чести и имущества, относительно высылки военной установленнымъ безъ всякихъ нашихъ по этому предмету универсаловъ, и не считая за оскорбленіе Величе-

другиу могł pomagać zezwalamy y takowych *przecieko* tey obietnicy naszej nie wychodzących, albo wracających się czy iakimkolwiek *illicito dato casu* iak nieprzyjaciół oyczyzny częścią, czyli pospolu tak w Koronie, iako y w Wielkim Xięstwie Litewskim znosić dopuszczamy, czego na odmszczenie obrażonego maiestatu v. *perduellionis* pociągacъ żadnym pretextem nie będziemy, owszem przyimiemy to za słuszne prawo tak z terazniejszego prawa iako y konstytucyi wyżej mianowanej 1646, którą do tegoż przypadku reassumuiemy i onę w całości iako y inne w tей же konstytucyi wyrażone prawa ztwierdzamy.

Przystępując do podatków nowym prawem uchwalonych, y życząc w tym naydoskonalej wypełnić prawo nowe y comportata przez Ich mościów panów komisarzy wojewodztw y Pwtow Wielkiego Xięstwa Litewskiego documenta naznaczonego

ства, вооружиться поголовнымъ возстаніемъ, какъ скоро будетъ о томъ поставлено въ извѣстность тѣмъ, кому о семъ вѣдать надлежитъ, какъ въ Коронѣ такъ и въ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ; и дозволяемъ вспомоствовать другъ другу, и таковыя (войска) вопреку сему нашему обѣщанію не выступающія, или же по недозволительному какому случаю, возвращающіяся, дозволяемъ истреблять какъ праговъ, по частямъ или вообще, какъ въ Коронѣ такъ и въ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ. Въ чемъ не будемъ ни подъ какимъ предлогомъ искать мести за оскорбленіе Величества и злоумышленіе. Напротивъ, будемъ считать это законнымъ какъ въ слѣдствіе настоящаго узаконенія, такъ и въ силу упомянутой конституціи 1646, которую примѣнительно къ этому случаю возобновляемъ и оную въ цѣлости равно какъ и прочія въ этой конституціи выраженные права подтверждаемъ.

Обращаясь ко вновь узаконяемымъ податямъ и желая въ точности исполнить новое постановленіе и представленныя Пилъ Милостями панями комиссарями воеводствъ и по-

płatenia czterech ćwierci y na lenungi trzech ćwierci iako też dla podatkow nowym prawem porownania uchwalonych także sowitych hibern y dzierzaw, z dobr duchownych, czopowego, szelężnego, samokupstwa tabacznego, pogłownego, Żydowskiego y Tatarskiego w dysposyci sądów skarbowych Woiewodztw y Pwtow Wielkiego Xięstwa Litewskiego będących, tamże ze wszystkich prowentow rachubę i udowletworenie *pro praterito* zaszczytzenie odbierać y weyrzeć ieżeli według pacificatley wiarą publiczną z woyskiem Wielkiego Xięstwa Litewskiego zawartej wypłaceniu tak czterech ćwierci borgowych, iako też na trzy ćwierci niedowinionemu woysku za lenungi in toto satisfactum, przytym osobliwie nalegaiać, aby się Stany Rzeczy Pospolitey z czasem uspokoić się mogli y na przyszły, da Bóg, seym za odaniem do skarbu Wielkiego Xięstwa Litewskiego przez P. P.

вътовъ Великаго Княжества Литовскаго документы относительно платы четырехъ четвертей и на содержание трехъ четвертей, а также касательно податей въ силу новаго уравнительнаго узаконенія устанавливаемыхъ, усиленныхъ зимнихъ квартиръ и арендъ, пожертвованій изъ духовныхъ имѣній, податей винокуренной, питейной, табачнаго откупа, поголовнаго Еврейскаго и Татарскаго, состоящихъ въ вѣденіи казенныхъ судебныхъ мѣстъ воеводствъ и повѣтовъ Великаго Княжества Литовскаго, а также желая получить отчетъ о доходахъ и удовлетвореніи за прошлое время и рассмотреть оныя, для узнанія, во всемъ ли удовлетворено касательно уплаты какъ четырехъ четвертей уже выслуженныхъ такъ равно и трехъ четвертей на содержание нераспущеннаго еще войска, согласно заключенному съ войскомъ В. К. Литовскаго примирительному условію, въ особенности же заботиться о томъ, чтобы чины государственныя Рѣчи-Посполитой могли со временемъ успокоиться и чтобъ на будущемъ, дастъ Богъ, сеймъ, за внесеніемъ въ казну В. К. Литовскаго господами комиссарами какого бы то ни было рода податей,

Комисарзów z iakiego kolwiek tytułu mogła stać się rachuba y przezroczystość przystapilismy do rozsądzania przyczyny ich mosciow panow Komisarzow z iakiego kolwiek imienia Exactorow podatkow nowym prawem porownania uchwalonych. Ale że nieszczęście czasow Wielkiego Xięstwa Litewskiego przy naleganiu niezgody niektórych temu wszystkiemu położyło zawadę y dla wielkiej uporczywości niektórych Komisarzow Woiewodztw y Powiatow, ktorzy na sądy nasze Trybunału Skarbowego Wielkiego Xięstwa Litewskiego nie przybyli y prawu Seymu przeszłego dosyć nieuczynili, owszem prawu publicznemu całej nierozdzielney Rzeczy Pospolitey sprzeciwili się z innych zaś Woiewodztw y Powiatow lubo Komisarze, a z niektórych sprawcy y poborcy podatkow nowym prawem porownania uchwalonych znaydowali się, iednak z odnoszenia rachuby

могъ состояться отчетъ и очевидность онаго, мы приступили къ разсмотрѣнію дѣйствій гг. Комиссаровъ и прочихъ собирателей податей, новымъ закономъ уравниенія устанавливаемыхъ. Къ несчастью однако возникшее между нѣкоторыми изъ нихъ несогласіе всему этому положило препону и нѣкоторые даже комиссары воеводствъ и повѣтовъ по упорству не явились въ трибуналъ нашъ казначейства В. К. Литовскаго и тѣмъ самымъ исполнивъ закона, учрежденнаго на минувшемъ сеймѣ, нарушили всеобщее государственное право цѣлой Рѣчи-Посполитой. Хотя впрочемъ комиссары съ нѣкоторыхъ воеводствъ и повѣтовъ, а съ другихъ и собиратели вновь установленныхъ податей и собрались, однако въ представленныхъ ими отчетахъ оказались большія несообразности, а именно разногласіе тарифа во время элекціоннаго сейма господиномъ Михаломъ (Коціоломъ) каштеляномъ Витебскимъ, составленной и вслѣдъ за тѣмъ, въ нѣкоторыхъ воеводствахъ напечатанной, въ которой оказывается разногласный итогъ и до того еще въ тифахъ (*). Въ иныхъ же экземплярахъ, рукою самаго

(*) Тягъ или тигъ среб. монета, 5 сребрен. грошей или 38 Польск. грош.

wielkie trudności pokazały się, zwłaszcza różność taryfły podat-
kow pod czas seymu obierania przez Jmci Pana Michała Wi-
tebskiego napisanej, tedy w niektórych Woiewodztwach wydru-
kowanej taryfły insza summa i w tych ręką tegoż jego
mości pana Kasztelana Witebskiego podpisanych, a do niektórych
Woiewodztw y Powiatow authenticie posłanych inasza summa
położona a stąd pokazało się, że ta taryfła niedostateczna; ich
mosciowie panowie Komisarze, sprawcy y poborcy takich summ
w poborach swoich nie podają na kalkulacyę, a nawet y z po-
danych pobor zniesiony przez dekreta sądów Fiskalnych Woie-
wodztw y Powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego y kładzony
wydatek na zapłatę ich mosciów Sędziow panow Administrator-
row, exaktorow, ich kancelaryę y sług y insze niesłuszne wy-
datki pokazały się, tak y takowe decessa potrąciwszy przez ich

Его Милости, каштеляна Витебскаго скрѣпленныхъ и въ под-
линникѣ препровожденныхъ въ нѣкоторыя воеводства—дру-
гой выставленъ итогъ. Такимъ образомъ оказывается, что
этотъ тарифъ неудовлетворителенъ, и потому Ихъ Милости
господа комиссары и прочіе сборщики не представляютъ
таковыхъ суммъ въ своихъ отчетахъ. Кромѣ того въ пред-
ставленныхъ отчетахъ является даже сборъ уничтоженный
постановленіемъ казенныхъ судовъ воеводствъ и повѣтовъ
В. К. Литовскаго, а также расходъ на уплату Ихъ Мило-
стямъ панамъ судьямъ, администраторамъ, сборщикамъ,
ихъ канцеляріи и слугамъ и многіе другіе неправильные
расходы; слѣдовательно за исключеніемъ такового недочета
въ собранныхъ суммахъ Ихъ Милостями оказалось значи-
тельное уменьшеніе тарифа, такъ что недостаточно было
податей на уплату четырехъ четвертей должныхъ войску
и трехъ четвертей на жалованье. Сверхъ того явно обнару-
жилось, что Его Милость панъ Коциель, каштелянъ Витеб-
скій, незаконно ассигновалъ нѣкоторымъ отрядамъ войска
невошедшимъ въ составъ арміи, дѣйствующей противъ

мосциов пановъ з суммы податковъ выбранныхъ wielkie taryfły
uczyniły umniejszenie, ani podatki na wypłacenie czterech
cwierci borgowych, a trzech cwierci na lenungi nie wystarczają,
innym dowodnie pokazało się, że J. W. M. Pan Kociej Kasztelan
Witebski niektórym chorągwiom, które w komput woyska
na kompaniach przeciwko nieprzyjacielowi Krzyża S-go vigore
uspokoienia z woyskiem nie wchodzą indebite naznaczenie wy-
dał, a drugim chorągwiom, lubo w kompucie przerzeczonym
zostającym, iednak zadney nie dał assignacyi, a drugim według
swey woli zwierzech daleko więcej assignował, ani na zapła-
nie y wrócenie przez Jego Mości Pana Woiewodę Wilenskiego
Hetmana Wielkiego Xięstwa L. pod Brześciem R. 1696 woysku
Wielkiego Xięstwa Litewskiego za dwie cwierci zasług własnie
wypłaconych y aprobowanych według assekuracyi z naypier-
wszey płaty od tych że chorągwi woyska Wielkiego Xięstwa
Litewskiego za dwie cwierci zasług danych Jego Mości Panu

враговъ Св. Креста, между тѣмъ какъ другимъ отрядамъ,
хотя и состоящимъ въ составѣ означенной арміи, не далъ
никакой ассигновки, а нѣкоторымъ своевольно назначилъ
выше противу должнаго, а Его Милости пану Гетману В. К.
Литовскаго, воеводѣ Виленскому, не хотѣлъ выдать ассигновки
на уплату и въ возвратъ уплаченнаго изъ собственныхъ
денегъ, имъ же Его Милостію паномъ воеводою Виленскимъ,
Гетманомъ В. К. Литовскаго подъ Брестемъ 1696 г. вой-
скамъ В. К. Литовскаго за двѣ четверти выслуженнаго жа-
лованья, хотя таковая сумма и была утверждена и обеспе-
чена на первой же уплатѣ, отпущенной и выслуженной за
двѣ четверти для тѣхъ войскъ В. К. Литовскаго. И потому
то казначейскіе суды воеводствъ и повѣтовъ при полученіи
депутатами тѣхъ отрядовъ войскъ заслуженнаго ими и взя-
таго за двѣ четверти жалованья, подлежаващаго къ возвра-
ту—не опредѣлили удержать оное. Слѣдовательно онъ къ
большому ущербу слѣдовалъ ослушнымъ начальству. Да

Hetmanowi Wielkiego Xięstwa Litewskiego wydać nie chciał, a stąd sądy fiskalne wojewodstw y powiatow przy odbieraniu przez Deputatow tych chorągwi, które za te dwie ćwierci wzięli y wrocic powinny były, nie przysądzili, a zatem ze szkodą bardzo wielką zwierzchności swojej został nikczennym. A nawet y woysku Wielkiego Xięstwa Litewskiego z zasług onego za pretendowane szkody od J. W. I. M. X. Biskupa Wileńskiego y duchowienstwa teyże diecezyi Wileńskiej mając wydać assignacyą do J. W. I. M. P. Kasztelana Witebskiego, do Ich Mościow P.P. Exaktarow hibernowych Wojewodztwa Wileńskiego z hiberny dóbr duchownych za pomienione szkody zapłacił, a na nagrodę tey summy Jego Mość Pan Kasztelan Witebski inney assignacyi nie wydał y obydwom ich mościom Panom Hetmanom pensyi na buławy za lat dwie niewypłaconą zostaje y nie podniósł pacyfikacyi z woyskiem, ani podług taryfły y repartyciei sprawił się, i to też także z tychże kalkulacyi okazało się, że Jego

кромѣ того, имѣя выдать ассигновку на имя Его Милости Каштеляна Витебскаго, Ихъ Милостей пановъ сборщиковъ гйберны воеводства Виленскаго на уплату изъ заслугъ войска В. К. Литовскаго за претендованные Ясневельможнымъ Его Милостию Ксеидзомъ Епископомъ Виленскимъ и духовенствомъ той же Виленской епархіи убытки, онъ таковыя уплатилъ изъ гйберны имѣній духовныхъ и онъ же Его Милость панъ Каштелянъ Витебскій не выдалъ другой въ пополненіе означенной суммы ассигновки и не уплатилъ жалованья обонимъ гетманамъ слѣдовавшаго на булаву за два года; не слѣзая соглашенія съ войскомъ и не соблюдъ тарифа и распредѣленія (по квартирамъ) войскъ. Также изъ отчетовъ оказалось, что Его Милость панъ Огинскій, староста Жмудскій, неимѣя никакого права и власти на выдачу ассигновокъ, противозаконно взялъ большія и значительныя суммы изъ податей предназначенныхъ, по силѣ соглашенія съ войскомъ, въ уплату четырехъ четвертей

Моść Pan Ogiński, starosta Żmudski, nie mając żadney mocy y władzy do rozdania assignacyi nieprzystoynnych nienależnie na chorągwie swoje, podczas zamieszania świeżo zaciągnione, ani w kompucie woyska, dobrze Rzeczy Pospolitey zasłużonego, będące y żadney z tymi chorągwiami przeciwko nieprzyiacielowi Krzyża S-go nie bywszy kompanii, wielkie y znaczne summy z podatkow na wypłacenie czterech ćwierci winionemu, a na lenungi trzech ćwierci niedowinionemu woysku pod czas pacyfikacyi z woyskiem należących, zabrał.

Chorągwiom zaś, które szczyrze należą względem namienionych czterech ćwierci borgowych y trzech ćwierci na lenungi bardzo mała y szczupła summa doyszła, a drugim zaś żadna nie doyszła zapłata y assignacye od J. W. I. M. P. kasztelana Witebskiego onym na zapłatę wydane oschli y na wypłacenie onych podług taryfły namienionej drukowanej dla takowych rozności defektów, decessow y zbytnich a niepotrzebnych wydatkow nie wystarczają, a niektóre wojewodztwa nad taryfę od

распущенному и трехъ четвертей на жалованье нераспущенному войску, въ пользу своего отряда войскъ, недавно набранныхъ во время замѣшательства и въ составѣ заслуженнаго Рѣчи-Посполитой войска несостоящихъ и небывшихъ ни въ одной кампаніи съ ними противъ враговъ Св. Креста.

Отряды же войскъ, которымъ дѣйствительно слѣдовала уплата сказанныхъ долговыхъ четырехъ четвертей и трехъ четвертей жалованья, получили весьма малую и незначительную сумму, а другіе и вовсе не получили, и ассигновки Ясневельможнаго Его Милости пана Каштеляна имъ выданныя не были приведены въ исполненіе и оказываются недостаточными на уплату таковыхъ (четвертей), согласно упомянутому печатному тарифу въ слѣдствіе разныхъ недочетовъ и излишнихъ и ненужныхъ расходовъ; а нѣкоторыя воеводства обремененныя сверхъ опредѣленнаго Его Милостию паномъ Каштеляномъ Витебскимъ тарифа, жало-

od Jego Mosci Pana Kasztelana Witebskiego assignatam przedłożowane y aggrawowane zostając uskarżały się Wolbiskiemu, względem summy onym za pretendowane szkody uiszczenie obmyślane być ma, y za assignacjami Jego Mosci Pana Kasztelana Witebskiego na to wydanemi cale uiszczenie nie doszło, a zatym y Rzecz Pospolita, która upewnioną będąc taryfą podatkow Wielkiego Xięstwa Litewskiego yż woysku dobrze zasłużonemu za ich krwawe zasługi cale dosyć się stanie i jeszcze nadto Rzeczy Pospolitey na zniesienie ciężarów y potrzeby swoje zostać miało y tym sposobem Rzecz Pospolita, ile kiedy zewsząd wysoki pokoy, od dalszych podatkow y ciężarów ulżona będzie. Za czym owych Deputatow Trybunału Skarbowego Wielkiego Xięstwa Litewskiego, stosując się do prawa nowego seymu blisko przeszłego y porownania praw Wielkiego Xięstwa Litewskiego z Koroną Polską, ile nieszczęsne czasy y insze okoliczności pozwoliły, i uważając, iż każdy nie przegadywa, życząc przytym nowe postanowienie skutecznie do należytej

вались даже Вольбискому, почему и слѣдует подумать объ удовлетвореніи ихъ за предъявленные убытки, такъ какъ они вовсе не были удовлетворены, хотя и были выданы по этому предмету ассигновки Его Милостию Каштеляномъ Витебскимъ. Такимъ образомъ Рѣчи-Посполитая обманулась въ ожиданіяхъ, будучи увѣренною, что согласно тарифу податей В. К. Литовскаго будетъ выплачено войску за его кровавыя заслуги и что сверхъ того останется еще кое-что для уменьшенія тягостей Рѣчи-Посполитой и на прочія ея надобности, и что она, въ слѣдствіе всеобщей тишины, будетъ свободна отъ дальнѣйшихъ податей и налоговъ. А потому, соображаясь съ новыми постановленіями только что минувшаго сейма и уравненія правъ В. К. Литовскаго, во сколько того дозволили несчастныя времена и обстоятельства и желая при томъ привести въ исполненіе новое уложеніе, мы опредѣляемъ законное взысканіе съ

справы приписать их мосциов PP. Komisarzow, a według ordynacji naszej I. Mciow panow Exaktorow z iakiego kolwiek imienia y tytułu wywyższycielow podatkow wszelkich Rzeczy Pospolitey woiewodstw y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego, ktorzy prawu nowemu cale y nierozdzielney Rzeczy Pospolitey w uporności y nieposluszne będąc przed sądem naszym in termino przez postanowienie nowe praeviso, y dotąd niestawiali dowod naznaczenia platy czterech cwierci y na lenungi, tudzież sowitych hibern z dzierzaw, z dobr duchownych, także czopowego, szelężnego, samokupstwa tabacznego, pogłownego, Żydowskiego, Tatarskiego w dyspozycyi sądow skarbowych woiewodstw y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego będących nie wyiawiali rachuby wszystkich procentów y uiszczenia nieuczynili, y o przyczynie niestawienia się Sądowi naszemu nie oznaymili, na kary praw, w prawie opisanych, uznaiemy; ich mosciow panow Komisarzow, exaktorow podat-

депутатовъ казеннаго трибунала В. К. Литовскаго, комиссаровъ, а также и съ Ихъ Милостей, пановъ сборщиковъ и какаго бы то ни было рода и званія людей увеличивающихъ подати Рѣчи-Посполитой, воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго, которые, неповинуясь новому уложенію всей нераздѣльной Рѣчи-Посполитой, не явились предъ судомъ нашимъ въ назначенное новымъ уложеніемъ время, и о сію пору не представили доказательствъ въ назначеніи платы четырехъ квартъ (*) на жалованье, а также усиленныхъ гибернъ съ имѣній духовныхъ, винокуреннаго и табачнаго откупа, поголовнаго, еврейскаго, татарскаго, въ вѣденіи skarbowych судовъ воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго состоящихъ, не предъявили отчетовъ обо всѣхъ доходахъ, не слѣзали удовлетворенія и не увѣдомили о причинѣ неявки въ нашъ судъ. Тѣхъ же Ихъ Милостей пановъ Коммиссаровъ, сборщиковъ

(*) Кварта—1/4, доходъ съ королевскихъ имѣній употребляемыхъ на жалованье войскамъ; войска получавшія оную назывались *Квартяны żołniers*.

kow Woiewodstw y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego, ktorzy donosząc przyczyny lub niestawienia się na pierwszy kadencji naszej, przed sądem naszym, lub też nie mogąc doskonałej rachuby y uiszczenia prawu uczynić, odłożenia do przyszłych Sądów naszych Trybunału skarbowego drugiej cadencyi upraszali, nie wskazując na ten czas ich mosciow zadnych pen w prawie poruszenia Sądów y konstytuciei seymu blisko przeszłego wyrażonych, z ich M. do przyszłej drugiej kadencyi Sądów naszych Trybunału skarbowego odkładamy. Na którym terminie iako zawitym aby ich mosciowie panowie komisarze, exaktors podatkov wszelkich woiewodstw y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego postanowili się y temu dekreтови naszemu dosyć uczynili pod karaniem, na ten czas od dziś mającym się postanowić, y wykrzyżać tym dekretem naszym nakazuemy. Co się zaś tćnie ich mosciow panow komisarzow, lub też ich mosciow panow Exaktorow y delegatow woiewodstw

податей воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго, которые уведомили о причинѣ неявки въ первые сроки засѣданій въ нашъ судъ, или же, по невозможности представленія точнаго отчета, просили отсрочки къ будущимъ, во вторые сроки засѣданій, судамъ нашимъ скарбоваго трибунала, освобождаемъ отъ всякаго на сей только разъ взысканія, опредѣленнаго послѣднимъ сеймомъ за нарушение судовъ и конституцій, отсрочивая это до вторыхъ будущихъ сроковъ засѣданій нашихъ судовъ скарбоваго трибунала. И о томъ, чтобы Ихъ Милости, паны комиссары, сборщики всякаго рода податей воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго явились въ означенный срокъ и исполнили настоящее наше повелѣніе, подъ опасеніемъ, отъ нынѣ установленнаго взысканія, повелѣваемъ объявить всенародно таковое постановленіе. Что же касается Ихъ Милостей пановъ комиссаровъ, сборщиковъ и делегатовъ воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго, которые, повинувъсь новому постановленію, явились

y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego, ktorzy posłusznemi będąc prawu y nowemu ordynacyi naszej przed sądem trybunału skarbowego postanowili się na kalkulacią do skarbu brali y od przyięcia dali, ponieważ ich mosciow panow pisarzow w obec wszystkich Wielkiego Xięstwa Litewskiego iasno sądowi naszemu stanęło, że niektórych Woiewodstw y Powiatow W.X.L. taryffę pisaną od J. W. I. M. kasztelana Witebskiego, ręką iego mosci podpisaną y przysłaną, niezgadziącą się z taryffą drukowaną, z kąd y rozność się bierze podatkov, ktore na zapłatę zasług woysku Wielkiego Xięstwa Litewskiego są uchwalone, tedy w tym punkcie na ten czas nieczyniąc żadney sprawy naszej do drugiej kadencyi Sądów naszych trybunału skarbowego, a że w tej że relacyi ich mosciow panow pisarzow skarbowych wielkie decessy w datkach podług cōmquacyi iurium uchwalonych okazały się, ktorych wielka y znaczna okazała się ilość, a tylko z tych Woiewodstw y powiatow pokazali

въ скарбовый трибуналъ для представленія отчета, и слѣдуемая въ пріемъ денегъ квитанціи представили, и какъ въ присутствіи Ихъ Милостей, всѣхъ пановъ писцовъ В. К. Литовскаго, явно открылось сулу нашему разногласіе съ печатнымъ тарифомъ нѣкоторыхъ воеводствъ и повѣтовъ, Его Милостию паномъ Каштеляномъ Витебскимъ составленнаго и подписаннаго, отъ чего и произошла разница въ сборѣ податей, опредѣленныхъ на уплату за заслуги войску В. К. Литовскаго, то по этому предмету въ настоящее время не дѣлая никакого рѣшенія откладываемъ ко вторымъ засѣданіямъ судовъ скарбоваго трибунала. А какъ въ тѣхъ же отчетахъ Ихъ Милостей скарбовыхъ писцовъ оказался большой недочетъ въ податяхъ закономъ уравнинія правъ опредѣляемыхъ, въ большемъ и значительномъ количествѣ, и какъ нѣкоторыя воеводства и повѣты хотя и представили, но неудовлетворительную отчетность, и какъ сборъ для покрытия издержекъ на канцелярію Ихъ Милостей пановъ судей

się acz niedoskonałą jeszcze kalkulacyą uczynili tedy, y dla poboru na ich mosciow panów sędziow Fiskalnych y exaktorow kancelaryą, na sługi y inne potrzeby łożonych wydatków, których według niniejszey kalkulacyi nie mała pokazuie się iakość, takową czyniąc deklaracyą, aby dla poborow na sądy fiskalne należących po wojewodztwach y powiatach Wielkiego Xięstwa Litewskiego nie więcej tylko po pięciu tysięcy za wszystkie kadencyie od wszystkich ma być przyięto, a jeżeli od tego więcej pokaże się, ma być na zapłatę J. W. M. obrocone. Względem wydatku na sług, kancelaryą, Jenerałow, y inne wszelakie w kalkulaciach wyrażone, te przyimowane być niemaią, lecz nieinaczey iak na zapłatę woyska maią być obrocone, a jeżeliby się iakowe przez ich mosciow Panow Sędziow Fiskalnych y Exaktorów pokazały odbierania y naiazy, tedy ad instantiam cuiusvis injuriati sprawić się na przyszley powinni cadencyi. Sądy zaś Fiskalne, ponieważ prawem publicznym na sądzenie

скарбовыхъ и сборщиковъ, на официалистовъ и прочія надобности, въ нынѣ представляемыхъ отчетахъ оказывается въ немаломъ количествѣ, то опредѣляемъ, что означенный сборъ на скарбовые суды по воеводствахъ и повѣтахъ В. К. Литовскаго за все время засѣданій ихъ не долженъ превышать сумму пяти тысячъ, и если окажется болѣе того, то такое количество должно быть обращено на уплату Я. В. М. Расходы на официалистовъ, канцелярію общихъ собраний и прочія въ отчетности представленные надобности не могутъ быть приняты, и сумма вся должна быть обращена на уплату лишь войска. Еслибы случилось со стороны Ихъ Милостей пановъ судей скарбовыхъ и сборщиковъ какія-либо требованія сборовъ и нападенія, то они по жалобѣ всякаго обиженнаго, должны дать отвѣтъ въ томъ, на предбудущемъ слѣдующемъ засѣданіи, а какъ скарбовый трибуналъ общимъ закономъ назначенъ для сужденія дѣлъ казенныхъ по воеводствахъ и повѣтахъ В. К. Литовскаго и какъ въ настоя-

справ скарбовыхъ Трибуналъ скарбовый назначенъ по wojewodztwachъ тез y powiatachъ Wielkiego Xięstwa Litewskiego modernorum statum pretextu Sądow Fiskalnychъ różne ociążenia y krzywdy obywatele ponoszą, to uważywşy Sądy Fiskalne po wojewodztwachъ y powiatachъ W. X. L. aż do przyszley kadencyi sądowъ naszychъ między kadencyami, aby ullo pretextu nie były sądzone sub nullitate indicatorumъ y karą nieopisaną waruimy. Więc że z kalkulacyi pokazało się, że Jego Mość Pan Kociel kasztelan Witebski mimo pokoy publiczną wiarą z woyskiem Wielkiego Xięstwa Litewskiego uczyniony, którym po ustąpieniu czterdziestu y kilku cwierci przez W. X. L. krwawo zachowanychъ zasługъ deklarowano z tychъ podatkowъ Rzeczy Pospolitey zwinionemu cztery cwierci, a niezwinionemu na lenungi trzy cwierci wypłacić assygnacie iednymъ chorągwiom, które w kompucie woyska dawno na usłudze Rzeczy Pospolitey na wojnę przeciwko nieprzyjacielowi Krzyża Świętego niechodzili

щемъ положеніи дѣлъ подѣлагомъ казенныхъ судовъ, обыватели терпятъ разныя обиды и притѣненія, то обративъ на это вниманіе, откладываемъ таковыя казенныя суды по воеводствахъ и повѣтахъ В. К. Литовскаго до слѣдующаго засѣданія судовъ нашихъ, съ предостереженіемъ, чтобы никакія дѣла не были рѣшаемы между сроками засѣданій подѣлагомъ неважности таковыхъ рѣшеній и наказанія по усмотрѣнію. Изъ тѣхъ же отчетовъ оказалось, что Его Милость панъ Кocielъ Каштелянъ Витебскій (несмотря на заключенное съ войсками В. К. Литовскаго условіе, по которому за уступкою болѣе чѣмъ сорока кварталъ заслуги, обѣщано изъ тѣхъ податей Рѣчи-Посполитой уплатить чѣтыре кварталы распущенному и три кварталы на содержаніе не распущенному войску) выдалъ ассигновки ко всѣмъ воеводствамъ и повѣтамъ на уплату нѣкоторымъ отрядамъ войска, которое не входило уже давно въ составъ арміи, дѣйствующей противъ враговъ Св. Креста. Слѣдовательно

nienależycie do wszystkich województw y powiatow assygnacyę powydawał, a za tym choragwiom doskonale upłacenie stało się, ktorey to zapłaty wielka summa z terazniejszey kalkulacyey okazać się, drugim zaś choragwiom lubo w kompucie woyska starego zostającym iednak nie na cztery ćwierci borgowych y nie na trzy za lenungi, iako onym należało, nie według pacificacyi, ale według woli do roznych Woiewództw y powiatow assygnacyę swoje wydał. Za którymi assygnaciami tym choragwiom doskonała zapłata doszła y tey zapłaty nie mała pokazała się summa tylko z terazniejszych kalkulacyi tych powiatow y woiewództw, ktore się przed nami sprawowały respektem tedy tych summ, ponieważ nienależycie Kociół wydał na rozne choragwie y inne nieordynaryjne potrzeby oznaczał, za którymi niesłuszne summy niemało zabrano, o co Pan Kociół tenetur sprawić się, tedy aby nie uczyniwszy niepogardził tak tym ieneralnym dekretem naszym iako pozwaniem nienawiści na przyszley drugiey

отряды эти получили свою уплату, оказавшуюся в настоящем отчете весьма значительною. Прочим же отрядам, хотя и состоящим в состав прежнего войска, выдавал ассигновки к разным воеводствам и повѣтам, не на четыре кварталы заслуженных и не на три на содержание (как это им следовало) и не сообразно с соглашением, но совершенно произвольно. И так в следствие таковых ассигновок войско получило совершенную уплату и весьма даже значительную, оказавшуюся из настоящих отчетов тех только воеводств и повѣтов, которые представили они относительно этих сумм. Поелику же пань Копиель неправильно выдавал эти суммы разным отрядам и израсходовал на другія надобности неправильно собранные суммы, то чтобы он не презрѣл симь общим нашим постановлением равно как и позвами, назначаем неотлагательный на будущем второмъ засѣданіи судовъ скарбоваго трибунала срокъ, при третьемъ на следующее утро призна-

cadencyi Sądow Trybunału Skarbowego nazajutrz o trzecim wołaniu zawity naznaczamy termin, na którym pod karaniem praw sprawić się powinien będzie similiter Oginski Starosta Żmudski, ponieważ zgola nie mając żadney władzy wydawania assygnacyi y na choragwie rozne świeżo zaciągnięne na żadney kompaniey niebyły, ani w komput woyska wchodzące Wielkiego X. L. z podatkow na zapłatę czterech ćwierci borgowych y trzech ćwierci na lenungi, wydzierzym sposobem zabrał, ma także na przyszley kadencyi Trybunału Skarbowego sprawić się, względem zaś erogowanych przez Woiewodę Wilenskiego Hetmana Wielkiego Xięstwa Litewskiego summ pod Brzesciem roku 1697 choragwiom Wielkiego Xięstwa Litewskiego własnie za dwie ćwierci, które z pierwszej zapłaty zasługi choragwie podług assekuracyi swoich na to nadanych wrocic powinny były, a na to Imc Pan Kociół żadnych nie wydał assygnacyi, tedy o to rosprawę nasze do przyszley odkładamy kadencyi.

ни. Подобнымъ же образомъ Огинскій, староста Самогитскій, неимѣвший никакого права на выдачу ассигновокъ, обязавъ дать отвѣтъ на будущемъ засѣданіи скарбоваго трибунала въ дачѣ ассигновокъ на отряды войска недавно сформированнаго и въ дѣлѣ бывшаго, и даже не входящаго въ составъ арміи В. К. Литовскаго, а также въ насильномъ заборѣ податей, предназначенныхъ въ уплату четырехъ заслуженныхъ кварталъ и трехъ кварталъ на содержание. Относительно же суммъ, требуемыхъ Виленскимъ воеводою, Гетманомъ В. К. Литовскаго, израсходованныхъ имъ воеводою на уплату двухъ кварталъ войскамъ В. К. Литовскаго подъ Брестомъ 1697 г. и каковыя суммы означены войска, в следствие данного ими въ томъ обязательства, должны были возвратитъ изъ первой уплаты жалованья, и какъ пань Копиель не выдавалъ никакихъ ассигновокъ, то и по этому предмету розысканіе откладываемъ до будущаго засѣданія.

Po uczynionej tedy rozprawie taryfły nizekzemnie wyderczym sposobem zabranych podatkow na zapłatę czterech cwierci borgowych y trzech lenungonych uchwalonych decesy stali się bez kalkulacyey przez Panow Komisarzów y Exaktorów wielu woiewodstw y powiatow, uważając pokazało się, iż cokolwiek poborcy wybrali, to assynaciamy P. Kotła na rozne chorągwie y na lenungowane należycie płacili y dokumenta zapłaty pokazali, na retentorach zaś podpisem swoim pewno być twierdząc dukowali, za czym nie czyniąc komisarzow y exaktorow wolnych ponieważ ieszcze skuteczne płacicielow niemoże dać assynacyi nastanowienie.

Tym czasem Ich Moście Panowie Komissarze y Exaktorie, ktorzy na terazniejszy Trybunale zatrzymania według delaty odprawowali, a panowie Retentores pod karą troiaka oddawali, Ich Moście Panowie Komisarze y Exaktorie assynacye choragwiom wydane dopłacać mają, y na przyszey kadencyi

По рассмотрѣніи же тарифа неправильно и насильно взимаемыхъ податей на уплату четырехъ кварталъ борговыхъ и трехъ на содержаніе осталась недоимка безъ надлежащей отчетности со стороны гг. комиссаровъ и сборщиковъ многихъ воеводствъ и повѣтовъ. Хотя впрочемъ и оказалось, что сборщики все собранное ими по ассигновкамъ пана Коціела въ точности выплачивали и доказательства таковой уплаты представили, и что недоимка числится на неплательщикахъ въ томъ только лишь своею подписью удостовериши, то тѣмъ самымъ, комиссары и сборщики не освобождаются отъ отчетности.

Между тѣмъ, Ихъ Милости паны комиссары и сборщики, которые при настоящемъ трибуналі, согласно поданному ими объявленію (доносу) взыскивали недоимки, а паны неплательщики уплачивали таковыя подт тройнымъ взысканіемъ, обязаны доплатить хоругвамъ по выданнымъ имъ квитанціямъ, и должны на предстоящемъ суда нашего

сądu нашего справить się iakъ najlepiej względemъ summy pięćdziesiąt tysięcy na buławę Jego Mości Panu Woiewodzie Wilenskiemu Hetmanowi Wielkiego Xięstwa Litewskiego należącey, ponieważ Jego Mość Pan Kasztelan Witebski żadney assynacyey na nagrodzenie tey satysfakcyei Jego Mości Panu Woiewodzie Wilenskiemu nie wydał, a według słuźnosci J. M. P. Woiewodzie Wilenskiemu za woysko własnie płacić nie powinien, tedy, aby zъ tychъ czterechъ czwiercei, vigore pokoju Rzeczy Pospolitey zъ woyskiemъ postanowionego, tę pięćdziesiąt tysięcy Jego Mości Panu Woiewodzie Wilenskiemu niechъ będą oddane, przysądzamy zdrową rozprawą y uiszczenie o pomienione pięćdziesiąt tysięcy stale y niegwałtownie stwierdzamy. Retenta kwarty simplae, ktorychъ Skarbъ Rzeczy Pospolitey takъ za dawnieysze lata wielką pretenduje summcą, iako y za teraznieysze, ze do tychъ czasъ na komissiachъ y trybunalachъ Skarbowychъ ad prascriptumъ ferowanychъ dekretowъ enormi Skarbu Rzeczy Pospolitey detrymentemъ nie są wydane y niewypłacone,

засѣданіи дать точный отчетъ относительно суммы 50 тысячъ, слѣдующей на булаву Его Милости пана воеводѣ Виленскому Гетману В. К. Литовскаго, ибо Его Милость панъ Каштелянъ Витебскій, не выдавъ никакой ассигновки на удовлетвореніе Его Милости пана воеводы Виленскаго, и, по всей справедливости, Его Милость панъ воевода Виленскій не обязанъ платить войску изъ своихъ денегъ. И такъ, въ слѣдствіе заключеннаго Рѣчью-Посполитою съ войскомъ мира, эти 50 тысячъ должны быть уплачены Его Милости воеводѣ Виленскому изъ суммъ четырехъ кварталъ. И таковую уплату 50 тысячъ по здравому рассмотрѣнію присуждаемъ непринужденно, и накрѣпко утверждаемъ. — И какъ недоимки кварталы простой, ktorыхъ скарбъ Рѣчи-Посполитой требуетъ огромную сумму, какъ за прошедшіе такъ и за нынѣшніе годы, по сіе время къ вящему ущербу казны Рѣчи-Посполитой многими не были внесены и уплачены на комиссіяхъ

wszystkich tedy takowych retentorow na osobliwą delacją od skarbu Wielkiego Xięstwa Litewskiego podaną Ich mosciom specifikowanym uznać dopuściwszy, iako dobra dzierzawy Ich Mosciow pro vacantes deklaruiemy, tak ad distributivam Jego Krolewska Mość odsyłając iustitiam na przyszłym, da Bog seymie, tę delatę publikować postanawiamy.

A tak uważwszy wszystkie teraz okolicznosci rzeczy y czasow drugiey kadencyi sądow naszych Trybunału Skarbowego na dzień 10 Majj roku 1700 w Wilnie naznaczamy y rozhraniczamy, co aby tym prędzey wszem w obec y kazdemu z osobna do wiadomosci przyiść mogło urzędow Grodskim wojewodstw y Powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego ten dekret do akt swoich przyiawszy po parafiach wszędzie rozesać y publikować zlecamy.

Pisan w Wilnie roku 1700 Februarij 1 die.

и трибуналахъ скарбовыхъ въ силу состоявшихся о томъ постановлений, то всѣхъ таковыхъ неплательщиками, по особому о томъ докладу скарбу Великаго Княжества Литовскаго, признавъ допуская, имѣнія ихъ и аренды объявляемъ вакантными, и отлагая это на благоусмотрѣніе Его Королевской Милости, на предбудущемъ, дастъ Богъ, сеймъ постановляемъ помянутый докладъ опубликовать.

И принимая во вниманіе настоящія обстоятельства дѣла и времени назначаемъ вторые сроки засѣданій судовъ нашихъ скарбоваго трибунала на 10 мая 1700 г. въ Вильнѣ. И дабы это скорѣе могло дойти до свѣденія всѣхъ и всякаго въ особенности, предлагаемъ всѣмъ урядамъ городскимъ воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго настоящее постановление принять въ акты и вездѣ по приходамъ разослать и опубликовать.

Дано въ Вильнѣ, 1700 г., февраля 1 дня.

Того-жъ лѣта іюля 16-го знаменитій особа духовній Малоросійскій Архимандритъ Новгородскій отецъ Михаилъ Лежайскій претавися отъ жизни сея, которому другъ его и по духу братъ Преосвященній Варлаамъ Ясинскій, митрополитъ Кіевскій, таковій нагробокъ написавъ и видруквати велѣлъ.

*Нагробокъ всечестному Отцу Михаилу Лежайскому
Архимандриту Новгородка Сѣверскою; претавишемуся
року 1699, мѣсяца іюля дня 16.*

Се Михаилъ Лежайскій лежитъ плоть зложивій,
Архимандритъ Сѣверска Новгородка бывшій;
Не лежалъ онъ во трудахъ подвиговъ духовнихъ
Лежати творилъ мертвы страсты дѣла грѣховнихъ.
Да возляжетъ зъ Лазаремъ въ лонѣ Авраама,
Обновитель сей Спасу Новгородска храма.
Девятьдесять девяти тысящъ шестьсотній
Годъ временній премѣнилъ онъ въ вѣчноживотній,
Девятьдесять и девять овецъ оставивій
Безплотнихъ девять чиновъ пастиръ въ плоть зниживій.
Ко тѣхъ числу безплотна вожда ихъ модами
Да причтетъ Михаила сего живша зъ нами!
Въ день мѣсяца іюля шестій на десятій
Въ веделю Святихъ Отецъ въ соборъ тихъ онъ взятій.
Да убо сей лежашій почіетъ во вѣки,
Зъ радостными на ложахъ въ міръ вишнемъ лики.
О семъ молюте, молитъ братъ въ духу ерожденный
Отъ Іерарха Лазара съ нимъ сопостриженный,
То пишушъ Митрополитъ Кіево-Російскій

Варлаамъ Ясинскій.

По прошлогѣтномъ пашень неурожаю преуспѣла въ
Малой Росіи дорожна и голодъ между народомъ поспо-

литимъ такъ, якъ осмачка житного и пшеничного борошна была по осмъ таллрей и дорожней, а по нѣкоторыхъ полкахъ была житного борошна осмачка по десять золотыхъ, гречки мѣшокъ по полкопи, а пшеничного борошна мѣшокъ по таллару и по полчварта золотого, которая то дорожнета и голодъ цѣлый годъ людей Малоросійскихъ убогихъ мучвалъ, отъ жнивъ прошолѣтнихъ, ажъ до жнивъ сеголѣтнихъ по благодати Божіей народъ бѣднѣй по части обвеселившихъ; якій гладъ и людское бѣдствіе такими еденъ поэта Мало-російскій выразилъ раемама (*).

Того-жъ лѣта сентевріа тринадцатого слонце мѣнялось. Того-жъ року по кончинѣ въ монашествѣ въ монастыру Києво-Печерскомъ Іоанна Быковского, войта Киевского, писали до Гетмана Мазепы бурмистры, райцы и всѣ урядники Киевскіе, просячи позволенія о елекціи на избраніе себя нового войта; Гетманъ теди яко позволялъ быти той елекціи, подлугъ стародавнихъ обычаевъ Киевскихъ, такъ и особливѣ отъ боку своего ориповавъ на оную двоухъ значныхъ товаришовъ войсковыхъ Захарію Шійкевича и Григорія Коровченка, которіи въ Киевъ прибывши и всѣхъ урядниковъ Киевскихъ зъ цехмистрами и посполствомъ до ратушы Киевского для елекціи зобравши, чинили оную елекцію октовріа 15 подлугъ давнихъ звичаевъ. Которую самую оригинальную (хочай мало належитъ до лѣтописанія моего) я зде полагаю для видѣнія потомнимъ вѣкамъ порядку того елекціалного: на той теди елекціи единогласними вотами избранъ на доживотное войтовство Киевское Бурмистръ тогдашній мужъ учоній и знаменитій Дмитрій Полоцкій; елекція же оная сиче имѣется:

(*) Послѣ этихъ словъ въ рукописи оставленъ пробѣлъ.

Во имя Божое—аминь!

Року тисеча шесть сотъ девѣдсѣть девѣятого
ОКТОВРІА ТРИНАДЦАТОГО ДНЯ.

Яко прежде старовѣчныхъ временъ въ столечномъ Киевѣ, мѣстѣ застаючомъ подъ Високодержавною рукою Пресвѣтѣйшого Монарха нашего Великого Государя, Царя и Великого Князя Петра Алексѣевича, всея Великія и Малыя и Бѣлыя Росіи Самодержца и многихъ государствъ и земель Восточныхъ и Западныхъ и Сѣверныхъ отчича и дѣдича и наслѣдника и Государя и обладателя, Его Царского Пресвѣтлого Величества, до того подлѣ рейментомъ Его-жъ Царского Пресвѣтлого Величества войска Запорожского обѣихъ сторонъ Дѣлпра Гетмана Ясневельможного Его Милости пана Іоанна Мазепы щасливѣ намъ пануючого, ведлугъ правъ и волностей здавна отъ Королей Ихъ Милостей Полскихъ мѣсту Киеву многіе привилеями наданныхъ, по смерти пановъ Войтовъ Киевскихъ бурмистровѣ старшіе панове райцы, лавники, цехмистры и все посполство зобравши на публичное мѣстце въ маистратъ Его Царского Пресвѣтлого Величества Киевскій, волными голосами, зъ межъ себе, ку радѣнію тымъ пресловутимъ мѣстомъ Киевскимъ, на урадь войтовскій, електуючи чотирохъ кандидатовъ, пановъ бурмистровъ зъ нихъ одного годного, цнотъ всякихъ въ правѣ описанныхъ полного, обирали, такъ и мы нижея выражоніе именами бурмистровѣ, старшіе райцы, шафаре, лавники, урядники новое лавицы и старыхъ лавицъ, цехмистры и все посполство по смерти славное памяти небожчика пана Іоанна Быковского войта Киевского, недавно въ чину иноческомъ преставшогося, въ ваканціи мѣючи войтовское мѣстце и на оное хотачи взбрати годного зъ межъ себе чловѣка, первій удалисмося о томъ до премилостивого своего патрона Ясневельможного Его Милости пана Гетмана, просячи позволенія

на елекцію, ко избранію подлугъ правъ стародавнихъ зъ межи себе на тотъ войтовскій урядъ способного и годного человѣка. Якожъ на листъ свой одержалисмо отъ Ясневельможного Его Милости пана Гемана таковой панскій милостивый отвѣтъ, абысмо подлугъ правъ своихъ волними голосами невозбранно зъ межи себе войтомъ, кого пошлетъ, Господь обрали. На которую войтовскую елекцію, кгда теперь отъ боку рейментарского Ясневельможного Его Милости пана Гетмана прислани суть Его Милость панъ Захарій Шійкевичъ и Его Милость панъ Григорій Карповичъ, значные товариши войсковые, ку прислухано отъ насъ всѣхъ выдаванного вотумъ; теда мы сполне зъ предеченными отъ боку Ясневельможного Его Милости пана Гетмана висланными особами, дня пинѣшного тринадцатого октоврія, року 1699 застѣши въ маистратъ Его Царского Пресвѣтлого Величества Кіевскомъ при згромаженню всего посполитого народу, первее винайшовши въ книгахъ судовыхъ майстратовыхъ Кіевскихъ войтовскую елекцію, якая давныхъ временъ въ року 1643 отправовалася, ведлугъ оное взявши Бога на помощь, порядокъ о томъ вести умислилисмо. А напередъ казалисмо въ правѣ Майдебурскомъ, которымъ здавна Маиствратъ Кіевскій судится, описаніе читати артикулы, належачіе до обраня на урядъ годного человѣка, якого цютами квинтуного. Право Майдебурское въ порядку на листъ осмомъ и девятомъ въ Саксонѣ подъ титуломъ *Сендзла*, на листѣ чтиреста первомъ и въ Саксонѣ *Юсь Муниципале* въ артикулѣ чтиридесятъ четвертомъ учить на таковой урядъ избирати. А по вачитаню таковыхъ обширне написанныхъ въ правѣ артикуловъ, всѣ подъ присягою vota свои выдавалисмо: же маемъ обирати войта ни для пріятельства, ни для боязни, ни для позисканя ласки, ни для даровъ и иншихъ тому подобнихъ речей. Потомъ зъ межи себе на тотъ урядъ войтовскій електовалисмо чтирохъ кандидатовъ бурмистровъ славетныхъ: пана Василія Зименка, бывшего субдеlegates

войтовства Кіевского, пана Гордѣя Минцевича, пана Димитрія Полоцкого и пана Романа Тихоновича. Якожъ въ початку панъ Василій Зименко, первый кандидатъ, залецаючи пана Димитрія Полоцкого, яко учоного и на правѣ знающогося человѣка, до того зъ родичовъ въ славі доброй квинтуного годного быть на такомъ поважномъ урядѣ, на оного вотумъ свое выдалъ, абы онъ былъ войтомъ. Другій кандидатъ панъ Гордѣй Минцевичъ бурмистръ, послѣдуючи первому пану Василіеву вотумъ, а признаючи пану Димитрію Полоцкому во всемъ годность выдалъ свое вотумъ, абы онъ, а не кто иншій, тимъ войтовскимъ гоноромъ былъ почтенный. Третій кандидатъ самъ панъ Димитрій Полоцкій, ухляючи себе отъ вотъ, презъ двоихъ пернихъ пановъ кандидатовъ выданныхъ на пана Василія Зименка свое давалъ вотумъ, абы онъ яко еще при житію небожчика пана войта Кіевского, на тотъ часъ хоруючого, и по одейстю его въ монастирь, будучи субеделегатомъ, справовалъ тимъ урядомъ пристойне, такъ абы зоставши теперь на войтовскомъ зупелномъ урядѣ, о нимъ радѣлъ доживотне. Четвертій кандидатъ панъ Романъ Тихоновичъ неотѣиное свое вотумъ якъ первые два панове кандидати выдавалъ, абы панъ Полоцкій, яко подлугъ добрыхъ своихъ поступковъ того уряду достойный, который можетъ за упальными цѣлостями мѣскими стояти и оныхъ боронити на тотъ Кіевского войтовства урядъ былъ избранный. Панъ Тарасъ Петровичъ же до елекціи сее, яко старинный бурмистръ конечно належитъ, а не есть теперь въ маиствратѣ за немощію притомнымъ, прето для отобраня отъ него вотумъ посланы были отъ насъ на елекціи будучихъ урядники рочіе присягалье Книріанъ Даниловичъ и Федоръ Хомичъ, и его пана Тарасового правдивого вотумъ подъ присягою въ маиствратѣ дали реляцію, же онъ панъ Тарасъ пана Полоцкого цютивные, выхваляючи поступки и во всемъ его особѣ надежито до радѣнія мѣстомъ приписуючи, его пана Полоцкого електо-

валъ, абы онъ былъ войтомъ. Шестій Бурмистръ панъ Тихонъ Даниловичъ первой сказалъ такъ, абы тотъ былъ обранный войтомъ, кого собѣ люде посполитые улюбить и оберуть за войта, потомъ кгда ему свое особливое вотумъ велѣли повидѣти, теди и онъ пану Полоцкому признавалъ на таковій урядъ годность и на оногжъ свое выдалъ вотумъ, абы былъ обранный войтомъ. Семій Бурмистръ панъ Петръ Левковичъ, же отехалъ въ дорогу, теди на его вотумъ немогучи чекати на сихъ отъ шести пановъ Бурмистровъ выданныхъ вотахъ пересталисмо. По той первой бурмистровской лавицы, другая лавица маистратова старшіе райцы панъ Иванъ Войничъ, панъ Мартинъ Сычъ, панъ Іосифъ Корнѣевичъ, панъ Оеодоръ Софоновичъ и панъ Оеодоръ Ивановичъ (а два райцы померли), любо были кождіи зъ нихъ поединцемъ питаны о вота еднакъ кождіи зъ нихъ ни бы единими устами на пана Полоцкого складали вотумъ, абы онъ яко зъ родичовъ въ томъ славетномъ мѣстѣ Кіевѣ есть заслужоный и отъ Бога наукою и ростропностію ударованный былъ таковымъ войтовскимъ гоноромъ удостоенный. Третья лавица маистратова шафаре, которые по панахъ бурмистрахъ и старшихъ райцахъ господарями особливими и дозорцами мѣскихъ добръ, зъ бровара и корчемъ мѣскихъ походячихъ, бывають: то есть панъ Григорій Михайловичъ, панъ Ома Тиховецъ, панъ Петръ Тиховецъ, панъ Василій Ладій, панъ Василій Уласовичъ, панъ Сава Бараненко и панъ Романъ Гуриновичъ, также по однимъ всѣ питаны были, кого бы они зъ своей шафарекое лавицы годною быть на войтовство именovali. А такъ всѣ одностайне пана Полоцкого на войтовство обирали и еденъ зъ нихъ въ вотахъ своихъ не давалъ отпѣны. Четвертая лавица маистратова, лавники старшіе, которые во первыхъ до судовъ належать, то есть панъ Григорій Софоновичъ, панъ Василій Екимовичъ, панъ Стефанъ Сычевичъ, панъ Онисимъ Антоновичъ и панъ Янъ Влодковскій, ведлугъ всѣхъ выше-

писанныхъ воть бурмистровскихъ, радецкихъ и шафарекихъ свои вота по однимъ на особу годную пана Полоцкого складали и его тимъ урадомъ чтили. Урядники сегорочніе присягіе, лавицы судовое и прошлыхъ роковыхъ лавицъ, до килкадесять челоуѣка, однимъ словомъ кождіи зъ нихъ иле ихъ много было зобранныхъ въ маистрате до такого акту, также на пана Полоцкого всѣ вота свои визнавали и за доживотного начальника избирали. Чотири цехмистри: первый кравецкій панъ Иванъ Хибскій, другій кушнѣрскій панъ Иванъ Денга, третій шевскій панъ Иванъ Уласовичъ, четвертій ковалскій панъ Иванъ Павловичъ, первой сами по однимъ яко старшіе вотумъ на пана Полоцкого, жебы былъ войтомъ, давали, а потомъ кождіи зъ тихъ цехмистровъ зъ братьею гуртомъ волали, пана Полоцкого на войтовство простуючи. На остатокъ до зобранного народу въ великомъ кгмнику передъ ратушомъ стоячого, выходили Ихъ Милости панове высланные отъ боку Ясневельможного Его Милости пана Гетмана, ознаймуючи имъ кого бы они хотѣли для общего мѣского порядку избрати войтомъ, але все посподство одностайними голосами на пана Полоцкого волали, абы былъ войтомъ. По таковыхъ всѣхъ единомислихъ и едннословицъ вотахъ, любо панъ Димитрій Полоцкій много спречался неудолностію до такового поважного ураду, а особливе трудностію взглядомъ на рушенихъ цѣлостей мѣскихъ вимѣраючися, еднакъ мы всѣ вишписанные особы на сію елекцію зобрание, выдачи быть отъ Бога дарованное пану Полоцкому на тотъ чинъ достоинство, взявши его зъ бурмистровскаго мѣстца, первой всему народу оголосили, же его пана Полоцкого за доживотного въ градѣ Кіевѣ обирали войта, потомъ, на мѣстцу призвотомъ войтовскомъ посадивши, весь мѣскій а маистратовскій вручили ему порадокъ. Такъ теди пана Димитрія Полоцкого мы всѣ новобравши войтомъ присягу на той урадъ належашую ку выконаню, ведлугъ давнего поведенія, до часу дальшого от-

ложили, а сію елекцію згодне сталую, розказалисмо про память въ книги мѣскія Кіевскія записати, изъ книгъ выдати подъ маистратовой печатью. Писано въ ратушу Кіевскомъ року и дня вишпененного.

Корригровано зъ книгами

Его Царского Пресвѣтлого Величества отчины града Кіева бурмистры, райцы и лавники зо всѣмъ маистратомъ, нехмистры и все посполство.

Того-жъ року въ осени будучи Пресвѣтлѣйшій Государь Царь Петръ Алексѣевичъ въ Воронежѣ, иже надъ Дономъ, где флотъ корабельный и галерный, нѣгди прелѣ тимъ въ царствѣ Московскомъ небывалый, вновь споряжался на Чорное море, призывалъ туда до себе и Гетмана Мазепу, отколь онъ Гетманъ повернулъ въ Гадячое къ Рождеству Господню, а зъ Гадячого до Батурина, прибылъ въ соседной.

РОЗДѢЛЬ ХЛІ.

О книжѣ третьей житій Святыхъ Димитріевои зъ друку Печерского вѣйшлой; о трактѣ земномъ и водномъ отъ Стародуба и Чернигова до Кролевецъ Прускою лежачомъ; о отдаленіи Кочубеевомъ отъ писарства енерального и о вложено на него судейства енерального-жъ; о корреспонденціи листовой Мазепиной до Яблоновского Гетмана Коронного взглядомъ слободѣ на томъ боку чрезъ Поляковъ осажованнихъ, и взглядомъ обидѣ купцамъ Украинскимъ въ Полицѣ творимыхъ, и о отвѣтъ на тоя Яблоновского до Мазепи зъ присланемъ троихъ універсаловъ; о погребеномъ чрезъ православныхъ попу уніятскомъ и о враждѣ за тоя уніятской противъ православныхъ; о Братковскомъ Лаврику православному чрезъ апостатовъ пойманномъ и въ Слуцку жордерско страченомъ; о кончинѣ отца Полховского епископа Бѣлоруского.

Року отъ созданія міра 7208, а отъ вочеловѣченія Божія 1700 году, въ мѣсяцѣ генварю третья книга житій Святыхъ трудами богодухновенного мужа Іеромонаха Димитрія Савича Туптала составленная, отъ марта починаючаяся зъ типографіи Кіево-Печерской, за архимандричества отца Іоасафа Кроковского, на свѣтъ вѣйшла, и любовитствующихъ челоувѣковъ квижныхъ духовною радостію сердца наполнила.

Того-жъ року мѣсяца февраля по приказу гетманскомъ, а по сказцѣ купцовъ Стародубскихъ и Чернѣговскихъ описанъ зъ канцеляріи енеральной трактъ земный и водный зъ

Малія Росіи отъ Стародуба и Чернігова до Кролевца Прускаго и до Риги лежачи такимъ порядкомъ.

Въ Стародубовскомъ полку перевозки тѣмъ-жъ, ажъ до границы села Лотоковъ, оттоль перевозъ на Сожи въ Папорткахъ, Диѣбра самого перевозъ подъ Быховомъ, зъ Быхова до села Бѣлиничъ, за Бѣлиничами перевозъ мѣрній на рѣчцѣ Друть, отъ Друть до мѣстечка Борисова, у Борисовѣ рѣка Березина великая, тамъ перевозъ и мостъ; зъ Борисова до мѣстечка Бобра до города Минска, оттоль до мѣстечка Ракова, зъ Ракова до мѣстечка Воложина, до мѣстечка Дзівинишкѣ, до Алкиникъ, тое мѣстечко противъ Вилы на осмъ миль въ боку правомъ. Зъ Алкиникъ до мѣстечка Далигъ, оттоль до Олѣти, тамъ перевозъ на рѣцѣ Нѣмнѣ обширній; зъ Олѣти до мѣстечка Семни, зъ Семна до Вѣржболова зъ Вѣржболова тутъ граница Пруская. Прусское Курфюрштовское первое мѣстечко Столпаны, зъ Столпанъ до Инструць, до Вилави, до Лабкова, зъ Лабкова миль шесть до Кролевца: всей дороги зъ Стародуба до Кролевца миль 160.

Зъ Чернігова трактъ Кролевецкій земнимъ путемъ до Лоева, тутъ перевозъ чрезъ Диѣбръ, до Рѣчицѣ, до Паричъ, до Глузка, оттоль до Слуцка, тутъ перевозъ на рѣчцѣ у рѣчки передъ Слуцкомъ до Романова, до Нѣсвѣжа, до Столовичъ, до Мовчани, до Пѣсковцовъ, тутъ перевозъ Нѣмнѣ; отъ перевозу до Бѣлици, до Калконіи, до Щучина, до Гродна, до Волкуши, тутъ пуци на семь миль, тутъ и мѣстечко коронное Августовъ, оттоль двѣ миль до Елгу Прускаго, оттоль до Лейцъ, зъ Лейцъ миль 14 до Кролевца. Отъ Чернігова такая-жъ далекость якъ зъ Стародуба до Кролевца.

Описаніе водного пути до Кролевца.

Зъ Стародуба до водного пути мѣстечко Столпцовъ миль 70; зъ Столпцовъ до Гродна, зъ Гродна до Ковна, до Юрборку, тутъ граница Пруская. Первое мѣстечко трактомъ

воднимъ надъ Нѣмномъ Рекгнета, мѣстечко Тилжа, зъ Тилжи итти Нѣмномъ 12 миль до Копаницѣ въ дѣво, а зъ Копаной рѣки до Таплиова миль 12, оттоль 6 миль Копаной рѣкою до Лабкова; зъ Лабкова Копаной рѣкою въ самій Кролевецъ. А поворотъ другій отъ Тилжи вправо Нѣмнѣ пошолъ у Вѣлакое море, тимъ моремъ мощно до Кролевца и до Риги, еслиби Копаной рѣкою не ити.

Портъ водній до Риги починается у Бѣшенковихъ на рѣцѣ Двинѣ, тожъ водній портъ до Кролевца на рѣцѣ Нѣмнѣ починается у Столпцахъ.

Для чого тотъ трактъ описанъ, о томъ въ канцеляріи войскової не было извѣстно.

Того-жъ въ мѣсцѣ апрѣлѣ на обыкломъ ездѣ праздничномъ Воскресенскомъ полковниковъ и всей старшинѣ Малоросійской до Гетмана въ Батуринѣ Василій Леонтьевичъ Кочубей, чрезъ тринадцать лѣтъ и вѣще на писарствѣ еeneralномъ Богу, Великому Государю Царю Російскому, отчизнѣ своей Малоросійской и войску Запорожскому вѣрно и усердно послуживши и неуспиними и многотрудными дѣлами писарскими здравіе свое и найбарабѣй зрѣніе очное (аиле въ подейшлихъ уже жизни своей дѣтѣхъ) повредиши, здалъ зъ себе тотъ урядъ писарскій и положиши публічне предъ Гетманомъ, при всей старшинѣ въ избѣ Гетманской столовой, на Гончаровцѣ, печать войсковую подяковать Гетману и всей старшинѣ за урядъ свой писарскій хочай краткою, але красною и розума полною вимовою, яко мужъ зѣло благоразумній и въ писарскихъ дѣлахъ совершенній. Якому нечаянному его Кочубей премѣненію не тільки полковники и вся старшина, але и Гетманъ удивилися, и контенти будучи въ писарскихъ его дѣлахъ справностю и ку себѣ зичливою склонностю возмущѣли были знову его Кочубей на писарскомъ уряду обсталиовати, но онъ весьма того удаляючися отехалъ заразъ зъ дому гетманского до дому своего; и

любо здавши зъ себе писарство желалъ по трудахъ многихъ писарскихъ отдохнуть и въ тишинѣ спасенной въ дому своемъ спокойне прочее время житіе свое препроводити, однакъ не могъ того желанія удостойтиса, ибо по отездѣ его зъ дому гетманского полковника и вся старшина обѣдаючи у Гетмана усовѣтовали обще не быть ему безъ уряду и постановили вручити ему урядъ судейства енералного, до чего и Гетманъ лавно склонившися велѣлъ зискати зъ скарби лѣску судейскую чорную гибановую просто въ серебро оправную, а на другій чили на третій день когда полковники и вся старшина предъ службою Божою до Гетмана на Гончаровку зехалися и Кочубей тудажъ прибылъ, тогда нечанино и его отъ Гетмана и всей старшины постигнувъ урядъ судейскій, о которомъ онъ и не мыслить, занеже былъ тогда судія еденъ Сава Прокоповичъ, но Кочубей поставленъ старшимъ судьеою отъ Сави для заслугъ своихъ въ войску великихъ и вѣрныхъ; а любо онъ Кочубей отъ того уряду ухилился и вимовки певніи прекладаючи цале за оній не хотѣлъ принятиса, еднакъ противъ всей старшины и войска немогучи що болашъ чинити не безъ жалю и слезъ мушѣлъ прияти лѣску судейску помевенную зъ рукъ гетманскихъ и отъ всѣхъ веселое принялъ того уряду привѣтствіе, и такъ исполняется здѣ присловіе тоє: *иже що себѣ человекъ обичуєть, тоє Богъ ницуетъ*; якожъ и панъ мой Кочубей, зложивши зъ себе урядъ писарскій, мислилъ безъ жадного уряду въ тишинѣ прежити, но болая послѣ писарства его постигнула буря и заверуха, безпрестанніи денніи и ношніи дѣла и росправи судовіи, къ тому же и дѣла писарскіи великіи его не оставляли; понеже Василій Чуйкевичъ на мѣспу писарскомъ канцелярією войсковою завѣдуючій не могъ совершенно дѣлать великихъ отпраовати, а Филипъ Орликъ, реентъ тогдашній войсковою канцеляріи, новіціатомъ будучи, хочай и мудрій былъ человекъ, еднакъ еще не призывчался былъ досконале до управленія всякихъ дѣлъ войсковыхъ

писарскихъ. И такъ панъ мой преречоній, ухилившися трудовъ писарскихъ, не ухилился болшихъ трудовъ судейскихъ, якъ той що кріючийся отъ доща стануль подъ ринвою. По розездѣ засѣ всей старшины зъ Батурина онъ мой панъ Кочубей о зложеніи зъ себе писарства и о вложеніи на себе-жъ судейства енералного, ознаймуючи преосвященному отцу Варлааму Ясинскому, митрополиту Кіевскому, писалъ къ нему зъ Батурина такіи свой листъ:

Ясне въ Богу Преосвященнѣйшій милостивій
пане Архипастиръ!

Покорне яко зачлвній слуга и вѣрній работникъ Вашей Архипастирской святинѣ милостивому своему пану и добродѣви доношу, же я, не могучи знести праць великихъ и трудныхъ писарскихъ, якіи мене взроку и здоровья помногу позбавили, много и частнокротне просячи упрости мѣя себѣ теперь публѣцѣ отъ тоей служби уволенія, але вложено на мене не по волѣ и не поохотѣ моеи незноснѣйшое дѣло судейство енералное, якое мнѣ есть не подлугъ подлой персони и не подлугъ мѣри мѣлкого разума моего, упадаючи теи подъ ноги святого Архипастирского Вашего Престола, прошу пренайпокорствениѣй о милостивое и благорачительное Богомъ вседѣйствующимъ благодать подающее архипастирское благословеніе на помножене того трудного судового правленія. Данъ въ Батуринѣ року 1700.

Того-жъ року нѣкоторые панове Полскіе на томъ боку Днѣпра на мѣсцахъ пустыхъ остатнимъ трактатомъ заказанымъ начали были себѣ осажовати слободы, созиваючи къ нимъ людей сегобочнихъ Малоросійскихъ; а купцамъ Малоросійскимъ начали були дѣятися въ Полцѣ многія окраванія и обиды. О чемъ Гетманъ Мазепа, певную получивши вѣдомость, писалъ къ Москвѣ до ближнего боярина, кавалера,

генерала и наместника Сѣверскаго Феодора Алексѣевича Головина (которій на точасть по отездѣ Монаршомъ въ чуждія Нѣмецкіи страны поморскіи управовалъ всѣ дѣла царственніи), а онъ бояринъ Головинъ стосуючися до пактовъ вѣчного мира Російскаго съ Поляками, року 1686 учиненныхъ, писалъ отъ себе о тихъ новозакликаемыхъ слободахъ Польскихъ и о обидахъ купцамъ Малоросійскимъ отъ Поляковъ творимыхъ до Яблоновскаго Гетмана Коронного Великаго листъ свой, съ которымъ то листомъ виправуючи Гетманъ до Лвова Карпа Яскевича сотника Басанскаго писалъ съ Батурина въ той же матеріи до того Гетмана Коронного и особній листъ отъ себе; на которій листъ Гетманъ Коронный въ Лвова, іюля 10, такий до Мазепи листомъ своимъ учинилъ отвѣтъ:

Wielmożny Mości Panie Hetmanie woysk Zaporozskich Jego Przeswietlejszego y Dzierzawniejszego Carskiego Wielicestwa, mnie wielce Mosci Panie y przyjacielu!

Przywiozł mi tu Pan Karp Jaskiewicz sołnik Basanski, a poseł W. M. Pana list od Jasne Wielmożnego Jego Mości Pana Theodora Alexiewicza Hołowyna Wielkiego Hospodara

Вельможный Пани Гетманъ войскъ Запорожскихъ Его Пресвѣтлѣйшаго и Державнѣйшаго Царскаго Величества, мой милостивый панъ и пріятель!

Панъ Карпъ Яскевичъ, сотникъ Басанскій, посланный Вашей Милости, привезъ ко мнѣ письмо Ясневельможнаго пана Феодора Алексѣевича Головина, ближняго боярина Великаго Государя Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Царскаго

Jego Przeswietlejszego Dzierzawniejszego Carskiego Wielicestwa Bliźniego Boiaryna kawalera Generała y namiestnika Sybirskiego w iedney że materii co y do W. M. Pana. Jakoby niektorzy Panowie z naszej strony mieli na tych miejscach osadzać słobody, które przez ostatni traktat zakazane y do dalszey decyziei Jego Krolewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey y Jego Carskiego Wielicestwa zostawione są. Dobrze by się było stało gdybyś był W. M. Pan oznaymił kto to, y które miejsce osadza, nie approbował bym y sam tego, ponieważ wysoce estymuję przyjaźń Jego Carskiego Wielicestwa z Krolew Jego Mością y Rzeczą Pospolitą. Piszesz W. M. Pan y o tym, że kupcom y poddanym Jego Carskiego Wielicestwa dzieią się w kraiach naszych aggrawacye y niesłuszne depaktacie, w tym łączna będzie satysfakcyja, kiedy kto ukrzywdzony odezwie się tu z pretensją swoją. A że w takowych materyach muszę się znieść z Krolew Jego Mością y Radą przy boku iego będącą; co

Величества кавалера, генерала и наместника Сибирскаго, содержащее въ себѣ тоже что и къ Вашей Милости. Будто бы нѣкоторые паны съ нашей стороны строили слободы на мѣстахъ, послѣднимъ трактатомъ недозволенныхъ и оставленныхъ впредъ до дальнѣйшаго рѣшенія Его Королевской Милости, Рѣчи-Посполитой и Его Царскаго Величества. Не худо было бы, еслибы Ваша Милость уведомили, кто это и на какомъ мѣстѣ строятся, то я бы этого не дозволилъ, ибо высоко цѣню дружбу Его Царскаго Величества съ Его Милостію Королемъ и Рѣчью-Посполитою. Ваша Милость панъ мой, пишешь и про то, что въ земляхъ нашихъ купцамъ и подданнымъ Его Царскаго Величества дѣлаются притѣсненія и несправедливыя обремененія, то въ этомъ легко всякій обиженный будетъ удовлетворенъ, коль скоро отзовется съ своими жалобами. А какъ по этому предмету я долженъ отнестись къ Королю Его Милости и къ совѣту при немъ состоящему, то это не такъ скоро бу-

прѣтко быѣ не моѣ, бо Крѡл Jego Моѡсѣ z Warszawy одѣжаѡ до Pruss. Tedy skoro tylko od Krola Jego Mošci odbiorę w tym deklaracyę, umyslnego mego do W. M. Pana poszlę y o niey oznaymię. Teraz zaś posylam uniwersaly moie w Ukrainę, przestrzegaiac, aby się nikt niewazył nad zakaz ostatniego traktatu w tych mieyscach osadzac, ktore do dalszey zatrzymane decyzyi. Tey będąc nadziei, ze takze ze strony Jego Carskiego Wieliczešwa takowych slobod na tych gruntach pozwalać y dopuszczac nie będą. Siebie zaś samego zwyklej W. M. Pana przyiaźni oddaie y wszelkich od Pana Boga szczęšliwošci życze.

Ze Lwowa 10 Julii anno 1700.

W. Mošci Panu uprzejmie zyczliwy przyiaciel y sluga
Stanisław Jabłonowski
K. K. H. W. K.

дѣтъ, нѣо Его Милѡсть Корѡль изъ Варшавы отпраѡился въ Пруссiю. Кѡль скоро полуѡу отъ Его Милѡсти Корѡля въ томъ поясненiе, то тотъ часъ же отпраѡлю къ Вашей Милѡсти, пану моему, нарѡчнаго съ изъѡщенiемъ. Нынѣ же посылаю универсалы въ Украину, предѡстерегая, чтобы никто не осмѣлиѡлся вопреки послѣднему трактату строиться на мѣстахъ оставленныхъ до дальнѣйшаго рѣшенiя; ниѣя надежду, что и со стороны Его Царскаго Величества таковыхъ сlobodъ на тѣхъ грунтахъ строить не будетъ дозволено. Себя же поручаю всегдашней Вашей Милѡсти, пана моего, дружбѣ и желаю всѣхъ отъ Бога благъ.

Львовѣ 10 iуля, 1700 г.

Вашей Милѡсти пана моего доброжелательный слуга и
прiятель

Станиславъ Яблонѡвскiй,
Кашт. Краков., Гет. Вел. Коронный.

При томъ тежѣ своемъ листѣ прислалъ Гетманъ Коронный до Мазеѡи Гетмана чрезъ преречѡнаго сотника Басанскаго три свои унiверсали: еденъ до купѡвъ Украинскихъ, аби при паштортахъ Гетмана своего за всякими товарами и гендлями своими безпечно въ Польшу и чрезъ Польшу за границу проездили. Другiй до обивателей Полскихъ духовныхъ и свѣцкихъ, аби купѡвъ Украинскихъ въ Польшѣ не затрудняли и не обижали. Третiй унiверсалъ до панѡвъ Полскихъ грунта свои на Украинѣ будто мѣсцахъ, жебы не осажѡвали сlobodъ своихъ на тихъ пустыхъ мѣсцахъ, которiе вишененнымъ вѣчного мира трактатѡмъ приговорени зоставати пустыми; которiе всѣ три унiверсали Яблонѡвскаго отъ слова до слова такiя въ собѣ имѣють:

Stanisław Jan na Jabłonowie Jabłonowski
Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koronny,
Barski y Międzyrzeczycki Starosta.

Wiadomo czynię komu, o tym wiedzieć należy, mianowicie ich mošciom panom obywatelom i kupcom Ukrainskim, Kiiwskim y Zadnieprskim z panstw Jego Przeswietleyszego Dzierzaw-

Станиславъ Янъ на Яблонѡвъ Яблонѡвскiй
Каштелянъ Краковскiй, Гетманъ Великiй
Коронный, Барскiй и Меджирецкiй Стара-
роста.

Изъѡщается всѣмъ, кому о томъ вѣдать надлежитъ, въ особенности же Ихъ Милѡстямъ панамъ обивателямъ и купцамъ Украинскимъ, Кiевскимъ и Заднѣпрскимъ государствъ Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Величества при

nieyszego Wieliczestwa, przy zaleceniu chęci moich. Zachodzą mię relacye, iakoby W. M. M. Pan obawiając się zaborow y nienależytych aggrawacye w panstwach Jego Krolewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey chronicie się tu do Polskiej przyjeżdżać z towarem, koźmi i różnemi rzeczami. Zaczyn do-
noszę tu Waszmosciom y w tym upewniam, że kto kolwiek za poszporem Jego mości wielmożnego Pana Mazepy, Hetmana woysk zaporozskich Jego Przeswieleyszego Dzierzawnieyszego Carskiego Wieliczestwa y Jego Krolewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey z towarami przyedzie, oddawszy według dawnych zwyczaiow cła tam, gdzie być placone powinny, wolne ich będzie miał bez zadney krzywdy y ciężarów sprzedanie, y z nimi po całej Polsce za granicę do innego kraju przeyscie. Komu kolwiek by zaś miała się w czym iaka stać od kogo aggrawacia za doniesieniem mi najmnieyszej skargi do odebrania sprawiedliwości y należytey satysfakcyei wszelką dekla-

izъявленіи имъ моего благорасположенія. Дошло до свѣденія моего, что ваши милости, мои панове, опасаясь забора и неправильныхъ налоговъ въ земляхъ Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой уклоняетесь прѣбавать въ Польшу съ товарами, лошадьми и прочими вещами. Вслѣдствие чего извѣщаю ваши милости и удостоверяю въ томъ, что всякій прибывшій съ товарами въ земли Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой за пашпортomъ Его Милости пана Мазепы, Гетмана войска Запорожскихъ Его Пресвѣтлѣйшаго, Державнѣйшаго Величества, и заплатившій по давнимъ обычаямъ пошлины, въ тѣхъ мѣстахъ, гдѣ они должны быть платимы, будетъ имѣть полную свободу въ продажѣ товара безъ всякой обиды и обремененія, какъ во всей Польшѣ такъ и въ переходѣ за границу въ другіе края. Если бы кто претерпѣлъ какое либо отъ кого притѣсненіе, то, по предъявленіи имъ самагоуѣйшей жалобы, получить должное и справедливое удовлетвореніе. Для

ruie łatwość y dla lepszey wiary ręką własną podpisuję się.
Dan we Lwowie 11 Julii anno 1700.

(M. P.)
Stanisław Jabłonowski Kasztelan
Krakowski Hetman Wielki Koronny.

вищшого удостовѣренія собственноручно подписую.

Дано въ Львовѣ 11 іюля 1700 года.

Станиславъ Яблоновскій, Каштелянъ
Краковскій Гетманъ Великій Коронный.

Stanisław Jan na Jabłonowie Jabłonowski
Kasztelan Krakowski, Hetman Wielki Koron-
ny, Barski y Międzyrzyski Starosta.

Wiadomo czynię komu o tym wiedzieć należy wszelkiey praeminenciey, kondyciey y stanu ludziom po miastach, miasteczkach y wsiach Jego Krolewskiej Mości duchownych y świeckich będącym, zachodzi mię tu relacya ze Jch Mość Panowie obywateli y kupcy Ukrainscy Kiiowscy y Zadnieprscy

Станиславъ Янъ на Яблоновѣ Яблоновскій,
Каштелянъ Краковскій, Гетманъ Великій
Коронный, Барскій и Меджирецкій Староста.

Извѣщаю всякому, кому о томъ вѣдать надлежитъ, всякаго достоинства, званія и состоянія людемъ въ городахъ, мѣстечкахъ и деревняхъ Его Королевской Милости какъ духовныхъ такъ и мірскихъ находящимся. Дошло до свѣденія моего, что Ихъ Милости панове обыватели и купцы Украинскіе, Кіевскіе и Задніпровскіе, прѣзжая въ Польшу,

przyjeżdżając do Polski w panstwa Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitej z różnemi towarami wielkie y niesłusznie często ponoszą aggrawacie, więc iako się przez to nie mały dzieie zawód publiczny, tak aby więcej pomienione ludzie z panstwa Jego Przeswiętleyszego Dzierżawnieyszego Carskiego Wieliczeſtwa z towarami przyjeżdżający, oddawszy według dawnych zwyczajów cła tam, gdzie być płacone powinny, żadney ni od kogo nie ponosili krzywdy y ciężaru, ale wolne onych wszędzie sprzedawanie y bez wszelkiej trudności y zaboru po całej Polsce y za granicę bezpiecznie przeyscie pilno zalecam, intymuię y proszę et nomine Publico każdego obowiązuję.

Działo się we Lwowie 11 Julii anno 1700.

(M. P.)

*Stanisław Jabłonowski Kasztelan
Krakowski Hetman Wielki Koronny.*

въ земли Его Королевской Милости съ разными товарами, претерпѣвають большія и незаконныя притѣсненія, и какъ чрезъ это теряется общественное довѣріе, то дабы поманутые люди изъ государства Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Царскаго Величества, прѣѣзжающіе съ товарами, и заплатившіе по давнимъ обычаямъ пошлины въ тѣхъ мѣстахъ, гдѣ таковыя должны быть платимы, не претерпѣвали ни отъ кого никакой обиды и притѣсненія, но чтобы пользовались свободою продажи безъ всякихъ затрудненій и заборовъ во всей Польшѣ, а также и свободнымъ переходомъ за границу, о томъ накрѣпко предписываю, поручаю, прошу и именемъ общественнымъ обязываю.

Дано въ Львовѣ 11 іюля, 1700 года.

*Станиславъ Яблоновскій Каштел.
Крак., Гетм. Вел. Кор.*

**Stanisław Jan na Jabłonowie Jabłonowski
Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koronny,
Barski y Międzyrzeczycki Starosta.**

Wiadomo czynię komu o tym wiedzieć należy; osobliwie Jasnie Wielmożnym moim mosciom panom y braciom dziedzictwa y posesyę swoje w Ukrainie od Dniepru mającym, przy zaleceniu powolności moiej braterskiej do wiadomości donoszę.

Zachodzi mię tu przez umyslnę poselstwo od J. M. Pana Theodora Alexiewicza Hołowina Bliznego Boiaryna kawalera Generała y namiestnika Sybirskiego, y od Jego Mości Pana Mazepy Hetmana woysk Zaporozskich imieniem Jego Przeswiętleyszego y Dzierżawnieyszego Carskiego Wieliczeſtwa expostulacia y upomnienie się, że niektórzy ich mosciowie z naszey strony nad zakaz et ultra obloquenciam ostatniego traktatu przez Ich

**Станиславъ Янъ на Яблоновѣ Яблоновскій
Каштелянъ Краковскій, Гетманъ Великій
Коронный, Барскій и Медзирецкій Староста.**

Извѣщаю всѣхъ, кому о томъ вѣдать надлежитъ, въ особенности же Ясновельможныхъ Ихъ Милостей пановъ братіи, имѣнія и державы свои на Украинѣ при Дуѣпрѣ имѣющихъ. При изъявленіи имъ моей братней благосклонности довожу до свѣденія.

Его Милость панъ Федоръ Алексѣевичъ Головинъ, близкій бояринъ, кавалеръ, генералъ y namiestnikъ Сибирскій, а также Его Милость панъ Мазепа, Гетманъ войскъ Запорозжскихъ, прислали чрезъ нарочное посольство требованіе и напominаніе именемъ Пресвѣтлѣйшаго y Державнѣйшаго Царскаго Величества, что нѣкоторые Ихъ Милости,

Mosciow Panow kommissarzow s. p. Krola Jego Mosci y Rzeczy Pospolitey z Jego Carskim Wieliczestwem uczynionego, wazą się osadzać slobody od Dniepra, lubo to na gruntach swoich w tych iednak mieyscach, które przez tenże pomiéniony traktat zostawione y zatrzymane są, aby puste zostawali, póki dalsza Jego Krolewskiej Mosci i Rzeczy Pospolitey za zniesieniem się z Jego Carskim Wieliczestwem nie zaydzie decyzya, przez co ze byłaby iawna tego przymierza violentia y niedotrzymania pokoju okazały, przestrzegam Mosciow panow et amore boni publici obowiązując, aby nie tylko takowych poprzestać slobod, ale iezeli już iakie są tam osadzone, zeby ich zaniechać y ludzi posprowadzać, bo stąd mogła by iaka niepomysłnych konsekwencyi urosć materya, nie wątpię ze w tym Wielmożnych Mosci moich Panow sufficienti motywo będzie dobra pospolitego zelus

панове, вопреки запрещению и оговоркѣ въ трактатѣ заключенномъ Ихъ Милостями панами комиссарами блаженной памяти Его Милости, Короля и Рѣчи-Посполитой съ Его Царскимъ Величествомъ, осмѣливаются строить сlobоды при Днѣпрѣ, хотя впрочемъ и на своихъ земляхъ, но однако въ тѣхъ мѣстахъ, которыя въ силу помянутого трактата оставлены и назначены быть незаселенными, доколѣ не послѣдуетъ дальнѣйшее въ томъ рѣшеніе Его Королевской Милости и Рѣчи-Посполитой, послѣ сношенія съ Его Царскимъ Величествомъ. Вслѣдствіе чего это было бы явнымъ поводомъ къ нарушенію и несоблюденію мира. Предостерегаю Ихъ Милостей пановъ и облизываю любовью къ благу общественному таковыхъ сlobодъ не только не строить, но если гдѣ и застроены оставить и свести людей, ибо въ противномъ случаѣ отъ этого могъ бы произойти поводъ къ неблагопріятнымъ послѣдствіямъ. Я не сомнѣваюсь, что достаточнымъ къ тому побужденіемъ для Вашихъ милостей, моихъ пановъ, будетъ ревность къ общему благу и желаніе

y miłego pokoju konserwacya o co ex statione mea proszę y zalecam.

Działo się we Lwowie 7 Julii 1700 anno.

(M. P.)

Stanisław Jabłonowski.

сохраненія вожделеннаго мира. О чемъ по званію моему прошу и предписываю.

Дано въ Львовѣ, 7 іюля 1700 года.

Станиславъ Яблоновскій.

Того-жъ лѣта на Волюно за монастыремъ Бѣлостоцкимъ въ мило въ селѣ Жуковцахъ представился Касіанъ священникъ унѣятскій, и, на прошеніе овдовѣлой попадѣ, православными монастыря Бѣлостоцкого чернцами того-жъ часу zostалъ порядкомъ священническимъ православнымъ похороненъ въ церквѣ своей сельской; бо попадѣ овдовѣлая унѣятовъ на погребеніе попа своего не просила, для того же были оподадѣ отъ села Жуковецъ. О чемъ когда до-вѣдались чернцѣ унѣяти Володимирскіе, теди официалъ Володимирскій зъ прочими чернцами своими заразъ до пререченого села Жуковецъ прѣѣхалъ и одного Касіяна священника унѣятского въ церквѣ откопавши и винявши вметнулъ зъ труною его въ болото, близъ церкви тамошней застающее, а то за то, что православными чернцами Бѣлостоцкими zostалъ похороненъ; укидаючи его зась въ то болото чернцѣ помененніе унѣятскіе, инструменти демонстіи, говорили то: схизматици церковь святую свою въ ней бытиостію оскверили, нехай же пошъ Касіанъ не въ церквѣ своей, але въ болотѣ лежить якъ заслужилъ у схизматиковъ, кгдажъ потреба разумѣти, что онъ Касіанъ за живота своего склоннѣйшій былъ до схизматиковъ, нежели до насъ унѣятовъ, поневажъ и по смерти своей велѣлъ похоронитися чрезъ схизматиковъ, а не чрезъ унѣятовъ.

ТОМЪ 3.

36

Зри убо чителнику ласкавій якая злоба и ненависть ку намъ православнимъ християномъ отъ унѣатовъ проклятихъ, же свою схизму на насъ православнихъ влагають и своея нечистоты порокомъ насъ одѣвають, себе по фарисейску праведними и святыми нешуютъ, насъ же православныхъ нечистыми и перекосверителями называютъ; оле безумія и неистовства ихъ унѣатского, ослѣпи бо ихъ злоба ихъ, подобно желали би всѣхъ православныхъ християнъ братію нашу видѣти въ погибелной тоѣ, они же сами по своему суемудрію, чрезъ отщепенство отъ православія святого вѣща, и невидно то гдижъ и предводитель ихъ унѣатскій отпавшій отъ благодати Божіа сатана зичилъ бы всѣхъ християнъ зъ собою въ неблагодати Божой оглядати; лечъ буде зъ него и унѣатовъ законопреступниковъ и канонѣвъ Апостолскихъ и богоносныхъ отецъ неистовихъ разорителей.

Того-жъ року былъ у Гетмана Мазепи знаемій его здавна конфидентъ зъ града Львова человекъ учоній, поета вишмененній (которій и книжку подъ именемъ: *Swiat Przegrypanu* риемѣтъ Подскимъ о рознихъ Львовскихъ рѣчахъ року 1697 випечатаную красно и утѣшно зложилъ) благочестія святого непоколебимій блюститель Давидъ Братковскій; а поворочаючи зъ Батурина отъ Гетмана, для суспеціи и апостатовъ православію святому, не ѣхалъ просто чрезъ Кіевъ до Львова, лечъ ѣхалъ чрезъ Подлѣсь, и въ Олицѣ городѣ чрезъ апостатовъ своихъ Поляковъ и унѣатовъ на него по всѣхъ шляхахъ чигавшихъ zostалъ пойманъ, до Слуцка припроважденъ и нѣякимись фалшивыми рѣчами тамъ, а знатно о непоколебимое его православіе и зъ Мазепѣю въ томъ согласіе по навожденію демонскому чрезъ апостатовъ своихъ помененихъ оклеветанъ и оскрженъ, чрезъ килко недѣлъ тамъ же секвестрованъ, потимъ и на смерть декретованъ, по которому декрету посередъ ринку Слуцкого чрезъ ката

за семь разовъ мордерско zostалъ стѣтій, а до Львова зъ женою и дѣтми повидатися недопущенній.

Того-жъ подобно року получивши Гетманъ вѣдомость отъ преосвященного отца Явнського митрополита Кіевского о кончинѣ преосвященного отца Серафіона Полховского епископа Бѣлоруского и жалѣючи кончины оного, а желаючи горливѣ (*) избранія на его мѣсто иного епископа въ Бѣлой-Русѣ писалъ къ нему отцу митрополиту такой листъ свой:

Такъ зъ листовой Вашей пастирской Милости реляція, яко изъ писмъ отъ превелебной капитулы епископіи Бѣлоруской до Вашей пастирской Милости и до мене писанныхъ, извѣстившись я въ преставленіи блаженной памяти Ясѣвъ въ Богу превелебного Его Милости господина отца Серафіона Полховского епископа Бѣлоруского жалостенъ есмь въ томъ велии и горливимъ моимъ къ православію сердцемъ соболѣзную, а найбарзѣй тому же подъ сей неспокойный часъ, когла церковь Божія православная въ тамошномъ разграничномъ краи внѣшнихъ и внутреннихъ дифиденціяхъ уставичными отъ иновѣрныхъ супостатъ бываеъ опривована аггравациями, онъ добрый и бодрый православія святого пастьеръ осиротѣлое оставилъ своен овчарни стадо. О чомъ любо и ненадежалобъ подъ часъ теперешной военной кравового Марса хвилѣ, але безъ бытности самого Великого Государя въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ Монаршей Его Пресвѣтлѣйшаго и Самодержавнѣйшаго Великаго Государя маіестати турбовати, однакъ поважаючи сивовскою моею поволностию Вашей пастирской Милости жадаие и ро-сказане, а сердечне уболѣваючи на такъ жалостный осиротѣлого престола епископіи Бѣлоруской припадокъ обичую

(*) Этими словами прерываеъ къ сожалѣнію текстъ подлинника Мѣтописи Величкі. Письмо же Митрополита Явнскаго къ Гетману Мазепѣ заимствовано изъ списка Мѣтописи Величкі, принадлежащаго г. Предсѣдателью Комисіи М. О. Судленко; впріемъ этимъ письмомъ оканчивается и этотъ единственный посѣдъ подлинника спискомъ Мѣтописи.

интерпессію мою до Пресвѣтѣйшаго монаршого престола нести, чтобъ подѣ часть бытности теперь на Москвѣ великихъ пословъ ординаванныхъ отъ Рѣчи-Посполитой Полской и Великаго униятства Литовского то говорено, о томъ дабы ненарушаючи пактовъ возно было тамошнымъ православнымъ на престолъ епископскій по своей согласной воли и рассмотренію кого самы похотятъ за пастиря избрати, а и Вашей пастирской Милости прошу, изволь яко горливый православія святого ревнитель и до тоей епископѣи Бѣлоруской имѣючи реляцію, и свой поважный пастирскій листъ писати инстанціално о томъ же до Пресвѣтѣйшаго Монаршого маестату выкладаючися, а я тую поважую Вашей пастирской Милости листовную интерпозицію и мое листовное до Царскаго Величества вложенесе любѣ чрезъ почту, любѣ чрезъ умыслного якого моего гонца общую чито въ приказъ Малія Россіи, чили на инное якое мѣстце требуетъ належало послати. Писанъ року 1700 въ Батуринѣ.

КОНЕЦЪ.

7812

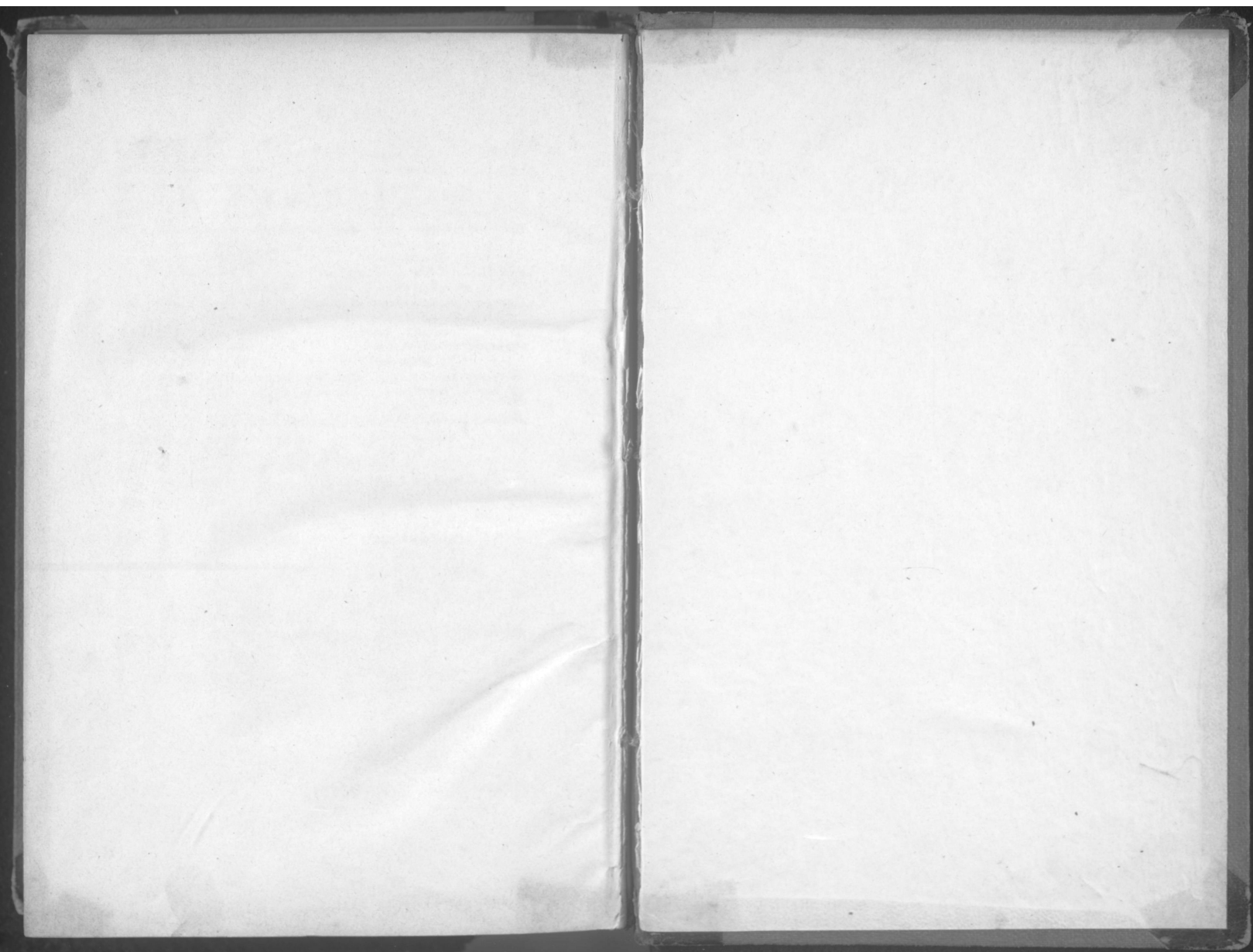
ОПЕЧАТКИ.

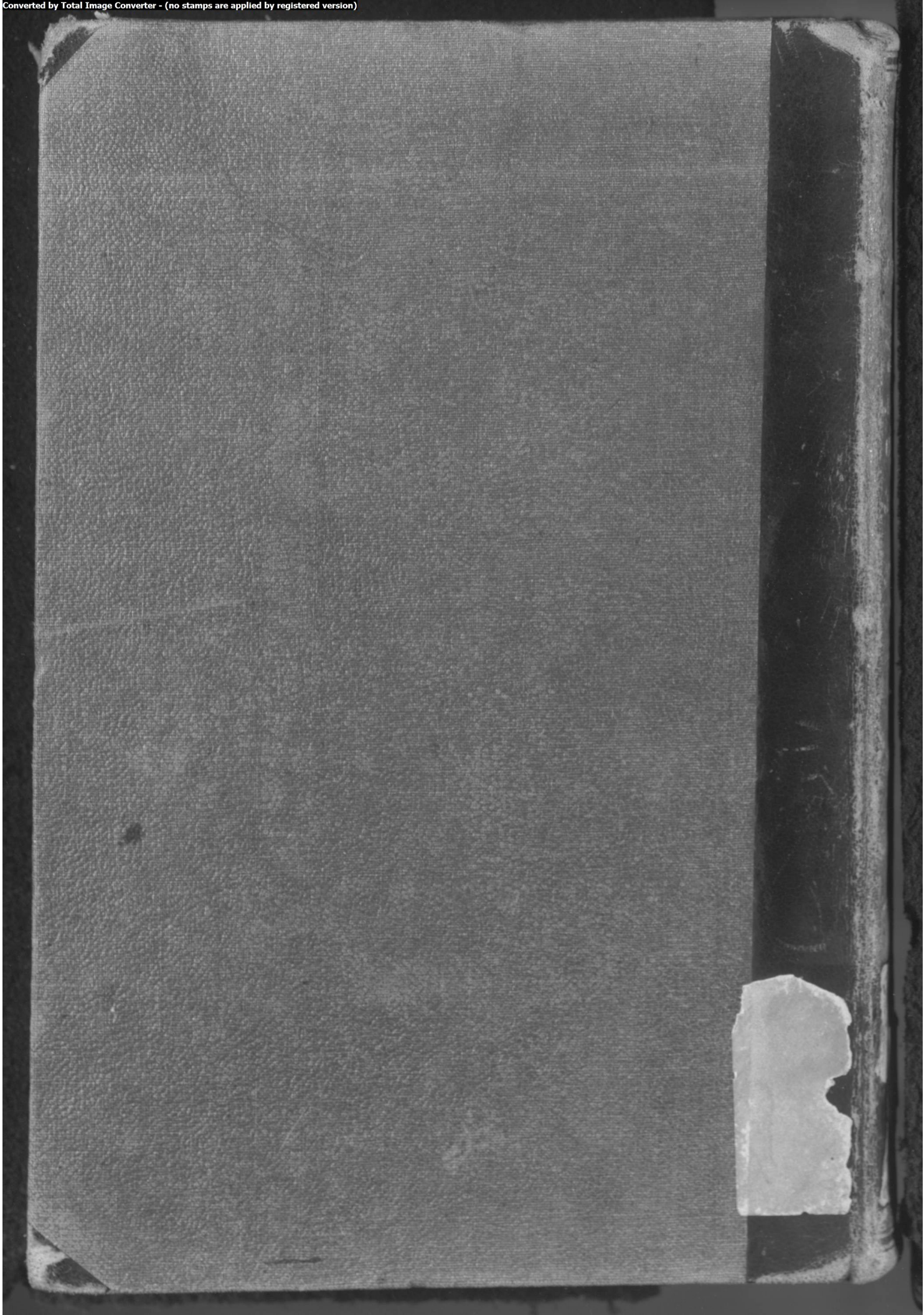
Стран. строк.	Напечатано.	Надо читать.
8 — 9 —	тожъ въ слободѣ,	тожъ въ слободѣ,
16 — 22 —	и то	ето
19 — 1 —	Бозской	Божского.
— 7 —	дѣлѣ възѣ	дѣлѣ, възѣ
— 5(снizu)	послабѣлѣ, и было	послабѣлѣ, и было
23 — 20 —	настоящаго 1685 году,	настоящаго 7195 (1687) году,
— 2(снizu)	нынѣшняго-жъ 1685 г.	нынѣшняго-жъ 7195 (1687) г.
27 — 7(снizu)	настоящаго 1685 году	настоящаго 7195 году
28 — 2(снizu)	чтетъ	честъ
36 — 8(тоже)	Гетмана битъ	Гетмана быть
38 — 4(тоже)	Запорожцовъ	Запорожцѣмъ
41 — 13 —	всакую	всакую
43 — 12 —	и договору	по договору
46 — 8 —	извищази	извищили
47 — 5 —	били.	били челомъ
48 — 5 —	до челомбитѣ	по челомбитію
51 — 18 —	конныхъ пѣшихъ.	конныхъ и пѣшихъ,
97 — 16 —	отецъ мой	Отецъ Мой
112 — 19 —	во всѣмънаго товалася	вовсѣмъ наготовалася
115 — 7 —	жадній	жадній
134 — 1 —	скорый	скорой
143 — 5(снizu)	Егла	Егда
147 — 5 —	вляющійся	вдвляющійся
149 — 18 —	подѣломъ	по дѣломъ
153 — 4(снizu)	Рвфанилѣ	Равфанилѣ
158 — 3(снizu)	за Перекопомъ, уже тому двѣ недѣли совершилося;	за Перекопомъ; уже тому двѣ недѣли совершилося,
160 — 7(снizu)	Пану Стефановичу	Пану Ивану Стефановичу
161 — 3 —	уважающе	уважаючи
163 — 13 —	удержани. а	удержани, а
— 19 —	едно же	едно, же
165 — 11 —	читаючи	читаючи
174 — 1(снizu)	невозынокъ	невозынокѣ
206 — 19 —	Вашой монаршой милости	Вашой монаршой милости .
		(указъ?)
213 — 9(снizu)	конституція. ижъ	коституція, ижъ

Стран. строк.	Напечатано.	Надо читать.
227 — 7 —	даидеть	да вдеть
231 — 6 —	премногое	премногое
240 — 15 —	отновили	обновили
— 7(спизу) бунтъ. и зъ нимъ		бунтъ, и зъ нимъ
244 — 17 —	монаршому	монаршому (старанию?)
265 — 12(спизу) нашея мѣрности, сину Царского		нашея мѣрности сину, Царского
268 — 17 —	увѣреть что	увѣреть, что
271 — 10(спизу) тогда видя отъ нта		тогда, видя отъ нта
бурсурианскаго.		бурсурианскаго?
293 — 11 —	нашея мѣрности сину Царского Величества, войска	нашея мѣрности сину, Царского Величества войска
295 — 15(спизу) сину Царского		сину, Царского
318 — 12(спизу) на посвященіе		на посвященіе Яабокрипкаго
335 — 10 спизу Патровича		Петровича
— 2 спизу извѣщали, о счастливыхъ Милости Вашей успѣховъ, Касательно		извѣщали о счастливыхъ Милости Вашей успѣховъ. Касательно
359 — 16 —	винослоей; быти невозможно;	винослоей быти невозможно;
371 — 2 спизу вторгнувшася		вторгнувшихся
373 — 12 —	упередили	упередили
386 — 2 —	Потомъ хвалений	По томъ хвалений
415 — 2 спизу нашея мѣрности, сину		нашея мѣрности сину
423 — 19 —	такъ рокъ	той рокъ
435 — 19 —	Гемана	Гетмана
— 20 —	Вогъ	Богъ
440 — 18 —	будучими, чинимъ	будучими чинить
451 — 3 спизу военныхъ		военныхъ
463 — 6 спизу реставрація монеты		перечеканка монеты
471 — 7 спизу потомъ боку		по томъ боку
477 — 2 спизу Ватка третья сухая		Вѣтка третья сухая
493 — 9 спизу дѣлазъ		дѣлазъ.
513 — 8 —	Сѣверскаго; преставшемуся	Сѣверскаго, преставшемуся
550 — 16 —	сседной.	сседной.
552 — 16 —	зъ Столяня	зъ Столяня
553 — 8 —	у Бѣшенковихъ	у Бѣшенковичъ

h-123482

1948

За напечатаніе казенныхъ объявленій и
ОДЕССКИХЪ,
накое бы ни было число стр.
Одесскихъ.....
Дунаевскихъ.....
Троицкихъ.....
Всего казеннаго объявленій печат. только съ разрѣш. Од.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ
1. Одесскія.

